عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۱)

يادونه :
د لراوبر ويبپاڼې اداره د افغانستان د سياسي چارو کارپوه او څېړونکي ښاغلي قريب الرحمن سعيد څخه د زړه له کومې مننه کوي چې د جلاوطنۍ په سختو شرايطو کې يې بياهم په پرله پسې ډول دخپل هيواد د ښه راتلونکي د پاره د خپل ولس پوهاوي او هغه ته د خدمت ملا تړلې ده .
د لراوبر ويبپاڼه وياړي چې د ښاغلي سعيدپه لاس په خوږه او روانه پښتو ژبه ژباړل سوي تاريخي ناولونه خپل لراوبرافغان ولس ته وړاندي کوي .
له ښاغلي سعيد صاحب څخه د زړه له کومې مننه کوو چې د خپلي نوي ژباړي (عثماني امپراطوریاو د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول ») د خپراوي وياړ يې لراوبر ته ورکړ .
لراوبر ويبپاڼه د ژبي د بډايني په برخه کي د ژباړي پلوۍ ده او پر ټولو هغو ليکوالو چي په بهرنيو ژبو پوهيږي ږغ کوي چي د خپلي ژبي د بډايني لپاره له بهرنيو ژبو مهيم او ارزښتناک اثار پښتو ژبي ته راوژباړي .

په درناوي
دلراوبر ويبپاڼي اداره

دمخلوقاتو دپالونکي ذات په نامه :

عثماني امپراطوریاو د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول »۱
لمر خپله وروستۍ ساه اخسته او د پريوتواخري پړاو ته رسيدلي و، د ماښام توري لوخړې په راپورته کيدووي او سوکه سوکه يې هرشي په خپلو وزرونو کې را نغاړه. دخانقاګانو او عبادتځايو څخه پورته کيدونکي تور دود،د فضا په لوړو کې په خپلو فکرونو کې ورک ، دهجر د توري شپې په څېر خپريده . په همدې وخت کې يو زوړ سړې په يوې توري تنومندې کچرې باندې سپور د بروصې د ښار څخه را ووت ، هغه د بروصې د ښار څخه لږ څه اخوا د يوه سراې تر مخ تيريده او د ښارڅخه لږ څه واټن لرې ډېرتو غرنيو سيمو په لور روان و.
يوه ماښام دغه زوړ سپين ږيرې، د بروصې دښار تر څنګ د پروت سراې او د غرونود لړيو په منځنۍ برخه کې روان و چې دمخالف لورې څخه يي يو پوخ عمرې سړې په خپل آس سپور په ګړندی توګه راروان و ، هغه دغه زوړ سړې ته په را ورسيدو سره تم شو . زاړه چې کله د مخالف لورې په وګړې سترګې ولږيدې نو دخپلې تورې کچرې واګې يې را ښکودې او ودريد . د مخالف لورې را غلي کس د دغه زاړه ږيره ور په لور وکتل او ورته يې وويل :
« دروند برهان الدين صيب ! ته هره ورځ زما ددې سراې تر مخه تېرېږې او زه هره ورځ غواړم چې له تاسره څه ووايم ، خو چپ پاته کيږم » .
Ketabton.com
د مخالف لورې راتلونکي همدومره پوهيده چي په تورې کچرې سپور دغه سپينږې ته برهان الدين ووايي، هغه سمدستي ددې خبرې غوږ کړې او ورته يې وويل :
«ساروانه ! ستا د سراې کاروونه څه ډول پر مخ ځي ؟ ايا ته غواړې د خپل سراې په اړه زما څخه څه ګيله او شکوه وکړې؟»
د برهان الدين ددې خبر ې په ځواب کې ، هغه راغلي سپور چي ساروان نوميده ، په خبرو پيل وکړ .
« درونده برهان الدينه ! زما د سراې کارونه ډير ښه روان دي ، الحمد لله د سراې په برخه کې زه د ډيرې ښې برخې او ښه بخت خاوند يم . ډيره ښه ګټه لرم ، زه له تا څخه د خپل سراې په هکله کومه پوښتنه کول نه غواړم. بلکه زه چې له تا څخه کومه پوښتنه کول غواړم ، هغه دا چې، ته هره ورځ د بروصې له ښاره را وځې او زما د سراې تر مخ په تيريدو سره دغه غرنۍ سيمې ته ورځې ، نو ايا ستا هلته تګ کوم علت لري ؟ کوم راز په کې پټ دې ؟
د سراې د خاوند «ساروان» ددغې پوښتنې په اوريدو سره زاړه برهان الدين يو ځل بيا هغه ته په ژوره توګه وکتل بيا يې د خپلې کچرې په غاړه لاس و واهه او ويې ويل :
ساروانه ! هره ورځ ستا دسراې د مخه په تيريدو او د غرونو دغو لمنو ته زما ورتګ د علت پرته نه دې ، زه به تاته ددې تفصيل ووايم . نو واوره ساروانه ! زما يو دوست و چې ماته له ورور نه هم ډير نژدې او خوږ و. دهغه نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیرالدین و. هغه د اسلام ددین ډیر ستر عالم و او په نیکۍ او خیر کې یو بې سارې انسان و. دغه اوسني سلطان مراد چې کله د روميليا ولايت ونيوه اوهغه يې د خپل سلطنت په پولو کې را ننويست ، نو زما دغه دوست ، خيرالدين ، د روميليا دغه نوي سوبه شوي ولايت ته د اسلام ددين د تبليغ له پاره ولاړ . زه تاته دا هم بايد روښانه کړم چې د روميليا ولايت د يونان د تهريس او مقدونيه د رايوځاي کيدو څخه جوړ شوې دې . خيرالدين دخپلو څو نورو مسلمانو مبليغينو سره يو ځاې د تبليغ کار پيل کړې و ، خو يوائې څو مياشتې کيدې چې هغه د تبليغ ددغه ستركار د ترسره کولو له پاره هلته ولاړ خو يو شمير نامعلومو نصراني صليبيانو په هغه او دهغه په ملګرو يرغل وکړ او ټول يې له منځه يوړل .
دهغه وخته راهيسې چې د خيرالدين د شهادت خبر د هغه کورنۍ ته را رسيدلې، نو ښځې يې سوګند کړې او ويلې يې دي چې: « تر څومې چې د خپل ميړه د قاتلينو څخه بدله نه وي اخستې او دخپل خاوند قاتلين مې له منځه نه وی وړې تر هغې به هيڅ په پښو نه کړم»
ساروانه ! زما د شهيد شوې دغه دوست ، خيرالدين ، درې زامن وو ، دهغو څخه تر ټولو ستر يې د خپل پلار د بدل د اخستلو په خاطر د وژنکو پسې ووت. هغه لمړی د سلطان مراد په لښکر کې عسکر شو او بيا يې د روميليا د ولايت په لور مخه کړه ، په دغه وخت کې د سلطان مراد د لښکر يو سالار چې شاهين نوميده د روميليا څخه په تيريدو سره يې غوښتل په نورو ولايتونو هم حمله وکړي . ددې يرغل علت داو چې د بوسنيا ، بلغاريه اويو شمير نورو صليبي ولسونو د مسلمانانو پر خلاف يو اتحاد جوړ کړې و او د مسلمانانو په سيمو يې يرغل ور وړې و. هغوې غوښتل چې په ترکانو باندې حمله وکړي او دهغوې څخه سوبه شوې ولايتونه بيرته ونيسي . د صليبيانو په دغه لښکر کې د البانيې ، ګرې ، مکيار او پوليڼډ جنګيالي هم شامل شوی و. ددغې متحده لښکر د مقابلې له پاره سلطان مراد خپل سالار ، لاله شاهين ، تر قوماندې لاندې يو لښکر ور وليږه . لا له شاهين په ډيره هوښيارۍ سره دصليبيانو ددې لښکر مقابله وکړه . لاله شاهين په دې پوهيده چې ددې د لښکر په مقابل کې د نصرانيانو د لښکر شميره څو څو ځله ډيره ده. په دې اساس ، کله چې ددواړو لښکرو تر منځ جنګ په عروج کې و ، نو لاله شاهين په ناڅاپی توګه خپلې لښکرې شاته کړې او وروسته ولاړ . نصرانيانو فکر وکړ چې د ترکانو لښکر ته يې ماته ورکړې نو په دې خاطر يې هڅه کوله چې نور هم را مخته شي او فکر يې کاوه چې په دې تر تيب به وتوانيږي دترکانو څخه ټولې ولکه شوې سيمې بيرته تر خپلې ولکې لاندې راوړي . هغوې ددې سوبې په خاطر يو ستر جشن جوړ کړ ، ښه ډير شراب يې و څښل او دشرابو په همدې بدمستۍ کې د سوبې د خوشحاليو په اوج کې شول ، او دا داسې وخت و چې لاله شاهين ورته د ډيره پخوا څخه منتظر و . لاله شاهين د نصرانيانو له دې بدمستۍ څخه ډيره زياته ګټه پورته کړه . هغه وخت چې هغوې په نشې کې مست او ډوب وو، نو هغه پرې ناڅاپه ورپريوت . کله چې نصرانيانو د ترکانو د عسکرۍ ډول او بيم باجې ويرونکې اواز واوريد نو اوسان يې ورخطا شول ، خو دا داسې وخت و چې تر څو چې هغوې د ځانونو د سنبالولو له پاره ځان خوځاوه ، نو لاله شاهين د هغې عام وژنه پيل کړې وه . هغه په دې جنګ کې داروپايانو متحد ځواک ته ډيره شرمناکه ماته ورکړې وه . د خيرالدين مشر زوې هم په دې جنګ کې ورګډ و. هغه ددې جنګ د پاې ته رسيدو وروسته په روميليا کې دخپل پلار د وژونکو په پلټنې پسې ولاړ . خو دهغه برخه هم ډير بده وه ، ځکه د هغه د پلار وژونکو هغه هم په خپل جال کې را ګير کړ او شهيد يې کړ . خو بيا هم معلوم نه شول چې وژونکې يې څوک دي ؟ »
برهان الدين د خبرو په جريان کې لږ څه ځنډن شو، دهغه پرمخ باندې د ټولې نړۍ انديښنې او ورانې ويجاړې را خپرې شوې . ترڅه وخته پورې يې خپل ځان کلک کړ، او بيا يې د خپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ويې ويل:
«ساروانه ! لکه څنګه مې چې درته وويل چې دخيرالدين د شهادت وروسته دهغې ښځې سوګند ياد کړ چې تر هغې چې دخپل ميړه د وژونکو څخه يې بدل نه وي اخستې نو هغه به پښې پښوته را نه وړی ، نو دخپلې مور د همدې سوګند د پوره کولو په خاطر ، او دخپل مشر ورور د وژل کيدو وروسته د خيرالدين بل ځوې د خپل پلار او ورور د وژونکو د پيدا کيدو او د هغوې د له منځه وړلو په خاطر ووت ، هغه هم د روميليا دولايت په لور مخه کړه، خو تر اوسه پورې د هغه په هکله څه معلومات نه شته ، چې هغه به د خپل پلار او ورور د وژنکو په پيداکولو او دهغوې څخه د بدلې په اخستلو باندې بريالې شوې وې او که نه . خو د هغې مور دخپل دغه ځوې د بيرته راستيدو له پاره سترګې په لاره ده .
ساروانه ! ، زما دوست درې ځامن درلودل ، يو وژل شوې ، بل د وژونکو د پيدا کيدو پسې د روميليا ولايت ته ورغلې ، او دريم يې همدلته دې . ددغه دريم ځوې نوم يې علي دې . ته په دې خبر يې چې زما يو ځوې و چې نوم يې علي و او ما ور ته ډيره ښه عسکري روزنه ورکړې وه ، هغه په لښکر کې شامل شو تر څو د قوم او ولس خدمت وکړي ، او بيا هغه دعلي څخه علي پاشا و ګرځي او د ترکيي په افق باندې و ځليږي . خو زما بدقسمتۍ ته ګوره چې کله چې زما ځوې خپل عسکري روزنه پاې ته ورسوله او سلطان مراد دهغه په هکله په لښکر کې د داخليدو احکام ورکړل ، هغه د آسپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

را پریوت او وفات شو . څرنګه چي زما ښځه لا تر مخه وفات شوې وه ، نو د ځوی د وفات نه وروسته زما په نړۍ کي هیڅ څوک پاته نه شو . نو دخپلي دغه بې څوکه والي نه د په ځنګ کیدو په خاطر مي د خپل دغه دوست خیرالدین د زوې په لورتوجه وکړه . دخوښی ځاې داو چي ددې هلک نوم هم علي دې . دعلي کورنی د یوه کوچنی رمي خاونده ده ،د دې رمی پالنه د غرمي تر وخته پورې پخپله علي کوی ، بیا دعلي مور او خور ددې رمي د پالنی له پاره د غرو لمنې ته ځي اوعلي د عسکري روزنې له پاره دمدرسي په لور ور ځي .
زه تاته دا هم باید ووایم چي ما په خپل خرڅ علي ته د بروصي په مدرسه کي ددیني اوعسکري زده کړو له پاره داخله اخستي ده . نژدې یوه اونی کیږی چي هغه خپلي عسکري او دیني روزنې سر ته رسولي او زه په دې ویاړم چي په دې مدرسه کي علي نه یواځي خپلي روزنې سر ته رسولي بلکه په ټولو کي اول نمره هم راغلي دې .
نن هغه وخت چي ما سلطان مراد ته د علي د دې لاسته راوړنو په هکله وویل نو سلطان د خپلي ځانګړې مهرباني څخه کار واخست او یواځي دا نه چي علي یې په خپل لښکر کي سالار و ټاکه بلکه په عسکرې روزنې کي دهغه په لمړي درجه را خلاصیدو یې هغه ته د«پاشا» نوم هم ورکړ. اوس هغه یواځي علي نه دې بلکه د نن وروسته هغه علي پاشا دې او دهغې دپاشا کیدو نوم هم د سلطان مراد لخوا ورکړل شوې او سلطان خپل لښکرته دا حکم هم کړې چي څرنګه چي علي همدا اوس اوس سالار ټاکل شوې نو په دې خاطر ورته ددې وروسته علي پاشا وواياست . زه همدا اوس د غرود لمنو په لور رهي یم او هلته د علي د مور اوخور سره وینم او په هغوې دا زیرې کوم چي علي نه یواځي دا چي په لښکر د سالار په توګه و ټاکل شو بلکه د سلطان له اړخه ورته د پاشا لقب هم ورکړل شو تر ځنګ یې هغه ته ویل شوې چي نن ماښام د سلطان په دربار کي حاضر شي . شوني ده چي هغه دسلطان له اړخه د پاشا د لقب په اخستو سره په کوم ازمیښت کي واچول شي . خو زما په فکر که هغه په کوم ازمیښت کي هم ور واچول شی نو هغه به ترې بریمند را ووځي ،په دې خاطر اوس نو د علي پاشا له پاره د راتلونکي پرمختګ او پر مختللو لارې پرانستل کیږی .
درونده دوسته ! زه ستا د سراې تر مخه هره ورځ د غرونو د لمنو په لور تیریږم او هلته د علي ، دهغه د مور او خور سره وینم . علي ما خپل زوې ، دهغه مور ما خپله خور او دهغه خور ما خپله لور ګڼلې . نن زه ډیر خوښ یم چي د علي د روزنې کوم کار چي ما پیل کړې و هغه په ډیره ښه توګه پاې ته ورسید . په دې ډیر خوښ یم چي نه یواځي دا چي علي ته د پاشا لقب ورکړل شو بلکه دسلطان مراد په لښکر کي د یوه تکړه سالار په څیر په دنده هم و ګمارل شو . اوس زه ځم چي د علي ددغه بریاوو په هکله علي ، دهغې مور او خور هم خبر کړم او زما په خیال چي ته به د خپل سراې په لور ورځي .
دبرهان الدین دې خبرو ساروان تر ډیر اغیز لاندې راوست . تر یوه وخته پورې خو چپ چاپ پاته شو بیا یې د برهان الدین په لور وکتل او په ډیره عاجزۍ سره یې وویل :
«دروند برهان الدینه ! که ته یې بده و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې چي زه هم ستا سره ملتیا وکړم نو ایا زه ستا سره هلته تللاې شم ؟ زه غواړم چي ددغه میرنۍ ښځې سره ، چي زوې یې علي پاشا او د سلطان په لښکر کي سالار ټاکل شوې ، او سوګند یې یاد کړې چي «تر هغې چي د خپل میره د وژونکو څخه بدله وانخلي پښي به پښو ته را نه وړي »، یوځل ووینم. درونده برهان الدینه ! دداسي میرنې ښځې سره کتل هم یوستر ویاړ دې او اوس خو هغه ستا خور ده ، نو سر له ننه هغه زما خور هم ده . ایا زه له تاسره یوځاې ددې ستري ویاړلي ښځې سره د کتلو ویاړ تر لاسه کولی شم ؟
د ساروان د خبرو په اوریدو سره د برهان الدین پر مخ باندې د خوښي نښي را ښکاره شوې ، او په خوږه ژبه یې وویل . « ساروانه ! بې له ویرې ته زما سره تللاې شې ، را ځه ددغه مختته غرو لمنې لورې ته ځو . فکر کوم چي علي پاشا به لا تر اوسه پورې هلته نه وې رارسیدلې ، د خپلي روزنې د تر سره کیدو نه وروسته اوس هم هغه هره ورځ خپل ښوونځی ته ځي او خپل عسکرې تمرینات کوې ، خو زما زړه وایي چي زمونږ تر ورتلو پورې به هغه هم هلته راشي، ځکه چي د ماښام د رارسیدو تر مخه درې واړه مور، لور او زوې خپله رمه دکور په لور راوړي ، کور یې د بروصي د ښار په شمالي څنډه کي پروت دې . را ځه چي وخت له لاسه ورنکړو او د غرنو دلمنو په لور وخوزیږو .»
ددې خبرې سره سم برهان الدین خپلي کچر ته او ساروان خپل آس ته لښته ورکړه او د غرونو د لمنې په لور و خوزیدل .
کله چي د واړه د غره لمنې ته ورسیدل نو ویې کتل چي له یوه اړخه یو آس سپور په ځعاسته را روان دې ، دبرهان الدین مخې ته د را رسیدو سره سم هغه و درید د خپله اسه را ښکته شو ، احترام یې په ځاې کړ، برهان الدین دهغه په کتلو سره خندوني شو او ساروان ته یې وکتل او ورته یې وویل : «دا هغه علي دې چي په هکله یې ما له تاسره خبرې کړې وې .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې خبرې وروسته برهان الدين د علي او ساروان تر منځ پيژندنه وکړه او بيا يې دعلي په لور په کتلو سره وويل :
«علي زويه ! نن مې تاته يو ډير ښه او خوشحالونکې خبر راوړې دې ، خو دا خبر به زه تاته ستا د مور او خور په موجوديت کې اوروم ، را ځه چې هلته د غره په لمن کې ستا دمور اوخور خوا ته ولاړ شو ، بيا به زه دا زيرې تا ته واورم ، دا يو زيرې نه دې بلکه ډير زيرى دي چې ستاسې د ټولو له پاره خوشحالونکې دي . را ځه ، زما سره راځه . »
ددې خبرې په اوريدو سره علي په خپل آس سپور شو او چپ چاپ دهغو سره يوځاې روان شو . په دې وخت کې ساروان په ډيره ژوره توګه په علي کې خپلې سترګې ور ننويستې وې . هغه کتل چې علي د لوړ قد خاوند او نوې زلمي دې ، دهغه ږيره لا تراوسه پورې پوره نه وه راوتلې ، بريت يې هم لا تر اوسه تور شوې نه و . ساروان دا هم وکتل چې علي د خپل وجود له اړخه دفکرونو په سمندر کې يو توپان دې ، هغه د خپل جسماني جوړښت له اړخه هم د عظمت يو ستره نمونه وه . دزغم ، صبر ، استقامت ، جرت ، ميرانې او همت ښې نښانې په کې ځليدلې . دهغه د خبرو ، دهغه د اواز او ځيرې څخه هم دا اندازه کيده چې هغه په خپل دغه کم عمر کې د وختونو دګرميو او يخنيو ، تنګيو او پراخيو ، ناهيلو او هيلو ، ترخو او خوږو څخه په پوره صبر سره را وتلې او د خپل کړچار پاکوالې يې سر ته رسولې . ساروان به کله کله علي ته په ډير شوق او ذوق سره کتل ، ان تردې چې دوې ټول يو ځاې د غرو لمنې ته ورسيدل ، هلته د يوې سترې غونډۍ د پاسه يوه ښځه د يوې لس يا دولس کلنې نجلۍ سره يوځاې ولاړه وه . هلته په ور رسيدو سره لمړۍ برهان الدين دخپلې کچرې څخه را ښکته شو ، همدا راز علي هم د خپل آس څخه لاندې را ټوپ کړ، دې دواړو ته په کتو سره ساروان هم د خپل آس څخه لاندې راغې ، برهان الدين د ساروان په لور و کتل او ورته يې وويل : « ساروانه ! دغه مخامخ چې کومه ښځه ولاړه ده دا د علي مور ده چې قيرات نوميږي ، اوکومه نجلۍ چې ته وينې هغه د علي خور ده او سريان نوميږي . ددې وروسته برهان الدين هغوې ته ساروان ور وپيژاند، اوس نو برهان الدين غوښتل چې خپلې اصلي خبرې ته راشي چې په همدې وخت کې درې سپاره د غرو په لمنه کې را ښکاره شول ، کله چې را نژدې شول نو ټولو کتل چې په دوې کې يوه نجلۍ هم ده او دا پاته دواړه سپاره په وسله سنبال دي ، د رانژدې کيدو سره سم دواړه ځوانان د خپلو آسونو څخه را ښکته شول خو هغه نجلۍ په خپل آس سپره پاتې شوه . علي دهغوې دواړو د ليدلو سره سم دهغوې په لور په چټکۍ سره ورغې او دهغوې سره يې بيا بيا غاړه ورکوله او تود روغبړ يې ور سره وکړ . دغه دواړه ځوانانو په داسې حال کې چې د احترام او درنښت په خاطر يې خپل سرونه ښکته نيولي و د برهان الدين سره هم تود روغبړ وکړ او بيا يې د ساروان سره لاس ورکړ .
علي او برهان الدين دهغوې دواړ و سره داسې روغبړ وکړ لکه چې د هغوی دواړو سر يې د ښخوا څخه پيژندګلوی درلوده ، په دې وخت کې نه يواځې د علي بلکه د هغه د مور قيرات او خور سريان او برهان الدين سترګې هم په دغه نجلۍ چې لا تراوسه په خپل آس سپره وه و نښتې . ټولو وکتل چې د هغې په مخ په طلسمي غارونو کې د خوښيو د غړيدونکو نغمو او د سهار د ځوانۍ دښايست د جادو زړه وړونکې راښکود پروت دې . دهغې په سترګو کې لکه د ګل په غيږ کې منتظره د سهرا لاله ، د وصل ګلابې شونډو......او... د افسانوي ارايش او ښايست په ځير و .
ټولو دغه نجلۍ ته په ډير غور او جذبې سره وکتل ، ټول يې د ښايست تر اغيز لاندې راغلي و. خو دغه نجلۍ پټه خوله ددوې تر مخه په خپل آس سپره ناسته وه. په دې وخت کې برهان الدين دغه نجلۍ ته ورغږ کړ او ورته يې وويل :
«اې لورې ! زه نه پوهيږم چې ته څوک يې ؟ او نوم دې څه دې ؟ که چيرې ددغو راتلونکو سره ستا کوم اړيکی يا کومه خپلوی وي ، نو لورې ! راښکته شه ، ولې د پرديو په څير په آس باندې سپره ناسته يې ؟»
د برهان الدين دشفقت نه په ډکو خبرو سره ...هغه نجلۍ وخوزيده ، له آسه را ښکته شوه ، او کراره کراره د برهان الدين په لور ورغله ، کله چې ور نژدې شوه نو برهان الدين ته يې مخ واړاوه او ورته يې وويل :
«درونده مشره ! زه هم نه پوهيږم چې ته څوک يې ، اوته ددغه خلکو سره چې دلته ولاړ دې څه ډول اړيکې لرې ، خو ستا خبرو ماته حوصله او جرأت راکړ ، تاچې ماته کله د لور په نامه غږ وکړ نو دغه غږ د ټولو هغه انديښنو په اړه چې تر اوسه پورې زما په ذهن کې را ټوکيدلې وې تر يوه ځايه پورې کمښت راووست او زه به اوس په دې هکله لږ څه ډاډه منه يم چې ووايم ،چې زه به په دې سيمه کې د بدبختۍ او ذلت په مرګ نه مرم .»
ټولو واريدل چې ددې نجلۍ اواز داسې و لکه چې په دغه دشتو او غرونو کې د بابل جادو ، سِحر...او دسهار د هيلو عناصر خپاره شوي وي ، دهغې په اواز کې دومره خوږلنې او دومره خوند و لکه د بحر د څپو په طلاطم کې چې دکوم خوږ غږې غزل څپې اوريدل کيږي او يا لکه په بې خوبه شپو کې چې د ستورو د نغمو په ځواب کې د زمکې طلايې او نقرئې ګنګرې په يوه وار اواز راپورته کړی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه تازه پيغله شوې نجلۍ ، ښايست او جمال نمونه چې کله چپ شوه نو برهان الدين ورته وويل چې :
« گوره لورې! زه خو ستا له نامه سره اشنا نه يم ، خو تا ته دا وايم چې دلته په شک او شبه کې پرې نه وځې . که ته په دې زمکو او سيمه کې پردۍ يې ، نو داپه خپل زړه کې وليکه چې ته هسې په ناکاره روحونو ، وحشتونو او وهمونو کې نه يې را ښکيل شوې ، بلکه د انسانانو تر منځ يې . دوې به ستا درنښت کوي او ستا سره به د انسانانو په څير سلوک کوي . زما لورې : زه په دې هم نه پو هيږم چې ته د کومه ځايه راغلې يې ، کوم ځاې پيژنې ، د کومو قافلو سره اړيکې لرې ، د کومو کاروانونو سره ستا رابطه شته ، خو ددې ټولو سره سره بيا هم زه تاته ضمانت درکوم چې ته دلته خپل ځان د اوبو د راپيدا شوو پوکنيو او يا د هوا د لمحاتو په ټال کې مه گڼه ، دلته به ستا عزت ، وقار ، او درنښت کيږي . او دا وليکه چې لونې د پرينښتو د زړونو څخه هم ډيرې د زړه ډاډ او د خوبو نو دحقيقتونو سره نزدې والې لرې . او س ته مونږ ته دخپل ځان په هکله ووايه چې ته څه ويل غواړې ؟ ستا په زړه کې څه ډول انديښنې ، او څه ډول فکرونه اوړې را اوړى ؟ اې لورې ! ته څوک يې ؟ او دغه دواړه ځوانانو چې زما پيژندگلوې دې، ته ددوې سره ددغو سيمو لورې ته د څه دتر لاسه کولو له پاره راغلې يې؟
د برهان الدين ددې خبرو په اوريدو سره د نجلۍ په مخ کې د ځوانى زغم نور هم ډيريده ، هغه د پخوا څخه نوره هم په ډيره ډاډمنه توگه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل چې لمړئ تاسې وواياست چې تاسې څوک ياستئ؟ دهغې وروسته به زه به خپلو خبرو پيل وکړم »
پخوا له دې چې برهان الدين د خپل ځان په هکله په څه ويلو پيل وکړې دهغو دوو کسو وسله والو څخه چې دغه نجلۍ يې تر دې ځايه راوړې وه يوه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
«واوره ريونا ! دا برهان الدين صيب دې چې د ترکانو د اوسنې سلطان ، سلطان مراد د زوې بايزيد استاد او مربي دي ، بايزيد وليعهد دهغه همدومره درنښت اوعزت کوى لکه څومره چې دخپل پلار ، د ترکانودسلطنت د سلطان عزت کوي »
کله چې دې ځوان خپلې خبرې بندى کړې نو هغه نجلۍ چې دلته د ريونا په نامه ياده شوې وه برهان الدين ته مخ واړاو ه او ورته يې وويلې ،« درند برهان الدين صيب ! تر هغې چې ما پورې اړه لري نو زه بايد تاته دا روښانه کړم چې زما نوم ريونا دې ، زه د يونان د روميليا د ولايت د تهريس د سيمې اوسيدونکې يم ، دا چې زه څوک يم ، ددوې سره ولې تر دې ځايه راغلې يم نو دا به دهمدې دواړو څخه کوم يو په تفصيل سره تاسې ته ووايي . زه به چپه خوله اوسم ، گورم به او اورم به ، چې دوې زما به اړوند څه وايى . »
د ريونا ددې خبرو وروسته برهان الدين د هغو دواړو ځوانانو په لور په پوښتونکو سترگو وکتل ، بيا يې دپوښتونکې په توگه هغو دواړو ته په خبرو کې وويل . « ووايى چې دغه نجلۍ مو له کومه ځايه راوستې ؟ دا څوک ده اودې سيمې ته مو دهغې د راوړو څخه موخې څه دي ؟ ددې نجلۍ شکل وصورت ، کالي، د هغې مخ او جسماني جوړښت په ډاگه کوى چې هغه يوه نصرانى مذهبه ده .»
برهان الدين تر دې ځايه په خبروکې و چې دهغو دواړو ځوانانو څخه يوه يې په خبرو پيل وکړ .
« دروند برهان الدين صيب ! ته پوهيږى چې زه او زما دى ملگرې د لښکر په هغې برخې کې دندې تر سره کولې چې د علي ورور هم په کې و . د جنگ نه د فارغيدو وروسته د علي ورور د خپل پلار او ورور د وژونکو د لټې له پاره ووت ، مونږ دواړه هم ورسره و . د تهريس په سيمه کې مونږه او د على د مشر ورور د همغو قاتلينو سره مخ شو ، دهغوې سره دغه نجلۍ ، چې اوس ستاسې تر مخ ولاړه ده او ريونا نوميږي ، هم ملگرې وه . کله چې مونږ د هغو وژنکو سره ټکر وکړ نو څرنگه چې د هغوې شميره له مونږ ډيره وه نو دهغوې څخه مو يو څو له منځه يوړل او پاته يې و تښتيدل . خو دغه نجلۍ زمونږ لاسوته راغله . د وژونکو سره د ټکر په وخت کې د على مشر ورور سخت زخمي شو ، هغه ته دخپل ځان د پاته کيدو په هکله هيڅ هيله نه وه ، نو مونږ ته يې دا مشوره راکړه چې مونږ دغه نجلۍ دهغې مور او ورور ته ور ورسوو ، او هغوې ددې څخه و پوښتې چې قاتلين څوک او څومره کسان دي ، هغه فکر کاوه چې دا نجلۍ به قاتلين پيژني. نو دعلي د مشر ورور د وينا په اساس مو دغه نجلۍ له ځانه سره تر دې ځايه راوسته ، خو مونږ په ډير خفگان سره دا خبره کوو چې د علي مشر ورور د زخمونو له لاسه و مړ او مونږ هملته په تهريس کې خاورو ته وسپاره .»
ددې خبرې په اوريدو سره د علي مور ، قيرات ، په زمکه را پريوته او په خپلو پښو يې لاس را ښکوده او واويلا يې پيل کړه . د علي کوچنۍ خور سريان ورمنده کړه اوخپله مور يې په غيږ کې و نيوله ، علي هم ورمنده کړه خپله مور يې په غيږ کې را واخسته او د هغې د ارامولو هڅه يې کوله ، خو قيرات په خپلو ورنونو باندې لاسونه وهل او دغم نه په ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اواز سره یې ویل چې : «اې زما زویه ! .... زما زویه !... هغه خو زما د زړه د زخمونو ملهم ، زما د زړه د ورانو ویجاړو د ابادۍ له پاره تللې و ، زه څه پوهیدم چې هغه به د خپل مشر ورور په څیر دمرګ په پراخه سمندر کې غوټې خوري ، زه څه پوهیدم چې زما د رڼا هغه مینار به هم په تیارو توپانو اود سهرا په پراخه خړوبه کې ورکیږی .»
ددې خبرو تر څنګ به قیرات خپل دواړه لاسونه د پخوا څخه نورهم په کلکه په خپلو دواړو ورنونووهل او شور اوفریاد به یې کاوه. دخپلې مور دغه حالت علي ته د کتلو او زغم نه و نو سمدستې یې خپله مور ددواړو لاسو څخه ونیوله بیا یې هغه دخپلې سینې سره را یو ځای کړه او په زړه ډکي اواز یې په ژړا ژړا کې ورته وویل:
«اې زما مورجانې ! مه ژاړه ، تر اوسه خو ستا زوې علي ژوندې دې ، زه له تاسره ژمنه کوم چې ستا د زخمونو مرهم به زه لټوم ، زه به کوڅه په کوڅه ، کلې په کلي ګرزیږم او تاته دا ډاډ درکوم چې زه به لکه په سمندر کې د راپورته شوو توپانونو، د خت د لامبو وهونکو سیورو ، او د اوربلونکې لاوې د سیلاب په څیر په خپلو دښمنانو باندې را پریوزم او د هغوې سرونه به پرې او ستا تر مخ به یې کیږدم. مورې ! که هغه وژونکې او قاتلان د زندان د اوسپنو د سیخانو تر شا هم پاته شي ، په یخو خوبونو او ګرمو سرابونو کې ورک هم شي ... نو بیا به هم ، اې زما مورې !زه به د مرګ د ګډیدونکې څپې ....د پړکیدونکې ، کړکیدونکې بریښنا د لمحو ...د وړو سترګو په څیر پر هغوې ورپریوځم او په هر صورت به دهغوې په وژلو دخپلې بدلې اخستو خوب رېښتیا کړم .»
غملړلې قیرات دخپل غم په فریاد او اه و زارۍ کې ډوبه وه ، سریان ته یې غاړه ورکړې وه او په کوکو کوکو یې ژړل . خو علي خپلې مور او خور دواړو ته تسلي او ډاډ ورکاوه ، په دې وخت کې هغه دوه کسه وسله والو ځوانانو څخه یوه یې دهغې نجلۍ په لور مخ واړاوه او ورته یې وویل :
ریونا ! دغه زړه ښځه چې وینې دهغې نوم قیرات دې ، او دا د هغې، مجدالدین، مور ده چې ستا د خپلوانو سره د ټکر په وخت کې ووژل شو. هغه نجلۍ چې د قیرات سره غاړه تر غاړه ده هغه د قیرات لور او د مجدالدین خور ده او هغه ځوان چې قیرات او دغه ځواني نجلۍ ته ډاډ ورکوی هغه د مجدالدین کوچنې ورور دې ،مونږ دواړه اوس تا دغې درې واړو ته سپارو اوس نو دغه درې واړه چې له تا سره څنګه معامله کول غواړې همغسې به وکړی. خو تاته په کار دی چې هغوې ته د مجدالدین د قاتلینو په اړه معلومات ورکړې ، زمونږ له آنده په همدې کې تاته خیر دې.
قیرات ، سریان او علي درې واړو دا خبرې اوریدې ، تردې وخته پورې قیرات تر ډیره ځایه خپل ځان سنبال کړې و او را پورته شوه او په ورو ورو یې ریونا ته ځان ور نژدې کړ. ریونا چې کله هغه د خپل ځان په لوری را نژدې کیدونکې وکتله نوپه ټول وجود یې لړزه و لګیده ، شونډې یې په رپیدو شوې . د قیرات شاته سریان او علی هم را روان و ، هغې ته په را نزدې کیدو سره قیرات غوښتل څه ووایي خو دهغې څخه د مخه ریونا په ژړغوني او لړزیدونکې اواز وویل :
« زما د وژلو تر مخه زما یوه خبره واورئ ، دهغې وروسته چې بیا تاسې څه ډول غواړئ همغسې مې ووژنئ، خو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې هغه څه چې زه وایم هغه رښتیا دی ، زه به هیڅکله هم ستاسې ددرې واړو تر مخه درواغ و نه وایم . زه ډیره خواشینې یم چې په هغې ټکر کې مجدالدین ووژل شو . مجدالدین ما ډیر ښه پیژانده ، دا چې څه ډول مې پیژانده دهغې په هکله به زه تاسې ته تفصیلې خبره وکړم ، دهغې وروسته تاسې پورې اړونده ده چې زما په خبرو باورکوئ او که نه . که ما ووژنئ او یا نه ، دا به ستاسې واک او اختیار وی خو هغه څه چې زه یې وایم تاسې یې په غور سره واورئ.»
قیرات، علي او سریان ریونا ته په رانزدې کیدو سره تم شول ، دهغوې په تم کیدو ریونا کې څه حوصله را پیدا شوه او یوځل بیا یې په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
«تاسې پوهیږئ چې څوکاله مخته مسلمانانو د یونان د تهریس ولایت سوبه کړ . زه دهمدې ولایت دتهریس اوسیدونکې یم ، د قاتلانو د لټون له پاره به ډیر وخت مجدالدین زمونږ دکلی لورې ته را ته . هغه شکمن و چې قاتلان زمونږ دکلي سره اړیکې لري . یا دا چې وژونکی زمونږ کلي ته تګ را تګ لري ، زه په خپله نه پوهیږم چې قاتلین او وژونکي څوک دي ؟ او دا چې هغوې دمجدالدین سره څه دښمنې لري ؟ نو اې درنې ښځې ! په همدې وخت کې ستا د زوې ، مجدالدین ، لیدنه کتنه د زمونږ د کلي د یوې نجلۍ سره وشوه ، هغه نجلۍ پخپله نصراني وه او د یوې کونډې ښځې لور ده ، ستا زوې ، مجدالدین ، د همدغې نجلۍ سره لیدنه کتنه پیل کړه ، اخر دا لیدنې کتنې په نژدې اړیکو باندې تبدیلې شوې ، دغه نجلۍ هم مجدالدین سره مینه پیدا کړه او دهغې په خاطر یې نصرانیت پریښود او مسلمانه شوه او دهغې مور هم په اسلام باندې مؤمنه شوه . د واده کولو وروسته به ډیر وخت مجدالدین هملته زمونږ کلي کې اوسیده .اوبیا به د همغه ځایه څخه د خپلو دښمنانو د لټون پسې بیرون ووت . دغه نجلۍ چې اوس ددې ښځه وه هم دهغه سره د هغه ددښمنانو په لټون کې بسپنه کوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا څه چې زه تاسې ته وایم د څوکالو پخوانی پېښه ده ، په دې وخت کې ددې ښځې د ګېډې څخه ستا د زوې دوه کسه زامن پيدا شول ، بيا څور ورځې مخته زه د خپله کوره اوکلي څخه ووتم او نژدې يوه بل کلي ته چې زما د کاکا کور په کې دې ولاړم ، زما کاکا درې زامن لرې ، دهغوې له ډلې څخه د تر ټولو کشر سره زما کوژدن شوې ده ، او شوني وه چې په ډېرو نژدې ورځو کې ورسره زما واده هم وشي . زه د خپل کاکا په کور کې څو ورځې تم شوم ، بيا هغه ځوان چې زما واده ورسره کېدونکې و دخپلو دوه نورو مشرانو ورونو سره يو ځاې غوښتل له ماسره زما د خپله کوره پورې راشي ، هغه وخت چې زه دهغوې سره د خپل کور په لورې را روانه وم نو ستا زوې مجد الدين او دهغې سره دغه دواړه ځوانانو پر مونږ حمله وکړه ، او په دې ترتيب وسلوال ټکر منځته راغي ، ددې ټکراو په پايلو کې هغه ځوان چې زما واده ورسره کېدونکې و له منځه ولاړ او ستا زوې هم ووژل شو ، خو زما د کاکا دوه زامنو ځانونه ځنګ کړل او و تښتېدل ، زما کاکا هم په دغه ټکر کې له منځه ولاړ دهغې وروسته ستا د زوې په وينا دغه دواړو وسله والو کسانو زه و نيولم اودلته يې را ورسولم. په حقيقت کې دوې شکمن دې چې شوني ده چې زه قاتلين و پيژنم ، خو زه واحد او لاشريک خداې حاضر او ناظر ګڼم چې زه پخپله قاتلين نه پيژنم او نه ماته دا معلومات شته چې د مجدالدين ورور او پلار چا وژلی و . خو که چيرې مجدالدين ته شک وايې چې دهغه دپلار او مشر ورور په وژلوکې زما د کاکا او يا د هغې د زامنو لاس دې نو بيازه تاسې سره دا ژمنه کوم چې که چيرې زه ستاسې له خوا د وژلو څخه خوندی پاته شوم اوبيرته خپل کلی ته په تللو باندې بريالی شوم ،نو زه به حتما د قاتلانو پلټنه وکړم، دهغوې ځاې ځيګې به معلوم کړم او بيا به تاسې ته ووايم چې قاتل څوک دې ؟چيرې اوسيږي او ولې يې ستا ميړه او دوه زامن وژلي دي ؟

تر دې ځايه د خبرو وروسته ،ريونا تم شوه ، ساه يې واخسته ، تر لږڅه ځنډه يې په ډيره ژوره توګه د قيرات په لور کتل او بيا يې په خبرو پيل وکړ.

«درنې مشرې ! که چيرې ته زما په خبرو باندې باور کوې نو بيا له تاڅخه غواړم چې ما ته بښنه وکړې ،زه به تاسې ته په دې اړه د څه معلوماتو د ترلاسه کولوپه خاطر خپلې هڅې پيل کړم . او تاته ډاډ درکوم چې زه به خامخا د قاتلانود ځاې ځيګې د معلومولو له پاره هاند و کړم او که چيرې تاسې دا سې فکر کوئ چې زه مجرمه يم او ستا د زوې په وژلو کې شريکه يم، نو بيا ته خپل زوې ته حکم وکړه چې خپله توره د تيکي را وکاږي او زما څټ ته يې را خلاصه کړی .»

ددې خبرې سره سم ريونا د زنګونو په سر پر زمکه کښيناسته او خپل څټ يې را ټيټ کړ.

په دغه وخت کې نه يوازې قيرات او دهغې لور سريان بلکه ټول ولاړ خلک حيران دريان ولاړ و او د ريونا په لور يې کتل . قيرات مخته راغله او په خپلو دواړو لاسونو يې ريونا له شا څخه ونيوله ، پورته يې کړه ، او بيا يې د ډيرې مينې ، او محبت نه په ډک اواز ورته وويل :

«ګوره لورې ! ستا د وجود رګ رګ ددې ګواهي ورکوې چې ته درواغ نه وايې ، ته ريښتيا وايې ، ته بې ګناه يې. خو ګوره لورې ! ته دلته زمونږ په سيمه کې زمونږ تر مخه د ځانتوالي ، زوال ،بيلتون او هجر ښکار شوې نه يې ، ته خپل ځان ته د يوې بې وطنې او بې کوره نجلی خيال مه کوه . واوره لورې ! که چيرې ته وعده وکړې چې ته به زما د زامنو او ميړه د قاتلانو نښې نښانې را پيدا کوې نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا دغه کړچار ته سلام وکړم ، ګوره لورې! که چيرې ته زمو نږ له پاره دا زحمت وګالې او زمونږ سره په دې هکله بسپنه وکړې نو دا به ستا پر مونږ هغه احسان وی چې مونږ به يې په خپل ژوند کې هم بدله پوره نه کړاې شو. واوره لورې ! تر هغې چې ستا زړه غواړي له مونږه سره اوسيدې شې دلته به ستا پالنه د يوې ډيرې ستړې او دروندې ميلمنې لور په څير و شي. دهغې وروسته به په پوره خوندېتوب سره تا ستا تر کوره پورې د ورسولو انتظام زه وکړم . »

دقيرات ددې خبرو په اوريدو سره ريونا بلکل بدله غوندې شوه ، لږ څه مخته د هغې حال د ونو د زيړو پاڼو په څير و خو اوس يې په مخ او څيرې باندې د خوښۍ نښې نښانې را څرګندې شوې وې . نو هغه سمدستې مخته ورغله د قيرات سره غاړې غړۍ شوه او په خپل ژړغوني غږ سره يې هغه ته په وينا کولو پيل وکړ .

«ته يوه ډيره مهربانه او درنده مور يې ، زه ستا دغه شفقت او مهربانۍ ته سلام کوم .که چيرې ته ما د يوې لور په څير دخپله ځانه سره ساتې نو زه به دا کار د خپل ځان له پاره يوه نيک بختې و ګڼم اوکله چې تاسې ما په پوره خونديتوب سره خپل کور ته ورسوئ نو دا به ستاسې پر ما باندې ډير زيات احسان وي چې دهغې بدله به زه په خپل ژوند کې پوره نه کړاې شم . اوس زه ډاډه يم ، ستا دخبرو د اوريدو څخه ماته دا ډاډينه را پيدا شوه چې زه دغه سيمې ته د مرګ له پاره نه ، بلکه د ژوندئ اوسيدو له پاره راغلي يم .

د ريونا په دې خبرو سره تر هغې ځايه چې د قيرات اوسريان په څيرو کې خوښې را ښکاره شوې وه نو هلته د علي ، برهان الدين ، ساروان خولې هم له خندا نه را ټوليدې ، په دې وخت کې برهان الدين څو قدمه را مخته شو د قيرات تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخه ودرید او ورته یې وویل :
« قیرات ! زما درنې خورې ! د ریونا نومې دغه نجلۍ سره خو ستا معامله جوړه شوه ، خواوس چې زه د کوم زیرې کولو له پاره تاسې ته راغلې وم نو غواړم هغه تاسې ته ووایم. خو دهر څه د مخه ، درنې خورې ! زه ستا د زوې په اړه ، چې اوس کوم معلومات ډاګیزه شو، د زړه له کومې خواشینې وړاندې کوم . هغه ډیر پوه او بیدار هلک و ، خو هغه زیرې چې زه تاسې ته در کول غواړم هغه دادې چې تر سلطان مراد پورې دا خبر ور رسیدلې چې ستا زوې علې د جنګ او حرب ، اوهمدا راز په دینې درسونو کې په مدرسه کې تر ټولو په لمړۍ درجه بریالې شوې ، کله چې د سلطان مراد تر مخه ستا د زوې ، علې ، یادونه وشوه نو په هغه وخت کې یواځې زه نه ، بلکه ولې عهد بایزید ، د هغه زوې ، د بروصې ټول رئیسان ،علماء او سالاران هم ناست وو ، دهغوې ټولو په شتون کې سلطان مراد یوه قاصد ته حکم وکړ چې نن ماښام علی د هغه دربار ته راولې ، بیا زما درنې خورې ! په دې وخت کې ما په خبرو پیل وکړ او سلطان ته مې وویل چې علې به زه پخپله د خپله ځانه سره یو ځاې دلته را ولم . زه تا ته دا زیرې هم درکوم چې علې ته د کوم مهم کار د ورسپارلو دمخه سلطان هغه ته د «پاشا» لقب ورکړې دې ، همدا راز سلطان په بروصه کې او هم په خپل لښکر کې دا حکم کړې چې علی به ددې وروسته یواځې علې نه وی بلکه هغه ته به «علې پاشا» ویل کیږي . زه به تا ته دا هم ډاګیزه کړم چې کله چې نن علې د سلطان مراد دربار کې دهغه تر مخ وړاندې شی نوسلطان به هغه ته یوه درنده دنده سپارې تر څو د هغې کړچار ، مهارت ، حربې پوهه ، جرءت ،د توری وهلو او جنګی وړتیاو اندازه ځان ته معلومه کړې . که چیرې علې په دې دنده کې بریالې شو نو ستا دزوې ارزښت او شان به د سلطان مراد په آند کې د خپل زوې بایزید نه وروسته دویم کس ته ورسیږی .
دخبرو تر دې ځایه پورې برهان الدین لږ څه ځنډنې شو او بیا یې دوباره خپله وینا پیل کړه او ویې ویل :
زما خورې ، قیرات ! زه غواړم چې ته دخپلې لور سریان او د دغې بلې لور ریونا سره یوځاې خپله رمه حویلۍ ته یوسې ، زه به علې پاشا له ځانه سره محل ته یوسم ، تر څو یې هلته د سلطان مراد تر مخ وړاندې کړم ، زه په دې هم و پوهیږم چې سلطان مراد به علې پاشا ته کومه درنه دنده و سپارې .
د علې پاشا مور قیرات د برهان الدین ددې وړاندیز سره همغږې شوه ، په دې وخت کې دهغو دوو ځوانانوڅخه ، چې ریونا یې تر دې ځایه راوړې وه ، یوه وویل چې :
برهان الدین صیبب ! او زمونږ په اړه څه فکر کوې؟
برهان الدین د دې خبرې په اوریدو سره هغوې ته وویل:
« تاسې دواړه اوس خپلو کورو ته ولاړ شئ او ارام وکړئ ، ستاسې څخه ډیره مننه چې دغه نجلۍ ریونا مو په خوندې توګه تر دې ځایه را ورسوله ، اوس دهغې په هکله پریکړه زمونږ کار دې ، تاسې دواړه رخصت یاست ، تللاې شئ .»
ددې خبرې په اوریدو سره هغه دواړه په خپلو آسونو سپاره شول او دهغې ځایه څخه وکوچیدل .
دهغوې د تللو وروسته برهان الدین د سراې دخاوند ساروان په لور وکتل او ورته یې وویل :
« ساروانه ! ته هم دخپل سراې په لور ولاړ شه ، تاسره خوبه لیدنې کتنې کیږې راکیږی .» ددې خبرې په اوریدو سره ساروان هم په خپل آس سپور شو او ولاړ.
ددې درې واړو د تللو وروسته قیرات ریونا ته وکتل او دمورنې شفقت نه په ډک اواز یې ورته وویل :
«ریونا لورې ! ته هم په خپل آس سپره شه ، زه او سریان به خپله رمه سره را ټوله کړو او بیا به له دې ځایه کوچ وکړو .
ریونا ورته سمدستې په ځواب کې وویل چې :
« اې زما مینه ناکې مورې ! دا ته څه ډول خبرې کوې ، که چیرې ته رمه را ټولوې او زه په آس سپره اوسم نو زما څخه به ډیره بدبخته نجلۍ بله نه وې ، زه په خپله د رمې په راټولو کې له تاسره لاس کوم، ته دلته ودریږه، زه به دخپلې خور سریان سره یو ځاې د رمې حیوانات را ټول کړم ، بیا به ټول یو ځاې له دې ځایه وکوچیږو .
په دې وخت کې علې پاشا په خبرو کې راټوپ کړ او ویې ویل : له تاسې درې واړو څخه یو هم و نه خوځیږئ ، زه به رمه را ټوله کړم او تاسې ته به یې در وسپارم . تاسې درې واړه بیا هغه سنبال کړئ او تر کوره یې ورسوئ .»
بیا نو علې پاشا په منډه منډه ولاړ ، د رمې ټول ځناور یې سره را ټول کړل او قیرات ، ریونا اوسریان ته یې ورحواله کړل ، هغوې هم خپله رمه د بروصې د ښار په لور روانه کړه . ریونا په یوه لاس کې دخپل آس قیضه نیولې وه او بل لاس یې پورته پورته کاوه او رمه یې پرې کنترولوله . تر څنګ یې برهان الدین په خپله کچر او علې پاشا په خپل آس سپور شو او دوې هم د بروصې دښار په لورې روان شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قريب الرحمن سعيد

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول (۲)

دعثماني امپراطورۍ او صليبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش
په دې تاريخي ناول کې ډيرې داسي پيښې مختنه راځي چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توگه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والي ولري . خو ټول کړچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسې ددې تاريخي ناول دويمه برخه لولئ:

علي د برهان الدين سره يو ځاې د بروصې شاهي ماڼۍ ته ور ننوت ، په دغه وخت کې د محل په خونه کې سلطان مراد ، دهغه زوې بايزيد ، د بايزيد زوې ارطغرل ، سليمان ، عيسې ، موسې ،محمد او دځونورو غټو وړو سالارانو په ګډون د ښار څو اميرين او دعدليې د امورو مشران هم ناست وو . کله چې برهان الدين اوعلي خونې ته وررننوتل نو سلطان مراد دخپله ځايه را پورته شو او هغوې ته يې ښه راغلاست وو ايه ، شونې ده چې دغه ښه راغلاست به د برهان الدين د تشويق له پاره و، په دې وخت کې برهان الدين دعلی په غوږ کې څه وويل ، نو علی ور مختنه شو او دسلطان سره يې په لاس روغبړ وکړ . ددې وروسته يې د نورو ناستو خلکو سره دروغبړ کولو وروسته چې کله هغه د ولي عهد بايزيد لورې ته را ورسيد نو د روغبړ وروسته بايزيد هغه د خپل ځان تر څنګ کيناوه ، او هغه ته يې په غوږونو کې څه وويل :
په دې وخت کې سلطان مراد ډير خوښ ښکاريده ، خپل زوې بايزيد ته يې مخ کړ او ورڅخه يې وپوښتل : زما قدرمنه زويه ! ايا ته دعلې سره د په وا څخه پيژندګلوی لرې ؟»
بايزيد په ډير ادب سره خپل پلار ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :
« عاليقدره سلطانه! ما د علي سره څو ځلي د حرب و ضرب په مکتب کې ليدنه کتنه کړې وه ، زه لا د په وا څخه د هغه د جنګی او حربي فن اوپوهي څخه پوره پوره خبر يم »
وروسته له دې خبرې بايزيد علي د خپل ځان تر څنګ په يوه خالي ځاې کې کيناوه،تر لږه وخته پورې د ماڼۍ په دې خونه کې چپه چپتيا شوه ، يو ناڅاپه د سلطان اواز را پورته شو او علي ته يې په وينا کې وويل : «دخيرالدين زويه ! تر هر څه دمخه زه تاته په دې خاطر چې تا دحرب و ضرب په مکتب کې ديني او عسکرې روزنه په ډيره ښه او اعلي درجه تر سره کړې د زړه له خلاصه مبارکي وايم ، ددې تر مخه زما د زوې استاد ، دروند برهان الدين ، به ماته کله کله ستا د وړتياو په هکله معلومات راکاوه ، همدا اراز هغه ستا دکورنۍ د حالاتو څخه هم وخت په وخت خبرولم ،او زه ستاسې د ټول حال احوال نه پوره خبريم ، زما زوې بايزيد هم په دې پوه دې چې څه ډول ستا پلار او بيا دهغې پسې ستا ورور د دښمنانو په لاسو وژل شوي دی ، او اوس اوس خبر شوې يم چې ستا بل ورور هم د نوم ورکو دښمنانو په لټه کې دي .»
په دې وخت کې برهان الدين سمدستي وويل « دروندە سلطانه ! علي ته لږ څه د مخه دا بد خبر راغي چې د هغه بل ورور مجدالدين هم دهمدې نوم ورکو دښمنانو په لاس وژل شوې دې . اوس علي د خپلې کونډې مور اوخور يواځنۍ هيله ده . دروندە سلطانه ! ده هم اراده کړې چې په هر حال به د خپل پلار او دواړو ورونو ددښمنانو په لټې پسې وځي او هغوې ته به دخپلو کړو سزا ورکوي . دروندە سلطانه ! ددې مور سوګند کړې چې تر هغې به پنې پښنو ته رانه وړې تر څو يې چې د خپل ميره قاتلانو ته سزا نه وي ورکړې . په دې خاطر قدرمنه ! ديخنۍ په دې موسم کې د هغې پښې د يخ له لاسه پړکې شکيږي . دې خپلې مور ته زاري کوي چې هغه دې پنې په پښنو کړي خو هغه په خپل سوګند کلکه ولاړه ده . د يخنۍ په دغسې موسم کې علي او دهغې خور سريان دخپلې مور د پښنو د چاودنو او ټپونو د ډکولو له پاره د وازګې په ويلي کولو او دهغې په ټپونو کې د هغې د ور اچولو په واسطه علاج کوي ، قدرمنه سلطانه ! زه هيله من يم چې علي به د خپلو دښمنانو څخخه د بدلې په اخستلو کې بريالي شي . »
د برهان الدين په دې خبرو د ماڼۍ په دې ستره خونه کې د لږ څه وخت له پاره يوځل بيا چپه چپتيا خپره شوه. بيا هر يوه په ډيره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردناکه ژبه دعلي سره د هغه د ورور د ښهادت په خاطر د زړه خواله وکړه ، په همدې وخت کې یو ځل بیا د سلطان اواز په خونه کې راغبرګ شو.
د خیرالدین زویه ! ته اوس یوازې علي نه یې بلکه علي پاشا یې . شوني ده چې محترم برهان الدین به تاته په دې هکله خبر درکړې وي ، ما تا ته د پاشا لقب درکړې ، او نه یواځې د ښار خلک په دې خبره خبر شوې بلکه مونږ په لښکر کې هم دا خبره ډاګیزه کړې ده . دنن څخه وروسته به تاته علي نه بلکه د علي پاشا په نامه غږ کیږی . نو علي پاشا ! واوره : زه تاته یو کار درسپارم ، زه هیله من یم چې هغه کار به ستا د جنګي وړتیاو سبب وګرځي او هم به ستا له پاره د تجربې اساس ثابت شي . همدا راز دهمدې عسکري دندې په ترسره کولو کې به ته د خپل پلار او دواړو ورونو د قاتلانو په پیداکولو کې هم بریالي شي.
د خیرالدین زویه ! د بلغاریې حکمران سیسمان دخپلو دوو شهزاد ګانو ، سائرکن او ایکسلا، سره یو ځاې زمونږ په نوو سوبه شوو سیمو کې د شپیښیو یرغلونو یوه لړۍ پیل کړې ، دوې کله په مقدونیه کې وینه تویونکې عملیات تر سره کوي او کله د تهریس په سیمه کې . دهغوې ددغې یرغلونو په پایلو کې زمونږ لښکریانو ته زیان رسیدلې دې . زه به ستا په مشرۍ تا ته یو لښکر درکړم ، تاته د یوې اونۍ وخت هم درکوم په دې وخت کې خپل ځان تیار کړه ، په دې لړ کې به زما زوې بایزید تا ته پوره لارښوونه وکړي. ددې وروسته به ته د خپل لښکر سره یو ځاې هغې لورې ته کوچ کوې ، اود بلغاریې د حکمران سره به ټکر ته ورځې زه هیله لرم چې ته به هغې ته ماتې ورکړې ، داسې ماتې چې په راتلونکې کې هغه بیا زمونږ په سیمو باندې دشپیښیو یرغلونو جوګه نه شي .
د خیرالدین زویه ! زه پوهیږم چې ته د هغو سیمو سره اشنا نه یې ، خو زه به ستا سره خپل څوکسه نائبین او دهغوې تر څنګ د لارې لارښود هم و استوم . دوې به په هغو سیمو کې ستا لارښوونه کوی ، او په دې کارو کې به ستا ملاتړې وي . واوره ! که چیرې ته په دې عسکري دنده کې بریمند شوې نو زما د زوې بایزید وروسته به ته دویم کس یې چې زما په وړاندې به د عزت او وقار خاوند اوسی . ایا ته ددې کار له پاره تیار یې ؟
علي پاشا د ځواب نه مخته د سلطان په لور په ژوره توګه او غور سره وکتل ، اوبیا یې سلطان مراد ته وویل :
محترم سلطان ! که چیرې د سیسمان حکمران د اوسپنې یا کاڼې څخه نه وي جوړ شوې نو زه به دهغه دغه سرکښي ، دهغه دغه ړوند غضب ، او دهغه ټوله بهادري ، اونارینتوب دهغه په سفالت ، رزالت او د هغې په حماقت باندې بدل کړم . دهغه ټوله تخریب کاري ، دهغه ټوله وران ویجاړ غوښتنه ، ظلم او تیرې به په تورو تیارو کې ډوب کړم . درونده سلطانه ! زه تا ته ډاډ درکوم چې زه به د بلغاریه د حکمران سیسمان ، هره هنګامه او .....دهغه له پاره د مرګ په تحفه بدله کړم .
د علي پاشا ددې ځواب په اوریدو سره یواځې سلطان مراد نه ، بلکه هلته دناستو ټولو خلکو په څیرو باندې د خوښۍ نښې را ښکاره شوې ، په دې خاطر سلطان مراد یو ځل بیا علي ته مخ را واړاوه اوورته یې وویل :
«علي پاشا ! رښتیا چې ستا ځواب زما زړه خوشحاله کړ. زه ستا ددې جرأت ، وړتیا او اعلې فکر ډیره ستاینه کوم . ډاډه یم چې ته به دهمغه ځوانانو په څیر را مخته شې لکه څنګه چې دریاب اشنا ځاځکې په بحر باندې بدلیږي . زه هیله لرم چې ته به د بلغاریه د حکمران په لښکرو لکه د توپاني سیلیو په څیر یرغل وروړې او خپله بریا او لوړتیا به په پرې ترلاسه کړې .
د سلطان مراد د چوپتیا وروست علي پاشا سلطان ته د ډاډ ورکولو په خاطر وویل :
درونده سلطانه ! زه به هیڅکله هم تا ناهیلي نه کړم ، هغه هیلې چې تا زما له وجود سره تړلي ،زه به هڅه وکړم چې ستا دهغې هیلو په مطابق و خیژم .
سلطان په ډیرې میني سره وویل چې :
دخیرالدین زویه ! ستا د راتلو تر مخه مې چې تاته دکوم لښکر د حواله کولو هوډ کړې نو دهغې په هکله مې د بایزید سره هم خبرې کړې دي ، اوس ته د بایزید سره ولاړ ښه ، هغه به تاته دهمدې لښکر په هکله نور معلومات هم درکړي هغه به تا دلښکر سره او لښکر به له تاسره معرفي کړي .
د سلطان مراد دې خبرو ته د ځواب ورکولو په ځاې علي پاشا دخپله ځایه پورته شو ځکه چې په همدې وخت کې د سلطان مراد زوې او ولي عهد بایزید هم دخپله ځایه پورته شوې و. خو د خوني څخه د وتلو تر مخه سلطان مراد علي پاشا او بایزید ته په ولاړه ولاړه وویل چې :
علي پاشا ! زه پوهیږم چې ته په عمر کې زما د لمسو په ځاې یې ، ته د بایزید د زامنو هر یو ارطغرل ، سلیمان ، عیسي ، موسي او محمد په څیر یې . په دې ټولو کې محمد تر ټولو کشر دې او ته را ته دهمغې همزولې ښکارې . دعمر په دې وخت کې چې کوم عسکري دنده تا ته درسپارل کیږي که چیرې ته په هغې کې بریالي شې نو په سلطنت کې به ستا هماغه ځاې وي دکوم په هکله چې ته تر اوسه پورې فکر هم نه شې کولې .
علي پاشا سلطان ته ددې خبرو ځواب په خوله ورنکړ خو خپل سر یې د هغه تر مخه ښکته کړ او دهغې وروسته هغه د بایزید

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يو ځاې د خوني ځخه ووت .
٣*****
قيرات او سريان دواړه مور اولور د ريونا په ګډون دخپلي رمي سره يوځاې د حويلي په لور روان و ، او حويلي ته ورننوتل ، ريونا وکتل چې د حويلۍ د اوسيدو برخه دومره پراخه نه ده ليکن ددې حويلۍ انګړ ډير پراخه دې . حويلۍ ته په ورننوتلو سره سم قيرات او سريان دواړو مور او لور خپلې وزې چې دشلويا پنځه ويشتو ځخه ډيرې نه وې د انګړ په يوه برخه کې غوښتل و تړي ، په دې وخت کې ريونا يوه اړخ ته ولاړه وه ، تر يوه وخته پورې هغې هغوې ته کتل اوبيا په تيزۍ سره مخته ولاړه او د رمې د ځناورو په تړلو باندې يې پيل وکړ. قيرات ورته وويل :
« ريونا ! زما لورې ! پريږده ، ته خو دلته زمونږه سره يوه ډيره درنه ميلمنه يې او زمونږ سره نه ښايي چې مونږ د يوه ميلمه ځخه دغه ډول کار واخلو » .
ريونا په ډير پراخه زړه او دخپلوۍ په توګه يې وويل :
« محترمې قيرات ! تا ماته خپله لور ويلې دې ، نو په دې خاطر ته زما مور يې ، نو ايا دا به ماته د شرم خبره نه وي چې زما مور دې د رمې ځناور تړي او زه دې د هغې سيل کوم. »
قيرات د ريونا ددې خبرې ځه ځواب ورنه کړ . پټه خوله پاته شوه ، ريونا خندل او د رمې د ځناور و په تړلو يې پيل وکړ .
کله چې ټولې وزې و تړل شوې نو بيا قيرات وويل :
« زه غواړم چې تا هلته په ميلمستون کې کينوم ، بيا به زه او سريان دواړه د وزو ځخه پۍ را واخلو ، بيا به ماښامې تيار کړو ، واوره لورې ! زه غواړم له تا ځخه ډير ځه و پوښتم، زما لورې !ځه چې تا په ميلمستون کې کينوم ، بيا به نو زه اوسريان د وزو ځخه د شيدو د اخيستو له پاره راستنې شو او د ډوډۍ انتظام به هم وکړو .»
قيرات غوښتل ريونا ميلمستون ته يوسي ،خو ريونا په خپل ځاې باندې ولاړه پاته شوه . تر يوه وخته پورې مسکۍ وه ، او بيا يې قيرات ته وويل :
«واوره مورې ! ته دا بده مه ګڼه ، اوس خو تاماته خپله لور ويلې دې ، په دې اساس زه د سريان په ځير تاته دمور غږ کولې شم ، که زه د لور په ځير په ميلمستون کې کينم او ته کار وکړې دا به زما له پاره د زغم وړ نه وي ، نو په دې خاطر د يوې لور په ځير له تانه غواړم چې ته ولاړه ښه او ماښامې تيار کړه ، زه او زما خور سريان به دواړه د وزو ځخه شيده را واخلو . دهغې وروسته چې ته ځه غواړې زما ځخه و پوښتې بيا هغه و پوښته ، زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا د هرې خبرې ، د هر سوال ځواب غلې درنه کړم . »
په دې وخت کې سريان هم په منډه د ريونا ځنګ ته راغله ، په مينه يې دهغې لاس و نيو او پورته شول ، قيرات تر يوه وخته پورې مسکۍ او خندنۍ وه ، دا سې په ډاګه کيده چې هغې د ريونا مشوره منلې ده . په دې خاطر هغه د په لنځاې په لور ولاړه ، سريان ددې حال په کتلو سره منده کړه او د شيدو لوښې يې راوړل او د ريونا سره يو ځاې يې د وزو په لوشولو پيل وکړ .
د وزو د شيدو اخستلو وروسته ريونا او سريان دواړه د په لنځاې په لور ولاړې او د قيرات سره يې يو ځاې د ډوډۍ د په لې کار تر سره کړ .
د ډوډۍ د تيارولو وروسته درې واړه د په لنځاې ځخه بهر را ووتې، ولاړې او په تشناب کې يې خپل لاسونه او مخونه پريمنځل ، په همدې وخت کې د بروصې د جوماتونو ځخه د ماښام د لمانځه اذانونه هم پيل شول . د اذان د اوريدو سره سم قيرات او سريان دواړه ولاړې او اودسونه يې وکړل او بيا يې د ريونا تر مخه په ميلمستون کې لمونځونه اداءکړل . تر هغې چې سريان او قيرات لمونځونه ادا کول ريونا هغوې ته په ډير ذوق سره بلکه په حيرانونکې توګه کتل. د لمانځه د اداء کولو وروسته قيرات اوسريان دواړه د ريونا تر ځنګ کيناستې او دعلي پاشا د راتلو په خاطر يې په خپلو منځو کې خبرې پيل کړې .
د لږ ځنډ وروسته علي پاشاهم حويلۍ ته را ننوت ، خپل آس يې د رمې د ځناورو تر ځنګ و تړه . کله چې هغه د انګړ ځخه داوسيدو د ځاې په لور را ته ، مور يې ورته ور غږ کړ او هغه يې د ميلمستون په لور را وباله . علي پاشا ميلمستون ته ور ننوت ، او دخپلې مور تر ځنګ کيناست ، موريې ورته وکتل او ويې ويل :
« زويه علي پاشا ! ما په ډيره بې صبرۍ سره ستا انتظار کاوه ، حويلۍ ته د راننوتلو سره سم مونږ د وزو ځخه پۍ اخستې او دغو دواړو يو ځاې د ماښام ډوډۍ تياره کړې ده . ټولو په ډيره بې قرارۍ سره ستا انتظار کاوه . حقيقت دادې چې ما غوښتل د ريونا ځخه ډير ځه وپوښتم . خو ما غوښتل چې هر ځه ستا تر مخه وپو ښتم . په دې خاطر مو په ډيره بيړه ستا انتظار کاوه چې تر راشې او بيا دريونا سره خبرې وکړو.
قيرات تر همدې ځايه خبرې وکړې چې علي پاشا يې په خبرو کې را ننوت او ويې ويل :
« مورجانې ! تا خو ريونا دلته د راتلو سره سم په کار لږولې ده ، دا خو په دې کور کې يو درنه ميلمنه ده . دا چې بيرته ولاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ، هلته به خپل پلار ، مور او نورو دوستانو ته څه وايي ؟ ورته به وايي چې کوم مسلمانان چې هلته په بروصه کې اوسيږي هغوئ ددې څخه کار اخست . »
په وا له دې چې قيرات د علي پاشا ددې خبرې ځواب ورکړي ، نو ريونا په داسې حال کې چې لړزيده ،شرميده او ژبه يې نښته په خبرو پيل وکړ . هغه علي پاشا ته مخ واړاوه او ورته يې وويل :
محترم علي پاشا ! زه ستا د فکر سره موافقه نه يم .تا ته به معلومه وي چې هغو دوو ځوانانوچې زه تر دې ځايه راوستم او دبروصې دښار بيرون يې تاسو ته وسپارلم او بيا هلته دغرو په لمنو کې ستا مور زما سره خبرې پيل کړې نو ستا مور ماته د لور په نامه غږ وکړ ، نو دلته حويلۍ ته د راتګ نه وروسته کله چې ستا مور د وزو څخه د پيود اخستلو له پاره ولاړه ، نو ما به دا څه ډول زغملي واي چې هغه ښځه چې ماته يې لور ويلي هغه دې د وزو څخه شيده را لوشي او زه دې ورته سيلاني ولاړه اوسم . په دې خاطر ما د وزو څخه شيده په خپله خوښه را لوشلې دي . زه دې کار ته هيچا نه يم مجبوره کړې ، داسې و ګڼه چې په دې کار کولو زه ډيره زياته خوشحالي احساسوم . او دا چې ما په ميلمستون کې کومه ډوډۍ تياره کړې هغه هم ما د خپلې يوې دندې په توګه تياره کړې . ته ډاډه اوسه چې زه به د بيرته تللو په وخت کې هيچاته ګيله او شکايت و نه کړم چې تاسې زما څخه کار اخستې دې.»
د ريونا ددې خبرو سره د علي پاشا په مخ دخوښۍ نښې را ښکاره شوې ،ددې وروسته يې د خپلې مور په لور وکتل او ويې ويل :
« اې زما مورجانې ! ته چې څه غواړې د ريونا څخه و پوښتې نو هغه وپوښته ، زه به يې هم واورم ، ته دهغې څخه څه پوښتل غواړې ؟
قيرات په ډيره غور سره د ريونا په لور وکتل اوبيا يې وويل :
«ريونا جانې لورې ! تر هغې ورځې چې زما ځوې مجدالدين دکوره څخه وتلې تر نن پورې نژدې شپږ کاله کيږي ، هغه د خپل پلار او ورور د قاتلانو د لټون او هغوې ته د سزا ورکولو له پاره وتلې و .د کومې ورځې څخه چې هغه له دې ځايه رخصت اخستي و په هغه وخت کې علي پاشا نا بالغه و ، علي د هغه په نه موجوديت کې بلوغ ته رسيدلې . لورجانې ! هغه وخت چې هغه له دې ځايه رخصت شوې نو له ما څخه غلطي شوې وه ، ما هغه ته ويلي و چې تر هغې چې ته دخپل پلار او ورور وژونکي پيدا نه کړې او هغوې ته سزا ورنکړې بيرته به نه را ګرزيږې . افسوس زما په بدقسمتۍ باندې ، ما خپل دا زوې هم له لاسه ورکړ . ګوره لورې ! تا ويل چې مجدالدين په روميلياکې د کومې نجلۍ سره واده کړې ، نو که ماته د هغه نجلۍ او دهغې د زامنو نومونه ووايې چې زما د زوې څخه ترې پيدا شوی دې .
ريونا په ډيره نرمه او ټيټه ژبه وويل :
«اې زما مورجانې ! دکومې نجلۍ سره چې ستا زوې مجدالدين واده کړې و ، هغه ډيره زياته ښايسته ، ډيره د نيک خوی او ښه اخلاقو خاونده ، دډيرې درندې او شريفې کورنۍ پورې اړه لري . دهغې نوم «نريوس » دې . مجدالدين د نريوس سره نژدې پنځه کاله په وا واده کړې . ددې واده په پايلو کې د هغوې دوه زامن پيدا شول . دمشر نوم يې «کندان » دې چې اوس څلور کلن شوې دې . دکوچنی نوم يې «خيسار» دې او فکر کوم چې هغه به اوس د دوو کالو وي .
په حقيقت کې نريوس زمونږ د کلي د يوې ګنډی لور ده ، ستا زوې مجدالدين ته شک پيدا شوې و چې دهغه د ورور او پلار وژونکي او قاتلان زمونږ د کلي اوسيدونکي دي ، په دې خاطر به هغه ډير وخت زمونږ دکلي په لور تګ را تګ کاوه ، دهمدې تګ را تګ په وخت کې هغه د نريوس او دهغې د مور سره ليدنه وشوه ، د نريوس د مور نوم « پربيسا» دې ، ډيره د نيکو اخلاقو خاونده ښځه ده . ددغو ليدنو کتنو پايلې دا شوې چې مجدالدين د نريوس د مور ډير خوښ شو . او په دې ترتيب يې ورسره د نريو س د واده پروګرام جوړ کړ.
دسلطان مراد تر څنګ د جنګيدو وروسته ، کله چې ستا زوې مجدالدين فارغ شو نو بيا هغه د خپلې ښځې سره يو ځاې هملته زمونږ په کلي اوسيده ، او ډير وخت به د قاتلانو په لټون پسې ووت ، هغه ته دا شک هم و چې زما کورنۍ هم د قاتلانو په ډله کې شامله ده . زه نه غواړم چې دلته خپل پاکوالي بيان کړم چې زما کورنۍ په دې قتل کې شامله ده او که نه . او ما له تاسره وعده کړې ده چې زه به بيرته د ستنيدو سره سم په دې هکله تحقيق کوم . که چيرې زما کورنۍ هم ستا د زوې او ميره په وژلو کې ګډون درلود نو زه به دهغې په هکله هم تاسې ته ووايم . بيا هم زه دا خبره منم چې ستا د زوې مجدالدين قاتلين زما د کاکا زامن دي . زه به دهغوې نومونه هم تاسې ته درکړم . او هڅه به وکړم چې کله چې علي پاشا دهغوې د لټون پسې وځي نو دهغوې د ځاې ځيګې په هکله به هم ورته پوره پوره معلومات ورکړم . که چيرې په دې لړ کې علي پاشا ته زما د نورې مرستې اړتيا وي نو هغه به هم ترې و نه سپموم . زه ستاسو د اخلاقو او کرچار څخه ډيره اغيزمنه شوې يم . زه په دې ډيره هم خفه يم چې ستا د ميره د ښهادت وروسته تا هوډ کړې چې ته به تر هغې پنې پينوته را نه وړې تر څو چې د هغې قاتلينو سزا نه وی ليدلې او په دې لاره کې دا دې ستا دوه زامن هم په ښهادت ور رسيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې ځایه ریونا خبرې وکړې او نوره چپ پاته شوه ، څه فکر یې وکړ، اوبیا یې خپلې خبرې پیل کړې .
« اې مورجاني !تا دخپل زوې مجدالدین د ښځې نریوس او دهغې د زامنو په هکله و پوښتل . نو ما چې دهغوی په اړه څومره پوهه درلوده تاسي ته مې وویله ، اوس به زه تاته د خپل ځان په اړوند هم خبره وکړ م. تاسي ټول پوهیږئ چې زما نوم ریونا دی . زه د خپل مور اوپلار یواځنۍ لور یم . په کوم کلي کې چې مونږ اوسیږو زما پلار دهمغې کلی سردار دی ، زما دپلار نوم رستاک دی ، او د مور نوم مې کیتهنا دی ، دواړه ژوندی دي او له ماسره ډیره زیاته مینه کوي ، کله چې هغوی ته ډاګیزه شي چې زه چا تښتولې یم ، نو په هغوی به ژوند کول ستونزمن شي ، په دې وخت کې ، اې مورجاني ! ، له تانه غواړم چې که چیرې ته ماته اجازه راکړې چې بیرته ولاړه شم نوهیله ده چې ما ژر تر ژره له چا سره یوځاې و لیږې تر څو زما د مور او پلار په غم کې کمښت راشي . خو یو څه باید ووایم چې ما له دې ځایه د کوم پردي سره مه استوه ، ما دخپل زوې علي پاشا سره یو ځاې ولیږه . زه ستا په زوې باندې باور کولي شم ، ځکه چې ما ستاسي اخلاق او کړچار له نژدې وکوت ، اوتر څنګ به یې زه د علي پاشا سره د هغه د پلار او دواړو ورونو د قاتلینو په لټون کې بسپنه وکړم . زه هیله لرم چې علي پاشا به په خپل دغه مقصد کې بریالې شي .»
د قیرات د ځواب دمخه علي پاشا په خبرو پیل وکړ . هغه ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
«ریونا واوره !ستا وړاندیز په پله عملي بڼه نیسي ، زه همدا اوس د سلطان مراد ددرباره راغلې یم . هغه ماته یو عسکرې دنده راسپارلې ده ، خبره داده چې د بلغاریه حکمران سیسمان د خپلو دواړو شهزادګانو هریو سائرکن او ایکسلا سره یو ځاې د مسلمانانو په سیمو شپنې یرغل کوي . هغوی کله په رومیلیا باندې او کله هم په مقدونیه باندې را اوړي ، سلطان زما د قوماندې لاندې یو لښکر تیار کړې او ماته یې حکم کړې چې زه په یوه اونی کې دننه دننه ددې ځایه څخه د بلغاریې د حکمران سیسمان د سرکوبۍ او ځپلو په خاطر ولاړ شم . زما سره به څه لاربښوونکې او مشران هم وي ، هغوی به له ماسره ددې فوځي دندې په تر سره کولو کې بسپنه کوي . زه نژدې یوه اونۍ وروسته له دې ځایه د خپل لښکر سره یو ځاې هغه لورې ته روانیږم . ته به هم زما سره په دې سفر کې ملګرې اوسې . زه به تا تر ستاسي تر کوره پورې و رسوم او دهغې وروسته به د خپلې دندې د اجرا په خاطر و خوزیږم .
دعلي پاشا په دې ځواب باندې ریونا خورا خوشحاله او ډاډمنه شوه . هغې غوښتل چې علي پاشا ته څه ووایې خو په همدې وخت کې قیرات په خبرو پیل وکړ .
علي پاشا زویه ! ددې نه دا په ډاګه شوه چې سلطان ته په خپل لښکر کې دتل له پاره شامل کړې یې . خو ګوره زما زویه ! زه ډیره زیاته خوشحاله یم چې سلطان مراد ته د خپل لښکر سالار ټاکلې یې او تر څنګ یې درته د پاشا لقب هم درکړې دی .
مورجاني ! ستا خبره سهي ده ، ما ته سلطان د پاشا لقب هم راکړې او تر څنګ یې زه د خپل لښکر سالار هم ټاکلې یم ، هغه ماته دا هم ډاګیزه کړې چې کومه دنده چې ماته را سپارل کیږي که چیرې زه د هغې دندې په اجرا کې بریالې شوم نو دهغه په وړاندې باندې زما حیثیت د ولي عهدبایزید نه وروسته تر ټولو ستر وي .
قیرات د علي پاشا ددې خبرو په اوریدو سره مسکۍ شوه ،هغه ددغې خبر په اوریدو سره ډیره زیاته خوښمنه وه . بیا هغه را پورته شوه او د ریونا په لور یې و کتل او ویې ویل :
« ریونا لورجاني !ته همدلته کینه ، زه او سریان به ډوډۍ را وړو ، او بیا به یې ټول په ګډه وخورو.» ریونا سمدستي له خپله ځایه پورته شوه د قیرات په اوږو یې لاس کیښود ، او بیرته یې په خپل ځاې کنیوله ، اوبیا یې په ډیره مینه قیرات ته وویل : اې مورجاني ! ته په خپل ځاې کینه ، اوس ستا یوه نه دوه لونې دي ، زه اوسریان ځو او دواړه به میلمستون ته ډوډۍ راوړو ، بیا به یې ټول په ګډه وخورو . » د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره قیرات ډیره خوشحاله شوه ، بیا ریونا اوسریان دواړه را ووتلې ، په ډیره بیړه یې کار پیل کړ، دخوراک حښاک لوښې یې میلمستون ته راوړل او بیا څلور واړه کیناستل او یو ځاې یې ماښامې وخوړ .

پرلپسې لري....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۳)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول . دعثماني امپراطورۍ او صلیبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش په دې تاریخي ناول ک

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یو شانته والې ولري . خو ټول کرچار مثبت دې او د لیکوال خپل آند څرګندوي . اوس تاسې ددې تاریخي ناول دریمه برخه لولئ:

۴***** (۳)

علي پاشا به اوس هره ورځ د فوځ مرکز ته ورته . هلته به یې ډیر وخت د بایزید سره او د خپل هغه لښکر په پیژندګلوۍ کې تیراوه چې
چې مور یې په بستر باندې پرته ده او د درد او تکلیف څخه یې شکایت کاوه ، د سختې یخنۍ او توفاني هواو د لړیدو په اساس دهغې لوڅ
کتل چې ریونا او سریان دواړه په لمځي د پرتې قیرات په سر ولاړ ي دي ، د ریونا په لاسو کې د وازګې ډک لوښي و ، په داسې حال کې
د اور سکروټې را خیستې وې دهغې څخه واخست ، دواړه لوښي یې پر ځمکه کېښودل ، اوبیا یې د ریونا او سریان په لور وکتل او ویې
خویندو تیار کړیده ، اوس مونږ درې واړو ستا انتظار کاوه ›› په دې خبره ریونا اوسریان دواړه تر ځنګ پروت لمځي باندې کیناستې .
، دخپلې مور په دغه حال باندې دعلي د سترګو څخه اوښکې را رواني شوې ، د ریونا تر ځنګ ناستې سریان هم دخپلې مور او ورور پ
په سترګو کې دغه اوښکو زما زړه سوري کړ ، زویه ! په دغه ناوړه حالاتو کې الله ماته یواځې ته ستره پانګه ګرځولې یې .، زویه ! که
تر هغې چې دهغوې د قاتلینو څخه بدله وانه خستل شي ،نو زما په مخ کې ددرد نښې او په سترګو کې د اوښکو ګوهر به په نظر درځي .
سره دا وعده کوم چې زه به تا هسې بې اسرې پرینږدم ، درنې مورجانې ! زه به د خپلو دښمنانو د لټون پسې وځم ، دهغوې په سترګو کې
قاتلین ، دا دمنافقت وارثین که په غارونو او سوړو کې ور ننوځي او یا په دښتو اوسهرا و کې خپاره شي بیا به هم زه رښا په لاس دهغوې
کړی . دخپل زوې په خبرو او هوډ سره قیرات ډیره خوشحاله شوه ، هغې خپل تکلیف ، خفګان او اذیب ټول له یاده وویستل ، بیا یې په
؟ دخپلې مور دخبرو په اوریدو سره علي پاشا لږ څه ځان سنبال کړ. او بیا یې د خندا نه په ډکه خوله خپلې مور قیرات ته وویل : « مور
ډاډمنه او بې اندیښنې اوسې، زما په نه موجودیت کې نه یواځې برهان الدین بلکه په پله سلطان او دهغه زوې بایزید له اړخه به هم ستاسو
او دهغې د پوښتنو ځوابونه مې ورکول . هغې له ماڅخه پوښتل چې ایا زمونږ د کور مالي لاسته راوړنه یواځې همدا شل پنځه ویشت وز
زخمونه را پیدا شو چې له ما څخه یې د ریونا سره خبرې کول هیر کړل . په همدې وخت کې ته هم را ننو تې . ددې خبرو کولو وروسته
ځان تیار کړه ، چې ته هم د هغه سره یوځاې هغه لورې ته وخوزیږې . خو ګوره لورې ! ما تاته تر اوسه پورې دا نه دې ویلي او یواځې
په دې خبره باندې ریونا سمدستې ځواب ورکړ او نیوکه یې پرې وکړه : « اې زما مورجانې! تا زه په خپل کور کې د یوې درنې میلمنې
هیڅکله هم له یاده و نه باسم . زه به تل په دې غه کور کې دغه څو شپې په خپلې سینې کې یادې ساتم. ددې خبرو وروسته قیرات همت و
پورته شول ، د ډوډۍ لوښي یې کینوول ، په میلمستون کې یې ډوډۍ وخوړه ، او د ډوډۍ نه وروسته څلور واړو یو ځاې د ریونا او علي
موجود باندې خپلې وړانګې غوړولې وې اوکله چې ډوبیدو ته ور نژدې شو نو رڼا یې هم سوکه سوکه په کمیدو شوه . د شپې تورو تیارو
د علي پاشا تر شا دهغه معاونین، دهغه واړه سالاران ، او نور لارښوونکي را روان وو، او د ټولو شا ته هغه ځواکمن لښکر را ته چې د
کلي تا ته ښکارې ، نوم یې «تولک » دې ، او دا زما پلرنې کلې دې . د ریونا په دې خبره علي پاشا د خپل آس واګې را ښکودې او بیا یې
دښځولو حکم وکړه ، او ته له ماسره زما تر کوره پورې ولاړ ښه ›› د ریونا اواز د ډیرې مینې او جذبې څخه ډک و . خو علي پاشا دری
یې د ځوانۍ په دهلیز کې قدم ایښودې دې ، د نسوانیت نښې د هغې په مخ باندې راښکاریدې ، د ځنډ په دغه ګړیو کې ریونا هم د صبح ک
پورې نه ځې ؟ علي پاشا محسوس کړه چې د ریونا اواز ډیر متین ، او په خپل ځان د باور څخه ډک دې . ریونا تر لږ څه ځنډه پورې چې
چې مونږ به تا هیڅکله هم د ضرور ت بندي نه کړو . ځکه چې مونږه د هوس او حرص بندګان نه یو ، او نه خلک ته ازار رسونکې یو
بیا مومې ، زه پوهیږم چې ته زما ددې غوښتنې په هکله په تذبذب کې پریوتې ، خو زه تا ته یقین درکوم چې که چیرې زما د کلي کوم ک
ریونا ! ته به زما څه ساتنه وکړې ، ته په خپله د ځوانۍ خوب او د ګلاب د شاخ په څیر نازکه یې . زه غواړم ته تنها خپلې خویلۍ ته ولاړ
هغوې ستا ساتنه وکړه او بیا یې ته بیرته په خوندي توګه تر دې ځایه را ورسولې ، ګوره ریونا ! زه د خپل لښکر سره مخته ځم ، او کوم
سامان چې زما مور تا ته زما د ورندار او دهغې دکوچنیانو له پاره درکړې هغه له ځانه سره یوسه ، هغه سامان او نقدو روپیو کڅوړه به
کلي په لور حتما را ګرځم. ریونا د علي پاشا د خبرو په منځ کې را و غورځیده او دهغې خبرې یې ورغوڅې کړې ، او په لړزیدلي اواز
غوښتونکي او دخپل ځان له پاره مخلص مني نو بیا به ته حتما له ما سره زما تر حویلۍ پورې زما د پاکوالي او بې ګناهۍ د ثبوت په خاط
زما دا غوښتنه به او زما دا ارزو به ټکر نه کړې . ریونا چپ شوه ، اوعلي پاشا تر یوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو او سوچ یې کاو
میوه یې چې تخم و نه لرې ، زه ستا په وفا ، خلوص اونیت کې هیڅ شک نه لرم ، اوس نو که ته په خپله خبره اصرار کوې نو زه له تاس
ته یې وویل : « زما دوستانو ! خپل لښکر ته د لته د پړاو کولو حکم وکړئ ، د ریونا په نامه دغه نجلۍ چې د بروصې د ښاره له ما سره
به دهغوې سره هم یو ځل وینم ، په دې دوران کې د لښکر له پاره د غذا د تیارولو حکم هم ورکړئ ، له هغې وروسته به مونږ دوباره کو
ډیره خوشحالۍ سره په خپل آس سپره د علي پاشا د آس تر ځنګ روانه وه ، خپل کلي ته ننوته او بیا د یوې ډیرې سترې حویلۍ تر
پاشا د ریونا ددې خبرې ځواب ورنکړ ، هغه هم د آسه ښکته شو او د دروازې تر شا و درید . کله چې په یوه وار ټک ټک سره دروازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې نه ځایده ، مخته راغله او په ډېره بې صبرۍ سره یې ریونا په غیږ کې و نیوله ، بیا یې دهغې مخ ، تندې ، سترګې او ان تر شونډو پ
«کیتهنا »ده. زړې کیتهنا په پلټونکو سترګو سره دعلي پاشا په لور وکتل ، بیا یې مخ د حویلۍ دانګړ لورې ته کړ او په لوړ اواز یې غږ
نه پوهیده ، هغه هم را مخته شو او ریونا یې په غیږ کې و نیوله او ډېره مینه یې ورسره وکړه ، دهغه ښځه د را جدا کیدو وروسته ریونا
څوک دې ؟ د کومه ځایه راغلې ؟ زه ولې ددې سره دلته راغلې یم ؟ زه به ستاسې ددې ټولو بوښتنو ځواب دلږ څه ارام او کیناستو وروس
همستا ده ، او ته له مونږ ه ښخه ددا ډول اجازې اخستلو اړتیا نه لرې . ریونا په خندا سره دعلي پاشا سره یو ځاې حویلۍ ته ور ننوته ،
د علي پاشا د مور ،خور او په پله د علي پاشا د ښه سلوک او ښیګڼې اوبیا دهغه ځایه دبیرته د را تللو په اړه تفصیلي خبرې وکړې . رست
وروسته رستاک د خپله ځایه پورته شو او دخپلې لور ریونا او ښځې کیتهنا په لور په کتلو سره یې وویل : راځئ چې د علي پاشا څنګ ت
ددې غوښتنې په اساس ریونا او مور یې دواړه له ځایه را پورته شوې ، بیا درې واړه دهغې خونې ښخه را وواتل او د میلمستون په لور
حال کې چې ریونا د علي پاشا په دغه درنښت باندې په ډېر ویاړ سره کله علي پاشا او کله هم خپل پلار او مور ته کتل . درې واړه مخته
نه لرم . ریونا زما یوازنې لور ده ، دا زما لور هم ده او زوې مې هم دې . ریونا ماته او زما ښځې ته زمونږ له ځانه هم درنه او ګرانه د
په دې وخت کې زه تاته زوې ووایم ،نو تاته خو به کوم اعتراض نه وي ؟ په ځواب کې علي پاشا په پوره ممنونیت سره رستاک ته ور م
سره ریونا ، رستاک ، او کیتهنا درې واړه خوشحاله شو ل، لږه شیبه وروسته رستاک د لږ څه ساه اخستلو سره سم بیا په خبرو پیل وکړ
زما کشر ورور دې ، او دهغې د ټولو کشر زوې سره د ریونا کوژده شوې وه ، خو کیداې شي چې هغه د کومې غلبې انګیرنې په واسط
پاکوالې د بیانولو ښخه زه معذور یم ، که چیرې هغوې ستا د پلار او ورونو په وژلو کې شریک وي نو یاد ساته چې زه به د هغوې پر خ
کور کې د اوو ورځو د تیرولو وروسته زما لور د خپل ځان ، ابرو ، عزت او عصمت سره خوندي بیرته زما کورته را ورسیده ، نو زم
زما زویه ! که څه هم زه او زما ښځه په دې خبر شوې وو چې زما لور په داسې حال کې چې زما وریرونو له ځانه سره دلته کلي ته بیر
مونږ ته دا خبر هم را ورسید چې ریونا چا له ځانه سره و تښتوله ، خو دا زمونږه قسمت ښه وه چې دلته په کلي کې هیچا ته په دې هکله
ورځې په مونږ تیریدې نو دهغې ویل خو شونې نه دي ، زه او ښځه به مې تل په دې غم کې ډوب ناست و ، شپه او ورځ په دغه سور او
چمن داستان دې ، زما د کفن دټوټه ټوټه کیدو او خپریدو ښخه خوندی کړې دې . د ریونا په را تلو سره زه او زما ښځې ته چې څومره خ
. زما زویه ! تا زمونږ د بدقسمتۍ زنځیرونه غوڅ کړل ، زمونږ د زړه په کتاب کې دې د ښیرو ښایسته ټکي ولیکل. علي پاشا زما زویه
د ابرو او عصمت سره یوځاې دکوره تللې وه ، نو په هماغه توګه تا هغه بیرته را ورسوله ، تا په دې هکله پر مونږ ډېر احسان وکړ او
دریونا په لور کتل ، کله چې د رستاک خبرې خلاصې شوې نوبیا علي پاشا هغه ته وکتل او ویې ویل : دروند رستاک صیب ! هغه څه چ
دروند رستاک صیب ! ته خو زما داسې ستاینه کوې لکه ما چې تا ته د کوم غره نه په ټوپ وهلو سره ستا د ژوند پانګه تا ته بیرته راستن
چې در یونا سره مونږ د داسې سلوک په کولو سره مونږ خپله یوه ستر دیني فریضه تر سره کړې ده ، په دې هکله مو کوم احسان په تاس
فرائضو په ترسره کولو کې شامل و ، بلکه زما دغه کار زما د مور د خوښۍ سبب هم و ، په دې خاطر ریونا شاید زما د مور ، زما د خ
اوعلي پاشا ته یې وویل: علي پاشا ! ته د کومې غلبې انګیرنې او یا کوم فریب ښکار کیږه مه . ما خپل پلار او خپلې مورته ستاسې کوم
کړې او بیا بیرته تر دې ځایه د سفر داستان ، ما پرته د کوم زیادت او کمښت دوې ته ویلې دې . په هر صورت هغه څه چې زما پلار وو
سهې او سلامته را ورسوي ، او بیا کور هم دومره لرې چې واټن یې دسلونو کیلومترو پورې رسیږې ، هغه څه چې زما پلار ستا په اړه
ریونا وویل چې ته د خپل لښکر سره دې لورې ته راغلې یې او ستا سلطان ، سلطان مراد، ته د بلغاریه دحکمران سیسمان او دهغې د زا
ددې دندې د تر سره کولو دمخه ، زه تا ته د خپل زوې په توګه ، دا وصیت کوم چې د سیسمان پر خلاف پر ډېر احتیاط ، ډیرې هوښیار
تر اوسه پورې دکوم لښکر قومندانې کړې ده ، هغې لورې ته د تللو ښخه یواځې یوه اونۍ تر مخه سلطان مراد تاته دپاشا لقب درکړې ،
ته د زړه له کومې مبارکي وایم . دا یو داسې اعزاز دې چې هر څوک یې خاوند کیدې نه شي . ریونا ما ته دا هم ویلي چې تا خپل لښکر
کړم . د رستاک په دې وړاندیز علي پاشا ټکان وخوړ او ویې ویل : « نه ! دورندرستاک صیب ! زه دلته له تاسې سره ټوله شپه نه شم تې
دا خبر ورکول غواړم چې زه ددا سې یوې دندې د ترسره کولو همت او جرأت لرم .» د ریونا مور کیتهنا تر اوسه پورې چپه خوله ناسته
صورت زمونږ سره یو ځاې خورې .» د کیتهنا په دې وړاندیز علي پاشا غوښتل څه ووایې چې ریونا پرې را مخته شوه ، او ویې ویل :
ستا مجبوریت وي ځکه چې ته د خپل لښکر سره کوچ کونکې یې ، خو دماښام ډوډۍ به دې په هر صورت زمونږ سره یو ځاې وي . ګو
غواړم . په هر حال زه له تاسې سره وعده کوم چې د ماښام ډوډۍ به همدلته له تاسې سره خورم او بیا به خپل لښکر ته ورځم ، علي پاش
خورم نوبیا دهغې وروسته زه سمدستې خپل لښکر ته ورځم ځکه چې زه باید د لښکر د کوچ کولو تیارې هم په پله وکړم . نو زه غواړ م
دکولو اړتیا هم نشته چې ووایې د نریوس تر کوره پورې زما لارښوونه کولې شې او که نه . زه په خپله تا د دنریوس تر کوره پورې رس
پاره څه سامان را استولې دې چې هغه هم له ځانه سره راوړم . بیا به د نریوس کره یو ځاې ولاړ شو . ددې خبرې سره سم ریونا د میلم
څنګه مې چې درته په وا ویلي و چې د علي پاشا مور د خپلې نګور ،دعلي پاشا د مشر ورور مجدالدین د کونډې له پاره څه سامان را اس
را ښکاره نه شي . د ریونا د خبرو په اوریدو سره علي پاشا په ژوره وخندل او ریونا ته یې مخ کړ او ویې ویل : ګوره ریونا ! زه ستا دد
دلته راشو . ددې سره یو ځاې علي پاشا دخپله ځایه پورته شو او د ریونا سره یو ځاې دحویلۍ څخه ووت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقریب الرحمن سعید ژباړه :

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۴)

مکمل غیر سیاسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

په دې تاريخي ناول کې ډېرې داسې پيښې مخته راځي چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والې ولري . خو ټول کړچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسي ددې تاريخي ناول څلورمه برخه لولئ:

(۴)
پرلپسي ******۶
اوس نو لمر نور پريوتې و . ټوله فضاد تيارو تورو لوخړو را نغاړلې وه ، علي پاشاد ريونا په لار ښوونه ديوه کور تر مخه و دريد ، ريونا دهغې دروازه و ټکوله ، د لږځنډ وروسته دروازه پرانستل شوه . يوه ځوانه ښځه د دروازې ترڅنګ ودريده ، د ريونا په کتلو سره يي پر مخ خوشحالي راڅرنګنده شوه ، خو کله يې چې سترګې په علي پاشا و ښتې نو لږ څه شا کړې شوه ، خو بيا يې هم علي پاشا له نظره و غورزاوه . دا ښځه تر اوسه پورې د خپلې ځوانی په جوش کې وه ،را مخته شوه او ريونا يي په غيږ کې و نيوله او دهغې تندې يې ښکل کړ او ورته يې وويل :
ريونا! مونږ خو اوريدلي و چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې ، ته بيرته کله را ستنه شوې يې ؟
ريونا ورته په ځواب کې وويل : اول خو مونږ پريږده چې دننه را شو دهغې وروسته به بيا تاته به تفصيل سره خبره وکړم .
په دې خبره هغه ښځه يوې لورې ته و دريده ، کله چې ريونا دعلي پاشا سره يو ځاې انګړ ته ور ننوت ، نو هغه ښځې دخپل انګړ دروازه بنده کړه ، د حويلۍ انګړ پوره پراخه و، چې دوه رڼاوې په کې رڼی وې . دغو رڼاو انګړ روښانه کړې و .
دانګړ نه په تيريدو سره دوې يوې خونې ته ور ننوتل ، هلته دوه کوچنيان او يوه زړه ښځه ناست وو ، خونې ته د ور ننوتو څخه د مخه هغه ښځه چې دروازه يې پرانستې وه د ريونا په غوږ کې د هغې څخه و پوښتل چې :
له تاسره دغه ځوان هلک څوک دې ؟ ګوره که ته يې بده و نه ګڼې او په کوم فريب ،انديښنې او دوکې کې و نه لويږې نو زه دا ويلې شم چې ددې ځوان شکل او څيره زما د مرحوم ميړه مجدالدين سره ورته ده . ګوره ريونا خورې ، ماته ژر ووايه چې دا ځوان څوک دې ؟
د نريوس په دغې بې صبرانه پوښتنو باندې ريونا تر يوه وخته پورې مسکۍ وه بيا يې په لوړ اواز وويلې ، چې اواز يې هلته په خونه کې ناستو کسانو ، دنريوس مور او دهغې دوه کوچنيانو ، هم واوريده . هغې وويلې :
نريوس خورې ! ستا ګمان سهي دې دغه ځوان چې له ماسره دلته راغلې دې دهغې شکل او څيره په رښتيا هم ستا د خاوند مجدالدين سره يو شان ده ، دا په دې خاطر چې نوموړې د مجدالدين کوچنې ورور ، علي پاشا ، دې .
ريونا ددې څخه اخوا نور څه و نه شو ويلې ، ځکه چې دهغې ددې خبرې سره سم نريوس منډه کړه او دعلی پاشا سره يې روغ بړ وکړ او دهغې تندې يي ښکل کړ . دهغې وروسته هيڅوک نه پوهيږی چې څه وشول چې دهغې زړه ډک شو اودعلي پاشا په ولي يې سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې سلګۍ وهلې او په زار وقطار سره يې ژړل .
څنګه چې د ريونا خبرې هلته په خونې کې ناستوکسانو هريو پربيسا، کندام اوخيسار هم اوريدلي وې ،نو په دې اساس ، کله چې نريوس علي پاشا په خپله غيږ کې ونيواوپه سلګيو وهلو ي پيل وکړ نو دهغې مور پربيسا او د هغې کوچنيانو کندام او خيسار هم په ژړا پيل وکړ . ريونا هم ددې حال په کتلو سره د اغيز لاندې راغله ، هغه مخته راغله او علي پاشا او نريوس يې يو له بله سره بيل کړل ، هغې وکتل چې لکه څنګه چې نريوس په ډکه خوله ژاړي په همدې توګه دعلي پاشا د سترګو څخه هم د اوښکو سيلاب روان دې .
نريوس اوعلي پاشا دواړه ورندار او ليور تر ډيره وخته پورې د يو بل مخته ولاړ و او سترګې يې وچولې ، بيا نريوس په ډيره مينه او محبت دعلي پاشا لاس و نيو او دهغې خونې په لور يې يوړ چيرې چې يي مور او کوچنيان ناست و، هلته يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلې مور پربيسا تر مخ و دراوه ، خپل ځان يې سنبال کړ او مور ته يې وويل :
اې مور جانې ! دا ځوان ووينه ، دا هغه علي پاشا دئ چې زما ميړه به يې زمونږ تر مخ تل ډيره ستاينه کوله . دهغې په دې خبره زړه پربيسا پورته شوه لمړئ يې د علي پاشا په سر لاس راښکود دهغه تندئ يې ښکل کړ او دخپله ځانه سره يې کيناوه .
خو علي پاشا هلته کينه ناست ، لمړئ هغه د کندام په لور ورغې چې مشر وراره يې و . هغه ته يې غاړه ورکړه او ښه مينه يې ورسره وکړه . او وروسته يې خيسار سره هم همدا ډول مينه وکړه . بيا يې دواړه په غيږه کې کينول ، او د زړې پربيسا تر څنګ کيناست ، نريوس او ريونا دهغوئ تر مخ کيناستل . بيا پربيسا په خبرو پيل وکړ ، هغې علي پاشا ته وويل :
« علي پاشا ! ستا ورور مجدالدين يو ډير عجيب او ځانګړې انسان و ، په هغو حالاتو کې چې هغه زما د لور سره ليدنه وکړه هغه اوږده قصه ده . کيداې شي ريونا تاسې ته دا خبره کړې وې او که نه يې ويلې نو زما لور نريوس به تاته په تفصيل سره ووايي . هغه به تل زمونږ سره ښسپنه کوله ، په دې ترتيب زمونږ دهغه سره ليدنه کتنه کيدله ، په همدې جريان کې نريوس او مجدالدين يو بل سره خوښ کړل ، او ددوئ تر منځ واده وشو . په جنګوو کې دبرخې اخيستو وروسته به هغه همدلته ډير ته را ته . ځکه چې هغه به ډير وخت د خپل پلار او ورور د وژونکو پسې ګرځيده ، بيا ډيره بده پيښه منځته راغله ، هغو وژونکو د مجدالدين کار هم پاې ته ورساوه ،زما د لور په ځولۍ کې کوندتون و او دهغې دکوچنيانو د سر سيورې له منځه ولاړ او هغه دواړه هم يتيمان شول .
د زړې پربيسا خبرو علي پاشا ويلې کړ. هغه به بيا بيا د کندام او خيسار دواړو په سر لاس راښکود او ښکلول به يې ، بيا يې پربيسا ته وکتل او ويې ويل :
محترمې مشرې ! داسې خبرې مه کوه ، کندام اوخيسار يتيمان شوې نه دي ، زه د هغوې کاکا دهغوې د خدمت له پاره ژوندي او سلامت يم . زما مور ، زما خور ستاسې له پاره څه شيان را استولي هغه به ريونا تاسې ته تسليم کړې .
ددې خبرې سره سم ريونا هغه کڅوړه پرانسته چې له ځانه سره يې راوړې وه . هغې هغه ټول کالي را وسپړل، خپاره يې کړل او هغوې ته يې ور وښوول ، بيا علي پاشا د خپل جيب نه د نغدو پيسو خلطه را وويسته ، دخپله ځايه را پورته شو ، کندام اوخيسار دواړه يې په لمڅې کينول ، د نغدو پيسو کڅوړه يې د نريوس په غيږ کې کيښوده اوبيا يې هغې ته وويل :
نريوس خورې ! دا دنغدو پيسو خلطه له ځانه سره و ساته ، زه پو هيږم چې زما دورور او ستا دميړه مجدالدين د مړينې وروسته ستا سو د خوراک څښاک له پاره کومه ذريعه نه شته ، دا نغدې پيسې ما له کوره تاسې ته راوړې ، دا زما مور ستاسې له پاره راکړې . زه هيله لرم چې په راتلونکې وخت کې به زه د خپلې خور نريوس او دخپل ورور د دواړو زامنو په ښه ډول خدمت وکړاې شم .
علي پاشا د لږ څه ځنډ وروسته بيرته چپ پاته شو ، او بيا وروسته يې يو ځل بيا اواز واوريدل شو .
نريوس خورې ! ايا زه له تا دا پوښتلې شم چې په دې کلي کې ستاسې د خوراک څښاک بله کومه ذريعه هم شته ؟
دهغه ددې خبرې په ځواب کې دنريوس مور پربيسا وويل :
علي پاشا زويه ! په دې کلي کې زه او زما لور بلکل بې اسرې نه يو که څه هم ډير وخت و شو چې زما ميړه مړ شوې خو دلته په کلي کې زمونږ يو ټوټه زمکه شته چې هغه مونږ د نريوس د پلار يو پيژندګلوې ته په کښت ورکړې ، نيمايې فصل هغه اخلي او نيمايي مونږ ته راکوي ، دهغې څخه دومره څه تر لاسه کيږی چې د لږ څه کمښت زيادښت سره زمونږ دکال ګذاره پرې کيږي . ددې نه اخوا زه په دې هکله د شرم احساس نه کوم چې ووايم چې د ريونا پلار او دهغې مور ډير وخت زمونږ سره لاس کړې او اوس يې هم کوی .
کله چې پربيسا چپ شوه ، نو علي پاشا په خبرو پيل وکړ.
« زما درنې او محترمې خورې،نريوس ! دهغې وخته چې د ريونا له خولې زما مور او خور خبر شوې دې چې زما ورور مجدالدين دلته له تاسره واده کړې او له تا څخه يې دوه کوچنيان هم پيدا شوې دې نو د همغې وخته را هيسې هغه ستا او ستا د کوچنيانو د کتلو له پاره بې قراره دي . ايا دا شونې ده چې کله ته د دواړو کوچنيانو سره يو ځاې بروصې ته ولاړه شې او هملته زما د مور او خور سره و اوسې .
د علي پاشا په دې پوښتنې باندې نريوس د لږ څه ځنډ له پاره په فکر کې ډوبه شوه او بيا يې علي پاشا ته وويل :
زما دورنده وروره علي پاشا! زما هلته په تللو او همهلته په اوسيدو باندې هيڅ ډول اعتراض نه شته . ځکه چې زما کوچنيان همستاسې دي ، خو زما د مور حالت ووينه ، دا اوس زړه ده ، دسترګو ديد يې کم دې ، ډير واټن سفر نه شي کولې ، خو بيا هم زما درونده وروره ! زه ژمنه کوم چې يوه نه يوه ورځ به زه خپله مور د ريونا په کور کې پرېږدم او د بروصې ښار ته به ستاسې د خلکو د ليدلو له پاره درشم خو هلته به زما دتللو يو شرط وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه شرط خورجانې ! علي پاشا ټکان وخوړ او د نريوس په لور يې وکتل ، په ځواب کې نريوس په ډېرمتانت سره وويل :
زما درونده علي پاشا جانه ! شرط دادې چې کله چې زه بروصې ته ستاسې د خلکو د کتلو له پاره درځم نو تاسې به زما دواړه زامن له مانه نه ستنوئ .
په دې خبره علي پاشا په تيزو سترګو سره د نريوس په لور وکتل او ورته يې وويل .
مونږ به کندام اوخيسار ولې هلته له ځانه سره ايساروو ؟ دا دواړه خو ستا امانت دې ، دهغوې د پالنې او روزنې مسؤليت زه له همدا اوسه په خپل سر اخلم . دوې به له هم تاسره اوسيږي ، تر څو چې ځوانان شي او بيا همستا خدمت وکړي . ما خو په دې خاطر دا خبره کړې وه چې ما غوښتل چې ستا په فکر کې را ونه ګرځي چې د بروصې دښار ، چې ستا ميره د هغه ځاى اوسيدونکې و ، له تاسره کوم پيوند نه لري .
نريوس خورې ! مونږ هلته ډېر ستر باغ لرو ، او دهغې څخه مونږ ته هر کال ډېر څه تر لاسه کيږي . مونږ د ښې ډيرې زمکې خاوندان هم يو او دهغې څخه دومره عايد مونږ ته لاس ته راځي چې د ټول کال د خرڅولو سره سره يې بيا هم نه شو تمامولاې او ذخيره ترې کوو. ما هلته يوه وړه رمه هم ساتلې ده ، هغه مو د تجارت له پاره نه بلکه هغه وخت چې زما خور سريان پيدا شوې وه نو دهغې د شيدو له پاره زما مور دوه وزې اخيستې وې هغه وزې مونږ بيا و نه پلورلې ، دهمغوې څخه الله پاک نور بچيان پيدا کړل او دومره برکت يې په کې واچوو چې دهغوې کال په کال ډيرښت اوس دادې دهغوې شميره پنځه ويشتو ته رسولې ده، زه هر سهار دا کوچنۍ رمه دڅرلو له پاره د بروصې دغرو لمنې ته وړم، زما مور او خور ددې وزو سره ډېره زياته مينه او محبت کوي ، ځکه چې هغه ټولې زمونږ په کور کې پيدا شوې دې . مونږ و پاللې او را لوېې مو کړې ، بيا داسې وخت راغې چې ما به هر سهار دا رمه دغرو لمنې ته وړله او د ماسپښين په وخت کې به زما مور او خور دواړه دهغې د ساتنې له پاره هلته راتلې او زه به د حرب و ضرب د تعليم له پاره مکتب ته تللم . د لته د راتلو څخه يوه اونۍ تر مخه ما خپل مکتب پاې ته ورسوو او په ډيره ښه درجه بريالې شوم . په همدې خاطر سلطان مراد را ته د پاشا لقب راکړ او زه يې د علي نه علي پاشا کړم . اوس نو سلطان مراد راته يو لښکر راکړ او د بلغاريه د حکمران سيسمان د ځپلو له پاره يې را و استولم ، هغه هره شپه د مسلمانانو په سيمو کې د ځپلو دوو زامنو ، ايکسلا او سائرکن سره يوځاې شپيني يرغلونه کوي ، او دبې ګناه انسانانو وينې تويوي ، دکوم لښکر سره چې زه دلته راغلې يم هغه همدلته ستاسې د کلي څخه لږ لرې پړاو کړې دې . او زه د لږ ځنډ وروسته ستاسې څخه رخصت اخلم او دخپل لښکر په لور ځم ځکه مونږ د شپې له خوا خپل منزل ته رسيدل غواړو .
د علي پاشا په دې خبرو باندې نريوس تر يوه وخته پورې ډيره غمجنه او په فکر کې ډوبه کيناسته ، اوبيا يې علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
«علي پاشا ، زما ډېر دروند وروره ! ايا دا شونې نه ده چې ته لږ تر لږه دا شپه زمونږ ه سره تيره کړې اوبيا سهار وختي خپل لښکر ته ور وخوزيږې .
د نريوس ددې مړاوې غوښتنې په مقابل کې علي پاشا په ډيره معذرت کونکې ژبه وويل چې :
« درنې خورې ، نريوس ! ستا وينا سهي ده ، خو دې کلي ته د راتلو تر مخه ما خپلو وړو سالارانو ته دا ويلي دي چې هغوې دې د لښکر د خوراک ښځاک انتظام وکړي اوکله چې شپه په ښه شي نو دخپل منزل په لور به خوزيږو. په دې خاطر خورې! زه دلته تم کيدې نه شم . لښکر ته ورځم ، د لږ وخت وروسته به لښکر د خوراک ښځاک وروسته څه ارام هم کړې وي ، بيا نو زه د خپل لښکر سره يو ځاې د خپل منزل په لور روانيږم . درنې خورې نريوس ! سلطان مراد ماته د پاشا لقب راکړې دې او ددې کار په سپارلو کې يې پر ما ډېر زيات باور او اعتماد کړې دې . زه به ددې دندې په تر سره کولو کې دخپل ټول توان په اندازه هڅه کوم . تر څو زه دا ثابته کړم چې د پاشا کوم لقب چې سلطان ماته راکړې زه دهغې په معيار باندې پوره پوره دکيوتو وړ يم . کوم کار چې سلطان ماته راسپارلې زه دهغې د ترسره کولو اهليت او وړتيا په ځان کې وينم . بس ددې ځايه به زما دکوچ په وخت کې له تاسو څخه هيله دا وي ، چې زما څخه وروسته ، زما خورې ! ، ته او دغه دواړه کوچنيان او ستا مور زما له پاره لاس په دعا پورته کړئ .
او ګوره نريوس خورې ! که چيرې ته د ځينو مجبوريتونو له مخې له ماسره ژر د بروصې ښار ته نه شې تللاې نو کله چې هم ماته وخت په لاس راشي نو زه به خپله مور او خور دواړه دلته راوړم ځکه چې هغوې دواړه له تا او ستا د کوچنيانو سره د کتلو له پاره ډيرې زياتې ناقراره دي .
علي پاشا ، زما وروره ! که چيرې ته مور او خور دواړه دلته راوړې نو داسې و ګڼه چې تا پر ما ډېر زيات احسان وکړ .داسې احسان چې زه به يې په ټول ژوند کې له ياده و نه باسم . زما وروره ! که چيرې دواړه دلته را تلاې شي نو زه به داسې وګڼم چې د نړۍ ټولې خوشحالۍ ، ټول راحتونه ، زما په برخه شوې دي . نريوس دا جملې په ډيره زياته خوښۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولې را ويستلې .
بيا نو په وا تر دې چې علي پاشا د نريوس د خبرو په ځواب کې څه ووايي نريوس يوځل بيا په خبرو پيل وکړ .
علي پاشا ! زما درونده وروره ! که چيرې ته د لته زمونږ سره دشپې نه شې تم کيدې ، نو لږ ځنډ وکړه زه به تاته ماښامې تيار کړم . ډوډئ وخوره بيا ولاړ ښه . ريونا به هم همدلته ډوډئ وخوري . زه به تاته د لارې له پاره هم څه تيار کړم . خو ګوره وروره ! تر اوسه زما په ذهن کې يو ه پوښتنه اوړې را اوړی ، چې ستا له اړخه به دځواب وروسته ډاډمنه شم او په خپل کار پسې به ولاړه شم .
علي پاشا د نريوس په دې خبره باندې تر لږ څه وخته پورې هغې ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل چې : خورې ! ووايه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟
نريوس لمړئ ريونا ته او بيا يې علي پاشا ته وکتل او بيا يې په ناست اواز باندې وپوښتل:
« تاسې دواړه يو بل د څه وخته او څه ډول پيژنئ ؟
دنريوس ددې پوښتنې سره سم د ريونا په څيرې کې د خوښئ ګونځې را ښکاره شوې بيا يې په ډيره پټه ټوګه نريوس ته په وينا کې وويل :
نريوس خورې !که چيرې ته چاته و نه وايې نو زه به درته ووايم چې علي پاشا ما څه ډول پيژني ، زه دهغې سره څنګه مخامخ شوم ، دا يو راز دې ، ژمنه به کوې چې دا راز به همداسې راز پاته کيږی .
په ځواب کې نريوس هم په هماغسې ناست اواز او په رازلرونکې توګه وويل چې:
«ته ووايه زه تاته ډاډ درکوم چې دا راز به همداسې راز پاته شي ».
دنريوس د ډاډ وروسته ريونا په ډيره پټه توګه ، ددې ځايه دخپل ځان د پورته کولو ، دبروصې ښار ته د ور رسولو ، او هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې يوه اونئ دپاته کيدو او بيا د علي پاشا سره يو ځاې دخپل کلي په لور ټوله پيښه په تفصيل سره وويله .
د ريونا په دې خبرو سره نريوس ډيره په فکر کې ډوبه شو او بيا يې وويل :
ريونا ! ستا ددې خبرو څخه داسې را په ډاګه کيږی چې زما خاوند مجد الدين ستا د کاکا په زامنو باندې دخپل پلار او ورور په وژلو کې د لاس د درلودلو په اړه شکمن و . خو هغه هيڅکله هم دا خبره زما تر مخه نه ده ياده کړې ، اوبيا په کومه ورځ چې نښته وشوه او دهغې په پايلو کې هغه ومړ . نو ماته دا څرګنده نه شوه چې دا نښته ستا د کاکا او دهغې د زامنو سره وه ، دهغې پيژندونکواو ملګرو چې دهغه لاش يې زمونږ ترکوره را وړستې و ، هم دا نه و ويلې چې هغوې ته نيولې يې او له ځانه سره بروصې ته وړې يې . بلې ! مونږ ته دا خبر ضرور را رسيدلې و چې ستا کاکا او هغه ځوان چې ستا کوژده ورسره شوې وه چا وژلې دې . بيا هم په دې کلی کی د چا غوږ ته هم دا خبره نه وه رسيدلې چې ته چا پورته کړې يې او د بروصې تر ښاره پورې يې رسولې يې . دکلې خلک همدومره پوهيدل چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې . ښه شو چې ددې راز څخه پرده پورته شو ه ، او هيچا ته دا و نه رسيده چې ته تر بروصې پورې رسيدلې يې .
تر دې ځايه د خبرو وروسته نريوس چپ شوه . په ځواب کې يې ريونا په خبرو پيل وکړ .
نريوس خورجاني ! هغه وخت چې ستا د خاوند او زما د کاکا او دهغې د زامنو تر منځ نښته وشوه نو هغه وخت ستا د ميړه مجدالدين سره دوه کسه نور ملګری هم و . او دا هماغه ځوانان و چې زه يې له دې ځايه تر بروصې پورې و رسولم . کله چې دا نښته پاې ته ورسيده ، نو ستا د خاوند څو نور ملګري هم د پيښې ځاې ته را ورسيدل . خو تر دې وخته پوې زما د کاکا دوه زامن په تيښتې بريالي شوې و . بيا ستا د ميړه مجدالدين څو ملګرو دهغه لاش ستاسې دکور لورې ته راوست . خو تر هغه وخته پورې چې مجدالدين ژوندې و نو هغه خپلو ملګرو ته ويلې و چې دهغه لاش ستاسې تر کوره پورې را ورسوي ، دهغه هغه دواړه ملګري چې په نښته کې ورسره يو ځاې و همغوې زه د مجدالدين په حکم تر بروصې پورې ورسولم .
علي پاشا دغه ټولې خبرې په ډيره غمجنه توګه اوريدې . بيا هغه د خپله ځايه را پورته شو او ويې ويل : «نريوس خورې ! ايا داسې شونې نه ده چې ته همدا اوس ما دخپل ورور تر قبره پورې يوسې ؟ دهغې وروسته به زه د ريونا په کور کې د ماښامې د خوړلو وروسته د خپل لښکر په لورې ولاړ شم او بيا به د هغه ځايه کوچ وکړم .
نريوس سمدستې له خپله ځايه پورته شوه او دخپلې مور پربيسا په لور په کتلو سره يې په لوړ اواز وويل :
مورې ! زه علي پاشا تر هديرې پورې وړم . ډيره ژر بيرته را ګرځم .
دهغې د خبرې په اوريدو سره کندام اوخيسار هم له خپلو ځايو څخه را پورته شول او دنريوس سره يو ځاې يې هديرې ته د تللو ضد کاوه ، نريوس هغه دواړه هم له ځانه سره روان کړل ، بيا نو علي پاشا د نريوس دمورڅخه رخصت واخيست او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا ، کندام ، خيسار او نريوس سره يو ځاى د حويلۍ څخه ووت .
د هديرې په لور د تللو په وخت کې نريوس يو ناڅاپه علي پاشا ته مخ را واړوه او ورته يې وويل :
علي پاشا ! کله چې د لمړي ځل له پاره ستا ورور مجدالدين زمونږ کلی ته راغی نو هغه وخت زه او زما مور دواړو په کښت کې کار کاوه ، مجدالدين په يوه آس سپور و ، داسې معلوميده چې يو شمير خلکو هغه ته دا ويلي و چې ستا دپلار او مشر ورور وژنکي قاتلان د همدې کلي اوسيدونکي دي . په دې خاطر هغه زمونږ د کلی شاوخوا ته چکر واهه ، هغه وخت چې ما او زما مور په پټي کې کار کاوه ، نو هغه زمونږ څنګ ته راغی او زمونږ څخه يې اوبه و غوښتې او ويې څکلې ، دهغې وروسته يې د کوم نژدې سراې په هکله و پوښتل ، ما ورته د سراې لاره و ښوده او چپ چاپ ولاړ .
بل ځل بيا هغه زمونږ د کلي په لور راغی ، کيداې شي چې هغه د قاتلانو په لټه کې ګرځيده ، په دې وخت کې ما د په ښو جوارو يوه ګيډۍ په سر اېښودې روانه وم . په دې ورځ زما مور دلته په پټي کې دکار کولو له پاره له ما سره نه وه راغلې ، زه يواځې وم . په لاره کې مې د مجدالدين سره ليدنه وشوه ، زما په ليدلو سره هغه سمدستي خپل آس و دراوه ، هغه ګيډۍ چې ما په سر اېښودې وه هغه يې له ما څخه واخسته او په خپل آس يې کيښوده ، او بيا يې زه د خپل کور تر څنګ پريښووم دا د هغه زما او زما د مور سره دويمه ليدنه وه. دهغې عادات او کړچار زما د مور ډير زيات خوښ شول .
بيا به هغه دلته زمونږ تر کوره کله کله ته راته . په دغه تګ راتګ کې يواځې مانه بلکه هغه هم زه خوښه کړم . کله چې زما مور د دې خوښي څخه خبره شوه نو هغې زمونږ ددواړو تر منځ واده وکړ . په دې ترتيب مونږ دواړه ،ستا ورور مجدالدين او زه ، يو دبل په ژوند کې سره ورګډ شو. بيا دې الله د هغو کور وران کړی چا چې مجدالدين له ماڅخه بيل کړې زما زړه ګواهي ورکوي چې هغوې به هيڅکله هم زمونږ د بدلې څخه خوندی پاته نه شي .
نريوس غلې شوه . علي پاشا د هغې د خبرو په وخت کې بلکل چپ چاپ لکه د بُت په څير په لار روان و . بيا د زړه اواز د شپې په دغه تياره کې واوريدل شو چې ويل يې :
نريوس خورجاني ! مونږ مسلمانان په جنګ کې لکه د غره په څير کلک او په محبت کې لکه د وريښمو په څير نرم يو . زه تاته ډاډ درکوم چې زه ستا ورور علي پاشا به د خپلو قاتلانو پسې ګرځم . دا قاتلان چې هر څومره زورور هم وي زه به د هغوې څخه د خپل پلار او ورونو بدله خامخا اخلم او دهغوې په وينو به زمکه لمده وم .
ددې خبرې په ويلو سره علي پاشا چپ شو ځکه چې هغوې اوس هديرې ته ور ننوتي وو. بيا نريوس د شپې په تياره کې د يوه قبر تر څنګ و دريده ، او په هغه لورې په اشارې کولو سره يې علي پاشا ته وويل چې :
« دا ستا د ورور مجدالدين قبر دې .»
تر لږ څه وخته پورې علي پاشا د قبر تر څنګ و دريد ، نريوس ، ريونا ، او دواړه کوچنيان هم هلته ولاړ و د ټولو د سترګو څخه د اوښکو سيلاب را روان و . بيا علي پاشا د قبر تر څنګ کيناست، تر يوه وخته پورې يې د قبر په خاورو لاس را ښکوده ، او ژړل يې ، بيا يې د فاتحې د سورت په لوستلو سره دعاو کړه او په ډيره قهرجنه توګه را پورته شو ، داسمان په لور يې وکتل ، او ويې ويل :
اې لايزال ربه ! اې لازوال ربه ! ته جميل او اجمل يې ، ته مکمل او اکمل يې ، زه مسلمان يم ، يواځې ستا بندګي او ستا عبادت کونکې يم ، د اړتيا و په وخت کې يواځې همستا څخه بسپنه اومدد غواړم ، اې زما الله ! ته د کن فيکون ، او د لوح و قلم مالک يې ، همدا ته وارث يې ، نو اې الله ! ما ته توفيق را کړه چې زه د مرګ د تيزو سيليو په څير د خپلو دښمنانو پسې ولاړ شم دهغوې د ژوند دروازې ور و ټکوم . اې زما الله! ماته حوصله او عزم را کړه تر څو زه د خپلو دښمنانو دروازی ا وديوالونه دديمک چينچې خوړلي لرګيو اوبامو په څير کړم . اې الله ! زماسره کومک وکړه چې زه د هغوې د زړونو په لوحو باندې د مرګ حروف و ليکم ، او په هغوې باندې د قهر لاټي اود هغوې له پاره اغزی لرونکې غړوندۍ و ګرځم .
تر دې ځايه علي پاشا خبرې وکړې او د لږ څه وقفې وروسته هغه چپ شو ، بيا وروسته يې يوځل بيا په قبرستان کې اواز پورته شو او په لوړ اواز يې وويل :
اې زما ربه ! زما مالکه ، ته کريم او رحيم يې ، ټول صفت او صمديت همستا لره دې ،تا د عربو په صحرا کې د انسانيت محسن ، دصفا اومروا د نوراني واديو کې سعې کونکو ، د احد په ډيرو مبارکو غرونو کې د کفارو سره د ټکر کونکو او د بدر په مقدس ميدان کې ستا د وحدانيت په خاطر دځان ځارونکو په طفيل ، ما ته د خپل دښمن په مقابل کې بريا او کامراني را په برخه کړه .
ددعا د غوښتلو وروسته علي پاشا غلې شو ، بيا يې نريوس ته بيا بيا وکتل اوريونا ته يې وويل چې « راځه چې ځو » .
هغه دواړه چپ چاپ ، دهغوې سره يو ځاې روان و ، په لاره کې يې نريوس ته مخ واړاوه ، او ورته يې وويل:
نريوس خورې ! زه به همدا نن شپه د خپل لښکر سره يو ځاې ددې ځايه کوچ کوم . ته بيا په دې هکله انديښنه و نه کړې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به دغه قاتلين هيڅکله هم خوندي پرې نه ږدم . ولو که هغوئ د زمکې په تل کې هم پټ شوي وي . په دې لړ کې زه د ريونا ، د ريونا د پلار او مور هم ممنون يم ، ځکه چې هغوئ هم د قاتلانو په لټون کې له ماسره د بسپنې کولو ژمنه کړې ، ګرانې خورې ! که چيرې کله هم زما په راتګ کې دلته څه ځنډون راشي ، يا زه په جنګ کې و نښلم ، او يا د قاتلانو په لټون کې دلته را نه شم . اوتاته د پيسو اړتيا وى نو پرته له ځنډه د ريونا د پلار څخه يې و غواړه . دخپلو اړتيا و په مطابق دهغوئ څخه رقم واخله ، څومره رقم چې تاسې ترې واخست هغه به زه ورته بيرته اداء کړم . په دې لړ کې تاسې ته د انديښنې کولو اړتيا نه شته .

د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره نريوس ډيره خوشحاله شوه . بيا يې دهمدې خوشحالى په حال کې علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :

« علي پاشا! داسې وخت ته به نوبت و نه رسيږي ، ګرانه وروره ! د پيسو هغه کڅوړه چې تا ماته راکړې په هغې کې دومره زياتې پيسې دې چې هغه تر ډيره وخته پورې زمونږ له پاره بسنه کوي . زما وروره ! او س خوتا کوچنيان او کوچنيانو ته د خپل کاکا په څير و کتلې ، اوس به دوې ډير وخت ستا په اړه زما څخه پوښتنه کوي ، په دې خاطر زما التماس دې چې کله هم ته وخت پيدا کوي نو دلته ضرور راښه .

ګرانې خورې ! دا څنګه خبرې کوې ؟ که ته و نه وايې هم ، نو دا زما فرض دې چې دلته راشم . علي پاشا په ډير فرا خه زړه دا خبرې کړې وې . بيا په تلو تلو کې هغوئ کلې ته ور ننوتې و ، علي پاشا نريوس او دواړه کوچنيان تر کوره پورې يوړل ، او بيا د ريونا سره يو ځاى د هغوئ کور ته روان شو .

د ريونا په کور کې د ورننوتلو سره سم ، علي پاشا ريونا ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :

« ريونا ! زه په ميلمستون کې کينم ، ته به زما سره يوه مهربانى وکړې چې ماته به ډيره ژر ډوډئ تياره کړ ، ترڅو چې زه د خپل لښکر په لور ولاړ شم او د تللو له پاره ځان تيار کړم .

په ځواب کې د ريونا په مخ باندې د خوښې ليکې راښکاره شوې ،بيا هغه د حويلئ بلې برخې ته ولاړه .

د لږ څه ځنډ وورسته ريونا را ستنه شوه ، دهغې سره د هغې پلار رستاک اومور کيتهنا هم ملګرى و. ټولو يو ځاى په ميلمستون کې د ډوډئ خوړلو لوښې کيښوول ، څلورواړو يو ځاى ډوډئ و خوړه ، دهغې نه وروسته يې د علي پاشا د وينا په اساس د هغه آس د اخور څخه را پرانيست ،

دشپې په تياره کې رستاک ، کيتهنا او ريونا علي پاشا ته الوداع ووايه ، بيا علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او په ډيره بيړه يې آس د لښکر په لور و ځغلاوه .

لښکر ته درسيدو سره سم هغه لږ څه ارام وکړ . لښکريانو ته يې هم د ارام کولو وخت او فرصت ورکړ . بيا يې د خپل لښکر سره يو ځاى د منزل په لور حرکت وکړ.

پرلپسې لرې ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاريخي ناول پنځمه برخه لولئ:

(۵)
پرلپسې *****۷...
علي پاشا لا تراوسه پورې د خپل لښکر سره يو ځاى د بلقان غرنيو سيمو ته رسيدونکې و چې ډير يو بد خبر ورته ورسيد .او هغه داچې سلطان مراد په يوګوسلاويه کې د بوسنيا يې سيمې د سوبه کولو او هلته د امن و امان د را وستلو په خاطر شل زره د ترکانو عسکرې لښکر ټاکلې و ،نو هغه وخت چې دغه لښکر هلته ځاى په ځاى شو نو هلته د بلغاريه له اړخه د پاڅون يا بغاوت کومه هيله نه تر سترګو کيده ، په دې خاطر سلطان مراد ډاډ من و چې شل زره لښکر به په هغو سيمو کې امن امان ټينګ کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په همدې وخت کې د بلغاريې حکمران سيسمان بغاوت او سرکشي وکړه او په ځای ځای يې د مسلمانانو د وينې تويولو لړۍ پيل کړه . د بلغاريې حکمران سيسمان د بلغاريې نه اخوا بوسنيا ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرۍ او پولينډ څخه هم صليبي رضا کار د خپله ځانه سره يو ځای کړل او ډېر ستر لښکر يې تيار کړې و. هغه به د مسلمانانو په هر ځای او هرې سيمې دشپې يرغلونه کول او دمسلمانانو وينې به يې تويولې. هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې وې هلته د مسلمانانو لښکر ځای په ځای شوې و . نود سيسمان د حکم لاندې د صليبيانو يو ستر متحد لښکر په بوسنيا کې په دغو پرتو ترک توکمو لښکرو باندې يرغل ور وست .
دا يرغل د شپې له اړخه شوې و او دا ډېره وژونکې حمله وه ، د ترک توکمو لښکر هيڅکله هم دداسې يو بريد هيله نه شوه کولای . دصليبيانو په دغه ناڅاپي يرغل کې د ترکانو د لښکر نژدې څلورمه برخه له منځه ولاړل ، ژوندي پاته شوي عسکر دبوسنيا څخه په تيښته و تښتيدل خو هغوې په لاره کې بيرته د علي پاشا سره يو ځای شول.
کله چې علي پاشا ته د هغوې د راتلو خبر ورسيد او دا خبر هم ورته تر لاسه شو چې د بلغاريې حکمران سيسمان د ډېرو زياتو هيوادو څخه يو ستر صليبي لښکر تيار کړې دې او دهمغې لښکر په بسپنه هغه په بوسنيا کې په پرتو ترک توکمو لښکرو باندې شپينی وينه تويونکي يرغل کړې چې په دې يرغل کې نژدې پنځه زره مسلمانان شهيدان شول دهغې وروسته د هغه وينه تويونکي اود قهره او غضب نه ډک خوزښت نور هم ګړندی شوې .
هغه ترک لښکر چې د بوسنيا څخه ماتې خوړلې وه اود علي پاشا د لښکر خواته راغلي و دهغوې شميره نژدې پنځلس زره کسانو ته رسيده . هغوې هم د علي پاشا په لښکر کې د صليبيانو څخه د انتقام او بدلې اخستولو په خاطر رايو ځای شول. علي پاشا د بلقان څخه د دريني ددرې له لارې وا وخښت ، او په شوميلا نومي پراخه ډګر کې يې خپل لښکر ته د پړاو کولو حکم وکړ . اوس نود علي پاشا تر مخه د ترانوا په نوم د بلغاريه يو ستر ښار پروت و چې د ۱۱۸۶ څخه تر ۱۳۹۴ پورې د بلغاريه پايتخت هم و.
علي پاشا په دې خاطر کې د شوميلا په ډګر کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړه زامنو سائرکن اوايکسلا کې د صليبيانو يوه ډېر ستر لښکر دعلي پاشا د مخنيوې له پاره هلته ديره کړې و . هغوې د شوميلا په پراخو ميدانو کې پړاو کړې و او کله چې على پاشا دغه ميدانو ته ور ننوت ،نو سائرکن او ايکسلا دواړو په خپل لښکر کې د جنګ ډول و ډباوه ،
علي پاشا هم سمدستي دهغوې په مقابل کې جنګ ته تيار شو . د جنګ د حکم د ورکولو سره سم هغه خپل لښکر ته د پړاو امر کړې و . صليبيانو د علي پاشا د ماتې په خاطر خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې د سائرکن په مشرۍ او بله برخه يې د ايکسلا په مشرۍ کې ورکړه . علي پاشا هم د خپل لښکر صفونه سهي کړل ، او د صليبيانو د مقابلې له پاره يې خپل فوځونه په دوو برخو وويشل، يوه برخه يې د خپل ځانه سره او بله برخه يې د خپل معاون تر مشرۍ لاندې ورکړه او هغه ته يې د جنګ ټوله لاره چاره و ښووله . د يرغل پيلامه تر هر څه دمخه د بلغاريې د حکمران سيسمان زامنو سائرکن او ايکسلا وکړه ، دا ځکه چې هغوې د څو مياشتو را هيسې د مسلمانانو د وينو په تويولو باندې مصروف و اوبيا يې په څو لنډو تيرو شو و ورځو کې په بوسنيا کې دمسلمانانو په لښکر يرغل کړې و او دهغوې پر خلاف يې پوره برې تر لاسه کړې و .
او نژدې پنځه زره ترک توکمه مسلمانان يې دشپې په تيارو کې له منځه وړي و . دهغو د همدغوکاميابيو په واسطه د سائرکن او ايکسلا دواړو حوصلې هم زياتې کلکې او لوړې شوې وې. اوکوم لښکر چې د هغوې تر امر لاندې يې جنګ کاوه هغوې هم د همدې حوصلو د لوړوالې په خاطر هر ډول ځان ځارنې ته تياروول .
خو دبله اړخه علي پاشا هم دښمن ته د نه زغميدونکي زخم ورکولو له پاره ځان تيار کړې و . که څه هم په وا له دې هغه ته د جنګ کولو تجربه هم نه وه ورپه برخه شوې، خو هغه څه چې هغه د بروصې د ضرب و حرب په مکتب کې تر لاسه کړی و هغه د هغې له پاره تر ټولو لويه تجربه وه اوبيا د پاشا د لقب د اخستو نه وروسته هغه يوه اونۍ دخپل لښکر سره يو ځای د جنګی امورو په بحث او مباحثه کې مصروف و او خبرې يې پرې کولې او هغوې ته يې خپل نظر او خپله تجربه وړاندې کوله ، هغه هم د هغه له پاره يو تجربه حسابيده ، ددې نه اخو د بوسنيا څخه را تښتيدلي هغو پنځه لس زرو عسکرو ، چې د شپې له اړخه پرې نا څاپي يرغل شوې و، هغوې هم د سائرکن او ايکسلانه د بدلې اخستلو سوګند پورته کړې و او تر يوه ځايه يې دجنګ تجربه هم درلوده ، ور سره مل و.
د جنګ په پيل کې د بلغاريه شهزادګانو هر يو سائرکن او ايکسلا د جنګ د ډول د ډبولو په اساس خپل متحده لښکر د زمکې د حشراتو ا ويا د باران په شان د را وريدلو چينجيو په څير را مخته کړ ، او بيا دواړه وروونو د خپل متحده لښکر سره يو ځای د علي پاشا په لښکر باندې توپاني يرغل راوست .
علي پاشا هم په ځواب کې دخپل ځان په ښوولو کې ځنډ و نه کړ ، هغه پوهيده چې ددوړد لښکر د شميرې په مقابل کې ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لښکر شمیره ډیره زیاته ده، او په ځای ځای کې یې دشپنیو یرغلونو او وینوتویولو په واسطه حوصلې هم ډیرې پورته دې ، په دې خاطر هغه د سمدستي ځوابي یرغل په واسطه ، لکه د خیرو شر په جگړه کې د باطل حال خرابونکي اجل د لاړښود په څیر ، سیلابي حمله وکړه ، دعلي پاشا تر مشرۍ لاندې د مرگ په سترگو کې سترگې ننویستونکي ترکانو هم د ځانگړو او بې مثله مجاهدینو په څیر په دښمن باندې په پوره مستۍ سره یرغل وروست .

د اروپا ددواړو شهزادگانو دا فکر کاوه چې دوې به د ترانوا د ښار په پراخه میدانو کې د مسلمانانو سالار علي پاشا ته په بدترینه ماته ورکولو باندې بریمنده را ووځي ، خو اوس برعکس د هغوې دکمبختۍ او بربادۍ پیلامه شوې وه . په دې خاطر چې په همهغه لمړنۍ حمله کې علي پاشا دخپل نائب سره یوځای د هغوې د لښکر لمړنۍ کرښې ماتې کړې او په ډیره چټکۍ سره دهغوې حالت د خرابیدو په لور روان شو او علي پاشا هره لمحه ددښمن مختنه لیکې یو په بل پسې له منځه وړلې . دهغې وروسته هغوې د دښمن وروستۍ کرښې هم یو په بل پسې په ډیره تیزۍ سره له منځه یوړې .

هغه وخت چې د جنگ پیلامه وشوه نو سائرکن او وررور یې ایکسلا دواړه به دویمه درجه لیکو کې ولاړ و . خو کله چې علی پاشا د لمړیو صفونو بیخ وویست نو په دې لیکو کې دایکسلا او سائرکن نائبین له منځه ولاړ ل ، خو کله چې علي پاشا د دویمې درجې د لیکو صفا کول پیل کړل نو سائرکن اوایکسلا د ویرې او خوف په حال کې د خپل لښکر منځنیو لیکو ته په شا شول . دلمړیو لیکو څخه منځنیو لیکو ته د هغوې تیښتې د هغوې په فوځ کې هم بدگماني را پیدا کړه ، او هغوې هم اوس د علي پاشا او د هغه د لښکر سره د ټکر څخه په ویره کې راغلي و ، علي پاشا هم دهمدې فرصت څخه گټه پورته کړه او ددښمن د شمیر دکمښت له پاره یې پر هغوې ډیرې تیزې حملې پیل کړې .

اوس نو هره گړۍ د سائرکن اوایکسلا له پاره حالات د زغم نه وتل ، ددې حالت په کتلو سره سائرکن اوایکسلا دواړو مشوره وکړه او دې پایلو ته ورسیدل ، چې که چیرې دوې د شومیلا په پراخه میدانونو کې د مسلمانانو پرخلاف جنگ ته دوام ورکړی نو مسلمانان به دهغوې لښکر ټول له یوه مخې له منځه یوسي ، دهمدې پایلو په اساس دواړو ورونو ماتې و منله ، و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې یې د ځانونو د محصورولو اراده وکړه .

ددې پریکړې سره سم دواړو ورونو پاته لښکر د جنگ څخه ستون کړ او دترانوا د ښار په لورې یې دتیښتې حکم ورکړ . خو د هغوې تیښته هم دهغوې له پاره دافتونو او مصیبتونو نه ډکه وه . ځکه چې علي پاشا د شاهین په څیر د هغوې پسې روان و او د شا له خوانه یې د تیښتې به حالت کې پر هغوې حملې کولې او دهغوې تښتیدلې عسکر یې لکه د توتانو دپاڼو په څیر په زمکه را پریستول .

هغه وخت چې سائرکن اوایکسلا دواړه و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې ور ننوتل نو دهغوې پسې تلونکي علي پاشا هم د خپل لښکر سره هغه ښار ته ور ننوت . سائرکن اوایکسلا دواړو دا غلطي کړې وه چې په ښار کې یې دننه دخپل ځان پسې کوم ساتونکي او ملاتړې لښکر نه و پریښی ، هغوې ته دخپلې سوبې اوبرې دومره ډاډ و چې هغوې خپل ټول لښکر د شومیلا په میدانو کې د صف ارا کړې و. په دې خاطر هغوې ته د ښار دننه تازه دم لښکر په لاس ور نغې ، نو په دې اساس علي پاشا دښار دننه کې د هغوې پر خلاف داسې وینه تویونکې جنگ وکړ چې دهغې په پایلو کې سائرکن اوایکسلا دواړه د یو څو ساتونکو سره د ښار د شا له لورې و تښتیدل .

علي پاشا د دې سوبې په خاطر الله ته په سجده شو او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې دا دعا ولوستله:

اې زما الله !د مشیت په دغه پیمانه کې ، دمکان نه تر لامکان پورې اعلي حاکمیت یواځې او یواځې ستا دې .اې زما الله ! همدا ته د ځواک او عظمت ، او لویې مالک او څښتن یې ، همدا ته ددې کائناتوواکمن او مطلق العنان یې ، اې الله ! یواځې ستا ذات د عزت او وقار خاوند دې .

زما مالکه ! همدا ته ځینې په بل کړل شوې اور کې ورا چوې او چاته بیا د طور په غره کې سکون اوامان ور پربرخه کوې . څوک پر صلیب باندې او بیا بل ته د حرا په غار کې پیغام نازلوې ، اې زما الله ! یوازې ته ددې وړ یې چې د کلي او حرم په مسجدو کې ، په کلیساگانو او صومعو کې ، په هیکلونو او معبدونو کې یوازې ستا عبادت وشي . او یوازې له تا څخه بسپنه اوکومک و غوښتل شي ، زما الله ! زه علي پاشا د ژوندانه په دې طلسم کې د یوې نالوستې پاڼې په څیر نوم ورکې وم . زما الله ! د شومیلا په میدانو کې اوبیا د ترانوا به ښار کې تا ماته د ا بخت په برخه کړ ، اې زما الله ، دا ټول ستا له اړخه رحمت او اعجاز دې . نو ایې الله ! زه ستا شکر کونکې او ممنون یم چې تا ماته داسې ستره سوبه او فتحه را په برخه کړه .»

له دې وروسته علي پاشا را پورته شو ، د هر څه لمړۍ یې خپل لښکر ته د ترانوا په ښار کې د پړاو کولو حکم وکړ اوبیا یې دښارد نظم ونسق په جوړولو پیل وکړ.

لا تراوسه علي پاشا د ترانوا په ښار کې و چې د سلطان مراد جاسوس ، چې دهمدې له پاره یې دلته کار کاوه او هره گړۍ او هره لممحه یې د دښمن په کړو وړو سترگې خښې کړې وې ، علي پاشا ته خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران سیسمان په خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو لوی لښکر سره دترانوا د ښار په لور را روان دی ، په داسې حال کې چې خپل داواړه زامن یې د نائیکوپولس د ښار په لور استولې دي تر څو هغوی د هغه ځایه تازه دم لښکر دمسلمانانو پر خلاف را ټول کړي او په دې توګه مسلمانان د خپلود لاسه تللو سیمو څخه بیرته په ویستلو مجبور کړی .
ددې خبر د اوریدو سره سم علي پاشا د ترانواد ښار څخه د خپل لښکر سره یو ځای کوچ وکړ . د خپل ځان ترمخه یې د جاسوسانو یو جال خپور کړ تر څو یې هغوی د بلغاریه دحکمران سیسمان د نقل وحرکت څخه خبر وساتي ، علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځای د ترانوا دښار څخه نژدې پنځه میله لرې تللې و چې د سلطان مراد جاسوسانو هغه ته بیا خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران دخپل لښکر سره یو ځای د توپان په ځیر مخته را روان دی او اوس نژدې پنځه میله واټن ته را رسیدلې دی . هغو جاسوسانو علي پاشا ته دا هم وویل چې سیسمان به د خپل راتلو سره سم په پاشا باندې یرغل کوی تر څو علي پاشا ته دخپلو لیکو د جوړولو مهلت هم تر لاسه نه شی . او ددې پلان نه په ګټې اخستو سره علي پاشا او لښکر ته یې پوره پوره زیان ورسیږي . دغو جاسوسانو دا خبر هم راوړې و چې سیسمان دخپل لښکر صفونه لا د په وا څخه جوړ کړې او په سفر یې پیل کړې . د سلطان مراد د جاسوسانو دا خبر د پاشا له پاره ډیر ګټور ثابت شو . کله چې هغه ته د سیسمان د دې وړاندې راتګ په هکله معلومات وشو نو هغه هم د خپل لښکر لیکي سره را جوړې کړې ، د مخته تللو رفتار یې کم کړ تر څودلیکو تر تیب خراب نه شي .
علي پاشا به دخپل لښکر سره یواځې دوه میله مخته تللي و چې مخکې ورته د سیسمان لښکر دتوپان د تورور تیارو په ځیر تر سترګو شو . ددښمن د لښکر د کتلو سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، دهغوی صفونه یې منظم کړل ، تر څو د بلغاریي دپاشاه د لښکر یرغل تم کړی او بیا په خپله کار روایي وکړي .
د بله اړخه د بلغاریه پادشاه سیمسان د راتګ سره سم د علي پاشا په لښکر د هوا د ملخانو په ځیر را پریوت ، خو څرنګه چې علي پاشا ددې ترخه دشومیلا په میدانوکې دسیسمان دواړو زامنو ته نه هیریدونکې ماته ورکړې و ه او د هغوی څخه یې د بلغاریه ښار ترانوا هم نیولې و . نو په دې خاطر سیسمان د علي پاشا پرخلاف د په وا څخه ډیر په غصه او قهر ډګر ته راوتلې و. په دې خاطر یی د راتللو سره سم په علي پاشا باندې حمله وکړه . په حقیقت کې دهغه ددې کار څخه مقصد داو چې که په ناڅاپې توګه په علي پاشا باندې حمله وکړل شي اودهغه په مقابل کې خپل برې ډاډمن کړي نو په دې توګه به د خپلو زامنو د ماتې بدله واخستله شي.
خو دا د بلغاریه د حکمران سیسمان ځان غولونه وه ، ځکه چې د هغه د حملې د تم کولو له پاره علي پاشا له مخه تیارو. علي پاشا په ډیر جرأت او پوره تجربې او جنګې مهارت سره تر هر څه د مخه د سیسمان د لښکر حمله تم کړه او په دې تر تیب یې خپله دفاع ټینګه کړه ، او دهغې وروسته علي پاشا هم په خپل اصلي رنګ سره ډګر ته راغې .
هغه تر هر څه د مخه د برق په ځیر د زوال ورکوني او پنا کونکې ذات نوم واخست او دهغه (د تکبیر) غږ ئي پورته کړ . کله چې دهغه د تکبیر غږ په فضا کې زمزمې پیل کړې نو د هغه لښکر هم دتکبیر په اوازونو باندې ټوله دښته را ونغاړله او ددې غږ وروسته علي پاشا لکه د سمندر د ویرونوکو توپانو په ځیر په خپل دښمن باندې یرغل وروست .
ددواړو لښکرو د ټکر څخه دا سې احساسیده لکه کوم اتشفشان یا اورغورځوونکې غرونه چې دډیرجوش څخه دچاودیدو په حال کې وي .مرګ هرې لورې ته په نڅا و، د ژوند په قفس کې د مرګ سیورې چاودېدلې و . په تیارو او نوم ورکو وادیو کې وینې بیونکو افسانو سر را پورته کړې و . د خپلولیو پیوندونه یو له بله سره شلیدلې و ، او د جمود او سکوت دوره په یوې بحراني نوې دورې باندې بدله شوې وه.
دبلغاریه پادشاه سیسمان هم د علي پاشا په مقابل کې د ډیرو دریدو توان را نه وست ځکه علي پاشا په ډیره تیزۍ سره د سیسمان او دهغه د لښکر حالت د خزان وهلې ونې د راتویدونکو پاڼو په ځیر کړې و. د سیسمان بدقسمتې وه چې هغه هم د علي پاشا په لاسو دخندونکې ماتې سره مخ شو او تېنتید. علي پاشا د نه تم کیدونکو توپانو په ځیر دهغوی پسې تر شاو لاړ او دهغې په لښکر یې د پرلپسې حملو په پایلو کې دهغوی شمیره را و غورځوله .
په هغه وخت کې چې د علي پاشا دا تعاقب په پوره زور و شور سره مخته روان و او د بلغاریه پادشاه سیسمان د خپل لښکر سره په منډو و ، نو یو ناڅاپه د سلطان مراد جاسوسان د کومې لورې څخه را څرګند شول ، اوعلي پاشا ته یې ددریدو اشاره وکړه . د اشارې سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، کله چې سیسمان وکتل چې دښمن یې تعاقب پریښې دی نو د ارامۍ ساه یې واخیسته ، او د مخکې په ځیر یې په منډه منډه خپلو پناه ځایو ته ځان ورساوه .
د بله اړخه کله چې هغه جاسوسان علي پاشا ته نژدې راغې نو علي پاشا ترې سمدستې وپوښتل . دوستانو ! تاسې چې زه ودرولم او سیسمان مو را څخه خلاص کړ نو ایا ستاسې په دې کار کې زما له پاره څه سلامتي او غوره والې شته ؟ دهغې په دې خبره د راغلو مخبرانو څخه یوه یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشا!مونږ ته پرته له کوم مقصده نه یې درولي ، په حقیقت کې د بلغاریه د پادشاه دواړه زامن سائرکن اوایکسلا چې له تا څخه یې هلته د شومیلا په میدانو کې ماته خوړلې وه هم ستاسو تر شا پر تاسو پسې را روان دی . دا دواړه ورونه په دې بریالي شوې چې د نائیکو پولس په ښار کې د خپل ځان له پاره ډېر ستر لښکر را ټول کړي ، او دهغوی کړنلاره او وړاندیز همدا دې چې کله چې د هغوی پلار سیسمان له تاسره ټکر شي نو دوی به د شا له خوا په تاسې یرغل راوړي تر څو ستاسې ماتې او خپل برې ډاډمن کړي .
خو دا د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو او دهغوی تر څنګ د هغوی د پلار سیسمان هم بدقسمتي وه چې دهغوی دا پلان د بریالېتوب نه تر مخه، د هغوی د پلار په لاسو له منځه ولاړ اودهغوی درا رسیدو تر مخه یې پلار د علي پاشا په لاسو د ډېرې خرابې ماتې سره مخ شو اود جنګ دمیدان څخه و تښتید. دهغوی د ماتې دخبر وروسته ، څرنګه چې دهغې زامن سائرکن اوایکسلا دلته ډېر نژدې رارسیدلي ونو هغوی ستاسو تر شا و لګیدل ، هغوی پلان لري چې د شپې له اړخه پر تاسې باندې یرغل راوړي ، او په دې تر تیب و توانیږي د خپل پلار د ماتې بدله واخستلای شي .
د خپلو دغه مخبرانو د اطلاع په اساس دعلي پاشا په مخ باندې دخوښۍ نښې را وځلیدې ، بیا یې په توصیفي توګه هغه مخبرانو ته وکتل او ورته یې وویل :
زما دوستانو ، زما ورونو ! زه ستاسې ډېر زیات ممنون یم چې تاسې ما ته په ډېر ښه وخت کې اطلاع راکړه ، زه پوهیږم چې د اروپا دا دښمن په مکارۍ کې د ګیدړې ، په خباثبت کې د مار ، په ګندګۍ کې د خنزیر ، په حماقت کې د خره په څیر ، په بې زړه توب کې د خرګوش او په نحوست کې د کارغه په څیر . زه به دهغوی هیڅ تدبیر بریالیتوب ته پرې نږدم . لکه څنګه مې چې د بلغاریه پادشاه سیسمان ته ماتې ورکړې همداسې به دهغې زامنوهریو سائرکن اوایکسلا دواړو ته د شومیلا په میدانو کې د هغوی په ټندو باندې د بدترینې ماتې داغ کیږدم .
ددې خبرې دکولو وروسته علي پادشاه د لږڅه ځنډ وروسته بیا دخپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل :
زماورورنو ! ایا تاسې دا ویلې شئ چې دسیسمان د زامنو سائرکن او ایکسلا لښکر به له دې ځایه څومره واټن لرې وي ؟ د هغې په دې خبره مخبر انو په خپلو منځو کې صلاح و مشوره وکړه او بیا د هغوی څخه یوه وویل :
پاشا ! که چیرې مونږ غلطي نه وي کړې نو دهغو لښکر به ددې ځای څخه د پنځه یا اوو میلو په شاوخوا واټن کې را روان وي .
دهغوی ددې خبرې په اساس د علي پاشا په څیرې باندې خندا را پیدا شوه . په ډېر ستایونکې انداز یې دمخبرونو په لور وکتل اوویې ویل :
« که چیرې داسې وي نو بیا تاسې ډاډمن اوسئ چې زما خدای ، زما الله که وغواړي نو زه به دسائرکن اوایکسلا حال هم د په زنځیر کې د را نښتو بندیانو ، د ذلت اوپستۍ د کفن په څیر وګرځوم او د هغوی ژوند به انشاء الله د ستونزو او مصائبو څخه ډک کړم .
ددې وروسته د علي پاشا سترګې دهغې ښې لورې ته په یوې غونډۍ باندې و نښتې، بیا یې خپل لښکر ته دهمغې غرنۍ اړخ په لور دکوچ کولو حکم ورکړ او د سترګو په رپ کې یې د غرنیو لړۍ تر شا سنګر و نیو .
له بله اړخه سائرکن اوایکسلا دواړو دخپلو لښکرو سره یو ځای په ډېره ګړندۍ توګه دعلي پاشا تعاقب کاوه او هغه ځای ته را ورسیدل چې علي پاشا او دهغې جاسوسانو یې په هکله دتعاقب خبر ورکړې و . نو علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځای د سنګرونو څخه را ووت اوبې له ځنډه د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو پر لښکرو باندې د سور توپان په څیر را پریوتل .
دا یرغل دومره ناڅاپي ، دومره ځواکمن و چې ایکسلا اوسائرکن دواړو هغه و نه شو زغملای ، په هماغه لمړۍ حملې کې علي پاشا هغوی د انحطاط او زوال سره مخ کړل. ایکسلا او سائرکن دواړو تر ډېره وخته پورې د علي پاشا مقابله و نه شوه کولی ، هغوی د ډېر بدې ماتې سره مخامخ شول او بیرته د نائیکو پولس د ښار په لور و تښتیدل.
اوس نو علي پاشا یو توپاني شکل اختیار کړې و. دا هم نور ځندیدونکې نه و . ایکسلا او سائرکن دواړو ته د ماتې ورکولو ورسته هغه د سیلۍ په څیر دهغوی په تعاقب پسې ولاړ .
ایکسلام او سائرکن دواړو ورونو لومړۍ غوښتل چې دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته د خپل ښار نائیکو پولس لورې ته مخ کړي څکه هلته هغوی ډېر ښه زیرمه کړې لښکر ساتلي و . خو دا د هغوی دواړو بدقسمتي وه چې علي پاشا دهغوی تعاقب پرې نښود . کله چې هغوی فکر وکړ چې علي پاشا د هغوی پسې را روان دې او که چیرې هغوی د نائیکو پولس ښار ته دور ننوتلو کوشش وکړي نو علي پاشا به هم د خپل لښکر سره یو ځای ددوی دواړو پسې د نائیکو پولس ښار ته ور ننوځي ، او لکه څنګه چې هغه د ترانوا په ښار کې ددوی دواړو حالت ډېر خراب کړې و نو د نائیکو پولس په ښار کې به یې هم حالت د هغې څخه بد تر کړي او دغه لښکر چې له دوی سره دې ددوی په شمیره کې به هم کمښت راشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهمدي فکر په اساس ایکسلا او سائرکن دواړه نائیکو پولس ته ور ننه نه وتل ، بلکه د ښاره بیرون یې خپل لوري بدل کړ او بیا یې هغې لورې ته په تیښته پیل و کړ چې پلار یې سیسمان دعلي پاشا په لاسو د ماتي وروسته تښتیدلی و .
علي پاشا تر يو ځايه ددواړو ورونو پسې ولاړ او دهغوې د لښکر شمیره یې نوره هم را کمه کړه . بیا د خپل لښکر سره يو ځاې د نائیکو پولس د ښار په لورې راوګرځید ، په دې وخت کې د نائیکو پولس په ښار کې کوم داسې ځواک او لښکر نه و چې دښاره دفاع وکړي په دې اساس دا ښار پرته له کومې ستونزې دمسلمانانو په لاسو سوبه شو. علي پاشا هملته په ښار کې پړاو وکړ . دښار خلک به ډلې ډلې علي پاشا ته راتلل او دخپل اطاعت څرګندونه به یې کوله . علي پاشا هم ټولو ښاریانو ته عمومي ښښنه اعلان کړه او په دې اړه یې حکم او فرمان خپور کړ.

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۶)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول شپږمه برخه لولئ:
(۶)
۸*****
د بروصې په ښار کې سلطان مراد دخپل زوې بایزید نه علاوه د بایزید ځوان زامن دخپلو يو شمیر نورو سالارانو ، امرانو او د عدلیې د محکمې د مسؤلینو څخه علاوه د ښار د علماؤ سره يو ځاې ناست و او په کومه ډیره مهمه موضوع یې خبرې اترې کولې . په دې وخت کې د سلطان مراد ساتونکې راغې او سلطان ته یې وویل :
«دروند سلطان! زمونږ څه مخبران را غلي دي هغوې غواړي ستا په خدمت کې حاضر شي . که چیرې تاسې اجازه راکړئ نو زه به هغوې له ځانه سره راړوم ؟
دخپل ساتونکې د اطلاع سره سم سلطان مراد او دهغې زوې بایزید دواړو ټکان وخوړ ، په دې وخت کې بایزید غوښتل چې څه ووایې خو سلطان مراد د هغه خبره غوڅه کړه او ویې ویل :
هغه مخبران چې له ماسره کتل غواړي هغوې سمدستي را حاضر کړئ ، کیداې شي چې هغوې کوم داسې عاجل خبر راوړې وي چې دسمدستي عمل کولو غوښتونکې وي .
ساتونکې بیرون راووت ، د لږڅه ځنډ وروسته بیرته راستون شو . دهغه سره يو څو مخبران هم و ، هغوې مخته راغلل او سلطان مراد ته یې تعظیم او احترام وکړ . بیا دهغوې څخه یوه یې سلطان ته وویل :
«درونده سلطانه ! مونږ تا ته دوه ډیر مهم خبرونه راوړې دي ، یوه ته زیرې ویلې شي او بل لږڅه د اندیښنې وړ دې .
محترم سلطان ! زه لمړئ ښه خبر درکوم اود هغې وروسته به د اندیښنې وړ .
درونده سلطانه! لمړئ زیرې داد ې چې علي پاشا په خپله دنده کې پوره بریالې دې . ددې ځایه د تللو وروسته هغه د بلقان د غرونو په لورې مخه کړه ، ددربند ددرې څخه تیر شو او بلقان ته ورسید . هغه وخت چې هغه د هغه ځاې د غرنود لړئ څخه تیر او د شومیلا میدانو ته ورسید نو د بلغاریه د حکمران سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن دهغه لاره و نیوله ، دهغوې سره يو ډیر ستر لښکر هم و . خو علي پاشا د شومیلا په میدان کې د سیسمان دواړو زامنو ته ډیر بده ماتې ورکړه او مخته ولاړ او د ترانوا ښار یې هم سوبه کړ .
د خپلو زامنو د ماتې د بدلې د اخستو له پاره د بلغاریه پادشاه سیسمان دیوه ډیر سترلښکر سره يو ځاې د علي پاشا مقابلې ته راغې ، ددواړو فوځونو تر منځ ډیر سخت جنګ و نښت . په دې جنګ هم علي پاشا سیسمان ته ډیر خراب او خنده ونکی ماتې ورکړه او هغه په تیښته ووت ، بیا دهغه دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن يو ډیر ستر لښکر تیار کړ هغوې غوښتل په علي پاشا باندې د شا لخوا غلچکې یرغل وکړي او هغه ته نه تلافي کیدونکې زیان ور ورسوې.
درونده سلطانه ! مونږ په وخت علي پاشا ته ددې تعاقب اطلاع ورکړه ، نو علي پاشا د سیسمان تعاقب پرې ښود او سنګر یې و نیو اوکله چې دهغوې مورچو ته د سیسمان د زامنو لښکر راورسید نو د علي پاشا لښکر د مورچو څخه بیرون راووت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغوی یې یو توپانې حمله وکړه ، دواړ ته یې ډېره سخته ماتې ورکړه او اوهغوی دواړو نایکو پولس دښار په لور تیښته وکړه ، علي پاشا دهغوی پسې وروسته ولاړ ،کله چې هغوی وکتل چې علي پاشا د هغوی پسې را روان دې او که چیرې هغوی نائیکو پولس ښار ته و رننوځي نو علي پاشا به یې حالت د ترانوا د ښار د حال په څیر او یا د هغې څخه هم بدتر کړي ، په دې خاطر هغوی ښار ته د ننوتلو پر ځای په هماغه لاره و تښتیدل چې پلار یې پرې تښتیدلی و. علي پاشا د فاتح په څیر ښار ته ور ننوت . او په دې تر تیب د بلغاریې هغه برخه چې د شمالي برخو څخه یې د ډینیوب دریاب تیریږي ، دعلي پاشا په لاسو زمونږ د سلطنت برخه وګرځیده .
د راغلیو مخبرانو په دې خبرو باندې نه یوائې سلطان مراد بلکه د هغه زوی بایزید او هلته ناست ټول خلک د خوښي نه په کالیو کې نه ځایدل ،د هغوی ټولو په څیرو کې د خوښیو او ډاډ نښې را ښکاره شوې وې، سلطان تر ډېره وخته پورې ددې خبر څخه خوند اخیست او په خپل ځای یې ډډه وهلې وه او خوله یې له خندا نه راټولیده . په همدې وخت کې یې مخبرانو او هلته ټولو ناستو خلکو ته وینا وکړه او په ډېر نرم اواز سره یې وویل :
« کله چې ما علي پاشا ته دغه دنده ورسپارله او ددې څخه مې هغه لورې ته استوو نو هماغه وخت زما په زړه کې دا تیریده چې نوموړې به د حرب وفن یو ډېر ستر ښهسوار ثابتیږي ، په هماغه وخت کې زما په زړه کې دا تیریدل چې هغه به ددښمن په مقابل کې د تیارو شپو د اوو سمندرونو د توپان ، دصبر او استقامت د غره ، د تیرې او ظلم پرخلاف سیلی ،او د مرګ او اور یو پرانستې دریاب ثابتیږي . » تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان لږڅه ځنډ وکړ او بیا یې وویل:
« د خیرالدین زویه ! تا څومره په میرانه او همت سره د بلغاریه حکمران ته ماتې ورکړه اودخپل شجاعت او بهادری په واسطه دې ذلت او سپکاوی دهغې د غاړې طوق و ګرځاوه . دخیرالدین زویه ! زه ستا په څیر ځان ځارونکې ، او د نور او ویاړ دقافلې د سالار عظمت ته سلام کوم .
ګرانه زویه ! ته څومره په ښه او ګړندۍ توګه په دښمن باندې ، په تیارو سمندرونو کې د تیزالوتونکي توپان په څیر نازل شوې یې او دهغوی حالت دې په خپل مخکې ټوټې ټوټې بلکه د تیرو وختو دتاریخ په کندو کې ور وغورزاوه. زما زړه غواړ ي چې ته زما ددښمنانو په مقابل کې د اور غورزونکي لاوې ، او خپلو ته دمینارنو د رواني روښنایی ... په څیر ثابت شې .
دخیرالدین زویه ! زما دعا درته داده چې چې په راتلونکو ورځو کې هم دددښمنانو په مقابل کې د ترکانو د پلرنې وقار د فطرت د زانګو په څیر محارب ثابت شې . زه یو ځل بیا ستا په دې سوبه تاته مبارکي وایم او ستا جنګي پوهې ته سلام کوم .
سلطان په خپلو خبر وکې لږځند وکړ او بیا یې دخپل زوی بایزید په لور په کتلو سره وویل :
بایزیده زویه ! ددغه مهم پسې د استولو نه وروسته به تا ډېر وخت زما تر مخه دهغه ستاینه او صفت کاوه، خو هغه وخت ما ستا دغه د،ل صفت او تعریف ته کوم اهمیت نه ورکاوه ، ځکه چې ما غوښتل چې د علي پاشا کړچار او مهارت په خپله ووینم . زما زویه ! نن علي پاشا دا ثابته کړه چې هغه صفت چې تا دهغه زما تر مخه کاوه هغه هسې نه و .
دسلطان مراد ددې خبرو په ځواب کې بایزید په خندا سره وویل :
محترم سلطان ! زه د ډېره وخته راهیسې علي پاشا پیژنم ، دهغه پلار دهغه مشر ورور هم زما د پیژندګلویانو څخه وو. خو دا په خپله کورنۍ کې یواځنې وګړې دې . د هغه وخته راهیسې چې هغه په مکتب کې تر روزنې لاندې و ما ته دا ډاګیزه شوې وه چې دا به یو ځانګړې حیثیت تر لاسه کوي ، په دې خاطر په مکتب کې د تعلیم په وخت کې هم د هغه سره چا د تیغ وهلو او حرب وضرب په فنونو کې مقابله نه شوای کولې ، کله چې تا هغه ته د پاشا لقب ورکړ نو تا ته به یاد وي چې ما تا ته هغه وخت هم ویلي و چې تا یو ډېر مناسب او وړ انسان ته دا لقب ورکړ. ای زما پلاره ! تا وکتل چې نن علي پاشا د خپل دغه منصب حق په ښه توګه ادا کړ .
بایزید ددې خبرو د ویلو نه ورسته چپ شو . په ځواب کې سلطان مراد هم تر ډېره پورې چپه خوله و او څه فکر یې کاوه ،خو تر څنګ مسکې مسکې کیده . کیدای شي چې هغه د علي پاشا په دغه کړنو باندې ډېر زیات خوښ شوې وي . دا ځل هغه یو ځل بیا مخبرانو ته مخ کړ او ورته یې وویل :
دوستانو ! کوم چې ډېر ښه خبر و هغه خو تاسې ووایه ، یقینا چې دعلي پاشا نه همداسې هیله کیدله . اوس راته هغه خبر هم ووا یاست چې ستاسې په ګمان زمونږ له پاره داندیښنې وړ دې .
د سلطان په دې خبره هغه دویم مخبر په خبرو پیل وکړ اوویې ویل :
هغه بل خبر چې لږ څه د اندیښنې وړ دې هغه دادې چې د علي پاشا په لاسو دبلغاریه د حکمران سیسمان او د هغې د زامنو د ماتې خبر ټوله اروپا زمونږ به خلاف را پاروله ده . او تر ټولو زیات اغیز یې د سرویه په پادشاه لازارشاه کړې دې او هغه یې د بدلې داخیستلو له پاره د اور په څیر لمبه کړې دې . زمونږ پر خلاف د جنګ د پیلامې له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه د اروپا مختلو سیمو ته هیئتونه استولي دي ، په دې سیمو کې بوسنیا ، بلغاریه ، البانیه ، دلاچیه ، هنګری ، پولینډ ، اسکپټار ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولې او مګهيار خلک شامل دي ، دغه ټولو قومونو د قاصدانو په ذريعه د سرويه پادشاه لازار شاه ته د مسلمانانو په خلاف د صليبي جنګ د ملاتړ ترغيب ورکړې . او ترڅنګ يې د خپلو قاصدانو په واسطه هغه ته خبر ورليږلي دې چې هغه دې د مسلمانانو پر خلاف خپل لښکر د شينزا ددرياب په غاړه سترو ميدانونو ته و استوي ، زما په فکر د سرويه پادشاه لازار شاه غواړي زمونږ پر خلاف همدغه ځايونه د جنګ او جګړې ډګر و ګرځوي .
درونده سلطانه ! د اروپا مختلفو اقوامو اوقبايلو ته چې د سرويه پادشاه لازار شاه کوم خطوط استولي دي د هغو پايلې ډيرې مثبتي دي ، او د اروپا ټولو هيوادونو او قبايلو خپل خپل لښکر ، د خپلو ښو روزل شوو سالاروانو په مشرئ دشينزا ددرياب غاړې کې پرتو ميدانو ته را ليږلي . لکه څنګه چې همدا اوس په هغه ميدانو کې د اروپايانو لښکرې را ټوليږی نوکه چيرې دغه راټوليدل همداسي او په همدې تناسب دوام وکړي نو زه تا ته ډاډ درکوم چې په څو اونيو کې به د شينزا په ميدانو کې د صليبيانود را ټول کړل شوې لښکر شميره څو لکو کسانو ته ورسيږې .
درونده سلطانه ! ددغه حالت په کتلو سره مونږ ستا تر مخه وړانديز کوو چې پخوا له دې چې دښمن د خپل ټول توان او قهر سره د شينزا د درياب څخه را تير شي او هغو سيمو ته چې مونږ تازه تازه سوبه کړې را ننوځي نو مونږ بايد دهغوې لاره بنده کړو او هغوی ته دا ثابته کړو چې په هغو سيمو چې ترکانو ولکه کړې دهغوې نيول خو لا پريږده چې په هغو سيمو کې به صليبي سرتيري هم په هيڅ صورت د تباهئ او بربادئ د خپرولو له پاره پرې نه ږدي.
درونده سلطانه ! د بله اړخه علي پاشا ته هم ددې ټولو حالاتو په هکله خبر ورکړل شوي دې . مونږ دهغه سره د ليدلو وروسته ستا حضور ته را استول شوي يو. هغه تر اوسه پورې د خپل لښکر سره د نائيکو پولس په ښار کې ديره اچولې ده . او ستا له اړخه د حکم منتظر دې .
تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته مخبر چپ پاته شو .نو سلطان مراد خپل زوې بايزيد خپل ځان ته نژدې راوغوښت ، بايزيد پورته شو او دسلطان په خوا کې کيناست. تر يوه وخته پورې پلار او زوې دواړو په ډير راز سره خبرې کولې ، شايد چې هغوې په اروپا کې د راټولو شوو صليبيانو د لښکر په اړه په خپلو منځو کې سلا مشوره کوله ، بيا هغوې کومې پايلې ته ورسيدل ، په دې خاطر چې بايزيد بيرته خپل ناست ځاې ته راغی او کيناست .د سلطان مراد په مخ باندې دخوښئ نښې را ځرګندې وې ، بيا يې را غلي مخبرانو ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
دوستانو ! تاسې نن شپه همدلته په بروصه کې تم شئ ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ وکړئ او نيغ به علي پاشا ته ځانونه ور سوئ ، هغه ته وواياست چې د نائيکوپولس له ښاره خپل فوځونه را وکاږي او د روميل د ولايت په کوم خوندي او مناسب ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړی ، او همئلته زما او د بايزيد د لښکر انتظار وکړي .
علي پاشا ته هم وواياست ، چې الله دې په تا برکتونه نازل کړي ، ستاد بهادرئ او جرأت پولې دې نورې هم و غځوي ، په هغه ذات مې سوګند چې په خپل توان يې اسمان درولې ، او تر ټولو ځواکمن اوپوه ذات دې ، د قومونو په تاريخ کې داسې حالات او واقعات ډير ځله ځي راځي ، د قومونو څخه دا ډول حادثي او واقعات د اميدونو نه ډکو ساحلونو کې د رڼا غوښتنه کوي .
علي پاشا ته وواياست چې مونږ خو د وريښمو ، وړيو او يا موم په څير نرم نه يو چې دښمن چې څنګه وغواړی زمونږ جوړښت او زمونږ زينت اوښايست را خراب کړي .مونږ به د جنګ په ډګرونو کې که خداې مو وغواړي نو د اروپا په دغه متحده ځواک باندې دزماني د غم وريځې راو غوړو. که چيرې زما خداې ته منظور وي نو دا ځان ځارونکې سرتيري صليبيان چې کله د ترکانو د ځان ځارنې اواز واوري ، اوکله چې هغوې زمونږ وسايل او جنګي سامانونه ويني ،کله چې هغوې په خپلو وينو کې لت پت شي او د ترکانو ځواک ته ويني ...نو زما هر فوځي به د صليبيانو د لښکر بند بند ور مات او دهغې درياب په څير به وګرځي چې په خپل مخ کې هر خنډ د کچه ويالو په څير پاش پاش کوي .
سلطان تردې ځايه پورې خبرې وکړې او بيا ودريد او مخبرانو ته يې وويل:
اوس تاسې ولاړ شئ... ځئ ارام وکړئ ، سبا د سهار د لمانځه وروسته دعلي پاشا په لور وخوزيږئ . اوکوم پيغام مې چې درکړې تر هغه يې ورسوئ .
ددې خبرې سره سم هغو مخبرانو سلطان ته تعظيم وکړ او دهغې د خونې څخه ووتل ، دهغوې د تللو وروسته سلطان دخپل زوې بايزيد په لور وکتل او ورته يې وويل :
بايزيده ، زما زويه ! د همدا اوسه دخپل لښکر دکوچ کولو تيارې پيل کړه ، مونږ به په درې څلور ورځو کې د بروصې څخه د يوه باعزمه لښکر سره يوځاې د شينزا د درياب د غاړې ميدانو ته ځانونه رسوو. مونږ به د خپل منزل په لور د روميل د ولايت څخه تيريږو او دهغه ځايه به علي پاشا هم دخپله ځانه سره يو ځاې کوو ،
زما زويه ! ددې سره سم زه ننې غونډه پاې ته رسوم . ته ولاړ شه او دخپل لښکر د تيارولو کار پيل کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو سلطان مراد خپله غونډه ختم کړه ، او هر څوک دخپلو خپلو کارونو پسې دکوټې څخه وووتل .
٩*****

نریوس په خپل کور کې د لمر د پریوتو څخه لږ تر مخه هلته په پخلنځي کې د غذا په تیارولو بوخته وه چې په همدې وخت کې ریونا لکه د یوې د سکونه ډکې اوسۍ په ځیر په منډو او ټوپونو راغله اوکور ته را ننوتله.
هغه نیغه د پخلنځي لورې ته ورغله. نریوس هم هغه د پخلنځي څخه کتلې وه ، نریوس د پخلنځي څخه راووتله او د انګړ په لور ورغله ، په منډه راتلونکې ریونا د هغې تر مخه ودریده . د ریونا په کتلوسره د نریوس مور پربیسا او دواړه کوچنیان کندام او خیسار هم دباندې راووتل . په دې وخت کې ریونا په ډیره خوشحالۍ سره نریوس او دهغې مور پر بیسا ته وکتل او ورته یې وویل :
ما تاسې ته یو ډیر ښه زیرې راوړې دي . زه یواځې د همدې خبرې له پاره دلته راغلې یم او ددې خبرې د اوریدو وروسته تاسې ته دا ډاډ درکوم چې ستاسې د خوشحالیو پاې به نه وي .
د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره نریوس او دهغې د مور پربیسا دواړو په استفهامیه توګه یو بل ته وکتل او بیا نریوس ریونا ته وویل : ریونا خورې ! د کوم خبر د ویلو له پاره چې ته دلته راغلې یې هغه زمونږ سره اړه لري یا ستا د ذات سره ؟
په دې وخت کې ریونا د لږ څه فکر کولو وروسته ، په داسې حال کې چې دحیا د جذبې نښې یې په ځیره کې را ښکاره شوې وې ، په نرم اواز سره وویل : ډیرې درنې خورې نریوس ! دکوم خبر له پاره چې زه دلته راغلې یم دهغه ډیره برخه ستاسې خلکو پورې اړه لري . خو بیا هم دا خبر زما پر ذات باندې هم خپل اغیز لري . ځکه دا خبر ستا د ورور علي پاشا په اړه دې
.
د علي پاشا د نوم د اوریدو سره سم نریوس ، دهغې مور پربیسا او دواړه کوچنیان ، کندام اوخیسار ، ټول متوجه شول . بیا نو په ډیره بې صبرۍ سره نریوس د ریونا څخه وپوښتل : ریونا خورې !تا زما د ورور علي پاشا په هکله څه خبر راوړې دي ؟
ریونا یو ځل بیا دحیا نه په ډکه ژبه وویل :
« خبر دادې چې علي پاشا اوس بلکل پوخ پاشا و ګرځید. هغه ته دددې ځایه د تللو وروسته ډیرې زیاتې بریاوې ور په برخه شوي دي . هغه لمړۍ د بلغاریه د پادشاه سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن چې د یوه ستر اوقوي لښکر سره د شومیلا میدانو ته د علي پاشا مقابلې ته راغلي و ، سخته ماتې ورکړې ، چې هغوې ددې ماتې وروسته د ترانوا ښار ته و تښیدل او هلته هم علي پاشا په هغوې پسې ولاړ او د ترانوا ښار یې هم ترې لاندې کړ . ددې وروسته ریونا د علي پاشا په لاسو د بلغاریه د پادشاه سیسمان په خلاف بریا او یو ځل بیا دهغه دواړو زامنو ته ماته ورکول او د نائیکوپولس د ښار نیولو په هکله پوره تفصیل ورکړ .
د ریونا په دې خبره نریوس او پربیسا دواړو دخوښۍ نه په خندا پیل وکړ . کندام اوخیسار دواړو هم د خپل کاکا په بریاو باندې خوښې ښووله ، په دې وخت کې ریونا یو ځل بیا وویل :
نریوس خورې ! ددې خبر بل اړخ هم شته ، دعلي پاشا دغه بریاو ، داسې و ګڼه ، چې په ټوله اروپا کې اور بل کړې دې .نو د دې ماتو دبدلو د اخستلو له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه غږ پورته کړې ، هغه د اروپا ټولو ځواکونو ته د مسلمانانو پر خلاف د راټولیدو غږ کړې دې . ددې بلنې په ځواب کې اوس د ټولې اروپا لښکرې د شینزا دریاب په میدانو کې سره ټولیږي . دمسلمانانو پادشاه سلطان مراد ته هم دا خبر ور رسیدلې دی. سلطان مراد علي پاشا ته حکم کړې دې چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځای د نائیکوپولس د ښار څخه را ووځي او د دروميليا په صوبه کې دې پړاو وکړي . ویل کیږي چې سلطان مراد هم د خپل لښکر سره یوځای د بروصې څخه راوتلې او د همدې سیمو په لور را روان دې . تر څو د اروپا متحده لښکر ، چې د مسلمانانو د له منځه وړلو له پاره راټول شوې ، سره ټکر و کړې او هغوې له منځه یوسي .
دریونا په دغه خبرو باندې نریوس او دهغې مور پربیسا تر لږځنډه پورې چپ خوله پاته شوې دهغې وروسته نریوس ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :
ریونا خورجانې ! دا خبرونه چې تا وویل او په ځانګړې توګه هغه چې زما د ورور علي پاشا په اړه و هغه خو ماته د ډیرې زیاتې خوښۍ باعث شول ، اول دا چې دا خبرونه دعلي پاشاد سوبې او برۍ په اړه وو او بل داچې زه مسلمانه یم او دا سوبه ، د اروپا ب په زمکه دمسلمانانو سوبه ده نو د یوې مسلمانې په ځیر په دې بریاو زما زړه ډیر زیات خوشحاله دې ، خو ریونا ! زما خو د علي پاشا سره یوه خپلولي شته نو زه به د هغوې په بریاو باندې خوشحالیږم . عام مسلمانان هم د یو مسلمان په ځیر د علي پاشا په دغو بریاو باندې ډیر زیات خوشحاله شوي او ډاډ به یې تر لاسه کړې وې . خو زما خورجانې ! زه نه پو هیږم چې ته په داسې حال کې چې یوه نصرانۍ یې ، خو زما څخه زیاته د علي پاشا په بریو باندې ته خوشحاله یې ؟ ریونا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورجاني ! ایا زه ستا ددې خوشحالیو کوم علت پوښتلې شم ؟

د نریوس ددې پوښتنې د ځواب له پاره ریونا تر لږ ځه ځنډه پورې په فکر کې شوه ، او دهغې وروسته یو ځل بیا دهغې په څېرې باندې د خوښیو نښې را ښکاره شوې او په لوړ اواز یې وویل :

زما خورجاني ! تا چې کومه پوښتنه وکړه نود هغې ځواب خو ډیر سخت دې خو ګوره نریوس خورې ! هغه وخت چې ته نصرانۍ وې ، او اسلام دې لا نه و منلې ، او نه دې د مجدالدین سره واده کړې و نو هغه وخت هم زه په ښه توګه پوهیدم چې ستا سره زما ناسته پاسته وه اوما اوتا دواړو به کله چې د مسلمانانو د برياو خبرونه اوریدل نو د غم او غصې ، اندیښنې او افسوس او پریشانتیا څخه به مو ګُلمې خوړلې ، خو نن معامله بله ده ،، ته مسلمانه یې ، د علي پاشا خور یې په دې خاطر ستا خوشحالي په ځای ده . اوس چې ته له ما څخه پوښتې چې ته په دې خوشحالي باندې ولې ویاړې نو نریوس ! واوره : ما د علي پاشا په کور کې څو ورځې تیرې کړې او دلته را ستنه شوې یم ، دهغه مور ، دهغه خور او په خپله علي پاشا چې له ماسره کوم سلوک کړې دې ، د هغسې سلوک ، دهغسې میلمستیا ، د هغسې درنښت امید ما دخپلو نژدې خپلوانو څخه هم نه شوکولې ، هلته د اوسیدو په وخت کې زما درنې خورې ! یوازې زما ځان نه بلکه زما عصمت ، زما ابرو ، او زما د حیثیت ساتنه هم په ډیره ښه توګه شوې ده . نریوس خورې ! دښځې سره د هغې د عصمت او د هغې ابرو د یوه نه پیداکیدونکې جوهر په څیر دې او هغه خلک چې د خپلې آبرو ، عصمت او عفت ساتنه وکړې نو زه پوهیږم چې هغه ددې وړ ده چې د ټولې نړۍ نه زیات دهغې عزت ، د ټولو خلکو نه ډیر د هغه درنښت او احترام وکړل شي . نریوس خورجاني ! زما حالت هم څه همدا ډول دې ، علي پاشا ، دهغه مور او دهغه خور چې په کوم درنښت سره زما میلمستیا کړې او تر څنګ یې زما د ځان ، آبرو او عصمت ساتنه کړې نو زه به دهغوې ددې کړچار بدله هیڅ وخت پوره نه کړای شم .

نریوس ! ته پوهیږې چې کومو وسلوالو ځوانانو چې زه له دې ځایه په زور بوتلې وم ، هغوې زه په دې خاطر بولې وم چې زه او یا زما کورنۍ د مجدالدین او دهغه د ورور او پلار په وژلو کې لاس لرو . ددې اړیکو د پوهیدو سره یو ځای علي پاشا ، د هغه مور او دهغه خور درې واړو ، یا ددوې څخه یوه هم او یا درې واړو زما پر خلاف انتقامي عمل کولې شو . خو هغوې یوه هم داسې و نه کړل . برعکس یې زما سره دا سې سلوک وکړ چې مثال او نمونه یې نه شي موندل کیدای . د علي پاشا مور قیرات له ماسره داسې لاره خپله کړه لکه د یوې لور او مور تر منځ چې موجوده وي . د علي پاشا خور سریان زما سره داسې دوستي جوړه کړه لکه د مشرې او کشرې سکه خویندو تر منځ چې موجوده وی ، او پخپله علي پاشا ، زه به دهغه په هکله څه ووایم . که چیرې زه د هغه صفت وکړم نو الفاظ به ورته پیدا نه کړای شم . په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې علي پاشا له ما سره داسې سلوک وکړ لکه زه چې د ډیر ستر عزت خاونده او یو باوقاره اعلي شخصیت اوسم.

ګوره نریوس ! دهمغه حالاتو په کتلو سره چې زه د علي پاشا په بریاو ، سوبو ، او کامیابیو باندې و نه ویاړم نو بل به څوک پرې وویاړې ؟ نریوس خورې ! هغوې درې واړه ماته د ډیر عزت او وقار خاوندان دی .

د ریونا ددې خبرو په اوریدو سره نریوس د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوبه شوه اوبیا یې ریونا له لاسه و نیوله او د پخلنځي په لور یې له ځانه سره کش کړه او ورته یې وویل « را ځه چې هلته کینو ، زه به هلته د پخلي کار هم وکړم او خبرې به هم سره کوو. »

ریونا چپ چاپ د هغې سره یو ځای روانه شوه ، نریوس او ریونا دواړه هلته په پخلنځای کې کیناستې ، خو پربیسا خپل دواړه لمسې له لاسو و نیول او په انګړ کې په خپاره لمڅې باندې کینول . پخلنځای ته د راتلو سره سم لږ څه چپه چپتیا وه ، او وروسته یو ځل بیا نریوس ریونا ته په خبرو خبرو کې وویل :

ریونا جاني ! که بده درباندې ونه لږي نو یوه پوښتنه کولې شم ؟

په ځواب کې ریونا لږ څه په تیز و سترګو نریوس ته وکتل او بیایې په ډیره ژولې ژبه نریوس ته وویل : نریوس خورې ! وایه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟ زه به ستا هیڅ خبره په بده وا نخلم .

دریونا ددې خبرو څخه نریوس تر یوه ځایه ډاډمنه شوه او په ډیره درنه توګه یې هملته ورڅخه وپوښتل چې: « ریونا! دا چې ته زما د ورور علي پاشا په بریاو باندې دومره د خوشحالۍ او ویاړ خبره کوې نو ایا زه ستا د رد عمل اندازه دا ډول کولې شم چې ته د علي پاشا سره مینه کوی او هغه خوښوې ؟

د نریوس ددې خبرې په اوریدو سره ریونا په زوره زوره وخندل اوبیا یې د ډیرې خوشحالۍ نه وویل :

نه نریوس خورې ! داسې کومه خبره نه شته ، زه د علي پاشا سره مینه نه کوم او نه هغه د ځان له پاره غواړم. خو بیا هم زه په زړه کې دهغه سره خواخوږي لرم .داسې خواخوږي چې زه یې په الفاظو کې نه شم بیانولې . ځکه چې علی پاشا چې کوم ډول سلوک او رویه له ما سره کړې د همغې په اساس زما په زړه کې دهغې له پاره ځانګړې ځای پیدا شوې دی . بلې زما په زړه کې یو کمښت ، او یوه خلا ضرور را پیدا شوې ده ، ډیر وخت فکر کوم چې کاشکې زه هم ستا او دعلي پاشا په څیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانه شوې واې ،اسلام مې منلې واې ، ګوره نريوس ! ما هلته په بروصه کې د اوسيدو په وخت کې نه يواځې د علي پاشا مور او دهغې خور په عبادت کولو ليدلې ، بلکه نور خلک مې هم کتلې چې په عبادت کې به مصروف وو. ماته د هغوې دعبادت دا طريقه ډيره خوښه شوه . او هملته په بروصې کې د شتون په وخت کې مې دا فکر کاوه چې کاشکې زه هم دهغوې سره يو ځاې په عبادت کې شريکه واې اودهغوې په څير مې د کائيناتو مالک ته دبندګۍ سر ټيټولې .
ريونا تر لږ ځنډه چپه خوله پاته شوه ، په دې وخت کې نريوس هم هغې ته په ډيره عجيبه توګه کتل ، دلږ ځنډ وروسته ريونا يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
نريوس ! ډير وخت زه دا فکر کوم چې ما خو د زړه نه اسلام منلې دې ، زما ظاهرې حيثيت يواځې داسې دې چې زه بايد د اسلام په دايره کې ور ننوځم . خو زه ويريږم چې کله چې زما مور او پلار ته زما د مذهب د بدلون په اړه معلومات وشئ نو هغوې به ډيره زياته صدمه وومې ، او بيا خو ته پوهيږې چې زمونږ د کلي زيات خلک نصراني مذهبه دي . او زما پلار ددې کلي سردار دې ، نو زما د مذهب دبدلون په واسطه به د کلي خلک څه فکر کوي ؟ او زه په دې فکر کې يم چې دعلي پاشا پلار او دواړه ورونه په همدې خاطر ووژل شول چې هغوې مسلمانان وول ، په دې خاطر چې د علي پاشا پلار دې سيمې ته د داسلام د تبليغ له پاره راغلي و. نصراني راهبان او پادريان نه غواړې چې په دې سيموکې اسلام په دومره تيزۍ سره خپور شي ، هغوې د اسلام د پيروانو ډير سخت دښمنان دي دا هغه حالات دي چې زما داسلام د اعلانيدو تر مخ خنډ دي . ريونا چې چپ شوه نو نريوس د لږ څه وخته پورې مسکۍ وه او بيا يې په ډير شفقت او مينې سره هغې ته وکتل او ورته يې وويل :
زه تا ته دعا کوم چې ستا تر مخ دا خنډونه په ډيره اسانۍ سره له منځه ولاړ شي . اوس خو را څه دلته زما خواته کينه ، زما خوشحالي او زما غوښتنه ده چې ته به نن شپه زمونږ سره ډوډۍ خورې . ريونا د نريوس ددغه د مينې نه ډک وړانديز سره توافق وکړ او بيا دواړو هملته په پخلنځاې کې د ډوډۍ په تيارولو مصروفې شوې
پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۷)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول اوومه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۱۰
د سلطان مراد د حکم تر ورسيدو سمدستي وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې د نائيکو پولس د ښار څخه ووت. هغه د سلطان د همدې حکم په اساس د روميل د ولايت په لور مخه کړه او خپل لښکر ته يې د ريونا او نريوس دکلي سره نژدې دېرا او کولو حکم وکړ.
کله چې د علي پاشا لښکر د روميل د ولايت په دغه برخه کې خيمې وهلې نو علي پاشا په خپل آس باندې سپور د خپل لښکر په ليکو کې دننه چکر کواهه ، د لږ وخت وروسته د هغه د سترګو لاندې د خيمو يو لوې کلي آباد شو . علی پاشا د خپل لښکر له پاره دماښام د ډوډۍ دتيارولو حکم وکړ ، ځکه په دې وخت کې لمر ډوبيدو ته ډير نژدې شوې و . کله چې علي پاشا د لښکر تر منځه د ګرزيدو او څارنې وروسته بيرته خپل آس د خپلې خيمې په لور را و ګرځاوه نو خيمي ته د رارسيدو سره سم ډير حيران پاته شو. هغه وکتل چې دهغه د خيمې نه باهر نريوس ، کندام خيسار اود ريونا نه علاوه د ريونا پلار رستاک هم ولاړ دي ، علی پاشا ته دهغوې په کتلو ډيره زياته خوښې احساس شو . سمدستي دخپله اسه را ښکه شو ، د آس واګې يې پريينودې او دميلمنو په لور يې ور منده کړه . په دې وخت کې د لښکر يو عسکر را منډه کړه او دعلي پاشا آس يې و نيوه او يوه لورې ته يې يوړه . علي پاشا تر ټولو د مخه د رستاک سره روغبړ وکړ او بيا پر زمکه کيناست او دواړه وريرونه يې په ورنو باندې کينول . او دهغوې سره يې د زړه له کومې مينه وکړه . بيا پورته شو او د نريوس په لور په کتلو سره يې وويل « نريوس خورې ! ته څنګه يې ؟
نريوس په ځواب کې ورته په ډير شوق او مينه و کتل او بيا يې علي پاشا ته وويل :
علي پاشا زما وروره ! زه خو ستا داسې خور يم چې ستا په کتلو خوشحاليږم . زما وروره ! ته پوهيږې چې په دې دنيا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يواځې ته زما ورور يې چې ستا په کتلو مې سترګې يخيږي . مونږ ته معلومه شوې وه چې ته د خپل لښکر سره يو ځاې دلته تم کيږی نو په دې خاطر مونږ ټول له تاسره د کتلو له پاره دلته راغلو .
هغه وخت چې د نريوس او علي پاشا تر منځ دا خبرې کيدې نو ريونا هغوې ته د شک په سترګو کتل ، په همدې وخت کې علي پاشا ريونا ته وکتل او ورته يې وويل . ريونا ! زه افسوس کوم چې له تا مې لا تر اوسه پوښتنه نه ده کړې، وايه ته څنګه يې ؟ که څه هم ماستاسې سره ډير لږ وخت تير کړې و خو په هغوڅو ساعتو کې چې کوم سلوک ستا مور او پلار له ما سره وکړ هغه به مې هيڅکله هم له ياده و نه وځي .
ريونا تر لږ وخته پورې په ډير شوق او مينه علي پاشا ته کتل بيا يې په ډيرې نرمې لهجې سره وويل
« علي پاشا! که چيرې ته زما د مور او پلار د سلوک نه اغيزمن شوې يې نو واوره ، زما مور هم تا د خپل زوې په څير ګڼي ، کله چې مونږ له تاسره د کتلو له پاره را تللو نو هغې څو ځله په تاکيد سره وويل چې د هغې سلام تاته ورسوو . او دهغې له اړخه ستا د خيريت پوښتنه وکړو .
د ريونا په دې خبرو باندې د علي پاشا په څيرې کې خندا را وځليده ، بيا يې د ريونا په لور په کتلو سره وويلې :
ستا مور ډيره محترمه او درنه ښځه ده . داسې مهربانه او مينه ناکې ښځې چې دهغوې کرچار په ژوند کې دهيريدو نه دې . ماته که وخت پيدا شو نو زه به دهغې خدمت ته يو ځل حاضريږم .
په دې وخت کې ريونا دهغه په خبرو کې را ټوپ کړ او ويې ويل:
« وخت خو در ته په لاس درغلي دې علي پاشا ! تا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . ته چې کله او کوم وخت وغواړې په ډيره اسانی سره په آس نه بلکه په پښو هم هلته را تلاې شئ او زما دمور سره کتلې شئ .
دريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا د لږڅه ځنډ او فکر وروسته وويل:
« ريونا ! ستا خبره سهي ده ، خو دلته د پړاو څخه زما اخوا ديخوا تلل مناسب نه دی . سلطان مراد او دهغه زوې بايزيد دواړه د يوه ستر لښکر سره د بروصې د ښاره را روان شوي دي ، شايد چې تاسو ته به داپه ډاګه شوي وي چې د اروپائيانو متحده لښکر د شنيزه د درياب په هغه غاړه په ميدانو کې راټوليږي او دمسلمانانو سره د ټکر نه وروسته غواړې چې مسلمانان د فاسفورس د بحيرې نه اخوا ورټيل وهي . نو د اروپا ددې ځواک سره د ټکر له پاره سلطان په ډيره بيړه دغه لورې ته را روان دې . سلطان او دهغه زوې بايزيد، ډير ژر دلته رارسيدونکې دي، په دې خاطر ماته هر وخت دهغوې د استقبال او ښه راغلاست له پاره تيار دريدل په کار دي . خو که چيرې په دې ورځو کې زه ستاسې کلي ته ستاسې سره د کتلو له پاره درنه شم نو ته هم او نريوس خورې ته هم زما څخه ګيله او شکوده مه کوئ.
بيا يوناځاپه علي پاشا ټکان وخوړ او د ريونا د پلار رستاک ي لورې متوجه شو او ويې ويل : زه هيڅ متوجه شوې نه يم ما تاسې ټول د خيمې نه دباندې درولي ياست . راځئ زما سره ،چې خيمې ته ولاړ شو اوهملته خبرې اترې وکړو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې په لور روان شو او پاته خلک هم د هغه پسې وروسته خيمې ته ور ننوتل او په خپلو خپلو ځايو باندې کيناستل . دلږڅه چپتيا وروسته رستاک علي پاشا ته وويلې چې :
علي پاشا ! تر اوسه يواځې ريونا له تا سره خبرې کولې ، په حقيقت کې د هغې دمور غوښتنه وه چې ته بايد هلته ولاړ شې ، هملته د شپې پاته شئ ، علي پاشا ! ته پوهيږې چې زمونږ کوم نارينه بچې نه شته نو په دې خاطر ستا د کتلو وروسته د ريونا مور ، داسې و ګڼه ، چې تا د خپل زوې په څير غواړې ،ګوره علي پاشا زويه ! کله چې وخت در ته پيدا شو نو خامخا هلته راشې !
دا خو يوه خبره شوه . اوس غواړم ددې بلې خبرې لورې ته هم راشم او هغه ستا د پلار او دواړو ورونو د وژنکو پورې اړه لري . علي پاشا زما زويه ! ما خپلو څو کسو ته د معاملې د څيرنې له پاره حکم کړې دې ، هغوې دا دوه شپې او ورځې په خپلو کارونو کې مصروف دي . او ډير ژر به ماته ووايې چې ستا د پلار او دواړو ورونو په وژلو کې څوک لاس لري . زه دا کار ځکه دومره ژر او په دومره اهتمام سره کوم چې په دې وژلو کې يې زما لور ريونا هم راښکودې ده. اوپه همدې خاطر هغه دوه وسله والو ځوانانو هغه له دې ځايه وړې وه . خوستا د مور ، ستا د خور ډيره ستره مهرباني اوښيګڼه وه چې تاسې خلکو زما د لور سره د خپل اولاد په څير سلوک کړې دې او دا داسې سلوک دې چې تر اوسه زما لور ريونا له ياده نه دې ويستلې .
علي پاشا ! که ستا دپلار او ستا د ورونو په قتل کې زما وريرونه هم شريک وول نو دا ځاې ياد ساته چې زه به دهغوې په هکله هم تاته ټولې نښې نښانې ووايم ، زه به د معاملې به تفصيل ځان پوه کړم او بيا به تا ته ووايم چې د چا لاسونه په دې پيښه کې ککړ دي او تا ته دهغوې سره څه ډول معامله کول په کاردي ؟ په دې لړکې که چيرې تاته زما دکومک اړتيا پيدا شي نو زه به دريغ و نه کړم . علي پاشا ! دا يواځې زما نه بلکه د ريونا د مور غوښتنه او هيله هم ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رستا ک ددې خبرو څخه وروسته لږ څه و درید او بیا یې د څه فکر کولو وروسته وویل چې :
علي پاشا ! زه پو هیږم چې ستا په مصروفیاتو او بوختیاو کې ډیرښت راغلي دي او دا چې سلطان مراد څه وخت هم دلته را رسیدوونکې دي او دهغه په خاطر ته باید دلته په لښکر کې موجود واوسې ، زما زویه ! بیا هم ستا څخه غواړم چې کله هم تا ته فرصت او موقع په لاس درشي نو زمونږ ځای ته یو ځل ضرور راشه ، که چیرې تاته دلته داوسیدو په وخت کې موقع په لاس درنه شي نو د کوم جنګ پیلامه چې همدا اوس کیدونکې ده نو د هغې دپای ته رسیدو سره سم ته یو ځل زمونږ کور ته ضرور راشه . زما ښځه ستا په لیدو باندې ډیره خوشحالیږي .
کله چې رستاک چپ شو نو علي پاشا د لږڅه فکر وروسته ورته و کتل او ورته یې وویل :
دورنده مشره ! لمړۍ خو به زه دلته د تم کیدو په وخت کې هڅه وکړم چې وخت پیدا کړم او ستاسې کور ته راشم . او که اوس و نه توانیدم نو ژمنه کوم چې ددې جنګ دپای ته رسیدو سره سم ستاسې خلکو خدمت ته حاضر شم .
ددې خیرو وروسته علي پاشا پورته شو ، هغه د خیمې څخه لږ څه مخته تللې و چې په همدې وخت کې یو وسله وال ځوان دهغه خیمې ته ور ننوت ، هغه دعلي پاشا د آس زین په یو کونج کې کیښود اوهغه خورجین چې د آس سره نښتي وه هغه یې علي پاشا ته ورکړه . شاید چې علي پاشا به د هغې څرمنې خورجین له پاره بیرون را وتلې و . هغه راغلي وسله وال ځوان بیرته ولاړ . علي پاشا خورجین را واخسته او بیرته خپل ځای ته راغې او کیناست . بیا علي پاشا د هغې څرمنیزې خورجین خوله پرانسته لمړۍ یې دهغې څخه د نقدو پیسو یو کڅوړه را وویسته اوپه خپل مخکې ناستې نریوس په غیږ کې یې کیښوده او ورته یې وویل :
زما خورې ! په هغو جنګونو کې چې ما برخه اخیستې وه په هغوی کې څه د غنیمت مالونه زما لاسته راغلي دي دا د هغه غنیمت د مالونو څخه زما برخه ده . زما خورې ! په دې کې دومره نقدې شته چې ته یې په استعمالو سره خپل ژوند په پوره ډاډ او سکون سره تیرولې شې.
نریوس هغه کڅوړه پرانسته ویې کتله او بیرته یې دهغې خوله وربنده کړه اوعلي پاشا ته یې و کتل او ورته یې وویل :
علي پاشا ! سهې ده چې ته زما ورور یې ، تل ورونه د خویندو کومک کوی ، خو ګوره وروره دا نقدې ډیره زیاته ده . ددې څخه یوه برخه ماته پریږده او پاته دوه برخې خپلې مور او خور ته ورکړه .
دنریوس په دې خبره علي پاشا و خندل او ورته یې وویل : نریوس خورې ! دا نقدې یواځې تا لره ده ، د مور او خور برخه مې هلته جدا ایښودې ده . دهغوې په هکله ته فکر مه کوه .
علي پاشا یو ځل بیا په خورجین کې لاس ور ننویست ، او غوښتل یې څه ترې را وکاږې چې رستاک ورته مخ کړ او ورته یې وویل ؟
علي پاشا ! په نژدې وخت کې مونږ د ریونا واده تیاروو . زویه ! دهغې له پاره ما او زما ښځې د خپل کلي یو ځوان خوښ کړې دې . تر اوسه پورې مونږ په دې هکله چاته څه نه دې ویلي ، ځکه دا خبره یواځې زما، زما دښځې او ریونا پورې را نغښتې ده . او نریوس هم همدا اوس د لمړی ځل له پاره ترې خبریږي . زویه ! هغه ډیر ښه هلک دې ، که څه تر اوسه پورې ریونا دهغه د خوښیدو او نه خوښیدو په هکله څه خبره نه ده کړې خو ریونا هغه کتلي دې او هغه هم ریونا ښه پیژني ، ستاسره ددې خیرې د یادولو څخه زما مقصد دادې چې زویه ، ته به د ریونا په واده کې ضرور ګډون کوې .
د رستاک په دې خبره د علي پاشا رنګ والوت ، دهغه دغه حالت ته نه یواځې نریوس کتل بلکه ریونا هم متوجه وه . خو هغه ډیر ژر خپل ځان کنترول کړ او په داسې حال کې چې یو لاس یې لا د مخه په خورجین کې و او په خورجین کې د کوم شي لټون کاوه نو رستاک ته یې په وینا کې وویل :
داخبره تا ماته په ډیر ښه وخت کې وکړه . زه به د ریونا په واده باندې ډیر زیات خوشحاله شم ، څرنګه چې تا ماته دا ډیر ښه خبر واوراوه نو زه به هم په دې وخت کې ، که ته یې بده نه ګڼې ریونا ته یو تحفه ورکړم .
رستاک په ډیر محبت سره علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :
په دې هکله خو تا ته زما څخه د اجازې اخستو اړتیا نه شته . ځکه ریونا پخپله ستا د مخلصینو څخه ده . په دې وخت کې علي پاشا د خورجین څخه یوه طلاې ګوته را وویسته، چې په کې جواهرات کارول شوې و ، علي پاشا هغه ګوته ریونا ته ور وړاندې کړه . او په ډیر مرژواندې او لړزیدلې اواز یې ورته وویل :
ریونا ! څرنګه چې ستا پلار ما ته ستا د واده زیرې راکړ نو زه د دې خوشحالۍ په وخت کې تا ته دا ګوته نذر کوم . دا قبوله کړه ، انکا ر مه کوه او که نه زما زړه به مات شي .
دعلي پاشا دې خبرو په نریوس هم ډیر زیات اغیز وکړ ، ریونا هم ورته په ډیر عجیبه توګه کتل ، بیا ریونا خپل سر ټیټ کړ او یو دم یې د علي پاشا څخه هغه ګوته را واخسته او په خپله ګوته یې کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ريونا غوښتل د خپلو جذباتو او احساساتو رد عمل ښکاره کړي چې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او دهغې په لور يې په کتلو سره وويل :
تاسې همدلته کينئ ، زه به تاسو ته د ډوډۍ انتظام وکړم . بيا به ټول سره يو ځای همدلته ډوډۍ وخورو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا په ډېره چټکې سره د خيمې څخه را ووت .
د لږځنډ وروسته علي پاشا بيرته را ستون شو . دهغه وروسته يو څو ځوانان و چې د ډوډۍ لوښي ورسره و ، هغوې د ډوډۍ لوښي به خيمه کې کيښودل او بيا دوې ټولو يوځای هغه ډوډۍ وخوړه . ددې وروسته رستاک ، نريوس ، ريونا ، کندام او خيسار ټول دعلي پاشا د لښکر ځاې څخه را ووتل او دخپل کلي په لور روان شول .
١١*****
شپه په تيريدو شوه او علي پاشا د سهار لمونځ ادا کړ او د سهارنۍ د خوړلو وروسته يو ځل بيا دخپلو لښکريانو د احوال د معلومولو له پاره د هغوې تر منځ گرځيده چې د لمر خاته د لورې څخه درې کسه آس سپاره په چټکې سره دهغه لورې ته را روان دي . علي پا شا دهغوې دکتلو سره سم و دريد . هغوې هم علي پاشا ته راغله او دخپلو آسونو څخه را ښکته شو علي پاشا غوښتل دهغوې څخه لږ څه و پوښتي چې ددې درې واړو څخه يوکس وويل :
پاشا! سلطان مراد او ولي عهد بايزيد دواړه دخپلو لښکرو سره يو ځاې ستاسې تم ځاې ته را رسيدونکي دي ، سلطان حکم کړې چې د هغه د رارسيدو تر مخه تاسې خپل ځانونه تيار کړئ او دکوچ کولو له پاره تيار اوسئ ، سلطان دلته نه پاته کيږي ، هغوې تاسې له ځانه سره اخلي اود شينزا ددرياب غاړې ته درومي او ددښمن تر مخه صفونه جوړوی . سلطان د زړه نه غواړې چې وخت يې ضايع نه شي او سمدستي ددښمن پر خلاف يوه قوې ضربه وارده کړي تر څو د هغوې ټول باد ووځي .
پاشا ! سلطان مراد او بايزيد له دې ځايه لږ تر لږه پنځه ميله لرې دې نو به دې خاطر د هغوې د راتلو څخه د مخه تاسې د خپل کوچ کولو له پاره ځانونه تيار کړئ .
د راغليو آس سپرو په دې خبره د علي پاشا په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې او هغوې درې واړو ته يې وويل :
زما دوستانو !د سهار ناشته مو کړې او که نه دهغې له پاره درته څه تيار کړو ؟
د هغوې څخه يوه وويل : پاشا ! تاسې ته د زحمت کولو اړتيا نه شته ، د سلطان ټول لښکر د سهار ناشته کړې ده ، او بيا يې د سلطان د وخت د ضايع کولو پرته د شينزاد د درياب په لورې مخ کړې ده .
ددې خبرې سره سم علي پاشا سمدستي په پوره ځواک سره اواز وکړ او دلښکر د خيمو د را ټولولو او پړاو ختمولو حکم يې وکړ . د علي پاشا ددې حکم سره سم يو توپان جوړ شو ،د لښکر هر چا خپلې خيمې را ويستلې او هر شي په باروړونکو ځناورو باندې باريدل. او د پړاو هر څه را ټوليدل . دسترګو په رپ کې د پړاو هر څه را ټول شوي و او په کوم ځاې کې چې هلته پړاو شوي و د سلطان مراد او بايزيد لښکر تر را رسيدو پورې همدلته تم شول .
د لږڅه ځنده وروسته د شرق له لورې ګرد و غبار او دوړې تر سترګو شوې . علي پاشا پوه شو چې سلطان مراد او بايز د خپلو لښکرو سره يو ځاې را نژدې شوې دې نو په دې خاطر د هغوې د ښه راغلاست له پاره يې ځان تيار کړ . د سترګو په کتلو سره د هغه ګرد او دو ړو څخه د سلطان مراد را ښکاره شو ، پاشا د سلطان په کتلو ډير خوشحاله شو . د سلطان لښکر د رارسيدو سره سم په هماغه ځاې کې چې د علي پاشا لښکر پړاوکړې و همدلته تم شو . پاشا ور منده کړه چې د سلطان مراد د آس واګې و نيسې ،که څه هم سلطان مراد زوړ شوي و خو د ډير همت او ډيرې ځوانمردۍ څرګندونه يې وکړه ، هغه د آسه را ښکته شو د علي پاشا د لاسو څخه يې دآس واګې بيرته واخيستې او په غاړه يې ور سره روغبړ وکړ او ورته يې وويلې .
علي پاشا ! ته زما د آس د واګو د نيولو له پاره نه يې پيدا شوې . تا دومره ستر کارونه تر سره کړي چې زويه! زه پرې په ځاې وياړ او فخر احساسوم .
دسلطان مراد نه وروسته بايزيد علي پاشا د خپل ځان سره په غيږ کې و نيو . اود هغې وروسته علي پاشا بيا د نورو سالارانو سره روغبړ وکړ. لا تر اوسه پورې دسلطان مراد لښکر وروسته پاته و. د ټولو سره د روغبړ وروسته کله چې علي پاشا د سلطان مراد او بايزيد مخته راغي نو تر لږه وخته پورې سلطان مراد علي پاشا ته په ډيره مينه وکتل او په مخ يې دخندا لکيرې را پيدا شوې . بيا سلطان مراد علي پاشا ته وويل:
علي پاشا ! دبروصې نه ستاسې سيمې ته د را روانيدو په وخت کې چې کومه هيله ما ستاسې پورې تړلې نو سوګند په خداې چې لا شريک او قادر دې چې ته زما د هيلو څخه ډير پورته او ارفع و ختلې . تا په دښمن باندې څومره ښه د غيرفاني جذبو او تل پاتې هيلو په څير حمله وکړه او دخپلو آسونو د پښو سَمونو ، د غشو د توغولو ، د تکبير د اوازو ، او د تورو په هر ضرب باندې مو د دوښمن څيره ژيړه او دهغوې سترګې مو لمدې کړې .
علي پاشا ! دا چې ته زما زوې يې ، او د بايزيد د زامنو څخه هم تر ټولو کم عمره يې ، خو زه به تا ته د زوې په نوم خطاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم . نو اې زما زويه ! واوره ! ستا د سوبې ، اوبريا خبرونه ما ته را رسيدلي و ،زما زويه ! ستا په کار او کړچار زه همدومره خوشحاله او ډاډ من يم دا سې ډاډ من لکه څنګه چې دخپل کار څخه ډاډمن اوسم .
نو اې د خيرالدين زويه ! واوره : اوس يو ځل بيا دغه د الله د مخلوق دښمنان غواړي خپل ظلم او تيرۍ ته دوام ورکړي ، معراج يو انسان په خپل مخ کې د يو سوالګر ، د کوم بينوا او بې اسرۍ په څير را ټيټوي ، خو مونږ لاشريکه خداې خپل معبود او خپل مددګار ګڼو او د همغې تر مخه خپل سر ټيټوو . که چيرې د جنګ په دغو ميدانونو کې مونږ ته يو ځل بيا د اروپا ځواکونو چلينج را کړې ، نو د فطرت سترګې به ويني چې مونږ به د هغوې سره په دې جنګ هم د الله دکتاب آيات او دالله د وياړلو په څير را څرګنديږو ، او په دې معرکه کې به هم مونږ د انسانيت څيرې ته روښنايي ور وبښو. او هلته به خپل نوي ځراغونه روښانه کړو .
زما دوسته ! د هغو نوم ورکو واديو کاڼي به هم ويني چې د زړو د نظام شوقينو دښمنانانو باندې مونږ څه ډول د مشيت د راز او ابن ادم دکمال په څير نازليږو . دښمن به په خپله ويني چې مونږ به د هغوې د خوبونو لړۍ د توپانونو ترمنځ په ډوبولو کې لږ څه ځنډ هم و نه کړو . مونږ به د شنيزه د غاړو په ميدانونو کې هم ددښمن سترګې د وينو د اوښکو څخه ډکوو . څارونکې سترګې به ويني چې د ربښتيا وژونکې او د خپل برخليک او اخرت نه نه ويريدونکې به مونږ د مجوسيانو د اور په څير ومروړو . د بابل د بت په څير به دوې ټوټې ټوټې کړو او کله چې زمونږ ټکر را منځته شي نو و به ويني چې د جنګ ډګر کې مونږ دهغوې له پاره د اور په شعلو کې د انقلاب د بحر په څير را وخوټيږو .
تر دې ځايه پورې سلطان مراد لږ ځنډوکړ او وروسته يې د بايزيد په لور وکتل او ويې ويل :
بايزيده ! ته علي پاشا ته څه ويل غواړې ؟
د بايزيد پر مخ باندې مسکا راغله ، او ويې ويل : درونده پلاره ! هغه څه چې ما ويل غوښتل هغه ټول تا وويل : دعلي پاشا د بې مثاله کړچار ستاينه تا په پوره اخلاص سره وکړه . زه ، سوګند يادوم چې داسې ستاينه زه نه شم کولې ، خوبيا هم بايزيد د علي پاشا په لور وکتل او ويې ويل :
علي پاشا! دکومې ورځې څخه چې ته د بروصې څخه راغلي يې او کوم کړچار چې له تا نه يې هيله کيده . دهغه په اړوند زه په څه شک او شبه کې نه يم . ما هر وخت د سلطان تر مخه ستا ستاينه او تعريف کړې دې . کله چې ستا د کاميابيو او برياو خبرونه هلته بروصې ته راورسيدل نو محترم سلطان ته دا ډاډ پيدا شو چې هغه ستاينه او تعريف چې ما ستا کاوه هغه په ځاې او پر حقيقت باندې ولاړ و . زما دوسته ! اوس ته دعثماني سلطنت يو نيغ تير ، نه ټيټيدونکې او نه کږيدونکې توره ، او په دښمن باندې د مرګونو ضرب ورکونکې يو غښتلي يې ، او عثماني سلطنت به تل پر تا وياړې .
د بايزيد د خبرو سره لږ څه چپه چپتيا را پيدا شوه . دهغې وروسته سلطان مراد يوځل بيا علي پاشا ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :
علي پاشا ستا د لښکرد حالت په کتلو سره زه دا ويلې شم چې ته همدا اوس په همدې وخت کې دکوچ کولو له پاره تيار يې . هغه سپاره چې ماتاته را استولي و لکه چې تا د هغوې د خبر سره سم خپل فوځ کوچ ته تيار کړې دې . په هر حال تاسې زمونږ سره همدا اوس حرکت کولو ته تيار ياستئ.
علي پاشا د سلطان مراد په لور په کتلو سره وويل :
درونده سلطان ! زه خو همدا ستاسې منتظر وم ، زما لښکر له تاسې سره يو ځاې کوچ کولو ته تياردې .
دهغې په دې خبره باندې سلطان مراد د خپل آس واګې په لاس کې و نيولي او ويې ويل : که چيرې داسې وي نو بيا په خپل آس باندې سپور شه ،او کوچ وکړه .
د سلطان دخبرې سره سم علي پاشا د آس په لور ور منډه کړه او په خپل اس سپور شو، په دې وخت کې سلطان مراد او بايزيد هم په خپلو آسونو سپاره شول . او د متحده لښکر سره د ټکر له پاره يې د شينزا د ددرياب لورې ته حرکت وکړ.
پرلپسې لري .....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانو سازشونه (٨)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دي ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۸)

اوس تاسې ددې تاريخي ناول اتمه برخه لولئ:

(۸)

پرلپسې ***** ۱۲

ريونا لکه د يوې ويريدلې هوسی په څير د نريوس دکور دهليز ته ور ټوپ کړ او ور ننوتله . نريوس دکور او انګړ په پاکوالي کې مصروفه وه . د ريونا ددې بيړنې حالت او په منډه په ورتلو سره نريوس خپله جارو په لاس کې ونيوله ، او دهغې په لور يې و کتل . دخپله ځايه را پورته شوه . خو ريونا د را تګ سره سم وويل چې :

نريوس خورې ! ستا کوچنيان او مور چيرې دي ؟

نريوس سمدستي وويل : هغوې درې واړه زمونږ ددغه ګاونډي کور ته ورغلي ، ولې ! خيريت خو دې ؟ ايا کوم ښه يا خراب خبر خوبه دي نه وي راوړې ؟

ريونا د يوې لحظې له پاره فکر وکړ او بيا يي د نريوس په لور وکتل او په ژولې ژبه يي وويل :

نريوس ، خورې ! ايا تاته معلومات شته چې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې د شينزا د درياب د غاړو په لور حرکت کړې ، ايا د تللو په وخت کې يې له تاسره کتلي و ؟

نريوس ددې خبر په اوريدو سره لږ څه غمجنه شوه ، هغې خو په خولې څه و نه ويل ، خو په نفې سره يې سر و خوځاوه ، په دې وخت کې ريوناورته وويل :

ما خو فکر کاوه چې علي پاشا به له تاسره کتلي وي او بيا به تللې وي . او زه د علي پاشا څخه دهمدې شکايت کولو په خاطر راغلي وم چې که چيرې هغه ستاسې د کتلو له پاره راغلي وي نو بيا خو به هغه زمونږ ځاې ته هم بايد راغلي واې اوبيا تللې واې ، خو ستا څخه په اوريدو سره چې علي پاشا دلته نه دې راغلي نو اوس زما د زړه څخه داشکوه او شکايت هم ووت .
هغه خبرونه چې زما پلار ته رارسيدلي و دهغوې په مطابق نو همدا نن سهار سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاې دلته را رسيدلي و . دلته د رارسيدو سره سم سلطان خپل څو سواره علي پاشا ته را استولي و او علي پاشا ته سلطان دخپلو راتلو څخه د مخه دکوچ کولو له پاره دخپل ځان دتيارولو حکم کړې و .

ويل کيږي چې د سلطان مراد د راتلو د مخه علي پاشا د خپل لښکر خيمې را ويستلې وې او دکوچ له پاره يې تيارې کړې و . اوڅنګه چې سلطان مراد او د سلطان مراد زوې بايزيد هغه ځاې ته را ورسيدل چې علي پاشا په کې پړاو کړې و نو سلطان مراد د خپل زوې بايزيد اوعلي پاشا سره يو ځاې د اروپا دمتحده لښکر دمقابلې له پاره د شينزا په لور کوچ وکړ.

ترذې خبرو وروسته ريونا دلږڅه وخت له پاره ځنډ وکړ او بيا يې نريوس ته مخ کړ او ويې ويل :

نريوس خورجانې ! ته خو دکور په کار کې نښتې يې . زه اوس ځم ، ما غوښتل د همدې موضوع په هکله خبرې وکړم .

نريوس په ډيره ترخه توګه د ريونا په لور وکتل ، هغه يې له لاسه و نيوله ، او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا خورې ! د پردیو په څیر خبره مه کوه . ما دکور ټول کار ختم کړې دې . را ځه چې دواړه خویندې سره کینو او خبرې وکړو ، زه هسې هم په کور کې ځانته یم . ستا سره په کیناستو به زما زړه لږ څه را ټول شي .

ریونا د نریوس خبره و منله ، بیا دواړه مخامخ خونې ته ولاړې ، او هلته په یوه لمڅې باندې کیناستلې اوپه خپلو منځو کې یې خبرې پیل کړې .

۱۳ ******

د شینزا د دریاب غاړې ته په رسیدو سره سلطان مراد خپل لښکر ته د خیمه کیدو حکم وکړ . اوس حالات داسې و چې دشینزا ددریاب جنوبی غاړه کې د سلطان مراد لښکر پړاو کړې و په داسې حال کې چې د شینزا ددریاب په شمالي غاړو کې د اروپا متحده لښکر تر ډیره ځایه پورې خپور ور پروت و . دهغوې د لښکر شمیره دومره زیاته وه چې ددریاب په غاړه چې تر کومه د سترګو نظر کار کولې شو دهغوې دلښکر خیمې تر سترګو کیدې . اروپاې ځواکونو څو لکه کسان د سلطان مراد د لښکرو سره د مقابلې له پاره راټول کړې و.

دا حال یواځې یوه ورځ پاته شو .، بیا سلطان لږ څه پورته ولاړ او هلته یې خپلو انجنیرانو ته د لرګیو د پُل د جوړولو حکم وکړ تر څو د شینزا دریا ب څخه د فوځونو دتیریدولو له پاره مناسبه لاره پیدا کړي ، څنګه چې دشینزا د دریاب په غاړه د لرګي پُل جوړ کړل شو سلطان مراد د خپل لښکر سره یو ځاې ددغه پُل څخه تیر شو اوددښمن مخامخ یې پړاو وکړ ، د اروپا په متحده ځواک کې چې څومره سالاران و، هغوې د سلطان مراد، دهغه د زوې او علي پاشا په جرأت او بهادرۍ باندې هک حیران شول .

مشهور تاریخپوه (لین پول) لیکي چې را روانه شپه سلطان دالله په دربار کې د خپلې سوبې او دخپل شهادت له پاره هیله او دعا وکړه ، هغه ټوله شپه ویښ و او په عبادکې مصروف او دخپل الله نه یې د بسپنې او اعانت غوښتنه کوله . لین پول دا هم لیکي چې هغه د یوه مؤمن په څیر د مشرکینو سره په جنګ کې د خپل شهادت هیله من و . لین پول مخته لیکی چې دا دسلطان مراد د دعاوو اغیز و چې سهار یې اثرات دمعجزې په توګه را څرګند شول . په سهار کې ډیر سخت توپان او باد وباران په را پیدا شو چې مخ یې ډیر د ترک لښکرو په لور و . د ترکانو تر څنګ ښه باران وشو . په دې تر تیب دهغوې سره د اوبو ډیره ښه پراخه ذخیره پیدا شوه او شاوخوا ته یې چې کومې شګې وې هغه هم اوس د شګو په ځاې په د ختو په څیر ګرځیدلې وې .

بل سهار سلطان مراد خپلو لښکرو ته د صف جوړولو حکم وکړ . کله چې سلطان مراد د جنګ له پاره دخپلو لښکرو صفونه جوړول نو سلطان خپلو ټولو سالارانو ته په یوه ځاې کې د راټولیدوحکم وکړ، کله چې ټول سالاران را ټول شو نو سلطان مراد هغوې ته مخ واړاوه او ورته یې په وینا کې وویل :

زما دوستاتو! واورئ ! د انسان کوچنیوالې یوه دردناکه بیداري ، ځواني یې یو طلاې خوب او زړښت یې دونې د زیړې پاڼې په څیر دې . او زه اوس په دې وخت کې دهمدې زیړې پاڼې ځاې ته رسیدلې یم . یعني په هر ه لمحه کې او د ژوند په هر موړ کې ، هیڅ انسان خپل ځان په مکمله توګه متوازن نه شي ساتلې . دا ژوند یو مکتب دې او د ټول ژوند له پاره د فطرت یوه معمه ده . خو بیا هم انسان د خپل پوره والې ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو له پاره ټول ژوند په هڅه او هاند کې تیروي . نو د حالاتو د سختۍ او تریخوالې ترمخه هره لمحه انسان خپل اصلیت باید له یاده و نه کاږي او د ژوند د قفس څخه هر وخت د مرګ منتظر و اوسي .

زما ملګرو ! په دې کائناتو کې هر شي د زوال او فنا پابند دې . یواځې غیر فاني الله او زمونږ رب ذات دې . هیڅ شي دهغه د ذات پرته لازواله نه دې . نو لکه څنګه چې سمندر نه ویده کیږي . دهغې بیداري دخوب نه بې برخې والې دې په همدې توګه ددې کشمکش په زمانه کې مرګ هم د لمر په څیر بیداره او هر وخت متوجه اوسي . دا جنګ چې مونږ به یې پیلامه تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ څه ځنډ وروسته کوو . نوکه زه په دې جنګ کې شهید شوم ، ووژل شوم نو زما وروسته به تاسې لکه د تيږو په څير جمود نه ګرځئ او نه به د څرونکو په څير په تفکر او چورتونو کې ډوبيږئ . لکه څنګه چې له ماسره دکار کولو په وخت کې صحرا صحرا د غړمبيدونکې اور ، د درياب د تندو موجونو په څير په خپلو دښمنانو باندې ور لويږئ او په همدې تر تيب د لمر د اچونکو وړانګو به څير زما د زوې بايزيد سره لا س ورکړئ ، زما وروسته به همدا ستاسې سلطان اوسي . زه تا سې ته ډاډ درکوم چې د تاريخ په رفتار کې به دا ستاسې سره د منصفانو روايت او د نقيبانو په څير اخلاص نه ډک سلوک و کړي او ستاسې تر منځ به د اخوت او ورورګلوۍ د نور په څير ..ستاسې خيال وساتی .

زما کار کوونکو وارئ ! ددين اصل عقل ، د عقل اصل علم او دعلم اصل صبر دې . که چيرې تاسې ددښمن په مقابله کې د صبر نه کار واخلئ ، د جرأت او استقامت مظاهره وکړئ نو ياد ساتئ چې تاسې به نه يواځې ستور و باندې خپل ډال خپور کړئ بلکه انساني زړونه به هم تسخير کړئ .

زما دوستانو! اسلام ټول وخت د سيم او زرو له پاره نه بلکه د انسان د عزت او کرامت لار مونږ ته را خولې ده . که چيرې تاسې ددې ترخو لمحو څخه ازاد شوی او د را نغښتې فکر زنځيرونه ما ت کړئ او جسماني قيد له ياده و کاږئ اوخپل کړچار ، خپل ماحول پاک کړئ نو ياد ساتئ ، چې زما خداې به تاسې ته برياوې او خوشحالي درکړي . هغه څه چې زه يې تاسې ويل غواړم د هغې لنډيز دادې چې که زه په دې جنګ کې و مرم ، نو زما وروسته به زما زوې بايزيد ستاسې سلطان اوسي . بس همدا يوه مرکزې نقطه وه چې ما تاسې د هغې له پاره راټول کړي واست ، تاسې ټول اوس دخپلو خپلو دلګيو په لور ولاړ شئ . يوازې بايزيد اوعلي پاشا له ماسره پريږدئ . واورئ ! لښکر په درې برخو ويشل کيږي . يوه برخه يې زما سره ، بله برخه يې د بايزيد او دريمه برخه به يې د علي پاشا سره اوسي . اوس ټول ولاړ شئ او دجنګ دپيلامې انتظار وکړئ . ددې سره سم د بايزيد اوعلي پاشا پرته نور ټول سالاران د لښکر په لور ولاړ ل .

په دې وخت کې سلطان مراد خپل زوې بايزيد اوعلي پاشا ته وويل چې :

زما زامنو! د جنګ د پيلامې د مخه دخپل رب ، د خپل خداې دحضوره د ملاتړ ، او استعانت دعاوې وکړئ.

ددې خبرې سره سم سلطان مراد د خپل آس مخه د قبلې لورې ته واړوله اوپه خپل آس سپور شو . بايزيد او علي پاشا هم دخپل پلار په څير خپل اسونه د قبلې په لور کړل او پرې کيناستل . بيا يې د سلطان په لور وکتل او په دعائيه توګه يې لاسونه پورته کړل . سلطان په لوړ اواز پيل وکړ چې :

اې الله ! د لمر ګرمې څپې ستا په حکم باندې د سمندر د پراخيو څخه را وځي او خپله رڼا شيندې ، اې الله ! ستا په حکم باندې دستورو څرخيدل د انساني تقديرله پاره بنسټ ګرځي ، او د ژوندانه د يوې قطرې څخه قومونه اوولسونه منځته راوړي ، همدا ستا په اجازه پر اسمان باندې وريځې راخپريږي او يو په بل سې ځغلي او شپه په خپلې پوره تيارو سره نزول کوي .

اې خدايه ! همدا ته ژوند د جمال اوحرارت سره نوازش کوې ، همدا ته د هر ګل په پاڼه باندې خوشبو ، په پاڼه پاڼه باندې دتقدير کرښې باسې ، همستا په اجازه شفق د اسمان د نيلګونې سره غاړه غړۍ کيږي . د منو په ونو کې ميوه راپيدا کيږي او لمر د شعاعو څخه وريځې رنګينږې .

اې الله ! زه ستا عاجز بنده يم . تا واحد او لاشريک ګڼم ، او تل له تا څخه بسپنه اوکومک غواړم . اوس هم زه ددښمن ډيرو زياتو لښکرو تر مخه ولاړ تا ته لاس په دعا يم او يوازې له تا څخه بسپنه او کومک غواړم.

سلطان مراد دعا غوښتله او ورپسې وروسته بايزيد اوعلي پاشا دواړو امين وايه . دلږ څه ځنډ وروسته سلطان مراد بيا خپل خداې ته زارې اوعذر شروع کړ او ويې ويل چې :

اې الله ! دوې مکارۍ ته ذهانت ، بکواس ته علم ، کمرزۍ ته نرم زړې ، بزدلۍ ته بې نيازې ويونکې اوس د بدنصيبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیورو په ځیر پر مونږ باندې یرغل کونکي دي . اې زما الله ! د وخت د سیلاب له پاره که ته وغواړې نو تیره ورته آینه کړې . تیارو ته لمررا وکاږې ، د لارې غبار کهکشان و ګرځوې ، یخې ځپې د طور په شعله باندې تبدیلي کړې . اې زما الله ! ته چې کله وغواړې ذرې ذرې ته د صحرا پراخوالي ، شبنم ته ساګر ، اغزو ته ګلستان جوړکوې ، اې زما الله . زمونږ تر مخه د تمدن دغه ړندې لوخړې ، د ګناهونو ځالې، په وینه تویونکو هیکلو کې را نغښتي دښمن ، غواړي پر مونږ باندې یرغل راوړي اومونږ خپل غلامان و ګرځوي ، ایې زما الله ! زه ستا عاجز بنده یم ، ماته همت را ، زما کومک وکړه چې زه ددښمن لاسونه د وینو نه ډک کړم اودهغوې په زړونوکې د ویرې او رعب تیارې خورې کړم ، اې زما الله ! ددغې دښمن په مقابله کې مونږ ته برې را. اې زما الله مونږ په خپل حفظ کې و ساته او بریمند مو و ګرځوه .

تر دې ځایه سلطان مراد خپله دعا پاې ته ورسوله ، ددې وروسته درې واړو حرکت وکړ . سلطان منځنی برخې کې د ورید ، په داسې حال کې چې بایزید اوعلي پاشا خپلو خپلولښکریانو ته ورغلل .

هلته د اروپا په متحد لښکر کې هم تر ډیره وخت پورې د جنګ ډول وهل کیده بیا دهغوې ټول لښکر مخته راغې ، په دې وخت کې دسرویه پادشاه لازار یواځې نه ، بلکه د اروپا د نورو هیوادنو تکړه جنرالان اوحکمرانان هم دخپلو لښکرو سره یو ځاي و . ټولو په زوره زوره عجیب و غریبې نارې وهلې ، او خپلو عسکرو ته یې ډاډ ورکاوه . دددې لښکر و تر شا د اروپا بې شمیره ښایسته او زینت کړل شوې نجونې را روانې وې چې د صلیبي جنګیالیو له پاره یې ډاډ اواطمینان ورکاوه . ویل کیږی چې په هغونجونو کې دسرویه دپادشاه لازار لور ډسپنا هم شامله وه . دهغې په اړه دا هم ویل کیږې چې هغه داروپا د ډیرو ښایستو نجونو څخه یوه وه او د اروپا هر حکمران غوښتل چې دهغې سره واده وکړي .

په همدې وخت کې د اروپا متحده لښکر مخته راغې او د سلطان مراد په لښکر یې د طاغوتي ابلیس ، او زهرجنو مارانو په ځیر یرغل وکړ .

سلطان مراد هم سمدستي خپل عکس العمل وښود . هغوې هم په پوره میرانه او د یوه سخت هجوم سره سم په دښمن باندې ور پریوتل .

ددغو اروپایي صلیبانو جنګیالیو له پاره د سلطان مراد ، بایزید اوعلي پاشا دغه ځوابي حمله داسې وه لکه د چا ترمخه چې کومه بنده صحیفه ، کوم نه لیدلي خوب ، کوم زورداره توپان او کوم نوې انقلاب په ځیر مخته راشي .

ددواړو لښکرو دداسې ټکریدو سره دجنګ ډګر داسې صورت ځانته نیولي و لکه اتش فشان چې و چوي ، دبرزخ د عالم دجسمونو ارواح چې پورته عالم ته رخصت شي ، هره ساه اذیت ، هره لمحه حشر پیدا کونکی وي . د تیارو طنابونو کړیو د صلیب شکل نیولي و او ژوند یې د اور د سیلاب په ځیرله منځه ووړ .

داروپا دې صیبلیانو ته پوره ډاډ بلکه پوره یقین و چې هغوې به د سلطان مراد او دهغه لښکرو ته ډیر بده ماتي ورکوي . ځکه چې هغوې د کافي لښکر خاوندان و . بیا هغوې د جنګ نه ترمخه د خپلو لښکریانو حوصلې هم را پورته کړې وې ، دهغوې تر شا د اروپا ډیر ې ښایسته او ځوانې نجونې روانې وې . هغوې هم دصلیبیانو د ځواکونو د ډاډ سبب وې . صلیبي جنګیالي هغه وخت ډیر حیران شول چې د خپل ټول توان او ټول لښکر سره یې بیا هم مخته تګ نه شوکولی ، دا په دې خاطر چې دمخې له لورې سلطان مراد ،بایزید او علي پاشا پرې د توپاني سیلیو په ځیر یرغل کړې و . دهغوې دتیزې او تندې حملې په واسطه داروپایي صلیبیانو حالت سوکه سوکه د مړ کیدونکي اور په ځیر ګرځیدلې و او مسلمانانو په ډیره تیزی سره د صلیبیانو قتل عام پیل کړې و .

په دې جنګ کې سلطان ، دهغه زوې بایزید دواړه هغه کاروونه تر سره کړل چې نمونه یې په تاریخ کې نه لیدل کیږی. ددښمن په هرې برخې کې به چې کمزوري را پیدا کیده نودوې به د اور د سکروټو او برق په ځیر هلته ورسیدل او د دښمن صفونه به یې یو په بل پسې له منځه وړل او یا به یې شاتګ ته مجبورول . په دې جنګ کې بایزید د تیغ وهلو او تورې وهل هغه کارنامې وکړې چې د همدې کارنامو په اساس بایزید ته د (یلدرم یعني صاعقه (برق)) لقب ورکړل شو. او د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغه یوازې بایزید نه بلکه بایزید یلدرم وګرزید .

که څه هم په دې جنګ کې سلطان مراد سخت ټپي شوې و خو هغوې دسرویه پادشان لارشاه هم ژوندې و نیوه . کله چې د اروپا متحده صلیبیانو ته خبر ورکړل شو چې دهغوې د جنګ اعلي سالار د سرویه پادشاه لازار شاه ژوندې نیول شوې نو دهغوې حوصلې ماتې شوې نو پدې اساس یې چیرې چې توانیدل و تښتیدل. اروپایې متحده ځواک د شینزا د دریاب په غاړه د سلطان له خوا سخته ماتې وخوړه ، ماتې خوړلي لښکر به خپلې ښایسته نجونې مخته کولې او تښتیدل به .

څرنګه چې سلطان مراد په جنګ کې ډیر خراب زخمي شوې و نو په دې خاطر علي پاشا او بایزید ددښمن تعاقب و نه شو کړاې . ددې څخه ددښمن ځواکونو ته دا ګټه ورسیده چې هغوې په ارام زړه فرار وکړي . بایزید یلدرم او علي پاشا دسلطان مراد د سنبالولو دنده په غاړه اخیستې وه . هغوې وکتل چې د سلطان مراد په وجود باندې زیات شمیر زخمونه دې او دسلطان د وجود څخه د وینو سیلاب را روان دې . ددې وینو په واسطه به سلطان باندې کله کله بې خوشي را تله، سلطان یې هملته د جنګ په میدان کې په شړیو اچولې و او د بایزید او علي پاشا څخه علاوه نور سالاران یې هم مخته ولاړ وو . په لښکر کې شامل طبیب د سلطان د زخمونو مرهم پټې کوله او هڅه یې کوله چې دسلطان د وینې بهیر و دروې ، په دې وخت کې چې کله سلطان لږ څه په هوش کې راغې نو خپل زوې بایزید یلدرم ته یې وکتل او ورته یې وویل چې :

ګرانه وروره ! د سرویه پادشاه لازار شا زما مخ ته راوړه .

د سلطان مراد ددې غوښتنې په اساس بایزید یلدرم خپل شاته ولاړ خپل څو ساتونکې یې و استول اوحکم یې ورته کړ تر څو لازارشا د سلطان ترمخه را حاضر کړي . د لږ ځنډ وروسته یې هغه د سلطان مخې ته راوست . سلطان مراد تر لږ څه وخت پورې د هغه سر ا و پښو ته کتل او ډیر عجیبه غوندې مسکایې په څیرې باندې تله را تله ، او بیا یې لازارشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

لازار شا ! تا یو ځل بیا د خپلو اروپایې اتحادیونو په غوښتنه د ددې سیمې د امن د خرابولو هڅه وکړه او تایې دادې انجام هم وکوت . لازارشاه ! تا د ولاړ وخت په جلال کې دیوې داوره ډکې سرې لاوې او دسلګیو اوژړا د توپان په څیر په مونږ باندې ، په دغه میدانو کې حمله راوړه ، اودا هیله دې درلوده چې مونږ ته به د جنګ په ډګر کې ماتې راکړې خو تا وکتل چې زما لښکر ستا ترمخه په تاسې او ستا په لښکر و د توپانې سیلۍ په څیر غبرګ شو.

لازارشا ! ددې له پاره چې جنګ ستا په لور و څرخې تا د اروپانه د تر ټولو ښایستوو نجونو یو لښکر له ځانه سره راوړې و خو ستاسې د جادوګرۍ دا لوبه هم بریالۍ نه شوه او ستا په کار را نه غله .

لازار شاه ! تر جنګ دمخه ستا لښکرو د اروپایې نجونو سره یو ځاې چې کومې میلې کولې او کومې ترانې یې ویلې نو تا وکتل چې هغه ټوله خوشحالې ستاسو د سترګو په اوبو او سوزیدو باندې بدله شوه . لازارشا ! ستا څخه دمخه هم ستا په څیر څو ابلیسانو په مونږ خاورینو باندې دمنترونو جال را خپور کړې خو مونږ د هر دا ډول ابلیس تر مخه د آدم د وفا ، ټینګ یقین او د زړونو دمرهم په څیر، دځواکمون حوصلو سره مقابله کړې او داسې هردښمن مو دخپل تیغ په وینو باندې رنګ کړې او له منځه مو وړې دې .

لازارشا ! ددې ټول جنګ وجه اوعلت همدا ته یې ، ستا په وجه دغه بې شماره لښکرې په دې جنګ کې له منځه ولاړې ، ستا په خاطر د انسانیت څیره په دغه میدانو کې سره شوه ، ته یو داسې مجرم یې چې د ښنولو وړنه یې . په دې خاطر زه ستا د وژلو حکم ورکوم .

دخپلو وژلو د حکم د اوریدو سره سم د سرویه پادشاه لارزاشا و لړزید ، د ډیرې یخنۍ سره سره بیا هم دهغې په وجود باندې د ګرمۍ خولې را ماتې شوې . او بیا په عجیب شکل سره سلطان مراد خپل زوې بایزیلدرم ته وکتل ، دغه ډول کتل بایزید ته دحکم په څیر و . د هغه په دې کتلو بایزید خپل شاته ولاړو ساتونکو ته یو څه وویل او هغوې یې پوه کړل . هغوې لازارشا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه و نیو یوې لورې ته یوړ او دهغه مرئ یې و رېږې کړه .

هغه وخت چې د سرویه دپاشا لازارشاه ژوند پاې ته ورسید نو سلطان خپل حالت هم ډیر زیات خرابیدونکې و . تر لږ وخته پوې یې په خپلې ساه قابو درلود ه ، بیا یې په خپل مخ کې ولاړ خپل زوې بایزید یلدرم ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زما زویه بایده ! د تیرو شوو کلونو بار پر ما باندې پروت و ، خو د راتلونکو کلونو بار به ، اې زما درونده بچیه ! ستا په اوږو پروت وي . زویه ! ته هم گواه اوسه چې په تیرو وختونو کې کله هم دښمن د خپل زور او غرور په اساس پر مونږ باندې یرغل کړ ې ، نو زویه! داسې دښمن مونږ د موسمي گرد و غبار په څیر له منځه وړو . بایزیده ! زما څخه وروسته په راتلونکو کلونو کې که کوم دښمن ستا پر خلاف را پورته شي نو اې زما زویه ! دداسې هر دښمن په وړاندې د تقدیر د عذاب او یو تند او تیز توپان په څیر را پورته شه . زویه ! که د فصل ساتنه و نه شي نو ځناور ، مرغان او نور حیوانات هغه له منځه وړي او خرابوي یې ، نو ایې بچیه ! رعایا د فصل په څیر دي ، او پادشاه ددې فصل ساتونکې دې اودهغې د مالک په څیر دې که د خپل فصل ساتنه و نه کړې نو په راتلونکو ورځو کې به هغوې دخپل خوراک و څښاک سامانونه له کومه کوي ؟ زه تاته نصیحت او وصیت کوم ، زما نه وروسته د یوه عادل اونیک زړه حکمران په څیر حکومت وکړه تر څو د تاریخ پاڼې او راتلوکې نسلونه ستا نوم په نیکه او ښه توگه یاد کړي .

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان لږ څه ځنډ وکړ او په زوره زوره یې ساه واخسته هغه تر یو څو لمحو پورې خپل د لاسه تللې ځواک بیرته درست کړ اود علي پاشا لورې ته یې مخ کړ اوپه ډیر کمزورې اواز سره یې ورته وویل :

علي پاشا! زه اوس د مرگ مخ ته ولاړ یم ، زه په خپل فکر کې الفاظ نه شم راټولولې چې ستا دممنونیت له پاره یې استعمال کړم او ستا د ځان ځارنې تعریف وکړم . زما زویه ! په داسې حال کې چې زه اوس ددې نړئ څخه تلونکې یم زما په زړه کې دا خواهش راځي چې کاش چې ستا په څیر سر ښندویه ، ستا په څیر جنگجو هغه وخت ماته تر لاسه شوې وې چې زه ځوان وم ، خو علي پاشا واوره ! زه د خپلې مړینې تر مخه ستا د حیثیت ټاکل غواړم . زه تا ته د بایزد د زامنو په څیر خیال کوم ، زما زویه ! زما نه وروسته د بایزید ملاتړې اوسه او یوازې د له همدې سره وفاداره اوسه. لکه څنگه چې یو زوې دخپل پلار سره اوسي . زه پوهیږم چې تا په خپل ژوند کې ډیر ې ستونزې او کړاونه کتلي د ي ، خو زه ډاډ درکوم چې بایزید یلدرم به زما څخه زیات تا د خپلو بچیانو په څیر دوست گنی .

د سلطان مردا ددې خبرو څخه علي پاشا ډیر اغیزمن شو دهغه په سترگو کې اوښکې را غلې وې ، هغه د سلطان تر څنگ کیناست ، د سلطان لاس یې په دواړو لاسو و نیو ، او اوږده شیبه یې خوله پرې ایښې وه او ښکلاوه یې، په دې وخت کې د علي پاشا د سترگو اوښکې د سلطان په لاسو پریوې . بیا علي پاشا په لړزیدلې اواز وویل :

درونده سلطانه ! وخت به ووینې چې زه د بایزید یوازې زوې نه بلکه د هغه یو ډیر ادنې خادم به هم و اوسم . درونده سلطانه ! د هر چا پر خلاف چې ماته دا حکم وکړ ي نو زه تا ته ډاډ درکو م چې زه به په خپل ځان د پرواه کولو پرته دهغه په دښمن باندې ور لویږم او تر خپو لاندې به یې مروړم .

علي پاشا ددې څخه نور څه زیات و نه شو ویلې . ځکه چې د سلطان مراد څټ نور را ځوړند شوې و، لاسونه یې بې ساه و . اوسلطان مراد ختم شوې و . هغه د سلطان مراد لاس همغسې په خپلو لاسو کې وساته او د کوچنیانو په څیر یې ورته په سلگیو پیل وکړ . بایزید په خپل ځاې ولاړ و ، شوندې یې رپیدې د سترگو یې د اوښکو سیلاب را روان و ، ددوې د ژړا تر څنگ شاوخوا ولاړو سالارانو او ساتونکو ټولو په کوکو کوکو وژړل .

تر لږ وخته پورې همداسې حال و . بیا بایزید د علي پاشا څنگ ته راغې هغه یې ددواړو اوږو څخه و نیو او پورته یې کړ . او بیا یې په خپله غیږ کې و نیو. علي پاشا د سلطان بایزید په اوږو سر کیښود او دکوچنیانو په څیر یې په کوکو و ژړل .
بایزید دهغه په ملا لاس را ښکو او ورته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا ، زما زويه ! ماته معلومه ده چي تا په خپل لږ عمر کي ډيرې صدمي ، ډير ې ستونزې کتلي ، ماته دا هم معلومه ده چي د سلطان د مړينى دا پيښه هم تا ته د زغم وړ نه ده . ځکه څوک چي مرگ ويني نو دهغي پخواني زخمونه بيرته را تازه کيږي او د نه زغم داذيت سبب گرځي . خو زما زويه ! حوصله کوه ، خپل ځان سبنال کړه ، تر څو د لښکر د کوچ کولو بندوبست وکړو .

دبايزيد په تسلى سره علي پاشا سمدستي خپل ځان سنبا ل کړ خپلي اوښکي يې وچي کړې او بيا يې په ډيره بې وسۍ سره په خپل مخ کي پروت د سلطان لاش ته کتل. په دې وخت کي سلطان بايزيد يو ځل بيا د علي پاشا په اوږو باندې لاس کينسود او ورته يې وويل :

علي پاشا زويه ! د سلطان لاش به په يوه عسکر ې گاډۍ کي ږدو ، زه غواړم له دې ځايه بروصې ته کوچ وکړو او هملته په بروصه کي د سلطان مړې خاورو ته وسپارو .

دسلطان بايزيد په خبرو باندې علي پاشا يو ټکان وخوړ او د سلطان په لور يې مخ کړ او ورته يې وويل چي : دروند‌ه سلطانه ! ستا وينا په ځاې ده . که چيرې مونږ د خپل ټول لښکر سره يو ځاې له دې ځايه کوچ وکړو اودښمن ته خبر ور ورسيږي چي سلطان له دې دينا څخه تللي دي ، نو ايا دهغوې حوصلي ، او ولولي به بيرته را ژوندۍ نه شي ؟ او هغوې به د شينزا ددرياب څخه په راتيريدو سره يو ځل بيا زمونږ په سيمو باندې دخپلو شيطاني لوبو اغاز و نه کړي؟

د علي پاشا ددغي استفهاميه وينا په اساس سلطان بايزيد يلدرم متوجه شو . د لږ څه وخت له پاره يې علي پاشا ته په توصيفي توگه وکتل اوبيا داسي معلوميدل چي هغه کومه پريکړه کړې ده نو علي پاشا ته يې وويل :

زويه !کومه انديښنه چي تا و ښودله هغه په ريښتني توگه په راتولونکو ورځو کي زمونږ له پاره خطرناکه کيداې شي . اوس زما په فکر کي دهمغي حالاتو دکنترولو له پاره يو وړانديز شته که چيرې ته په هغې راضي يې نو زه ډاډ من يم چي بيا به دښمن دومره په اسانى سره زمونږ پر خلاف دسر د راپورته کولو جرأت و نه کړاى شي .

علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم په لورې په ډيرې ميني سره وکتل او ويې ويل : دروند‌ه سلطانه! هغه وړانديز چي اوس ستا په ذهن کي دي هغه تاسو ووایاست ، زما د رضامندۍ فکر مه کوئ ، هر تجويز چي ته وړاندې کړې نو هغه به زما له پاره د حکم معني ولري .

د علي پاشا ددې خبرو سره بايزيد يلدرم خوشحاله شو او ويې ويل :

زما وړانديز دادې چي هغه لښکر چي د پخوا څخه ستا په قوماندې کي دي ته دهمغي لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت په يوه ځاې کي چيرې چي ستا خوښه وي پړاو وکړه ، بلکه زه خو دا غواړم چي د روميل په ولايت کي مونږ ته د اوسيدو يو عسکر ې تلپاتې مرکز په کار دې ، تر څو مونږ دهغه ځايه د اروپا څخه هررا پورته شوې خطر له منځه يوسو . خو اوس زما تجويز دادې چي ته د خپل لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت کي پاته شه ، هغه لښکر چي د بروصې څخه راغلي زه هغوې دخپل ځانه سره اخلم او دخپل پلار مړې بروصې ته وړم او هملته يې د تدفين مراسم تر سره کوم . که چيرې ته ددې له پاره رضامند يې نو په دې پوه شه چي زمونږ له پاره کومه ستونزه نه راپيښيږي . او که ته چيرې خپلي خور ، مور ته کوم پيغام استول غواړې نو هغه هم مونږ ته ووايه . ددې ترڅنګ زه تاته دا هم ويل غواړم چي کله هم ته د اروپا څخه د راپورته شوې کوم ځواک څخه ويره احساس کړې نو سمدستي يې مونږ ته اطلاع راکړه . هسې هم زه غواړم د خپلو جاسوسي شبکي يو جال په دې سيمه کي و غوړوم او بيا ددې ځايه کوچ وکړ م . دغه شبکه به ماته د يوې يوې پيښي په هکله معلومات راکوى او تر څنګ به له تاسره هم په تماس کي اوسي او د حالاتو د بدلون څخه به مونږ په پوره توگه خبروى ، ددې ځايه دکوچ کولو څخه د مخه زه به ددې جاسوسى شبکو پيژندکلوي له تاسره وکړم . خو ما له تا څخه غوښتل که چيرې ته دخپلي مور او خور له پاره کوم پيغام ليږل غواړي نو ماته يې ووايه زه به ستا دخور او مور سره ووينم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید یلدرم ددې وړاندیز په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر اوکړ او بیا یې سلطا ن ته وویل:

درونده سلطانه ! د هغوې له پاره زما پیغام همدا دی چې هغوې ته زما دخیریت په هکله خبر ورکړئ او هغوې ته ډاډ ورکړئ چې زه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو پسې ګرځم او هیله لرم چې ډیر ژر به یې پیدا کړم. درونده سلطانه ! زه غواړم دهغوې د مصارفو له پاره څه نقدې رقم ور ولیږم .

دعلي پاشا ددې خبرې سره سم سلطان د هغه په خوله باندې لاس کیښود او ورته یې وویل:

علي پاشا ! اوس داسې خبرې مه کوه . زه په خپله دهغوې د اخراجاتو مسؤل یم کله چې ته زما د زوې په څیر له ماسره یې نو ستا خور زما د لور او ستا مور زما دخور په څیر دي ، ته دهغوې د مصاروفو په هکله بلکل فکر مه کوه ، یوازې دهغوې اخراجات نه بلکه اوس خو دهغوې ساتنه هم د بایزیدیلدرم په غاړه ده . مګر ستا دپلار او ورونو د قاتلانو څخه د بدل اخستلو په اړه باید ووایم چې ته به دا کار د خپل لښکر په ملاتړ همدلته د رومیل په ولایت کې دخپل تم کیدو په وخت کې په ډیره ښه طریقې سره تر سره کړې .

علي پاشا په ډیرې خوشحالي سره وویل :

دورند سلطان ! که چیرې تا ماته دلته دخپل لښکر سره یو ځاې د پاته کیدو نه واې ویلی نو ما به په خپله تاته ویلې چې په دې سیمو کې ددښمن په خوزښتونو باندې د څارنې او نظر کولو له پاره ما ته په دې سیمه کې د قیام او تم کیدو اجازه راکړه . خو اوس چې تا ماته د لته د رومیل په ولایت کې د تم کیدو حکم کړې دا زما په هکله یوه ډیره غوره او ښه پریکړه ده . اوزه به په راتلونکې وختو کې تا ناهیلې نه کړم .

ددې پریکړې وروسته دسلطان مراد لاش یې په یوې جنګي ګاډئ کې کیښود ، او سلطان بایزید یلدرم خپل جاسوسان دعلي پاشا سره ور وپیژندل ، او بیا د کساو د میدانو څخه دواړو سلطان بایزید یلدرم او علي پاشا د خپلو لښکرو سره یو ځاې کوچ وکړ . د لرګي د همغې پل په واسطه چې دوې د شینزا دریاب څخه تیر شوې و د همغې پل په واسطه بیرته را تیر شول . دښمن ته د ماتې ورکولو وروسته ، دهغوې د ډیراو څخه سلطان بایزید یلدرم ته د ډیر زیات مال اودولت تر څنګ وسلې او جنګې مهمات او خوراک څښاک هم په لاس ورغلي و چې د شمیرلو اندازه یې نه کیده . هغوې دا ټول شیان را ټول کړل او بیا علي پاشا او بایزید یلدریم دواړه د لښکرو سره یو ځاې د رومیل ولایت ته را ننوتل . دلته علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځاې په هماغه ځاې کې قیام وکړ دکومه ځایه یې چې د سلطان مراد او بایزید یلدرم د لښکرو سره یو ځاې د متحده لښکرو په مقابل کې د جنګ له پاره کوچ کړې و . او بایزیدیلدرم د خپل پاته لښکر سره یو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

ویل کیږې چې سلطان مراد د ترکانو د نورو مسلمانو حکمرانانو څخه ډیر په خپل مذهبی اعتقاداتو کې کلک و . هغه ډیر بهادر ، ننګیالې ، زړه ور او د عظمت خاوند و . هغه دخپلو هڅو او کوششونو د شانداره پایلو په اسا س ډیر زیات د نیک او ښه بخت انسان و .

هغه خپل اسیایی هیواد ته، دتورې وهلو ، جرأت ، بهادرئ ، زړه ورتیا او ازدواجي اړیکو په قیمت ډیره پراختیا ورکړه . دهمدې صفاتو په درلودلو سره یې د اروپا په څو سیمو باندې یرغل وکړ هغه یې سوبه کړې ، په هغه وخت کې د بالقان د غرونو لړئ د شرق او غرب تر منځ په دوه څرګندو کرښو ویشل شوې وه . او ددې غرنیو سیمو د شمال او جنوب په لورې خپارو واره صلیبي نشانونه و، په داسې حال کې چې په پاته دوو برخو یې په غرب کې پرته زمکه چې په پخوا وختو کې یې ورته بوسنیا ویل کیده ، چې په دې سیمه کې د سرویه او بوسنیا دوه حکومتونه و او شرقي خطې ته بوسنیا او بلغاریه ویل کیدل ، دغه دواړو خطې د تریس او مقدونیې په نامه یادیدې ، او بیا یې ددغې دواړو خطو یو ځاې والي ته د رومیلیا سیمه ویله . ددغو څلورو خطو څخه سلطان مراد د جنوبي شرقي برخه یعني تریس و نیوله ، بیا یې د مقدونې په لور مخ کړ او دمقدونیې یوه برخه یې ونیوله اود عثماني سلطنت برخه یې وګرځوله ، ددې نه اخوا سلطان مراد د خپل حکومت پولې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږدې غرنۍ لړۍ ته ورسولې چې روميليا د البانيه څخه جدا کوی .

سلطان نوره هم دخپلې بهادرۍ څرګندونه وکړه ، هغه د اروپا په پاته نژدې زمکو هم خپل لښکر ور وخيژاوه ، د بالقانه تير شو اود نيش په سيمو يې هم غلبه پيدا کړه .دا سيمه د ستر قسطنطين دپيدايښت وطن دې ، چې د برنطينې دحکومت يو ډير ستر سنګر او پينه قلا وه . سلطان مراد دا ښار د پنځه پنځوس ورځو د محاصرې څخه وروسته تر خپلې ولکې لاندې راوست .

ددې وروسته سلطان مراد د اروپا په دننه کې خپل تګ ته دوام ورکړ ، دسرويه د ازاد حکمران د حکومت په زړه يې يرغل وکړ اوهغه ترې امان وغوښت ، هغه ورته يو زر پونډه نقريې او يوزر پونډه کلنۍ خراج ورکول و منل . دهغې وروسته سلطان د بلغاريې په لور مخه کړه ، د بلغاريې حکمران پخوا له دې چې د خپل حکومت د سقوط او دمسلمانانو په لاسو د هغې د فتحې منظر ووينې په ډيره عاجزۍ سره د رحم غوښته وکړ ه، دهغوې غوښتنه هم ومنل شوه . د هغه ځای حکمرا ن خپله لور سلطان ته د خراج په ځای غوره و ګڼله ، د هغه لور سلطان په خپل حرم کې ور داخله کړه . په دې ترتيب دغه ټولې سيمې سلطان دخپل جرأت ، بهادرۍ او زړه ورتيا په اساس فتحه کړې . اوس نو کومې سيمې چې سلطان دخپلو ازدواجي اړيکو په غزولو سره د خپل اغيز لاندې راوړې و ې . هغه په دې ترتيب سره دي ، چې دهمدې اړيکو په واسطه سلطان اسيايي ولکه شوې سيمې په سوله ايزه توګه تر خپل اغيز لاندې راوړې . همدا راز سلطان مراد دخپل زوې بايزيد واده هم د کرميان د امير د لور سره وکړ . کرميان د هغو سيمو څخه يوه وه چې د سلجوقي د سلطنت د پای ته د رسيدونه وروسته را پيدا شوې وه .

ددغې واده په پايلو کې ناوې د خپل پلار د رياست يوه ستره برخه ، نوي ترک ځوان بايزيد ته د جهيز په توګه راوړه ، او په دې تر تيب د کرميان سيمه په خپله د عثماني سلطنت برخه وګرزيده . ددې واده مراسم په ډيره شانداره توګه د بروصې په ښار کې تر سره شوې و.

په دې تر تيب د سلجوقيانو لس واړه واړه رياستونو ټول د سلطان مراد په سلطنت کې را شامل شوې و . په دې واده کې ناوې د بايزيد له پاره دخپله ځانه سره د عربي نسل يو ډير ښه آس ، يوه يوناني پيغله دکنيزې په توګه او د سکندريې حيرانونکې وريښمي کپړا د تحفو په توګه راوړيوو . خو هغه جواهرات او نقرې چې ناوې له ځانه سره راوړی وې هغه سلطان مراد بيرته د واده په ميلمنو وويشلې ، ددې تر څنګ دغه ناوې سلطان مراد ته د کرميان د سترو سترو قلاګانو کنجيانې هم را وړې وې ، نو ددې ازدواجي اړيکو په واسطه د سلجوقيانو هغه کوچنې کوچنې رياستونه هم د سلطان مراد په سلطنت کې را ونغښتل شول .

د کساو په ميدانو کې چې سلطان مراد د اروپا متحده ځواک ته بدترينه ماتې ورکړه نو دهغې په واسطه عثماني امپراطورۍ په نور سيمو باندې هم خپله ولکه زياته کړه او دقسطنطنيې پادشاه يو بې هيواده پادشاه ګرځيد. ددې نه علاوه سلطان مراد د بلغاريې پراخه سيمه فتح کړه او سرويه ، بوسنيا، اومقدونيه يې هم په خپل سلطنت کې ر ا شامل کړل .

سلطان مراد چې دخپلو رعاياو سره څومره مراعات کولې شو هغه يې کاوه خو تر څنګ يې همدا سې سخته نيونه هم کوله . هغه به لږې خبرې کولې اوخپلې ارادې به يې تل پټې ساتلې ،، کله يې چې دحکومت وخت يوديرش کالو ته ورسيد نو دهغه عمر اته شپيته کاله و . او همغه و چې د کساو په جنګ کې په کار راغې .

په هر صورت د سلطان مراد زوې د ستر عظمت خاوند بايزيد يلدرم دخپل پلار لاش بروصې ته راوړ، او په شاهانه احترام اودرنښت سره يې دبروصې د ښار په غربي څنډه کې خاورو ته وسپاره . دهغه د مقبرې تر څنګ اوس هم دهغه عسکرې لباس او خولۍ موجوده ده، په داسې حال کې چې دا ډول خولۍ اوس په ترکې کې رواج نه لري .

د مقبرې لاندې درې نيزې ايښودل شوې چې دهغوې د سرونو سره د درې آسونو لکۍ تړل شوې ، همدا د عثماني ترکې د بيرغ نښه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکساو په میدانونو کې په کوم ځای کې چې سلطان مراد زخمي شوې و، ویل کیږي چې هلته اوس هم درې تیږې ایښودل شوي دي .

په هر حال بایزید خپل پلار په بروصه کې خاورو ته و سپاره ،او بیا یې دسلطان په څیر دخپل سلطنت د نظام د جوړښت له پاره کار پیل کړ.

پرلپسې لري...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۹)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۹)

اوس تاسې ددې تاریخې ناول نهمه برخه لولئ:

(۹)

۱۴ *****

درومیل په ولایت کې د علي شاه دخپل لښکر سره یو ځای د پړاو کولو نژدې یوه میاشت تیره شوې وه . په دې وخت کې دهغه د لاس لاندې مخبرانو او جاسوسانو په اروپایي هیوادونو کې یو جال خپور کړې و اوهغوې علي پاشا د ټولو بدلیدونکو حالاتو څخه خبراوه ، او علي پاشا دا ټولو خبرونه تر سلطان بایزید پورې ورسول . تر اوسه چې په اروپاکې کوم بدلونونه راتلل هغه دا و چې : د سرویه دپادشاه لازار شا د وژل کیدو وروسته د هغه زوې ستیفن او لور یې ډسپنا هڅې پیل کړې و ې ، دواړو د اروپا د مختلفو هیوادنو په سفر وتلي و و او هغوې یې د مسلمانانو پر خلاف رالمسول ، په دې تر تیب ستیفن او ډسپنا په ډیره چټکتیا سره د مسلمانانو پر خلاف یو ستر لښکر را ټول کړې و تر څو د کساو په میدانو کې د خپل پلار د وژلو او خپلې ماتې بدل واخلي . علي پاشا ته دا خبرونه ټول رارسیدل. او بیا همدې دا ټول خبرونه تر سلطان بایزید پورې ور رسول. یوه ورځ علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او د خپل لښکر د پړاو په داخل کې یې څارونکې چکرواهه چې یو ناڅاپه په شرقي برخه کې ودرید. ځکه د شرقي برخې څخه څو اسپ سواره دهغه په لور په ډیره ګړندۍ توګه را روان وو. ددې سپرو په لیدلو سره سمدستي علي پاشا د خپل لښکر یوه برخه «تیارسئ» کړه . دا هغه ډله وه چې د لښکر د ساتنې دنده ور په غاړه وه . خو د علي پاشا اندیښنه ډیره ژر په خوشحالۍ باندې بدله شوه ، ځکه چې دغه راتلونکی پنځه ویشت سپاره و او کله چې هغوې را نژدې شول نو علي پاشا هغوې د خپل لباس څخه و پیژندل چې هغوې ترکان مسلمانان دي ،

د رانژدې کیدو سره سم سپاره و دریدل نو علي پاشا حیران پاته شو ځکه دهغې سپرو په مخکې دهغې مور قیرات او خور سریان را رواني وې ، علي پاشا دخپلې مور اوخور په کتلو سره ډیر زیات خوشحاله شو او منډه یې کړه خپلې مور ته ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړيوت او بيا يي خور په غيږ کې و نيوله . قيرات او سر يان هم د علي پاشا په کتلو د خوشحالی نه په کاليو کې نه ځايېدې ، او دهغه په کتلو سره سم د خپلو آسونو څخه را ښکته شوې . علي پاشا خپلې مور او خور ته په ډيره حيرانتيا سره کتل او بيا يی ورته وويل :

مورجانې ! خيريت خو دې ؟ ته او سر يان دلته زما پړاو ته د څه په خاطر راغلي ياست ؟ ايا تاسې ته هلته کوم تکليف او يا مشکل پيدا شوي دي ؟

د علي پاشا ددې انديښنې په مقابل کې قيرات او سريان دواړه په خندا شوې او علي پاشا ته يي دهغه د پوښنې په ځواب کې وويل :

علي پاشا زويه ! مونږ ته به څه تکليف او مشکل را مخته وي ؟ سلطان بايزيديلدرم په مونږ دواړو مور اولور دومره پام کوي لکه څنګه چې يو پلار د خپلې لور او يو ورور د خپلې سکه خور . هغه زمونږ د احوال د معلومولو له پاره هره ورځ برهان الدين را استوي ، يوه ورځ ما په خبروخبرو کې برهان الدين ته وويل چې علي پاشا مې ډير يادشوې دې او زړه مې غواړې چې يو ځل يی ووينم . برهان الدين زما د غوښتنې څخه سلطان بايزيد يلدرم خبر کړې و، نوسلطان سمدستي دغه د ساتونکو ډله تياره کړه او مونږ دواړه يی ستا لورې ته ر ا وليږلو . دا ټول انتظام د سلطان بايزيد له اړخه شوي و . زويه ! سلطان بايزيد تاته سلام کاوه او برهان الدين هم ته ډير ډير يادولې ، هغه ستا د کار څخه ډير زيات خوشحاله دې . زويه ! په جنګونو کې چې کومه ميرانه تا ښوولې ده نو د هغې ټولې څخه زه او ستا خور خبريدو ، زويه ! زه ډاډ منه يم چې ته به دخپل پلار او دوو ورونو بدل واخستلې شې .

درنې مورجانې ! ته انديښنه مه کوه ، قاتل چې هر چيرې ولاړ شي خو زما د انتقام څخه به خوندی پاته نه شي. دريونا پلار رستاک له ماسره ژمنه کړی ده چې هغه به د قاتلانو په اړه ماته معلوما ت راکوي ، هغه دا وعده هم کړي ده چې که چيرې زما د پلار او ورونو قاتلان دهغه خپل وريرونه هم وی ، بيا به هم ماته دهغوې د اوسيدو ځايونه را په ګوته کوی. زه هيله لرم چې رستاک به خپله ژمنه پوره کړي ، او کله چې داسې وشول نو مورجانې ! ته به واورې چې ما به قاتلان خپل انجام ته رسولي وي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې قيرات او سريان دواړه ډيرې خوشحاله شوې ، قيرات غوښتل څه ووايي خو علي پاشا دهغې خبره غوڅه کړه او ويی ويل : مورجانې ! راځه چې خيمې ته ولاړ شو دلته په ولاړه ټولې خبرې خوند نه کوي ، بيا يی خپل نائب سالارته حکم وکړ چې د راغليو ساتونکو د ډلې له پاره دخوراک څښا ک غم وکړی او په خپله د خپلې مور اوخور سره د خيمې په لور روان شو.

درې واړه يو بل ته مخ په مخ کيناستل . بيا قيرات علي پاشا ته مخ کړ او غوښتل يي ورته څه ووايي چې يو وسله وال ځوان خيمی ته را ننوت ، دهغه په لاسو کې د پيتلو يو پتنوس و اوپه هغې کې يي څه د څښلو له پاره راوړې و، هغه يې د علي پاشا تر مخه کيښود ، علي پاشا ته يی تعظيم وکړ او بيرته ووت . علي پاشا خپلې مور اوخور ته وکتل او ورته يي وويل :

مورجانې ! او زما ګراني کوچنۍ خورې ! اول دا شربت و څکی او بيا به نورې خبرې کوو.

دعلي پاشا د وينا په مطابق قيرات اوسريان دواړو ګيلاسونه را پورته کړل ، اوشربت يي و څښه ، اوبيا يي ګيلاسونه يوې خواته کيښودل او قيرات په خبرو پيل وکړ .

علي پاشا زويه !هغه سپرو چې زه او سريان يی دلته راوړو ، هغوې ويل چې تاسې د روميل په ولايت کې پړاو کړې دې نوزويه ! ستا دورور ښځه نريوس او ريونا هم دلته د روميل په ولايت ک ې چيرې اوسی . هغوې به ددې ځايه څومره لرې وي ؟ ايا ته کله هم ور سره ګورې او که نه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قيرات ددې پوښتنې په مقابل کې د علي پاشا په مخ باندې خوښي را ښکاره شوه ،او بيايې خپلې مور ته وويلې:

مورجانې ! نريوس او ريونا دغه نژدې کلي کې اوسيږي ، له ما سره ډېر نژدې دی ، زه ډيروخت هلته ورځم اودهغوې سره وينم. دلته زما د پړاو تر يوې مياشتې زيات وخت وشو، په دې وخت کې ماڅو ځله دنريوس او ريونا سره کتلي دي . بلکه د ريونا پلار ، په خپله ريونا ، دريونا مور کيتهنا او نريوس هم څو ځله دلته زما خيمې ته راغلي دي او له ماسره پاته شوي دي . مورجانې ! نن شپه به ته او سريان دواړه همدلته زما په خيمه کې پاته کيږئ ، سبا سهار به زه تاسې له دې ځايه دهغوې سره دکتلو له پاره بوځم .

دعلي پاشا په دې خبره باندې قيرات د نفي سر و خوځاوه ، اوويې ويل :

نه علي پاشا ! زه ستا دا خبره نه منم . زه همدا اوس او په همدې وخت کې د نريوس سره کتل غواړم ،تا وويل چې هغوې همدلته نژدې دي . ته همدا اوس پورته شه او ما او سريان هلته د نريوس کور ته بوزه . مونږ به شپه همهلته د نريوس سره يو ځاې کوو. بلکه زه خو وايم چې تر هغې چې زه اوسريان دلته له تاسره پاته کيږو نو زمونږ دا ټول وخت به د نريوس په کور کې وي ، زه غواړ م چې دخپل زوې د ښځې او دهغې د کوچنيانو سره څو ورځې پاته شم . په دې وخت کې به ته همهلته د نريوس کره زما د کتلو له پاره راځې. زويه ! زه تر يوې اونۍ پورې دلته پاته کيږم. يوه اونۍ وروسته به زه او سريان دهمدې ساتونکو د ډلې سره بيرته بروصې ته ستنيږو.

په دې وخت کې علي پاشا په سواليه سترګو خپلې خور سريان ته وکتل ، شايد چې هغه غوښتل سريان ته څه ووايی خو سريان پرې را مخته شوه او ورته يي وويلې :

وروره ! څه چې مور وويل همغه سهي دي ، زه پخپله د خپلې ورندار نريوس اودهغې د بچيانو هر يو کندام اوخيسار کتلو ته بې قراره يم . نووروره ! که ته ستومانتيا نه احساسوې نوما او مورمې سمدستي هغه لورې ته ورسوه . دمور خبره سهي ده ، مونږ دلته يوازې يوه اونۍ تم کيږو . اوس به مونږ او تاسو همهلته د نريوس په کور کې له يوه بل سره وينو . او يوه اونۍ وروسته مونږ بيرته بروصې ته ستنيږو .

دخپلې مور اوخور د خبرو وروسته علي پاشا دخپله ځايه را پورته شو بيا يې وويل : تاسې مور اولور لږه شيبه دلته کينئ ، زه به دوه اسونه تيار کړم ، يو خپل او بل يو دمه خوړلې آس . ستاسې اسونه زما عسکرو هلته اخورته وړي دي ، هلته يې هغوې ته ګياه او دانه اچولې تر څو دمه شي . دغه دوه اسونه چې زه يې اوس راوړم يو باندې به زه او په بل باندې به تاسې دواړه مور اولور سپاره شئ ، بيا به د نريوس دکور په لور ولاړشو. تاسې به همهلته پاته شئ او زه به بيرته را ستون شم . ځکه چې د نريوس په کور کې د زياتو ځناورو د دريدو ځاې نه شته . دهغوې سره يو اس او هغه يې هم و پلوره . اوس چې هغوې چيرې ځي را ځي نو د ريونا پلار رستاک ورته سپرلی تياروي ، هغه ډير نيک او رحم زړې انسان دي اود پخوا څخه د نريوس او دهغې دمور پربيسا ډير پام ساتي . ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې څخه را ووت .

لږه شيبه وروسته علي پاشا را ستون شو ،دوه اسونه يي د واګو څخه نيولي و. بيا يي دغه دواړه اسونو دخيمې نه بيرون و درول .اوخپلې مور او خور ته يی ورغږ کړ ، قيرات اوسريان هم دخيمې څخه را ووتلې ، په دغه وخت کې دسريان سره يوه ستره ټوکرۍ هم وه ، علي پاشا مخته ورغې او ټوکرۍ ترې را واخسته او ديوه اس د زين سره يی وتړله ، بيا يی په يوه آس باندې خپله مور اوخور سپاره کړل او په بله باندې په خپله کيناست ، او د نريوس او ريونا دکلي په لور سره يو ځاې روان شول .علي پاشا خپل نائب سالار د دې ټول پروګرام نه خبر کړ.

*****

کله چې علي پاشا د قيرات اوسريان سره يو ځاې د نريو س کورته ور ننوت ، نو هلته ريونا هم موجوده وه . څرنګه چې په دې وخت کې لمر د پريوتو په لور را پرزيدونکي و،نو په دې خاطر کوچنيانو د حويلی په انګړ کې د نريوس او ريونا سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځاې په خپروشوو لمڅيو باندې ناست و اولوبې يې کولې . په دې وخت کې علي پاشا ددوو اسونو واګې په خپل لاس کې نيولې حويلۍ ته ور ننوت . ددې په کتلو سره نه يواځې نريوس ډېره زياته خوشحاله شوه بلکه ريونا هم د خوشحالۍ نه ډکه وه . ريونا سمدستې د خپله ځايه را پورته شوه اودعلي پاشا د استقبا ل له پاره مخته راغله . خو هغه هغه وخت ډېره حيرانه شوه چې دعلي پاشا پسې وروسته يې د هغه مور قيرات او خور سريان د راتلو په حال کې وکتل .

دقيرات اوسريان په کتلو سره سم د ريونا په نازکو شونډو باندې ژوره خندا را څرګنده شوه، مخ يې د خوشحالۍ څخه وغوړيد.ددې نوې حال نه داسې معلوميده لکه دهغې ورانه دنياګۍ چې دخوشحاليو د سمندر څخه ډکه شوې وی ، ريونا په يوه تيزه منډه ورمنډه کړه او دقيرات نه يې غېږ چاپير کړه

قيرات هم په خندا سره هغه په خپله غيږه کې و نيوله ، هغې د ريونا مخ او سترګې ښکل کړې ، دهغې پر سر يې د مينې اومحبت لاس راښکود . ريونا د قيرات وروسته سريان ته ورغله او دهغې سره يې په غيږ روغبړ وکړ او ان تر دې چې سريان ته ښکته شوه او درنښت يې ورته وکړ.

بيا ريونا قيرات او سريان له ځانه سره يو ځاې مخکې يوړل ، ، تر دېوخته پورې علي پاشا خپل آسونه هلته په انګړ کې تړلې و او دوې ته بيرته را ستون شوې و . هغه لږ مخته ولاړ ، ريونا و دريده ، بيا نريوس په لور يې وکتل او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! ددوې سره ووينه ، دا د علي پاشا مور او دغه بله يې خور ده . ددې وروسته ريونا د قيرات او سريان لورې ته وکتل او ورته يې وويل . دغه مخامخ نريوس ده . دا کوچنيان کندام اوخيسار دي . او دغه مشره ښځه د نريوس مور پر بيسا ده .

قيرات او سريان په کتلو سره ، څرګنده نه ده چې دکومو جذبو تر اغيز لاندې نريوس په ډکو سترګو او ډک زړه سره ، تر لږ ځنډه پورې په داسې حال کې چې شونډې يې رپيدې ، منډه کړه مخته ورغله او د قيرات سره په غيږ شوه ، ددې وروسته هغه د باروتو په څير و چاوديده ، د قيرات په اوږه يې سر کيښود او په کوکو کوکو يې وژړل .

دنريوس ددې حال په کتلو سره قيرات هم د ژړا بند مات کړ ،د ميره مړينه او ددوه زامنو شهادت ورته مخته و دريد . کله چې هغه د نريوس سره په غيږ وه او ژړل يې نو دهغوې د سترګو څخه لکه د اوبو بند چې مات شي داسې اوښکې را سر شوې وې.

دا حال د هر چا له پاره د انديښنې او ژړا وړ او د زغم نه وتلې و . ريونا اوسريان هم دواړو د پخلنځي په ديوال تکيه کړې وه او په زوره زوره يې ژړا کوله ، علي پاشا سر ښکته کړې و او يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه له سترګو اوښکې را بهيدې او په زمکه کې جذبيدې . پربيسا هم په لمڅي باندې ناسته ژړيدله او بيا را پورته شوه . کندام اوخيسار هم ددغه حالت نه اغيزمن شوې و او دواړو ژړل .

اخر قيرات نريوس د ژړا په حال کې له خپله ځانه جدا کړه ، دقيرات څخه د جدا کيدو وروسته نريوس په ډير شفقت او محبت سره سريان په غيږ کې و نيوله روغبړ يې ورسره وکړ ، د رړه له اخلاصه يې ښکل کړه . په همدې وخت کې قيرات مخته ولاړه او د نريوس د مور پربيسا سره يې غاړه ورکړه . ريونا هم خپل ځان سنبال کړ اومنډه يې کړه د يوې خونې نه يې دوه لمڅې را وويستل . او د پخوانيو لمڅيو سره يې يو ځاې خپاره کړل . علي پاشا تر اوسه هم په خپل ځاې ولاړ و ، ريونا دهغه سره نژدې وه او په مړژواندې لهجې سره يې وويل چې :

علي پاشا! ته دلته ولې ولاړ يې ؟ را ځه کينه . ستا دداسې خفه ولاړتيا او انديښنې او خفګان څخه به په نورو څه تيريږي ؟

علي پاشا هم خپل ځان سنبا ل کړ ، خپلې د غم اوښکې يې په خپل لستوني وچې کړې ، بيا هغه هم په همغه لمڅې کيناست چې دهغه مور اوخور پرې ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږڅه وروسته بیا چپه چپتیا شوه . خو بیا قیرات نریوس مخ واړاوه او ورته یې وویل :.

نریوس لورې ! ستا د لیدولو ارمانجنه وم ، زما زوی علي پاشا اویا زما زوی مجدالدین به تاسو ته زما دکورنۍ ټول حالات ویلي وي . په دې سیمې کې تر هر څه لمړۍ زما خاوند شهید شو . او دهغې وروسته زما دوه ځوان زامن یو په بل پسې په دغه سور تنور کې له منځه ولاړ ل . اوس زما اخري زوی علي پاشا دی لورې ته راغلي دی . زه هر وخت د خپل خدای په وړاندې دده د بریا او موفقیت له پاره لاس په دعا یم . په دې خاطر چې دا زما د کور د انګړ اخري ګل دی .

تر دې خبرې وروسته قیرات یو ځل بیا ودریده ، د خپله ځایه پورته شوه ، بیا بیا یې کندام اوخیسار د لاسونو ونیول او په خپله غیږه کې یې کینول . تر ډیره یې دهغوی دواړو سره مینه کوله ، ښکل کول یې ، په زړه پورې یې نیول اوبیا یې هغه ستر ماشوم کندام ته وویل :

کندام زویه ! ته پوهیږې چې زه څوک یم ؟

د قیرات ددې پوښتنې په اسا س دکندام په څیره کې نرې غوندې مسکار را پیدا شوه ، هغه په دې وخت کې په سوالیه توګه خپلې مور نریوس ته وکتل بیا یې د قیرات مخ ته وکتل او ورته یې وویل :

ته زما د پلار مور اوزما نیا یې .

د کندام په دې ځواب باندې قیرات دومره خوشحاله شوه چې هغې بیچارګی یو ځل بیا په سلګیو کې کندام اوخیسار دواړه په خپله غیږه کې را تاو کړل ، بیا نو دا یو غمناکه او د اذیت نه ډکه صحنه وه . هغې وویل :

زما زامنو ! کندام اوخیسار ه ! تاسې زما د نسب د شجرې ګلان یاست ، زما زامنو! الله دې تاسې ته دومره اوږود عمر درکړې چې خلک ستاسې په دغه اوږود عمر باندې رشک وکړي . الله دې تاسې دومره نیک و ګرځوې چې خلک ستاسې د نیکۍ ستاینه وکړي .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته قیرات چپ شوه، داسې معلومیده چې کوم څه ورته رایاد شوي وي . بیا دعلي پاشا په لور وکتل او ویې پوښتل :

علي پاشا ! هغه ټوکرۍ چې ما او سریان له ځانه سر ه راوړې وه هغه دې چیرې پرې ایښې ده ؟ علي پاشا سمدستي را پورته شو او ویې ویل : مورې ! هغه د آس له زینه سره ما تړلې ده ، همدا اوس به یې راپرانزم او را به یې وړم .

د هغه په دې خبره ریونا سمدستي له خپله ځایه پورته شوه اوعلي پاشا ته یې وکتل او ورته یې وویل :

علي پاشا ! ته کینه ، زه به د آس له زینه هغه ټوکرۍ راپرانیزم او را به یې وړم . ریونا را پورته شوه او په منډه هغې لورې ته ولاړه چې آسونه په کې تړل شوي ، د زین څخه یې هغه تړلې ټوکرۍ را پرانسته او را وړه یې او د قیرات تر مخه یې نږدې کینښوده . په دې وخت کې قیرات تر ډیره د هغې تر مخ ناستې نریوس په لور وکتل اوبیا یې هغه ټوکرۍ را واخسته او دنریوس په غیږ کې یې کیښوده .

نریوس ! زما لورې ، دا ټوکرۍ پرانیزه ، په دې کې مونږ ستاسې له پاره او ستا د اولادونو له پاره څه کالي او لباس راوړي . زما د لور ریونا له پاره هم په کې لباس شته ، دا څو ورځې زمونږ کور ته راغله او هلته له مونږه سر ه و اوسیده ، او اوس زه دا احساسوم چې دهغې دلته د راتلو څخه زمونږ دکور یو غړی د علي پاشا په څیر زمونږ دکور د انګړ څخه غیر حاضر دی او دی لورې ته راغلي ،نریوس لورې ! سامان ټول را وباسه ، په هغه کې څه نقدي هم شته ، او کالي هم ، زه به درته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووایم چې په هغې کې ستا او ستا دکوچنیانو کالي کوم دي او ستا دمور او ریونا کوم دې ؟

دهغې په دې خبره نریوس ټوکرۍ په لمڅې باندې چپه کړه بیا قیرات او سریان دواړو یو ځای ټول کالي سره جدا جدا کړل ، سریان را پورته شوه او دریونا کالي یې دهغې په غیږ کې ور کیښول ، ریونا تر یوې لمحې پورې هغه کالي ښکته پورته کول او ورته یې کتل، دهغې پر مخ باندې د خوشحالۍ اومسکا لیکې راپیدا شوې وې . شاید چې هغې ته دا کالي ډېر خوښ و. بیا یې د قیرات په لور وکتل او ورته یې وویل :

اې مورې ! تا ولې دومره تکلیف او زحمت ویستلې ؟ څرنګه چې ما په بروصه کې تاته مور ویلې او دمور غږ مې درته کاوه ، نو په دې خاطر اوس هم درته د مور په نامه غږ کوم . دا خو ډېر ښه رخت دي ،او زما تر ټولو ډېر زیات خوښ . اوبیا تاسو پوهیږئ چې که تاسې ماته هیڅ هم را نه کړئ بیا به هم زه د ټولې نړۍ څخه زیات ستاسې قدر او عزت کوم .

د ریونا دې خبرو قیرات او سریان دواړه ډېر زیات خوشحاله کړل . بیا هغوې دواړو یو ځای د نریوس ، پربیسا ،کندام وخیسار کالي بیل بیل کړل او او نقدې رقم یې د همد ټوکرۍ څخه را بیل کړې او هغه یې نریوس ته په غیږ کې کیښود. په دې وخت کې د نریوس مور پربیسا قیرات ته مخ را واړو او ورته یې وویل :

قیرات خورې ! تا خو ډېر زیات مصرف کړې ، ددې نه مخته علي پاشا هم مونږ ته ډېر څه را کړي ،ګوره خورې

قیرات د پربیسا خبرې غوځې کړې او ورته یې وویل : د نریوس مورې ، نریوس یوازې ستا لور نه ده ، اوس هغه زما لور ده . دهغې پر ما او زما پر هغې باندې ډېر حقوق دي . دا څه چې ما ورته راوړې دي ، زما خورې ، دا خو هیح نه دي. که خدای و غواړي او دا کله هم بروصې ته زما خواته راشی نو کتونکي به ووینې چې زه د خپلې لور څومره خدمت کوم .

اوس نو لمر لویدلې و ، نریوس کالي را ټول کړل او پورته شوه ، ریونا ته یې مخ واړاوه او ورته یې وویل : واوره خورې ! خپل کالي دې اوس همدلته په خونه کې کیږده . ګوره دا دې لمر پریوتې دې ، را ځه چې ډوډۍ تیاره ده.

ریونا ورته وویلې چې هغه کالي چې زما دې هغه به زما سره وی ، نریوس خورې ! ته خپل کالي او نقدې کڅوړه هلته دننه کیږده او راځه ، بیا چې زه څه ویل غواړم نو تاته به یې ووایم.

نریوس سمدستې د کالیو او نقدې کڅوړې سره یو ځای مخامخ خونې ته ولاړه او د لږ ځنډ وروسته بیرته را ستنه شوه. کله چې هغه لمڅې ته را نژدې شوه ودریده ، نو ریونا ور ته وویل :

نریوس خورې ! نن به ډوډۍ دلته نه پخیږي ، ټول به زما سره زمونږ کور ته ځئ ، څومره ورځې چې زما مور قیرات او زما خور سریان دلته تم کیږي ، نو د هغوی تم کیدا ځاي ، او نوره میلمستیا به یې هملته وي ، نریوس خورې! څومره ورځې چې دوې پاته کیږي ،نو ته او ستا مور او بچیان به هم هملته له مونږه سره پاته کیږئ . زما په دې خبره که کوم یو څه نیوکه لري نو ویې وایاست . اوکه نه زه همدا اوس کور ته ځم او خپله مور او پلار هم همدلته را وړم . بیا به هغوې په خپله تاسې له ځانه سره هلته یوسي .

ریونا ددې خبرو وروسته چپ شوه ، ځکه چې په همدې ساعت کې د ریونا مور کیتهنا او پلار رستاک حویلۍ ته را ننوتل . دهغوې په کتلو سره نریوس ،علي پاشا اوریونا ټول و دریدل . نو قیرات هم غوښتل چې پورته شي خو ریونا هغه له لاسه و نیوله او بیرته یې کینوله ، بیا ریونا قیرات ته وویل :

اې مورجانې ! ستا پورته کیدو ته اړتیا نه شته . ستا شخصیت ماته دومره محترم دې چې ستا له پاره نه ښایږي چې د نور و له پاره پورته شې . دغه دواړه یو زما پلار رستاک او بله زما مور کیتهنا دي . بیا خپل پلار او مور ته و کتل او ورته یې د علي پاشا مور او خور دواړه ور وپیژندل . اوبیا یې خپل مور و پلار ته دخبرو به جریان کې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما مورې ! اې زما پلاره ! ستاسو د راتلو نه مخته ما دې خلکو ته وویل چې هر څومره ورځې چې د علي پاشا مور اوخور دلته تم کیږي نو دهغوې تم کیدا ځاې او خوراک څښاک به همدلته زمونږ په کور کې وي او تر څنګ به یې نریوس ، دهغې مور او دواړه کوچنیان هم همدلته قیام کوي .

په دې وخت کې رستاک هم څه ویل غوښتل خو دهغه تر مخه کیتهنا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل:

زما د رنو اوخوږو میلمنو !هغه څه چې زما لور ویلې همغه سهي دي . دا یواځې زما د لور غوښتنه نه ده بلکه داسې و ګڼئ چې دا زما او زماد خاوند رستاک غوښتنه هم ده چې تاسې ټول زمونږ هلته قیام وکړئ ، زه پوهیږم چې زه او زما خاوند رستاک په ښه وخت کې دلته را رسیدلي یو . مونږ دواړه د خپلو باغونو دکتلو له پاره را وتلي و او بیا ددې ځایه تیریدو نو فکر مو وکړ چې ریونا به هم له دې ځایه له ځانه سره واخلو ، نو ستاسې هلته زمونږ سره اوسیدل یوازې زما د لور ریونا غوښتنه اوهیله نه ده بلکه زمونږ د ټولو هیله ده. یواځې ته او ستا لور نه ، بلکه تر څو پورې چې تاسې دلته یاست نو نریوس ، دهغې مور او دواړه کوچنیان به هم له مونږه سره اوسي ، ددې نه علاوه که د علي پاشا زوې سره وخت وي نو هغه دې هم همدلته له مونږه سر وا وسي .

د کیتهنا دې وړاندیز علي پاشا ډیر خوشحاله کړ . بیا نو هغه د کیتهنا په لور وکتل او روته یې وویل :

درنې مشرې ! زه ستا ددې وړاندیز ډیر زیات ممنون یم . په هر صورت زما مور او زما خور ، زما ورنداره ددواړو کوچنیانو سره یو ځاې ستا سې په کور کې اوسیدې شي . ته پو هیږې چې زما لښکر دلته ډیر نژدې پړاو کړې دې . او زه د یوه سالار په څیر باید هلته په لښکر کې موجود و اوسم . په هر صورت زه به د ورځې یو یا دوه ځلې ددې خلکو د کتلو له پاره دلته را ځم .

ددې پریکړې وروسته ټول دخپلو ځایو څخه پورته شول ، ټولو ژر ژر ځانونه تیار کړل ، نریوس دخپل کور ټولې خونې و تړلې ، او ټول د کوره ووتل . بهرنۍ دروازه یې هم کلکه کړه . او د ریونا د حویلۍ په لور وخوځیدل. علي پاشا خپل دواړه آسونه هم له قیضې و نیول او له ځانه سره یې یوړل .

کیتهنا او رستاک دواړو میره او ښځې ټول له ځانه سره کړل او کله چې حویلۍ ته ور ننوتل ، نو د ننوتلو سره سم ښایسته او خوشحاله ریونا د علي پاشا څخه ددواړو آسونو واګې دتر لاسه کولو هڅه وکړه ، خو علي پاشا ورته وویل :

ریونا ! ته یې ماته پریږده ، زه به دا دواړه اسونه په خپله و تړم .

ریونا دعلي پاشا خبره و نه منله بلکه ددواړو آسونو واګې یې دخپل ځان په لور راښکوددې ، او علي پاشا ته یې وویل :

نه علي پاشا ! دا شونې نه ده . دا زما حویلۍ ده ، دلته دا ډول کار کولو زما کار دې ، دا ځکه چې زه د خپل مور اوپلار یواځې لور نه ، بلکه دهغوې زوې هم یم . په دې خاطر به زه ستا دواړه اسونه تر اخوره پورې وړم. دهغوې تړل ، دهغوې دانه او واښه ، هغوې ته اوبه ورکول ، دا ټول نور زما کار دي .

په دې وخت کې علي پاشا په ډیر غور سره ریونا ته وکتل ، اوبیا یې ریونا ته وویل : ریونا ! ستا دا سلوک ددې خبرې څرګندونه کوي چې ته په خپل کور کې ما پردې ګڼې ، اوهمداسې غواړې چې پردې و اوسم .

ریونا په خندا شوه ، او بیا په خندوني اواز سره وویل :

علي پاشا! نه ، خبره داسې نه ده . ستا حیثیت خو زمونږ په کور کې د ډیر ستر او درونږ میلمه په څیر دې ، د کوم پردې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ځوانه نجلۍ په دې توګه خبرې نه شي کولې . او نه يې د اسونو واګې تر ې اخلي او په اخوره يې ورته تړي ، بلکه په دې کې خو ستا عزت او ستا درنښت دې ، په دې خاطر ته اوس ددواړو آسونو واګې پرېږده او ضد مه کوه ، زه به ستا خبره و نه منم ، آسونه به زه په خپله په اخور تړم.

د ريونا دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو ، ويې خندل ، او د دواړو آسونو واګې يې هغې ته ورپرېښودې. ريونا د ډېرې زياتې خوشحالۍ سره هغه دواړه آسونه اخور ته يوړل ، هلته يې دهغوې څخه زينونه پرانستل ، د آسونو دخولو څخه يې قيضې ايسته کړې او دهغوې د داني او وښو بندوبست يې وکړ.

ټول خلک هلته ميلمستون ته ولاړل او کيناستل . په دې وخت کې نا څاپه د کيتهنا سترګې د قيرات په لوڅو پښو باندې ولويدې ، ويې کتل چې پښې يې په ځاې ځاې باندې زخمې او په ځينو ځايو کې چاودې هم دي . د قيرات د پښو د کتلو وروسته کيتهنا سترګې په ډېره مشفقانه توګه د قيرات په څېرې باندې پريوتې اوبيا يې قيرات ته وويل :

قيرات خورې !تر څو پورې به ته په خپل دې سوګند باندې ولاړه يې چې « تر څو چې قاتلانو ته سزا نه يې ورکړل شوي او دهغوې څخه دې بدله نه وې اخستي ، نو پښې به نه په پښو کوې» . که چيرې بده يې و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې نو زه به يوه ډېره ښه جوړه پڼې درته هديه کړم .

دهغې په دې خبرو باندې قيرات په ډير ناخوالي اواز سره وويل :

کيتهنا خورې ! لمړۍ زما لور سريان ، زما زوې علي پاشا او بيا زما لور ريونا هم پر ما باندې څو څو ځلې فشار راوړې تر څو زه خپل سوګند مات کړم او پڼې پښو ته واچوم . ځکه چې په يخنۍ کې زما د پښو حالات ډير خرابيږي ، خو واوره زما خورجانې ! زه به په خپل سوګند باندې تر هغې پورې ولاړه يم «تر څو چې قاتلان خپل انجام ته نه وي رسيدلي ».

د قيرات ددې ځواب په اوريدو سره کيتهنا چپ پاته شوه ، په دې وخت کې ريونا دخپله ځايه را پورته شوه ، سريان يې له لاسه و نيوله او له ځانه سره يې را پورته کړه . بيا ريونا دخپلې مور کيتهنا په لور وکتل او ورته يې وويل :

اې مورجانې !تاسې ټول دلته کينئ خبرې کوئ ، زه او سريان ځو چې ډوډۍ تياره کړو .

په دې وخت کې نريوس هم دخپله ځايه پورته شوه او ريونا ته يې وويل ، ريونا جانې ! زه هم له تاسې سره يوځاې پخلنځاې ته ځم تر څو له تاسې سره کومک وکړم.

په ځواب کې ريونا سمدستي نريوس له لاسه و نيوله او بيرته يې په خپل ځاې کينوله ، او ورته يې وويل :

نه ، نريوس خورې ! نن به ته دلته ارام کوې ، دا ټول کار به نن زه او زما خور سريان کوو.

نريوس غوښتل د ريونا د خبرې ځواب ووايې چې دهغې نه مخته علي پاشا په خبرو پيل وکړ.

ريونا ماته ډوډۍ مه تياروه ، زه بيرته لښکر ته ځم او هملته يې خورم .

دعلي پاشا په دې خبره ريونا په تيزو سترګو هغه ته وکتل او په احتجاجی لهجې سره يې وويل :

علي پاشا ! دا شوني نه ده . ته په هيڅ صورت د ډوډۍ د خوړلو پرته له دې ځايه تللې نه شې . ته په ارام سره دخپلې مور تر څنګ کينه ، دهغې سره خبرې وکړه ، دهغې خدمت وکړه ، زه او زما خور سريان دواړه به په لږه شيبه کې ډوډۍ تياره کړو ، ډوډۍ وخوره بيا چې چيرته ځې هلته ولاړ شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ريونا سمدستي سريان له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې بوتله . ريونا او سريان په ډيره بيړه ډوډۍ تياره کړه ، ميلمستون کې ټولو يو ځاې هغه وخوړه ، اوبيا علي پاشا د خپل لښکر په لور و خوځيد .

په دې توګه قيرات او سريان دواړو مور او لور نژدې يوه اونۍ دريونا په کور کې قيام وکړ ، تر هغې چې دوې هلته تم وو ، تر هغې وخته پورې نريوس ،کندام ، خيسار او پر بيسا هم هملته له دوې سره يو ځاې و. علي پاشا به د ورځې يو ځّل يا دوه ځلي هلته راته او دټولو سره به يې کتل . په دې ترتيب د ريونا په کور کې دڅو ورځو د اوسيدو وروسته قيرات اوسريان دواړه مور اولور دهماغه ساتونکو سره چې دوې يې له بروصي دلته راوستي و بيرته د روميليا د ولايت څخه بروصي ته له کوچ وکړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (١٠)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (١٠)

اوس تاسې ددې تاريخي ناول لسمه برخه لولئ:

(١٠)

د سرويه پادشاه لازار شاه د سلطان مراد په لاسو وژل شوې و ، دهغه دوژل کيدو وروسته د هغه زوې ستيفن د سرويه پادشاه شوې و . د سرويه په تخت و تاج باندې د کيناستو نه وروسته ستيفن سوګند کړې و چې هغه به په هر صورت د مسلمانانو څخه د خپل پلار د وژل کيدو بدله اخلي . نو د سرويې په تخت باندې د کيناستو سره سم په هغه دجنګ ليونتوب راغې . او په ډيره چټکتيا سره يې په خپل فوځ کې زيادښت راوست .

هغومره لښکر چې لازارشاه د سلطان مراد او بايزيد د مقابلې له پاره راوستي و نو ستيفن دهغې دوه هومره لښکر تيار کړ.ددې نه اخوا هغه د خپلو نصاراو (صليبيانو) ورونو څخه هم کومک و غوښت او دهغوې څخه يې هم صليبي ځوانان د مسلمانانو څخه د بدلې د اخستلو له پاره له ځانه سره تيار کړل . ستيفن د يو ډير ستر لښکر د تيارولو او را غونډولو وروسته دمسلمانانو سره دټکر کولو هوډ وکړ . او په دې خاطر هغه د خپل مرکزي ښاره ووت او د سرحدونو په لور روان شو .

ستيفن چې کله دمسلمانانو سيمو ته را نژدې شو نو خپل لښکر يې په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې له ځانه سره و ساتله ، او پاته دوه برخې يې د خپلو تکړه سالارانو دقوماندې لاندې ورکړې . هغه لښکر چې په خپله د ستيفن سره و هغوې د ويدين په سيمه کې پړاو وکړ .

(دويدين ښار دبلغاريې په شمال غرب کې دډينيوب د درياب په غاړه د يوګو سلاويه د پولو سره نژدې پروت دې . اوس دا ښار د يو ستر تجارتي مرکز تر څنګ يو صنعتي ښار هم دې . په پخوانيو وختو کې دلته يو ښار د «بونوټيله» په نوم هم اباد و ،او په څوالسمه پيرۍ کې دا ښار د يوه ازاد هيواد پايتخت هم و، د « ١٣٩٦ ـ د ١٨٠٧» پورې دا ښار د ترکانو تر ولکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې و.)

د لښکر بلې برخې ته چې د سټيفن يوه تکړه سالار يې قوماندانې په غاړه درلوده ، داسکب په سيمه کې پړاو کولو حکم وشو .

(د اسکب اوسنې نوم اسکويلچ دې ، دا ښار د بلغارد څخه دوه سوه ميله واټن لري او د «درذار» ددرياب په غاړه پروت دې . اوس يو تجارتي او صنعتي مرکز دې . دلته نن سبا يو کلب ، يوپوهنتون ، او يو ننداړتون هم شته . د۱۹۴۱ ز کال د اپريل په مياشت کې پرې جرمنيانو واکمني کړې ده .)

د لښکر دريمه برخې ته سټيفن په غرنۍ لړۍ کې د پټېدو او د غلچکي بريد حکم کړې و، که څه هم سټيفن خپل لښکر په درې برخو ويشلي خو هغه په ډاګيزه توګه دا ښوول چې دهغې لښکر يواځې همدا دوه برخې دې . چې يوې يې په ويدين کې او بله يې په اسکب کې ځاې نيولې و. د هغه لښکر په دغه دوو ځايو کې ساتل دحکمت نه خالي نه و . په دې ترتيب سټيفن غوښتل چې کله چې مسلمانان دهغې مقابلې ته راودانګي نو هغوې به هم زمونږ ددوه لښکر و دمقابلې له پاره خپل لښکر په دوو برخو ويشي . په دې ترتيب به دهغوې څواک کمزورې شي اوبيا چې کله مسلمانان زمونږ ددواړو برخو لښکر سره ټکر وکړې نو هغه برخه چې د غرونو په لړۍ کې پټه پرته ده هغوې به د شا له خوا په دوې ناڅاپي يرغل وکړي . سټيفن په خپلې سوبه باندې ډاډمن و ، دا ځل د سټيفن خور ډسپنا هم په عسکري کاليو کې دخپل ورور اوخپل لښکر تر څنګ ولاړه و ه . په پخوانيو جنګونو کې هغې يواځې دښځينه لښکر لارښوونه کوله ، او دهغوې دښځينه و کار دا و چې د خپل لښکر تر منځ وا وسي او خپل لښکر د مسلمانانو پر خلاف را و پاروي ، خو دا ځل ډسپنا په عملي توګه په جنګ کې ور ننوتې وه .

دسرويه دپادشاه سټيفن دا ستره غلطي وه چې د مسلمانانو لښکر به په دوو برخو په ويشلو سره کمزورې کړي . او دا چې د مسلمانانو دوه برخې لښکر چې کله ددوې د لښکر سره په ټکر کې شی نود دوې دريمه برخه به پرې دشا له اړخه يرغل راوړې او په دې تر تيب به مسلمانانو ته ماتې ورکړې او خپله سوبه به ډاډمنه کړي . دا په داسې حال کې و چې د مسلمانانو جاسوسي شبکو دهرې لمحې اوهرې لحظې خبر علي پاشا ته را رساوه . او علي پاشا هم دا ټول خبرونه پرته له ځنډه سلطان بايزيد يلدرم ته ور ليږل . په دې تر تيب د مسلمانانو جاسوسي شبکو د سټيفن د لښکر ددرې واړو برخو خبر ، دهغوې دپټنځايو په هکله او هم د هغوې دخوزښتونو اوپلانونو په هکله ، د ګړنديو ليږونکو په واسطه علي پاشا اوبيا علي پاشا سلطان بايزيد يلدرم ته ور رسول .

ددې خبرونو د ورسيدو سره سم سلطان درنګ و نه کړ . يو ستر لښکر يې د بروصې د ښاره څخه له ځانه سره را واخست ،او د روميليا په لور را روان شول او دلته ورته په روميليا کې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې منتظر ناست و .

۱۷ *****

يوه ورځ ماښام نا وخته سلطان بايزيد يلدرم هغه ځاې ته ورسيد چيرې چې علي پاشا د خپل لښکر سره پړاو کړې و. علي پاشا دخپلو سالارانو سره يو ځاې دهغوې دښه راغلاست په خاطر دهغوې مخې ته ورغلل . سلطان له آسه را ښکته شو او د علي پاشا او نورو سالارانو سره يې په غيږ روغبړ وکړ او تر څنګ يې خپلو لښکر و ته همدلته د پړاو کولو حکم وکړ . بيا سلطان د علي پاشا اودهغه د سالارانو او هم دهغو سالارانو سره چې د بروصې له ښاره ورسره يو ځاې راغلي و دخپلې خيمې په لور روان شو .او پاته لښکر په خپلو خيمو جوړولو کې بوخت شول .

ټول په خيمه کې کيناستل ، تر لږ څه وخته پورې سلطان بايزير يلدرم ، علي پاشا او دهغې سالارانو ته کتل اوبيا يې ورته وويل:

علي پاشا زويه ! هغه خبرونه چې تا د خپلو جاسوسي شبکو له لارې ماته را رسولي دي ، دهغوې په مطابق استيفن درې لښکره تيار کړې دي، يو په ويدين کې بل په اسکب کې او دريم يې په غرنۍ سلسله کې پټ کړې دې . په دې توګه استيفن غواړې ځان ته ګټه پيدا کړي .خو مونږ هوډ کړې چې دهغې ګټه به په زيان بدلوو . زما په ذهن کې د استيفن ددې درې واړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرو دمقابلې له پاره يو پلان شته . که چيرې په هغې باندې عمل وکړ و نو زما په آند به مونږ ډير ژر استيفن ته ماتې ورکړو ،او بيرته به يې تيښتې ته مجبور کړو. او يا به يې په جنگ کې ژوندې و نيسو او د خپلو شرايطو په مطابق به پرې سوله و منو.

سلطان بايزيد يلدرم تر دې ځايه دخبرو کولو وروسته لږ څه تم شو او بيا يې علي پاشا ته وکتل او په پوره ځانګړتيا سره يې هغه ته وويل :

علي پاشا ! زه غواړم نن شپه له تاسي سره يو ځاې همدلته قيام وکړم . تر څو زمونږ لښکر دلته لږ څه ارام وکړي ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ کوو . زمونږ وړاندې تګ به په ډيره ارامه توګه وي . تر ماښامه به سفر ته دوام ورکړو . د ماښام سره سم به لښکر په کوم ښه ځاې کې پړاو وکړی ، ماښام ډوډۍ به وخوري اوکله چې ماښام تياره شي ، شپه پښخه شي نوته به دخپل لښکر سره يو ځاې د اسکب په لور مخه وکړي ، تاته په دې سيمو کې د پاته کيدو په اساس ډيره تجربه تر لاسه شوې ، په دې خاطر به تر اسکب پورې رسيدل تاته کوم ستونزمن کار نه وي .

د سلطان بايزيد يلدرم دوينا په ځواب کې علي پاشا وويل :

درونده سلطانه ! ته غم مه کوه . دا ټوله سيمه ما له پخوا څخه کتلې ده . هغه وخت چې ما د ترانوا ښار ونيوه نو زه د ويدين او اسکب تر څنګ تيرشوې وم. ددې څنګ به دشپې په تياره کې زما هغه مخبران هم زما لارښوونه کوي چې په اسکب کې يې د دښمن دلښکر پړاو کتلې ، اوس تاسي ماته نور څه حکم لرئ؟

دعلي پاشا په خبرو باندې د سلطان بايزيد يلدرم په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را و ځليدې ، اوبيا يې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ورته يې و ويل :

علي پاشا د شپې په تياره کې ته د اسکب په لور روان شه . هلته چې ددښمن کوم لښکر پروت دې پر هغې باندې دشپې له خوا حمله وکړه ، دا بايدداسې توپانې حمله وی چې دښمن ترې د خلاصو ن لاره و نه مومي ، ترڅو ددښمن دا برخه زمونږ له پاره د خطر سبب ونه ګرځي ، زه به هم ستا د کوچ سره سم د ويدين په لور ولاړ شم . هلته استيفن په خپله دخپل لښکر مشرې کوي ، زه به د استيفن سره په خپله ټکر کوم . علي پاشا زويه ! ستا کار به داوې چې په اسکب کې چې ددښمن څومره لښکر دې هغوې له منځه يوسې اوبيا د ويدين په لور راشې او په کوم ځاې کې پټ سنګرونه و نيسې ، کله چې زه د ستيفن سره ټکر کوم نو ښکاره ده چې دهغه، هغه پټ لښکر چې هلته په غره کې يې ځاې په ځاې کړې دې د شا له اړخه پر ما يرغل کوي ، نوکله چې هغوې د خپلو سنګرونو څخه را ووځي نو تاسې پرې يرغل يوسئ ، تردې وخته پورې زه ډاډه يم چې زه به داستيفن لښکرو ته ماتې ورکړم اوبريمند به ترې را ووځم ، زه هيله لرم چې زمونږ تر شا ددښمن لښکر به تاسي سنبال کړئ . په دې ترتيب د سرويه پادشاه ستيفن به دخپل پلار لازارشا ه په څير زمونږ تر مخه بې وسه شي. مونږ به هڅه وکړو چې ستيفن ژوندې و نيسو واوپوښتنه ترې وکړو چې هغه ولې بيا د جنګ کولو هوډ کړې و.

سلطان بايزيد يلدرم چې کله چپ شو نو علي پاشا ورته وويل :

درونده سلطانه ! کوم پلان چې تا وړاندې کړې هغه ډير زيات د پياده کولو وړدې ،بس همدا اخري خبره و ګڼه .

سلطان بايزيد يلدرم يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

نو که چيرې معامله همداسې وی نو پورته شئ ، د لښکر دپړاو معاينه وکړئ ، او د لښکر دخورا څښاک تيارۍ وکړئ .

ددې خبرې سره سم سلطان بايزيد يلدرم دخپله ځايه را پورته شو ، نور سالاران هم راپورته شول ټول د خيمې څخه بيرون را ووتل ، د لښکر دخوراک څښاک تيارۍ يې و نيوه ، راتلونکې شپه ټول لښکر په هماغه ځاې کې سبا کړه . او سبا يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ځایه کوچ وکړ . علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځاې د اسکب په لور روان شو په داسې حال کې چې سلطان بایزید یلدرم د سرویه دپادشاه استیفن سره د ټکر له پاره د ویدین په لور وخوځید.

۱۸ *****

د بروصې دښار په لور د قیرات او سریان د تللو نه څو ورځې وروسته بیا هم نریوس ، دهغې مور او دواړه کوچنیان هملته د ریونا په کور کې تم شول . یو نا څاپه دوه آس سپاره نا پیژندل شوې کسان د خپلو آسونو سره یو ځاې د ریونا انګړ ته را ننوتل . به دې وخت کې ریونا ، نریوس ، دهغوې مور ، دواړه کوچنیان ، رستاک او کیتهنا د حویلی په انګړ کې ناست ول او په خپلو منځو کې یې خبرې کولې ، ریونا او دهغې پلار رستاک د نوو راغلیو کسانو په کتلو هک پک شول ، سمدستې د خپلو ځایو څخه پورته شول ، بیا ریونا د نریوس په لور وکتل اوپه ځانګړې اشاره یې هغه پوه کړه ، اونریوس هم اشاره باندې پوه شوې وه . پربیسا هم په دغه اشاره باندې پوه شوې وه ، هغوې ټول پورته شول . ریونا نریوس او پربیسا ددواړو کوچنیانو سره یو ځاې یوې خونې ته یوړل . خو د ریونا پلار رستاک و کیتهنا هملته په انګړ کې دریدلې پاته شول . راغلې دواړه سپاره مخته ولاړل ، بیا دهغوې څخه یوه د آس واګې پریښولې او د رستاک په لور ورغې او هغه ته یې مخ کړ او ورته یې وویل :

اې کاکا ! زه او ورور مې دواړه د یوې مهمې خبرې له پاره تا ته راغلي یو . دې سړي همدومره خبره وکړه چې رستاک یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل . تاسې ته له ماسره دخبرو کولو د اجازې اړتیا نه شته . تاسو زما د خداې ښنلي ورور زامن یاست ، او زما له پاره هم د زامنو ځاې لرئ ، را ځئ هلته په میلمستون کې کینئ . نو هره خبره چې وې هملته به یې په ډاډه زړه سره وکړو .

درستاک ددې خبرې په اوریدو سره دواړه سپاره ډیر خوشحاله شول ، دواړو خپل آسونه په اخور باندې و تړل ، او میلمستون ته راغلل او کیناستل. کیتهنا او رستاک دواړه میره او ښځه هم د هغوې تر څنګ په میلمستون کې کیناستل .دهغوې ددې خبرې په اوریدلو سره ریونا ډیره اندیښمنه وه ، کله چې هغوې ټول دننه کیناستل نوریونا د خپلې خونې څخه را ووتله او دمیلمستون د دروازې په ووت کې یې غوږ و نیوه تر څو واوري چې دوې څه وایي ؟ دغه راغلي دواړه سواره د رستاک وریرونه وول. چې د علي پاشا د وژل شوي ورور مجدالدین سره ټکر شوې و او بیا یې ددغې ټکر وروسته د خپلو ځانو خوندې کولو په خاطر تیښته کړې وه .

په میلمستون کې تر لږه وخته پورې چپه چپتیا وه ، بیا رستاک ته د خپلو دواړو وریرونو څخه یوه وویل :

اې کاکا! زه او ورور مې په څو مهمو مسایلو باندې له تاسره خبرې کوو. هغه خبره چې تر هر څه لمړۍ مونږ له تاسره پوښتو غږیږو هغه داده چې هغه ښځه چې نریوس نومیږي دا دخپلې مور او کوچنیانو سره ولې ستاسې کور ته ډیره ځې راځي؟ ته پوهیږې چې هغه په دوو علتونو زمونږ له پاره د نفرت او کرکې وړ ده ؟

لمړۍ دا چې هغې نصرانیت پریښود ، دې او مور یې دواړو اسلام و مانه . اوبیا یې د یوه مسلمان سره واده هم وکړ. اودهغې دواړه کوچنیان دهمغه مسلمان میره څخه دي . نو د نصرانیت په پریښولو سره ددې ښځې سره اړیکې ټینګول ښه کار نه دې . داسې خلک په نصرانیت کې د نفرت اوکرکې وړ دي . نو مونږ تاته دا ویل غواړو چې ته هغه پس له دې دلته په کور کې مه پریږده . او دا هم شوني ده چې مونږ د هغې څخه او دهغې ددواړو زامنو څخه دخپلو ترخو یادونو بدله واخلو.

بل د نفرت ا وکرکې وړ علت دادې چې هغې چې د کوم مسلمان سره واده کړې و د هغه نوم مجدالدین و او هغه زمونږ د بدترینو دښمنانو څخه و . تا ته به څرګنده وی چې همدغه شخص دخپلو څو تنو ملګرو سره پر مونږ حمله وکړه . او دهغې حملې په پایلو کې نه یواځې زمونږ پلار ووژل شو بلکه زمونږ کوچنې ورور هم له منځه ولاړ . هغه یوازې زمونږ ورور نه و بلکه د ریونا راتلونکې میره هم و . په دې خاطر د دغې نریوس نومې ښځې میره مجدالدین لکه څنګه چې مونږ ته دکرکې او نفرت وړ دې همداسې باید تاسې هم ترې کرکه او نفرت وکړئ ، بلکه زه تاته په څرګندو ټکو وایم چې څرنګه چې دهغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دميره په لاسو زما پلار او کوچني ورور وژل شوي دي نو په دې خاطر يوه ورځ نه يوه ورځ به مونږ ددې ښځې او دهغې ددواړو کوچنيانو څه بدل اخلو او دهغوې ژوند ته به خاتمه ورکوو.

اې کاکا! دا خو لمړۍ خبره وه چې مونږ غوښتل له تاسره پرې خبرې وکړو خو اوس غواړم هغه بله خبره هم تاته تر مخ کيږدم .

پخوا له دې چې ددې ځوانانو څخه کوم يو خپله خبره پيل کړي رستاک په خبرو پيل وکړ او ورته يې وويل :

د بلې خبرې د بيانولو تر مخه ، زما بچيانو ! دخپل لمړني اعتراض ځواب له مانه واورئ ! اوبيا د بلې خبرې پيل وکړئ . تر هر څه لمړۍ زه تاسې ته داويل غواړم چې هيڅکله هم ته اوستا ورور د نريوس ، دهغې د مور او دواړو کوچنيانو پر خلاف کوم اقدام و نه کړئ . او نه د هغوې د وژلو هڅه وکړئ ، زما لور ريونا او زما ښځه کيتهنا ځکه هغوې دلته ډير را بولي تر څو مونږ هغوې بيرته د نصرانيت په لور را واړو. زه به تاسې ته دا په ډاګه کړم چې زمونږ هڅې هيڅکله هم خوشې نه ځي . تاسې ته معلومه ده چې د نريوس ميره مجدالدين چې مسلمان و وژل شوې دې . دهغې نه وروسته ما او زما لور ډيره هڅه وکړه چې نوموړې بيرته خپل نصرانيت ته راواړو ، نو زه تاسې ته زيرې درکوم چې نريوس او دهغې مور پربيسا اسلام پريښې او بيرته نصرانيت ته را اوښتي دي . په دې خاطر زه تاسې ته داويم چې اوس هغوې دنفرت او کرکې وړ نه دي او نه واجب القتل دي په دې خاطر نه دهغوې پر خلاف لاس پورته کړئ او نه هغوې ووژنئ. اوس هغوې دمسلمانانو پر ځاې نصراني شوې دي .

درستاک ددې خبرې په اوريدو سره ددواړو ورونو په څيرو کې خوښې راو ځليده ، په دې وخت کې هغه بل وويل :

که چيرې هغې نريوس او مور يې دواړو اسلام پريښې وي او نصرانيت ته را اوښتي وي نو دا خو رښتيا هم ډير ښه خبر دې . زه او ورور مې له تاسره ژمنه کوو چې له ننه وروسته به مونږ نه نريوس ته په بده سترګه وګورو او نه به پرې لاس پورته کړو او نه به يې د وژلو هڅه وکړو . کله چې هغې او مور يې بيرته نصرانيت منلې نو دهغې پايلې دا ر ا وځي چې دواړه کوچنيان به هم د نصرانيت په فضا کې را لوي شي ، اې کاکا! دا خبره ختمه و ګڼه . اوس دا بله خبره ستا مخته ږدو .

ته پوهيږې چې ريونا زمونږ دکشر ورور غوښتنه او پلان و . اوس چې هغه دمجدالدين سره د ټکر په وخت کې له منځه ولاړ نو ريونا به بل چيرې نه ځي ، دهغې اصل ځاې زمونږ کور دې او هملته به ورځي ، اې کاکا! ته زمونږ دواړو څخه چې هر يوه ته دې خوښه وې د ريونا واده وکړه ، مونږ دا خبره دريونا خوښې ته هم پريږدو، خو زمونږ نه پرته مونږ ريونا بل چاته نه پريږدو .

دخپل وراره ددې خبر و په اوريدلو سره درستاک په څيره باندې د خفګان نښې را ښکاره شوې خودحالاتو د نزاکت سره يې خپل ځان سنبال کړ اوتر ډيره ځنډه چپ پاته شو اوبيا يې د لږ څه فکر نه وروسته وويل :

زما زامنو! هغه څه چې تاسې وويل هغه په خپل ځاې سهي دي . خو تاسې داخبره ډيره وروسته کوئ ، په دې خاطر چې ستاسې د کوچني ورور د وژل کيدو وروسته ما د ريونا کوژدن دکلي د يوه ځوان سره کړې ده ، هغه هم دډير حيثت خاوند ، نصراني او نيک انسان دې ، اوريونا د زړه نه خوښوي .

دهغه په دې خبره د رستاک د وريرونو څخه يوه يې وويل : ايا ريونا هم هغه خوښوي؟

رستاک لږ څه فکر وکړ او بيا يې وويل :

زما زامنو ! ريونا هغه ځوان ليدلې دې خو تر اوسه يې ورسره خبرې اترې نه دې کړې ، دهغې خوښيږۍ هم نه ، خو ما او دهغې مور دا خپلوي کړې ، نو په دې خاطر داسې و ګڼئ چې په دې کې د ريونا رضامندي هم شامله ده . که چيرې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره چې تاسې يې اوس کوئ پخوا مو کړې واې نومونږ به دغې ځوان سره د ريونا رشته نه تړله ، بلکه ستاسې د دواړو څخه به مې يوه ته په خوشحالۍ سره واده کړې واى، تاسې په دې مسئله کې کوم اعتراض مه راپورته کوئ.

د رستاک ددې ځواب په هکله دواړه ورونه تر يوه وخته پورې په خپل منځې سلا او مشورې کې بوخت شول او دهغې وروسته يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! بې شکه چې تا به ددې کلې د کوم ځوان سره د ريونا د کوژدې خبره کړې وي خو مونږ به دا واده پرې نه ږدو . مونږ ته هغه ځوان هم معلوم دې د کوم سره چې ته د ريونا واده کول غواړې . لږ ساعت وروسته مونږ دواړه ورونه له دې ځايه درومو ، او تاته يوه اونۍ مهلت درکوو . په دې موده کې ته ښه فکر وکړه ، خو تا ته به غوره او بهتره داوي چې د ريونا دکوژدنې خبره په همدې ځاې پاې ته ورسوې ،او په پوره خوشحالۍ سره ريونا زمونږ سره ليږلو ته تيار شې.

په دې وخت کې رستاک د ډېر عقل او پوهې څخه کار واخست ، ځکه په همدې ځاې کې يې دهغوې دخبرې څخه انکار و نه کړ . بلکه په ډېره عاجزۍ او ډېره نرمې لهجې سره يې هغوې وويل :

زما زامنو !تاسې زما د ورور اولاد ياست ، ماته دخپل ځان نه وروسته تاسو ډېر محترم او درانه ياست هغه څه چې تاسې وويل زه به دهغې په هکله د ريونا او دهغې دمور ، ستاسې دکاني ، سره په دې هکله خبرې وکړم. زه هيله لرم چې مونږ درې واړه به يوځاې کومې ښې پايلې ته ورسيږو . اوبيا هم زه هيله من يم چې بايلې به يې ستاسې په حق کې وي . خو زما زامنو ! پخوا له دې چې ريونا ستاسې څخه د کوم يوه سره واده کړم ستاسې له اړخه هم ډاډ غواړم.

دواړو دخپل کاکا خبرې په ډېر غور سره واورېدې او دهغې د خبرو څخه ډېر زيات خوښمن شول ، تر څنګ يې دهغې د خبرو څخه هيلې هم را وټوکيدې . ځکه چې دهغوې کاکا د هغوې څخه د يوه سره دريونا په واده کولو باندې راضي شوې معلوميده ، نو دوې هم د خپل کاکا په لور باندې په ډېره عاجزۍ سره کتل ، رستاک هم دهغوې ددې ردعمل څخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، دخبرو اترو مخ يې بلې خواته يوړ او ورته يې وويل:

هغه باور او ډاډ چې زه يې له تاسې دواړو څخه غواړم هغه دادې چې تاسې هم خبر ياست او زه هم خبر يم چې تاسې د مجدالدين سره ټکر کړې ، او دهغې ټکر په پايلو کې زما د ورور په ګډون ستاسې کشر ورور هم وژل شوې ، زه يواځې دا پوښتل غواړم چې تاسې ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ؟ ګورئ زامنو! ما ته په دې خبره پوهيدل ډېر زيات اړين دي چې کله چې ريونا ستاسې څخه د يوه سره واده شي نو زه غواړم چې زما لور هلته ډاډمنه ژوند وکړي . زه په دې خاطر هم ددې حالاتو څخه ځان خبرول غواړم چې دهغو راتلونکو ګواښونکو حالاتو مخنيوې وکولاې شم او دخپلې لور راتلونکي خوندي کړاې شم . که چيرې تاسې له چا سره دښمني لرئ ، که چيرې ستاسې د مجدالدين سره کومه دښمني وه ، نو زه بايد پر هغې وپوهيږم . تر څو زه د خپلې لور او ستاسې د دواړو د خونديتوب په هکله وسايل برابر او لارې چارې ولټوم . زما زامنو! ما خو داخبره غلېه نه ده کړې .

د رستاک په دې پوښتنو باندې دواړو ورونو يو ځل بيا رستاک ته په ډېره حيرانونکي توګه وکتل . خو څرنګه چې هغوې ته د ريونا د په لاس ورتلو اميد و نو په دې خاطر هغوې خپل ټول راز خپل کاکا ته په ويلو تيار شول . دهغوې څخه يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! دا چې مونږ ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ، دا په خپله يوه اوږد داستان دې .

رستاک سمدستي ورته وويل :

زه غواړم همدا اوږد داستان واورم ، تر څو په هغه حالاتو او شرايطو چې مونږ ته مخته راځي ، ځان پوه کړم. زامنو! ددې هر څه پوهيدو څخه زما موخه داده چې زه ستاسې ددواړو سره سره د خپلې لور ريونا د ساتنې له پاره هم د خونديتوب سامان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیار کړم . په دې خاطر هر هغه څه چې وشول هغه ماته په تفصیل سره وواياست . په دې وخت کې به زه تاسي ته دا هم ووايم چې له مانه د کومې خبرې د پټيدو هڅه مه کوئ ،که چیرې تاسې کومه خبره را نه پټه کړه اوماته وروسته دهغې په هکله معلومات تر لاسه شو نو دا یاد ساتئ چې زه به هيڅکله هم له تاسې سره د ريونا دتللو اجازه درنه کړم .

د رستاک په دې ګواښ باندې دواړو ورونو وخندل اوبيا يې يوه وويل :

اې کاکاجانه ! هغه څه چې زمونږ سره راز دې هغه به ټول ستا تر مخه کيږدو. اوس چې ته دې ته تيار يې چې ريونا زمونږ سره د ليږلو ملاتړې يې نو بيا زمونږ په فکر زمونږ اوستا تر منځ راز بايد پاته نه شي . اې کاکا چانه ! مونږ یوائې د مجدالدين ژوند ته دپاې ټکي نه دې اينودې ، دهغه نه د مخه مو دمجدالدين مشر ورور او دهغه پلار هم له تيغه تيرکړي دي .

دهغوې په دې څرګندونو باندې د پردې تر شا ولاړې ريونا ټکان وخوړ ، د رستاک ښځه او په خپله رستاک هم هک پک شول . خو ټولو ډير ژر ځانونه سبنال کړل ، او بوځل بيا رستاک په خبرو پيل وکړ.

زه غواړم په دې و پوهيږم چې تاسې اخر ولې مجدالدين ، دهغه ورور او دهغه پلار ووژل ؟

د رستاک ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه بل ورور په خبرو پيل وکړ او ويې ويل : اې کاکا جانه !دا يواوږود داستان دې ، په دې کې هيڅ شک نه شته چې هغه درې واړه مونږه وژلې دي خو په دې وژلو کې زمونږ سره نور هم ډير خلک ګډ دي ، او هغوې هم د ا وژل په خپله خوښه نه دې کړې ، بلکه مونږ ټولو ته حکم شوې و چې داسې بايد وشي ، نو مونږ هم همغسې وکړل .

دهغوې په دې څرګندونو باندې رستاک لږڅه ټکان وخوړ خو دهغوې څخه يې د نور زيات معلومات دتر لاسه کولو په خاطر ځان سنبال کړ او ويې ويل : زما د ډاډ او تسلې په خاطر ايا تاسې دا ويلې شئ چې تاسې دا کار د چا په حکم تر سره کړ؟

درستاک ددې پوښتنې له پاره دواړو ورونو خپلو کې مشوره وکړه اوبيا يې يوه وويل :

واروه کاکا جانه ! دلته د يوناني پادريانو او راهبانو يوه ډيره ستره ډله ده ، هغوې نه يوائې د عيسايت تبليغ دنده په غاړه لري بلکه دهغې د پر مختګ له پاره يې زيات شمير تنظميونه جوړ کړي دی . د پادريانو اوراهبانو ددې ډلې دوه مرکزونه دي . يو يې د ګرمۍ د موسم ځاې دې او بل يې د يخنۍ د موسم ځاې . د ګرمۍ د موسم ځاې يې په « ايکرو پولس » کې دې .

(ايکروپولس يو پورته او لوړ ځاې ته ويل کيږي .د يونان د يوه ښار د ټولو نه پورته ځاې ته « ايکروپولس » ويل کيږي ، په دې اسا س د ايتهنز په شاوخوا کې هم يو ايکروپولس شته ، دا ايکروپولس نژدې پنځه سوه فټه لوړ په يوې غرنۍ سيمه کې پروت دي ، دې ځاې ته يوائې يوه لاره د ورتللو شته ، اوبله نه لري . په دې غره باندې د ښار ستر ستر ې ماڼۍ ابادې شوې دې ، هلته يو ډير مشهوره پخواني ماڼۍ« پارتهين » ده چې يو وخت دمعبد په توګه کارول کيده ، د پارتهين قوم دا پخواني معبد د پادريانو او راهبانو دګرمۍ دموسم ناست ځاې و .)

د هغوې ژمني ناستځاې د پلوپ په سيمه کې و . پلوپ د يونان جنوبي برخه ده چې د څلورو اړخو نو څخه په سمندر کې را ګير ده . د وچې يوه نرۍ پټۍ هغه د نورې لوې وچې سره نښلوي هغې ته دګړنګونو پټۍ ويل کيږی. که چيرې د سهيل له اړخه ځوک دغه جزيره نما ته ورځي نو د ترپلي څخه به تيريږي . دا د راهبانو او پادريانو ژمني ناستځاې دې .

اوس نو د کومو پاردريانواو راهبانو د ډلې په اړه زه خبرې کوم ، نو لکه څنګه چې مخته مې تاته وويل چې دهغوې تر مخ تر ټولو ستره دنده د عيسائيت تبليغ او پر مختګ دې . د همدې موخو په خاطر دغه پادريانو وسله وال تنظيمونه جوړ کړی دي ، او په مختلفو سيمو کې يې هغوې خپاره کړي دي ،د دغو ډلو د چلولو په خاطر هغوې د قسطنطنيه د پارشاه مينوئيل نه علاوه د هنګرې دپادشاه سجسمنډ او د بلغاريه د شهزادګانو سائرکن او ايکسلا څخه هم مالي او اخلاقي کومک اخلي . دددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظيم تر ټولو ستر او تکړه ملاتړي د بلغاريه شهزادګان سائرکن او ايکسلا دي .

دلته زمونږ د روميل په ولايت کې ددې تنظيم تر ټولو لوی رکن «يونيسيس »دی ، دا هماغه يونيسيس دی چې زمونږ دکلي سردار هم دی او ته يې ډير ښه پيژنې هم . دپادريانو او راهبانو دې تنظيم خپلو ټولو کارکوونکو او وسله والو ته حکم کړی دی چې هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې دي او يايې سوبه کوي، هلته د مسلمانانو د تبليغ کارونه مه پريږدئ تر څو دهغوی د تبليغاتو له لارې عيسايان د اسلام په لور ولاړ نه شي ، مونږ دواړه ورونه هم ددهمدې تنظيم ارکان يو . زمونږ هغه ورور چې، د ريونا کوژده شوې و او ووژل شو هغه هم د همدې تنظيم رکن و . بلکه داسې و انګيره چې ستا ورور او زمونږ پلار هم دهمدې تنظيم رکن و، نو مونږ په دې سيمه کې ټوله کار روايي د خپل کلي د سردار يونيسيس په حکم کوله ، او دهمدې يونيسيس په حکم مونږ د مجدالدين نه اخوا د هغه مشر ورور او پلار هم وژلي دي . دهغه پلار تر ټولو دمخه زمونږ په لاسو ووژل شو ځکه چې هغه په دې سيمو کې د اسلام تبليغ کاوه . هغه يو ډير زهرجن او اغيزمن تبليغي و . د هغې د وژلو له پاره مونږ ته د پلوپ د جزيرې څخه د پادريانو او راهبانو له اړخه خاص پيغام راغلي و . چې په هغې کې يې ويلې و چې دغه مبلغ چې نوم يې خيرالدين دی سمدستي له منځه يوسئ . ځکه چې د هغه په لاسو ډيرو خلکو د اسلام منلو ته غاړه اينسودې وه . زه بايد دا هم ووايم چې د خيرالدين مبلغ په لاسو په زرګونو وګړو يواځې د روميليا په ولايت کې نصرانيت پرې اينښې او اسلام يې منلي و . کله چې دا خبرې د پلوپ جزيرې کې د راهبانو او پادريانو غوږو ته ورسيدې نو هغوی ډير په غضب شول ،نو د خيرالدين د وژلو حکم يې را وليږه ، اومونږ ته د حکم د رسيدو سره سم، مونږ هغه پلې کړ او خيرالدين مو له منځه يوړ.

خبره يوازې تر خيرالدين پورې نه وه را ټوله . په دې سيمو کې په سلګونو مسلمان مبليغين ، چې دلته د تبليغ له پاره راغلي و ، نژدې ټول مو له منځه وړي دی . په دې ورځو کې يو څو لا تر اوسه پورې شته چې لا تر اوسه زمونږ لاس نه دې ورسيدلي ، ددې علت دادې چې دهغوی سره څه ساتونکي هم ګرځي او په ډيره منظمه توګه خپل کارونه سر ته رسوي ، خو زمونږ سترګې پر هغوی باندې نښتي دي او يوه ورځ نه يوه ورځ به مونږ دهغوی کار هم ور ختم کړو.

دخيرالدين مبلغ د وژلو وروسته د هغه مشر زوی د هغه د بدلې د اخستسلو له پاره راغې ، مونږ هغه هم له منځه يوړ . دهغه وروسته دهغه ورور مجدالدين ددې زمکو په لور مخه کړه .او هغه هم مونږ له منځه يوړ. اوس ويل کيږي چې د مجدالدين يو کشر ورور چې ، علي پاشا ، نوميږي ، هغه سلطان مراد په خپل لښکر کې اخستې دی ، همدا سړی په راتلونکو ورځو کې زمونږ له پاره ګواښ ګرزيدای شي ، په دې خاطر مونږ هوډ کړی دی چې هر وخت چې مونږ ته وخت تر لاسه شي نو دعلي پاشا ځنې به هم ورپرې کړو تر څو دهغه له اړخه مونږ ته چې کوم ګواښ متوجه دی هغه د تل له پاره له منځه ولاړ شي .

ددې خبرې سره سم دغو دواړو ورونو يو بل ته اشاره وکړه ، پورته شول ،يو يې درستاک په لو ر وکتل او ورته يې وويل :

کاکاجانه ! اوس به مونږ دواړه ولاړ شو ، يوه اونۍ وروسته به بيرته را ستنيږو ، خو ستا ، زمونږ دکاني او ريونا درې واړو ځواب بايد «هو» وي . خو که چيرې تاسې نه وکړه نو په ياد ولرئ چې حالات به دومره خراب شی چې بيا به يې هيڅوک نه شي کنترولولای .

ددې خبرې سره دواړه د ميلمستون څخه ووتل نو ددروازې د پردې په ګوډ کې ولاړې ريونا د هغوی څخه مخته منډه کړه او خونې ته ننوته . دهغې د کاکا دواړه زامن د اخور په لور ورغلل ، خپل آسونه يې راپرانستل او د انګړ څخه ووتل .

کله چې هغو دواړه ولاړل نو رستاک او کيتهنا دواړه هم د ميلمستون څخه را پورته شوې او د حويلي داخلي برخې ته د ورتللو نيت يې وکړ خو په همدې وخت کې نريوس ، پربيسا ، ريونا درې واړه دهغوی لورې ته ورغلل. ددوی په ورتګ سره هغوی بيرته په خپلو ځايو کيناستل، هغوی ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې هم هملته کيناستل . بيا نو رستاک د نريوس په لور وکتل اور ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

نریوس لورې ! دغه زما دواړه وریرونه چې دلته راغلي و هغوې یواځې ستا د میړه ، مجدالدین ، قاتلین نه بلکه د هغه دپلار او ورور قاتلین هم دي . لورجانې ! دوې که څه هم زما د ورور زامن او زما وریرونه دي خو په حقیقت کې زه ریښتیا هیڅکله هم نه پېژنم ، همدوې ستا د میړه وژونکې هم دي .

ددې وروسته روستا ک د پلوپ په جزیره کې د راهبانو اوپادریانو به هکله چې څه اوریدلې و او هغه تفصیلات چې وریرونو یې ورته ورکړي و ټول نریوس ، ریونا ، پربیسا ته ټکي په ټکي وویل په دې وخت کې ریونا خپل پلار ته مخ کړ او ورته یې وویل :

اې پلارجانه ! اول خو دا ووایه چې دهغوې د هغې غوښتنې به هکله ته څه وایې چې هغوې ما له تا څخه غواړی ؟ زه ددې دواړو څخه د یوه سره هم واده کولو ته تیاره نه یم . او نه یې د خپل ژوند د ملګرې په توګه غوره کولې شم . دوې دواړه قاتلین دي او دقاتلینو په حیث زه ترې کرکه او نفرت کوم . اوس خود هغوې دکشر ورور څخه هم زما ، چې زما کوژدن ورسره شوې وه ، نفرت اوکرکه را پیدا شوه. هغه هم له دوې سره په دې قتل او غارت کې شامل و . او ستا ورور ، زما کاکا، چې ووژل شو هم په دغه ټولو جرائمو کې له دوې سره یو ځاې و .

پلار جانه ! دا چې دوې ولاړل او تا ته یې د یوې اونۍ مهلت درکړې ، او دا یې وویل چې یوه اونۍ وروسته دوې بیرته را ستنیږې او ریونا به له ځانه سره وړي ،نو په دې لړکې به ستا کړنلاره او کړچار څه ډول وی ؟

رستاک وکتل چې په دې وخت کې د ریونا حالت څومره د اندیښنې وړ دې . هغه د غم او اندیښنې نه ژیړه تښتیدلې وه . دهغې په سترګو کې ویره وه ، رستاک هغه ته یوځل وکتل اوبیا یې نرې شانته و خندل او ورته یې وویل :

ریونا جانې ! ته په دې اړه فکر او اندیښنه مه کوه ، زه به په دې هکله تر هر څه دمخه ستا د اوسني کوژده شوي ،یوتاش ، سره خبرې وکړم . زه به د یوتاش په ګډون ددې کلي د ځوانانو یوه ډله تیاره کړم تر څو ددې بدمعاشانو په مقابل کې زمونږ نه دفاع وکړي . لورجانې ! ما د هغوې تر مخه ځکه انکساری او عاجزی کوله، چې ما غوښتل چې ځانته دا معلومه کړم چې د مجدالدین ، دهغه د پلار او مشر ورور وژونکي څوک دي . زما دغې نرمي رویې او زما دهمدې همدرده وینا په اساس هغوې هم نرم شول . ما هغوې ته وویل چې زه به یوه اونۍ وروسته دوې ته ووایم چې د ریونا په اړه زما ځواب څه ډول دې . په دې توګه هغوې په دې لړ کې هم ډاډمن شول . او دهمدې ډاډ په اساس هغوې ماته ټول داستان واوراوه. او دا یې را ته ډاګیزه کړه چې هغوې مجدالدین ، دهغه پلار او ورور ولي وژلې دي . اوس به داټولې خبرې علي پاشا ته هغه وخت کوم چې هغه د اوسني جنګ څخه فارغ شي او زما کورته بیرته راستون شي . زما په آند چې هغه ته به پدې هکله ډیره ښه رڼا تر لاسه شي او د ټولو قاتلینو په پیداکولو کې به بریالي شي. ددې خلکو مشر زما د کشر ورور دکلي سردار ، یونیسیس دې . هغه په دې سیمه کې د راهبانو او پادریانو د تنظیم تر ټولو مهم رکن دې او د همغې په حکم مجدالدین ، دهغه پلار او ورور په قتل رسیدلي دي ، لور جانې ! که دا دواړه ورونه تر یوې اونۍ پورې ستا د وړلو په خاطر بیرته راستنیږي نو زه به ورته انکار کوم . دهغوې سره به په پوره قوت سره مقابله وکړم او دخپل کلي هغه ځوانان چې ما د خپل کور د ساتنې له پاره تیار کړی دي ، نو هغوې به زمونږ په خاطر د هغوې مقابله وکړي . ته په دې اړه ډاډ منه اوسه ، ته هیڅ ډول اندیښنه مه کوه . زه پوهیږم چې ته دهغوې دواړو څخه نفرت اوکرکه کوې . لور جانې ! ستا واده به ستا د رضا پرته هیچرته هم و نه کړم .

رستا ک تر دې ځایه نور چپ شوخو وروسته یې بیا د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل :

نریوس لورې !د ریونا معامله خو ختمه شوه ، خو اوس به زما لورې ! زه ستا په لور توجه کوم. په حقیقت کې زما دا دواړه وریرونه ستا او ستا د کوچنیانو د قتل پسې و . خو لورې! ما د ا نه شو زغملاې ، هغوې ته تر ټولو ډیر زیات قهر په دې و چې تا نصرانیت پرې ایښې او اسلام دې منلې ، بله د قهر خبره ورته داده چې تا د یو مسلمان مجدالدین سره واده کړې، او ما ته یې هم په ګواښلې توګه وویل ، چې نریوس د خپلې مور او کوچنیانو سره یو ځاې دلته زمونږ کور ته ولې راځې . ما هغوې ته وویلې چې زه نریوس دلته راغواړم او ترغیب ورکوم چې اسلام پریږدې او بیرته نصرانیت ومنې . ما هغوې دواړو ته دا وویلې چې نریوس اومور یې اوس اسلام پرې ایښې او بیرته عیسائیانې شوې دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لورجاني ! زما په دې درواغو هغوي دواړه ډېر خوشحاله شول. خو تر څو پورې چې دوې د لونډانو اوبدمعاشانو په څير ګرځي راګرځي نو لور جاني ! زما دا دروغ به تاته ګټور ثابت شي ،که چيرې له تا څخه هم څوک و پوښتي نو تر هغه وخته پورې چې علي پاشا له دوې څخه بدل نه وې اخستې ، ته همدا وايه چې زه اوس مسلمانه نه يم بلکه عيسائي يم .نو په دې ترتيب به ددې ظالمانو د لاسو څخه په امن يې .

د رستاک په دې خبرو باندې نريوس او دهغي مور د رستاک نه مننه وکړه او هغه ته يې ډاډ ورکړ چې هغه به خپل ځان نصراني ښئي.

څرنګه چې اوس لمر په پريو و نو په دې خاطر کيتهنا ،نريوس ، دنريوس مور پربيسا د ميلمستون څخه راپورته شوې او دډوډۍ د پخلنځي په لور ولاړې .

پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۱)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۱)

اوس تاسې ددې تاريخي ناول يولسمه برخه لولئ:

(۱۱)

پرلپسې ***** ۱۹

د شپې تيارې د تورو غارونو څخه را وتلي وې او هر څه او هر شې يې په خپله غيږ کې نيولې د خوب او ويدوکيدو په لور يې ښکلاوه

علي پاشا د خپل لښکر سره يوځاې د شپې په تيارو کې د يوه نا خلاصيدونکي الوت او خطرناکه څپو په څير د خپلو جاسو سانو په لار ښ

دې لښکر ته په ورنژدې کيدو سره جاساسو نو علي پاشا ته د تم کيدو اشاره وکړه او هغه ځايونه يې ورته وښوول چيرې چې د دښمن لښ
تيار کړې وې.

ددې نه وروسته يو انقلاب جوړ شو . علي پاشا په توپانې توګه خپل لښکر ته د وړاندې تللو حکم وکړ بيا يې دشپې ټول زنخيرونو مات ا

دا په داسې حال کې چې د اسکب د ښار په شاوخوا کې پرتو ځواکونو د هيڅ لورې دداسې کوم خطر او ګواښ احساس هم نه کاوه چې پ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن باندې شپيني وينه تويونکې حمله وکړه نو دې حملې ددښمن د عسکرو حوصلې ټوټې ټوټې کړې . د لښکر ددې نا څاپې حملې له
هغوې بيرته منظم کړي . او دعلي پاشا په فوځونو باندې را پريوځې .

خو اوس هغوې ته ډير ناوخته شوې و، په دې وخت کې علي پاشا د خپلې ناڅاپې حملې په عروج کې و، بريالې شوې و . هغه په خپل د

د استيفن د لښکر دې برخې ډيره هڅه کوله چې په يوه ډول نه يوه ډول د شپې يرغل کونکي بيرته دفع کړی خو په ډيره نابره توګه د نا
ټولې لارې بندې کړې وې .

دلته يې د نيمايې زيات د دښمن لښکر له منځه يوړ ، علي پاشا تر لرې لرې پورې خپل لښکر خپور کړې و تر څو ددښمن عسکر ترې و
ماتې دغه خبر د استيفن دلښکر دريمې برخې ته و نه رسيږي .

کله چې د اسکب په څنډو کې لمر را وخوت نو علي پاشا د دښمن د عسکرو د مړو نظاره وکړه، د هغوې مړې يې هملته په ميدان کې څ
چې د سرويه دپادشا استيفن خپل لښکر ته پړاو ورکړې ، بيا يې دهغه پلان له مخې چې دده او سلطان بايزيد تر منځ پرې کار شوې و پ

ددې سنګر په وخت کې علي پاشا ته دهغه جاسوسانو خبرورکړې و چې سلطان بايزيد او دسرويه پادشاه استيفن لښکر ې يو بل ته مخام

٢٠*****

نريوس دخپلې مور بربيسا او دواړو کوچنيانو سره يو ځاې څو ورځی هلته د ريونا به کور کې د ديره کيدو وروسته اوس خپل کور ته ت
يې په لاسو کې نيولې وې ، هغوې له خپله ځانه سره د هغه کلي اوسيدونکې يوتاش ، چې د ريونا کوژده ورسره شو ې وه ،هم را وړې
هغه يې راوست او دخپلو دوره نورو اسونو تر څنګ يې و دراوه. په دې وخت کې په انګړ کې بلکل چپه چپتيا وه ، هيچا د خبرو کولو

بيا ددوې دواړو بدمعاشانو ورونو څخه يې يوه رستاک ته وکتل او ورته يې وويل چې :

اې کاکا جانه! زه او ورور مې يوه اونی مخته دلته راغلي و او مونږ تا ته ويلي و چې مونږ به يوه اونی وروسته بيرته را ستنيږو اوته ب

کاکاجانه! ستا دهغې ورځې په خبرو باندې مونږ ډير خوشحاله شوي و او مونږ هيله من شوي و چې ته به ريونا زمونږ دواړو څخه يوه

خو ددې ځايه زمونږ د تللو وروسته تا برعکس بله لوبه پيل کړه ، رستاک کاکا! په ياد ساته چې په دې کلي کې زمونږ څه کسان شته ،ت
ځان دفاع وکړې . کاکا جانه ! دا ډير ذليل او مجرمانه عمل دې چې تا کړې دې .

ددې خبرو وروسته هغه اوباش تر يوې لمحې پورې چپ شو اوبيا يې وويل : اې کاکا جانه! مونږ ستا د لور کوژده شوې يوتاش هم له څ

بيا يې د يوتاش په لور وکتل ، د رستاک د وريرونو څخه يوه يې ترې و پوښتل : ګوره يوتاشه ! زما کاکا رستاک وايې چې هغه خپله لو
له ځانه سره په زور بوتلل و غواړو ايا ته ددې همت لرې چې زمونږ په لاره کې خنډ شې ؟

دهغوې ددې پوښتنې په مقابل کې يوتاش په ډيره بيړه د نفې ځواب ورکړ . ددې مطلب داو چې هغه نه غواړې ددې دواړو په مخ کې خنډ

مونږ دواړو ورونو چې ته د خپل کور څخه د کوم مقصد په خاطر را وستې وې هغه مقصد پوره شو ته اوس تللې شې.

ددې سره سم يوتاش په ډير ډاډمه توګه د دې دواړو ورونو لورې ته وکتل او د هغوې شکر يه يې وکړه اوبيا په يوه تيزه منډه د حويلی د

ديوتاش دتللو وروسته دهغو دواړو څخه يې يوه يو ځل بيا رستاک ته مخ کړ او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکاجانه ! اوس نو ته مونږ ته زمونږ د پوښتني ځواب را کړه ، مونږ تا ته پخوا ویلي و چې مونږ به یوه اونۍ وروسته را ځو ، خو زمو
خلاف داسې کومه غلطي وکړه او یادې داسې هڅه وکړه نو لکه څنګه مو چې مجدالدین او د هغې مشر ورور اوپلار له منځه یوړل په
او دهغې دمور اوزمونږ دکاني کیتهنا عکس العمل څه ډول دې ؟

ددې ټول خبرو په جریان کې څومره چې ریونا اندیښمنه وه نو د رستاک په مخ باندې هم د قهر و غضب سکروټې اوښتې را اوښتې ، ب

زه پوهیږم چې تاسې اوباش او غیر مسؤل ځوانان یاست . که چیرې داسې نه وایې نه هیڅکله به مو هم د عامو خلکو وژل نه کول . په
واورئ ! دفاع دهر انسان خپل حق دې او دا دفاعي ډله ما د یونا په مشورې سره جوړه کړې وه.

واورئ زما د وررو دواړو زامنو ! زه نه له تاسې ویریږم او نه په دې اړه کومه اندیښنه لرم . که چیرې تاسې په دې پوهیږئ چې زه به
ستاسې ددواړو څخه کوم یو دخپل ژوند ملګرې کړي . په خپله زما او زما د ښځې کیتهنا فکر هم د ریونا څخه مختلف نه دې . زمونږ ل
ډول دې . خو که چیرې په دې هکله تاسې دواړو څخه کوم یو هم د زور څخه کار واخست. نو دا به یاد ساتئ چې یوه نه یوه ورځ به تاس

د خپل کاکا رستاک ددې ګواښ نه وروسته دواړو ورونو په خپلو مینځوکې مشوره وکړه اوبیا یې یوه درې واړه آسونو د حویلۍ نه بیرو
حیرانونکي حالت کې وه . هغه ډیره زیاته هڅه کوله خپل ځان د هغوې له لاسو خلاص کړي ، لیکن توان یې نه درلود. هغه اوباش هغه

رستاک کاکا ! که په دې لړ کې دې زمونږ پر خلاف د کوم قدم داخستلو هڅه وکړه اویا دې د کلي ځوانان زمونږ پسې وروسته را ولیږل
علاوه به ستا جایداد او شتمني هم زمونږ خپله شی.

ددې خبرې سر ه سم دواړو ورونو یوه بل ته وکتل ، او آسونو ته یې لغته ورکړه او ریونا یې هم له ځانه سره لرې و ځغلوله .

۲۱ *****

درستاک دواړو وریرونو به لا ریونا دکلي څخه لږه لرې وړې وه چې تر مخې یې په تور رنګې آس سپور یو کس راغې ، دوې ته نژدې

همدلته و دریږئ ... په همدې ځای ستاسې هڅې او کوشش پاې ته ورسید. ریونا د آسه راښکته کړئ ، او دخپل انجام انتظار وکړئ.

دې دواړو ورنو وکتل چې هغه سپور چې ددوې په لاره کې ولاړ و هغه په تور رنګ آس باندې سپور و. هغه یوه ډیره نوې ذره په ځان

لمړئ خو دواړو ورونود دغه نوې لار نیوونکې په لور په ډیر غور سره و کتل ، بیا یې یوه وویل :

اې اجنبي ! مونږ نه پوهیږو چې ته څوک یې او ولي دې زمونږ لاره نیولې ده. شاید چې ته مونږ دواړه وروړنه و نه پیژنې ، په دې خا
لیدلې سفر باندې به روان شې . مونږ هغه خلک یو چې پر خپلو دښمنانو ، پر خپلو مخالفینو باندې د ور پریوتو په چل ښه پوهیږو . که

مخه نیونکې سړې تر ډیره په ډیر غور سره دوې دواړو ته و کتل او بیا د برق په څیر و ګرځید اوپه غور نده اواز سره یې وویل :

د انسانیت قاتلینو ! ما چې ستاسې لاره نیولې هغه مې د یوه مقصد له پاره نیولې ، ما هسې په کوڅو کې ګرځیدونکې انسان مه ګڼئ ، زه
رستاک لور ریونا په زوره یوسئ اودهغې د ابرو او عزت په تویولو باندې به بریالي شئ . هیڅکله هم نه ، واورئ ! ریونا یو امانت دې
رب په ذات مې سوګند چې زه به تاسې تیښتې ته پرې نه ږدم . په دې خاطر چې تاسې هغه شیطانان یاست چې په ټولنه کې مو فتنه را پ

په لار کې د ولاړ انسان دغو ګواښونو دا دواړه وروړنه ډیر زیات ناارامه کړل ،بیا یې یوه په ډیره سخته لهجه و غړمبید او ویې ویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې لار کې ولاړې اجنبيه !شايد چې ته زمو نږ د حقيقت څخه خبر نه يې ، مونږ سره ټکر کونکي هيڅکله هم د بريا فکر نه شي کولي ، ک

پخوا له دې چې مونږ دواړه ورونه ستا پر خلاف څه وکړو نو د مخ نه دې دا نقاب پورته کړه تر څو مونږ و پوهيږو چې ته څوک يې . رستاک يې او نه يوتاش .ووايه څوک يې ؟ تر څو ستا د مړيني دمخه مونږ ه پوه شو چې زمونږ سره ټکر کونکې ، زمونږ په لار کې د

دهغوی ددې خبرې سره سم په تور آس سپور خپل نقاب لرې کړ ، هغه علي پاشا و .ددې سره سم يې خپله توره په هوا کې خوزوله او و

واروروئ ابليسانو ! په لايزال خداې مي سوګند ،چې زه به ستاسې دغه تږې شونډې وچې ژبې او وږي ستونې د تل له پاره و ترړم .

علي پاشا د لږځنډ وروسته يو ځل بيا په تندې او تيزې لهجې وويل :

اې بې نومه او بې ننګه انسانانو ! وارویئ ! په خپلو زړونو باندې وليکئ او په همدې ځاې چې تاسې ولاړ ياست نو علي پاشا به تاسې د

علي پاشا چپ شو ، هلته ريونا چې لږ مخته د يوه ژيړ کا عذ په څير ګرځيدلې وه د علي پاشا په کتلو سره يې يو دم څيره و غړيده . په د پاشا ته وويل :

علي پاشا ! مونږ ستا په اړه ډير څه اوريدلي دي ، ته په دې پوهيږې چې ددې تر مخه مونږ ستاپلار ، اودوه ورونه وژلي دي ، ستا دواړ

علي پاشا ! له ځانه سره يې و ليکه چې : ته به هيڅکله هم زمونږ څخه د خپل پلار او ورونو د بدلي په اخستو کې بريالي نه شئ مونږ س هدف دې . واوره علي پاشا ! اوس نو په دې زمکو باندې زمونږ د دواړو ورونو په لاسو د وژلو له پاره تيار اوسه .

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو يو بل ته په ډير معنې داره توګه و کتل او تورې يې په هوا کې وخوزولې او په علي پاشا باندې را من

تر لږه وخته پورې علي پاشا دهغوی کلکه مقابله وکړه ، هغوی دواړه به کله د مخ څخه اوکله کله به د چپ او ښې اړخ څخه يرغل راو کولو وس يې پيدا نه کړ . هغوی په همدې فکر کې و چې د علي پاشا متقابل حمله به په دوی باندې تباه کونکي ثابته شی .

دلږ ساعت پورې علي پاشا د هغوی مقابله او دځانه دفاع وکړه او يو ناځاپه يې خپل تور رنګی اس ته لغته ورکړه او د ښي لورې يې په

ددې سره سم يو انقلاب راغې ، علي پاشا هم په يوه ټوب د خپل آسه را ښکته شو ، ددې حال په کتلو سره هغه بل ورور هم له آسه را ښ ددې بريا په پايلو کې نه يواځې علي پاشا بلکه لرې په آس سپره ولاړه ريونا هم خوشحاله شوه .

هغه پاته اوباش او بدمعاش ځانته انديښمن او خفه ولاړ پاته شو . دهغه مخ تک زيړ ګرځيدلې و، په دې وخت کې علي پاشا په داسې حال

درستاک وراره واوره ! ستا د ورور کار مې پاې ته ورساوه ،پخوا تاسې زما په مقابل کې دوه واست ،هغه وخت ما هم په پوره ميرانه س تيار اوسه ، لکه څنګه مې چې ستا د ورور مرۍ پرې کړه په همدې ځاې به پرتا هم زما توره را خلاصه شی او پر زمکه به دې پريکړ

د علي پاشا دې خبرو د ريونا د کاکا زوې و لړزاوه ،د هغه پر مخ او وجود باندې د ويرې او وحشت خولې را ماتې وې ، د علي پاشا ح شوې اوبيا مخته ورغې او ډيره سخته حمله يې پرې وکړه .

د علي پاشا په حملو کې تازه والې ، زور او قوت و چې د رستاک دې وراره په مشکله سره کنترولولاې شو. خو هغه دعلي پاشا په مقاب څټ باندې سپره شوه او دوه ټوټې يې کړ . او په دې تر تيب علي پاشا خپل دواړه دښمنان پر خپل مخکې مړه وکتل .

پرزمکه باندې د کيناستو سره سم علي پاشا خپله توره د يوه په کاليو باندې پاکه کړه او بيرته يې په تيکې کې کيښوده . په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره توان سره يې علي پاشا په غيږ کې و نيوه .

دا حال يوڅو ثانيې همداسې و خو داسې معلومه شوه چې ريونا ته د خپلې غلطۍ احساس شوې وې ، سمدستي يې ځان جدا کړ ، تر يوه

علي پاشا ! ستا ډيره مننه . د مصيبت او غم په دې وخت کې ته په يقين سره زما د ازادۍ ، فکري سکون او بدبختي په نيک بختی باندې

ريونا لږ ځنډ وکړ او بيايې علي پاشا ته وويل : علي پاشا ! دلته زمونږ دريدل او په دې ډول خبرې کول ښه نه ښکاري ، له ماسره کورت
په دې وخت کې دلته را ورسيږی او زما سره کومک وکړې ؟ له ماسره ولاړ شه ، زما په ذهن کې ډير زياتې پوښتني دي چې زه غواړ

د ريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر وکړ ، تر لږ وخته پورې يې سر ښکته و اوبيا يې ريونا ته وويل :

ريونا ستا کلي هغه دې ددې ځايه اوچت ښکارېږي ، ډير نژدې دې ستا دکلي خلک په خپلو زمکو کې ښکاري چې خپل خپل کارونه کو
ناڅاپه دې رامنده کړه او زه دې په غيږ کې و نيولم ، دا لحظه او دا ساعت همدلته هير کړه . ځکه چې ستا کوژدن شوې ده . ته د يو چا
نو دهغوې په خوشحاليو او ډاډ کې به ډير زيات زياتوالي راشي . ولاړه شه او هغوې ته ووايه چې تاسې خلکو سره دښمني کونکو ته له
خپل لښکر ته ورځم . ځکه چې له ماسره وخت نه شته ، ما ډير لږ وخت ستا د خلاصون په خاطر پيدا کړې و او دلته راغلم .ته ولاړه ش

د علي پاشا په دې خبرو ريونا ډيره خفه ، انديښمنه او ورانه ويجاړه شوه . تر لږ ساعته پر خپل ځاې ولاړه وه بيا سوکه سوکه په بندو قد
حال وکوت نو سوکه سوکه يې په څيرې باندې مسکا را پيدا شوه . خو ژر بيرته متوجه شوه .علي پاشا ته نژدې را غله خپل دواړه لاسو

علي پاشا ! د خداې له پاره هغه څه چې مې وويل همغسې وکړه . انکار مه کوه ، زما سره تر کوره پورې ولاړ شه. زه له تاسره وعده ک
له ماسره زما تر کوره پورې له ماسره ولاړ شه . هلته ستا له ماسره تګ زما د ژوند اومرګ سوال دې ، زه هيله لرم چې ته به ما نا هيل

د ريونا دې خبرو علي پاشا ويلې کړې و . د لږڅه وخت له پاره يې ريونا ته وکتل . ريونا دهغه سترګو ته و نه شوکتلاې نوسمدستي يې

ريونا ! که ته ضد کوې نو زه له تا سره تللو ته تيار يم . ورځه اوپه خپل آس سپره شه .

د علي پاشا دې خبرې د ريونا په څيرې باندې د دنيا ټولې نڅاوې را يوځاې کړې ، اوبيا يې په يوه منډه به خپل آس ور خيز کړ او پرې

دلږځنډ ووسته علي پاشا د ريونا سره ی ځاې د هغې کورته ورننوت ، کله چې هغه دحويلۍ انګړ ته راغې او دخپله آسه ښکته شو نو هغ
حالات د تعجب اوحيرانتيا وړ و . خو بيا هم هغې د ټولو تر مخه منده کړه او دخپلې مور سره غاړې وتله ، بيا د نريوس سره او د هغې

ريونا ! دا زما خوش قمستي ده چې ستاد ساتنې او ستا خونديتوب له پاره علي پاشا دلته را ورسيد . لورجاني ! دا د علي پاشا پر مونږ با
خپلوانو په لاسو ته د رسوايې او د بې ابرو کيدو څخه خوندی کړې. ټولو وکتل چې علي پاشا لا تر اوسه په انګړ کې د خپلو اسوونو وو

علي پاشا ! دا په تا څه وشول ؟ ته خو د پرديو په څير د انګړ په منځ کې ولاړ يې ؟ دهغې په دې خبره علي پاشا په دروند اوازا وويل :

علي پاشا همدومره وويل ،خودهغې د وينا سره سم ټول دهغې لورې ته راغلل ، ترټولوو دمخه رستاک دعلي پاشا څخه غيږه چاپيره کړ

علي پاشا ززويه ! ته زمونږ د ويني سره د شپې دتيارو د عزت اووقارد نور په څير مخته راغلی يې . زما زويه! زما د حويلی په دغه
ويرې او تريخوالي نه ډکې وې ، زه ستا ممنون يم چې تا دخپلې بهادرۍ په اسا س مونږ ته ددې انديښنې نه نجات را کړ.

زويه ! ريونا سهي خبره کوي ، دا کور همستا دې او ته ددې کور له پاره پردې نه يې . ته ولې د پرديو په څير په انګړ کې ولاړ يې ؟ ز

(c) ketabton.com: The Digital Library

درستاک ددې خبرو وروسته ریونا په ناست اواز باندې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ! ما تا ته ډیر عذر او زاری کړې وې چې ته د لږ وخت له پاره زمونږ کور ته له ماسره ولاړ شه .ځکه دلته زه له تا څخه ځو

علي پاشا یو ځل بیا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل : ریونا واوره ! هغه څه چې ته له ماڅخه پوښتل غواړې نو ستا د هغې ټولو پوښتنو

دعلي پاشا په دې غوڅو خبرو باندې ریونا ډیره غمګینه شوه . خپل پلار ته یې شا کړه او یو ځل بیا یې خپل لاسونه سره جوړه کړه او
نریوس ، پربیسا ، کندام او خیسار ټول ورسره یو ځاې ولاړل. خو ریونا ټول آسونه د واګو څخه و نیول او تر اخوره پورې یې یوړل .

زما محسنه ، علي پاشا ! تر ټولو لمړئ دا را ته ووایه چې ته خو د خپل لښکر سره ددې ځایه ډیر لرې پړاو کې پروت یې ، نو ته څنګه
زامنو چې زه یې په زور له ځانه سره وړلم نوعلي پاشا دهغوې دواړو مرئ ورغوڅې کړې دي .

دریونا د خبرو په ځواب کې رستاک په خندا سره وویل :

ریونا لورې ! که تا مونږ ته داخبره نه واې کړې هم ، مونږ په دې پوه شوی و ، په دې خاطر چې د علي پاشا له تاسره دا ډول راتلل او

د رستاک د چپ کیدو سمدستي وروسته علي پاشا د ریونا په لور وکتل او ویې ویل :

ریونا ! تا چې کومه پوښتنه له مانه کړې دهغې ځواب به زما خور نریوس تا ته ووایي.

د علي پاشا ددې خبرې په ځواب کې ریونا په پوښتنه کونکې توګه نریوس ته وکتل ، خو نریوس دهغې په مطلب پوه شوې وه ، بیا نو نر

ریونا خورجانې ! ما علي پاشا ستا دکومک او ساتنې له پاره را غوښتې و . او هغه داسې چې کله چې یوه اونۍ مخته ستا دکاکا زامن دلته
پاشا زمونږ د خوندي ساتنې د نده هم ورسپارلې ده او ورته یې حکم کړې دې چې کله هم کوم یو ددې سیمو څخه تیریږي نو زمونو د خ
بیګاه شپه دلته راغې . هغه همدلته زمونږ په ځاې کې پاته شو ما تاسو ته دهغه د راتلو په هکله خبر در نه کړ ، ما غوښتل تاسې په حیرا
څنګ ته شو.

پرلپسې لري ...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول دولسمه برخه لولئ:

(۱۲)
پرلپسې......
زه پوهیدم چې هغه دواړه بدمعاشان به تا په زور له دې ځایه بیایي . علي پاشا غوښتل چې هغه ستاسې حویلی ته را ننوځي او دهغې دو
خو ما نه غوښتل چې هغوې دواړه ستاسو په انګړ کې ووژل شي . ځکه چې بیا به دهغوې ملګري او دهغوې د تنظیم نور خلک تاسې پ
علي پاشا هم زما خبره و منله نو کله چې هغوې ته له ځانه سره په زوره وویستې نو علي پاشا دهغوې لاره و نیوله ، مخته چې څه راغل
دنریوس ددې خبرو اوڅرګندونو په اساس ریونا تر یوه ځایه ډیره حیرانه وه او په ډیره مینه ناکه توګه یې علي پاشا ته و کتل ، په دې و

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ما ناوخته کيږي ، په هغو حالاتو کې چې زه دلته راغلي وم او دکوم هدف له پاره راغلي وم هغه مې تر لاسه کړ ،اوکوم حالات چې
زما موجوديت ډېر زيات اړين دي . که څه هم زه د سلطان د اجازې سره سم دلته راغلي يم . خودهغې سره سره بيا هم بايد سمدستي هلته
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ريونا ډېره غمګينه وه . هغه سمدستي د خپل ځايه پورته شوه او دمنت کولو په څير يې علي پاشا په لور و
علي پاشا ! زه له تا څخه غواړم چې لږ څه دلته کينې ، زه همدا اوس بيرته راځم . ددې سره سم ريونا منډه کړه او بيرون ووتله .
د ريونا په بيرته را ستنيدو کې لږ څه ځنډ وشو . په دې وخت کې علي پاشا بيا بيا د ميلمستون ددروازې په لور کتل . اخر ريونا را ستنه
علي پاشا ! ستا د آس د خورجين لاندې ما ستا له پاره څه ميوه اچولې ، دا به ستا په کار راشي ،اوس نو نور زه تا ته نه وايم چې ته کو
علي پاشا سمدستي له خپل ځايه پورته شو . د ميلمستون څخه ووت ، دهغې وروسته وروسته ټول خلک د ميلمستون څخه ووتل بيا ريونا
خداې پاماني وکړه اوبيا يې ټولو څخه په يوه اواز خداې پاماني واخيسته او د حويلی څخه ووت،
رستاک ، کيتهنا ، ريونا ، نريوس هم د حويلی تر دروازې پورې ولاړل اوهلته و دريدل . دهغوې د سترګو تر مخه علي پاشا په يوه ټوپ
د علي پاشا د تلو سره سم ريونا زړه او فکر په يوې ويرانې باندې تبديل شو .او په داسې حال کې چې د علي پاشا آس د هغوې د سترګو
خو سمدستي يې دا احساس وکړ چې دهغې شاته د نريوس څخه علاوه د هغې پلار ، مور هم ولاړ و ، سمدستي يې مخ بل لورې ته واړا
نريوس د ريونا ددې حالاتو په کتلو سره د هغې مور اوپلار ته اشاره وکړه . دهغې په اشارې سره هغوې دواړه شاته ولاړل او بيرته دک
کوکو کوکو يې وژړل . خو نريوس هغه دلاسه کړه او بيرته يې ميلمستون ته راوسته او خپل مخته يې کينوله .
تر لږ وخت پورې هغوې دواړه چپ پاته شو ، په دې وخت کې ريونا خپل ځان کنترول کړ او بيا نريوس ورته وويل :
ريونا ! زه په تا نه پوهيږم ، له يوه اړخه ماته په اعلانيه او څرګنده توګه وايې چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه غواړې چې هغ
د نريوس د خبرو په ځواب کې ريونا په ډېره ژړيدونکې توګه هغې ته وکتل او ورته يې وويل :
نريوس خورې ! نن چې کله علي پاشا زه دخپل کاکا د زامنو د لاسو څخه خوندې کړم، هغوې يې ووژل ، دهغې وروسته يې کله چې د
ترې بيل کړ . ګوره نريوس خورې ! ددغه غيږې خوند اولذت زه د محبت او مينې د اهميت ، د ځوانې او د ځوانی د عصمتونو د درنښ
دې .
زما خورجانې !زه ستا په وړاندې اقرار کوم چې ددې محبت اسرارو او عجائبو زما نرم او نازک بدن معطر کړې دې . اوس ما ته علي
نريوس ! زه اوس پوهيږم چې د محبت پرته کائنات هسې يوه تياره ده ، دغم ناکه سکوت په څير دې او دمرګ او ژوند دا لوبه د يو پرلپ
هغه وخت چې زما پلار زما کوژده زما د کاکا د تر ټولو کشر زوې سره وکړه، په هغه وخت کې هم زما دهغې سره کومه دلچسپي نه و
يوتاش سره منسوب کړم . زما په زړه کې دهغه له پاره هم نه مينه وه او نه نفرت . بس ما د پخوا په څير دا منسوبيت هم په پټه خوله و
نريوس ! هغه وخت چې ما تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره مينه نه لرم او يوازې دهغه سره همدردي لرم ، خو په دې پوه شه چې
په زړه کې خپريده ،خو ماته بيا هم احساس نه کيده ، خو اوس دعلي پاشا سره د غاړې غوټې کيدو وروسته ما ته دا احساس راپيدا شوې
که چيرې زه د علي پاشا څخه بيله کړل شم نو زه به پوه شم چې زما ژوندون هسې بيکاره او عبث دې .
ترډې ځايه د خبرو وروسته ريونا چپ شوه نو نريوس ورته وويل :
ريونا ! کله چې تيره شپه علي پاشا ستا د خوندي ساتلو په خاطر زمونږ کور ته راغې نو ما ورته ستاسره دخپلو خبرو پيلامه وکړه . ما
ډېرخفه او غمګين شو . دهغې ددې خفګان څخه ما دا احساس وکړ چې هغه په زړه کې يواځې اويواځې همتا غواړی . له تاسره مينه کو
وکړ او ته يې د خپل زړه څخه ويستلې يې .
د نريوس ددې خبرو په اسا س ريونا ټکان وخوړ. دهغې پر مخ باندې دغم نښې راښکاره شوې خو ژر يې ځان سنبال کړ او ويې ويل :
نريوس خورې ! ما د خپل پلار او مور تر مخه نه غوښتل تاته ووايم، هغه دا چې کله چې علي پاشا تلونکې و نو ته خبره يې چې هغه م
مينې اظهار کړې دې . هغه خط ما د لارې د توښې په کڅوړه کې ايښې دې . زما په فکر به يا په لاره کې او يا خپل لښکر ته د رسيدو
د ريونا ددې خبرو څخه نريوس ډاډ منه شوه ، د لږ څه چپې چپتيا وروسته ، نريوس فکر وکړ او ويې ويل :
ريونا خورې ! که چيرې ته راضي يې نو کيداې شي زه په دې لړ کې ستا د پلار او مور سره هم خبره پښنه کړم . اوس خو دا خبره د يق
دهغوې سره خبره وکړ م.، خورې ! زه نه غواړم چې په دې هکله کوم ابهام را پيدا شي. زه غواړم چې ته او علي پاشا په ښکاره توګه
ريونا د نريوس ددې وړانديز سره موافقه وکړه ، نريوس د ميلمستون څخه ووتله او د حويلی‌ددننې برخې په لور ولاړه ، د لږځنډ وروس
تاسې دواړه ماته د خپل مور اوپلار په څير درنښت لرئ ، زه غواړم د ريونا په سلسله کې له تاسې سره خبره وکړم. هغه وخت چې په د
پايلې دادې چې ريونا علي پاشا خوښوي او غواړي هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوي . دريونا دهمدې غوښتنې په اساس ماتاسې ته دلت
ژوند ملګرې و ګرځوی ؟
د نريوس ددې څرګندونو په اساس رستاک او کيتهنا يو بل ته وکتل اومسکی شول بيا په سترګو سترګو کې ميره او ښځې يو بل ته اشار
نريوس لورجانې ! په دې هکله د علي پاشا د رضا کولو اړتيا نه شته . زه پوهيږم چې دا دواړه هغه وخت خپل ژونديه ښه توګه تر سره
ددې خبرو په پايلو کې ، زه او زما ميره يو کار کولې شو چې کله هم علي پاشا دلته راشي نو مونږ به هغه ته د ريونا سره د کتلو او ليدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژني دهغې وروسته به يو بل د ژوند ملګري و ګڼي نو زما په فکر چې دوې دواړه به په دې ترتيب ډير ښه ژ وند تر سره کړي .
دکيتهنا د دې خبرو څخه نريوس خوشحاله شوه ، بيا هغه د خپله ځايه پورته شوه ويې ويل : زه اوس ځم ، خو په هرصورت زه به علي
شي ، زه اوس ځم ،چې کوچنيان او مور به مې زما په ډيره بې قرارئ سره انتظار کوي .
نه نريوس خورې ! داسې نه ده ، نن شپه به ته همدلته پاته کيږي زه له تاسره يو ځاې ځم . ستا مور ، دواړه کوچنيان به له ځانه سره هم
رستاک او کيتهنا هم ددې وړانديز سره توافق درلود .بيا نريوس او ريونا دواړه لاس په لاس په خندا اومسکا سره دحويلي څخه ووتلې .

۲۰ *****

علي پاشا په خپل آس سپور په ډيره ګړندئ توګه د خپل لښکر په لور روان و خو هغه دخپل لښکر سره يوځاې د سلطان بايزيد دلښکر څ
مشرانو هغه ته ډير تود ښه راغلاست ووايه. کله چې هغه د خيمې لورې ته راغې نو يو عسکر ور منډه کړه ، دعلي پاشا څخه يې د هغ
علي پاشا تر لږ وخته پورې د خپلو سالارانو سره د خيمې څخه بيرون په خبرو بوخت و او بيا خپلې خيمې ته را ننوت .
د آس د زين سره تړلې سامان ورته يو عسکر راوست او دخيمې په يوه کونج کې يې کيښود، علي پاشا دهغې سامان په لور ورغې ، هغ
کې يو کاغذ و ، دا ټوټه کاغذ دهغه په نوم د ريونا ليک و ، په ډيره بيړه يې د کاغذ ځنډې پرانستې پورته شو او په خيمې کې لګيدلې شم
«زه نه پوهيږم چې تا ته دخط پيلامه څه ډول وکړم .ځکه ددې تر مخه مې کوم نارينه ته داسې ليک نه و ليکلې ، او نه مې پخوا تر دې
له تاسره په همغه لمړنۍ کتنه کې زما زړ ه او زما ذهن کې يوه جذبه وه ، خو دخپلې نا پوهۍ په اساس ما هغې جذبې ته د همدردئ نوم
شوې وه ، او نه د يوتاش په نوم دهغه ځوان سره د چاسره چې زما اړيکې اوس له منځه تللې دي . ستا د ليدو څخه چې کومه جذبه زما
ستا سره مينه او ستا سره محبت ما ته دا احساس را پيدا کړې چې د محبت پرته ژوند بې ثمره ونه ده . هغه يوه ميوه ده ، محبت نه پرته
، علي پاشا ! زما محترمه ! زما حبيبه ، ته زما له پاره يوه ډيره مهربانه پريښته يې ، ستا محبت ماته ډير لطيف روحاني سکون را ښښلې
علي پاشا! زما مهربانه پريښتې ! ته هغه لمړې ځوان يې چې ما دخپل ځان ، د خپل ذات ، او دخپل جسم له پاره محبوب ګڼلې يې ، ته له
پاشا ! ددې نه پخوا چې په کومو ځايو کې زما کوژدن شوې ، هغه يوه يې هم زما په خوښه نه وې ،او نه زما په رضا شوې وې ، په هغ
غواړم . او اوس خو ستا نه پرته زه بل څوک د ژوند ملګرې جوړولو په هکله فکر هم نه شم کولې . علي پاشا ! ر يونا يواځې ستا له پا
تر دې ځايه د ريونا ليک پاې ته ورسيد . علي پاشا بيرته خط دپخوا په څير قط کړ او په خپلو کاليو کې يې پټ کيښود .د ليک د لوستلو و
لمانځه د اداء کولو له پاره د خپلې خيمې څخه بيرون را ووت .
۲۱ *****

د سرويه پادشاه استيفن او دهغې خور ډسپنا درې ورځې پرلپسې د سلطان د لښکر په مقابل کې پړاو اچولې و او دواړه خواوې بلکل خا
ته د بيرته ستنيدو خبر ور ورسيد،نو بيا سلطان بايزيدد سرويه د پادشاه استيفن او دهغې د خور ډسپنا پر خلاف د جنګ اراده وکړه .
بيا د سهار د لمانځه وروسته ، کله چې سلطان بايزيد لښکر د سهار د ناشتې نه فارغ شول ، سلطان د خپل لښکر صفونه منظم کړل او دل
دسلطان بايزيد په حکم باندې دهغه لښکر کې د جنګ ډول وهل کيده ، او دهغې په ځواب کې د سرويه پادشاه استيفن او دهغې د خور ډس
بيا دسلطان بايزيد په لښکر کې څه بدلون را مخته شو اودجنګ د ډول پر ځاې د تکبيرونو اوازونه پورته شول ، د تکبير اوازونو په لښک
داسې منظم کړ لکه څنګه چې د مرګ په نا خلاصيدونکې وادېکې او اتلولۍ دميدانو په چپه چپتيا کې د بارودی هواو څخه يو توپان را
د بله اړخه استيفن او ډسپنا چې د سلطان د عسکرو خوزښت وکوت نو هغوې هم خپل فوځونه متحر ک کړل او را مخته يې کړل. خو د
لورې را پريوتې و، ددواړو خواو د عسکرو دا ډول ټکر څخه مرګ په هوا ک ګډيده ، تراو تازه څيرې په وينوکې لت پت شوې ، ساه ګ
تر لږه ځنډه دويدين ميدانونه د سخت جنګ او جګړې شاهدان و، د سرويه پادشاه استيفن او دهغې خور ډسپنا په خپل ځايو کې ډاډمن ناس
لخوا حمله وکړي ، دبله اړخه سلطان هم ډاډمن و او لا تراوسه يې د استيفن او د هغې دخور ډسپنا پرخلاف په پوره توانايي سره جنګ ن
کله چې د جنګ تنور په توديدو شو نو د سرويه د پادشاه هغه لښکر چې په سنګر کې پټ ناست و را څرګند شول ، نو دهغې لښکر مشر
دعلي پاشا لښکر ددې ساعت له پاره په ډيره بې قرارئ سره انتظار کاوه ، نو په دې خاطر يې په خپلې لمړنۍ حمله کې د استيفن دا لښک
د استيفن دا لښکر د علي پاشا تر مخ و نه شو دريداې ، علي پاشا هم د هغوې صفونه له منځه يوړل . ددې حالت په کتلو سره دې لښکر
خودا دهغوې حماقت و ، ځکه چې علي پاشا مخته دهغوې پسې وروسته ولاړ ، دهغوې لښکر يې تارو مار کړ دهغوې شميره يې را کم
استيفن د عسکرو مخکني صفوف يې بې نظمه کړل . علي پاشا هم د ستيفن په لښکر باندې د شا له لورې حمله وکړه او د تکبير د اواز پ
د تکبير اوازونه سلطان بايزيد ته هم ورسيدل ، شايد سلطان ته هم دهمدې اشارې اړتيا وه په دې خاطر سلطان د مخې له لورې په پوره
استيفن او دهغې خور ته هم خبر رسيدلې و چې پر هغوې باندې د شا له اړخه د سلطان يو تکړه او اتل جنرال علي پاشا حمله کړې ده ،
عام شروع شوې و .
څرنګه چې د سرويه دپادشاه لښکر د مخامخ لورې او دشا له لورې د حملو سره مخ شوې و نو په دې اساس دسرويه پادشاه استيفن دخ
په دې خاطر د جنګ د ميدان نه بايد پښې سپکې کړي اوکه په دې کې برياليي نه شول نوبيا به دسلطان تر مخه خپله وسله کيږدي او ښښنا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پرېکړې وروسته استيفن او دسپنا خپله ماتي و منوده او د جنګ دميدان نه يې د تيښتې اراده وکړه. هغوئ دمخې او شا له اړخه تښتې
وسلې د ايښولو حکم وکړ ، او سلطان ته يې خپل قاصد را ولېږه او دخپلې ماتې په منلو سره يې د سلطان څخه معافي او ښښنه و غوښته
د ستيفن دحکم سره سم هغه پاته عسکرو خپله وسله پر زمکه کېښوده ، د ستيفن هغه قاصد چې د هغه پيغام يې دلته سلطان ته راوړې و
ستيفن د راليږل شوې قاصد په خوله دا پيغام ور واستاوه چې د استيفن لښکر دې په يوه ځاى کې خپله ټوله وسله را ټوله کړي او بيا دې
علي پاشا هم د سلطان د حکم د اوريدو سره سم د شا له خوا خپل يرغل و دراوه . ددې تر څنګ استيفن او دهغې خور دسپنا هم خپلو عس
کېښوده او د جنګي بنديانو په څير د هغې څخه لرې فاصله کې قطار ودريدل .
تر دې وخته پورې علي پاشا هم د سلطان د لښکر سره را يوځاى شوې و. سلطان د هر څه ترمخه په همدې ځاى کې خپلو عسکرو ته د
ور ننوتل اوبيا يې د سرويه دپادشاه استيفن او دهغې دخور دسپنا د راحاضريدو حکم وکړ .
د لږڅه ځنډ وروسته د سرويه پادشاه استيفن او دهغې ځوانه ، ښايسته او نوې پيغله شوې خور هم د سلطان بايزيد خيمې ته را ننوتل . س
هغه وخت چې استيفن او دهغې خور دسپنا خيمې ته ورننوتل نو دهغې ځيرې پريوتې و ې ، په سترګو کې يې تر لرې لرې پورې ورانې
انديښنه بې ځايه وه چې ګني سلطان به ددواړو ورور اوخور د وژلو حکم وکړي .
د استيفن سره د روغبړ نه وروسته سلطان او علي پاشا دواړه بيرته په خپلو خپلو ځايو کې کيناستل ، خو استيفن او دهغې خور دمجرمان
تاسې دواړه ورور اوخور د مجرمانو په څير مه دريږئ ، په هغه خالي ځايونو کې کينئ ،مونږ له تاسې دواړو سره د جنګې مجرمينو پ
کله چې هغه ورور اوخور دواړه کيناستل نوسلطان بايزيد استيفن ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
هغه خبره چې زه تاسې ته کول غواړم دهغې تر مخه زه تاسې ته دا په ډاګه کوم چې تاسې دواړو ورور اوخور ته به هيڅ ډول سزا نه د
دپلار پر خلاف د جنګ پيلامه کړې وه خو تاته به ياد و ې چې هغه ته مو نه هيريدونکې ماتې ورکړه . په هغه جنګونو کې ته هم شريک
استيفن ! ته پوهيږې چې کله چې ما او زما پلار ستا پلار اود هغې دوستانو ته ډيره بده ماته ورکړه ،نو بيا مونږ بيرته بروصې ته ولاړو
توانايې په دې جنګ ستاسې په درد وخوړه هغه ستاسې تر مخه ده .
تا هم ستا دپلار په څير د ويدين په ميدانو کې ډيره بده ماتې وخوړه ، ستا د لښکر ډير عسکر ووژل شول ، اوپاته بې وسلې شول او د ج
د سلطان ددې خبرو سره د استيفن او دهغې خور ځټونه ښکته و . د څه ويلو جرأت يې هم نه درلود، خويوځل استيفن زړه لوې کړ او س
درونده سلطانه ! مونږ دا منو چې مونږه ډيره ستره غلطي کړې ده . په مخکني جنګ کې چې زما پلار ووژل شوې نو زما احساسا ت ډ
د استيفن ددې خبرو په ځواب کې سلطا ن وويل :
استيفن ! تا ته به ياد وې چې په هغه جنګ کې زما پلار او دمسلمانانو سلطان ، سلطان مراد ، هم ووژل شو. ما خو ستاسې پرخلاف هيڅ
خلک به ډير زيات له منځه تللې وئ بلکه ستاسې د سلطنت په دغه پراخه سيمه به هم زمونږ. ولکه وې خو ما داسې و نه کړل .
دا ځل د سلطان د خبرو ځواب استيفن په ځاى دهغې ځواني او ښايسته خور ورکړ . هغې د سلطان په لور وکتل او ورته يې وويل:
درونده سلطان !دا ستا مهرباني او د زړه پراخوالې دې چې په مخکنی جنګ کې د سوبې نه وروسته زمونږ سلطنت ته داخل نه شوئ ، و
شو کولاى ، او په راتلونکي کې به هم ستا پر خلاف جنګ و نه کړو ، مونږ به ستا دوستان او ستا ملګرې واوسو ، اوکه چيرې څوک س
تر دې ځايه د خبرو وروسته دسپنا لږڅه پښه نيولې شوه . د هغې په څيرې باندې د شرم اوحيا اثار را ښکاره شول ،هغې دخپل ورور اس
درونده سلطانه! مونږ داوړو ورور اوخور چې بله کومه پريکړه کړيده ، نو څرنګه چې هغه زما د ذات سره اړه لرى نو په دې خاطر ز
دسپنا دې خبرو نه يواځې سلطان بايزيد يلدرم په انديښنه کې کړبلکه علي پاشا ته هم انديښنه پيدا شوه په دې خاطر دواړو په پوښتنه کو
، خپلې خور دسپنا ته يې وکتل اوبيا يې وويل:
دوورنده سلطانه ! که ته ماته او زما خور دواړو ته ښښنه وکړې نو د هغې ورسته که ستاسې له اړخه پر ما کوم شرط ايښول کيږي نو ز
کې برخه وانه خلو ، که چيرې د اروپا کوم قوت ستا بر خلاف سر را پورته کاوه اويا يې ستا پر خلاف د جنګ پيلامه وکړه نو زما له ت
بل کوم شرط چې مونږ دواړه ورور اوخور غواړو تاسو ت وواېو هغه يواځې زما نه بلکه د دسپنا خپله غوښتنه هم ده. او هغه دا چې ه
تل ستاسې له پاره د احترام ، عزت او درنښت سبب وګرځي. که چيرې کوم شيطاني قوت پر ما باندې د غلبې پيدا کيدو هڅه کوي او يا
چې زه ستا د فرمان لاندې د اوسيدو ژمنه کوم نو تر څنګ به يې زه ددغې خپلوئ ، چې زماد خور په واسطه منځته راغلي هم ډير احتر
دوورنده سلطانه !دغه دواړه شرايط چې مونږ ستا تر مخ کېښول، ددې نه علاوه يو بل شرط هم شته چې تاسې ته يې وړاندې کوم. دا دو
لکه څنګه چې تاته معلومه ده چې ستا د درونډ والد سلطان مراد په لاسو زما پلار ډيره بده ماتې خوړلې وه. او په هغه جنګ کې زما پلا
دسپنا تر دې پورې مخته ولاړه چې که په دې جنګ کې مونږ د سلطان بايزيد په مقابل کې بريالېتوب تر لاسه نه کړ او د پخوا په څير يو
اوس چې زمونږ د دعا په مطابق مونږ ته برې په برخه نه شو نو په دې خاطر دسپنا اوس ستا د ښځې په څير ستا سره د اوسيدو له پاره
وشوه و درونده سلطانه ! ته چې کله هم وغواړې زما او زما د خور دسپنا ځټونه پرې کولاى شې.
دغه دواړه شرايط چې زما او زما دخور تر منځ د جنګ دپيلامې نه تر مخه پرې خبرې شوې وې ، نو درونده سلطانه ! هغه مو ستا تر
طلاو څو کانونه دې درونده سلطانه ! دهغو کانونو څخه د لاسته راغلي زرو څخه مونږ ته پوره ګټه تر لاسه کيږي . نو که چيرې ته زم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور واوسم.
د استیفن دخبرو وروسته سلطان بایزید په ډیره معنی لرونکې توګه علي پاشا ته وکتل او ورسره یې پټه مشوره وکړه . دمشورې په دور
استیفنه ! زه تیار یم ستا خور ډسپینا د خپلې ښځې په څیر قبوله کړم . په دې کې شک نه شته چې ډسپینا د اروپا په ډیرو زیاتو ښایسته و ښ
د سلطان بایزید په دې خبره ډسپینا ټکان وخوړ او د سلطان په لور یې مخ را واړاوه ، تر څنګ یې ورور استیفن هم د سلطان په لور په پ
استیفنه ! ستا خور ډسپینا د ښځې د منلو په څیر زما شرط دادې چې تر هر څه لمړۍ هغه عیسایت پریږدي او اسلام و مني . که چیرې ه
دسلطان دې خبرې د ډسپینا په مخ باندې د خوشحالی او مسکا نښې را و ځلولې .د هغې په سترګو کې ډیرې زیاتې خوشحالیو نڅا کوله ،
دورنده سلطان ! لکه څنګه مې چې پخوا وویل د جنګ دپیلامې تر مخه مونږ په یسوع مسیح باندې سوګند کړې و او دهغې نه مو په دې
د استیفن په ځواب باندې سلطان ډیر ډاډ من او خوشحاله شو ، او بیا یې وویل :
ستاسې لمړۍ شرط ماو منوده چې ته به پس له دې زما تابع ، مطیع او فرمانبرداره اوسې او دخپلې خور د خپلوۍ په اساس به ته زما تر
او زه به هغه د خپلې ښځې په څیر و منم ، خو ګرانه ! ستا دریم شرط زما له پاره دمنلو وړ نه دې . اوس چې ته خپله خور زما په حرم
کړې و هغه ماته د منلو وړ نه دې .
دسلطان بایزید ددې سخاوت په واسطه د ډسپینا د زړه غوټې و غوړیدې او دخوشحالیونه په کالیو کې نه ځایده ، استیفن هم تر یو وخته پو
دروندە سلطان ! ، که چیرې ته ماته دورور په سترګو کورې ، نو زه به د ورور په څیر د هغې کانونو یوه برخه ستا په قدمونو کې نظر
د استیفن په ډیر اصرار او فشار سره سلطان دهغه هغه دریم شرط هم و منوده او تر څنګ یې ناست علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل
علي پاشا زویه ! زه همدا اوس د لښکر قاضي را بولم تر څو هغه ډسپینا په اسلام کې داخله کړې ، دهغې وروسته به زه ډسپینا د خپلې ښ
به همدلته په رومیلیا کې د خپل لښکر سره یو ځاې تم کیږې . او د همدې ځایه به د اروپایې ځواکونو څارنه کوې . په دې وخت کې ته د
دهغو پاتو معامله هم ور خلاصه کړې او په خپلو کاروو کې به بریالې را ووزې ، ګوره زویه ! زما په دې خبرو خو کومه نیوکه ، اعتر
علي پاشا ورته وویل : محترم سلطان ! زه په دې لړ کې هیڅ ډول خبره نه لرم و، ته پوهیږې چې ستا هره خبره د علي پاشا له پاره دحک
د علي پاشا په دې ځواب باندې سلطان ډیر زیات خوشحاله شو، بیا دسلطان دحکم په اساس د لښکر قاضي را وبلل شو ، او هغه د استیفن
د ډسپینا او خپل لښکر سره یو ځاې د جنګ ددې میدانونو څخه د بروصې د ښار په لور روان شو . علي پاشا هم د سلطان سره یو ځاې د
خیمه کیدو حکم وکړ.
پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صلیبیانوسازشونه (۱۳)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول دیارلسمه برخه لولئ:

(۱۳)

پرلپسې***** ۲۲

لمر خپلې د تودخې او رڼا وړانګې نورې را ټولې کړې وې ،او ډوب شوې و .د شپې تیارې په خپل قوت سره د لمر د ډوبیدو

علي پاشا د ریونا د کاکا د زامنوپه کلي کې یوه دروازه ټک ټک کړه ، دهماغه لمړۍ ټک ټک سره د لږ ځنډ وروسته دروازه پر
، د خپل اس څټ یې دوه درې ځلې په مینه وواهه او بیا یې ددروازې پرانستونکې ته وکتل او په ډیره نرمه لهجه یې ورته وو

که زه غلط نه اوسم نو ستا نوم به یونیسیس وې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوازه پرانستونكي حيران شو او په ډيره عجيبه توګه يې   علي پاشا ته وكتل او ورڅخه يې و پوښتل .

اول خو دا ووايه چې ته څوک يې ؟ او   زما د حويلی دروازه دې ولې ټک ټک کړې ده ؟ ستا خبره سهي ده چې زما نوم يونيس

ديونيسيس په خبرو د علي پاشا په   څيره کې نرې غوندې خوښي را ښكاره شو ه ، يو ځل بيا يې د خپل آس   څټ و ټپاوه او
پيغام تاسي   ته ورسوم.

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د يونيسيس وجود لړ څه را وغوړيد ، او په خندا يې وويل : كه چيرې هغو دواړو وررونو ته مات
نن شپه زما سره د يوه دروند ميلمه په څير همدلته تيره كړه .

على پاشا په خپلو ښكاري سترګو يو ځل بيا يونيسيس ته وكتل او خپل آس يې هملته د دروازې نه بيرون پريښود او همله يې و تا
وايم هغه به درته ووايم او دهغې وروسته بيرته ژر ستنيږم .

دعلي پاشا حويلی ته د ننوتلو سره سم يونيسيس د حويلی دروازه لكه د پخوا په څير و تړله ، اوبيا يې له ځانه سره علي پاشا خپل
ماته سكون تر لاسه شي .

د يونيسيس ددې خبرو په اساس د علي پاشا په څيرې باندې درنه غوندې جذبه او په سترګو كې يې د تورې تيارې امواج   راغ

يونيسيس! زه غواړم تاته ووايم چې د رستاک دواړه وريرونه ما له منځه وړي دي ، همغوی ماته ويلي چې ته هغه څوک يې
يې ؟

د علي پاشا په دې خبرو باندې يونيسيس حيران شو او ټكان يې وخوړ   او بيا يې په ډيره بده توګه وويل :

زه به ستا د ټولو خبرو ځواب دركړم خو لمړی دا ووايه چې ته څوک يې ؟

علي پاشا په ډيره بې پروايي سره يونيسيس ته وكتل او ورته يې وويل :

يونيسيس! زما نوم علي پاشا دې . زه ستا په لاس د وژل شوې مجدالدين كشر ورور يم . او دخپلو قاتلينو څخه د بدلي اخستو له پار

دعلي پاشا په دې خبرو، يونيسيس د علي پاشا په لور وكتل او په يوه ډيره ويرونكي خندا سره او په ډيره سپكه توګه يې علي پاشا

كه چيرې ستا نوم رښتيا هم علي پاشا وې او ته دمجدالدين كوچني ورور يې نو ته خو بيا ډير احمق او بې عقل يې ، ته دومره ناپو ه
د يو ځو لمحو ميلمه دې ، ته ځومره احمق ، ځومره نا پوهه ،ځومره بې وقوفه   يې چې په دغه فضا كې دخپلې فنا تختی دې لي

واوره علي پاشا ! زما د لاسو په يو پړک ، زما په يوه اواز ،او زما پر يوه غږ سره به داسې ځوانان توره وهونكي دې ميلمستون
اخستلو له پاره راغلي يې نو بيا له ځانه سره وليكه چې ته به په دې ميلمستون كې د ځوځان سوزونكي   لمحو او افسوسونو يو

كله چې يونيسيس ددې خبرو د كولو وروسته چپ شو نو علي پاشا هم د ميلمستون چت ته په كتلو سره همغسې يوه زوروره خ

يونيسيس! هغه څه چې تا وويل هغه خو به ستا د نظر او آند په مطابق   سهي وي ، خو هغه څه چې زه يې ويل غواړم هغه
دې هير كړې .

تر دې ځايه   تر خبرو وروسته علي پاشا لږ څه چپ غوندې شو او بيا يې په پوره توجه ، قهر او غضب   سره يونيسيس ته وويل

يونيسيس! زما خبره لا تراوسه پورې نه ده ختمه شوې ، زه غواړم تا ته دا هم ووايم چې ، هغه سپكاوې چې د مشيت سبب ګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو یونیسیس! دهغه د ژوند په بیکرانه مسافتو کې د درد او تکلیف نه اخوا نور څه نه پریږدم .

د علي پاشا ددې خبرو په واسطه یونیسیس نور هم په غضب شو اود علي پاشا ددې خبرو ځواب یې په همغه لهجه ورکړ او ورته

علي پاشا ! هغه څه چې تا وویل ، هغه ستا فریب ، ستا غولنه ده ، شاید تا په داسې چاپیریال کې پالنه موندلې وي ، چیرې چې
داسې شپه وګرځې چې په قسمت کې یې سهار نه وي لیکلې .د هغې دغه تیرې شوې څوګړۍ به اوس ستا د ژوند اخري

علي پاشا په خپل ځای باندې ډاډمن ناست و او یونیسیس ته دکتلو پرته یې د مخکې نه په زیات قوت او غضب ناکه اوازه سره وو

یونیسیس! ځنډ ولې کوې ؟ کله چې ته زما ژوند ختمول غواړې او د مجدالدین په څیر باندې ما هم دخپلې لارې څخه لرې کول غ

دعلي پاشا په دې خبروو باندې یونیسیس نور هم په غضب شوو نو په دې خاطر یې په لوړ اواز یو څو نومونه اخستل او هغو پ

ددې غږوروسته یونیسیس څو لمحې انتظار وکړ او دهغې وروسته د هغه په حالت کې بدلون را غې ، دهغه په سترګو کې غضب
:

یونیسیس! په خپل ځای کینه ، زه به تا پرې نږدم چې دمیلمستون څخه بیرون قدم کیږدې ،تا ماته پخوا ویلي و چې ستا یو اواز ،
وهونکو اننظار وکړه چې ستا په حکم به ما هغسې کوې لکه څنګه چې تا وویل :

دعلي پاشا د دې خبرو په ځواب کې یونیسیس ډیر عصبي شو او په خپل ځای ولاړ و او په ډیر نفرت اوکرکې سره یې علي پاشا ت

علي پاشا ! که چیرې ما ستا دوه ستر ورونه اوپلار وژلي شول نو تا هم په خپله وینه کې لمبولې شم . ته څه فکر کوې چې

د یونیسیس په دغه خبرې باندې علي پاشا د توپان په څیر دخپله ځایه پورته شو او یونیسیس ته یې په سخت اواز سره وویل :

که چیرې ته په کوم هوډ ، عزم ، غلطي انګیرنې ، دهوکې یا فریب کې ککړ شوې یې نو لږ د خپلې میلمستون څخه بیر ون

دهغه په دې خبره باندې یونیسیس نور هم په غصه شو ، هغه د میلمستون ددروازې په لور ولاړ، په دې وخت کې علي پاشا ور

د علي پاشا ددغې قوې ضربې وروسته یونیسیس یو ځل بیا را پورته شو او تریوه وخته پورې یې علي پاشا ته د یوه لیوني سپي

علي پاشا ! تا دلته په دې کمره کې پر ما لاس پورته کړ نو پوه شه چې ستا د مرګ په پروانې باندې زما مهر ولګید . په دې پیښ
سره تباه کړي ، کله چې همداسې خلک پر تا باندې را دننه شي نو بیا به په دې کمره کې ستا حالات په شګو د لیک په څیر و ګر

علي پاشا سمدستي د یونیسیس ددغه ګواښ په ځواب کې څه و نه ویل : خو په یوه نا څاپه توګه یې خپله توره د تیکې څخه را وو
دخپلې تورې په اشارې سره یې یونیسیس ته وویلي :

یونیسیس ! زه د ډیره وخته را هیسې ستا بک بک اورم ، ستا اوتې بوتې اورم ، لږ څه د خپل میلمستون څخه بیرون را ووځه ، چ

دعلي پاشا ددې خبرې سره که له یوې خوا د یونیسیس په مخ باندې مرګ نڅا پیل کړې وه خو دبله اړخه هغه لږ څه د ډاډ سا
یې وویل :

یونیسیس ! د خپل کور په انګړ کې و دریږه او بیا اواز وکړه، څوک چې را بولې را ویې بوله ،زه تا ته اجازه درکوم څوک

د علي پاشا د وینا سره سم یونیسیس هملته د خپلې حویلۍ په منځ کې ودرید او بیا یې په زوره زوره چغې ووهلې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه خپل زور وواهه نو علي پاشا یې په ورو ورو په ښځه لاس را ښکود او ورته یې وویل:

یونیسیس ! اوس نو چپ شه ،ما تا ته د خپلو ملګرو او ملاتړو د رابللو فرصت درکړ ، او تا هغوی ته غږ وکړ، اوس زه هم انتظ

د شپې په تیاره کې یونیسیس په خپل ځای ډاډمن و هغه هیله من و چې هغه خلک چې هغه د خپل ملاتړ له پاره را غوښتي دې ن
وه ، دواړه چپ چاپ ولاړ و و نو کله چې د یونیسیس د اواز کومه پایله تر مخه را نغله ، نو علي پاشا ورته وویل :

یونیسیس ! تا وکتل چې ستا د اواز کوم اغیز مخ ته را نغی ، هیڅ دښمن بل دښمن ته دومره مهلت نه شي ورکولې و، تر دومر
پوره ډاډ سره به خپل د اوسیدو ځای ته ستون شوې هم وایې . ماتاته د اواز کولو مهلت هم درکړ .ما تاته د خپلو ملګرو د رابللو ل
په ډیره ذلیله مړینه ووژنم .

په ځواب کې یونیسیس په ډیره بې وسۍ سره دعلي پاشا په لور وکتل او ورته یې وویل : ګوره زما بدترینه دښمنه ! داسهي نه د

علي پاشا د غابښ چیچنې په ځیر ورته ځواب ورکړ او ورته یې وویل:

نه !...هغه څه چې زه درڅخه پوښتم لمړۍ دهغې ځوابونه راکړه . دهغې وروسته به بیا ستا د وژلو تر مخه ستا پوښتنې واورم ا
راکړې وه ، هغه ستا په هکله څه نورې خبرې هم ماته کړي دي ، د همغه اطلاعاتو په اساس به زه ستا ځواب تلم ، که چیرې درو

د علي پاشا په دې خبره د یونیسیس وجود نور هم لکه د باد په څیر په رپیدو شو . تر لږه ځنډه چپ خوله و . په دې وخت کې علي
ډوب اواز وویل چې :

زما نا ځاپې دښمنه واوره ! که چیرې رښتیا هم مجدالدین ستا ورور وی نو هغه ، دهغه پلار او ورور درې واړه پنځه کسانو وژلي دي

دیونیسیس د ځواب په اورید سره د علی پاشا په مخ کې د خوشحالی نښې را څرګندې شوې ، ددې وروسته یې ترې دویمه پوښت

تاسو دا خلک د چا په اشاره او امر وژلي دي ؟

یونیسیس په لړزیدلي اواز او ښتې ژبه باندې وویل چې :

په یونان کې دپادریانوو او راهبانو یوه ډله ده ، دا ډیره وینه خوړونکې ا و څیرونکې ډله ده . هغوی د مسلمانانو پر خلاف یو محا
ته راشي نو د همدې پادیانو د ویناو په اساس د هغوی څومره ډلې چې خپرې دې دهغوی کار و رتماموي ، د همدې پادریانو په
په حکم باندې ستا پلار او دوه ورونه به قتل رسولي دې ، دا په دې خاطر چې ستا پلار دې سیمو ته د مبلغ په څیر را غلي و او د

دپادریانو ددې ډلې او ددې انجمن د لارښوونې له پاره دوه کسه ستر پادریان دی ، هغوی ته لاټ پادریان هم وایي. دهغوی دو
یوه ډیره پخوانی ګرجه ده چې په همغې کې دوی خپلې غونډې تر سره کوي . اودیخنی به موسم کې دوې د «پلوپ» په جزیره
پادریانو ددې انجمن او غونډو عملي ، مالي او اخلاقي مرسته کوي

تر دې ځایه د یونیسیس خبرې خلاصې شوې ، علي پاشا هم د فکرونو په امواجو کې ډوب و ، او دلږ څه ځنډ وروسته علي پاش

یونیسیس ! تا وویل چې د دې پادریانو اجنټان د یونان په هره څنډه کې خواره واره پراته دې ، نو ددوی دا نمانیدګان په کومو ک
دې توثیق کې تا لږ څه غلطي هم وکړه نو بیا به ستا په مقدر کې د ذلت او رسوایي څخه نور څه نه وي .

د علي پاشا په دې خبره باندې یونیسیس تر لږ څه وخته پورې چپ پاته شو ځکه چې علي پاشا د خپلې تورې تیره سر د شا له اړ

علي پاشا ! په کوم کلي کې چې ته همدا اوس ولاړ یې ، نو داسې یې وګڼه چې دا دپادریانو تر ټولو ستر مرکز دې ، ددې کلي نژ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د ستر پادري کرسپاس او کوچني پادري اردیس څخه احکامات تر لاسه کوي . او بیا زه دهمدې احکاماتو په رڼاکې د ه

د یونیسیس د خوب په میندولو سره علي پاشا نور هم ډیر زیات خوشحاله شو ، داسې بریښیده چې هغه ددې خوب څخه پوره

ایا ستا دکور د غړو څخه بل کوم کس هم په دې ډله کې شامل دې ؟

دهغې ډیوښتنې په ځواب کې یونیسیس وویل : هو .... زما کشر ان دوه ورونه دې چې دهغوې څخه یې یو دلته دې .

علي پاشا دخپلې تورې سر لږ نور هم دهغه په څټ کې ور زور کړ او په تحکمانه شکل یې ورته وویل :

په کومه خونه کې چې همدا اوس ستا ورور شتون لري د همغې لورې ته ولاړ شه .

د علي پاشا په دې حکم باندې یویسیس لږ څه وویرید، لمړۍ خوشحاله وه چې په دې ترتیب هغه ته دخپل ورور دژوند د خوندې
شاشا روان و .

د لږڅه وخت وروسته یونیسیس یوې خونې ته ور ننوت ، خو د خونې دروازې ته د رارسیدو سره سم هغه هک پک شو ، ځ
رنګ تک ژیړ شوې و، یو ځل یې مخ را واړاوه او دعلي پاشا په لور یې په حیرانونکې ډول وکتل، هغه غوښتل څه ووایي ، خو

یونیسیس ! اعتراض به نه کوي ، زه پوهیږم چې څومره کسان چې په دې کمره کې پراته دې ټول ستا د کورنۍ غړي دي ، او
اخستي ، اوس نو د شپې په دې تیاره کې نه څوک ددې کلي څخه بیرون تللې شي او نه د بهر څخه ورسره څوک څه کومک او مر
خو خپل ورور ته دې ووایه چې که هغه په لاره کې د څه کولو شرارت وکړ او یا یې کومه غلطه لوبه کول زړه وغوښتل نو ز
تړې د خوندې وتلو اجازه ور نکړم . دا هم باید تا ته څرګنده کړم چې زما عسکر نه یواځې کلي په محاصره کې اخستي دې بلک
یې ور واستوه ، زما وسله وال ځوانان به دهغوې سره یو ځاې وې .

علي پاشا یونیسیس پریښود چې ورشي او خپل ورور وپوهوی ، یونیسیس هم تر ډیره ځنډه خپل ورور ته پټې خبرې وکړې ، ه
بیرون را ووتل .

د هغوې د تللو وروسته علي پاشا یو ځل بیا یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل : یونیسیس زه پوهیږم چې دوې ټول ستا دکورنۍ
دي ، دوې به نه یواځې تا بلکه ستا ټوله کورنۍ به په وینو کې لت پت کړي .

یونیسیس چپ چاپ مخته ولاړ او په هغه خالي ځاې کې کیناست چې علي پاشا ورته په ګوته کړې و. علي پاشا د خپلو وسله ال ځو
لاسونه د شا له خوا تړل شوې و . هغوې یې را وستل او دعلي پاشا تر مخه یې ودرول . او ورته یې وویل چې :

علي پاشا ! دغه هغه دوه کسه ځوانان دي چې تا را بللي و.

علي پاشا لمړۍ د خپلو وسله والو ځوانانو شکریه وکړه او بیایي یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس ! ایا دا هماغه دواړه ځوانان دی چې تا ددوې سره یو ځاې مجدالدین او دهغې ورور اوپلار درې واړه وژلي و .

یونیسیس خو په خوله څه و نه ویل خو بیا یې دغم او درد نه په ډکه توګه خپل سر و خوځاوه ، ددوې ددې خبرو څخه دهغو دوا

اوس نو د یونیسیس نه اخوا د علي پاشا سترګې په دغو دواړو ځوانانو و لږیدې ، تر لږه وخته پورې یې ددوې دواړو دسر نه تر

ایا تاسو دواړو د یونیسیس او د تولک نومې کلي رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځاې مجدالدین او دهغې مشر ورور او پلار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا ددې پوښتني سره سم دواړو ځوانانو خپل سرونه ښکته وغورځول ، هغوی خو په خوله څه نه ویلي خو دهغوی په دې

ماتاسو ته د چپ کیدو له پاره نه دې ویلي ،ما ستاسو څخه پوښتنه کړې ، دپوښتني ځواب راکړئ ،که چیرې زما د پوښتني ځواب ر
پرې کړې ، ستاسي ښه په دې کې دي چې هر هغه څه چې زه یې پوښتنه کوم دهغې سهي سهي ځواب راکړئ،

علي پاشا ددې خبرو وروسته لږ څه ځنډن شو ، څه فکر یې وکړ ، یو نظر یې په خپل مخکي ولاړو ځوانانو باندې وکړ اوبیا

واورئ اې قاتلانو ! زه تر ډیره وخته پورې ستاسې چپتیا نه شم زغملاې ، ما چې در څخه څه پوښتلي دهغې ځواب سمدستي

که چیرې یونیسیس ددې خبرې اقرار کړې وي چې هغه زمونږ سره یو ځاې مجدالدین ، دهغه مشر ورور اوپلار ټول وژلي دي

دهغوې دواړو په دې اقرار باندې د علي پاشا قهر او غضب نور هم زیات شو. او تر خپلې مخې ولاړ ځوانانو ته یې وویل :

اې دتیارو شیطانانو واورئ ! اې زما د پلار او دوو ورونو قاتلانو ! ما ستاسو پر خلاف د انتقامي عملیاتو لار خپله کړې ده . ک
خلاف حرکت وکړم.

هغوې دعلي پاشا ددې خبرو ځواب ور نه شو کړاې ، تر لږ وخته پورې علي پاشا هغوې ته کتل بیا یې په خپل څنګ کې ولاړو

دسرونو د پریکولو په وخت کې هغوې ډیرې زیاتې چغې او نارې ووهلې دهغوې ددغه حالت به کتلو سره دیونیسیس او دهغه دکو

د هغوې دواړو د وژلو وروسته علي پاشا د یونیسیس تر څنګ راغې دهغه سره خپله لوڅه توره په لاس کې وه. یونیسیس ډاډ

یونیسیس ! زه نه غواړم تا د شپې په تیاره کې ووژنم ، زه په دې خونه کې له تاسره نژدې کینم او شپه به سبا کړم ، سهار به زه
وحشي او د ړندې جذبې خاوندان دي اود پادریانو او راهبانو د انجمن ایجنټان او سرتیرې دي. اوس ته هم همدلته کینه شپه تیر

ددې خبرو څخه وروسته علي پاشا بیرته شا ته شو او تر را تلونکې سهاره پورې یې دخپلو ملګرو سره یو ځاې ددې شپې د

۲۳*****

په دغه ورځ کله چې د ماښام د تیارې د خپریدوسره سم ښایسته او ښکلې ریونا په منډو منډو د نریوس په کور ور ننووته. نو نر
ته ور ننوتې وه نور نریوس سمدستي خپل لاس د ډوډۍ څخه واخیست ، د نریوس دا حال د ریونا له پاره د زغم وړ نه و . هغ

نریوس خورې ! اول ته ژر ژر ډوډۍ وخوره ، د هغې وروسته به زه تاته یو ډیر ښه خبر واوروم .

د ریونا ددې خبرې سره نریوس ډاډمنه شوه ، هغې ژر ژر خپله ډوډۍ وخوړه ، د دې تر څنګ دهغې کوچنیانو او مور هم خپ
هم را ننوتل ، دهغوې په دې بې وخته راتګ باندې نریوس لږ څه حیرانه غوندې شوه . هغه داسې و ګڼله چې کومه ستره غمیز

ریونا ! کله چې ته زمونږ حویلۍ ته را ننوتې نو په هغه وخت کې ستا د څیرې حالات څه نور و خو کله چې تا وکتل چې زه
بریښي چې دا کومه معمولي پیښه نه ده .

تر دې وخته پورې رستاک او کیتهنا هم په خونه کې کیناستل ، نو بیا په کمرې کې ریونا نریوس ته وویل :

نریوس خورې ! څرنګه چې تاسو څلور واړو ډوډۍ خوړله ، نو په دې خاطر د ډوډۍ په وخت کې ما نه غوښتل تاسو په کوم فک

ریونا تردې ځایه خبره وکړه چې نریوس د غم ، اندیښني او فکر تر منځ د هغې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا ! ته ما ته زما د وروړ علي پاشا په هکله څه ويل غواړ ې؟ خداې دې نه کړ ې ايا هغه په کوم مصيبت کې نښتې دې؟ يا کو

دهغې په دې خبره باندې ريونا يو ځل بيا خبره بيل کړه .

نريوس ! ته مه انديښمنه کيږه ، که څه هم زما مور او پلار د علي پاشا په هکله انديښمند دي خو زه هيله منده يم چې د کوم کار

نريوس خورې ! زه خبره شوې يم چې علي پاشا د روميل په ولايت کې د خپل لښکر سره يو ځاې زمونږ د کلي تر څنګ خيمه
ولاړ ، او علي پاشا تيره شپه يو ځل بيا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . کله چې ما ته او زما مور اوپلار ته په دې هکله خبر
او انديښمن کړل.

نريوس خورې ! د علي پاشا په هکله زما انديښنه يوه قدرتي خبره ده . زه تر اوسه په دې نه پوهيږم چې د علي پاشا سره زما
ليک هم استولې و خو ماته د علي پاشا لخوا دهغه خط په هکله کوم ځواب را نغې . زه په دې هکله کومه شکوده او ګله هم نه ک

بلې ! ماغوښتل تاته ووايم ، چې کله چې مونږ درې واړه دعلي پاشا خيمي ته ورغلو نوهلته د علي پاشا نيمايي لښکر و او دهمدې ن
مونږ درې واړه هملته تم کړي خومونږ موافقه و نه کړه نو بيا هغوې مونږ ته په تفصيل سره خبره وکړه.

نريوس ! ددې نه مخته ماته هم معلومه نه وه او تا ته به هم په دې اړه کوم معلومات نه و خو زما پلار د علي پاشا د دواړو و
رسيدلې و چې په يونان کې د راهبانو اوپادريانو يو انجمن کار کوي ، دا انجمن چې دې سيمو ته هر مسلمان مبلغ د راتلو څخه
شول او زه يې ترې را ازاده کړم ، هم د همدې راهبانو او پادريانو د انجمن سرتيرې و.

ما ته ددې ټولو خبرو په هکله هغه وخت معلومات پيدا شو چې علي پاشا زما د خلاصون له پاره زما دکاکا د زامنو لاره و نيو
قاتلانو په لټون پسې و . خو قدرت په خپله داسې فرصت برابر کړ چې زما دکاکا د زامنو په لاسو زما دتښتولو په وخت کې ،د ق
مشرې په غاړه لرې ، يعني ددې کلي ټول وګړي د يوې مجرمې مافيا په څير د همدې انجمن د راهبانو او پادريانو سره اړيکې

نريوس خورې ! مونږ ته د انديښنې خبره داده چې علي پاشا په خپله د خپل نيمايي لښکر سره دهمدې کلي په لور ورغلي دی ،
خورجانې ! دا هغه خبره وه چې ما غوښتل له تاسره يې شريکه کړم اوهمدې خبرې زه انديښمنه کړې يم .

د ريونا په دې خبرو باندې نريوس هم د غم په فکر کی ډوبه شوه. مور يې هم د انديښنو به بحر کې و غورځيده او کوچنيانو با

ريونا ! که تاسې درې واړه هلته د علي پاشا خيمي پورې تللې وی،نوهلته خو مو داپوښتنه کولې شوه چې علي پاشا به کله بيرته د خپل

ريونا سمدستي ځواب ورکړ .

مونږ د علي پاشا د سالارانو څخه دا وپوښتل ، خو هغوې ته دعلي پاشا د بيرته را ستنيدو په اړه هيڅ معلومات نه و. زما پلار ،مور او
په دې خاطر مونږ درې واړه ستا لورې ته راغلو .

نريوس د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ . او بيا يې وويل :

زه به ډوډۍ تيار کړم ، لمړۍ ډوډۍ وخورئ بيا به کومه پريکړه وکړو . خو زه فکر کوم چې هغه به د شپې دشپې خپله موخه ت
دهغه سره په تفصيل سره خبره وکړو. اوس تاسو درې واړه کينئ چې زه درته غذا تياره کړم .

دهغې ددې خبرې په ځواب کې کيتهنا سمدستي وويلې:

نريوس لورې ! تا ته دڅه کولو اړتيا نه شته لکه څنګه چې ريونا وويل ،کله چې مونږ دعلي پاشا خيمي ته ولاړو نو د علي پاشا سا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کیتهنا ددې خبرو په واسطه نریوس تر یوه ځایه ډاډه شوه او بیا یې وویل:

که چیرې تاسي ربښتیا هم ډوډئ خوړلې وې او بیا راغلي یاست نو زما غوښتنه داده چي نن شپه به تاسي درې واړه دلته زما سره

کیتهنا ،ریونا او رستاک د نریوس په دې وړاندیز باندې په خپلو کې مشوره وکړه اوبیا ریونا نریوس ته وویل:

نریوس ! مونږ درې واړه ستا دا وړاندیز منو ، نن شپه همدلته له تاسره پاته کیږو، بیا به سهار وختي د علي پاشا د خیمي په لور

نریوس سمدستي له خپله ځایه پورته شوه او دهغو بسترو تر څنګ چي دخپلې مور او کوچنیانو له پاره یې خپرې کړې وې په بل

پرلپسې لري.....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۴)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول څوارلسمه برخه لولئ:
پرلپسي*****۲۴

تېره برخه له دې ځایه ولولئ

هلته علي پاشا د یونیسیس سره یو ځای ټوله شپه سهار کړه ،دهغه وسله وال ځوانان د یونیسیس د حویلی تر څنګ ټول کلي ، دننه او بهر ،په خپله محاصره کې اخستی و کله چي لمر د شرق له لورې را وخوت ، نو دعلي پاشا په حکم یې دکلي ټول خلک د کلي په شرقي برخه کې را ټول کړل ، هغوې یې په ډلو ډلو وویشل ، ځوانان یې ترې را وویستل او هغوې یې په یوه ځای کې را ټول کړل او ښځې ، کوچنیان ، زاړه او معذور خلک یې ترې بیل کړل . بیا یې یونیسیس د کلي د ځوانانو تر مخ و دراوه ، د کلي ټول ځوانان یې بې وسه کړي و د هغوې تر شا هم دعلي پاشا وسله وال ځوانان ولاړ و، د کلي د ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذورینو سره یې هیڅ غرض و نه کړ . هغه د خپلو عملیاتو د پیلامې تر مخه یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل :
یونیسیس! تا ددې خبرې اقرار کړې چي تا د رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځای ، او دهغه دوه نورو ځوانانو سره یو ځای چي تیره شپه یې ما کار ورخلاص کړ ، زما پلار او دواړه ورونه وژلي دي . په دې ترتیب تاسي پنځه واړه زما دپلار او دواړو ورونو قاتلین یاست . او اوس ما دخپل پلار او ورونو د قاتلینو څخه د څلور و معامله فیصله کړې ده ، یواځې ته پنځم پاته یې ، ستا کار به هم ډیر ژر تمام شي .
تا ما ته داهم ډاګیزه کړې ده چي تاسي ټول د پادریانو او راهبانود هغه انجمن غړی یاست چي دمسلمانانو په عامه وژنه کې لاس لري ، او دهغوې موخې دادې چي په دې سیموکې به نه کوم مسلمان مبلغ را ننوځي او نه به ورته د اسلام د خپریدو فرصت ورکړل شي. تا ماته دا هم ډاګیزه کړې ده چي ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادریانو د انجمن غړي او سرتیرې دي .
تردې ځایه علی پاشا چپ شو اوبیا یې په لږ څه اوچت اواز سره وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس ! زه تا ته داخبرې په اوچت اواز ځکه کول غواړم چې د کلي ټولو ځوانانو ته ستا په موجودیت کې دا ډاګیزه شي چې دوې ټول مجرمین دې او یونیسیس ددوې په جرمونو باندې شاهد اوګواه دې. نو زه به هیڅکله هم دا مجرمین و نه بښم ،یونیسیس ! تر اوسه پورې خو ماته یواځې دا څرګند و چې تاسې یواځې زما پلار او دوه وررونه وژلي دي ، خو ددې نه علاوه معلوم نه ده چې تاسې خلکو به تر اوسه پورې څومره مسلمانان مبلیغین دتیغه تیر کړي وي ، نو په دې خاطر یونیسیس!ستا او ستا د دې ملګرو ژوندي پرېښول د انسانیت له پاره سپکاوې دې .
تردې ځایه د خبرو کولو وروسته علي پاشا چپ شو بیا یې په نا څاپي توګه خپله درنه ځلیدونکې توره د نیام او تیکي څخه را وویسته ،څوقدمه مخته ورغی او یونیسیس ته یې وویل:
یونیسیس ! هغه څه چې زه یې کونکي یم هغه هیڅکله هم ستاسې سره تیرې نه دې ، هغه څه چې ستاسې د ځوانانو سر ه تر سره کیدونکي دي هغه هم دهغوې سره تیرې نه دې . تاسې د کینې نه ډک انسانان یاست او ستاسې په سترګو کې د کینی او تعصب پرته نور څه نشته . یونیسیس ! تا د ځلورونور ځوانانو سره یو ځاې زما پلار او دوه وررونه وژلي دي ، نو په دې خاطر ستا وژل پر ما فرض شوي دي .
ددې خبرې سره سم علي پاشا خپله توره را پورته کړه او په یوه ګذار یې د یونیسیس سر له تنې پرې کړ، فضا د چغو اوسورو نه ډکه شوه او دیونیسیس بدن په وینو کې لت پت پریوت . علي پاشا د یونیسیس د وژلو وروسته لکه د پخوا په څیر خپله توره دهغه په کالیو پاکه کړه او بیا یې خپل یو سالار راوغوښت او هغه ته یې څه حکمونه وکړ ل ، دهغې سره سم هغه سالار په خندا شو ، شاته ولاړ اوهغه وسله وال چې ددې کلي د ځوانانو تر شا ولاړ و هغوې ته یې څه اشاره وکړه ، دعلي پاشا حکم یې ورته واوراوه ،دهغې سره سم هغوې ټول مخته راغلل ، او د یوې اشارې سره سم یې دهغه کلي ټول ځوانان له یوه سره د تیغه تیر کړل .
کله چې دا عملیات پاې ته ورسیدل نو بیا علي پاشا ټولو هغو ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور ته چې هلته یې په ډیره بې وسۍ سره دغه ننداره کتله په وینا کې وویل :
دکلي زړو، کوچنیانو ، ښځو او معذورو ټول واورئ چې زما دین په ښځو ، زړو و کوچنیانو او معذور باندې د لاس د پورته کولو اجازه نه راکوي ، ستاسو سردار یونیسیس ما ته ویلي و چې ددې کلي ټول خلک د راهبانواو پادریانو د انجمن غړیتوب لري او د مسلمانانو په وژلو ویاړ ي، هم ستا سو د کلي خلکو زما پلار او دوه وررونه وژلي و نو اې د کلي خلکو واورئ چې زما نوم علي پاشا دې او زه د سلطان بایزید یلدرم د فوځ سالار یم ، ما د یونیسیس تر څنګ ددې کلي ټول ځوانان هم ووژل ،ځکه چې دوې ټول مجرمین و او د پادریانو او راهبانو د انجمن غړې او سرتیرې و ، زه پر تاسو باندې لاس نه پورته کوم .تاسې ټولو ښځو، کوچنیانو ، زړو او معذورو ته ښننه کوم، تاسې ټول خپلو خپلو کورنو ته ولاړ شئ ، خو یوه خبره یاد لرئ چې د نن نه وروسته که په دې کلي کې کوم مجرم انسان ته پنا ورکړل شو ه و او یا د نن نه وروسته زما جاسوسانو او مخبرانو ماته اطلاع راکړه چې ددې کلي د کوم وګړې اړیکې د راهبانو او پادریانو د انجمن سره دي نو ستاسې څخه به داسې انتقام واخلم چې ستاسو په فکر کې به هم نه را ګرځي .اوس تاسو ټول خپل کلي ته تللې شئ.
د علي پاشا په دې حکم باندې هغوې ټول خوشحاله شول ، بیا یې په منډو منډو باندې خپل ځانونه کلي ته ورسول ، علي پاشا هغه وژل شوې خلک ټول د هوایي مرغانو خورا ک ته پرېښودل او بیا بیرته خپلې خیمي ته راستون شو .

۲۵ *****

لمر څو نیزې را پورته شوې و ، او وړانګوېي دګرمۍ اغیز شینده ، ګرمي هرې خواته خپره و ، علي پاشا دخپل نیمایي لښکر سره بیرته د خپلې خیمي په لور را روان و. د رارسیدو تر مخه یوه عسکر ورمنډه کړه او دهغه د اس واګې یې په خپلو لاسو کې ونیولې او ورته یې وویل :
پاشا ستا په خیمه کې څو کسه میلمانه ناست دي . په هغوې کې ستا مور او ستا کشره خور هم شته ، زه به ستا آس تر اخور پورې یوسم او ته خپلې خیمي ته ورځه .
دخپلې مور او خور د خبر په اوریدو سره علي پاشا دومره خوشحاله شو چې د آسه یې را ټوب کړ اود آس د زین سره تړلې دوه خورجینه یې را پرانستل ، په خپله اوږه یې واچول ، آس یې د خپل عسکر په لاسو کې ورکړ او په خپله یې په یو څو ګامونو سره ځان خیمي ته ورساوه.
کله چې خیمي ته ور ننوت نو ویې کتل چې هلته په خیمه کې د هغه دمور قیرات او دسریان خور نه علاوه نریوس ، ریونا ، رستاک او کیتهنا هم ناست دي . کله چې علي پاشا خیمی ته ورننوت نو ټول د خپلوځایو څخه پورته شول ، علي پاشا ورمنډه کړه او د یوه کوچنی په څیر د خپلې مور په غاړه کې ور پریوت.
قیرات تر یوه وخته پورې هغه ښکلاوه او مینه یې ورسره کوله ، علي پاشا د خپلې مور څخه وروسته خپلې خور ته ورغی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په سر يې لاس راښکود ،بيا چې کله دهغه مور اوخور کيناستل نو علي پاشا هم په يوه خالي ځاې کې کيناست ،ددې سره سم د علي پاشا مور غوښتل هغه ته څه ووايي چې ريونا خبرې پيل کړې،
علي پاشا ! تا مونږ ته دويلو پرته زما د کاکا په کلي حمله وکړه ، په هغې کلي کې ټول مجرمين اوسيږي .او هغوې ټول د راهبانو اوپادريانو د انجمن غړې او سرتيرى او دمسلمانانو پر خلاف ورته دندې ورکول شوي دي . ته دداسې يوه ستر کار له پاره د شپې په تياره کې يوازې تللې وې ، کيداې شو چې هلته هغوې تاته کوم زيان در رسولې واې.
د ريونا په دې معقولو خبرو باندې علي پاشا دهغه شکريه وکړه او بيا يې ورته وويل :
ګوره ريونا ! زه خو ځانته نه وم، زما سره زما د لښکر يوه برخه هم وه . زما ددواړو ورونو او پلار پنځه کسه قاتلان وو، دهغوې له ډلې څخه دوه هغوې و چې ته يې تښتولې ، هغوې دواړه ستا دکاکا زامن و. ما هغوې ستا په موجوديت کې له تيغه تير کړل . دريم يې ستا د کاکا دکلي سردار يونيسيس و او دوه کسه نور ځوانان و چې د همدې کلي اوسيدونکي و ما دهغوې درې واړو کار هم ورخلاص کړ .
که جيرې ما يواځې همدا کار کولى نو زه به د شپې دشپې بيرته خپلې خيمې ته را ستون شوې وې، خو ما ته اطلاع راکړل شوې وه چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانواو پادريانو دانجمن غړي او سرتيرې دي او په دې سيموکې د مسلمانانو پر خلاف کار کوي ،نو ما د لمر د راختلو پورې انتظار وکړ دکلي ټول کوچنيان ، زاړه، ښځې او معذورين مې پريښوول او پاته مې ټول ځوانان له تيغه تير کړل . په دې ترتيب مې هغه کلي د مسلمانانو له پاره د خطر نه وويست . زه نن ډير زيات خوشحاله يم چې زه نن د خپل پلار او ورونو د قاتلينو څخه په بدل اخستلو باندې بريالي شوې يم.
دعلي پاشا په دې خبرو باندې د قيرات او سريان په مخونوکې د خوشحالى ليکي را پيدا شوې چې هغوې خپله خوشحالي په الفاظو کې نه شو بيانولې ، قيرات يو ځل بيا دخپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په خپله غيږ کې و نيو اوډيره مينه يې ورسره وکړه. ددې سره سم سريان هم د خپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په تندې باندې موچې کړ . بيا نو قيرات علي پاشا ته وويلې:
علي پاشا زويه ! تا هغه کار ترسره کړ چې د ډيرې مودې را هيسې يې ما انتظار کاوه ، زويه ! تا زما د کورنى عزت او وقار پورته کړ .
قيرات لا دا خبره کوله چې علي پاشا د خپلې اوږې څخه خورجين را ښکته کړه په هغې کې يې لاس ور ننويست او د پنو يوه ډيره قيمتي جوړه يې ترې را وويستله ، اودخپلې مور په لور يې ور وړاندې کړه او ورته يې وويل :
اې مورجانې ! ما ستا له پاره دوه جوړه پني اخستي وې ، چې يوه يې همدا ده ،مادا بوټان تاته د نکوپولس په ښار کې را نيولي و . اې مورجانې ! دا بوټان ما په خپل خورجين کې له ځانه سره ګرځول ، او غوښتل مې چې کله دخپلو دښمنانو څخه بدل واخلم نو په خپلو لاسو به يې خپلې مور ته په پښو کوم. اوس ته خپلې پښې راوړندې کړه تر څو ستا زوې علي تا ته په خپلو لاسو دا پڼې په پښو کړي . اې زما مورې ! ما دخپل کوچنيتوب ا و ځوانى ډيره برخه ته پښې ابلې ليدلې يې، درنې مورې ! دا چې هغه وخت ما څنګه دا زغمل په الفاظو کې يې نه شم بيانولې. خو د هغه خداې ډير زيات شکر دې چې هغه ماته ددې کار د ترسره کولو توفيق را وبانبه .
ددې سره سم علي پاشا هغه پڼې ور مخکې کړې ، قيرات هم خپلې پښې خپل ځوى ته ور وړاندې کړې اوعلي پاشا خپلې مور ته پڼې ور په پښو کړې ، بيا هغه دخپله ځايه پورته شو او په لوڅه زمکه يې خپل خداې ته سجده وکړه. تر لږ څه وخته پورې هغه په سجده پروت و، ژړل يې ، قيرات هم دهغه سره په ژړا پيل وکړ سريان هم دژړيدو پرته پاته نه شوه . ټول د غم په موجونو کې را ګير شوي و. بيا چې کله علي پاشا پورته شو اوپه خپل ځاې کيناست ټولو وکتل چې د علي پاشا په سترګو کې اوښکې وې اوهغه يو نا څاپه په خندا بدلې شوې ، نو قيرات علي پاشا ته وويل :
ګرانه زويه علي پاشا ، ستا په سترګوکې اوښکي دى! ته ژاړې! د قيرات په اوازکې يودرد ، يوه آه ،اويوډول اذيب او تکليف و.
علي پاشا نرى شانته خندا و کړه او ويې ويل : اې مورجانې! دا خو دشکر او ممنونيت اوښکى دي، زه د خپل خداې ډير زيات ممنون يم چې هغه زما مور ته زما له لاسه خوشحالى ور وبښلې.
دعلي پاشا ددې خبرو په واسطه تر لږ ه وخته پورې ټولو وخندل ، دهغې وروسته دعلي پاشا مور قيرات په يوې نوې او زړه پورې موضو ع باندې خبرې پيل کړې او ويې ويل :
علي پاشا زويه ! دلته د راتللو سره سم چې کومې خوشحالي ماته تر لاسه شوې ده نو زه هغه په الفاظو کې نه شم بيانولې .
قيرات تر دې ځايه خبره وکړه چې علي پاشا په کې ورټوپ کړ او ويې ويل :
اې مور جانې تاسې څنګه دلته راغلى ياست ؟ ايا کومه مهمه خبره وه چې دهغې له پاره تاسې د بروصې نه تر دې ځايه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلو زحمت ګاللي دي .
د علي پاشا په دې پوښتنه د قيرات په مخ کې د خوشحالۍ ليکې را تازه شوې ،او بيا يې په خبرو پيل وکړ.
علي پاشا، زويه ! زه دلته د مقصد پرته نه يم راغلی ، زويه ! دا خو دلته زما د راتللو وروسته ما ته معلومه شوه چې تا د خپل پلار او ورورنو د قاتلانو څخه بدل اخيستي دی . خو زوې جانه ! زه هسې د يوې بلې خبرې له پاره راغلی يم . ما دخپله ځانه سره يوه نجلۍ هم راوړې ده او غواړم دهغې سره ستا کوژده تر سره کړم . زويه ! ما دا نجلۍ تاته ستا د ژوند د ملګرې په څير غوره کړې ده. او زما په دې خوښه کې د سلطان بايزيد يلدرم خوښې هم ګډه ده. هغه وايي چې په هر صورت کې ته بايد ددې نجلۍ سره کوژده وکړې. او تر يوه وخته پورې تاسو دواړه يو ځای يو د بل خوې بوې باندې و پوهيږئ ، او بيا سره واده وکړئ ، ددې نجلۍ مور اوپلار هم په دې رشته باندې خوښ اوتيار دي او هغوې په خپله خوښه دا نجلۍ له مونږ سره را ليږلې ده . زويه ! هغه نجلۍ ما هلته ستا د خيمي تر څنګ دبلې خيمي په يوه کونج کې کينولې ده . د لږ ځنډ وروسته به زه تا ته هغه نجلۍ در وښيم. او دهغې وروسته به په همدې خيمه کې د کوژدې مراسم تر سره شي .
علي پاشا د خپلې مور په دې خبره لږ څه انديښمن غوندې شو، بيا يې خپلې مور ته و کتل او ورته يې وويل :
اې مور جانې ! ددې تر مخه خو به مو له ماسره مشوره کړې وای ، او زما څخه به مو د خوښې او ناخوښې په اړه پوښتلي وای ،
علي پاشا غوښتل نور څه هم ووايي ، خو مور يې خبره ور غوڅه کړه .
علي پاشا زويه ! هغه نجلۍ به خامخا ستا دخوښې ثابته شي ، زويه زه ستا خيمي ته د شپې په اخرى برخه کې را ننوتي يم ، او ستا سالار زه او سريان دواړه همدلته ستا په خيمه کې پريښودو ، او زمونږ يې ډير زيات عزت او درنښت وکړ . ما هغه سالار ته دشپې وويل چې سهار وختي زما لور نريوس ماته را ورسوئ. نو کله چې هغه سړې د نريوس پسې ولاړ نو دهغې سره يو ځای ريونا ، دهغې پلار رستاک او مور يې کيتهنا چې همدلته د نريوس په کور کې يې شپه سبا کړې وه ، هم يو ځای را غلل. دخيمي تر څنګ چې کومه نجلۍ ناسته ده نو هغه يواځې نريوس کتلې ده ، بل چاته مې دهغې دکتلو اجازه نه ده ورکړې هغه وخت چې نريوس ، ريونا ، رستاک او کيتهنا دې خيمي ته را ننوتل نو په هماغه وخت کې ما او سريان نريوس د خيمي هغه برخې ته يوړله ،همدلته مو هغه نجلۍ نريوس ته وښووله ، زويه ! دا چې هغه نجلۍ څه ډول ده دهغې په هکله به نريوس تاته ووايي . تر هر څه لمړۍ د نريوس خبره واوره اوبيا چې څه وايي هغه ووايه . ددې نجلۍ د تعريف له پاره نريوس لا د پخوا څخه ښه او غوره الفاظ لټوي ، زما په فکر چې تر اوسه به يې دهغې د تعريف له پاره ښه او درانه الفاظ پيدا کړي هم وي . نو اوس خو هغه څه چې نريوس وايي هغه په ښه غور سره واوره . او بيا دی خپل عکس العمل و ښايه .
کله چې د علي پاشا مور چپ شوه نو تر ډيره ځنډه په خيمه کې سکون او چپتيا حاکمه وه .د دې وروسته نريوس علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما ګران او دروند وروره علي پاشا ! هغه نجلۍ چې ماته ښوول شوېده او اوس ستا کوژدن ورسره کيدونکې ده اوبيا ستا واده ورسره کيدونکې دې هغه ډيره حسينه ، ښايسته او د ښه شکل او صورت خاونده ده . دهغې جسم د بلورو په څير تراشل شوې ،د هغې نازک ښايسته لاسونه ، دهغې نرۍ او ښايسته ګوتې ، د مرمرو په څير بازوګان ، نرۍ ملا، د وريښمو په څير ويښتان ،د صراحې په څير نرۍ غاړه ، دهغې ښايست په يوه توپان بدل کړې ......
ريونا تر اوسه پورې چپه خوله ، حيرانه ، او په انديښنو او غمونو کې ډوبه ناسته وه. د نريوس په دې خبرو باندې يې ډير حيرانونکي غوندې عکس العمل ښوده ، د هيچا سره يې سترګې نه مخ کولې ،سر يې ټيټ کړې و، د غمونو په څپو کې ډوبه او چاپيريال پرې هره لمحه تريخيده ، ځکه نريوس خو دهغې ټول خوبونه له منځه وړي و . هغې خو په ډيرو هيلو ا و اميدونو سره د علي پاشا سره د خپلې مينې اظهار کړې و، ددې تر مخه دهغې مور او پلار ددوو ځوانانو سره د هغه کوژده کړې وه، په داسې حال کې چې دهغې ځوانانو سره نه دهغې مينه وه او نه رغبت ، يواځې دهغې مور اوپلار و چې هغه يې دهغوې سره تړلې وه او دې هم هغه رشته په پوره چپه چپتيا سره منلې وه . خو د علي پاشا سره معامله بل منګه وه . علي پاشا دهغې دخوبونو ځوان و، لکه څنګه چې هغه په خپل کور کې دهغې عزت کړې و ، دهغې عفت يې خوندې ساتلې و نو هلته هغه په دې باندې يو بل تر ټولو زيات احسان وکړ . هغه وخت چې د هغې دکاکا زامنو هغه تښتوله ،نو علي پاشا نه يواځې هغه د هغوې د پنجې نه خلاصه کړه بلکه د هغې ابرو او عزت يې هم خوندې وساته . دهمدې کرچار په وسيله د ريونا په زړه کې د علي پاشا له پاره د محبت او منيي انګار را تازه شو خو هغې ورته د شرم نه د همدردۍ پوخ ور واغوست . او اوس خو ريونا د ژوند هغه موړ ته رسيدلې وه چې د هغې څخه د بيرته ستنيدو زغم ورسره نه و . ځکه چې علي پاشا اوس دهغې منزل او دهغې دغوښتنې اخري ځای و .
دلته په خيمه کې چې کله دهغې په شتون کې د علي پاشا سره د بلې کومې نجلۍ د کوژدې خبرې کيدې نو دې ټولو خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغي په زړه ،او ذهن باندې د نشتر په څير زخمونه جوړول. خوبيا هم هغه چپه خوله ناسته وه ، زغم يې کاوه ، ځکه چې که هغه ويل نو هغې ډير څه ويلاې شول ، خو دخپل مور اوپلار په موجوديت کې هغه مجبوره وه او دعلي پاشا مور ته يې هم هيڅ و نه شو ويلاې .

کله چې نريوس خپل تعريفونه اوصفتونه خلاص کړ ل اوچپ شوه نو دعلي پاشا مور په خبرو پيل وکړ.

نريوس لورې ! پورته شه او هغه نجلۍ د خيمي د هغې برخې څخه دلته راوړه ،

د قيرات د خبرې سره نريوس د خپله ځايه سمدستې پورته شوه ، په دې وخت کې قيرات ريونا ته وکتل او په ډير محبت او مينه يې ورته يې وويل :

ريونا جانې لورې ! ته هم دنريوس سره ولاړه شه ، دواړه خويندې يو ځاې هغه نجلۍ د خيمي د هغې برخې څخه دلته راوړئ ،

ريونا همغسې ټيټ سر په خپل ځاې ناسته وه ، پورته نه شوه ، خو بيا يې هم په يوه ټيټ او مړژواندې اواز سره قيرات ته وويل :

اې زما مشرې مورې ! زما په فکر يواځې نريوس خور ددې کار له پاره پوره ده . هغه نجلۍ خو څه شله ګوډه نه ده چې مونږ يې په دوو کسانو باندې را پورته کړو او دلته يې را وړو. نريوس خور هغه نجلۍ په يواځې ځان دلته را وستلې شي .

د ريونا په دې سوزيدونکو خبرو باندې ، قيرات ، سريان ، نريوس ، رستاک اوکيتهنا ټول په يوه وار په زوره زوره وخندل .

خو دا خندا تر هغې چې علي پاشا باندې ډيره بده و لګيده دهغې نه زياته په ريونا باندې بده ولګيده ، که څه هم د قيرات ، سريان او نريوس خندا د ريونا له پاره د زغم وړ نه وه ، خو دداسې خوشحالۍ نه ډکه خندا د ريونا د مور اوپلار څخه بلکل د توقع او اميد پر خلاف وه. خو بيا هم قيرات يو ځل بيا وويل :

ريونا لورجانې ! زه هيله لرم چې ته به زما خبره و منې او د نريوس سره به هغه بلې خونې ته ولاړه شې ، زما لورې ! دا زما غوښتنه ده چې تاسې دواړه خويندې هغه نجلۍ تردې ځايه په پوره عزت او درنښت سره راوړئ.

د قيرا ت په دې اصرار سره ريونا د خپله ځايه پورته شو ه ، او بيا و دريده او په ډيره قهرجنه لهجه يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل : درځه ، مخته شه !

نريوس په خندا شوه او د خيمي هغې بلې برخې ته ور روانه شوه. ريونا هم ورپسې ورپسې پښه نيولې روانه وه . د خيمي بلې برخې نيمايې ته چې ور رسيدل نو نريوس و دريده ، ريونا په ډيره بې قرارۍ سره د خيمي دهغې بلې برخې جايزه اخيسته ، هغې وکتل چې د خيمي هغه بله برخه بلکل خالي پرته ده .نو په دې وخت کې يې په ډيرې انديښنې ، او غم او فکر سره نريوس ته وکتل او ورڅخه يې وپوښتل :

نريوس ! هغه نجلۍ چيرې دې دکومې د راوړو په خاطر يې چې زه له تاسره د خيمي دې برخې ته را ليږلې يم. ايا هغه نجلۍ دومره درنه شوه چې تا په يواځې ځان هلته نه شوه را وستلاې؟ نريوس ! زما له تاڅخه داسې هيله اواميد نه و ځکه چې ته پوهيدې چې زه د علي پاشا سره د ليونتوب تر پولو مينه کوم. دهغه په محبت ، مينه او غوښتلو کې زه تر هغه ځايه رسيدلې يم چې دهغې څخه ما ته بيرته ستنيدل شوني نه دي . خو ددې سره سره بيا هم ته د علي پاشا د موره سره يو ځاې شوې او غواړې د علي پاشا سره بله نجلۍ کوژده کړئ، زه به اوس تا ته څه ووايم . ته پوهيږې چې تا ماته تل دخپلې کوچنۍ خور په څير خيال کړې دې ، خو زه به اوس ستا ددې رويې اوسلوک په اړه همدومره ووايم چې تا دخپلې کوچنۍ خور سره ظلم او تيرې وکړ . ماتاته داهم ويلې و چې ما علي پاشا ته د محبت نه ډک پيغام هم استولې دې او کيدې شي هغه خط علي پاشا لوستې هم وي ځکه دهغې ليک وروسته ما دا احساس کړې و چې لکه څنګه چې زه علي پاشا غواړم په همغه اندازه هغه هم زما سره مينه کوي ، تا وکتل چې کله چې دهغې مور غوښتل د هغې کوژده زما څخه پرته د بل چا سره وکړي . نريوس! تا وکتل چې نه يوازې دا چې دهغې پر مخ باندې د ناخوښې ليکې را ښکاره شوې بلکه هغه په څرګنده اوډاګيزه توګه خپلې مور ته وويل چې اې مورجانې ! په دې هکله خو به د ې زما څخه مشوره اخستې وې .

نريوس ! دهغه وخته چې تا ماته خور ويلې دې نو ديوې خور په څير خو به دې د علي پاشا مور اوخور ته دا ډاګيزه کړې وې چې ريونا د علي پاشا ده او دهمغې په سترګو به ژوند کوي . ځکه ريونا دهمغې له پاره پيدا شوې ده . ګوره نريوس ! که ماته علي پاشا تر لاسه نه شو نو ريونا به ژوندۍ پاته نه شي.

دريونا ددې خبرو وروسته نريوس لږ څه چپ شوه او فکر يې وکړ .او په ژوره توګه يې ريونا ته وکتل اوورته يې وويل:

ريونا ! دا سې وګڼه چې حالات زما د کنترول‍ه وتلي دي ، تا ته به ياد وي چې يو ځل ما په خپل کور کې له تا څخه وپوښتل چې ايا ته علي پاشا سره مينه کوي اوهغه دې خوښ دې ؟ نو تا په پوره بې پروايي سره يو زوروره خندا وکړه او په ډيره ناخوښه توګه دې وويل چې ته دعلي پاشا سره محبت نه کوي ،نه ته هغه غواړې او نه يې خوښوې . تا دا هم وويل چې ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا سره يو ډول همدردي لري . نو په دې خاطر ته دهغه سره د خپلولۍ اظهار کوی. اودا همدردي هم په دې خاطر ده چې علي پاشا ، دهغه مور اوخور ته هلته دهغوې په کور کې د يوې درنې ميلمنې په څير ساتلې وې او ستايې ډير زيات درنښت کړې دې . کله چې تا زما تر مخه دا خبرې ډاګيزه کړې نو ما ستا همدا خبرې دعلي پاشا مور ته ورسولې ، زما په فکر چې ستا دهمغو خبرو په اساس دا پريکړه شوې ده .

د نريوس ددې خبرو په ځواب کې ريونا تر يوې لحظې پورې چپ پاته شوه . بيا يې نريوس ته په ډير قهر او غضب و کتل او ورته يې وويل چې :

نريوس ! په دې کې شک نه شته چې هغه وخت ما ستا تر مخه داسې خبرې کړې او خپل احساسات مې ډاګيزه کړې ، ما دا ويلي و چې زه دعلي پاشا سره نه محبت کوم او نه هغه غواړم . خو داسې ګڼه چې دهغې الفاظو په ويلو سره ما هم خپل ځان ته دوکه ورکړی وه او هم خپلې مينې ته . په هغه وخت کې زه د محبت د احساس او جذبو څخه بلکل بې خبره وم . نريوس! ما هغه وخت هم تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره يو ډول همدردي لرم خو په حقيقت کې همدا همدردي يو محبت او غوښتنه وه چې ما په هغه وخت کې نه شوه درک کولای ، ماتاته پخوا هم ويلي چې زه د محبت او مينې د جذبو څخه بلکل بې خبره وم. دا په دې خاطر چې ددې تر مخه زما دداسې کوم وګړې سره واسطه نه وه پيدا شوې چې ما ورسره مينه او محبت کړې وې . لمړی مې د کاکا زوې سره کوژدن وشوه او ما په پټه خوله و منله ، هغه نه زما خوښه وه او نه مې هغه کله هم دخپل ځان له پاره غوښتې و.

دهغه د مړيني وروسته زما مور او پلار زما کوژدن دکلي د يوه ځوان يوتاش سره وکړه، په داسې حال کې چې ما يوتاش يو ځل کتلې و، نه ورسره زما کومه مينه وه او نه زما کومه غوښتنه، په دې اساس زه د پخوا څخه ددې احساس او جذبې څخه خالي وم.

خورې ! کوم احساس چې دعلي پاشا له پاره زما په زړه کې د همغه لمړی ورځې څخه را پيدا شوې و نو دا زما دوکه او فريب و چې هغې ته ما دهمدردی نوم ورکړ. او زما خورې ! په حقيقت کې همغه د علي پاشا سره زما د محبت او مينې پيلامه وه . افسوس چې ما خپل احساس اومحبت و نه شو پيژندلاې ، او نن وخت يې زه په داسې دوه لاريو کې درولې يم چې مرګ يې را ته را نژدې او ژوند يې را څخه لرې کړې دې .

ريونا د لږ څه وخت له پاره و دريده اوبيا يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل :

نريوس ! اوس ته ووايه چې تا زما دغه جذبات اواحساسا ت څه ډول او څنګه د علي پاشا مور ته ور ورسول؟

نريوس د ځواب له پاره ريونا ته په کتلوشوه او بيا يې ورته وويل :

ريونا خورجانې ! ما تاته پخوا ويلي چې علي پاشا د خپل لښکر مخبران ټاکلي چې کله کله زما دکور په شاوخوا کې واوسيږي زما او زما د کوچنيانو پوښتنه وکړي ، تر څو په دې سيمو کې کوم دښمن پر مونږ باندې حمله ونه کړي . دا مخبران په پرلپسې توګه زما او زما د مورسره رابطه کوي ، او که کله هم دکوم شي اړتيا پيښيږي نو زه د همدوې له لارې علي پاشا ته پيغام ليږم .

ريونا خورې ! دهمدغو مخبرانو څخه يې يو د بروصې دښار په لورې ته ، هغه ماته راغې، او دعلي پاشا د وينا په اساس يې له ما وپوښتل چې د بروصې ښار ته د تللو له پاره خو څه نه لري ، که د علي پاشا د مور له پاره کوم پيغام وي نو وي وايه ، زه به يې ور رسوم . څرنګه چې په هغو ورځو کې تا ماته په ډاګه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه نه لرې او نه هغه د خپل ځان له پاره خوښوې نو په دې خاطر ما ستا دزړه خبره د علي پاشا مور ته ور سوله ، او نن دهمغه خبرو پايلې دې چې د علي پاشا کوژدن د بلې نجلۍ سره کيږي .دا نجلۍ د علي پاشا مور د خپله ځانه سره د بروصې د ښاره را وړې ده . ما هم هغه نجلۍ کتلې ده ، هغه ډيره ښايسته ، ښه شکله ، او را ښکودونکې سترګې لري ، هغه دومره ښايسته ده چې که چيرې د شپې په تياره کې هغه و ساتې نو بيا به هم دهغه څيره د شمعې يا مشال په څير خپل چاپيريال روښانه کړي .

د نريوس ددې خبرو په اوريدو سره ريونا يو ځل بيا په احتجاجي توګه نريوس ته وکتل او ورته يې وويلې :

واوره نريوس ! پس له دې به زه تاته هيڅکله هم خور و نه وايم. يواځې په نامه به دې را بولم ،ځکه چې تا پر ما ډير زيات ظلم او ستم کړې دې ، نريوس که چيرې تا زما پخوانې احساسات د علي پاشا مور ته رسولې شول نو زما وروستي جذبات به دې هم ورته رسولي واې ، که چيرې ما پخوا تاته ويلي و چې زه دعلي پاشا سره مينه نه لرم . خو وروسته مې درته وويلي چې زه د علي پاشا سره د زړه له کومې مينه لرم او د ځان له پاره يې غواړم .دهغه د ملګرتوب غوښتونکې يم او دهغه نه پرته ژوند نه شم کولې ، تا ته په کار و چې لکه څنګه چې دې زما مخته خبرې هغوې ته ور رسولې داسې زما وروستۍ خبرې هم هغوې ته ور ورسوې . زه ډاډ منه يم چې که چيرې تا همداسې کړې واې نو نن به زه ددې غميزې سره نه مخ کيدم. زه نن دعلي پاشا له پاره د يوې پردۍ نجلۍ حيثيت لرم ، او هغه ځاې چې زه په کې بايد نن ولاړه واې هلته نن يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ دريدلې ده . د علي پاشا دهغه ملګرتوب حق چې له ماسره و هغه نن بل چاته ورکول شوي دي . خو زه به دا حق هيڅکله هم و نه منم . زه خو هغه نجلۍ ته څه نه شم ويلي ، خو زه به دعلي پاشا سره په دې هکله ضرور خبرې وکړم. ځکه چې کله چې علي پاشا زمونږ له ځايه رخصت اخيست ،او د سلطان بايزيد سره د جنګ ډګر ته روان و او ماورته د لارې توښه تياره کړې وه نو په هغې کې ما د خپلې مينې اومحبت يو ليک هم ايښې و او په هغې کې مې علي پاشا ته دخپلو احساساتو اظهار هم کړې و. زه هيله منده يم چې علي پاشا به زما د هغې محبت او مينې خيال و ساتي او زما د غوښتنې درنښت به وکړي ، او کومه نجلۍ چې دعلي پاشا مور هغه ته غوره کړې ده هغه به پرېږدې او زما ملګرتوب اوزما محبت او مينې ته به ترجيح ورکړي .
تردې ځايه دخبرو کولو وروسته ريونا يو ځل بيا ودريده ، دهغې سترګو د اوښکو نه ډکې وې او بيا د اوښکو څو څاڅکې د هغې په لمن باندې لاندې ولويدل . دهغې ددې حالت په کتلو سره نريوس نښتې معلوميده ، غوښتل يې څه ووايي خو ريونا يو ځل بيا شروع وکړه.
ما خو ته ټول عمر خپله خور ګڼلې وې خو تا دخور په بڼه زما سره ډېر ظلم او تيرې وکړ که چيرې تاد علي پاشا په اړه زما دغه جذبات اواحساسات دهغه مور ته نه شوې رسولې ، نو کوم وخت چې د علي پاشا مور دلته راغله او د بلې کومې نجلۍ سره يې د علي پاشا د کوژدنې خبره کړې وه نو په هغه وخت کې هم تا دا ويلې شول چې د علي پاشا له پاره د ريونا نه بله مناسبه نجلۍ نه شي پيدا کيدې. نو که اوس تا دعلي پاشا د مور تر مخ زما د جذباتو او احساساتو د ښکاره کولو هڅه کړې وې نو شونې وه چې د علي پاشا مور چې کومه نجلۍ د بروصې ښخه له ځانه سره راوړې ده هغه به يې له ياده ويستلې وې اودعلي پاشا سره به يې زما کوژده کړې وې ، خکه چې زه پوهيږم چې دعلي پاشا مور زما په هکله ډېره مهربانه ، او همدرده ښځه ده . که چيرې تا د علي پاشا مور ته داټول هر څه ويلي واې نو زه په ډاډ سر ويلې شم چې دوې به زما په حق کې پريکړه کړې واې .
د ريونا په دې خبرو نريوس تر يوه حده پورې تروه شوې وه . تر لږ څه وخته پورې يې سر ټيټ کړې و او څه فکر يې کاوه ، بيايې د ريونا په لور وکتل او ورته يې وويل :
ريونا جانې ! که ته غواړې نو زما په ذهن کې يو وړانديز شته دې . په دې ترتيب سره به ته دخپل منزل په لاسته راوړوکې بريالۍ کيږي . ريونا خورې ! هغه نجلۍ چې دعلي پاشا مور د بروصې له ښاره له ځانه سره يو ځاې راوستې ، پريږده چې د هغې کوژده د علي پاشا سره تر سره شي. زه به په دې لړ کې دعلي پاشا د مورسره خبرې وکړم . او همدا نن به ستا کوژدن هم دعلي پاشا سره تر سره کړو ، ځکه چې علي پاشا تا او د بروصې ښځه راغلې نجلۍ دواړه په يوه وخت کې د ښځو په څير ساتلې شي . په دې ترتيب که د بروصې ښځه راغلې نجلۍ ته دا څرګنده شي چې هغه دعلي پاشا په ملګرتوب کې راتلونکې ده ،په دې خاطر چې هغه نجلۍ هغه خوښوې نو هغې ته به هم خپل منزل تر لاسه شي او ته چې د ليونتوب تر پولو پورې علي پاشا سره مينه لرې او دخپل ځان له پاره يې غواړې تا ته به هم خپل منزل او مقصد تر لاسه شي. ووايه چې په دې لړ کې ستا آند څه دې ؟
د نريوس په دې خبرو باندې د ريونا په مخ کې د قهر او غضب نښې را ښکاره شوې ، بيا يې په ډېره ناخوښۍ سره وويل :
نه نريوس !دا هيڅکله هم نه شي کيداې ،ما دعلي پاشا سره مينه کړې ده ، هغه مې د ځان له پاره غوښتې د ي ، زه به هيڅکله هم دا خوښ نه کړم چې زما دا غوښتنه ، زما دامينه سره وويشل شي ،هو ! که چيرې د علي پاشا ملګرتوب ما ته تر لاسه شي نو زه به دهغه د ټولې مينې ، محبت او غوښتنې حقداره اوسم .اوکه نه په ياد ولره که چيرې زما علي پاشا ماته تر لاسه نه شو نو ما لکه څنګه مې چې مختنه تاته وويل چې ريونا به د علي پاشا پرته ژوندۍ پاته نه شي .
نريوس ! ما تاته پخوا هم ډاګيزه کړې ده چې ما د همااغه لمړۍ ورځې ښځه د علي پاشا سره مينه پيل کړې ده خو څرنګه چې زه د محبت او مينې د جذبې ښځه نا خبره وم نوما دغې محبت او مينې ته د همدردۍ نوم ورکړ. بس داسې يې و ګڼه چې دا زما بې عقلي او نا پوهې وه. او زما همدا بې عقلي ماته نن ستر مصيبت او غم و ګرزيد. او که نه په همااغه لمړي ځل چې تا له ما څخه د علي پاشا د محبت په هکله پوښتنه وکړه نو که چيرې زه رينښتا احمقه او نا پوهه نه وايې نو په همااغه وخت به مې ځوا ب درکړې و چې علي پاشا زما منزل ، زما محبت او زما غوښتنه ده . په هرصورت نريوس ! لا تراوسه هم څه له لاسه نه دې تللي ، اوس هم که چيرې ته دعلي پاشا د مور سره په دې هکله خبرې وکړې نو زه ډاډه يم چې هغه به زما په حق کې پريکړه وکړي . زه به په خپله په دې اړه د علي پاشا سره خبره وکړم . زه پوهيږم چې دعلي پاشا جذبات به زما په حق کې وي . تا ونه کتل چې علي پاشا په څرګنده توګه خپلې مور ته وويل چې د واده په هکله به يې ورسره مشوره کړې وې. اوس هم وخت مه ضايع کوه . ووايه چې هغه نجلۍ چيرې ده ؟ راځه چې هغه له ځانه سره يو ځاې د علي پاشا مور ته يوسو . هلته به ټول په ډېره بې قرارۍ سره زمونږ انتظار کوي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریونا د پوښتنې په هکله نریوس تر لږ څه وخته پورې په فکر کې ډوبه شوه. بیا یې په ټیټ او راز لرونکي اواز سره وویل :
ریونا خورې ! ته خوژاړې ، ستا په سترګو کې اوښکې دي ، ته خپل ځان سنبال کړه، زه به هغه نجلۍ په خپله دعلي پاشا او دنورو تر مخ له ځانه سره یوسم .
ریونا سمدستي خپلې اوښکې وچې کړې او ویې ویل : څه ، وایه هغه نجلۍ چیرې ده چې زه یې هم درسره یو ځای هلته دعلي پاشا مخې ته بوزم .
د ریونا ددې خبرې سره نریوس یو نا څاپه په زوره و خندل ، لمړۍ یې خپله خوله ور وړاندې کړه او دریونا مخ یې ښکل کړ اوبیا یې په دې بل مخ باندې لاس کیښود او ورته یې وویلې : ریونا جانې خورې ! هغه نجلۍ چې زه یې دعلي پاشا تر مخه دهغې د کوژدنې په خاطر ور حاضروم هغه په خپله همدا ته یې !
د نریوس په دې خبره ریونا یو ټکان وخوړ ، ډیره حیرانه او متعجبه شوه، نریوس ته یې مخ کړ او ورته یې وویلې :
دا ته څه وایې ، دعلي پاشا مور زه له تاسره ددې له پاره را ولیږلم تر څو دخیمې دهغې برخې څخه چې د بروصې څخه راغلې نجلۍ په کې ناسته ده د علي پاشا د کوژده شوې په څیر دعلي پاشا مخ ته بوزم . خواوس دلته د راتلو وروسته ته ماته دا خبره کوې چې ته ما د علي پاشا دکوژده شوې په څیر دخیمې ددې برخې څخه د علي پاشا د مور تر مخه وړې ، ووایه دا مو کومه معامله روانه کړې ؟تا خو زه په یوه اندیښنه کې او یو پلټنه کې ور غورځولې یم .
په ځواب کې نریوس یو ځل بیا یوه زور وره خندا وکړه او بیا یې ریونا ته وویل :
ریونا جانې خورې !ما له تاسره څنګه بې وفایي کولی شوه ؟ ما څنګه پر تا ظلم،تیرې او جبر کولی شول ؟ هغه وخت چې تا ماته وویل چې ته د علي پاشا سره مینه نه کوې اویا دهغه په هکله د ملګرتوب فکر نه لرې نو په هماغه وخت کې ماستا د څیرې څخه دا اندازه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مینه او محبت کوې او هغه د ځان له پاره غواړې او بیا چې کله تا د علي پاشا په هکله په ښکاره توګه د خپل محبت او مینې څرګندونه ماته وکړه و نو ما د همغه مخبرانو به واسطه چې علي پاشا زما له پاره دلته ټاکلي ود علي پاشا مور ته دا پیغام ولیږه چې ریونا د علي پاشا سره مینه کوی ،او همدا راز علي پاشا هم ریونا د خپل ځان له پاره غواړې ، ما په دې هکله دعلي پاشا سره هم خبرې کړې دي. هغه هم تا دځان له پاره غواړي ، له تاسره مینه کوي .
ریونا ! تا ته به یاد وې چې یو ځل چې مونږ دعلي پاشا په پړاو کې دهغه خیمې ته ورغلو نوهلته ستا پلار علي پاشا ته یوه خبره کړې وه چې مونږ به ډیر ژر د ریونا واده کوو . اوعلي پاشا ته یې ویلي و چې دریونا په واده کې به خامخا ګډون کوې . ته پوهیږې چې ستا د واده کولو په اوریدو سره علي پاشا ډیر زیات غمګین ، اندیښمن او افسرده شو . ما به ډیر غور سره دهغه څیره کتله او کیداې شي تا هم هغه کتلې وې .
ریونا ورته وویل:
نریوس خورې ! ستا اندازه درسته ده ، ما هم په هماغه ورځ د علي پاشا څیره په غور سره کتلې وه . او ما ته په هماغه ورځ دا احساس را پیدا شوې و چې د علي پاشا سره هغه احساس ته چې ما دهمدردۍ نوم ورکړې و هغه په خپل ذات کې همدردي نه وه بلکه مینه او ارزو وه.
ریونا دومره خبره وکړه چې نریوس یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :
د علي پاشا مور اوخور چې زما پیغام واورید نو سمدستي دلته راغلې ،مونږ غوښتل تا په یوتجسس کې واچوو . او تا ته ووایو چې هغوې له ځانه سره یوه نجلۍ هم راوړې ده . په حقیقت کې دعلي پاشا مور غوښتل چې دا ډاګیزه کړي چې ته د علي پاشا سره څومره مینه کوې ، دخیمې په هغې برخې کې چې کله دا څرګندیده چې علي پاشا د بلې کومې نجلۍ سره واده کول غواړ ي او تا خپل سر ټیټ اچولي نو دعلي پاشا مور تا ته کتل او ستا دغه کار ور ته ډیر خوند ورکاوه . کله چې دعلي پاشا مور مونږ ټول خیمې ته ور وبللو ، نو دخیمې په دې بله څنډه کې دعلي پاشا مور له ماسره په دغه ټوله مسئله باندې تفصیلي خبرې وکړې او ستا د محبت د معلومولو له پاره د ا ټوله لوبه ولوبول شوه. او تا ته به یاد وې چې د خیمې په هغه سر کې د علي پاشا خور سریان ته د خپله ځانه سره په خبرو بوخته کړې ، سریان ستا تر مخه نا سته وه او داسې ناسته وه چې ستا شا ستا د مور او پلار په لور وه. نو ددې فرصت نه په ګټې اخستوسره د علي پاشا مور ستا مور اوپلار ددې ټول پلان څخه خبر کړل . نو دغه لوبه چې له تاسره و لوبول شوه. په دې کې یواځې دعلي پاشا مور نه بلکه دهغه خور سریان هم شامله وه ، ستا مور اوپلار هم په کې ورګډو او زه په کې هم . خو یوازې هغه څوک چې ددې معاملې څخه بې خبره دي هغه ته او علي پاشا دواړه یاست . اوس ووایه ته څه ویل غواړې ؟
د نریوس په دې انکشاف سره د ریونا حال په سلګیو کې ډوب شو ، تر لږ څه وخته پورې یې د نریوس په دې انکشاف باندې عکس العمل و نه شو ښوداې ،خو بیا هم هغه دسپوږمۍ په څیر رونه و ګرځیده او په مخ او څیره کې یې ډیر خوشحاله بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغي. هغه لږ څه په فکر کې شو ه او بيا يې په يوه منډه نريوس نه غيږ چاپيره کړه دهغې مخ ، تندې او وجود يې ښکلاوه ، او د ډيرې مينې وروسته يې ځان جدا کړ او نريوس ته يې وويل :
زما ډيرې درنې خورې نريوس جانې ! تا خو په دې خبرو زما ټول غم او هم ، ټولې انديښنې او ټول ... په يوه وار له منځه يوړل . تا خو په ريښتونې توګه د يوې خور حق ادا کړې دې ، نريوس ! کله چې تا زه دخيمې دې لورې ته راوستلم نو ما په خپل زړه کې دا فکر کاوه چې کاشکې زه د اوبو پوکنۍ وې او پر زمکه باندې د لويډلو سره سم چاوديدلې وې، ما دا ارزو کوله چې کاشکې دا زمکه و چوي او زه په کې ژوندۍ ور ننوځم . نريوس خورجانې ! ته پوهيږې چې دځان له پاره دعلي پاشا غوښتلو زما دمحبت او مينې ټولې پولې له منځه وړې دي،اوس خو علي پاشا زما منزل او نښه ده. د هغه پرته زه د ژوندۍ پاته کيدو هيله او اميدهم نه شم کوولې ، تا خو د خپل سلوک په واسطه زما ځولۍ د خوشحاليونه ډکه کړه او زما په لمن کې دې د مينې ګلاب وا چول .
تردې ځايه دخبرو وروسته ريونا د يوې لمحې له پاره چپ شوه ، لږ څه فکر يې وکړ اوبيا يې په خبرو پيل وکړ.
نريوس خورجانې ! اوس چې تا زه د ټول حقيقت څخه خبره کړم ، اوس را ته ووايه چې زه څه وکړم ؟ ايا ته ما له لاسه نيسې او د ټولو تر مخ مې دروې ،
دريونا په دې خبره نريوس يوه نرۍ غوندې خندا وکړه او بيايې وويل:
ريونا خورجانې ! ستا خبره سهي ده . اوس به زه تا د علي پاشا د کوژدې شوې په څير له لاسه نيسم او د خيمې هغې بلې برخې ته به دې بوزم . په دې باندې به ټول خوشحاله شي خو يوازې علي پاشا به حيران دريان وي ، ريونا جانې ! کل چې علي پاشا په دې خبر شي چې دکومې نجلۍ سره چې دهغه کوژدن کيږي هغه د ريونا پرته بل څوک نه ده ، نو ياد ساته چې د علي پاشا د خوشحاليو به انتها نه وی .
د نريوس په دې خبرو باندې ريونا ډيره زياته خوشحاله شوه، کله چې نريوس خپلې خبرې خلاصې کړې نو ريونا ورته وکتل او ويې ويل :
که چيرې خبره همداسې وي نو درځه د هغه بلې برخې په لور ولاړ شو !
په دې وخت کې نريوس ريونا ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل: ته خو دې اول دا خپل ځان ووينه ، ستا د سترګو څخه را بيدونکې اوښکې ستا پر ګلابي مخ باندې لارې کړې دي . هغه مخامخ د لاس پريمنځلو ځاې دې ولاړه شه ، او خپل مخ لاس پريمنځه ، په آينه کې دی خپل ځان په غور سره ووينه ، خپله څيره ، خپل کالي او لباس دې سهي کړه دهغې وروسته به زه تا د خيمې هغه بلې برخې ته له ځانه سره يوسم .
ريونا د نريوس په خبره سمدلاسه پا څيده او د ځان پريمنځلو ځاې ته ورغله ، لمړۍ يې مخ لاس پريمنځل بيا د آينې تر مخ و دريده خپل وينتان يې سهي کړل ، خپل کالي يې و کتل او بيا نريوس ته را نژدې شو ه دهغه لاس يې و نيو او ورته يې وويل :
را ځه خورې ، چې نور ورځو .
نريوس دهغې په دې خبره تر ډيره پورې مسکۍ وه اودهغې لورې ته يې کتل ، بيا يې د ريونا تر ملا لاس چاپيره کړ او د ناوې په څير يې د لاسه و نيوله او دخيمې هغې بلې لورې ته يې يوړه چيرې چې رستاک ، کيتهنا ، قيرات ، سريان او علي پاشا ټولو په ډيره بې قرارۍ سره دوې ته منتظر ناست و.
کله چې نريوس به داسې حال کې چې لاس يې د ريونا د ملا څخه را تاو کړې و د خيمې هغه برخې ته ورننوتل چيرې چې ټول ناست و نو په دې ډول ددوې د راننوتلو سره چې تر کومه ځايه قيرات ، سريان ، کيتهنا او رستاک دخوشحالۍ نه په کاليو کې نه ځايدل ، هلته علي پاشا سخت آنديښمن ، حيران او تجسس کې و . نريوس غوښتل ريونا په هغه ځاې باندې بيرته کينوی د کومه ځايه چې هغه را پاڅيدلې وه خو دعلي پاشا مور قيرات پرې نه ښود ه او نريوس ته يې وويل :
نريوس لورې ! ريونا دلته نه هلته د علي پاشا تر څنګ چې کوم ځاې مونږ ورته خالي کړې او جوړکړې هلته کينوه ، د قيرات په دې خبره ريونا ټکان وخوړ او خپل مور او پلار ته يې په احتجاجي توګه ور وکتل. په دې وخت کې د ريونا مور کيتهنا وويل :
ريونا جانې لورې ! اوس خو به ته کوم اعتراض نه لرې ته هملته دعلي پاشا تر څنګ کينه ، ځکه چې اوس خو دعلي پاشا پر تا او ستا پر علي پاشا باندې ډير حقونه دي . تاسې دواړه يوه بل ته منسوبيږئ ، زما لورې ! د همدې شيبې وروسته ته دعلي پاشا امانت يې .او علي پاشا ستا ژوند ، ستا ځان ،ستا ابرو او ستا د عصمت خاوند او ساتندوي دی .
دخپلې موو د دې خبرو په اوريدو سره ريونا دخوشحالۍ په تالنوکې زنګيده خو بيا يې هم نه غوښتل د خپلې خوشحالۍ نښې په خپل مخ باندې را څرګندې کړې . بس هغه چپ خوله ، ټيټ سر د علي پاشا تر څنګ اوږه په اوږه کيناسته ، په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلی پاشا سر هم ښکته و او په فکرونو کې ډوب ناست و. خو دهغه دا ډول کیناستل د ریونا له پاره د زغم وړ نه و. ځکه هغې غوښتل هغه خندان او خوشحاله ویني ،دهغه تر څنګ د کیناستو وروسته به ریونا کله کله هغه ته په غلنیو سترګو کتل ،او دهمغې په لور به یې سترګې ور ښکته کړې وې .
کله چې دا ټول مراسم سر ته ورسیدل ، نو قیرات او سریان دواړه د ریونا تر څنګ کیناستل ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وویل :
ریونا جانې ! هغه څه چې تر اوسه پورې وشول هغه داسې و ګنه چې ستا د محبت او مینې یو ازمیښت شانته و. لورجانې ! ما دبروصې څخه دخپل ځانه سره کومه نجلۍ نه وه راوړې ، ماته مې نریوس لور دخپلو مخبرانو په خوله ځواب رالیږلي و چې ته دعلي پاشا سره او علي پاشا له تاسره مینه کوي ، سوګند په خداې چې کله د بروصې په ښار کې ماته دا خبر راورسید نو زما د خوشحالیو پاې نه و. هغه وخت چې ته د لمړي ځل له پاره د بروصې ښار ته راغلې و ې او یوه اونۍ دې له مونږ ه سره تیره کړه نو په همغه وخت کې ما ته د علي پاشا له پاره خوښه کړې وې ، خو ما نه غوښتل خپله خوښه پر تاسې باندې و منم . ما غوښتل چې هر وخت ستا له اړخه ددې غوښتنه وشي نو زه به تا دعلي پاشا سره منسوب کړم. نن زه ډیره زیاته خوشحاله یم چې ته دعلي پاشا او علي پاشا ستا شو .
قیرات تر دې ځایه ریونا ته خبرې وکړې او بیا یې علي پاشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا زویه ! ما کله کولې شول ستا واده او کوژدن ستا د خوښې پرته تر سره کړم . او دا چې تاسې مې تر یوه وخته پورې په تجسس کې واچولی نو په دې پلان کې ستا خور نریوس له مونږ ه سره برابره شریکه ده . خو زما بچیانو! زما خبره په غور سره واورئ:
په دې کې شک نه شته چې زما خاوند او زما دوه زامن ددښمن په لاسو وژل شوې او دهغې څخه وروسته تر ننه پورې ماته خوشحالي نه وه تر لاسه شوې ، خو نن زه ددووخوشحالیو سره مخ شوې یم ، تر هر څه لمړۍ خوشحالي ما ته داده چې زما زوې علي پاشا د خپل پلار او ورونو قاتلان له منځه یوړل ، دا داسې یو ستر ګار دې چې زه به یې په ټول ژوند کې له یاده و نه کاږم. زه په واورینو سیمو او د ګرمۍ نه په را خوټیدونکو لمرونو کې لوڅې پښې ګرزیدلم ، دا پر ما دعلي پاشا احسان دې چې هغه قاتلان له منځه یوړل او زما پښو ته یې پڼې واچولې .
بله ستره خوشحالي چې ماته تر لاسه شوه هغه دا ده چې ما ته د نریوس نه وروسته دریونا په څیر لور په نصیب شوه . لمړۍ زه یواځې د یوې لور مور وم او اوس ددرې لونو مور یم . او دا زما له پاره دډیرې خوښۍ ځاې دې .
علي پاشا ! ستا ددې کوژدنې مراسم د سلطان بایزید یلدرم په حکم او غوښتنه تر سره کیږي کله چې زه دبروصې څخه دې لورې ته راتللم نو د راتګ تر مخه مې محترم برهان الدین وړور دخپل پلان څخه خبر کړ ، هغه دا پلان ټول سلطان بایزید ته وایه ، نو سلطان بایزید یلدریم زما د کتلو له پاره په خپله زما حویلۍ ته را غې او ویې ویل چې د علي پاشا ددې کوژدنې د مراسمو په خاطر د سلطان بایزید له اړخه تا ته مبارکي ووایم ، هغه زما په لاس تاته د ددې کوژدنې په خاطر یوه ګوته هم را لیږلې ده، ډیره ارزښتناکه ګوته . دا ګوته د سلطان عثمان د شاهي زیوراتو څخه یوه ده. چې د کلونو کلونو راهیسې په عثماني کورنۍ کې ساتل کیږي . سلطان بایزید همداسې یوه ګوته د ریونا له پاره هم را لیږلې ده . سلطان حکم کړې دې چې هغه ګوته چې علي پاشا ته په ګوته کیږی هغه د ریونا مور اوپلار ته ورکړئ او هغه چې ریونا ته په ګوته کیږی هغه علي پاشا ته ورکړئ . علي پاشا دې ریونا ته په خپله دا ګوته په ګوته کړي ، ددې څخه اخوا سلطان د ریونا له پاره څه نور قیمتي زیورات را لیږلي دي. تر څنګ یې ماته دخداې پامانی په وخت کې دا هم وویل چې څرنګه چې علي پاشا د سلطان د زوې په څیر دې نو سلطان ریونا ته هم خپل لور وویله ، او دایې وویل چې د کوژدنې په دې مراسمو کې زه ریونا ته د خپلې لور په څیر د زړه له کومې مبارکي وایم .
په دې وخت کې قیرات په یوه ځانګړې انداز سره خپلې لور سریان ته وکتل . سریان دهغې په اشاره سمدستي پورته شوه او دخپل سامان څخه یې یوه څرمني خلطه را وویسته ، دخلطې خوله یې پرانسته اوخپلې مور ته یې ور حواله کړه . قیرات په هغه خلطه کې سترګې ور ښکته کړې ، بیا یې ترې دوه ډیرې قیمتي ګوتې را وویستې ، دا ګوتې د سرو زرو څخه جوړې شوې وې چې ډیر زیات جواهرات په کې کارول شوي و. دهغې څخه یې یوه ګوته علي پاشا ته ورکړه او ورته یې وویل :
علي پاشا ! ته به دا ګوته زما لور ریونا ته په ګوته کړې ، هغې هغه بله ګوته د ریونا مور کیتهنا ته ورکړه او ورته یې وویل :
کیتهنا خورې !ته داګوته په خپل لاس ریونا ته ورکړه تر څو هغه یې د کوژدنې دمراسمو په وخت کې علي پاشا ته په ګوته کړي ،
کیتهناتر یوه وخته پورې هغه ګوته په لاس کې اړوله را اړوله او هغې ته یې په حیرانتیا سره کتل ، ډیره زیاته خوشحاله وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا پورته شوه او هغه ګوته يې ريونا ته ورکړه ، په دې وخت کې قيرات وويل :
علي پاشا زويه ! او ريونا لورجاني ! اوس چې ددې ټولو تر مخه ستاسو ددواړو د کوژدنې مراسم تر سره کيږي نو تاسې هم زمونږ د ټولو په موجوديت کې دا ګوتې يو بل ته په ګوته کړ ئ ، علي پاشا ! ريونا نجلی ده ،هغه به شرميږ ي نو ته دا کار لمړی پيل کړه . ته ريونا ته ګوته په لاس کړه نو بيا به ريونا تاته ګوته په لاس کړي ،
علی پاشا دخپلې مور خبره و منله او خپل لاس يې ور مخته کړ او د ريونا لاس يې په خپل لاس کې را ونيو خو هغه و کتل چې د ريونا لاس لړزيږي او رپيږي ،خو بيا هم علي پاشا ريونا ته ګوته په ګوته کړه .
د علي پاشا نه وروسته ريونا په داسې حال کې چې لړزيده د غلې په څير يې خپل لاس ور اوږود کړ د علي پاشا لاس يې په خپل لاس کې و نيو او دکوژدنې ګوته يې ور ته په ګوته کړه . کله چې دواړو يو بل ته ګوتې په لاسو کړې نو قيرات ددعا له پاره خپل لاسونه اسمان ته پورته کړل ، تر لږه څنده پورې هغې په ډيره عاجزی او انکساری سره دعاوې کولې او دهغې وروسته يې علي پاشا او ريونا دواړو ته مخ کړ او ورته يې وويل :
علي پاشا او ريونا ، زما بچيانو ! ما نه غوښتل ستاسې کوژدن وکړم ما غوښتل چې ستاسې واده وکړم ، خو دا زما د ورور برهان الدين او په خپله د سلطان بايزيد يلدرم غوښتنه وه چې د علي پاشا واده به د بروصې په ښار کې کيږي نو په دې خاطر تاسې دواړه تر هر څه لمړی د کوژدنې د مراسمو سره مخ شوئ. ستاسې دواړو د واده له پاره به زما لور ريونا د بروصې ښار ته وړل کيږي ، د ريونا پلار رستاک او مور کيتهنا به هم له مونږ ه سره هملته ځي ، اوبيا به هلته د ټولو تر مخه په پوره شان او شوکت سره ستاسې واده تر سره کوو . ريونا لورې ! د علي پاشا واده زما د ژوند تر ټولو ستره خوشحالي او د ټولو ستره غوښتنه ده . د واده ټول انتظامات به زه د خپلې لور نريوس په غاړه کې واچوم . او زه غواړم چې ددې واده وروسته نريوس د خپلو دواړو کوچنيانو اومور سره يو ځاې همل‌ته په بروصه کې زمونږ سره تم شي .
قيرات د لږو خبرو وروسته يو ځل بيا ريونا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
ريونا جانې لورې ! اوس خو ته هم دعلي پاشا په څير زما خزانه او زما دولت يې ،داسې لکه څنګه چې نريوس لور جانه ده .اوس نو ته او نريوس دواړه زما د هغه حويلی ، چې په بروصه کې ده ، څښتنان ياست . تاسې دواړه کله او څه وخت چې وغواړئ د بروصې ښار ته را تللاې شئ ، ريونا لورجانې ! تر هغې چې د نريوس جانې پورې اړه لري نو دهغې او دهغې د دواړو کوچنيان په اړه خداې ته دعاده چې هغوې تل خوښ او خوشحال وساتي. څرنګه چې سلطان بايزيد يلدرم زمونږ د ټولو حالاتو څخه پوره خبر دې نو کله چې زه دې لورې ته راتللم نو هغه د بروصې د ښار په چاپيريال کې دنريوس له پاره يوه ستره ټوټه زمکه ځانګړې کړه ، په دې اساس به دهغې ټوټې زمکې مالکه نريوس او دهغې کوچنيان وي ، په دې ټوټه کې څو باغونه دي او ډيره زياته ښه زراعتي زمکه ده . دهغې لاسته راوړنه او حاصلات به تر يوه کاله پورې پيل شي . زما لورجانې ! هغه ټوټه زمکه او باغونه چې همدا اوس زما په ملکيت کې دي نو دهغې خاوندان ته او علي پاشا ياست . زه دعا کوم چې تاسې د تل له پاره خوشحاله او خوښ و اوسئ.
قيرات تر لږ څنده وروسته رستاک او کيتهنا ته و کتل او ورته يې وويل :
زما درنې خورې ، او زما دروند وروره ! هغه څه چې ما علي پاشا او ريونا ته ويل غوښتل هغه مې ورته وويل ، اوس نو ستاسې د دواړو څخه که دوې ته څه ويل غواړئ نو ورته يې ويلې شئ.
دقيرات ددې خبرې په ځواب کې د ريونا پلار رستاک په خبرو پيل وکړاو ريونا ته يې وويل:
ريونا ! اوس چې ته په رسمي توګه علي پاشا ته منسوب شوې ، نو زما لورې ، ته اوس دعلي پاشا امانت يې ، لورجانې ! هر هغه څه چې علي پاشا در څخه وغواړي هغه کوه ،او دکوم کار څخه دې چې منه کوي د هغې څخه ځان ساته ، زما لورې ! په همدې کې ستا خوشحالي او په همدې کې ستا خير دې .
اوس چې ته دعلي پاشا شوې نو زه تاته اجازه درکوم چې ته په خپل کور کې ، د نريوس په کور کې ، په دې لښکر ځاې کې ،هر چيرې چې ته وغواړې او هر وخت وغواړې د علي پاشا سره ليدل کتل کولې شې . دا په دې خاطر چې ته دعلي پاشا امانت يې، اوکله چې زمونږ خور قيرات بيرته ستيږي نو مونږ به تا د بروصې ښار ته له ځان سره يوسو او هلته به دې د علی پاشا سره واده ترسره کړو .
ددې خبرو وروسته رستاک چپ شو ، په خيمه کې هم چپه چپتيا شوه، ددې وروسته قيرات دغه چپتيا ماته کړه او وی ويل :
سريان ! هغه دواړ ټوکری چې کالي په کې پراته دي ، راواخله ،
دهغې په دې خبره سريان ولاړه او دواړه ټوکری يې ر ا واخستې او دخپلې مور په غيږ کې يې کيښودې ، قيرات ددواړو خولې پرانستې او بيا يې په پلټونکو سترګو په کې و کتل، دهغې څخه يې يوه د ريونا په غيږ ې کيښوده او ورته يې وويل :
ريونا په دې ټوکری کې ستا او ستا د مور و پلار کالي هم دې . دا ما تاسې ته د بروصې د ښار نه د همدې کوژدنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحالی کې راوړې دې . خو دا خبره یاد ساتې چې هر هغه څه چې ما دلته د ځانه سره راوړي ددې ټولو انتظام په خپله سلطان بایزید کړې دې ، ځکه چې سلطان بایزید ، علي پاشا خپل زوې ګڼلي دې د بروصې د ښاره د راتللو په وخت کې هغه ماته په څرګندو ټکو دا وویل چې : کله چې د علي پاشا واده وي نو د واده ټول مصارف به د سلطان په غاړه وي . لورجانې ! تر هغې چې زه د علي پاشا دمور په حیث د ښه نصیب خاونده یم نو لورجانې زه غواړم چې د علي پاشا له لورې ستا قسمت هم دخوشحالۍ قدمونه ښکل کړي . زه دعا کوم چې ته به دعلي پاشا سره د ډیرښه او بریالي ژوند خاونده شې.
قیرات تر دې ځایه دخبرو وروسته و دریده ، دمه یې وکړه او بیا یې تر څنګ ایښې هغه بله ټوکرۍ را پرانسته او هغه یې د نریوس په غیږ کې کینوده ، او ورته یې وویل چې : په دې کې ستا ، ستا د مور او زما ددواړو بچیانو کالي دي. تاسې ته هم دا کالي سلطان بایزید تیارې کړې دې ، لورجانې تادې هم خداې د ریونا سره یو ځاې ښاده او اباده لرې ، لورې ! نن ورځ زما د خوشحالیو ډیره ستره ورځ ده . ځکه له یوه اړخه علي پاشا زما د خاوند او دواړو زامنو قاتلینو ته سزا ورکړې ، تر څنګ یې زما پښې ابلې پښې را پټې کړې او پښې یې را په پښو کړې او تر څنګ یې تر ټولو لویه خوشحالي داده چې ما ته یې د یونا په څیر یوه لور راکړه . خداې دې یې تل د علي پاشا سره دخوښۍ نه ډک ژوند په برخه کړي .
قیرات د لږ څه تم کیدو نه وروسته یو ځل بیا نریوس ته مخ کړ او ور ته یې وویل :
نریوس ! ته او ریونا ما ته یو ډول یاست . اوس زه ډاډمنه یم چې زه یواځې د سریان مور نه بلکه ستاسې ددواړو مور هم یم او زما یوه لور نه بلکه دري لوڼي دي . واورئ زما لوڼو! زما سره چې هر څه د علي پاشا له پاره دي هغه ستاسو د ټولو امانت دې . او بیا د سلطان بایزید نه ممنونه یو چې هغه مونږ ته نوره زمکه او باغونه هم را وبښل . خو هغه څه چې بایزید مونږ ته را کړې نو نریوس لورې ! هغه ستا او ستا د کوچنیانو دي .
کله چې د یونانیانو او اروپایانو د خطر اوګواښ مخه و نیول شي ،او دعلي پاشا د لښکر پړاو له دې ځایه پورته شي، نو لورې زه به تاسې ټول د بروصې ښار ته راوبولم، هلته به دسلطان بایزید په شتون کې د علي پاشا او ریونا واده تر سره شي ، د واده وروسته ک چیرې د ریونا پلار رستاک اومور کیتهنا بیرته خپل کلي ته راستنیدل غواړی نو کوم ممانعت به ورته نه وی ځکه د ریونا پلار د خپل کلي سردار دی ، او دلته هغه د پراخې زمکې او باغونو مالک دې ، خو نریوس لورې ! تر هغې چې تا پورې اړه لري نو زه غواړم چې کله ته د ریونا د واده په خاطر هلته راشې نو بیا بیرته دې کلي ته مه را ستنیږه ، هملته واوسه ، او هغه جایداد چې سلطان تاته درکړې د خپلو بچیانو او مور سره دې د هغو ساتنه وکړه . که چیرې ته همداسې وکړې نو زما لورې د ا به ماته د ډیر ډاډ او خوشحالۍ سبب وګرځي .
دقیرات د چپتیا نه وروسته نریوس په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
اې مورجانې ! زه ستا د هیڅ پریکړې خلاف ورزی نه کوم . که چیرې ته غواړ ې چې د ریونا او علي پاشا د واده نه وروسته زه دې کلي ته بیرته را ستنه نه شم ، نو مور جانې ! زه به همداسې وکړم . اوس چې تا ماته د بروصې په ښار کې د زمکې او باغونو د ورکړې ژمنه کړې ده ، نوکه چیرې زه ټول عمر ستا خدمت وکړ م بیا به هم ستا احسان ادا نه کړاې شم . دا زما خوش قسمتي وه چې ماته ستا د زوې په څیر خاونداو ستا په څیر درنه مور تر لاسه شوې .
نریوس همدومره خبره وکړه او چپ شوه ، نو د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړ .
قیرات خورې ! هغه پریکړه چې تا د نریوس په هکله کوې زه د هغې سره اختلاف لرم ، کله چې د ریونا د واده نه وروسته زه او زما ښځه کیتهنا بیرته را ستنیږو نو نریوس ، دهغې مور او دواړه زامن هم له ځانه سره بیرته راوړو .
درستاک په دې خبره باندې قیرات حیرانه شو او په عجیبه توګه یې هغه ته و کتل . ریونا هم ټکان وخوړ او په ډیره سوالیه توګه یې خپل پلار ته وکتل ،دهغوی په دې حیرانتیاو باندې رستاک و خندل او بیا یې وویل: زما خورې ! دا چې تا ما ته په حیرانتیا سره وکتل دا ستا حق دې ، او ریونا هم حق لری ما ته په سوالیه سترګو سره ووینې ، خو تر اوسه پورې ما خپله خبره نه ده خلاصه کړې ، زما خورې او زما لورې! هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واورئ . کله چې ریونا دعلي پاشا سره واده وکړي اودهغې د ښځې په څیر هلته په بروصه کې واوسي ، نو ښکاره ده چې ستا همدا یو زوې دې او هغه څه چې د علي پاشا دي هغه ټول د ریونا هم دي . نریوس به په هغه جایداد او ملکیتونو کې هیڅ ډول برخه نه لري .
د رستاک په دې خبرو باندې ریونا نوره هم برګه شوه او په ډیرو تیزو سترګو یې پلار ته وکتل ، درستاک ښځه هم دخپل میره په خبرو باندې نا خوښه معلومیده ، خو رستاک خندل او ویې ویل :
کیتهنا او ریونا ما ته په داسې برګو سترګو مه وینئ ، ما تاسو ته مخته هم وویل چې ما د خپلې خبرې تر خلاصیدو پور ې پریږدئ ، هو ! ما وویل چې په بروصه کې چې څومره جایداد تاسې لرئ ، نو په هغې کې نریوس ته کومه برخه او کوم حق نه شته . دهغې مالکین به علي پاشا او د هغې ښځه ریونا وي . خو قیرات خورې ! ته پوهیږې چې ما ایکې یوه لور درلوده اوهغه ریونا وه، زما نور اولاد نه شته ، نه زوې نه لور! نو په دې خاطر به نریوس ددې کلي څخه نه وځي ، زه چې څومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایداد لرم زه به هغه د نریوس ددواړو زامنو په نامه کړم ، دوی به زما نه وروسته دهمدې کلي سرداران و ي، قیرات خورې ! داسې کول اوس ماته اړین دي ،ځکه چې که ریونا ددې ځایه ولاړه شي نوبیا خو به زه او کیتهنا په دې کلي کې ځانته پاته شو او دا به مونږ ته دزغم وړ نه وی .
دریونا د واده وروسته به نریوس ، دواړه کوچنیان او د نریوس مور پربیسا ټول دخپلې حویلی څخه زمونږ لورې ته راشي او زه به هم خپله ټوله دارایی اوملکیت ددې کوچنیانو په نوم منتقل کړم . ددې څخه به دوه ګټې تر لاسه شي ، لمړۍدا چې د ریونا د تګ وروسته به زما د حویلی ښایست په خپل ځاې پا ته شي او بله ستره ګټه به یې داوي چې ماته به تیار روزل شوې دوه لمسیان په لاس راشي چې دوې به زما د جایداد مالکین او زما د هر شي حقداره وي . ددوې په شتون کې به زما په حویلی کې داسې رڼا را پیدا شي لکه څنګه چې په تاکونو کې د پسرلي په راتلو سر خوشحالي راځي ، رستاک تر دې ځایه خبره وکړه او بیا یې قیرات ته وکتل او دوباره یې خپله خبره پیل کړه.
دغه واړاندیز چې ما وکړ نو فکر کوم چې ته به ورسره اختلاف و نه کړي ؟
پخوا له دې چې قیرات د رستاک دخبرو ځواب ورکړي نو ریونا په خبرو پیل وکړ، هغه دعلي پاشا د خوا څخه را پورته شو او منده یې کړه د خپل پلار رستاک ته یې غاړه ورکړه،او بیا یې دخوشحالیواوخوښیو په اواز کې وویل چې :
اې زما پلار جانه ! ته ډیر زیات ستر انسان یې . کله چې تا خپلې خبرې پیل کړې ا و ودې ویل چې د بروصې دښار د ټول جایداد مالکین به ریونا اوعلي پاشا و ي ،او په هغې کې به نریوس ته هیڅ برخه اوحق نه ورکول کیږي نو ای پلارجانه ! ستا هغه خبرو ماته ډیرې زیاتې ګیلې ، شکوې او دردونه راپیدا کړی و، خو زه تاته سلام کوم ،او ستا دغه فیاضی ته په درنښت قایله یم ، چې تا د خپل کلي ټول جایداد زما د خور نریوس د زامنو په نوم کړ . اې پلار جانه ! زه چې ستا د دې پریکړې څومره شکریه اداکړم هغه به بیا هم لږه وي .
کله چې ریونا چپ شوه نو علي پاشا د لمړي ځل له پاره ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :
ریونا ! تا خو د خپل پلار شکریه ادا کړه نو په دې خاطر زه ستا ممنون یم ، دا کار باید ما کړې وایې .
بیا علي پاشا خپل خسر رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل:
تاچې زما دخور نریوس او دهغې د زامنو په نوم دخپل ټول جایداد د انتقالولو اعلان وکړ، نو د هغې له پاره ریونا ته په کار نه و چې ستا شکریه یې ادا کړې واې ، دا شکریه باید ما ، زما مور او زما خور نریوس ادا کړې وې ، ریونا ته خو ددې پریکړې زیان ور سیږي . ځکه چې هغه د خپلې برخې څخه بې برخې کیږي . په هر صورت زه د خپلې مور اوخپلې خور نریوس په نمایندګي باندې دا وایم چې دا وړاندیز چې تا کړې دا د هر چا د وسې کار نه دې ، هیڅوک به هم خپله ټوله شتمني دبل په نامه منتقل نه کړي. درونده رستاکه ! مونږ به ستا دا ښیګڼه تر خپله عمره پورې هیره نه کړو .تا د ریونا په څیر زما خور نریوس ، دهغې زامو او مور ته ډیرزیات درنښت ورکړې نو په دې خاطر به زه ، زما مور او زما خور نریوس ستا دا احسان د تل له پاره په یاد ساتو.
د علي پاشا په دې خبرو باندې درستاک په مخکې د خوشحالیو لیکې را پیدا شوې .او بیا یې وویل :
علی پاشا! اوس خو د ریونا کوژدن له تا سره تر سره شوه. خو په مسیح باندې سوګند چې ما ته له دې مخته هم خپل زوې ګڼلې وې ،که څه هم ما دخپل کلي یوه ځوان سره د ریونا خبره کړې وه خو ډیر وخت به مې په زړه کې دا راتلل چې کاشکې دریونا خبره مې د علي پاشا سره پښخه کړې وې . ما به زیات وخت دا خبره په خپل فکر کې را ګرځوله چې کاشکې ریونا ستا دښځې په څیر له تاسره تللې وې ، ما دا خبره د کیتهنا سره هم څو ځلې یاده کړې وه . خو ما نه غوښتل ددې کار پیلامه زه په خپله وکړم ما غوښتل چې ددې رشتې غوښتنه ستا یاستا د مور له اړخه تر سر ه شي . اوس چې ستا مور د بایزید یلدرم له اړخه ددې معاملی د کولو له پاره دلته راغلې ده نو علي پاشا جانه ! نن زما دخوشحالیو انتها نه شته ، ما ته پخوا هم خپل زوې ګڼلې او اوس خو دریونا په حواله زما د وجود یوه برخه او زما مټ وګرزیدې ، واوره علي پاشا! ما ریونا دخپل حق څخه نه ده بې برخې کړې ، زه په دې پوهیږم چې هغه څه چې له تا سره دې هغه د ریونا له پاره بسنه کوی او هغه څه چې زما سره دي هغه د نریوس او دهغې د زامنو له پاره بسیا دي .
ریونا بیرته پورته شوه او دعلي پاشا تر څنګ کیناستله ، او بیا یې په ډیر ټیټ اواز سره علي پاشا ته وویل:
تا څنګه زما پلار ته وویل چې تا ریونا دخپله حقه بې برخې کړې ده ؟ علي پاشازه هیڅ هم نه غواړم ، دا چې ته ماته تر لاسه شوې لکه دټولې نړۍ خزانې او خوشحالیګانې مې چې تر لاسه کړې وي .
د ریونا په دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو هغه غوښتل د ریونا ځواب ورکړي خو رستاک قیرات ته په خبرو پیل وکړ .
اوس چې د کوژدنې ټول مراسم پاې ته ورسیدل نو زه غواړم چې ټول د حویلی په لور ولاړ شو ، تاسې چې هر څومره ورځې اوسیدل غواړۍ نو هملته واوسئ زه به علي پاشا ته هم ووایم چې هغه هم حویلی ته راشي، هغه دې خپل سالار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايي چي دهغه مور د هغه کوژدن د سلطان په حکم د ريونا سره کړي ده نو په دې خاطر به هغه د خپلي مور سره يوځاې د ريونا په کور کی وي .
د رستاک په دې وړانديز علي پاشا لږ څه فکر وکړ خو تر څنګ ناستي ريونا هغه و سکونده او ورته يې په پټه وويل چې ، انکار و نه کړې.
د ريونا په دې خبره علي پاشا و خندل اوو يې ويل :
درونده رستاکه ! زه انکار نه کوم ، خو هغه کلي چې ما بيګاه شپه محاصره کړې و هغه اوس هم زما د هلکانو په محاصره کې دې، تاسي لږ څه کينئ زه يو دوه کسه مخبران د پولو پ د جزيرې په لور استوم ،تر څو د هغه ځاې پادرې کرسپاس ته زما په لاسو دخپلي تباهی خبر ورکړي ،، او بيا زه غواړم چې دا معلومه کړم چې دپادريانو د انجمن عکس العمل به زما د تيرې شپي د عملياتو په هکله څه ډول وي، زما دا دواړه جاسوسان به دهغه کلي د وژلو شوو خلکو د خپلوانو په څير هلته پولوپ ته ورځي او د ستر پادرې تر مخه به حاضريږي او د کلي ټول حال به ورته ا وروي ، ددې وروسته چې دهغوې کوم عکس العمل وی نو دوې به د هغې په هکله ما ته راپور راکړی او بيا به زه دهغوې د راپور په رڼا کې تصميم نيسم ، او ددې پادريانو او راهبانو د انجمن ، دا د انسانيت د قاتلينو ، په خلاف پلان جوړو اوهغوې ته به د سزا ورکولو په خاطرهلته ورځم .
ددې خبرې سره سم علی پاشا د خپله ځايه پورته ش اوو ويې ويل :
تاسي لږ کينئ زه لږه شيبه وروسته بيرته راستنيږم.
بيا علي پاشا په ډيره بيړه بيرون را ووت ، دهغه د راوتلوو سره پاته ناسته خلکوو د کوژدې په رسم و رواج باندې خبر ې اترې وکړې .
علی پاشا ډی ژر بيرته خپلې خيمي ته راستون شو ، بيا ټول د خيمي څخه بيرون ووتل ، په آسونو سپاره شول او د ريونا د کلي په لور روان شول .
پرلپسي لري.......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دی ؟
تبره (۱۴) برخه له دي ځايه ولولئ
اوس تاسي ددې تاريخي ناول پنځلسمه برخه لولئ:

پرلپسي***** ۲۶

شپه خپلي اخرې پړاو ته رسيدلي وه او د سهار وړمي تازه تازه را ليږيدلي چې دوه کسه په خپلو آسونو سپاره دخپل منزل په لور روان و . دوې په ډيره چټکی سره د يونان د جزيرې د پولوپ د سميي په منځنی برخې کې داسي يوه ځاې ته ورسيدل ، چې تر مخه يې يوه ستره او شانداره ابادي راغله ، ددې ابادی په کتلو سره سپرو يو بل ته د دريدو اشاره وکړه. دواړو سپور و دخپلو آسونو واږې کش کړې او ودريدل .
دا دواړه سپاره هر يو مظفرالدين او قادرخان وو. دا د علي پاشا مخبران و او دوې هماغه دواړه و چې علي پاشا د يوناني راهبانو او پادريانو د انجمن په اړه د معلوماتو د راټولولو له پاره استولي و . کله چې دوې دواړه و دريدل نو قادرخان مظفرالدين خان ته مخ کړ او ورته يې وويلي :
مظفرالدين خانه ! مونږ اوس د دښمن په زمکه کې يو. ته اوس مظفرالدين نه يې او زه قادر خان نه يم . داسي و ګڼه چې دې زمکو ته په راتلو سره زمونږ نومونه هم تبديل شول ،پس له دې زما نوم مارس دې او ستا نوم اريوس ، نو کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ. دواړه یو دبله سره خبرې کوو او یا د نورو خلکو سره مخ کیږو نو یو بل ته به په همدې نصراني نومونو نوم اخلو. په دې سیمه کې خپل اصلي نوم بلکل له یاده و کاږه .
دقادرخان په دې خبره مظفرالدین مسکې شو . بیا یې د خپل آس غاړه و ټپوله او قادرخان ته یې وویل :
قادرخانه ! هیڅ فکر مه کوه ، زه او ته چې دکوم د کولو له پاره راغلي یو نو که خداې و غوښتل د همدې نوو نومونو سره به هغه تر سره کړو اوبیرته به دهمدې نومونو سر یو ځاې خپل امیر علي پاشا ته ستانه شو. زه فکر کوم چې مونږ. لږ څه نور ګړندی ولاړ شو او دپادریانو او راهبانو د انجمن دسترو مشرانو سره د لیدو کتو له پاره لاره پیدا کړو .
قادرخان هم د مظفرالدین ددې خبرو سره اتفاق وکړ . بیا دواړو یو ځاې خپل آسونه په ځغاسته کړل او مخته دکلي لورې ته یې ور تاو کړل.
کلي ته دننووتلوسره سم قادرخان دکلي په کوڅه کې د تیریدو په وخت کې د یوه سړي څخه په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره و پوښتل :
اې دوسته ! مونږ. د پولوپ په حزیره کې نا بلده یو ، مونږ. غواړو ستر پادري کرسپاس او یا دهغې نائب اردیس سره ووینو ، مونږ. دواړه د رومیل د ولایت څخه راغلي یو او د کرسپاس یا اردیس له پاره مو ډیر مهم پیغام راوړي دې .
د دې خبرو په جریان کې قادرخان په خپله غاړه کې را زوړند صلیب برابر کړ . په دې وخت کې هغه کس چې قاردخان ور څخه پوښتلي و لمړۍ دې دواړو ته په ډیر ژوره توګه وکتل ، او بیا یې په ډیره نرمه ژبه دوې ته وویل : که چیرې تاسې دواړه په دې جزیره کې نابلده یاست نو زه به ستاسې لارښوونه وکړ م . او که تاسو د رومیل څخه راغلي یاست نو داسې معلومیږي چې تاسې به دپادریانو له پاره ډیر مهم پیغام راوستي وي . په دغه کوڅه کې چې تاسې همدا اوس له ماسره ولاړ یاست په همدې کې مخته ولاړ شئ ،او دکلي هغه بل اړخ ته ووځئ ، مخ ته به درته یو ستر ه مانۍ راشي ، دا مانۍ په پخوا زمانو کې ډیر ستر عبادت ځاې و ، همدې عبادتځاې لورې ته ورشئ هملته به تاسې ته دواړه پادریان په لاس درشي . د پادریانو او راهبانو ټولې سترې غونډې په همدې ځاې کې جوړیږي . فکر کوم چې همدومره لار ښوونه به تاسو ته کافي وی . ددې وروسته هغه سړې مخته ولاړ او قادرخان او مظفرالدین خپل اسونه هغه لورې ته د ژر رسیدو په خاطر و ځغلول .
دکلي د منځ څخه دتیریدو وروسته دوې دواړه دکلي جنوبي برخې ته ووتل ، هلته یې یوه ستره مانۍ تر سترګو شوه ، هغوې دې مانۍ ته ورغلل او د مانۍ په ستره دروازه کې یې آسونه و درول . هلته د دروازې سره نژدې دوه کسه ساتونکې ولاړ و ، دوې دواړه دخپلو آسونو څخه را ښکته شول نو بیا قادرخان دغه دواړو ساتونکو ته وویل :
زما دوستانو ! مونږ. د رومیل د ولایت څخه راغلي یو . په دغه جزیره کې نا بلده یو . مونږ. غواړو سمدستي د ستر پادري کرسپاس او یا دهغه د نائب اردیس سره ووینو ، مونږ. هغوې ته یو ډیر مهم پیغام راوړي دې . داسې و ګڼئ چې مونږ. هغوې ته یوډیر خراب خبر او خپل فریاد راوړي دې ، زه فکر کوم چې تاسې دواړه به زمونږه لار ښوونه وکړئ .
دقادرخان د خبرو وروسته ددواړو ساتونکو څخه یې یوه وویل :
دغه ښې لاسته چې کوم عمارت په سترګو کې کیږی دا د آسونو د تړلو ځاې دې ، ولاړ شئ خپل آسونه هلته و تړئ، هلته ستاسې د آسونو له پاره د وښو او ګیاه انتظام شته ، بیا بیرته دلته راشئ زه به تاسې ستر پادرې کرسپاس ته ورسوم ، نائب پادري اردیس هم هملته دې ، دواړه په کومه مهمه موضوع باندې په خپلو منځو کې خبرې کوي. دا ستاسې له پاره ډیره ښه وخت دی تاسې کولاې شې ددواړو سره په یوه وخت کې ووینئ .
دساتونکې په دې خبرو باندې دواړه مظفرالدین او قادر خان ډیر خوشحاله شول. لمړې د هغه ورښوول شوي عمارت په لور ولاړل اوهلته یې خپل آسونه وتړل،او واښه او ګیا یې ورته واچوله ،خو خپلې بسترې یې چې د زینونو سره تړلې وې هماغسې تړلې پریښودې . مګر هغه ضروري سامان او خورجینه یې ترې را واخستل اوپه خپلو اوږو یې بار کړل اوبیا بیرته د عمارت مرکزي دروازې ته را ستانه شول. یو ساتونکي هملته ولاړ پاته شو اویو له دوې سره د عمارت دننه ولاړ . عمارت ته د ورننوتلو وروسته هغه ساتونکي د یوې خونې مخته ودرید، هلته ددې تر مخه یو بل ساتونکي هم ولاړ و ، هغه ساتونکي چې دوې یې له ځانه سره وړي و دهغه دروازې تر مخ ولاړ ساتونکي سره د لږې شیبې له پاره په راز کې خبرې اترې وکړې ، بیا د قادرخان او مظفرالدین لورې ته راغې او هغوې دواړو ته یې وویل : دغه مخامخ ځوان چې دلته ولاړ دې هغه د ټولو د ستر پادرې د ساتونکو څخه یو دې . هغه به ستاسې له پاره د ستر پادري کرسپاس اویا د هغه د نائب اردیس سره د کتلو زمینه برابره کړې .
ددې خبرې سره سم هغه بیرته مرکزي دروازې ته ولاړ او هغه د خونې مخ ته ولاړ ساتونکي دوې ته مخ کړ او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي دواړه لږ ځنډ وکړئ ، زه دننه کوټې ته ورځم او ستر پادرۍ به ستاسې د راتللو څخه خبر کړ م. و به ګورم چې هغه څه وايي ، ددې خبرې سره يې سم دروازه پرانسته او دننه ولاړ.

لږه شيبه وروسته هغه ساتونکې بيرته بيرون را ووت او دواړو مظفرالدين او قادر خان ته يې وويل :ما دواړو پادريانو ته ستاسې د راتلو په هکله خبر ورکړي دي هغوی سخت ټکان و خوړ ، تاسو سمدستي دننه ورشئ هغوی غواړي له تاسې سره سمدستي ووينې .

ددې خبرې سره سم هغه د خونې دروازه پرانسته او دوې دواړه مظفرالدين او قادرخان دننه ور ننوتل :

د خونې په منځنی برخه کې د منځني عمر دوه کسان ناست و، مظفرالدين او قادرخان ور مخته شول او دهغوی يې ډير زيات تعظيم او احترام وکړ . بيا د هغوی څخه يوه يې دوې ته په لاس د کيناستو اشاره وکړه او ويې ويل :

دوستانو! تاسو ته ښه راغلاست وايم ، زما نوم کرسپاس او زما تر مخه ناست ارديس دي تاسې دواړه به زمونږ دحقيقت څخه خبر ياست ، ما ته وويل شول چې تاسو د روميل دولايت څخه راغلي ياست .او څه فرياد لرئ ، وواياست ،ستاسې فرياد څه دې ؟

د ستر پادرۍ د پوښتني په اساس قادرخان لږ څه فکر وکړ ،خپل ستونې يې پاک کړ او بيا يې دواړو پادريانو ته وويل :

زه او زما ملګري وياړو چې مونږ ته نن د نصرانيت د عالم ددوو ستر و شخصيتونو سره د ليدنې شرف حاصل شوې دې ، مقدسه پلاره ، کرسپاس ! مونږ دواړه د روميل دولايت څخه راغلي يو . پرتاسو دې نه بده ولږيږي او نه پرې خفه شئ چې زه ستاسې څخه وپوښتم چې تاسې د روميل په ولايت کې داسې څوک پيژنی چې نوم يې يونيسيس دې ؟دقادرخان په دې خبره ستر پادري ټکان وخوړ او تر ډيره يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او بيا يې وويل :

دروميل په ولايت کې هغه زمونږ تر ټولو ښه او ګړندې غړې دې ، کوم کلي کې چې هغه اوسی هغه ټول کلي زمونږ د انجمن غړي دي او هغوی د انجمن له پاره ډير ستر ستر او قيمتي کارونه تر سره کړې دې . دا خويونيسيس و چې هلته د روميل په ولايت کې يې هيڅ مسلما مبلغ پرې نه ښود چې د اسلام تبليغ وکړي . وواياست تاسو د يونيسيس په اړه څه ويل غوښتل ؟ دهغه پرخلاف د څه خبرې نه مخته او ياد هغه پرخلاف د کوم شکايت کولو تر څنګ دا فکر وکړئ چې يونيسيس مونږ ته ډير عزتمند انسان دې که چيرې دهغه څخه کومه کوچنی غلطي او يا تيروتنه هم وشي ، نو ياد ساتئ چې هغه به د ښښنې وړ وي . اوس وواياست تاسې څه ويل غواړئ؟

د ستر پادرۍ په خبرو باندې د قادرخان سر ټيټ شوی و ، مظفرالدين هم دهغه په لور په کتلوسره خپل سر ټيټ کړ ، ددواړو په مخونو باندې د ډيرې زياتې انديښنې اوخفګان اثار را ځرګند شوي و . دهغوی ددې حالت په کتلو سره ستر پادري کرسپاس او دهغه نائب ارديوس هم ډير انديښمن شول . بيا قادرخان مخته وکتل او ستر پادرۍ کرسپاس ته يې وويل :

مقدسه پلاره !مونږ د يونيسيس پر خلاف نه کوم شکايت راوړې او نه کومه ګيله ، مونږ تاسو ته يو ډير افسوسناک خبر راوړې او هغه دا چې يونيسيس اوس په دې نړی کې نه شته .

قادرخان تر دې ځايه خبره وکړه نو چپ کيدو ته اړ شو ځکه چې ستر پادري کرسپاس په خپل ځای کې پورته شو اوبيرته را پريوت . بيا يې قادرخان ته وکتل او ورنه يې وپوښتل : زما درنو راغلو ميلمنو ! زه نه پوهيږم چې ستاسې نومونه څه دې خو دومره درته وايم چې وواياست هر څه چې وايي په زغرده يې ووايي؟

دهغه دخبرې په ځواب کې قادرخان يو ځل بيا پيل وکړ .

«د مسلمانانو يو سالار چې علي پاشا نوميږي ، دخپل لښکر سره يو ځای يې د روميل په ولايت کې پړاو کړې دې ، ددې تر مخه دعلي پاشا پلار او دهغه دوه مشران ورونه د يونيسيس او دهغه د ملګرو په لاسو له منځه تللې و، ځکه چې دعلي پاشا پلار داسلام مبلغ و او د اسلام د تبليغ له پاره هلته د روميل ولايت ته را ننوتې و . علی پاشا د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر يو ستر سالار دې او هماغه ورسره په جنګونو کې برخه اخلي او اوس يې هملته د روميل په ولايت کې لښکر ديره کړې دې . دهمدې پړاو په دوران کې هغه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو په لټه کې و ،هغه ددې کار له پاره مخبران هم خواره کړی و ، اوس دا معلومه نه ده چې دې مخبرانو له کومه دا خبرونه تر لاسه کړې و چې علي پاشا ته يې ورسوي چې دهغه د پلار او ورونو په قتل کې يونيسيس او ددې کلي ټول خلک برخمن دې ، د هغه مخبرانو هغه ته دا اطلاع هم ورکړې وه چې د يونيسيس ټول کلي د يونان د پادريانو او راهبانو دانجمن غړيتوب لري ، او ددې پادريانو د ګرمي د اوسيدو تم ځای د پولوپ سيمه ده .

مقدسه پلاره ! علي پاشا ددې خبرونو د تر لاسه کولو وروسته په دغه کلي باندې يرغل وکړ د شپې په تياره کې يې خپل لښکر ددې کلي چار چاپير خپور کړ او دکلي څخه يې د ځوانانو د تيښتې ټولې لارې بندې کړې ، بيا علي پاشا په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس حویلی ته ور ننوت لمړی یې د یونیسیس سره خبرې و کړ ې او بیا یې دخپل پلار او وررونو قاتلان همله د یونیسیس په حویلۍ کې سره را ټول کړ ل ، او همله یې ووژل . سهار یې یونیسیس ته حکم وکړ چې د کلي ټول خلک د کلي مخې ته راټول کړي.
د علي پاشا په حکم یونیسیس د کلي ټول خلک د کلي مخ ته را ټول کړ ل د یلدرم دې جرنیل د کلي ځوانان دښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور و ځخه جدا کړ ل او بیا یې د یونیسیس په ګډون د کلي ټول ځوانان یو په بل پسې له تیغه تیر کړل. خو زاړه ، ښځې ، کوچنیان او معذور یې و بښل ، او هغوې ته یې بیرته په هماغه کلي کې د اوسیدو اجازه ورکړه .
مقدسه پلاره ! مونږ دواړه د تولک د کلي اوسیدونکی یو ، زمونږ د کلي مشر او سردار رستاک دې مونږ د رستاک په حکم دلته راغلی یو او دا خبر مو تاسو ته راوړې دې . رستاک د یونیسیس دکلي د ځوانانو په هلاکت باندې ډیر زیات خواشیني او غمګین دې ، خو د هغه هیڅ په وسه پوره نه دی . ځکه چې د رومیل په ولایت کې د مسلمانانو یو ډیر ستر لښکر د علي پاشا تر قوماندې لاندې پروت دې . په دې ولایت کې چې هر نصراني د سر د راپورته کولو هڅه کوي نو مسلمانان یې سمدستي وژني ، مقدسه پلاره ! دا هغه بد خبرو چې مونږ دواړه تر دې ځایه تاسو ته راوړ .
د قادرخان په دې ځرګندونو باندې دواړو پادریانو ، ستر پادري کرسپاس او نائب یې اردیوس ، په خپلو منځو کې یو بل ته وکتل او سرونه یې ټیټ کړل .د هغوې په مخونو باندې د غم او درد نښې او لیکې راخپرې شوې وې ، تر ډیره هغوې دواړه په همداسې حال کې کیناستي و،بیا کرسپاس قادرخان ته مخ کړ او ورته یې وویل :
زه ستاسې د دواړو ډیر زیات ممنون او شکر کونکي یم چې تاسو دواړو دومره زحمت وګاله او دا خبر مو تر مونږ پورې را ورساوه . زه د تولک د کلي د سردار رستاک هم ډیر زیات ممنون یم چې هغه تاسې دواړه ددې خبر د رسولو له پاره دلته را استولي یاست . ګورئ ! تاسې به تر سهاره پورې دلته میلمانه یاست ، سبا دلته د ټولو پادریانو اوراهبانو غونډه کیدونکې ده ، چې په هغه کې به ډیرې مهمې پریکړې و شي ، دا غونډه مونږ ستاسو د راتلو تر مخه رابللې وه. ځکه چې ددې ځخه مخته هم په دې سیمو کې ډیرې مهمې پیښې تر سره شوې دي ، او یوه د هغوې ځخه د سرویه د پادشاه ماتې او دسلطان بایزید سره دهغه سوله ده.
تاسې دواړه پوهیږئ چې استیفن د بایزید اوعلي پاشا په مقابله کې ماته وخوړه و ددې ماتې به پایلو کې هغه نه یواځې هغه سیمه چې هلته د زړو کانونه دې دسلطان یزید په واک کې ورکړه ، بلکه تر ټولو ستر حماقت یې دا وکړ چې خپله ډیره ښایسته خور ،ډسپنا ، یې هم دسلطان په حرم کې ور ننویسته .
شاید تاسې دواړه په دې پوه نه شئ چې ډسپنا هغه نجلۍ ده چې به ښایست او حسن کې په ټوله اروپا کې مثال نه لري ، د اروپا هر حکمران دهغې سره د واده کولو ارزو او تمنا درلوده ، خو استیفن ډیر بد وکړل ، هغه ته په کار وو چې لمړئ خو یې د جنګ پیلامه نه وی کړې او که بیا یې خامخا جنګ ته زړه کیداې نو داروپایې حکمرانانو ځخه به یې مرسته او ملاتړ تر لاسه کړې واې ، بیا به د یوه ستر ا و قوي ځواک سره یو ځاې مقابلې ته ور وتلاې وې نو زه دا ویلاې شم چې په هغه صورت کې به یې سلطان ته ډیره بده ماتې ورکړې وه. او که چیرې دې ته ماتې ور په برخه کیده نو خراج یې باید منلي وې اوخپله ډیره ښکلې او ښایسته خور به یې سلطان بایزید ته نه ورکوله . بس د همدې موضوع له پاره مو سبا غونډه را بللې ده. تاسې دواړه هم تر سبا همدلته اوسئ ،کومې پریکړې چې وشي نو بیا رستاک هم د هغې ځخه خبر کړئ ، زما درونو راغلو میلمنو! زه هیله من یم چې مونږ به ډیر ژر په دې و توانیږو چې مسلمانان ددې سیمو ځخه چې اوس پرې مسلط شوې بیرته و کاږو .
کرسپاس ددې خبرو ځخه وروسته لږ ځه توقف وکړ او بیا یې خپل لاسونه و پړکول ، دهغه د لاس داواز سره سم هغه ساتونکې چې بهر په دروازه کې ولاړ و راننوت ، کرسپاس ورته وویل :
دا دواړه زمونږ ډیر د قدر وړ میلمانه دي په دې عمارت کې ددوې د خوراک ځښا ک او دشپې د پاته کیدو ډیر ښه انتظام وکړئ، سبا چې د راهبانو او پادریانو دانجمن کومه غونډه کیږي ، دوې به هم په هغې کې ګډون کوي ، دوې مونږ ته ډیر مهم خبرونه را وړې دي . ځرنګه چې دوې د ډیر لرې سفر ځخه دلته را غلي دي نو دوې به ستومانه شوی وی، نو دوې له ځانه سره یوسه ،او د خوراک ځښاک ښه انتظام یې وکړه اوکله چې سبا د انجمن غونډه کیږي نومونږ به دوې خبر کړو اوله ځانه سره به یې راړې .
خپل ساتونکی ته د خبرو وروسته ستر پادري کرسپاس قادرخان ا و مظفرالدین ته مخ کړ او ورته یې وویل :
زما دوستانو! زما د ساتونکې سره ولاړشئ دوې به ستاسې دتم کیدو انتظا و کړي ، سبا به بیا یو دبل سره ووینو.
ددې خبرې سره سم قادرخان اومظفرلدین دواړه دخپلوځایو ځخه پورته شو ل او د هغه ساتونکې سره یوځاې دخونې ځخه وو تل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل سهار كله چې قادرخان او مظفرالدين په خپلو منځو كې خبرې كولې چې د پادري هغه ساتونكي راغې چې ددوی ميليمستيا يې كړ ې وه ، دوی ته را نژدې شو ، ددوی ډېر زيات احترام اودرنښت يې وكړ اوبيا يې دواړو ته وويل .
زما دوستانو ! له ماسره را ځئ ، ستر پادرې كرسپاس تاسې بللي ياست ، همدا اوس ستر پادرې كرسپاس او كوچني اردیس هملته په همغه كمره كې ستاسې انتظار كوي چې پرون مو وروسره كتلي و ،
د ساتونكې په دې خبره قادرخان او مظفرالدين خان لږ ځه ټكان غوندې وخوړ او د راغلي ساتونكي څخه يې و پوښتل :
دوسته ! تا وويل چې ستر پادر ې كرسپاس او نائب يې ارديس په هماغه خونه كې دې چې پرون مو ورسره ليدلي و په داسې حال كې چې ستر پادرې مونږ ته وويلي و چې د راهبانواوپادريانو ستره غونډه كيدونكې ده اومونږ به په دغه غونډه كې را بولي ،او هلته به د تيرو شوو حالاتو په رڼا كې د راتلونكوحالاتو په هكله هم تصاميم نيول كيږي .
د قادرخان په دې خبره باندې هغه ساتونكې هغه ته د لږځه وخت له پاره په غور سره وكتل او بيا يې ورته وويل : درونده ميلمه ! ستا خبره سهي ده . لمړئ خو ستر پادري كرسپاس غوښتل تاسې د پادريانواوراهبانو دانجمن په غونډه كې ور و غواړي خو بيا پوه نه شوم چې څه وشول چې هغه دا كار و نه كړ اوس خودا غونډه خلاصه شوې ده او د غونډې پريكړې هم منځته راغلي دي زما په فكر چې ستر پادري غواړې تاسې د هغو پريكړ و څخه خبر كړي ، نو په دې خاطر تاسې دواړه له ماسره راځئ.
دساتونكې په دې ځرګندونو باندې قادرخان اومظفرالدين يو بل ته په غور سره وكتل او بيا يې په سترګو سترګو كې كومه پريكړه وكړه ،دهغې وروسته دواړه دخپلو ځايو څخه پورته شول اوپه چپه خوله دهغه ساتونكې سره يوځاى روان شول .
دې ساتونكې دوې دواړه همغه كمرې ته يوړل چې يوه ورځ دمخه يې دستر پادرې اودهغه د نائب سره په كې ليدنه شوې وه . كله چې دوې هغه كمرې ته ور ننوتل نودواړو پادريانو يې ښه درونډ ښه راغلاست وكړ. اوپه خپل مخ كې يې ورته د كيناستو وويل : كله چې قادرخان اومظفرالدين په خپلو خپلو ځايو باندې كيناستل ،نوستر پادرې كرسپاس ورته مخ كړ او ورته يې وويل:
زما دوستانو ! تاسې يې بده و نه ګڼئ ، پرون چې ما له تاسو سره خبرې كړې وې په هغه كې مو پريكړه كړې وه چې نن چې د پادريانواوراهبانو دانجمن كومه غونډه كيدونكې وه په هغې غونډې كې به تاسو ته هم دګډون ويل كيږي، اوكومې پريكړې چې كيږي نوهغه به ستاسو ترمخه اوستاسې په شتون كې وشي . خو وروسته ما دخپلو ملګرو سره د مشورې وروسته تاسو ته زحمت دنه دركولو پريكړه وكړه. زما ساتونكې به تاسو ته ويلي وې چې د انجمن غونډه پاې ته رسيدلې ده . اوكومې پريكړې چې په هغې كې شويدې زه به تاسو د هغو څخه خبر كړم . تر څو تاسو په پوره راز سره دا پريكړې د روميل ولايت كې خلكو ته ورسوئ ، تر څو دهغوې په عزم كې سستي او كمزورتيا را پيدا نه شي او ورته ووايأست چې د راتلونكې مناسب وخت انتظار وكاړي .
زما دوستانو ! كومې پريكړې چې زه يې تاسو ته داګيزه كوم هغه به په پټه توګه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ، مسلمانان بايد ترې بلكل خبر نه شي ، كه چيرې تاسې په ښكاره توګه د روميل دولايت نصرانيانو كې دا تبليغ كړئ نود بايزيد سالار علي پاشا به ستاسو پر خلاف متحر ک شي ،اوپه ياد ساتئ چې هغه به په هر صورت تاسې دواړه د مرګ له كومې تيركړي نو په دې خاطر زه تاسې ته خبر دركوم چې دا پريكړې په ډيره پټه توګه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ تر څو دهغوې هغه پستې حوصلي ددې پريكړو په اوريدو سره بيرته را تازه شي ، اوس چې څه درته وايم هغه په پوره غور سره واورئ ،دا ټولې خبرې نن د انجمن په غونډه كې فيصله شوې دي.
تر ټولو لمړئ هغه معامله چې په دې غونډه كې تر بحث لاندې راغله ، هغه داده چې د مسلمانو پرخلاف د صليبي جنګ اعلان وكړل شي . ددې صليبي جنګ دپيلامې له پاره همدا نن څو هيئتونه د صليبي حكمرانانو په لور استول شوې دې ، تر څو هغوې هغه په ګوته كړل شوو ځايونو ته خپل خپل لښكر را وليږي.، په دې لړ كې چې كومو هيوادو ته هيئتونه تللې دي په هغو كې هنګرې ،بلغاريه ، دلاچيه بويريا، سسلي، فرانس ، انګلستان، او دقسطنطنيې پادشاه مينوئل شامل دي . مونږ ددې ټولو حكمرانانو په نومونو ليكونه استولي دي او ورته مو ليكلي دي چې ک چيرې د نصرانيت پاينښت غواړي اودا چې كه غواړي چې د اروپا خلک دخوشحالۍ نه ډک ژوند تر سره كړي نو بيا دې د اروپا دزمكو څخه مسلمانان بيرون كړي ، او دا كار دصليبي جنګ د اعلان نه وروسته شوني دې . په دې ډله كې يو قاصد مو د روم پاپا ته هلته ايټاليې ته استولی،د روم دپاپا نه مو غوښتي چې هغه دې د خپل ذاتي پيغام په ذريعې د ټولو اروپايي هيوادونود حكمرانانو څخه وغواړي چې د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنګ اغاز وكړی ، زه هيله من يم چې د پاپای اعظم له اړخه دداسې ليكونو په ليږلو سره به ټوله اروپا په ډير قهر اوغضب سره د مسلمانانو پر خلاف را پورته شي .
مونږ دې اروپايي حكمرانانو ته دا پيغام هم استولي دې چې هغوې دې په خپله د خپل لښكر مشرې وكړي اويا دې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیرو تکړو سالارانو تر مشرۍ لاندې دلته د یونان لورې ته را ولیږي . تر څو د مسلمانانو پر خلاف یو نه پای ته رسیدونکې صلیبي جنګ پیل کړل شي ، اودا جنګ به تر هغه وخته پورې روان وې تر څو چې مسلمانان د فاسفورس د بحیرې نه اخواد اسیا اوانا طولیه د میدانو په لور نه وې تیل وهل شوي .
په دې غونډه کې بله مهمه پریکړه دا وشوه ، چې د مسلمانانو دوه ستر حکمرانان په خپلو منځوکې یو له بله سره و جنګوی ،یو بایزیدیلدرم اوبل تیمور لنګ ، په اوسنیو وختوکې تیمور لنګ د خپلو فتوحاتو لړۍ د هندوستان نه اخوا د شمال اوشرقي روسي سیمو ته ور غځولې ده . څرنګه چې روسان نصرانیان دي نو مونږ باید د هغوې ساتنه هم وکړو ، که چیرې دا دواړه مسلمان حکمرانان همدا ډول خپلو سوبو ته دوام ورکړي ، نو بیا خو به نصرانیت ته نه جبیره کیدونکې زیان ورسیږي . که تیمور لنګ همداسې برياو ته دوام ورکړي اودهندوستان د نیولو وروسته د مسکو په لور مخه کړي ، لکه څنګه چې اطلاعات دي ، نو هغه به د مسکو عیسایي هیواد هم له منځه یوسي،د بله اړخه بایزید یلدرم دې تاسو پوهیږئ چې هغه په اروپا کې یو توپان را پورته کړې دې. دهغه پلار هم اروپايي حکمرانانو ته په پر لپسې توګه ماتې ورکړي او دهغې د مرګ نه روسته د هغه زوې بایزید یلدرم دا کار پیل کړې دې . اوزمونږ د بدبختی دا حال دې چې د سرویه پادشاه استیفن خپله ډیره ښایسته خور ډسپنا د بایزید یلدرم په حرم کې ورکړه، دا یو داسې دروند جرم دې چې تل به زمونږ په سینو کې دا غ وي ، ځکه ډسپنا داسې یوه ښایسته اوښکلې نجلۍ وه چې داروپا هر حکمران غوښتل دهغې سره واده وکړي ، نو استیفن دې تباه شي چې هغه دغه ښکلي نجلۍ سلطان بایزید ته حوال کړه . اوزه هغه وخت ډیر زیات خفه شوم چې وامې وریدل چې دا کار په خپله د ډسپنا په خوښه تر سره شوې دې.
اوس نودعیسایي سلطنت او د اروپا د پاته سیمو دخوندي کولو له پاره چې کوم کار باید مونږ وکړ و هغه دادې چې په یوډول نه یوډول تیمور لنګ اوسلطان بایزید یو د بل په مقابل کې و دروو، که چیرې دا دواړه مسلمان ځواکونه یو دبل سره ټکر شي نودهغوې ځواک اوتوان به په خپله له منځه ولاړ شي اوپه دې ترتیب به نه یواځې روسی سلطنت په خپل ځاې پاته شي بلکه اروپايي سیمي به هم د بایزید یلدرم د یرغلونو څخه خوندي پاته شي .
ستر پادرې ددې خبرو وروسته لږ څه دمه وکړه . لږ څه فکر یې وکړ اوبیا یې خپله خبرې ته دوام ورکړ.
زما دوستانو !دمسلمانانو دپادشاه تیمور لنګ اوسلطان بایزید تر منځ د جنګ کولو له پاره او یودبل مخې ته په راوړو سره مونږ څه تدابیر نیولې دي، دهغوې څخه یو دا چې زمونږ مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې دتیمور لنګ څه داسې سرداران چې د هغې د رويې څخه نالانه دي هغوې د بایزید یلدرم سره پناه اخستی ده . تیمور لنګ دهغوې د بیرته ورکولو غوښتنه کوي اوبایزید دهغوې د بیرته ورسپارلو څخه ډډه کوي ، ځکه چې هغه هغوې ته په خپل ځاې کې پناه ورکړې .
او همدا کار ددې دواړو حکمرانانوتر منځ د فساد د راپورته کولو له پاره ډیره ښه بهانه جوړوی ، که په دې لړ کې تیمورلنګ را وپارول شي اوهغه د خپلو هغو سردارانو چې دهغه څخه نالانه دي اود بایزید سره یې پنا ه اخستي د بیرته را ستینو غوښتنه په جدي توګ وکړی نو دبایزید له لورې د انکار په صورت کې به ددوې تر منځ د شخړې نوبت ډیر په اسانۍ سره راځي.
ددې خبرې د نور مخکې تګ له پاره دا تدبیر هم نیول شوې چې د بلغاریه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، چې پخوا یې د بایزید یلدرم اوعلي پاشا سره په جنګونو کې هم برخه اخستی وه اونن زمونږ په دې غونډه کې هم موجود وول نو په غونډه کې چې څومره پادریان اوراهبان وول د ټولو مشترکه خبره داوه چې سائرکن اوایکسلا دواړه دخپلو لښکرو سره یوځاې د اروپا څخه ووځي اود تیمور لنګ په لښکر کې دې شامل شي ،تاسي پوهیږئ چې تیمور لنګ نن سبا د هندوستان نه علاوه د شمالي سیمو په نیولو بوخت دې ، په دې فتوحاتو کې به دغه دواړه شهزادګان دهغه پوره پوره ملاتړ وکړي ، اوتر څنګ به یې هغه د سلطان بایزید پر خلاف هم را پاروي ، بلکه د تیمورلنګ په ذهن کې به داخبره ور غورځوي چې د بایزید د لښکر ماتول د تیمور لنګ له پاره ډیر زیات د اهمیت وړ دي ، اوکه چیرې هغه داسې ونه کړل نو د اروپا د فتوحاتونه په فراغت سره به په خپله سلطان بایزید دهغه پرخلاف راولاړ شي . اوهغه به له هر څه سره له منځه یوسي .
زما په فکر چې دغه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، به په خپل کار کې بریمند شي ، دوې به په یوځو ورځو کې د خپل لښکر سره یو ځاې د اروپا څخه ووځي ،او دتیمور لنګ په لښکر کې به ورګډ شي، اوپه دې ترتب به دتیمورلنګ اود بایزید یلدرم تر منځ د ټکر له پاره د کار اغاز وشي .
اوس زمونږ تر خه دوه حالات دي ، لمړ ی دا چې د اروپا ټول ځواکونه د صلیبي جګړې له پاره تیار شي ، نو که د اروپا ټول حکمرانان چې مونږ ورته هیئتونه استولی دي په پوره اخلاص سره خپلي لښکرې دلته یونان ته راولیږي نو زما په فکر چې د تیمور لنګ اوبایزید تر منځ به د ټکر کولو وخت هم پیدا نه شي مونږ به په خپله د خپل توان او قوت په زور بایزید یلدرم اوعلي پاشا د اروپا څخه بیرون کړو .ځکه چې په دې هکله په خپله پاپایي اعظم هر زمونږ سره دې . کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاپا يې اعظم له اړخه احکامات جاري کړل شي چې دمسلمانانو پر خلاف دې دصليبي جګړې پيل و شي ، نو زما د فکر په اساس داروپا ټول حکمرانان به خپل لښکر په پوره شوق او جذبې سره راټول کړي چې بيا به دهغې لښکر مقابله نه خو بايزيد يلدرم وکولې شي اونه دهغې جرنيل علي پاشا .
خو که چيرې زمونږ د بدبختی اوبدنصيبی حدود خپل اخري حد ته رسيدلي وي اومونږدخپل دغه جمعې ځواک په واسطه بايزيد اودهغې جرنيل علي پاشا ته ماته ورنه کړاې شوه او يا ځنګه چې مونږ هيله لرو هغسې د اروپا حکمرانان خپل ځواکونه سره را ټول نه کړي نو بيا به هغه مخکني تدبير ته عملی شکل ورکول کيږی اوهغه دا چې مونږ به ټوله توجه د تيمور لنګ او بايزيد تر منځ د جنګ جګړې له پاره ور اړوو . اوهڅه به کوو چې په هر شونې حال کې هغوې دواړه په خپلو منځوکې په جګړه بوخت کړو. ددې لار ې به تيمور لنګ و نه توانيږي چې روسيه فتحه کړي ځکه همدا اوس په روسيه کې يو ډير ټينګ نصراني نظام دې اودبله اړخه به بايزيد ددې وړتيا و نه لری چې په اروپا کې خپل مخته تګ ته دوام ورکړي . زه تاسې دواړو ته دا هم ډاګيزه کوم چې که په اروپاکې بايزيد يلدرم همداسې خپل وړاندی تګ ته دوام ورکړي نو بيا ياد ساتئ چې قسطنطنيه به د بايزيد تر مخه مقاومت و نه شي کړاې او دا پخوانې او مقدس ښار به دمسلمانانو په ولکه کې راشي .
د کرسپاس ددې خبرو وروسته سمدستي قادرخان هغه ته مخ کړ او ورته يې وويل :
مقدس پلاره ! دغه دواړه تدابير چې نيول شوي مونږ دواړو ته د ډير زيات قدر په سترګو ګورو ، زه هيله من يم چې دهغه صليبي جنګ پيل چې تاسې کول غواړئ نودهغه له پاره که د اروپا حکمرانان د زړه د اخلاصه کار واخلي نو هغوې به د يونان په دې زمکو کې دومره ستر لښکر را ټول کړي چې دهغې په کومک به مسلمانان د دې زمکو څخه بيرون کړل شي . خو که چيرې د بدقسمتی څخه داسې و نه شول ، نو دغه بل تدبير او وړانديز هم د مسلمانانو له پاره د ډير زيان سبب ګرځيداې شی . که چيرې تيمورلنګ اوبايزيد په خپلو منځو کې يو له بل سره ټکر کيږي نو د مسلمانانو ټولنيز ځواک به ټوټې ټوټې شي اواروپا به تل د بايزيد د ګواښ څخه خوندی پاته شي . همدا راز به د روس نصراني حکومت هم د تيمور لنګ د حملې نه خوندي وي .
تر دې ځايه قادر خان خبرې وکړې او بيايې څه فکر کاوه بيايې ستر پادري کرسپاس ته و کتل اوورته يې وويل : مونږ بايد د يوه بل صورت له پاره هم تيار واوسو .
د قادرخان په دې خبره باندې ستر پادري کرسپاس ، دهغه نائب ارديس دواړو ټکان وخوړ او قادر خان ته يې وکتل ،خو پخوا له دې نه چې دوې څه ووايې قادرخان يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ. او ويې ويل :
مقدسه پلاره ! دريم صورت دادې چې که چيرې مونږ په صليبي جنګونو کې بريالي نه شو اوکه چيرې بايزيد يلدرم او دهغه جرنيل علي پاشا د صليبيانو متحده ځواک ته په يونان کې ماته ورکړي نو دهغې نه وروسته چې مونږ کوم دويم صورت اختياروو،او هغه د تيمورلنګ اوبايزيد تر منځه خپل منځې جګړې را پارول دي نو بيا خو مونږ ته دا فکر هم کول په کار دي چې زمونږ انجام به څه ډول وي .؟
د قادرخان د پوښتنې په ځواب کې ستر پادري په ژوره وخندل اوبيا يې په ډير عجيبه توګه قادرخان ته وکتل او ورته يې وويل :
درونده ميلمه ! زه ستا د انديښنو سره متفق نه يم . لمړئ خو زه هيله من يم چې مونږ به په صليبي جنګونو کې بريالي را ووزو . زه همدا راز هيله لرم چې يسوع مسيح اودهغې مقدسه مور به له مونږ ه تر دې حده خفه نه وي چې زمونږ په خپلو زمکو کې زمونږ کومک و نه کړي ، خو که چيرې زمونږ دعملونو په خاطر د يونان په زمکو کې مونږ دماتې سره مخ شو نو بيا هم زه تاسې دواړو ته ډاډ درکوم چې ساړکن او ايکسلا دواړه شهزادګان به د تيمورلنګ په لښکر کې د ورګډيدو وروسته داسې حالات را پيدا کړې وي چې دبايزيد او تيمورلنګ تر منځ ټکر منځته را وړي او بيا همدا ټکر د دواړو لورو ځواکونه تباه کړی ، ددواړو د ځواکونو د تباه کيدو سره سم به بيا دوې ددې جوګه نه وي چې زمونږ پر خلاف کوم عمل وکړي .
ستر پادري کرسپاس لږ څه تم شو اوبيا يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل اوورته يې وويل :
زما درونو ميلمنو ! که چيرې تاسو ددېنه زيات دلته په پولوپ جزيره کې تم کيدل غواړئ نو مونږ تاسې ته ښه راغلاست وايو . خو دهغه مقصد له پاره چې تاسې دلته راغلي واست هغه يو ډول تاسې تر لاسه کړ، بيرته خپلو زمکو ته ستانه شئ او په ډيره خفيه اوپټه توګه داپيغام کور کور ،اوکلي کلي ته ورسوئ او ورته ووايast چې په ډيرو نژدې ورځوکې به په اروپا کې د مسلمانانوپر خلاف يو ستر صليبي جنګ پيل شي ، همدار از په يوناني زمکو کې اوسيدونکي عيسايان هم ددې له پاره تيار کړئ چې د صليبي جنګ په تياريو کې د صليبيانو د لښکرو پوره پوره بسپنه اوملاتړ وکړي . د زړه د اخلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې هغوې ته وسلې او د خوراک زیرمې تیارې کړې ، که چیرې د یونان خلک همداسې وکړي نو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې د یونان په زمکو کې به د بایزید یلدرم ځواکونه دړې وړې شي .
ددې سره قادرخان او مظفر الدین دواړه دخپلو ځایو څخه پورته شول ، قادرخان یو ځل بیا ستر پادری کرسپاس ته وکتل اوورته یې وویل :
مقدس پلاره ! مونږ خو ډیره ناهیلې دخپلو زمکو څخه دلته راغلي و خو ستاسې خبرو اوارادو زمونږه حوصله او عزم نوې کړ، زه او زما ملګرې همدا اوس ددې ځایه بیرته ستنیږو اودخپل کلي نه علاوه نورو کلیو ته به هم داپیغام ور ورسوو او ورته به ووایو چې د ناهیلی ته اړتیا نه شته ځکه چې د مسلمانانو پر خلاف دصلیبي ستر جنګ پیلامه کیدونکې ده او په هغه کې د مسلمانانو په مقدر کې دناکامی ، ماتې ، ذلت او رسوایې پرته نور څه نه شته.
ددې وینا سمدستې وروسته قادرخان اومظفرالدین دواړو د ستر پادري کرسپاس او دهغه د نائب اردیس سره په ډیره درنه توګه خداې پاماني وکړه او بیا د کمرې څخه بیرون را ووتل .
دلږځنډ وروسته قادرخان او مظفرالدین دواړه په خپلو خپلو آسونو باندې سپاره شول اود یونان د جزیرې پولوپ څخه بیرته د علي پاشا د لښکر په لورې را روان شول .
پرلپسې لري ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

ـ ټک وکړ . علي پاشا غوښتل چې دخپله ځایه پورته شي خو دهغه څخه د مخه رستاک پورته شو او علي پاشا ته یې وکتل او

علي پاشا ته وویل :
دګلوې هم دې ،ځکه چې ستا د وینا په اساس دوې د نریوس ساتنه اوحفاظت هم کوي .
ل نو علي پاشا دواړو ته وکتل او ورته یې وویل :
ن د نقل وحرکت په هکله زما څخه معلومات غوښته ، نو اوس چې تاسې راغلي یاست د سلطان بایزید له لورې راغلي مخبران

دا ډاګیزه کړه چې څه ډول د سلطان بایزید جرنیل علي پاشا د یونیسیس کلي محاصره کړ اوپه هغه کلي کې چې څومره د انجمن

ډسپینا دومره ښایسته نجلۍ وه چې د اروپا هر حکمران غوښتل دهغه سره نژدې والي وکړي خو استیفن ډیره بې عقلي وکړه چې

ې پریکړې وکړی :
ژدې وخت کې به د اروپا ټول ځواکونه د مسلمانانو پر خلاف د صلیبي جنګ اغاز وکړي .
نیولو څخه علاوه دهندوستا ن په نیولو هم مصروف دې، او همدا راز غواړې د روسیې په نصرانی حکومت باندې هم ور
و په خپل منځې جنګ کې دمسلمانان عظمت اود هغوې قوت ټوټه ټوټه شي اوپه هغه صورت کې به د بایزید له اړخه اروپا ته
املیږي ،هغوې همدا اوس هغه لورې ته روان شوي دي، هغوې به هلته د تیمورشا ه په لښکر کې د شاملیدو وروسته دا کار
ر اوس پرې په پوره چټکتیا سره عمل کوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځليدې ، بيا علي پاشا قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او ورته يې وويل :
ودواړه کوچنيان پس له دې همدلته تم کيږي ، تاسې يې په خپله هم ياد ساتئ اونورو ملګرو ته يې هم ووايا‌ست . اوس زما دخور

ته بيرون تړلي دي . ځکه چې مونږ غوښتل تاته هغه پيغام چې مونږ له ځانه سره راوړې در ورسوو اوبيرته خپل لښکر ته ستانه
ددې سره سم علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او قادرخان او مظفرالدين ته يې وکتل او ورته يې وويل :

وخفګان ، هجر او بيلتون نښې و کتلې ، هغه وکتل چې دريونا په سترګو کې د سترتيا نښې، دهغې په څيره باندې خړوالې .....را
ې اواز سره ورته وويل :
ډول وي ؟ پاشا ! هغه حالات چې دې مخبرانو ووايه ، نو دهغې په مطابق تر څو چې دا خبر بروصې ته سلطان ته ور رسيږي
کې به نه پاې ته رسيدونکې صليبي جنګ و نښلي ، نو علي پاشا! په هغه حالاتو کې به ماته ستا انتظار څومره سخت او د زغم
لامتی له پاره لاس په دعا يم خو ترځنګ به يې په ډيره بې قرارۍ سره ستا د بيرته راستنيدو په تمه يم . علي پاشا ! زما هيله ده
ه چې د صليبي جنګونو لړۍ پيل شي نو بيا نه پوهيږ م چې ماته به څومره ورځې ، څومره اونۍ ،څومره مياشتې ستا جداي

چې د صليبي جنګونو لړۍ نه وی پيل شوې نوزه له تاسره وعده کوم چې زه به هره ورځ ستا کتلو ته را ځم اوماښامي به هم له
ه هم ستا څخه لرې اوسيدل دزغم وړ نه دي ، خو ګوره ريونا ! کله چې د قومي اهميت داسی پيښې مخته راځي نو هره ستونزه

غوې په لور په کتلو سره علي پاشا ورته وويل :

، اوس خو هغه ستا امانت دې ، ستا د ژوند ملګرې ده اوستا ماندينه هم .
اته اوپه وير کې ولاړه و ه او ژړل يې.

يګماتوپه نسبت هغه خپل ځانته ډيره رانژدې او دسلطان ډيره ګرانه اومحبوبه ملکه و ګرزيده .
ې پادشاه بايزيد ته هم د شرابو د څښلو په لور رغبت ورکړ . د ترکيي د قوانينو له مخې شراب منه و او سلطان بايزيد په خ پله
غې سلطان په داسې عاداتو باندې را واړوه چې دسلطان پلرونو او نيکونو ترې ځان ساته .
بوبې په خاطر په شرابو څکلو پيل وکړ.
ه کتلي و چې کوم وخت چې برهان الدين دهغه کمرى ته را ننوت نو د هغې سترګې د قهر اوغضب نه تکې سرې وې ، دخپل
جذبه نه و ه ،

چې :
ه منل ستا کار دې، په هر صورت هغه فرض چې زما په غاړه دي زه به دهغې په پوره کولو کې کمې و نه کړم .

هغو خلکو اولاد يو چې سرتيرې او صف ماتونکي و . چې د غرونو او رغونو فاتحين و ،د قوم او ملت ابرو او عزت و او دښمن

رې ،او د زړو نظام ، دکانو ښکار وګرزي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

و د مشيت په راز کې د ابن ادم نمايندګي کونکې اوسي .

ا حالت وي نو بيا د خداوند قدوس عناصر هم په حرکت راځي ،هغه د بدل شوو موسمونو د تيزو څنډو په څير را نازليږی او هر
ې کيږي نو بيا ياد ساته چې د ظلم او تيرې ښکار شوې يو سوالګر،بينوا ګرځي ، زه هيله لرم چې ته به خپل قوم اوخپل ولس

ورځ به ته د خداې د قهر او غضب سره مخ کيږي . بايزيده ! هغه څه چې مې ويل ومې ويل ، په راتلونکې کې به هم زه د ويلو

ې دې .
د ورسيدو سره سم يې يو ځل بيرته شاته را وکتل اوبايزيد ته يې وويل :
ل ددې وروسته برهان الدين په پرلپسې توګه بايزيد ته د نصيحت کولو په خاطر را ته . د برهان الدين د تللو وروسته بايزيد خپل

ي چې د اروپا د زمکو څخه مسلمانان وويستل شی ، دا انجمن دا کار کوي چې هغه مسلمان مبلغين وژني چې د اروپا په مفتوحه
څو هغه هم د اروپا حکمرانانو ته حکم وکړی چې ټول دې د نائکوپولس د ښار په چاپير کې خپل فوځونه را ټول کړي او

ت په خپلمنځي ربړو کې له منځه ولاړ شي او له يوه اړخه اروپا خوندي پاته شي او دبله اړخه د تيمور لنګ د يرغل څخه د

ې متحرک شوي دې . هغه د دې پادريانو اوراهبانو دپيغام په ځواب کې يو ستر لښکر جوړ کړي دي ، هغه خپل لښکر په دوو
سلمانانو په ولکه کې دي. ددلاچيه دپادشاه او دهغه د زوې مائرچ مقصد دادې چې تر هر څه لمړئ علي پاشا تر حملې لاندی و
د دلاچيه حکمران او دهغه زوې مائرچ غواړی د نورو اروپايي حکمرانانو څخه مخته شي . هغوې غواړي چې که د نورو څخه
ې ، بس دهمدې ارادو سره يوځاې د دلاچيه پادشاه د خپل مرکزی ښار څخه را بهر شوي او دعلي پاشا په لور وړاندی تګ کوي

ريوس هم ميلمستون ته ورغله ، هغې په ميلمستوون کې شاوخوا ته وکتل او بيايې د ريونا پلار رستاک ته وويل:

ران او دهغه د زوې دمقابلې له پاره هغه لورې ته کوچ کړي .

ړه ماته وويل چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم سره يوځاې ددې ځاېه کوچ کړې دې.
ريوس سمدلاسه د ميلمستون څخه را ووتله خو ريونا دنريوس په کتلو سره سمدستي خپل ځان سنبال کړ، دخپل آس واګې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيدلي دې ، زه پوهيدم چې د علي پاشا سره د نه کتلو په خاطر به ډيره ناهيلي شوې يې، زه ستا حال وينم ، زه پوهيږم چې د

ريوس تر څنگ کيناسته. په دې وخت کې دهغې مور کيتهنا ورته وويل :

ې که دعلي پاشا سره وخت وايې نو ضرور به يې ماته دخپل کوچ څخه دمخه خبر راکړې و . زه فکر کوم چې سلطان با يزيد
روې په لور وي، ځکه چې ځو ورځې دمخه علي پاشا ماته ويلي و
ونود لړۍ د پيل کيدو کومه غوښتنه کړې نو دهغې غوښتنې دپوره کولو له پاره تر ټولو د مخه د دلاچيه پادشاه اودهغه زوې را
هغه د اروپايې هيوادو په منځ کې را وځليږي او دپلار او زوې دواړو عزت اودرنښت کې به ډيرښت راشي . خو اوس به کتل

ې کې روښنايي را پيدا کيږي . لورې ! هغه زما له پاره دسکون او ارام سبب گرځي . لورې ! زه پوهيږم چې دعلي پاشا د تللو
رځې همدلته اوسئ ، په دې ترتيب به د علي پاشا د تللو سره ستا په شتون کې د ريونا ناهيلي او غم لږ څه را کم شي .

او دهغه زوې ته د مسلمانانو زمکو ته د راننوتلو موقع هم ورنه کړه . په دې جنگ کې د سلطان سره دهغه کشر زوې شهزاده

دا فکر کاوه چې سلطان بايزيد د خپل لښکر سره يو ځاې د بروصې څخه دومره لرې واټن وهلي ، دهغه لښکر به پوره ستومانه
صفونه درست کړل . نو سلطان بايزيد هم همداسې وکړ ل.
ې دهمغه دقومندې لاندې پريښوده . نوپه دې ترتيب هغه خپل لښکر په درې برخو وويشه .
ې قومندان و ټاکه . اوپه دې ترتيب يې ځان دسلطان بايزيد ، علي پاشا اومحمد په مقابل کې تيار کړ .
ې په يواځې ځان د چا سره مقابله وکړي .

پاشا ته په استفهاميه توگه وويل :
ې سره د علي پاشا په مخ باندې مسکا راغله اووېې ويل :
مقابلې له پاره اخلي او ما غواړې نودرونده سلطانه ! ته به ووينې چې زه څه ډول ددې ليوني سپې ورمير ورماتوم. ددې سره

ج ته خپل آس په ځغاسته کړ .

يدو سره سم په ډيره مسحورونکې توگه د تکبير اوازونه پورته کړل . داسې اوازونه چې زړونوته سکون اوارام وربښې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مقابل لورې دیوه قهر په څیر را خپور شې ، اې زما درویش صفته مجاهده ! زما دعا ده چې ته به د الله په فضل او ارادې

ې ارادی واک ....وخت مه ضایع کوه ، ژر کوه نوم دې را وښیه ، تر څو د مقابلې اغاز وشي ، او ستا دا سهارني نشاتات په

م موجود. خوعلي پاشا ، دمقابلې په وخت کې به زه ستا هر څه به اضمحلال او زوال باندې تبدیل کړم.

م. او څنګه ستا ذهني اوعقلي ځواکونه مفلوجوم ، د یونیسیس وروره ! دمقابلې پیل وکړه .. لکه څنګه مې چې ستا ورور

پاشا هم د یوه وینه تویونکي ، خونړی انسان په څیر پرې خپل یرغل پیل کړ .

کې پریوتې و . هغه فکر کاوه چې ډېر ژر به دعلي پاشا کار ور ختم کړي خو علي پاشا هغه داسې را ښلولې و چې په خپله
ړکه دا را څرګندیده چې خپل ځان د علي پاشا په مقابل کې بې وسه احساسوي ، علي پاشا په ډېر عجیبه انداز کې څو ځلې د تکبیر

ووینې چې زه ستا تر مخه د لرې اونژدې تر منځ واټن د تل له پاره له منځه یوسم . نیاسیس ، ځان تیار کړه چې زه یو ځل بیا

پل ډال دهغه مخته کړ ، څنګه چې هغه خپل ډال را مخته کړ نو علي پاشا دخپلې تورې په واسطه دهغه څټ او اوږي ان ترپښتیو

د محمد دخپل فوځ سره یو ځاې کتله ، نو په دې اساس سلطان دخپله ځانه سره وویل :
رد تاریخ لیکوالان به ستا د غه جرأت او بهادري چې دخپل دښمن په مقابل کې دې وښوده په زرینو ټکو ولیکي .

س ته لښته ورکړه ، اس هم شړیندونکي ،غریدونکي شو او یو ځل بیا یې د الف شکل خآنته ونیو . په دې وخت کې علي پاشا خپله

انه پرې کړ.
حکمران په خپله زما مقابلې ته راشي تر څو ووینو چې څوک غالب او څوک مغلوبیږي. خو که چیرې ددلاچیه حکمران خپل
ر ! که چیرې په تاسې کې لږ څه غیرت هم وي نو خپل شهزاده مائیرچ زما مقابلې ته را وباسی.
یه دخلکو له خوا کوم غبرګون را معلوم نه شو . کله چې دهغوې له اړخه کوم څوک دمقابلې له پاره رامعلوم نه شو نو علي پاشا

ره سم علي پاشا خپل آس را وڅرخاوه اودهغه مړ شوي کس اس یې هم له واګو ونیو اودخپل فوځ په لورراستون شو.

چا د وس کار نه دې ، تا څومره په ښه توګه او په حیرانونکي توګه د دلاچیه خنزیر د ځان لاندې کړ او له منځه دې یوړ. تا
تا سره الفاظ نه شته چې زه هغه استعمال کړم او د هغې له لارې ستا د جرأت مندۍ ، بهادرۍ او میرانې تعریف وکړم.

کې وي . زما وروره ! ستا سلامتي ، زمونږ له پاره ډېره مهمه ده . زه محمد بن بایزید ستا دې جرأت ، میراني او بهادرۍ ته

خلکو څټ پرې کول زمونږ په فرائضو کې شامل دي . درونده سلطانه ! دا خویوه معمولې جګړه وه چې ما په کې دخپلو
انو او پادریانو د انجمن پر وینا زمونږ پرخلاف جنګ پیل کړې وې نو دوې به په خپلو دې ارادو کې ډېر ژر پښیمانه شی .

ې علي پاشا له ځانه سره راوړې و هغه یې د لښکر اخری برخې ته و لیږه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ستاسي د عقيدو رڼا ، ستاسي ارزوګاني او روايات ، ستاسي اسلوب اوکړچار د نفرتونو په توپان اووينه تويونکي تعبيرونو

ي حملې سره دهغوې هغه دخوبونو انځورونه ، د بې خوبه سترګو د بې نومه غوښتنو په وينه لتاړو ناهيليو باندې بدلې کړې .
صرت او کومک هم له تاسې سره دې . زه ستاسو څخه دمخه روان يم ، او دخپل زوې وليعهد محمد او دخپل ستر جرنيل علي
ت دتاريخ پوهانو ، د قسمتونو د ليکونکو او دفطرت د کاتبانو او د تقدير د پاسبانانو په څير را څرګند شئ ، زه تاسې ته ډاډ
کومک له تاسې سره وی . الله دې تاسې ته په دې ستر جهاد کې برې او کاميابي در په برخه کړي .
زيد هم دهغوې د دغه حال په کتلو سره خپلو فوځونو ته د را مخته کيدو حکم وکړ، دمسلمانانو لښکر د حکم سره سم د توپاني باد

غانودسيلاب او د توپاني باد په څير راپريوتل .

سلطان بايزيد خپل زوې وليعهد محمد دخپل پړاو دخوندې ساتلو سره سره ددښمن په پړاو باندې هم د ولکي کولو له پاره موظف

که څه هم د اروپا په دې زمکو کې سلطان بايزيد اوعلی پاشا د دلاچيه حکمران او دهغه زوې مائرچ ته سخته ماته ورکړه ، خو
خي ، خو دهغوې هر تدبير ، هره هڅه د ناکامی سره مخ شوه ، ځکه سلطان بايزيد اوعلي پاشا دهغوې هره هڅه ، هر ځواک او
ي کوم څه د راهبانو او پادريانو په وينا ور اچول شوي و هغه په موړې باندې بدل شول .
ړې وه. هر څه يې چې ددښمن څخه تر لاسه ړ کړي و نو هغه يې د سلطان او علي پاشا له نظره تيرکړل ، بيا دوې درې ړواړه

اپورته کيدو هڅه ونه کړی .

دلته به ددښمن په ټولو کړو وړو باندې څارنه کوم .

ه هلته د ځاې واکمنان و ټاکو. نو همدغه واکمنان به هلته د لښکر سره يو ځاې ددښمن په ټولو حرکاتو باندې څارنه او نظارت

ه نريوس ، دهغې دواړه کوچنيان او دهغې مور پر بيسا ټول له ځانه سره يو ځاې د بروصې په لور بوځو . هلته به زما ګرانه !
، دهغوې غوښتنه ده چې ستا او دريونا واده ژر تر ژره تر سره شي. برهان الدين هم په ډيره بې قرارئ سره منتظر دې ، او

يصلې پر خلاف کومه خبره وکړاي شم ، دروند ه سلطان ! په دې هکله چې ته څنګه وايې همغسې به وکړم .
. اسونه يې ودرول ، را ښکته شول او سلطان ته يې تعظيم وکړ . سلطان هم هغوې وپيژندل . ځکه هغوې د سلطان جاسوسان و.

قيقت کې د کرميا حکمران دکومې غلطي انګيرنی ښکار شوې دې . هغه کتلي چې تاسې او علي پاشا دواړه په اروپا کې په
ډ ورکړل شوي اودا کار په ځانګړی توګه دهغو نصرانيانو له اړخه شوې چې د تيمورلنګ په لښکر کې ور ننوتي دي او د همغه

ټول زما سره يو ځاې د بروصې په لور کوچ کوي ، علی پاشا زويه ! زه پوهيږم چې د کرميا حکمرا ن به زمونږ پر خلاف د
و اوس خو زما اراده ده چې د کرميا باغي حکمران ته دددې بغاوت داسې سزا ورکړم چې هغه دټولو سيمو څخه بې واکه او
يرته بروصې ته راستانه شو او درا ستنيدو سره سم به ستا او د ريونا واده په پوره جوش اوخروش سره تر سره کړو . راځئ

اکل او بيا سلطان بايزيد دخپل زوې وليعهد محمد او علی پاشا سره يو ځاې د روميل د ولايت په لور کوچ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ، نو درې واړه وارخطا شول او د وارخطايي او اندېښنو په ګډ آند کې له ميلمستون څخه راووتل ، کله چې نريوس را نزدې

ې کوم بد خبر راوړي او نه ماته زما د ځان په اړه کوم ګواښ متوجه دې ، بلکه ماتاسو ټولو ته يو ډېر ښه خبر راوړې دې.

مد اوعلي پاشا هم ملګرى وول.
تاسې درې واړه هم د سلطان او علي پاشا د راتلو سره سم تيار اوسئ ځکه چې مونږ ټول د سلطان اوعلي پاشا سره يو ځاې د

مراسم پر ځاې کړې .
رته يې وويل :
وهيږم چې علي پاشا د ريونا سره ځومره مينه او محبت لرى ، زه په دې هم پوهيږم چې ددې پرته به دهغه حالت څه ډول وى ؟

ر علي پاشا ته ډيره څه په لاس ورغلى دى . خو دددې جنګ نه وروسته سلطان ته يو ډېر بد خبر راغلي اوهغه دا چې په اسيا کې
ر ټول هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې تم کيږو. په خپله سلطا ن او على پاشا به د کرميان په لور، دهغه ځاې دحکمرا

دې . دا به دعلي پاشا د جاېيداد ، دهغه د باغونو ، زمکو او هر څه مالکه وى اودا ځکه چې علي پاشا بل کوم ورور نه لري چې

ى برخه درکړي ،خو زما لورې ته دهغوې دا وړانديز هيڅکله هم و نه منې ،
سوګند چې زما په ذهن کې هم دا خبره نه ده راغلي او نه به کله هم راشي . بلکه زه غواړم چې دريونا د دې ځايه د تللو وروسته

ى يو .د قبر په غاړه ولاړ يو . لورجانې ! د ريونا د واده وروسته زه به په ليکلي توګه عهدپاڼه و ليکم چې زما او زما د ښځې
د علي پاشا مور ، يا خور او يا په خپله علي پاشا له تا څخه هلته د تم کيدو غوښتنه وکړي نو ته د هغوې دا خبره و نه منى او
رم .
باغونو مالکين زما کوچنيان ګرځي . زه به ددې څخه زيات نور څه غواړم ، خو زه له تاڅخه يوه هيله لرم چې ددومره سترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاشریک خداي سوګند چې همدا د ریونا غوښتنه ،دهغې هیله ، اود هغې د خوښې عین مطابق ده ، نریو س خورې ! په دې هکله
او تل پاتې واوسي .
ه فیصله شوي توګه اعلان وکړ چې:
سلطان د لښکر په لور ولاړ شو .

ه راوړو اوبیا به دلته مونږ هم خپل ځان تیار کړ و . که چیرې تر ماښامه پورې سلطان اوعلي پاشا را ورسیدل ، نوبیا به مونږ

ټول کړل ، ویي ټړل ، نریوس خپل کوچنیان اوخپله مور هم له ځانه سره را روان کړل ،دې حویلی ته یې راوستل اوبیا رستاک

رستا ک په اسونو د زینونو د ایښولو نه وروسته په توبرو کې دخوراک اوڅښاک شیان په ځای کول . په همدوخت کې ریونا د

کیتهنا ریونا د خپله ځانه را چاپیره کړه دهغې تندي یې ښکل کړ او بیا یې ورته وویل :

ل ، زه هیله منده یم چې علي پاشا به اورمرو زمونږ پسې دلته کلي ته راشي ، مور ې ما کتل چې یو سپور د لښکر څخه را ووت

ې تاسو ته په د ې اړه کوم اعتراض نه وي .

ه نولورجانې ! څوک به ولی اعتراض کوي ؟ ځکه چې اوس خو ته او علي پاشا دواړه یو له بله سره منسلک شوي یاست ،
بې هغه به هم هیڅکله هم په دې خبره اعتراض و نه کړي . که چیرې ته د حویلۍ نه بیرون دخپل علی پاشا استقبال کوې ، اوهغه

ره یو ځای دحویلی په انګړ کې ولاړه وه. کیتهنا د آسونو اخور ته راغله ،او رستاک ته یې وویل:

که چې سلطان بایزید ا وعلي پاشا دلته راځي اومونږ ټول د هغوې سره یو ځای د بروصې په لور درومو.
اظهار په خوله نه شم کولې .

کلي ته د رارسیدو سره سم دلته تم شوې دې ، اوعلي پاشا د لښکر څخه را بیرون شوې او زمونږ دحویلی په لور را روان دې .
ې اجازه ورکړه او اوس ریونا دحویلۍ څخه بیرون دعلي پاشا د استقبال له پاره ولاړه ده.

ی . په دې خاطر په دې ورځو کې مونږ باید د ریونا د ډیرو وړو وړو غوښتنو خیال هم وساتو . فکر کوم چې مونږ هم باید د

هم د هغوې سره یو ځای هملته ودریږو . په دې خاطر چې علي پاشا زمونږ له پاره اوس هر څه دي. رستاک د کیتهنا خبره و

و ځلیده علي پاشا هم وکتل چې هغه دحویلی په دروازه کې دده د استقبال له پاره ولاړه ده . په دې وخت کې ریونا دخپلو نازکو

ثیر ګرزیدلي وه ، دهغې په سترګو کې د محبت او الفت هیلي د ورایه ځلیدې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وويل :

لم او دننه حويلی ته يې يونه سم .

ږ را وسپېرم ، تر اسمانه به څېرې کړم ، او ستا په ليندۍ کې به غشي شم او ستا د تورې تيره ژۍ به شم او ستا ددښمنانو ټولې

منده کړه او علي پاشا ته ور غاړې وت ، هغه يې په تندې باندې ښکل کړ ، د هغه وروسته د هغې ښځې کيتهنا د علی پاشا سره
يا بيا يې دهغوی سره مينه وکړه او ښکل يې کړل . تردې وخته پورې ريونا دعلی پاشا آس په اخور باندې د تړلو له پاره روان

ی ؤ، زما دبيرته ستنيدو سره سم لښکر د بروصې په لور روانيږي ، په دې خاطر زه ستاسې څخه غواړم ، چې د وخت د ضايع

مونږ د ځانونو په تيارولو باندې پيل کړې ، زويه ! اوس خو مونږ ستا د راتګ انتظار کاوه ، ريونا هلته په چت ختلې وه او ستا
رازې څخه يې بيرون ستا انتظار پيل کړ . تر څو همله ستا استقبال وکړي . زويه ! که ته اوس بيره کوې نو لږ ځندوکړه مونږ

ی پاشا سره يو ځاې حرکت وکړو .
خوندي ساتلو دنده و سپارله ، او پخپله د علي پاشا سره يو ځاې په سفر روان شول.
تاک ، کيتهنا ، نريوس ، د هغې دمور پربيسا او دواړو کوچنيانو پيژندګلوې وکړه ، سلطان بايزيد او وليعهد محمد هم د رستاک

نته را نزدې کړه او دهغې په سر يې هم د شفقت او مهربانۍ لاس را ښکود ،او ورته يې وويلې :
ن محسوس نه کړې ، مونږ ټول له تاسره يو .
ير خفه شو ، خو بيا سلطان نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل چې :

ـان زما په څير غريبي کونډې ښځې ته دا ډول الفاظ نه و ويلې . ستا ددغه الفاظو په خاطر خپل ځان ډېر زيات سعادتمنده او

ل جائيداد د نريوس د کوچنيانو په نامه کړې او نريوس دې دخپلې لور په څير د ځانه سره ديو ځاې اوسيدولو ژمنه کړې ده .
ه په بروصه کې ددې نه زياتې خوشحالۍ او اسانتياو تيارې کړل شي ، که چيرې تا نريوس خپله لور ګرځولې ده نو بيا دا هم و

لو آسونو باندې سپاره شول او دلښکر سره يې يو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوې ته د سلطان بايزيد د لښکر د راتللو په هکله خبرو رکړي و . صليبيانو د نايکوپولس د ښار محاصره پرې ښودې وه او

شا او وليعهد محمد دواړه ځانته نژدې را وبلل،د جنګ په پلان يې کار پيل کړ، د لږځند وروسته ددرې واړو په خوله خندا وه او

ې درې واړه بيرته دخپلو خپلو فوځونو مخې ته راغلل. په دې وخت کې سلطان بايزيد ددښمن لورې ته کتل ، هغه چې چيرې هم
کتل ، په سترګو کې يې اوښکې راغلې ، بيا دخپله آسه را ښکته شو ، په زمکه کيناست ، بيا يې سجده وکړه اوپه ډيرې عاجزۍ

او محمد ته وويل :

فوځ ترتيب د ﭘښوا څخه جوړ کړې و . سلطان د خپل خداې تر مخه په سجده پريوتو او دهغه د ذات څخه په ډيره عاجزۍ دخپل
دهغې وروسته يې د علي پاشا او محمد لورې ته وکتل او ورته يې وويل :

نو دهغوې وړاندې راتګ ، دهغوې يلغار د خپل جوړ شوي پلان په مطابق دفعه کړئ .

چپ اړخ په لور ولاړ . خو د لښکر د منځنی برخې په لور په خپله سلطان ولاړ . کله چې دا کار دپلان مطابق پاې ته ورسيد نو
هد محمد دواړو هم خپل ځانونه د لښکر په دريمو صفونو کې ځاې په ځاې کړل . په دې وخت کې سلطان تر ډيره وخته په خپل

هغه به تاسې ته د ټولو اسر ارو او رازونو دښکاره کولو،د برې او فضيلت دسبب کيدو سوبه درو ښې.

د تيارو ، په هوا کې دچټک تلونکو وريځو په څير په حرکت راغې ، مخته راتګ يې پيل کړ، او بيا د سلطان بايزيد په لښکر

. مسلمانانو په لښکرو باندې دومره فشار راوست چې هغوې د فشار له امله ښې او چپ اړخه ته شول او دوې ته يې لاره ورکړه
تلو تر مخه سلطان بايزيد يلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد درې واړه و لاړ و . بيا ﭘښوا له دې چې صليبيان د مسلمانانو ددرې
مره سم دسلطان بايزيد يلدرم شاته نژدې څلويښت زره نيزه ويشتونکي د يوه ستر ځنګل په څير را پورته شول ، په دې وخت کې
کبير غږ پورته کاوه ، دعلي پاشا او وليعهد محمد تر شا هم همداسې حال و . صليبيانو وکتل چې دهغوې مخې او شاته همدا حال

لامه کوله ، سلطان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد د څو ثانيو له پاره دتکبير اوازونه پورته کړل خوکله چې هغوې چپ
ان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد څوابي حمله پيل کړه .

ې ددښمن پرخلاف په يوې وينه تويونکي لوبه باندې مصروف وي ، دسلطان دجنګ دا طريقه د صليبيانو له پاره نوې وه ،
وي اودهغوې کار به يې ور تمام کړې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیابي ډاډ منه وه ، اوبيا کله چې سلطان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمددخپلو لښکرو سره د صليبيانو ځپول پيل کړل ، وستي ځادر د تښتيدونکو خوبونو په څير،بدليدل شروع شول .

ستي ، چې هغې په خپلو لښکر و باندې چيغې وهلي او هغوې يې د مسلمانانو پرخلاف را پارول. سلطان بايزيديلدرم د سجسمنډ په سره يې دعا وکړه .

ول ته ، بلکه ستا اخرى دين ته يې هم سپکاوې کړې دې ، اې الله ! ما اوس هغه خپل هدف ټاکلې دې ، نو يا الله ماته دهغه په

هغه سلطان بايزيديلدرم دشکله پيژانده ، هغه بايزيد پيژندلې و . په دې وخت کې يو ځل دهغه په زړه کې دا فکر را پيدا شو چې ړه او ډال را واخستل او د سلطان بايزيديلدرم مقابلې ته په ډيره نازړه توګه تيار شو .

ر ستا تر مخه ولاړ يم او ستا ددې ګستاخۍ او بدژبۍ سزا درکوم.

زيديلدرم پر هغه د توري ګذار وکړ نو دهغې ډال يې لرې و غورځاوه او دسلطان درنې تورې د هغه اوږى تر اخره پورې د

ر دهمغې ځايه يې په صليبيانو باندې له يوه اړخه يرغل راوست ،دې حملې د صليبيانو هغه پاته روحيه هم له منځه يوړه ، او په مانانو رحم وکرم ته پريښودې او په خپله ټولو دتيښتې لاره خپله کړه . سلطان بايزيديلدرم د نايکوپولس ښاروال د خپل فوځ سره

ړل شوي و ې ، هم د هماغه صليبيانو خيمو کې ځاې په ځاې کړې او پر هغې يې پهره و درولو .

غبر وکړ ، ددښمن دلښکر کومه برخه چې سلطان له ځانه سره بنديان کړي و هغوې يې ټول په يوه ځاې کې سره را ټول کړل وي شيان يې ورته و ښوول . خو کله چې سلطان د خيمو لورې ته ولاړ نو په سواليه توګه يې خپل ښاروال ته وکتل او غوښتل

پاره دعيش اوعشرت سامان و له بله اړخه يې دخپلو فوځونو په راپارولو کې هم ډير ستر رول لوباوه ، دوې ټولې همكته په خوا ديخوا و نه تښتي .

يوه وخته پورې سلطان د جنګ د ميدان جايزه واخيسته ، اوبيا په يوه ځاې کې پر زمکه باندې کيناست ، اوبيا يې علي پاشا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلم د نائټو څخه اخوا د اروپا د هر قوم ستر ستر خلک زما مخې ته را حاضر کړئ.

ئټ ، بویري ، د هنګري سورمار هم شامل و .کله چې هغوې سلطان ته را نژدې شول نوټولو خپل سرونه ښکته کړ ل ، سلطان
اوف ډي نیورس او دهغه ملګرو ته یې هم دخپل ځان سره د کیناستو له پاره وویل : ددې سره سم دفرانسې جنرال دخپلو نورو

ې بندیانو په څیر نیول شوي او د اروپا ډیر ستر ستر سورماران او جنګي پوهان په کې شامل و ، دهغې وروسته یې ټولو ته په

میرې خاوندان هم . کیداې شي ستاسې د لمړۍ میرانې په هڅو کې ستاسې خلک تاسې ته مجرمین ووایي ، او تاسې خپل

لو او نه به په راتلونکې کې ستا پر خلاف دجنګ له پاره ځان تیاروو . خو زه ستاسې د ټولو اوستاسې هغه ملګري چې دلته نه

ې یم ،تر څو تاسې هر یو خپل خپل هیواد ته ولاړ شئ . هغه حماقت او بې عقلی چې تاسې زما سره د جنګ کولو په خاطر کړې

ل وکړ او ورته یې وویل :

حالی سره زما لورې ته راشئ، څومره فوځ مو چې زړه وی زماپر خلاف یې راوړئ ، تاسو به تل ما د جنګ په ډګر کې
نو په څیر پراته دي . ټولو ته وواياست ! چې هر هیواد،هر حکومت ، هر جنرال ، چې غواړی ما سره د جنګ ازمیښت وکړ ي

ندې راوړم . خو زه داسې هیڅکله هم نه کوم . زه تاسې ټولو ته د خپلو کورونو په لور د تللو اجازه درکوم او دهغه غضب په اړه

هغه بیرته کیناست او سلطان بیا په خبرو پیل وکړ.

له تاسې سره په بربنده زمکه ناست یم . نو په دې خاطر تاسې که غواړئ څه ووایی نو په کیناستو یې ووایي ، د دریدو اړتیا نه

دزړه پراخوالي ، ستا حوصلي ، ستا هوډ او عزم ته سلام کوم . چې تا مونږ وبښلو ،او مونږ ته دې د تللو اجازه راکړې ده .

،که څه هم زه دهغوې د زړونو ترجماني نه شم کولې او زه د خپل زړه خبره کوم چې که کاؤنټ ډی نیورس که د انسان زوي
ه والي ورکړي ، زه یو ځل بیا ستاسې عظمت ته سلام کوم . ایا ته اوس ما ته او زما د ې نورو ملګرو ته د تللو اجازه راکوئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځ .

فرازي له ځانه سره لري .

کېدې شوی یاست . تر څو دخپلو لښکریانو زړونه خوشحاله او هغوې دجنګ په لور تشویق کړئ ، په هغه څه چې زه تر ټولو
د مفتوحو سره داسې سلوک کوي ، خوستاسې خپل صلیبي لښکر چې دخپله اړخه د یوه مقدس جنګ د پیلامې له پاره دلته راغلي
ګرې ګندګۍ او چټلۍ کې تر پښو لاندې کړې ده . تاسو خلکو د نسوانیت جوهر د تمرد ، بې حیایي او فنا انجام ته رسولې دې .

یم. ما تاسې ټول دلته په دې خاطر را وغوښتلئ چې هغه وخت چې ما تېښتیدونکي دښمن دخپلو سالارانو او جنرالانو سره یو
ې وي او یاکومې نجلۍ ته د داډول زحمت ورکولو هڅه شوي وي نو خپل لاس دې پورته کړي .

فرانسې جنرال کاؤنټ دي نیورس په حیرانونکي توګه کله دغه نجونو ته او کله هم سلطان ته کتل ، په دې وخت کې هغه غوښتل

څخه کوم تحقیق، زه تاسې په بندیخانه کې هم نه ور اچوم ، او نه به مو خپل اسیران کړم . بلکه لږه شیبه وروسته زه غواړم تاسې

م نه ښکته شو ،دهغه تر څنګ د اروپا نور جنګي مشران چې دخپلو لښکرو سره دلته راغلي و او اوس د سلطان تر مخ ناست و

ه او ورکړه ده . د ښځې عزت د ګل د رګ څخه هم ډېر اعلي او پورته وي ،د هغې عصمت او پت د ورځې په رڼا کې ، دشپې
ه باپته وي نو هغه د نصبي شرافت پیژندګلو،او دخوشحالیو غوړیدلې جال دې ، خو یوه بې ابرو او بې عصمته ښځه ، یوه بې
ه ، نو هغوې دغه ډول انځور نه شی وړاندې کولې ، ستاسې په ټولنه کې دښځې ابرو د غوښتنو دسوند پر موادو دبې ابرویې د

وخت چې تاسې دلته را بلل شوي وئ نو یقیننا چې تاسې به ویریدلې یاست چې مسلمانان به له تاسې سره ډېر بد سلوک وکړي ،
مه دریږئ ، کینئ ، زه ستاسې په هکله یوه پریکړه کوم ، ماته لږ څه مهلت را کړئ ، زه به ستاسې په اړه د فرانسې د کاؤنټ

زه هغوې ټولو ته ښښنه کوم . نیورس ! زما مخبرانو ماته خبر راکړې دې چې د صلیبیې جنګیالیو او دهغې د مشرانو له پاره یو
وو میزبانانو کومک او دهغوې د ژوند خوندیتوب پورې را نغښتې دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر یم چې هغه هغه ته کتل خو هیڅ تعرض یې پرې و نه کړ . نه یې د لاش وړونکې منه کړل او نه یې دهغوې تعاقب وکړ . بلکه

ه زرګونو اروپایي نجوني چې دلته ولاړې دي دوې هم ته د خپلو فوځونو په خوندي ساتنه کې دډینوب دریاب په غاړه ولاړې

سلطان سمدستي خپلې پښې شاته کړې . بیا کاؤنټ دي نیورس بیرته سیخ کیناست او سلطان بایزیدیلدرم ته یې وویل :

ر که چیرې داسې نجوني د کوم اروپایي حکمران پر لاس ورغلي واې نوتر هر څه لمړی به هغه په هغوې کې ښه څریدلې واې
چې تا دې ټولو نجونو ته ازادی ورکړه او اوس چې ته دا نجوني زما سره یو ځاې اروپایي جنګي بندیانو ته ورسپارې او هغوې
ت ، عدل ، اخلاقو او کردرا ته سلام وړاندی کوم . یقینا چې ته دزړونو قاید یی او د اخلاقو او کړچار یو ډیر ستر معلم یي .
طان ! زه یو ځل بیا خپله ژمنه تکرار وم ، چې که چیرې په راتلونکې کې کله هم صلیبي ځواکونو ستا پر خلاف سر راپورته کړ
لاسه څه ډول وهل خوري .

ر ته ور سپارم ، ددې ځایه لږ مخته په لږ واټن کې دډینوس د دریاب په غاړه یو بحری بیړه ولاړه ده ، نیورس به دخپلو ملګرو په

نه نجونو هم دا کارو کړ .او د سلطان بایزیدیلدرم په صفت کې یې شعارونه ورکول پیل کړل. په ځواب کې یې سلطان د هغوې

ي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

رتیب دروم پاپای اعظم ته هم پوره سپکاوی تر غاړه شوې دی .اود ا ځکه چې دا صلیبي جنګ دهمغه به خطوطو او لیکنو
شم . او ددښمن د عکس العمل انتظار وکړ م.ددې نه علاوه ، علي پاشا او محمد زویه ! تاسې پوهیږئ د بروصې دښارڅخه د

ه دې جنګ کې د برخې اخستلو له پاره تر ټولو ستر لښکر را استولي و،دا په داسې حال کې چې ددې تر مخه مونږ د قسطنطنیې

یم او دروم په لور ، چیرې چې د سینټ پیټر دعبادتځاې قربان ځاې دې ، مخه کوم او هلته به د خپل سوګند سره سم خپل آس تړم
ا صلیبی جنګ د پیلولو فکر او جرأت و نه کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړه شيبه وروسته به مونږ او تاسي ټول د دښمن ډېراو معاينه وکړو ، دهغه ځايه چې هر څه تر لاسه شول نو دهغې يوه برخه به
کتلو وروسته ، علي پاشا ! ته به سمدلاسه د ريونا پسې ولاړ شې، كه زما مني نو تر هغو چې مونږ په نايكوپولس ښار کې تم
ې ؟

ر شاهي خزانې ته وليږله ، بله برخه يې په نايكو پولس ښار کې د تم کيدو نه علاوه ددښمن پر خلاف د خوزښتونو د مصارفو

ر شوي و نو لښکر ته يې هملته د پړاو کولو حکم ورکړ . په دې تم ځاي کې د سالارانو د اوسيدو له پاره ډېرې ښې خونې جوړې
ي د حکم په اساس د ريونا د راوستلو له پاره دهغې د کلي په لور روان شوي . تر څوريونا له ځانه سره د نايكوپولس ښار ته

ـ ډينيوب د درياب څخه د يونان پورې او ان تر دجله او فرات پورې د اسيا ټولواک واکمن و. او د اروپا خلکو ورته د نړۍ فاتح

مصيبت خو بلکل په حساب کې نه را ته .

نو د افاقو شونډې سرې شوې وې اولمر دډوبيدو لورې ته ور ښکته شوي و، په همدې وخت کې ريونا په داسې حال کې چې د
اګې يې نيولې وې دننه را ننوت ، ريونا په ډېره حيرانونکي او خاصو احساساتو سره علي پاشا ته کتل اوبيا يې د ډېرې زياتې
ه کيدونکې نه وه ، نو دهمدې فکر په اساس دهغې قدم درېدلې و. تر څو شيبو هغې په ډېر شوق ، ډېر محبت سره علي پاشا ته

ې په کتلو سره علي پاشا خپل دواړه لاسونه پرانستل ، دواړه ماشومان د علي پاشا سره ور غاړې وتل . علي پاشا پر زمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ې وروسته علي پاشا نورو ټولو ته سلام وکړ،نریوس را مخته شوه او هغه یې په تندې باندې ښکل کړ او ورته یې وویل:

رانسي جنرال کاؤنټ دی نیورس هم و ، ددې تر څنګ د صلیبي لښکر و په زرګونو نجونې هم و نیول شوې ، بیا سلطان
ه دلته راغلي دي نودوې بیرته همغو خپلو خپلو سیمو ته ورسوي، څرنګه چې په جنګ کې د ګډون له پاره د ډینس بحري بېړه
 ورکړه .

ځانه سره یوسم ،ځکه چې سلطان بایزیدیلدرم همله د نایکوپولس په ښار کې زما او د ریونا داوسیدلو له پاره ځای تیار کړې دې
ه وي ، خو په هر صورت بروصې ته د تللو تر مخه به زه اوریونا یو ځل دلته له تاسو سره ووینو.

ولس ښار کې تیارکړې دې . په دې ترتیب ته کولې شې ریونا له ځانه سره هملته دیره کړې ،خو دا را ته ووایه زویه ! چې ته به

باره اوسم . اوس پرېږده چې اس دې په اخور وتړم او بیرته را ستنه شم نو نورې خبرې به کوو .

زما څخه اخلي نو زه هم دهمدې رشتې احترام کوم چې زما او ستا تر منځ شتون لري. ته همدلته و درېږه ، زه په خپله اس تر

ند مه کوه ، اس به زه وړم او هلته به یې همدا زه تړم .

و زویه ! دا غواړی پر تا باندې هم خپله خبره و منې .

ه واسطه ستومانه شوې او هم یې دومره اوږود سفر کړې دې .

ه زوره وخندل .

 او قیضه ترې لرې کړه ، او د زین سره چې کومه څرمنیزه خلطه نښتې ده هغه ترې را واخله او له ځانه سره یې راوړه ، په

ره یې راوړه ، دعلي پاشا څنګ ته راغله او بیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل:

، ځکه چې په هغې سامانونو کې د قيمتي زيوراتو نه علاوه جواهرات او دښايست او تزئين ډير زيات شيان موجود و ول. د

نګه غواړي هغسې يې وويشه .

ي پريکړه تاسې ميره او ښځه کوئ .

خه يې يوه برخه د نريوس له پاره ، بله يې د ريونا او دريمه برخه يې د سريان له پاره کيږدئ. اوس نو که چيرې تاسې په دې

ور سريان له پاره ورکړئ .

يونا دعلي پاشا په لور وکتل او ورڅخه يې وپوښتل چې ايا ته زما ددې خبرو سره اختلاف لرې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

، اوپاته دواړه برخي چي ستا او د سريان رسيدلي هغه دخپله ځان سره خوندی و ساته . بيا ريونا دخپلي مور په لور مخ کړ او

ږي لښکر عکس العمل نه وي را ښرګند شوي ، اوکه اروپايي ځواکونه غواړي له تاسي څخه د انتقام له پاره ر ا ووځي نو ته ،
ده چي ريونا به له تاسره يو ځاې ځي ، نو زه غواړم تاته دا ووايم چي کله چي ستاسي لښکر د نايکوپولس څخه بروصي لورې

، او تااو بايزيدیلدرم ته بل کوم لوري ته دهغوي دمقابلي له پاره کوچ کولو ته اړتيا پيدا شي نو زويه ! ته به بيا د ريونا سره څه

له پاره دلته راولم تر څو له تاسو ټولو سره ووينې ، ددې وروسته بيا دواړه د لښکر سره يو ځاې د بروصي په لور حرکت کوو .

خاطر دلته راوړم او زه به بيرته ستون شم.

ن مو ور رسولي دي خو بيا هم سلطان په خپلو ټولو سيمو کي جاسوسان خپاره کړي دي او سلطان هغوي ته تاکيد کړې دې ،
، هغوي پر موږ د يرغل پلان لري خبر راکړي ترڅو موږ د مخه دهغوي پلان شنډ او ځواکونه يي دړې وړې کړو .

روسته به ريونا له ځانه سره اخلم او بروصي ته به ځم . اوس ما دخپل پلان تفصيل تاسي ته ووايه، که چيرې په دې لړ کي

ه زړه زړه کي يي ورته وويل :

ه ځايه پورته شو تر څنګ يې نريوس او موريي پر بيسا هم د خپلو ځايو څخه پورته شول او ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم ، ما به هیڅکله هم نه وې کړې ، ځکه چې ته دمور يواځنۍ زوی يې ، نو په دې خاطر زما هلته په بروصه کې ستا د مور

ه خود هغې د نښې په توګه دهغې ور سره ناسته ده . نو په دې توګه به هغه ته يو ډول اطمينان ور په برخه واې ، دويمه خبره
سته دې لورې ته را وستم ، نو ايا دا خبره به زما مور قيرات نه وې محسوس کړې ؟ او يا په باطني توګه هغې ته دا احساس نه
اشا ! په دې کې هيڅ شک نه شته ، چې ريونا له پاره ته تر ټولو قيمتي پانګه يې . خو علي پاشا ! مونږ دواړو ميره او ښځې ته د

ت کول په کار و چې ما ته د لښکر سره يو ځاې د بروصې ښخه دې سيمو ته راوستلې!

ستنه همدا وه ، چې زه له تاسره په لښکر کې و اوسيږم. خو که چيرې په هغه وخت کې تا ويلې وې او سلطان دې هم په دې خبره

ږې وکړم . خو کله چې لږه شيبه مخکې تا زما د مور او پلار سره دلته په ميلمستون کې خبرې کولې چې که چيرې نوې جنګ و
دې ځاې کې د تم کيدو په ځاې بروصې ته د مور ښنګ ته ولیږه ، ما ته به دهغې په خدمت کې ډاډ او سکون تر لاسه کيږې او

ه ګيله شکوه وکړې . څرنګه چې ته دلته راغلې يې ، نو اوس همدلته اوسه ، زه هيله لرم چې په ډيرو لنډو ورځو کې به مونږ د
ډير ژر کار و ختم کړو . او بيا به د بروصې په لور کوچ وکړو . دهغې وروسته که بيا کوم داسې پروګرام را مخته کيږې نوبيا
. دواړه ميره اوښځه د هغې سره تفصيلې خبرې وکړو اودهغې ښخه به ښښه هم و غواړو . زما په فکر که دهغې په زړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي د هغوي خولې پرانستې . په هغو کې يې دننه سترګې ور ننويستې او بيا يې بيرته دواړه کڅوړې د ريونا په غيږ کې کېښودې

س چې ته څنګه غواړې هغه وويشې نو وي ويشه .

ه مونږ دواړه د يوه بل له پاره يو او د يوه بل له پاره به اوسو . علي پاشا ! که ته اجازه راکړې نو زه به خپل پلار دلته را وبلم

ع باندې و غږيږه . بيا نوټول يو ځاې يوه پريکړه کوو او دهمغې په مطابق به عمل کوو .

ه ورکړې و ې ، هغه هغې په خپله مخکې کېښودې او بيا يې خپل پلارته مخ کړ او ورته يې وويلې .

غشو د خلطې په منځ کې اېښودې وې، بيا وروسته يې چې له ماسره په ميلمستون کې خبرې کولې دا ورته را يادې شوې ، اوس
ې لړ کې ما د علي پاشا سره مشوره کړې ده خو دا بلکل په دې باندې خبره نه کوی ، هغه دا خبره تاسې ټولو ته پری اېښې ده.

ه ددې خبرې ځواب ورکړ م ؟

ل سامان هلته بروصې ته د علي پاشا مور ته له ځانه سره وروړې وې ، او همغې ددې سامان د ويش کار په خپله تر سره کړې
مغې حقداره يې ، هغه له ځانه سره بروصې ته يوسه ، خورې ! داستاسې په کاريږي . خورې ! ته خو وينې او پرې پوهيږې هم
خه زما برخه هم را وکاږې ، ريونا ! زه ستا د فکر نه ښه خبره يم . زه ستا ممنون او شکريه کونکې يم ، چې ته زما دومره غم

ېتهنا ته هغه د منلو وړ وي نو زه به پرې څه نيوکه وکړاې شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يونا علي پاشا له ځانه سره خپلې خونې ته يوړ.

او په دې ترتيب د ريونا سره يو ځاى مخته ولاړ .

لى پاشا يو دم دخپله آسه را ښکته شو ، د علي پاشا په لور په کتلو سره ريونا هم په تيزى سره دخپله آسه را ښکته شوه . او دخپلو

ې :

ښا ته وکتل او ورته يې وويل :

، په انګړ کې و درېد او علي پاشا ته يې وويل :

ستنه شوه چيرې چې علي پاشا او سلطان ولاړ وو. کله چې هغه را ورسيده نو سلطان ورته وويل :

وه ، په دې وخت کې وليعهد محمد دخپلې حويلى څخه يوه خورجين را وړې وه ، هغه دا خورجين د سلطان بايزيدېلدرم تر مخه

ې و . ددې نه اخوا په کې نور ډېر قسم جواهرات هم موجود و . علي پاشا او ريونا ددې شيانو په کتلو باندې هک پک حيران پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

یه ! رارسیدلي ده . علي پاشا ! په تیر جنګ کې چې د غنیمت کوم مالونه مونږ ته رارسیدلي و په هغې کې د سروزرو او طلاو
وخت چې هغه زما د توري د ګذار لاندې راغي نو دا تاج یې د سر څخه ولوید . او ما همغه وخت را و ا خست او دخپل آس په
ه ، کیدائ شي هغې خپل تاج هملته په پړاو کې پرې ایښي وي او یا یې د ویرې او تیښتې په حال کې خپل تاج هم له یاده ویستلي

ي کړاې ، ځکه د کرمیان د جنګ دمیدانو څخه د فراغت نه وروسته مونږ غوښتل دبروصې په ښار کې ستاسې واده په شاهي
ه ښار کې ستاسو د دواړو نکاح وکړو . زما لورې ! علي پاشا ماته دخپل زوي په څیر حیثیت لري ، ما دخپل زوي په واده کې
ي کړو .

نه تاته د بروصې په ښار کې تر لاسه شي . خو لورجانې ! په دې ځاې کې ته اوس همدا شیان قبول کړه . ګوره ریونا ! ته هم

یونا لورې ! هغه څه چې ستا تر مخه دې نو دا ټول له ځانه سره و ساته ، ددې وروسته به د بلې موضوع په هکله خبرې کوو.

ه ،

فکر کوم چې دا صلیبیان مونږ د انتقام پرته نه پریږدي . ځکه مونږ چې هغوې ته کومه ماتې ورکړې ده هغه ډیره د ذلت نه ډکه
د وینه داده چې زمونږ په لاسو د ماتې څخه وروسته د اروپا متحده لښکر به د پولوپ د جزیرې په لور مخه کوی ، او هلته به نه
ې داسې هم وکړي نو مونږ به دخپل خداې په نصرت او کومک سره دهغوې په ځپلو باندې بریالي شو. اویو ځل بیا به دهغوې

ې دي . او هغوې ته مې حکم کړې دې چې هغوې دې په دښمن باندې څارنه وکړي او ددښمن د هر حرکت څخه دې مونږ ته خبر

ه پاته شو . تر هغو چې مونږ دلته د نایکوپولس په ښار کې اوسیږو نوریونا به هم له تاسره وي . خو کله چې مونږ د کوم جنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ځو زما د مور قيرات خدمت يې کولې ، ريونا وايي چې زما مشره ورندار د پخوا څخه په دې سيمو کې مقيم ده ، او د بله
.

کړې واې . ځکه چې ستاسې ددواړو د نکاح وروسته لښکر دغو سيمو ته کوچ کړي و او تا ته د ريونا سره د يوځاې کيناستو
ځي.

ي د ريونا فکر په حقيقت ولاړ دې ، دنکاح او واده وروسته ريونا بايد همدلته دقيرات سره يو ځاې پاته شوې وې ، هغې به هلته د
هغه وخت کې چې ما کومه پريکړه کړې وه هغه د حالاتو غوښتنه و ه او ماته همغسې کول په کارو . او اوس چې ريونا څه

يو ځل بيا دکوم جنګي پلان له پاره حرکت کوو ، نو مونږ به بيا هم همدلته تا ستا دمور او پلار کور ته ليږو . اوکله چې مونږ د

زينونو سره تړل شوې هغه را پرانيزم . او د حويلۍ دننه برخې ته يې راوړم .

سونو د تړلو يوه کوچنۍ اخور هم شته . د اخور مخامخ د اودسونو او ځان پاکولو له پاره او هم د پخلنځي ځاې شته ، ريونا ولاړه
يوه لرونکي ونې او بوټي او ګلونه و . ريونا هلته تر ډيره وخت پورې و ګرزيده ، بيا بيرته دعلي پاشا خواته همدلته انګړ ته

کونو د حالاتو په هکله پوره معلومات مونږ ته نه وي راوړې .

ي څه ډير تزئين نه دي کړې . همدا راز دحويلۍ د پخلنځي څخه هم ډير کار نه شي اخستل کيداې ، ځکه زمونږ د دواړو ميره او

په دې حويلۍ کې کيداې شي مونږ يواځې يو څو ورځې و اوسيږو ، اويا څو مياشتې ، په هر حال اوس زما اوستا د اوسيدو ځاې
ځاې څخه زما او ستا دواړو ډوډۍ تياره را ځی .

ه ورکړلې ، اسونو په مړه ګيډه اوبه و څښلې او بيا يې د دانې او ګياه اخورې ته و درول .

، په ښار کې د ماښام اذانونه پيل شوي و. دواړو ميره او ښځې همدلته په حويلۍ کې خپل لمونځونه ادا کړل ، اوبيا وروسته د لږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړدې دوه مياشتې پوره شوې ، لږ څه دمخه هغه مخبران ، چې ما د لته د پولوپ د جزيرې په شاوخوا کې د دښمن د نقل و حرکت
پل پړاو کړې ، ددې ماتې خوړلې لښکر جنرالانو چې دله يوه اړخه زمونږ څخه د خپل انتقام د اخستلو له پاره ټولو اروپايې
انو ته تاکيدی ليکونه استولې تر څو ددې ماتې خوړلې لښکر سره چې دلته په اروپا کې يې پړاو کړيدې هر ډول مرستې وکړي .
.

ل چې دا ټولنه به نژدې همغومره ستره وه لکه څومره ټولنې ته چې مونږ د نايکوپولس په ښار کې ماتې ورکړې وه ، راغليو
، چې تر ولکې لاندې يې راوستې ، تر هغې به د جنګ څخه لاس و نه کاږی . مخبر دا خبر هم راوړې چې په دې جنګ کې د
خپله د خپلې ژمنې څخه تيرشوې دې نو ما اوس يو پلان تر تيب کړې دې :

که په دې سيمو کې ددښمن نقل وحرکت تر سترګو شو نو ښاروال به په اسانۍ سره هغه و ځپوي .

نوپه ځپلو کې له مونږ سره کړې و ، نو زما زويه ! نو هلته به د صليبيانو د ملا دماتولو وروسته ، زما اراده چې د خپل لښکر

څه لمړۍ مونږ ته يو ډير ښکلې د اوسيدو ښار تر لاسه کيږي ، دويم دا چې د قسطنطنيې پادشاه اوس د صليبيانو يو سترپنا ه ځای
ځې ځواک هملته را ټول کړو او بيا به له همغه ځايه هر اروپايی ځواک چې سر را پورته کوی مونږ به يې د ځپلو له پاره تيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره پوره اشنايي لري ، زويه ! څرنګه چې هغه دواړه ستړی ستومانه دي نوپه د خاطر ما هغوی ولیږل تر څو لږ څه ارام

د پولوپ د جزيرې په لور خوزيږو ، زما په فکر چې سبا سهر به دخپلو فوځونو سره يو ځاې ددې ځايه کوچ کوو . مونږ به د

غو سيمو کې د صليبي جنګونو پيلونکي دغه راهبان اوپادريان دي چې ددې کارونو د ترسره کولو له پاره يی يو انجمن (ټولنه)
وه ، دهمدې انجمن پادريانو د روم پاپای اعظم ته ليکونه استولي و او د هغې څخه يې د جنګ دپيلامي له پاره د کومک غوښتنه
وپا حکمرانانو ته تاکيدي خطونه ليکلي و اوزمونږ پر خلاف يې د صليبي جنګ دپيلامې له پاره تشويق او ترغيب ورکړی و .

ې نو دا خبره ياده ساتئ چې هغه راهبان اوپادريان چې دغه انجمن يې جوړ کړی دي او هغه صليبيان چې د جنګ څخه تيښته
په غاړه دې . زه هيله لرم چې دپادريانو او راهبانو د انجمن ټول غړي و نيول شي ، دواړه ستر پادريان هم و نيول شی . هغوې

ن کړل . چې په دې ډله کې ستا پلار هم شامل دې . په دې اساس د مبلغينو ددې وژنو په خاطر هم دا انجمن د ښنې وړ نه دې .
چې څومره پادريان او راهبان دي او هغوې هلته دپولوپ د جزيرې په غاړه د ولاړو کشتيو په واسطه خپلو ځانو ته د تيښتې لاره

کړ او سلطان ته يې وويل :

ه درومیل ولایت ته ولاړ شو ، ريونا به هلته دخپل پلار رستاک په کور کې پريږدو اومونږ به د پولوپ په لور مخه کړو ، مونږ
خلاف جنګ پيل هم کړی نو هغه به سهار وختي وي او سهار سهار به هغوې د جنګ نغاره و ډبوي ، تر دې وخته پورې به زه د
عهد محمد چې کله د شپې په تياره کې د پولوپ جزيرې ته ورسيږو او هلته ددښمن تر مخه پړاو وکړو ، زه به دخپل لښکر سره
دريانو سره يو ځاې لاس نيولې له ځانه سره تاسې ته راوړم . تاسې چې د خپل لښکر تر شاو پړاو کړی وی نو زه به دغه

ل ځواک له منځه وړې دې. په ساحل باندې ولاړو کشتيو ته يې اور لګولې ، او د راهبانو او پادريانو دانجمن چې څومره وګړي
کيږي . او دا ټول په دښمن باندې د غلبي له پاره ډير اغيزمن ثابتيږي .

مي . زمازويه ! اوس ته ولاړ شه ، ريونا به په ډيره بې قرارۍ سره ستا انتظار کوي او بيا دهغې سره يو ځاې د سهار وختي

ی و پوښتل : علي پاشا، زما حبيبه ! ته سلطان د څه له پاره ور غوښتې وې ؟ ايا کومه مهمه مسئله وه ؟

ړي و ، همغومره ځواکونه يو ځل بيا هلته په پولوپ کې را ټول شوي دي ، د سلطان بايزيدپلدرم سره دخبرو وروسته پريکړه
ب په لورې کوچ کوو . دعلی پاشا ددې خبرو په اړه ريونا غوښتل چې څه ووايي خو هلته د نايکوپولس په ښار کې د ماښام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولوپ د جزيرې په لور وخوزيدل .

ه منځه وړل ، بلکه د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر لار ښوونه يې هم کوله ، کله چې دسلطان لښکر ې د جزيرې څخه نژدې پنځه

.ر

جزيرې ته د ننوتلو يواځنۍ لاره هم همدا ده . د شپې په ژوره تياره کې دغې کوچنۍ او نرۍ پتۍ ته په رسيدو سره علي پاشا خپل
، خو د لښکرد بلې برخې سره يو ځاې علي پاشا د سمندر په څنګ څنګ کې روان و ، د سمندر په ساحل باندې چې څومره

له کونکو په مقابل کې يې د عاجزۍ او انکسار نه کار واخست، هغوې يې ټول و ښل . په دې ترتيب دشپې په تياره کې علي

سره را يوځاې کړې او د سهار د لمر خاته تر مخه هغه هلته د صليبي لښکر تر مخه پړاو کونکي سلطان بايزيد يلدرم د لښکر

ه جوړول پيل کړل ،هغه وخت چې سلطان بايزيد يلدرم د خپل لښکر صفونه جوړول ، نو په هغه وخت کې علي پاشا او وليعهد

ه وخت کې چې و ه . اوس زمونږ د لښکرو شميره نژدې يولک او پنځه ويشت زره کسان دي ، خو زه چې وينم د صليبيانو د

نږ د جنګ دهغې طريقې سره بلدتيا لري .

مو چې د نايکو پولس دښار په جنګ کې جوړ کړی و ، په منځنۍ برخه کې به زه اوسم ، ښې لورې ته علي پاشا او چپ لورې ته
تړئ .

من د قوت اندازه اخستي ده ،او هغه مو په خپل مخکې درولې دې ، دتکبير د اواز داوريدو سره سم به ، زامنو! تاسې په کار پيل

پيدا کيږي . ستاسې ددواړو د لښکرو د غشو د ويشتلو په اساس به ددښمن دعسکرو صفونه يو په بل پسې له منځه ولاړ شي ،
عسکری ځواکونو تر منځ يوه ګډوډې رامنځته شي ، او مخامخ به زه دخپلو حملو په واسطه دهغوې تر منځ همداسې کيفيت را

اړو خواو څخه دغشو حمله و دروئ او پرې په پوره قوت سره حمله وکړئ . نو که چيرې مونږ ددې پلان په پلې کولو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږ هغه طريقه دومره اغيزمنه نه وى . كه چيرې مونږ د جنګ په عروج كې د ښي او چپ اړخه نه ددښمن په صفونو باندې غشي

جذبو دريښتونوالي ،او ستاسي د روح د پايمالولو پسې دي .

ه دې ميدانو كې به هم تاسو په دښمن باندې لكه د توپان په څير را وغورزئ ، زه تاسو ته ډاډ دركوم كه چيرې تاسي يوائى يو
ه مو ماته وركړه همدا سې به پدې جنګ كې هم ستاسي تر مخه ددښمن پر خلاف جنګيږم او دښمن ته به دا ثابته كړم چې مرګ

همغه ذات به ستاسي ملاتړې ، ستاسي دوست او ناصر وي او په دې ميدان كې به تاسي ته هم بې له شكه برې په برخه كړي .

او وليعهد محمد هم همداسې وكړل او دخپلوخپلو لښكرو مخې ته ورغلل .

د خپل لښكر سره يو ځاې د خپل مركز څخه ډير لرې دې ، او بيا هغه د صليبيانو په زمكه كې ور ننوتي و . اوصليبيان پر دې
ې څو وارې زيات و .

ل ډير خفه و چې دخپل ټول توان په استعمالولو سره بيا هم نه و توانيدلي د سلطان بايزيد يلدرم لښكر لږ څه هم شاته و تمبوي ،

او وليعهد محمد لښكرى د ستركو په رپ كې دد ښمن په صفوفو كې ور ننوتي ، اوبيا يې داسې په تيزئ سره لكه د تيز باران په
ږ تر منځه ستر ه ګډوډى راپيدا شوي وه . كله چې ددښمن مخكنيو صفونو وكتل چې د هغوې په ښي او چپ اړخ باندې دمخالف
سره نيمايى كوي نو په دې خاطر به مخكې صفونه ددښمن په منځ كې پاته شي . نو په دې اساس به دهغوې مرګ يقيني شي .

ىكو باندې حمله وكړه ،د سلطان بايزيد يلدرم دا حمله دومره سخته ، او تيزه و ه چې مخته صفونه يې يو په بل پسې و ځپول او

ستركو تر ليدو پورې وه . د صليبيانو له پاره دا حال د زغم وړ نه و . نو په دې خاطر يې خپله ماتې و منله او څوک چې توانيدل

چې توانيدل و ځپول ، كله چې سلطان وكتل چې تښتيدونكي صليبيان اوس دهغه د فوځ له پاره د خطر سبب نه ګرځي نودخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

و څخه هم ډېره وه . زه د هغه خداې ممنون يم چې ددې توپير سره سره يې بيا هم مونږ ته په دښمن د همغوې په زمکو باندې

جنګونو څخه دا خلک ډېر مجرمان او فساد ی دي . په داسې حال کې چې د الله حکم دې چې «فتنه » د قتل څخه هم بدتره ده .

يل :

علي پاشا غوږ ته ور نږدې کړه او په ډېره مينه او شفقت سره يې ورته وويل :

نه په لړزه کې شول ، په سترګو کې يې ويره را پيدا شوه ، سلطان لږ څه نور هم ور نږدې شو . څومره پادريان او راهبان چې
نه په لړزه کې و . په څېرو يې د مرګ ويره ، په سترګو کې نا اميدي . سلطان يو ځل د ټولو جايزه واخسته ،اوبيا د ستر پادري

ي راهبان او ستاسې پادريان سترې سترې ډلې د تبليغې ډلو تر نامه لاندې زمونږ سيمو ته راوړي او دخپل دين او مذهب تبليغ
نو تاسو زمونږ پر خلاف د صليبي جنګ پيلامه وکړه ، داسې خلک مو مخته راوړل چې د لوښتيا انځور يې جوړ او ، د نوې

کې مونږ د اروپا په زړګونو ښايسته نجوني و نيولي ، هغوې ټولې ستاسې صليبي عسکرو زمونږ د نيولو څخه د مخه بې عفته
نيولي او نه زما په هوډ کې کوم تغير چا رواستلي شو . خو ما داسې و نه کړ ل ، ما دهغو نجونو درنښت وکړ او په ډېر درنښت
و کوم ځواب شته ؟ زه پر تاسو باندې د عامې وژنې الزام لګوم ، ځکه چې تاسې مسلمان مبلغين وژنئ نو ايا تاسو سره ددې

ې د ټولو د وژلو حکم ورکوم .

او راهبا ن يوې لورې ته يوړل او ټول يې له منځه يوړل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه لمړۍ د قسطنطنيي لورې ته ځم ، هغه محاصره کوم ، هيله لرم چې تر څو ورځو پورې به قسطنطنيه ولکه کړم ، کله چې
و غوښتل نو خپل قسم به پوره کړم ، اوس راځئ چې دخپل فوځ له پاره د قيام او طعام انتظام وکړو .

خپل اس تړۍ نو د هغه ددغه اعلان په اوريدو سره د اروپا ټول راهبان او پادريان د حکمرانانو په ګډون په لړزه شوي وو .
چې سلطان بايزيديلدرم د صليبيانو متحده لښکر ته د نايکوپولس د ښار په ځنډو کې ماتې ورکړه نو بيا هم اروپا په لړزه شوه ، نه
ې ووايی چې په سلطان بايزيديلدرم باندې حمله وکړي او دا ډاډ دې هم ورکړي چې که چيرې هغه په سلطان بايزيديلدرم باندې
پاپای عظم له اړخه د پيغام د ورسيدو سره سم روسې نصراني حکمرانانو د سلطان بايزيديلدرم په خلاف دتيمور لنګ د ملاتړ له

هغوې هم تيمور لنګ د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف د جنګ له پاره تياراوه ، په حقيقت کې تيمورلنګ تر اوسه پورې د سلطان
طان بايزيديلدرم يو داسې سلطان دې چې په جنګ کې دخپل لښکر مخته ځي ،او په دښمن باندې د يرغل کولو پوره پوهه لري،

ر خلاف د حملې ترغيب ورکوو . روسانو هم هغه ته يو لوې لښکر تيار او ور استولې و. او اخرکې پاپای اعظم او د قسطنطنيي
رلنګ به هم مات او د شمال په لور به يې واوريني سيمي ته په شا کړي .

و په ملاتړ عملي پروګرام ته تيار شو او د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف يې د جنګ کولو هوډ وکړ . نو هغه اته لکه قوي فوځ را

نه جوړ کړل ، نهرونه يې و غځول ، او ديوه بند په واسطه يې د سمرقند پايتخت ته د ذرفشان ددرياب اوبه را واړولې .

ې د فتح د هنر په اړه يو يادګار عمارت هلته جوړ کړي.

ې باغونه پراته و . چې په هغوې کې ډير سترې ستر ې ماڼۍ چې زياتو کې يې زمرد او نور ښايسته کاڼی لګيدلې و تر سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ل . دهغه د هڅو پايلې داشوې چې د اسيا د هرکسب خلک اود هر قوم وګړي دلته موجود شول. د صنعت او حرفت له پاره يې

سمرقند په ما نيو کې د ډولو شاندار عمارت د تيمور لنګ څلور منزله ماڼی ده چې د ترک د سراې په نامه يې شهرت موندلې دې

ځانګړتيا داده چې دهغې پر مخه يو آيت په ډير ښايسته بڼه ليکل شوې دې ، دا آيت «کوس » لري څخه هم لوستل کيداې شي .
ان د بابر د شهنشاه الفاظ دی)

نه کړ.ددې ځايه به تجارتي قافلي له يوه لورې هندوستان ته او دبلې لورې جرمني او ان تر جينوا پورې رسيدلې ، تيمور اوقافو
کړ .

وراءنهر په ښار باندې ولکه وکړه ، بيا يې ترکستان سوبه کړ ، اودهغې وروسته يې تر څنګ ګاونډي هيوادونه اوسيمي يوپه بل
ې او ان تر کوچنی اسيا پورې ورسيد . دهغه ځايه د شام او مصر په لور ولاړ او په منځني ختيز باندې ور و غوزيد ، او دا

، خو هغه دخپلو عزايمو او غوښتنو په خاطر تر خپله ځانه پورته ډيرو جابرو او ظالمو ،سفاکو غيرمسلمانو فاتحينو ته هم ماتې

د ذهنونو څخه وويستې .

وانه وه ، او بيا يې د پاته ابادی د له منځه وړلو په خاطر د مرغاب ددرياب بند ورمات کړ . دغه بند دهغه ځاې زراعت ته اوبه
د ښختو سره و جنګولې ، په هر صورت د تيمور په بل مخ کې ددنيا داسې ظلم او تيرې نه و چې هغه د انسانانو په خلاف نه و

سلطان بايزيديلدرم تر مخه د راتلو له پاره ډيرې زياتې بهانې جوړولې ، او کله چې هغه ته د روس څخه هم د هغه ملاتړي ستر

ئيده په کې را ولوشي يوې خواته کينود او ددروازې لورې ته ورغله ،

ې وکتل ، نو هغې هم خپل لوښي په هماغه ځاې کې کينود چيرې چې سريان خپل لوښې ايښې و .او دمرکزي دروازي په لور

ت هم دروازې ته ور رسيدلې وه . بيا د سريان څخه د جدا کيدو وروسته ريونا د قيرات په لور ورمنده کړه او هغې ته ورغاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په دې حساب زه ستا مشر ورور هم يم . نو کله چې هم داسې موقع مخ ته راځي ،زما درنې خورې ! زما د اس واګې مه نيسه

ره چې کوم سامان تړلې و نو کله يې چې هغه را خسته نو سريان هم ورمنده کړه او څه سامان يې دريونا سره را واخست ،اوبيا

سريان دواړو به د وزو څخه شيده را واخلو او دهغې وروسته به بيا همدلته کينو او په خپلو منځو کې به خبرې اترې وکړو .

وول. دواړو خويندو په ډېره چټکۍ سره د وزو څخه شيده واخستل .

ږخميانو د مرهم پټۍ په خاطر هلته درې ورځې تم شو ، ددرې ورځو ددې پړاو نه تر مخ سلطان بايزيديلدرم علي پاشا زما پسې
رې ولاړ او هغه ښار يې محاصره کړ

، چې د قسطنطنيې محاصره به اوږده شي ، تر څنګ يې سلطان هوډ درلود چې د دې ښارد سوبې وروسته به هغه د روم په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي ښار ته را ولېږلم . نومور جاني زه دهمدې ساتونکو په ساتنه کې دادې دلته راورسيدم.

م شوني وه چي د قسطنطنيي محاصره اوږده شي ، او هلته تا ته ځانته په خيمه کې ژوند کول د اذيت او درد نه ډک و ګرځي.
خاطر زه ډېره خوشحاله يم چي ته زما لورې ترې دلته راغلې ، ددې تر څنګ لورې ! ما او سريان خپل ځانونه يواځې احساسول

طنطنيي د محاصرې په وخت کې هغه د سلطان تر خوا وي. ددې ښار د سوبې نه وروسته کله چي سلطان د روم په لور کوچ

ې يئ ، اوس به زه تاته حکماً وايم چي ته همدلته په ميلمستون کې کينه زه او سريان به ولاړې شو او ډوډئ به تياره کړو .اوبيا

تياره کړې نو بيا داسې و ګڼه چي د ريونا په ژوند باندې لعنت دې ،که چيرې زما په موجوديت کې زما مور ټول کارونه کوی

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاريخي ناول څلور ويشتمه برخه لولئ :

. ښار د ساتني له پاره د سلطان بايزيدېلدرم زوي ار طغرال مامور و . دهغه سره همغه د سيواس د ساتني له پاره
نه د تيمورلنګ د عسکرو مقابله وکړه چي داسې وختونه په تاريخ کې ډېر کم تر لاسه کيږي .

آس يا اوښ باندې د سفر کولو په وخت کې د اوسپني د سيخانو څخه جوړ شوي يو کجاوه جوړه کړې وه ، نو هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل زوي عمر شيخ لا ترمخه د نرۍ څخه کوچ کړې و . دهغه دريم زوې ميران شاه ډيره ناوړه او بې عقله انسان و .
ه ورتياوو ميراني په اساس په لښکر کې هم محبوبيت درلود.

نه اخوا د خپل عقل او فکر له اړخه هم دوې دواړه د تيمور لنگ د سترګو دنور حيثييت درلود. خو ددې سره سره بيا

برخه يې د خپل سپه سالار نور الدين تر قوماندې لاندې پرې ښوولې ، اوبله برخه يې د خپل لمسي شهزاده محمد تر

، و چې د تيمور لنګ تاتاريان په هيڅصورت و نه توانيږي چې د ښار دروازې ماتې کړې اودننه را ننوځې ، نو په دې
ې خپل نور پنځه زره فوځونه يې په هغې لورې و ټاکل چې د تيمورلنګ وليعهداو دهغه لمسي شهزاده محمد د هغې

راني کې ټولو ترکانو ته ماته ورکړې وه. هغه وخت چې تيمورلنګ دخپلو اته لکو فوځونو سره د سيواس د ښار په لور
ه کړې و.

ددې منجنيقونو تر مخه يې د خپلو غشو ويشتونکو ډلې و ټاکلې او د منجنيقونو تر شا يې هم د غشو ډيرې کېښول ، ددې
خه جوړ شوې ډير زيات لوښي ايښودي و ، چې په هغه وخت کې د ارطغرال د وينا په اساس خلکو د اوره څخه ډک کړل

وې باندې د غشو باران و اورېد چې په پايلو کې يې زيات شمير تاتاريان دلدل شول ، په دې خاطر دهغوې لښکر هملته تم

ميره يې په ښار کې د لسو زرو څخه زياته نه ده ، په هيڅصورت زمونږ د حملې څخه خوندې پاته نه شي. نو کله چې
داسې اندازه او په داسې ګړندۍ توګه را خوشې کړې چې زيات شمير تاتاريان يې هملته وسوځول او له منځه يې

و کيږي . ځکه هر ځل د تاتاريانو دا يرغل په شا تمبول شوې ،پر هغوې د جوش اوبو او د اور د سکروټو را ورول هغوې

ثبوت وړاندې کړ نو دهغې مثالونه هم په تاريخ کې ډير کم تر لاسه کيږي ، ارطغرال و توانيد چې پوره اته لکه فوځ د
چنۍ قلعه سوبه نه شوه کړاې .

زياته اوږده شوه نو دهغه سره د خوراک ذخيرې په ختميدو شوې ، او مجبور شو چې د تيمور لنګ سره سوله وکړي او

حشي انسان په دنياکې بل پيدا کيږي نه . کله چې ارطغرال د سيواس ښار تيمور لنګ ته حواله کړ نو تيمور لنګ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغوې د سالارد سلطان بايزيريلدرم د زوي ارطغرال په ګډون ووژل . د ارطغرال او دهغې دملګرو جرم داو چې

ه دمي په خاطر هملته دسيواس په ښار کې پړاو وکړ .

دتيمور زوې شا رخ ، لمسي او وليعهد محمد ، بل لمسي الخ خان او شاملګ شامل و . کله چې دوې ټول د تيمور خيمي

زرو په شاوخوا کې ده ، ددې نه اخوا د هغه په لښکر کې دوه کسه ډيره تکړه سالاران دي ، دهغوې څخه يو دهغه
د اروپا په ټولو جنګونو کې هغه په خپل سپه سالار علي پاشا باندې ډيره تکيه کړی وه ، په ورستيو جنګونو کې د بايزيد

دی . خوبيا هم که چيرې تاسې ته دهغه په هکله څه نور معلومات وي نو وي واياست ، دا به زما د خوښی سبب شي

برخې د لښکر لار ښوونه کوي ، په دښمن باندې د ګذار کولو له پاره پخپله مخکې کيږي نو په دې خاطر دهغه لښکرپر

اسي ځواکونو باندې يې شپينی حملې وکړې چې خپل ځانونه يې نا قابل تسخير ګڼل ، اودهغوې پر خلاف يې ډير ښه
ې و د همدې يونانيانو ښکار و ګر ځيدل . بيا دا علي پاشا ډګر ته راووت . هغه ټول يونانيان له منځه يوړل چې د

ځومره د خپلو اسلافو داخلاقو ممنون دی په همغه اندازه د محمد د طبيعت ،زکاوت ، او ميرانې احسان مند هم دی . دا
خه ډير فوځ دې او دوه سالاران لري ، چې يو يې علي پاشا او بل يې وليعهد محمد دې .

واړه جاسوسان لږ څه را نژدې شول خو بيا هملته تم شول اما هغه ورته د نور رانزدې کيدو حکم وکړ . کله چې هغوې

برخې اخستلو وړ نه دې ، او نه يې پخوا په دغسې وينه تويونکو جنګونوکې برخه اخستی ده ، هغه غواړي د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه رپ کې به هغوې هملته ډېرې کړل شي . له تاسره يوائې ستا سالار نور الدين اوستا لمسي وليعهد محمد دې چې

ـغو دواړو جاسوسانو په خبره چې همدا اوس دخيمي څخه ووتل ، د ترکانو پادشاه سلطان بايزيريلدرم د پولوپ په جزيره
خپل آس تړي ، دا ځکه چې هغه ددې کار له پاره سوګند کړې دې . خو مونږ به هغه ته دداسې کار کولو مهلت ورنه

ې دې نو ياد ساتئ چې سلطان بايزيريلدرم به زمونږد لښکر و د شميرې د په نظر کې نيولو پرته دفاسفور س د
نو په ښير به مونږ ته د ماتې د راکولو هڅه کوي .

مات کړي دي .

چې هغه ته دا خبرونه ور ورسيږی نو زما په فکر چې هغه به په قسطنطنيه کې يوه ورځ زيات وکم تم شی او بيا به
دجنګ کومه طريقه چې ما خپله کړې هغه ته هم غور کيږدئ.

شوې فوځ دې ، کله چې د بايزيد د لښکرو سره ټکر پيليږي نو اول به دغه ټول لښکر د هغه د لښکر سره ټکر وکړي
بنديان کړې او ماته به يې راوړي ،او دبروصې په خزانې به ولکه وکړي .

ئو نو مونږ ته به يې ډيره ستره ګټه تر لاسه شی .

لکه فوځونه له ځانه سره يوسئ ، نو بيا به هم زما سره څلور لکه فوځ پاته شي ، زما لمسي الغ خان ، او شا ملګ به د

پاته کيږی ، او ددغه دوو نوي پرانستل شوي محاذونو په لور به خپل سالار علی پاشا او وليعهد محمد استوي ، که چيرې
وځ دې نو دهغې په مقابله کې د بايزيد سره يوائې څلويښت زره فوځ پاته کيږی . او هغوې ته هم هلته زما د سالار نور
ر تيب به نور الدين او محمد هم دعلي پاشا او وليعهمد محمد په فوځونو باندې غلبه تر لاسه کړي . کله چې داسې
طان دې چې تر نن ورځې پورې يې د سترو سترو جابرانو تر مخ يې د فتحې او سوبې علاوه د ماتې نوم هم نه دې
په تاريخ کې په طلاي ټکو وليکل شي .

ل منتظر واوسو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرې يوه ورځ نه وه تيره شوې چې يو سپاهي ستړې ستومانه او مات مات را ورسيد. په دې وخت کې بايزيد د خپلو

وپوښتل :

هغه مخبر وويل :

رحدي ښار سيواس ولکه کړې ، په سيواس کې ستا زوې ارطغرال دا اته لکه فوځ په مقابل کې يوه اونۍ و جنګيده
ره . درونده سلطانه! هغه د سيواس په ښار کې زمونږ ټول لښکر له منځه يوړ ، څلورزر ه مسلمان سپاهيان يې ژوندې

وخته هغه ګونګ ،صُم او په غم کې ډوب ناست و .د علي پاشا او وليعهد حالت هم د سلطان د حال څخه کم نه و . تر

رمونږ پر خلاف د جنګ کولو له پاره کوم کار پيل کړې نو هغه په يقين سره د اسلامي ملت له پاره دجنګ د ويرونکي

شال وګرزيده .

انځورونود پټولو له پاره خپل لوڅوالي نه را څرګندولي ،او نه يې دخپلو د بيلتون په خاطر دتورې شپې دجدايي د توپان په

ندي بريالي شول ، که چيرې دې تيمورلنګ د اته لکه لښکرو سره يو ځاې زمونږ پر سلطنت باندې يرغل نه وې کړې
ندې کار مخنيوي وکړي ، نو په دې خاطر يې ددې کار له پاره زمونږ دخپل يوه ورور سره معامله وکړه ، زه نه پوهيږم

ن په سازشونو باندې ځان نه خبروي ، د ختيځ په ديوالونو په خامو رنګونو سره د خپل عظمت او ستروالي دداستانونو
صف جوړوی خو کاش چې دا تيمور لنګ د ملت د خوږو شونډو خندا باندې د زهرو جام انه اړولی ، کاشکي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ی کتل. په دې وخت کې دسلطان په سترګو کې يو غم ، يو الم او يو افسوس و ، نو يو ځل بيا يې په خبرو پيل وکړ او

رلنګ زما زوی هم وژلي دي ، لکه چې تاسي هم واوريدل ، هغه ځلور زره مسلمانان ژوندي تر خاورو لاندې کړل ،

، وسله وال موجود دي ، تاسي ته معلومه ده چې د اروپا په دې سيمو کې مونږ د شمير ډيرښت ته کوم اهميت نه دې
ره . زامنو! پورته شئ او لښکر ته د تللو حکم وکړئ . اوس مونږ دلته د قسطنطنيې په محاصره کولو باندې بايد خپل وخت
ح د مقابلې کولو جرأت هم لري .

ځخه يي غيږه چاپيره کړه په داسې حال کې چې ريونا د علي پاشا ځخه د اس واګي واخستې ،او په خوږو خوږو سترګو
غم او خفګان دې ، ريونا هم علي پاشا ته کتل او هغه هم دعلي پاشا په خفګان باندې غمګينه وه ، بيا مخکې له دې چې

ې تندې دماتولو په خاطر د تيغه نه وې تير کړي ، دې ظالم د سلطان بايزيد يلدرم زوی هم له تيغه تير کړې دې .

و نو په همدې توګه به مونږ د تيمور لنګ مقابله هم وکړو. خو ځه چې ما زوروي هغه دادی چې دا تيمور لنګ د
، د غم او صدمي سبب ګرځيدلې ده .

ږخته پورې ريونا ، علي پاشا او قيرات درې واړه هلته په ميلمستون کې ناست و ، سريان هم بيرته ور ستنه شوه او دخپل

همدلته پرې ښوول شي . او دلته دبروصې ځخه به تازه فوځونه واخستل شي . ددې تر ځنګ به سلطان د بروصې ځخه د

ړتلې او پخلنځي ته د ډوډۍ د تيارولو له پاره ولاړې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه کوچ کړې دې . په بروصې کې د يوې شپې په تم کيدو سره سلطان د لښکر زخميان همدلته په بروصې کې پرېښودل

وروسته هغه همدلته د درياب په غاړه په غرنۍ سيمو کې خپل لښکر ور ننويست ، ددې سره سم سلطان د سيواس پورې

رم په همدې غرنيو سيمو کې د تيمور لنګ سره د مقابلې له پاره تيار او بيدا ر و .

لته تم شو خو تيمور لنګ دخپل فوځ سره د سلطان مقابلې ته حاضر نه شو .

ې خبر د اوريدو سره سم سلطان بايزيد يلدرم د غرنيو لمنو څخه را ووت او د هيلس ددرياب غاړې ته راغې .

وړود چکر و هلو ته اړتيا ده ، او سلطان د همدې چکر په دننه کې خپل لښکر راټول کړ اوپه دې انتظار کې و چې

ه حقيقت کې تيمور لنګ ته د فوځونو برتري هم تر لاسه وه ځکه دهغه د فوځونو شميره اته لکه وه په داسې حال کې

ټکر هڅه وکړه نو سلطان بايزيد يلدرم به دهغه لښکر د شميرې د زياتوالي سره سره نابوده کړی او له منځه به يې

مور جرأ ت و نه کړ چې ددرياب څخه را تير شي او د سلطان مقابلې ته راشي . په اتمه ورځ سلطان ته خبر راغې

، په دې خاطر هغه د خپل اته لکو فوځونو سره په ډيره بيړه د انقري په لور وخوځيد او انقره يې محاصره کړه او په پوره

. هغه وخت چې د تيمورلښکر د رسيو اوزينو په واسطه په ديوالونو د ورختلو هڅه وکړه نو انقرې کې ميشت د
خبرانو خبر ورکړ چې سلطان بايزيد يلدرم په ډيره چټکتيا سره دهغه په لور را روان دې ، ددې خبر د اوريدو سره
ته وويل :

کاره لويدلې وي سمدستي ټکر کول دي ، خو ياد ساتۍ چې دا تدبيرونه هم زمونږ له پاره زيانمن ثابتيداې شی . که
وته کوي چې هغه نه شاته تلونکې دې او نه د جنګ څخه مخه ګرځونکی دې .

يواد هر کلي ، هر ښار چې مخ ته راځي هغه د تباهۍ سره مخ کړ و . اوپه دې ترتيب بايزيد مجبور کړو زمونږ تر شا
اوبو د ذخير نه د ګټې دپورته کولو په وخت کې د زهرو سره مخ کيږي اوپه دې ترتيب به هغوې له منځه ځّي او د
حساس کړي نو که چيرې په داسې وخت کې مونږ پر بايزيد باندې يرغل وکړ و نو دبايزيد ماتې به حتمی او زمونږ بريا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي څخه خوندي پاته شي .

، په دې تر تیب هغه اته لکه فوځ مخکې مخکې په تیښته کې روان و او د سلطان بایزید یلدرم یولک شل زره فوځ د

ایزید یلدرم د لښکر د ویرې د خندق د ویستلو حکم وکړ .

ي سفر کړې و او دې میدانو ته رارسیدلې و .

اچولې واو دا یو داسې حرکت دې چې د انسانیت پر خلاف ګڼل کیږي .

سلطان ځني خویونه او کړچار نه خوښولې نو هغه به یې د خپلو سفیرانو د لیږلو را لیږلو په واسطه حل کړې وې ، او دا

ي دسلطان بایزیدیلدرم د مقابلې له پاره تیار کړل تر څو دخپلې ماتې امکانات را کم کړي .

نده کې یې پریکړه کړې وه چې کله سلطان بایزیدیلدرم ددې مقابلې له پاره راشي نو تیمورلنګ به د الخ خان او شا ملک
سي پورې او دخپل لمسي ولیعهد محمد سره یې دوه لکه لښکر د انقرې په لور د استولو حکم کړې و.

ه ورسته تیمورلنګ په خپل لمسي ولیعهد محمد باندې تر ټولو ډیر باور درلود .نو په دې خاطر یې نه غوښتل هغوې
حشت سره سره چې دې په کې دسلطان بایزیدیلدرم له اړخه ککړ و بیا یې هم دخپل زوې شارخ سره په خپله خیمه

علاوه په لښکر کې ډیر کلک نظم او نسق موجود و اودهغه هر وګړي د بایزید همدومره وفادرا و لکه څومره چې یو
ځارنه کوله چې دغه ټول اذیتونه او ستونزې یې زغملې او هیڅ ډول شکایت یې نه کاوه .

و مخته خپله خیمه و دروله نو بیا دتیمور لنګ سره د جنګ پرته بله لاره نه وه . سلطان بایزیدیلدرم د راتلو سره سم د
ح ته یو ګوټ اوبه هم نه وې تر لاسه شوې ، نو دخپلو فوځونو د همدغو ستونزو او کړاو په کتلو سره هغه یوه لمحه

ى يي له ځانه سره هملته پریښود ، دویمه برخه یې ولیعهد محمد ته او دریمه برخه یې د علي پاشا په قومندې کې ورکړه

د لښکر په مقابلکې د جنګ له پاره صفونه جوړ کړی و . دسلطان بایزیدیلدرم په لور د کتلو سره سم هغوې هم خپل
شهزادګانو سایرکن اوایکسلا سره یو ځاې پاته شول..

په دې ترتیب د تیمور لنګ ټول لښکر د دسلطان بایزیدیلدرم په لښکر لکه د مچو او میږیو په څیر را پریوت .

رو باندې ور پریوتل .

د زوې ولیعهد محمد لښکر شاته و تمباوه ، ولیعهد محمد د خپل لښکر سره ځکه لږ څه شاته شو چې پر هغه ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسته تګ ته مجبور شو .

همداسې وینه تویونکې حمله وکړه او هغوی یې تر ډیره شاته و زغلول . په دې وخت کې سائرکن د ډیر جرأت نه کار
ب یې داروپایي دوو شهزادګانو څخه د یوه کار و ر خلاص کړ. اوس ایکسلا پاته و ، کله چې هغه وکتل چې ورور یې

، کله چې د تیمورلنګ سالارانو وکتل چې د وخت په تیریدو سره کیداې شي علي پاشا دهغوی منځته ورسیږي نو هغوی

هم دا ښه درک کړې وه . بیا سلطان بایزیدیلدرم دتیمورلنګ د عسکرو سره په جنګ دوه تیز زغلیدونکې آس سپاره
ځ او یوې لورې ته دوتلو هڅه وکړئ ، او ددښمن د پنجې څخه د وتلو سره سم لږ څه شاته ولاړ شئ اوبیا د نوې جنګ

مه لښکر چې ددوې د اړخونو څخه تیریده تر سختې ضربې لاندې راووست . د علي پاشا دا حمله دومره قوي وه چې
ه تښتي . په دې تر تیب علي پاشا دخپلو توپانې حملو په واسطه د هغه په اړخ کې تیریدونکې دښمن له منځه یوړ او پخپله

ب عسکرو یې زغم و نه شو کولاې اویوې لورې اوبلې ته یې د تیښتې مخه کړه ، بیا ولیعهد تر ډیره پورې شاته ، ان
ب پیل شي.

ښار راوړې او په دې ترتیب په پا شاکیدو باندې بریالي شي .

باندې د ملخانو په څیر را توې شول.، سلطان بایزیدیلدرم دهمدې حالاتو په کتلو سره شاته شوې و .د سلطان شاته یوه

رځونه د څو فرلانګو پورې خپاره شوی و . په دې خاطر ددومره دښمن له منځه وړل او ځان ترې ویستل شونې نه
دسلطان ټول لښکر له منځه ولاړ اوسلطان یې ژوندې و نیوه ، او هغه یې و تاړه او په پړاو کې پروت تیمور لنګ ته یې

اړو پلار اوزوې وکتل چې د سلطان د سترګو څخه د قهر اوغضب لمبې را وځي ، دهغه سینه زخمي شوې وه او

او ستا زوې ولیعهد محمد هم د خپل څلوېښت زره عسکرو سره یو ځاې د تیښتې لار خپله کړې ده .

خه وم او ستا عسکر مې ځپل ، زه د نورو د بچیانو د حلالو او دهغوی په واسطه دخپلې سوبې د یقیني کولو له پاره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاف جنګ کړی دې . خو ګوره تیموره ! فتح اوما ته د قدوس خداې له لورې وې خو یاد ساته چې په اخلاقي توګه ته

یمه کې د خپل زوې شارخ سره د شطرنج لوبه کوي دا لوبه خو ښځې هم د حرم په یوه خونه کې کینې اوکوی یي .
ته لږ څه د انصاف په حد کې فکر وکړه ، هغه خبرې و تله ، او بیا ووایه چې ایا رښتیا ته فاتح یې ؟ ایا تا په جنګ
شکو لې وې ، که اوس هم تاته شک وي نو پلار او زوې دواړه تورې را واخلئ او ځانته زما سره مقابله وکړئ ، بیا

زید لاسونه ور پرانزي ، په دې خبره هغو سپاهیانو چې بایزید یې لاس تړلی دلته د تیمور خیمي ته راوستې و دهغه
ې هم سلطان ته راوست .

جره کې بند کړئ په کومې کې چې تیمور لنګ په خپله سفر کاوه ، دتیمور لنګ د حکم سره سم یې سلطان د اوسپنې

ل شول چې د سلطان بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا او زوې ولیعهد محمد دواړه تښتیدلي دي . دهغه په سالارانو کې
ښکرو سره یو ځاې په وتلو بریالي شول . هغوې د هیلس دریاب څخه تیر شوي دي او په هغه بل لورې غرنی سیمو کې

طوری په مرکزې خزانه باندې ولکه وکړئ او ټوله خزانه دلته خپل پړاو ته را منتقل کړئ .

ګ هغوې ته قاصد ور ولیږه اوخبر یې ورکړ چې سلطان ته مو ماتې ورکړې او پخپله سلطان مو نیولی دې او اوس

په سالار و . هغه د اسلامي امت او مسلمانانو سره ډیره همدردي درلوده ،که څه هم هغه د تیمور لنګ په حکم د بروصې په

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول شپږ ویشتمه برخه لولئ :
۴۵ *****

رالدین سره په خیمه کې ناست و او په څه مسله یې خبرې کولې چې د هغه یو ساتونکي راغي او ورته یې وویل :
اقا! د بایزید د لښکر سره چې کوم بندیان مونږ نیولي دي په هغوې کې یو معمر شخص برهان الدین هم شامل دی.
سره ټکان وخوړ او ساتونکي ته یې وویل چې هر څه چې د برهان الدین په هکله وایي ویې وایه . اوژر یې راته ووایه .
ساتونکي وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې تاکل شويدي ،وايي چې د بنديانو دډلې څخه دغه برهان الدين له تاسره ليدل غواړي. اوس دوه ساتونکو دغه برهان الدين دلته راوړې دې او د خيمې نه بيرون ولاړ دي او د اجازی غوښتنه کوي.
ځان ځارنې ، دهغه ددیانت په هکله ډيرې قصې اوريدلي دي . هغه په ډير درنښت سره دلته خيمې ته راوړئ، زه غواړم و پوهيږم چې هغه څه غواړی .
ه . دهغه په راتللو سره ولي عهد محمد ، الخ خان ،نورالدين ، او شارخ ټول ودريدل . تيمورلنگ هغه ته په يوه ځای کې د ره و کړه ، خو برهان الدين حرکت و نه کړ . اوپه خپل ځای ولاړ پاته شو او بيا يې په نفي سره سر و خوځاوه او ويې ويل :
د هم يوازې دا و چې زه ستا په خدمت کې حاضر شم او درته ووايم چې ماته د بايزيد سره د کتلو له پاره وخت راکړه . زه تاسې ته دا ډاګيزه کوم چې زه د بروصې اوسيدونکې يم ، زما نوم برهان الدين دې او يو وخت د بايزيد يلدرم استاد وم.
تيمورلنگ په ډيره درنه توګه برهان الدين ته وکتل او ورته يې وويل:
ونده مشره ! ته کينه .زه بايزيد را غواړم . بيا چې ته دهغه سره څه ويل غواړې نو زما په موجوديت کې يې يزيد ته ووايه .
برهان الدين يوځل بيا خپل سر د نفي په توګه وخوځاوه ، او ورته يې وويل :
ې تا هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړي دې ، زه غواړم په همغه پنجره کې بند بايزيد ووينم او بيا ورسره خبرې وکړ م.
د برهان الدين په خبرو باندې تيمورلنګ تر يوه وخته پورې فکر وکړ او بيا يې د څه فکر او سوچ وروسته وويل :
ته اوسئ زه بيرته ژر راستنيږم . ددې خبرې سره سم تيمور لنگ دخپلې خيمې څخه د برهان الدين سره يو ځای بيرون شو.
ې وې ، سر يې ښکته و ، د پنجرې تر مخه د برهان الدين د درولو سره سم تيمور لنگ هغه ته دا وښووله چې هغه د خيمې د دې . خو هغه د همدې پنجرې شاته پټ ولاړ و .تر څو ځان خبر کړي چې برهان الدين د بايزيد سره څه خبرې کوی..
تر ډيره پورې بايزيد ته کتل اوبيا يې په ډير ناست او ژړه غوني اواز غږ وکړ چې : بايزيده....بايزيده ،بايزيده زما زويه ! په خپل مخکې برهان الدين وکوت نو بايزيد په پنجره کې ددريدو هڅه وکړه ، برهان الدين په ډير غوره سره بايزيد ته کتل .
رو يو بل ته کتل ، اوبيا داسې لکه چې په چپو خولو اوولاړو ژبو يو بل ته څه وايي . بيا برهان الدين بايزيد ته وويل :
ې . ما تاته څو وارې ياد ه کړی و ه چې کله چې ستا نيکونو او غورنيکونو شرابو ته لاس هم نه و ور وړې نو تا ولي دا په راتولونکي وختو کې به زه تا په کومو ځنګلونو کې ، دغرونو په لمنو کې ،او دجنګ په ميدانونو کې لټوم . نه يوازې زه ،بايزيده ! بلکه ستا ټول رعيت ، ستا سره مينه کونکي به ټول ستا په لټه کي و ي.
برهان الدين د لږڅه وقفي نه وروسته بيا بايزيديلدرم ته وويل :
ت يې پرې تمام کړي وي ، قدوس خدای هر قوم ، اودهر ملت دلاربښوونې له پاره وسايل برابروي او په عذاب دککړيدو تر کړيږي. بايزيده ! اوس چې تا ماتې خوړلې ، او دا چې ته اوس د اوسپنې په دې پنجره کې بند يې نو دا هم دخپل خدای له ه خبر درکاوه ، ته مې پوهه ولې ، ته مې د شرابو دڅکلو څخه منه کولې ، او د راتلونکي عذاب او اذيت څخه مې ويرولې وويستلې ، بايزيده ! تا د سمندر دهغې غاړې څخه راوړې د خپلې نوې ناوې په طلسم کې ورک شوې ، اودهغې د هرې غوښتنې او د هغې د هر خواهش په پوره کولو کې اود هغې دهرې خبرې په منلو کې دې دريغ و نه کړ .
ا خپله دغه نوې ښځه دخپل ذهن د معبوديت نغمه ، د خپل زړه صومعه ګڼله ، خو نن هغه ستا هيڅ درد نه دوا کوي ، دا ځکه چې کله چې دخدای له اړخه نيول کيږي نو بيا هر څه دهغه تر مخه بې وسې اومجبور شي .
دې ، اوس نه ستا کوم نوم شته ا و نه کوم عنوان . تا دخپل رعيت خوشبوي او خوشحالي د يتمانو په اوښکو تبديله کړه .
و سيلاب را روان و ، سلګۍ يې وهلې ، او دبرهان الدين په څير يې خپلې شوندې سره خوړلې ، د پنجرې شاته پټ ولاړ هان الدين د خبرو څخه د سرنه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شو ... برهان الدين يو ځل بيا خبرې پيل کړې او ويې ويل :
بايزيده ! زه دشپود تيارو په چاودنو کې دخندا سهار ، اود وطن د سهار له پاره د هنر نوې اسلو ب له کومه راوړم ؟ شهيدانو دخاورو شفق ، اودقوس قزح څخه روښانه ستوری را وکاږی؟ برهان الدين تردې ځايه خبرې و کړې او چپ شو.
سلطان بايزيد يلدرم ورته وويل :
نه ورنژدې کاوه ، ما داکار دهمدې نوې ناوی په راوستلو سره پيل کړ، زه ړوند شوي وم ، او ما په هغه وخت کې ستا په وب وي ، نود خدای عذاب پر ده ولې نه را نازليږي ؟ ولي يې خدای نه نيسي ؟ دا عذاب ولي يوازې پر مانازل شوي دې ؟
دسلطان ددې خبرو په اوريدو سره برهان الدين تر يوې شيبې پورې چپ پاته شو اوبيا يې ورته وويل :
بايزيده ! ما په خپل ژوند کې هيڅکله هم تا ته غلطه مشوره نه ده درکړې ، تا دا فکر هم ونه کړ چې برهان الدين يوه د د خپلو رعاياو له پاره يو ډول د رحمت سيوری وې . ستا پلار او نيکونه په ريښتانې توګه دخپل رعيت له پاره د خدای که چيرې ته زما د پوهاوی په واسطه توبه کړې وې نو تا ته به نن دا ورځ نه وې په برخه شوې .
ي تمام شوي ، خو ياد ساته چې که څه هم تيمور لنګ په ډيرو بدو فعلونو کې ککړ دې نو هغه ورځ به ډيره ژر راشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کو په خیر په هوا کې محوه اوله منځه ولاړ شي ، ټولې ارزوګانې د خاورو سره خاورې شي ، هغه ورځ به خامخا راځي .
برهان الدین لږ څه تم شو او بیایې دلږ څه فکر کولو وروسته وویل :
ه برابره کړه او له ما سره پخپله تر دې ځایه راغې . بایزیده ! هغه څه چې ما تا ته ویل غوښتل هغه مې درته وویل ،
ګ هم ستا په خیر په اعمالو باندې چلند وکړي نو د قدرت نیونه ډیره سخته ده او هیڅوک ترې خوندې نه شې پاته کیدې .
دقسمتي وه چې د څلورو خواو څخه مې را پریوتونکې پاڼې و نه شواې کتلې . یواځې د تورو شپو له پاره مې د ښایست
د اخلاص وریځې لټوم ، هاې افسوس ! هاې افسوس ! زه به اوس چیرې د خپلو تندو مداوا لټوم . ددې پنجرې نښې د
عمراذیتونه زما ملګرې او زما سره غملړلي دي .
ا اوس چې د شا له دروازې را ننوتې وي . دتیمورلنګ په کتلو سره بایزید خپلې سترګې بلې لورې ته واړولې ، په همدې
وخت کې برهان الدین تیمورلنګ ته وویل :
ما هغه ته داسې کومه خبره نه ده کړې چې ستا پر خلاف کوم ساز وباز وګڼل شي ، او نه مې دهغه سره داسې کومه خبره
چې خداې پرې اوس نیولې دې ، ما چې څه ویل غوښتل هغه مې ورته وویلې ، اوس نو ماته د خپلو هغو ملګرو سره
دیو ځاې کیدو د بیرته ستنیدو اجازه راکړه چې له ماسره یو ځاې بندیان دي .
راځه ، زما سره یو ځاې راځه ، تیمورلنګ په مړژواندي اواز وویل :
هغه تر شا روان و کله چې دخپلې خیمې څنګ ته راغې نو هملته و درید . او برهان الدین ته یې مخ کړا و ورته یې وویل:
ه ته دهغه آینه ور وښووله ،برهان الدینه ! په هغې اینې کې ماته خپل ځان هم را څرګند شو . برهان الدینه ! ته اوس زمونږ
زه تا او ستا ټول ملګري پریږدم . ته دخپلو ټولو ملګرو سره بروصې ته ولاړ شه ، پرتاسو باندې هیڅ ډول بندیز نه شته.
شیبه وروسته برهان الدین دخپلو نورو ملګرو سره یو ځاې د بروصې په لور ولاړ. ځکه چې تیمورلنګ هغوې ازاد کړي و .
۴۶ *****

او د میلمستون دیوال ته یې ځان تکیه کړ. دهغې د حال څخه څرګندیده چې هغه بلکل ماته شوې ده . ریونا او سریان
رسیدو سره سم قیرات په خپله غیږ کې و نیوله ، او د شا له اړخه سریان هغې ته را غاړې وته ، او په ژړا یې پیل وکړ. خو
ي ځکه ریونا هم ژړل او د سترګو څخه یې اوښکې را روانې وې، او په خپل ژړغوني اواز سره یې قیرات ته وویل :
پیل شوې ته هره ورځ قصر ته ورځې ، او دعلي پاشا پوښتنه کوې ، خو نن چې ته په کوم حال بیرته راستنه شوې پې پخوا
نوځي ، ریونا ددې څخه نور زیات څه و نه ویل خو خپل سر یې د قیرات په اوږې ایښودې و او په کوکو کوکو یې ژړل .
ه یوه اړخ کې ریونا او په بل کې سریان را ونغاړلې ، میلمستون ته یې ننویستلې اوپه ډیر غمژن اواز سره یې وویلې .
ره څرګنده ده چې هغوې ددښمن په قید کې نه دي ورغلي . لونو! د ماښام اذانونه و شول ، راځئ چې د هر څه تر مخه د
ماښام لمونځونه ادا کړو ،بیا به د لمانځه د اداء کولو وروسته له تاسې سره تفصیلي خبره وکړم.
ي واړه هلته میلمستون ته راغلي اوکیناستي ،قیرات چې په کوم ځاې کې خبره پرې ایښې و ه د هماغه ځایه یې بیا وویل :
ر محترم ، زمونږ محسن ، زمونږ مربي ،او زمونږ سلطان او دسر سیورې ، زمونږ د هیلو او امیدونو اسمان سلطان بایزید
د عیش او عشرت نه ګټه پورته نه شي کړاې . نن چې کوم خلک راغلي هغوې هم دا ډاګیزه کړېده چې د سلطان بایزید
یلدرم سره دهغه زوې موسې هم نیول شوي دي .
قیرات لږ شیبه چپ شوه او بیا یې خپلې خبرې پیل کړې .
میر وایي چې نورالدین د ډیر نیک خوې انسان دې ، د لمانځه اوروژې پابندي کوي او ددین د سترو خدمت کونکو څخه ګڼل
ي له ځانو سره وړې واې او ټول ښار به یې لوټلې و . نو خداې دې نورالدین ته خیر ورکړي . تا سو وکتل چې هغه د خپل
نه یې کوم اوسیدونکي ته زیان ور ساوه او نه یې په چا لاس پورته کړ . زه فکر کوم چې دا به هم د قدوس خداې له
اړخه پر مونږ باندې یو احسان وي چې د بروصې ښار د تباهۍ اوبر بادۍ څخه خوندي پاته شو .
دقیرات د چپ کیدو سره سم ریونا خپلې سترګې د اوښکو څخه وچې کړې او بیا یې په ډیره غمژنه توګه وویل.
کر سره را وتلي وې او په کوم خوندي ځاې کې به ځاې په ځاې شوې وې ، هغه به په کوم موزون او مناسب وخت کې
اړی ، کیداې شي هغه دا کار هغه وخت وکړی چې تیمورلنګ ددې ځایه څخه د خپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړی .
دریونا ددې خبرو وروسته قیرات وویلې :
وپایې حکمرانانو ته چې همدا اوس د قسطنطنیې په ښار کې سره راټول شوی دي بلنه ورکړي تر څو د هغه د فتحې په
سې وکړي نو زما زوې علي پاشا اوولیعهد محمد به هم خپل ځانونه را ښکاره کړي او دبروصې په لور به راستانه شي.
یزید یلدرم تر قومندې لاندې وه دهغوې ډیره برخه له منځه تللې دی ، او لږه پاته برخه یې بندیان شوی دي ، په دې بندیانو
کې زما ورور برهان الدین هم شامل دې ، زه دعا کوم چې زما ورور برهان الدین د دښمن د ظلم څخه خلاصون ومومي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړو د میلمستون ددروازې په لور ورغلل ، چې برهان الدین هم په همدې ګړۍ میلمستون ته ور ننوت . د برهان الدین په
وشحاله شوې ، برهان الدین هغوې درې واړو ته د کیناستو وویل ، کله چې هغوې ټول کیناستل نو برهان الدین ورته وویل :
په هکله اودهغه د سلامتیا اوروغتیا په اړه کوم خبر نه دې درکول شوې ، قیرات خورې ! زه د تیمورلنګ د پړاو نه نیغ
ې نه یواځې علي پاشا بلکه ولیعهد محمد هم ژوندې او سلامت دي ،او دهغوې دواړو لښکر هم دهغوې سره یو ځای دي .
تردې ځایه دخبرو وروسته برهان الدین لږه شیبه تم شو او بیا یې د خپلو خبرو سلسله پیل کړه او ویې ویل :
تر مخ د وړاندې کیدو وروسته د اوسپنې په بنجره کې بند سلطان بایزیدیلدرم سره د خبروڅخه هغوې درې واړه خبرې کړې .
کله چې برهان الدین خپله خبره خلاصه کړه ه د لږې شیبې د چپتیا وروسته قیرات په خبرو پیل وکړ او وې ویل :
جره کې بند کړې دې ، خو وروره تا را ته دا ونه ویل چې علي پاشا او ولیعهد محمد د جنګ څخه څنګه خوندی را ووتل ؟
سلطان بایزید یلدرم سره یواځې یولک شل زره عسکر وو ، خو د هغې په مقابل کې د تیمور لنګ سره اته لکه لښکر و .
، دجنګ په وخت کې تیمور لنګ په خپله په جنګ کې نه و موجود، بلکه دخپل زوې شارخ سره یې د شطرنج لوبه کوله ،
وه چې دخپل لښکر سره یو ځای ددښمن د قوت په هغه برخه باندې په پوره قوت سره یرغل وکړي چې د اړخونو له
لورې مخته راځي ، د هغوې زور مات کړئ او خپل ځانونه خوندی ځایوته و کاږئ.
الدین ددمې په خاطر توقف وکړ. سرېې ښکته کړ او څه فکر یې وکړ . او دوپاره یې خپله خبره جاري وساتله ، اوویې ویل :
و سره د دښمن د اته لکه فوځونو سره جنګیدل که شوني نه دی نو ستونزمن خو ضرور دي . بیا خو حالاتو او شرایطو
نو کې دخپل همدې عسکرې ځواک په واسطه هغه د صلیبیانو شپږ شپږ، اته اته ، لکو فوځونو ته ماتې ورکړې وه نو
یدلې و چې تر څو ورځو پورې یې مخکې مخکې منډې وهلې ، هغه ته د اته لکو عسکرو سره بیا هم د ا جرأ ت نه و په
، د انقرې ښاروال ډیره هڅه وکړه چې هغوې په دیوالو باندې د را ختلو څخه دفع کړي ، خو هغه بریالي نه شو . خو کله
و هلته لرې په ازادو میدانونو کې یې پړاو وکړ . دهغې د ویرې او ډار اندازه دددې څخه اخستلې شئ چې هغه خپلو اته
ر خندقونه و کاږی ، تر څو سلطان بایزید د شپې له اړخه پرې یرغل را نه وړی او دوې دشپې دشپې له منځه یونه سي.
لي ، که څه د بایزید جاسوسانو دهرې پیښې خبر ورکاوه چې په لاره کې ټولې اوبه په زهرو ککړې دي ، نوسلطان د ډیر
ی شو نو هغه وخت د بایزید لښکر ې وږې تږې وې او دهغوې دجنګ کومه طریقه چې وه نو هغوې دهغې په مطابق
خپل کار ونه کړاې شو.
کم سره سم علي پاشا او ولیعهد محمد په خپلو اړخونوکې را خپریدونکې دښمن تر سختې ضربې لاندې ونیو ، هغوې یې
علي پاشا او ولیعهد محمد خپل ځانونه او خپلې لښکرې خوندې ځایو ته یوسي ، نو دهغوې د وتلو سره سم دښمن د څلورو
حاصرې څخه خوندي کړي ، خو سلطان په خپله ددښمن په جال کې را ونغښت ، او ان د سترګو تر دیده پورې یې په
ې په پنجه کې ولوید اوهغه هم هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړ . زه هم په همدې بندیانو کې وم . خو وروسته تیمور زه
ې کور ته راغلم ، زه پوهیدم چې تاسې به دعلي پاشا په اړه اندیښمن یاست . نو ما غوښتل تاسې دعلي پاشا څخه خبر کړم .
ذیت سبب وي . دا ځکه چې تا د دې څخه د مخه خپل میره او دوه زامن له لاسه ورکړي دي ، خو زه تاته ډاډ درکوم چې
حمد دواړو خپلې لښکرې دهیلس ددریاب څخه را تیرې کړې او ددریاب دې غاړې ته په غرنیو سیموکې پټ شوي دي .
ن درې واړه تر یوه ځایه پورې تکیه شولې او لږ څه تسلي ورته پیدا شوه . په دې وخت کې ریونا برهان الدین ته وویلې :
خپلو لښکرو سره پټ شویدې تیمور لنګ هم هلته ور ننوځي اوعلي پاشا ، ولیعهد محمد او د هغوې لښکرو ته زیان ورسوي.
دریونا په دې پوښتنو باندې برهان الدین داسې مسکې شو چې په هغه کې تمسخر هم و او طنز هم . بیا هغه ریونا ته وویل :
رسوی، ځکه هغه وخت چې سلطان بایزید د خپلو لښکرو سره دبروصې څخه حرکت کاوه نوسلطان دهیلس ددریاب څخه د
تیریدو وروسته ، همدې غرنیو سلسلو کې ور ننوتې واوهملته یې دخپل لښکر سره یو ځای پړاو کړې و .
هغه ته څرګنده وه چې سلطان بایزید په میداني او غرنیو دواړو جنګونو کې په تیمور باندي لوړتیا لري . هغه په دې هم
جنګ نه ځان ویسته ،او د انقرې پراخو میدانونو ته ورغې او بیا یې هلته پړاو وکړ. او اوس هم زه تاسې ته ډاډ درکوم چې
نیو سیمو څخه را ووزي او داسې کوم کار به وکړي چې د خپلې ماتې دغه داغ به پریمنځي او خپل تیر تاریخ بیرته را
تازه کړي .
الدین په دې خبرو باندې قیرات ، ریونا او سریان درې واړه ډاډمنې شوې وې او بیا قیرات دخپله ځایه پورته شوه او وې ویل:
ي پاشا نه وې راستون شوې ته به همدلته اوسیږې ، اوس ته کینه چې زه ډوډۍ راوړم . بیا به یې ټول سره یو ځای وخورو .
ې واړو سره یو ځای د ډوډۍ خوړلو وروسته رخصتیږم . خو ژمنه کوم چې هره ورځ به ستاسې دکتلو له پاره دلته یوځل
راځم . اوکه چیرې جنګ بیا پیښ شو نو زه به دعلي پاشا او لیعهد محمد د کړچار په هکله تاسې ته خبر درکړم .
ه شوه ، قیرات یې د لاسه و نیوله ، او په خپل هغه ځاې یې بیرته کنیوله چې ترې را پورته شوې وه ،اوبیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغوی دواړو میلمستون ته ډوډۍ راوړه ، څلورو واړو یو ځای ډوډۍ وخوړله ، اوبیا برهان الدین بیرته ولاړ.
پرلپسې لري ....

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول و ویشتمه برخه لولئ :
۴۷ *****

او درلود دهغې پړاو موجود ټول سامان او وسایل یی هم له ځانه سره راټول کړي و او را وتلي و. هغوی ته دداسي کولو
تي اخستلو سره د خپل پړاو ټول شیان را ټول کړي و او د هیلس ددریاب څخه تیر او په غرنیو لمنو کې یې پناه اخستې و.
درلودې ، نو په دې خاطر دوې همدلته په دې غرنیو سیموکې پړاو وکړ او د حالاتو د معلومولو له پاره منتظر پاته شول.
۴۸ *****

ولیعهد محمد هغوې و پیژندل چې ددوې مخبران دي ، د رارسیدو سره سم دوې د خپلو اسونو څخه را ښکته شول ، علي پاشا
او ولیعهد محمد هم په خپلو ځایو کې و دریدل، دراتلونکو څخه یوه یې علي پاشا او ولیعهد محمد ته وویل چې :
ې وکړه خو تر دې وخته پورې دښمن دهغې څخه را چاپیر شوې و، نو په دې خاطر د سلطان بایزیدیلدرم د راوتلو هڅه د
کې بند کړې چې د خپل سفر په دوران کې یې په اوښ یا آس باندې د ځان له پاره استعمالوی ، داسې و ګڼئ چې سلطان
بایزید یلدرم د تیمور لنګ بندي دې .
اجازه ورکړی ، تیمورلنګ هغه ته د سلطان سره د کتلو اجازه ورکړې ده ، برهان الدین د سلطان سره وکتل او دهغه سره یې
زمونږ د لښکر نیول شوې ټول کسان ازاد شوي دي او اوس ټول د برهان الدین سره یو ځای د بروصې په لور تللي دي .
ځونو سره بروصې ته رسیدلې ، خو ویل کیږی چې نورالدین ډیر نیک انسان دې ، ښه جنګي پوهه لري ،او دمذهب او
ماني سلطنت پر خزاني باندې ولکه وکړه ،او دسلطان بایزید د حرم ټول وګړي یې بندیان کړل او له ځانه سره یې یوړل .
ښار کې عامه وژنه وکړه او نه یې ښار لوټ او تالا کړ او نه یې خپل لښکر ته ددې لوټولو او تا لا کولو موقع برابره کړه .
ه پاره را ټولو شوي و ، بلنه ورکړي چې هغوې دې د تیمورلنګ سره یو ځای د دې ستری سوبې په جشن کې ګډون
کې ګڼ شمیر نصراني حکمرانان د تیمورلنګ فوځ ته ورسیدلي دي او اوس به دوه ورځی وروسته جشن جوړیږي .
ددې ټولو خبرونو په اوریدو سره علي پاشا دواړو مخبرانو ته وکتل او دهغوې شکریه وکړه او بیا ورته وویل :
دخپل ورور محمد سره خبرې کوم بیا به تاسې ته ووایم چې تاسو ددې ځایه د تللو وروسته کوم کارونه باید تر سره کړئ.
ددې وروسته علي پاشا د ولیعهدمحمد په لورې وکتل او ورته یې وویل :
ک هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړې دې ، نودا خبر زمونږ په مصیبتونو کې نور هم ډیرښت راوست . وروره ! زه
غواړم یو کار وکړم ، زه دهغې تفصیل تا ته وایم او بیا ستا راې پرې غواړم
تعقیب پسې روان و نو تیمور لنګ ته زمونږ ددې تعقیب په هکله معلومات نه و . هغه د انقرې په ښار باندې یرغل و
تید ، اولري یې په پراخه میدانونو کې پړاو وکړ او خندقونه یې وویستل ، خو بیا هم دهغه په زړه کې د انقری د نیولو هیله
همغسې پاته ده . اوس زه غواړم دهغه دا هیله را وپاروم .
تیریږم او دانقری په لور ورځم . محمده وروره ! ته دخپل لښکر سره همدلته اوسه ، زه د انقري ښار ته ور ننوځم . تر لږه
لږ وخت پاته کیدل اوبیا د بلې دروازې څخه بیرته راوتل او بیرته دلته راتلل د کوم عاقل سړي کار دې او مونږ ته به
یې ګټه څه وي ؟
سالاران او لښکر دخپل ځان له پاره خطر احساس کړي ، اودا فکر به وکړي چې زه کوم وخت د انقری د ښار څخه را
هملته به خپل پړاو وکړي ، نوکه چیرې هغوې همدا سې وکړي نو زه او ته به دهغوې په پړاو باندې حمله وکړو او په پړاو
کې دهغوې د لښکرو د تباه کیدو وروسته به خپل سلطان دهغوې د لاسه ازاد کړو .
داسې وکړي نوزه به دشپې په تیاره کې د تیمور لنګ په دغه فوځ باندې حمله کوم اوزه هیله لرم چې زه به دهغه دا برخه
کې ما خپل دښمن ته ماتې ورکړه اودهغوې لښکر مې ټول له منځه یوړل ، نو پوه شه چې ما دخپلې ماتې بدله واخستله .
نو څخه راوتلي اودخپلو لښکرو سره یو ځای د انقرې ښار ته و ر ننوتی دي. کیدائ شې انقرې ته زمونږد ورننوتلو خبر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ته ونه رسيږي ، خوکله چې زمونږ جاسوسان دا خبرونه خپار کړي نو بيا به ډير ژر تر تيمور لنګ پورې ورسيږي .
وي له منځه يوسي ، ترڅو دښمن ته په هيڅ صورت دا خبر و نه رسيږي چې زه د انقري دښار په يوې دروازې ور
لکه څارنه کوي او زما ددې عمل څخه چې د دښمن په لښکر کې څه عکس العمل راپيدا کيږي دهغه څخه به ما خبروي.
چې علي پاشا خپله خبره بس کړه نو تر يوه وخته پورې هلته چپه چپتيا وه ، بيا وليعهد محمد په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
ستله ، بيا ګوره ورور ه ! ددښمن په پړاو او يا دانقرې په شاوخوا کې ددښمن په لښکرو باندې به د حملې پلان او طريقه څه
ډول وي ؟
حمله وکړو او يا د انقري دښار په اطر افو کې د هغوې په لښکر باندې شپينۍ وينه تويونکې برید وکړو . هر څه چې مونږ
ى نو دواړه ورونه به دهمغه په مطابق د جنګ پلان جوړ کړو . علي پاشا په ډير ډاډ سره داخبرې وليعهد محمد ته کولې .
په دې وخت کې علي پاشا مخبرانو ته مخ کړاو ورته يې وويل چې :
ښار ته ننوځي ، بياد لږ وخت لپاره هلته تم کيږي او بيا به دشرقي دروازې څخه بيرته را وزي او د غرنيو لمنو خواته به
ستاسي په شتون کې دخپل ورور وليعهدمحمد سره جوړ کړ ددې پلان ټول تفصيل به د انقرې د ښاروال سره شريک کړئ.
ښار ته را رسيدلې دې ، تر څو د تيمورلنګ لښکرو ته زمونږ انقرې ته د ورتللو دا خبر و رسيږي . بيا به دهغوې دعکس
العمل انتظار کوو،اوس تاسي ددې ځايه د انقرې په لور کوچ وکړئ .
دخپل فوځ سره دغرنيو سيمو څخه کوچ وکړ، په ډيره پټه توګه د هيلس درياب څخه تير او د انقري په لور وخوځيدل.
۴۹ *****
دښار جنوبي دروازې ته را ورسيد نو هغه څراغونه چې په برج او ديوالونو باندې روښانه و دهمغوې په رڼا کې ښاروال
علي پاشا و پيژانده ، بيا نو د ښاروال لوړ غږ تر غوږو شو .
دروازه پرانيزئ !!
سپور په ښار کې و ر ننوت نو ښاروال په يوه منډه هغه ته ور ورسيد. علي پاشا د آسه را ښکته شواو ښاروال ته يې غاړه
ه پورې خپل فوځ هملته په پراخه ميدان کې د پړاو او ارام کولو له پاره پريښود اوتر څنګ ولاړ ښاروال ته يې وويل :
ونو لمنې کې به ورننوځم او دخپل ورور وليعهد محمد سره به يو ځاې شم . مونږ ته خبر را رسيدلې او تا ته به هم داخبر را
وبې د جشن د جوړولو په کار بوخت دې ، هغه په دې جشن کې د ګډون له پاره اروپايې حکمرانانو ته هم بلنه ورکړې ده
رې دراپورونو په اساس يو شمير حکمرانان د هغوې په جشن کې د ګډون له پاره د تيمورلنګ د فوځ پړاو ته ورسيدلې دې .
هد محمد هم دخپل لښکر سره يو ځاې دانقرې ښار ته ور ننوتې دې . کله چې تيمورلنګ ته دا خبر ورسيږي نو هغه به د خپل
ې بيرون ددښمن سره څه وکړل شي ، دا کار ماته او وليعهد محمد ته پريږده . که چيرې تيمورلنګ دخپل فوځ يوه برخه
ې کوم زيان د تيمورلنګ له اړخه رارسيدلې دې نو که خداې غوښتل نو تيمورلنګ ته به دهغه څخه ډير زيان ور ورسوو .
ازادوم . کله چې دا خبر تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته کله چې هغه انقره محاصره کړه نو بيا به هغه خپله محاصره بيرته
رې نو په هر صورت کې به ته د انقرې په ښار کې ځان محاصره کوې . او دا چې ستا سره دخوراک څښاک څه حال دې ؟
مياشتو پورې هم محاصره اوږده کړي نوبيا به هم زمونږ سره دخوراک زيرمې پاتې وې ، ما دخوراک څښاک يوه ډيره
ت کې ما تاته او د وليعهد محمد لښکريانو ته ددې انتظام کړې و . دا خوراک تاسي له ځانه سره دخپل لښکر له پاره يوسئ .
ښاروال ددې خبرو نه وروسته توقف وکړ او د لږ څه فکر نه وروسته يې وويل:
خپله خوشحالي تاسي ته نه شم بيانولې ، په هر حال هغه پلان چې تاسي ددښمن له پاره تيار کړې دې نو زه دعا کوم چې
لان کې بريمند کړي ، اوس ته له ماسره يو ځاې شه تر څو تاته هغه زيرمې و ښايم چې ته به يې دخپله ځانه سره وړې .
ډيري لړيدلي و . تر ډيره پورې علي پاشا د زيرمو په کتلو باندې ډير زيات خوشحالي خووله ،اوبيا يې ښاروال ته وويلې :
س ځم ، زما جاسوسانو به خپل کار پيل کړی وي اوتر لږې پورې به يې د دې خبرو دخپرولو له پاره کار کړي وي .
خبرې سره سم دعلي پاشا لښکر ې د سترګو په رپ کې تيارې شوې او په زياتو شوو اسونو يې د خوراک سامان بار کړ. او
په پاته نيمو يې دوه دوه عسکر سپاره شول او د انقرې د ښار د شرقي دروازې څخه بيرته بيرون ووتل .
. محمد هم په ډيره بې قرارۍ سره د علي پاشا او دهغه د لښکرو انتظار کاوه ، څنګه چې د علي پاشا لښکر را ښکاره شو
د محمد د ډيرې خوشحالۍ څخه ورمنډه کړه او علي پاشا ته يې غيږ ورکړه کله چې سره جدا شول نو علي پاشا ورته وويل:
! دا سامان چې په آسونو باندې بار دې ، دا ټول د خوراک څښاک شيان دي ،د انقرې ښاروال مونږ دواړو ته راکړې دې .
يې هملته په غارونو کې ور ننويستل ، او ددې وروسته علي پاشا او وليعهد محمد خپلو لښکرو ته د ارام کولو حکم وکړ .
خيمې ته د ننوتلو وروسته د تيمورلنګ په اشاره باندې کيناستل ، بيا وروسته دتيمورلنګ دې ټولو ته وکتل او ويې ويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا تاسو په خپل لښکر کې کوم خبر اوريدلې دې ؟
د تيمور لنګ وليعهد او لمسي محمد ورته په ځواب کې وويل :
ور داخل شوي دي زه پوهيږم چې دا خبر دومره بد نه دې ، بلکه ډيره ښه خبر دې ، په تير جنګ همدې علي پاشا او وليعهد
نيو لمنو کې ور ننوتل ، هغوې ته په دې تيښته کې بايزيد هم بسپنه کړې ده ،خو هغه و نيول شو او دوې دواړه و تښتيدل.
سره دلته د کتلو تر مخه مونږ ټول ناست و او په دغه موضوع مو بحث وکړ   او زه هيله لرم چې   هغه پلان چې مونږ ټولو
يوځاې تيار کړې دې هغه به تا ته هم منظور وي .
ې ته مخ کړ او ورته يې وويل، ما ته ووايـاست چې تاسې څه ډول پلان جوړ کړې چې هغه ته اخري بڼه ورکول غواړئ ؟
اتونوکې دسهار اذانونه پيل شي نو بيا به زه د يرغل له پاره ځان چمتو کړم . اوپه همدې وخت کې به په ښار باندې حمله
وال فوځونه قتل عام کړم ، د عامې وژنې داسې   منظره به جوړه کړم چې د انقرې خلکو تر اوسه پورې نه وې کتلي ،
د خپلې لمسي په دا ډول خبرو باندې تيمور لنګ ډير زيات خوشحاله شو او بيا يې په ډيره مينه خپل لمسی ته وويل :
دا چې ځانته هلته مه ورځه ، يا له ځانه سره خپل ورور الغ خان يوسه او يا سپه سالار نور الدين له ځانه سره ملګري کړه .
ول يواځې ستا د لمسي کار دې ، زه به هيڅکله هم بل څوک له ځانه سره په دې کار کې ملګرى نه کړم . اوس خپله دويمه
خبره را ته وکړه.
بيا ددې جشن نه وروسته په انقره باندې يرغل وکړه ، نو په دې تر تيب به مونږ د انقرې د فتحې دويم جشن هم و لمانځو .
چيرې دکوم   علت په واسطه د انقرې د ښار په سوبې کې او يا دهغې په انتظام کې ماته ستونزه پيدا شوه نو ته به د فتح
سې هغې ته د اخري بڼې ورکولو   حکم وکړئ . زه هيله لرم چې اوس به ته په هغې پلان باندې کومه نيوکه و نه کړې .
تيمور لنګ تر يوه وخته   پورې دخندانه شين و . بيا چپ شو او څه فکر يې وکړ بيا را پورته شو او ويې ويل:
مله کول غواړې نو تر هغه وخته پورې خپل لښکر په خوندی ځايو کې و ساته ، که چيرې ته د وخت نه مخته   هلته ور
هم ورسيږي نو داسې يلغار وکړه چې ستا پر هماغه لمړي يلغار سره انقره د پښو و غورزيږي او تاته سلامي شي .
ې په جشن کې په ډيره بې صبرئ سره ستا انتظار   کوم ، اوس تاسې ولاړ شئ ، او دمحمد د فوځ د کوچ تيارې وکړئ .
ددې خبرې سره سم ټول د تيمورلنګ دخيمي   څخه ووتل .
پرلپسې لري ......

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۲۸)

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۲۸مه)
مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاريخې ناول اته ويشتمه برخه لولئ :
۵۰ *****
هلته د سلطان بايزيديلدرم جاسوسانو په ډيره بيړه خپل کارونه تر سره کول ، هغوې د انقري ښاروال هم ددې خبرو اترو
څخه چې د تيمور لنګ اودهغې د سالارانو تر منځ شوې و ې ،خبر کړ. هغوې ښاروال ته دا خبر هم ورکړ چې د تيمورلنګ
لمسي به د انقرې په ښار باندې هغه وخت يرغل کوی چې د ښار په دننه کې د سهار اذانونه پيل شي .
دانقرې ښاروال ددې خبر د اوريدو سره سم خپل جنګې تيارې نور هم ځواکمن کړ . دانقري دښار په ديوالونو باندې لا د
پخوا څخه کوچني کوچني منجنيقونه نصب شوی و او تر څنګ يې د تيرو ډيرې لا هماغسې موجود و . ښاروال د برجونو
دننه غشي ويشتونکی کينول او دهغوې سره يې دغشو انبارونه کيښودل . تر څنګ يې دديوال دپاسه د تيرو بارې جوړې
کړې ، اوښاريانو ته يې دا لارښوونه وکړه چې څنګه چې دښمن په ښار باندې حمله وکړي نو نر او ښځې دې ټول د
ديوالونو لورې ته مخه کړي او داسې تيږي دې ووروي چې دښمن ته ددې موقع په لاس ور نشي چې ديوالونو ته را نږدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.

دا خبر هلته په غرنیولمنو کې علي پاشا او ولیعهد محمد ته هم وروړسید . په ځواب کې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو خپلې لښکرې د غرنیو سیمو څخه راوویستې او د هیلس ددریاب څخه تیرې او هملته یې په پوره تیارۍ سره سنګرونه و نیول .علي پاشا و اولیعهد محمد دواړه د هیلس ددریاب په غاړه د غره په یوه اوچته څوکه باندې کیناستل او انتظار یې کاوه ،کله چې د شرق نه دسهار سپینوالې راښکاره شو نوعلي پاشا ولیعهد محمد ته وویلې :

وروره ! زمونږ د ازمیښت او امتحان وخت را ورسید. تر لږه څه وخته پورې به دانقرې په جوماتونو کې اذانونه پیل شي ، اودهغې سره سم به دتیمورلنګ لمسي د انقرې په ښار باندې یرغل پیلوې .

واوره زما وروره ! زه به لږه شیبه وروسته د هیلس ددریاب په غاړه غاړه د شمال په لورې ولاړ شم ته دخپل لښکر سره همدلته پړاو وکړه ، کله دې چې د انقرې په جوماتونوکې دسهار د لمانځه اواز تر غوږو شو نوبیا د خپل لښکر سره یو ځای د هیلس ددریاب څخه راتیر شه ، اودجنوب له اړخه په دښمن باندې ځپونکې ګذارونه وکړه . ښکاره ده چې کله چې ته په دښمن باندې حمله وکړې نو دښمن به په پوره ځواک سره ستا په لور را ټول شي . اود ښار په دیوالونو باندې دختلو اراده به له یاده و کاږی ، تر هغې وخته پورې به زه هم خپل کار پیل کړم . زه به هم ستاسې په څیر د هیلس ددریاب څخه تیر شم . اوهغه وخت چې دښمن له تاسره دټکر له پاره هغې لورې ته درځي د شا له اړخه به پرې ځپونکې حمله وکړم. زه هیله لرم چې مونږ به ددې لښکر په لمنځه وړلو کې بریالي شو.

علي پاشا د خبرو په منځ کې دلږ څه فکر کولو له پاره تم شو اوبیایې ولیعهد ته وویلې :

محمده ! زما وروره ! ددې تر مخه ما تاته دخپل زړه یوه خبره لانده کړې او هغه داچې ، هغه وخت چې ماښام کې زما مخبرانو ماته خبر راوړې و چې د تیمورلنګ لمسي ، ولي عهد محمد ، د سهار د اذانونو سره سم په انقره باندې حمله کوي نو ما همغه وخت یوه اراد ه وکړه ، چې هغه دا ډول ده :

وروره ! لکه څنګه چې سلطان بایزیدیلدرم ، ته او زه دخپلو لښکرو تر مخه اوسیږو اوپه دښمن باندې ګذارونه کوو نو تیمورلنګ او دهغه سالار نورالدین داسې نه کوي ، یا خو دوې دخپلو لښکرو په منځ کې اوسی او یا دهغوې تر شا ولاړ وي او خپل لښکر جنګ ته ور تیله کوی ، کله چې زه ددښمن پر خلاف دشا له اړخه حمله وکړم . نو زما تر ټولو لوې مقصد او تر ټولو لویه اراده به داوي چې زه خو یا د تیمور لنګ لمسي ولیعهد محمد ژوندي و نیسم او یا لږ تر لږه هغه له منځه یوسم . نو تیمورلنګ ته چې دخپل لمسي د مړیني او یا ژوندي نیولو خبر د جشن په منځ کې ور سیږي نو بیا فکر کوه چې تیمورلنګ به په څه حال کې وي ؟

دعلي پاشا په دې خبرو باندې ولیعهد محمد خندان و . غوښتل یې څه ووایي چې علي پاشا بیا ورته په ویلو پیل وکړ . که چیرې زه په شمال کې او ته په جنوب کې د هیلس ددریا ب غاړه د سهار د اذانونو پورې انتظار وکړو نو لمړئ خو د انقرې ښار له دې ځایه دومره لرې نه دې ، اودویم دا چې دشپې له اړخه اواز تر ډیره پورې بیرته انګاز ې کوي او منعکس کیږی نو وروره ! زما اوستا پلان همدا دې چې کله دې اواز واورید نو دهیلس له دریابه تیریږه او ځان د جنوب اړخ ته ور رسوه ،اوپه دښمن باندې را لویږه . زه به تر لږه وخته پورې انتظا ر وکړم چې دښمن له تاسره پوره په جنګ کې و نښلي نود شا له خوا به پرې ځپونکې برید کوم ،نو دښمن ته به د ځان د سنبالولو فرصت په لاس ورنشي . اودشا له اړخه به زه هیله لرم چې دښمن به یوپه بل پسې د پښو ورغورزوم ، همدا به زما او ستا تر منځه اخرې پریکړه وي . نو اوس که ته په دې کې کوم بدلون راوستل غواړې نو وي وایه .

ولیعهد محمد تر ډیره پورې چپ چاپ و اوبیا یې وویل : علي پاشا! بې شکه چې زه ولیعهد یم ، خوزما وروره ! ستا د جنګونو تجربه زما څخه ډیره ده ، تا زما دپلار سره داروپا په ډیرو جنګونو کې ګډون کړې دې او ددښمن د ځپلو په اړه بریالي تجربې لرې ، نو وروره ! ستا پریکړه ماته اخري پریکړه ده .اودهمدې په مطابق به په دښمن باندې ګذار کوو.

علي پاشا ودرید.

که چیرې خبره همداسې وې نو ته دخپل لښکر سره همدلته تم ښه ، زه به دخپل لښکر سره یو ځای دهیلس ددریاب په غاړه غاړه باندې ځم او د سهار د اذانونو تر وخته به انتظار کوم . ددې خبرې سره سم علي پاشا خپلې لښکرې د شمال په لور و خوزولې . په دې تر تیب د جنوب له اړخه ولیعهد محمد او د شمال له اړخه علي پاشا په دښمن باندې د ور پریوتلو له پاره ځانونه چمتو کړل او په ډیره بې قرارۍ سره یې دسهار د اذانونو انتظار کاوه .

شپې د مصلحت قلف مات کړ ، هر شې را بیدار شوې و ، ځکه چې د انقرې د جوماتونو څخه د اذانونو اواز هر شې په خپله غیږ کې را نیولې و.

دانقرې د جوماتونو د اذانونو سره سم درې مهم انقلابونه جوړ کړل شول . لمړئ دا چې د تیمورلنګ لمسي ولیعهدمحمد چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو دوو لکو فوځیانو سره په سنګر کې ناست و په ناڅاپي توګه د سنګر څخه راووت اود انقرې د ښار ددیوالونو په لور لکه د توپان په څیر ور خوځیدل .
بل انقلاب په ښار کې را پیدا شو . لاتر اوسه د انقرې دښار دیوالونه په تیارو کې ډوب و خو بیا هم په دیوالونو باندې ټول لښکر مستعد ولاړ و . کیداې شي ښاروال قصدا دیوال په تیاره کې پرې ایښې وي . خو کله چې دانقرې په جوماتونوکې د سهار اذان پیل شو نو یو نا څاپه ټول هغه مشالونه چې د دیوالونو دننه اېښول شوي و بیرون را وویستل شول اوددیوال دپاسه کیښودل شو ل. په دې ترتیب د دیوال ټوله برخه روښانه کړل شوه ، د روښنايي دا انقلاب د ښار په لور ور تلونکی یرغل کونکو اودهغوې مشر دتیمورلنګ لمسي هم په سترګو کاته ، او دا خبره په یقین سره دهغه له پاره ټکان ورکونکې وه ، هغه پوه شوې و چې دهغه د حملې اویرغل خبر دانقرې ښاروال ته رسیدلی دې ، اوهغه د ښاره ددفاع کولو له پاره مستعد دی .
خو بیا هم د تیمور لنګ لمسي ډاډمن و چې دهغه سره دوه لکه عسکر دي او دښار دننه د علي پاشا ، ولیعهد محمد او ښاروال سره ټول فوځونه تر یوه لک نه نه زیاتیږی ، او هغه به ډیر ژر هغوې و ځپوي .
دتیمورلنګ لمسی دا فکر هم کاوه چې دلمړۍ فتحې په واسطه دهغوې د فوځونو حوصلي کلکې شي ،ځکه چې د بایزیدیلدرم د ماتې په اساس د ترکانو حوصلي ډیرې ماتې شوې وې نو په دې خاطر د انقرې تر څنګ دهغه د فوځ برې او د بایزید د فوځ ناکامي هغه ته یو ډاډمنه خبره وه .
ددې نه اخوا چې کوم دریم ستر انقلاب راغې ، هغه دا و چې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو د سهار داذانونو سره سم خپلې لښکرې د هیلس دریابه تیرې کړې او علي پاشا د شمال له اړخه او ولیعهد محمد د جنوب له اړخه په دښمن دګذار کولو له پاره مخکې تګ کاوه .
دښار دیوالونو ته د رسیدو سره سم د تیمورلنګ لمسي خپله دوه لکه فوځونه د ښار په شمال غرب او شرقی سیموکې خپاره کړل ، څنګه چې هغوې دښار دیوالونو ته د ور نزدې کیدو هڅه پیل کړه او د رسیو پاتخۍ یې و غورزولې تر څو د ښار په دیوالونو باندې پورته وخیژې نو پر هغوې باندې د غشو ، او منجنیقیون په واسطه د تیږو ورول پیل شول، هغه کسان چې د مخکې نه په دیوالونو ناست و هغوې پر دښمن باندې داسې تیرې وورولې چې ددښمن په عسکرو کې یې یوه واویلا خپره کړه ، د تیږ او غشو باران هغوې د سختو ستونزوسره مخ کړل او دخپلو ځانونودخوندي ساتلو په خاطر یې وروسته تګ پیل کړ . اوپه دې تر تیب د تیمورلنګ د لمسي لمړۍ یر غل د ناکامۍ سره مخ شو .
کوم وخت چې د تیمور لنګ لمسي د انقرې دښار په دیوالونو باندې د دویمې حملې له پاره ځان جوړاوه نو په همدې وخت کې پرې د سلطان بایزیدیلدرم د زوې ولیعهد محمد لښکر را څرګند شو اوبیا یې د جنوب له اړخه د تیمورلنګ په لمسي هغه ناتار جوړ کړ چې تاریخ یې یاد لري .
د ولیعهد محمد دلښکر ددې ناتار په اساس د تیمورلنګ د لمسي عسکرو هم په جوابي عمل لاس پورې کړ او دجنګ ډګر د تنور په څیر ګرم شو .
دجنوب له اړخه د ولیعهد د حملې څخه د تیمورلنګ لمسي دا فکر کړې و چې د علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو څخه به یو خامخا په ښار کې دننه پاته وي اوبل یې دښاره راوتلې اوپر دې یې حملې پیل کړې دې نو په دې خاطر یې په دیوال د ورختلو پریکړه ودروله ،اودخپل ټول لښکر سره یو ځاې د جنوب په لور د بایزید د زوې ولیعهد محمد په لور د حملې کولو حکم ورکړ .
تاتاریان د حکم سره سم د خپل قاید د تیمورلنګ دلمسي سره یو ځاې د بایزید پر زوې را توې شول خو په همدې وخت کې فطرت حالات بل منګه کړل .
ځکه چې د هیلس ددریاب څخه د راتیریدو وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یوځاې هملته په سنګر کې ناست و . کله چې دتیمورلنګ د لمسی دوو لکو فوځونو په ولیعهد باندې یرغل وکړ نو د هغوې تر شا علي پاشا د خپل لښکر سره را څرګند شو . اوبیایې د شا له اړخه دتاتاریانو لښکر تارو ما رکول پیل کړل
د شا له اړخه د علي پاشا د لښکرو حمله د سمرقند څخه د راغلي لښکر تر مخ د مرګ نښې راو ځلولې ،د هغوې ژوندونونه د زنځیر په څیر یو په بل پسې له منځه تلل ، هغوې زخمیان د اسونو د سومونو لاندې دلیدل ، دعلي پاشا د تیزو حملو په اساس د تیمورلنګ د لمسي لښکر یوې اوبلې لورې ته و تښتید .
جنګ تر ډیره وخت پورې روان و . ان تردې چې لمر د شرق څخه را ښکاره شواو په خندا خندا د انقرې د ښار شاوخوا ته راغې او ددواړو لښکرو د ټکر په وخت کې پورته کیده ،اوخپله ګرمي یې هرې خوا ته شنیدله .
د شا له اړخه د حملې په واسطه د ثمرقند لښکرې د ډیرې بدنظمۍ سره مخ شوې وې او تر لږه وخته پورې د تیمورلنګ د لمسي هغه لښکر چې شمیره یې دوه لکه وه دعلي پاشا او ولیعهد محمد دحملو په واسطه د ماتې اینې په څیر ګرځیدلې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر ډیره وخته پورې دهغوی بیرته منظم کیدل شونې نه ښکاریدل ، دهغوی ټولې لیکې ، دننه او دباندې ، مخکنۍ اوورستنۍ ټولې د بدنظمي ښکار شوې وې ، خو د تیمورلنګ لمسي چې دخپل لښکر په منځنۍ برخه کې و ډیره هڅه وکړه چې خپل لښکر سره راټول او ددښمن پر خلاف یې د حملې له پاره و هڅوي ، که څه هم هغوې یو ځل بیا خپل ځانونه را سنبال کړل خو د شا له اړخه د علي پاشا ضربه په کلکه او شدت سره روا نه وه او هغه ان تر نیمایی پورې ، هغه ځاې ته ځان ر ا رسولې و چیرې چې د تیمورلنګ لمسي ولیعهد خپلې لښکرې ددښمن پر خلاف را ټولولې .

د جنګ د پیلامې دمخه علي پاشا ولیعهد محمد ته ویلي و چې هغه به هڅه وکړي چې هغه د تیمورلنګ لمسی ژوندې ونیسی اویا یې له منځه یوسي . دخپلې همدې ارادې د تکمیل په خاطر علي پاشا د خپلو ساتونکو سره یو ځاې د تاتاریانو لښکرې سره وشکو لې او د تیمورلنګ د لمسي پورې یې ځان را ورساوه . اوبیایی په ډیر قهر جن او دغضب نه ډک اواز سره د تیمورلنګ لمسي ته وویل :

د تیمورلنګ ظالمه لمسیه ! زه د بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا ستا تر مخه ولاړ یم ، اوتا ته زیرې درکوم چې که زما خداې وغواړي نو راتلونکې سهار به ستا څیره د وینو ډکه ووینې .

د علي پاشا په داسې ناڅاپې راتلو سره د تیمورلنګ لمسي ټکان وخوړ خو علي پاشا ورته یوځل بیا وویل :

د تیمور لمسیه واوره ! په خدې سوګند چې تاسې زمونږ د سلطان سره دوکه کړې ده ، هغه دخپل ملت له پاره ابرو اوعزت دې ، دخپل قوم له پاره دروح په څیر دې دهغه په نیولو تاسې اسلامې امت د فنا لورې ته د وړلو پرته نور څه نه دی کړې .

د تیمورلمسییه !اوس چې ته زما تر مخ یې نو ولیکه چې : ته به اوس زما څخه خوندی پاته نه شې . زه علي پاشا به تا ته دمرګ راوړنکې اوسم. او کله چې ستا دمرګ خبر ستا دادا تیمور ته ورسیږې نو یاد ساته چې دهغه عمر به د سلګې وهونکې ژوند په څیر په نوحه ویلو باندې تبدیل شې .

د علي پاشا په دې خبرو باندې د تیمورلنګ لمسی ډیر په غضب شو او په ډیره بې باکۍ سره یې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ته بکواس کوې ، زما تر مخ ستا حیثیت څه دې ، ایا ته پوهیږی چې د شا له اړخه دځلوېښت زرو عسکر وسره او ولیعهد محمد به دځلوېښت زرو عسکرو څخه د حنوب له اړخه زما دوه لکه فوځونه لاندې کړې . که چیرې تاسو دا فکر کړې وې نو د ا ستاسې خوب اوخیال دې ، له ځانه سره ولیکه چې زه به تا د جنګ په میدان کې و نه وژنم بلکه د بایزید په څیر به دې بندې کړم ، لاسونه به دې تر شاو تړم اودخپل دادا تر مخ به دې حاضر کړم . تا ته به همغسې اوسپنیزه پنجره تیاره کړم تر څو د طوطې په څیر په کې پروت اوسې. اوبیا به همغه پنجره چې ته پکې پروت اوسې د خپل ځان مخې مخې ته وړم اوسمر قند ته به دې ور ننه باسم .

د تیمورلنګ لمسي چې کله خاموشه شو ، نوعلي پاشا ورته وویل :

د تیمورلنګ لمسیه ، زه به تر سمرقنده په پنجره کې ناست له تاسره نه ځم ، که چیرې زما خداې ، زما مالک او زما مرستندوې ته منظور وې نو دجنګ په دې ډګر کې به زه پر تا غالبیږم او زه تاته یقین درکوم چې زه به تر ثمرقنده پورې نه ، بلکه ستا لاش به تر هغه ځایه پورې ځې. اوس ځان جوړ کړه چې زه درباندې حمله کوم . که زما حمله درولې شی نو ویې دروه ، ددې خبرې سره سم علي پاشا دتیمورلنګ پر لمسی باندې ور هئ کړل .

تر ډیره پورې یې یو په بل باندې ځان وړونکی حملې کولې ، یو بل ته یې د تورې د فن ، د ډال د استعمالولو دفن او د زاویې د بدلون په اړه او .... خطرناکې حملې رواني وې ، په دې حملو کې علي پاشا ډیر زر د تیمورلنګ په لمسي باندې غالب شوې و خو یو ځل بیا د زاویې په بدلون سره علي پاشا د تیمور لنګ لمسي ته یوه موقع ورکړه خو بیا یې خپل توره په داسې شان پرې را خوشې کړه چې د تیمورلنګ د لمسې اوږه یې ور پرې کړه .او ان د هغې د شا څخه ووته ، دتیمورلنګ لمسي د آسه پریوت او چیغو اوسورو یې ټول میدان و نیو. کله چې تاتاریانو خپل سالار په وینو رنګ د آس نه راپریوتې او پر زمکه لوغړیدلې وکوت ، نودهغوې تر منځ یو هنګامه جوړه شوه ، او په ډیره بیړه دتیمور لنګ په لښکر کې دا خبر خپور شو چې دسلطان بایزید یلدرم سپه سالار علي پاشا د تیمور لنګ لمسی وواژه .

دخبر په خبریدو سره سم دتیمورلنګ ددوو لکو لښکرو تر منځ د افراتفرې یو ډیر بد حال را پیدا شو ، علي پاشا او د بایزید زوې ددې افراتفرې څخه پوره ګټه پورته کړه ، د سترګو په رپ کې د ښار دروازې پرانستل شوې اوښاروال هم دخپل لښکر سره یو ځاې د انقرې د ښاره راووت ،اوپه تاتاریانو باندې یې حمله وکړه .

اوس نو د تیمور لښکر ددرې اړخونو څخه له منځه تّه. د تیمورلنګ ددې لښکر نه کوم وارث و اونه کوم لارښوداو دجنګ قومنده ورکونکې و، ددرې اړخونو څخه دهغوې عامه وژنه پیل شوې وه ، هغوې نه د شمال لورې ته تېښتیدلې شول ځکه دهغه لورې علي پاشا ددښمن دځپلو له پاره تیار کار پیلکړې و . په دې اساس په ډیره چټکۍ سره د هغوې د فوځونو شمیره مخ په کمیدو شوه ، اودجنوب له اړخه پرې همداسې کیفیبت د بایزید زوې ولیعهد محمد راوستې و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو دهغوې د ځانونو دخوندي كولو له پاره يواځې يوه لاره وه او هغه هم دهيلس ددرياب په لور .نو كله چې هغوې متيقين شول چې جنګ كول بې كاره دي ،او ماتې دهغوې مقدر ګرځيدلې ده نو بيا هغوې ټول د هيلس ددرياب غاړې ته را وتښتيدل. خو دې لورې ته تيښته هم څه اسانه كار نه و..
علي پاشا ، وليعهد محمد او د انقرې ښاروال دهغوې داسې تعقيب كړل چې په تيزۍ سره يې دهغوې وروسته ټول دتيغه تيرول او دهغوې شميره يې بيخې را ښكته كړه ، هغوې چې خوندي پاته شوی و دخپلو اسونو سره يو ځاې د هيلس په درياب كې ځانونه ور واچول خو علي پاشا ، وليعهدمحمد او دانقرې ښاروال هغوې ته د تيښتې فرصت هم نه وركاوه ، ځكه هغوې غوښتل د خپلې پخوانۍ ماتې بدله واخلي ، په دې خاطر ډيرو لږو ته د درياب څخه د تيريدلو فرصت تر لاسه شو .
دهيلس ددرياب اوبه د تيمور لنګ د لښكر په وينو باندې سرې وې .
د تيمورلنګ لښكرو ته د ماتې د وركولو وروسته دهغوې هغه كسان چې ژوندي نيول شوي و هغوې ټول يې په يوه ځاې كې سره راټول كړل ، اوبيا علي پاشا د جنګ په ميدان كې هغه ځاې ته راغې چيرې چې دتيمورلنګ د لمسی لاش پروت و هغه د خپلې خورجين څخه يوه بنكه را وويسته ، هغه يې د تيمورلنګ د لمسي د وجود څخه په تلونكې وينه كې ككړه كړه ، پر هغې يې يو خط و ليكه ، لږه شيبه يې د خولې په پوكې هغه په وينه ليكل شوې خط وچ كړ. اوبيا يې هغه كاغذ سره قط كړ او په خپله خورجين كې يې وا چاوه .
هلته نژدې ولاړ وليعهد محمد او د انقرې ښاروال د علي پاشا دا ټول كړچار د نژدې څخه كوت . په دې وخت وليعهد محمد دعلي پاشا څخه وپوښتل .
وروره ! تا خود تيمور لنګ د لمسي په وينه باندې دا كاغذ وليكه ، ايا زه ددې په مقصد او مطلب باندې پوهيدې شم ؟
علي پاشا دخپله ځايه راپورته شو او وليعهد ته يې وويلې :
زما وروره ! له ماسره را ځه ، ته به په خپله وګورې چې زه ددې ليک څخه څه ډول كار اخلم.
وليعهد محمد او د انقرې ښاروال چپ چاپ د علي پاشا پسې روان شول ، علي پاشا دوې هغو عسكرو ته راوړل چې دتيمورلنګ د لمسي دلښكر خلک و . علي پاشا دهغو بنديانو څخه يو د خپل لاس په اشارې سره راوغوښت . بيا د تيمور دلمسي په وينو ليكلې كاغذ يې دهغه په لاس كې وركړ او ورته يې وويل :
زه تاسې ټول ازادوم . تاسې بيرته خپل پړاو ته تللې شئ ، دغه كاغذ باندې ما دتيمورلنګ د لمسي په وينه يو ليک ليكلې دې ،كله چې تاسې خپل پړاو ته ورسيږئ نو دا كاغذبه شهنشاه تيمورلنګ ته ور كړئ ، اوس تاسې ټول ازاد ياست ، تاسې تللې شئ.
دعلي پاشا ددې پريكړې څخه بنديان تاتاريان ټول ډير زيات خوشحاله شول. بياد هغوې څخه يود علي پاشا خوا ته راغې او په ډير عجز او انكسار سره يې وويل :
مونږ ستا ممنون يو چې مونږ ته دې ازادي راكړه ،او مونږ دې پريښودو چې بيرته خپل پړاو ته ستانه شو . خو ته به له مونږ ه سره يوه بله مهرباني هم وكړې ،ته پوهيږې چې مونږ دومره اوږود واټن په پښو نه شو وهلې ،نو مونږ ته اجازه راكړه چې په هغو اسونو چې مونږ سپاره راغلې و بيرته په همغو اسونو سپاره ولاړ شو .
علي پاشا ورته ددې اجازه هم وركړه ، هغوې په ډيرې خوشحالۍ سره هغه لورې ته ولاړل چيرې چې ددوې آسونه تړل شوي و. هلته يې خپل آسونه و لټول اوبيا چې كوم آس كوم يو ته په ګوتو ورته ، په همغه يې پښه اړوله اودخپل پړاو په لور ور روانيده . علي پاشا او وليعهد محمد هم دهيلس له دريابه را تير شول .هغوې د همدې غرنيو لمنو څخه تير شوې و او د تيمورلنګ په لښكرو باندې يې يرغل ور وستې و . د انقرې ښاروال هم بيرته خپل لښكر د انقرې ښار كې خپلو ځايو ته يوړ او په ښار كې يې ځان د پخوا په څير يو ځل بيا په محاصره كې واچوه .
٥١ *****

هلته په پړاو كې تيمورلنګ جشن جوړ كړې و . په دې جشن كې تيمورلنګ سلطان بايزيد هم د اوسپنې د پنجرې څخه را ويستلې و او په جشن كې يې را ګډ او ور ته يې د خپل ځان تر څنګ د ناستې ځاې برابر كړې و . دتيمورلنګ سالار نورالدين چې د بروصې د ولكې كولو څخه وروسته كومې خزانې او دسلطان د حرم څه وګړې له ځانه سره راوړې و هغوې يې هم د جشن په وخت كې دنمايش له پاره خلكو ته وړاندې كړل . سلطان بايزيد ته يې هم د هغه يوه جوړه كالې وركړل چې وايې غوندی ،خو هغه د هغوكاليو د اغوستلو څخه ځان وژغوره ، مګر هغه چپنه يې چې دهغه د كوره د بروصې څخه را وستې وه هغه يې ورته په زور واغوستله ، هغه ته يې په زور عمامه (لونګۍ) ور په سر كړه او دشاهنشاهي نښې په څير يې هغه امصا هم په لاس كې وركړه چې هغه به تل له ځانه سره په لاس كې ګرځوله .
ددې ټولو هر څه وروسته تيمورلنګ د جشن د پيلولو حكم وكړ . او ټولو هغو وينځو او د سلطان د حرم ښځو ته يې چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بروصې څخه نورالدين را وستي وې ، حکم وکړ چې د خپلو سالارانو نه علاوه د اروپا نه راغليو ميلمنو ته هم شراب ورکړي ،

دبايزيد له پاره دا حال د زغم وړ نه و . په داسې حال کې چې خپل شاهي کالي يې په ځان کې و او ولاړ و نو ورته يې همغه شراب ور وړاندې کړل چې د خپلې نوې ناوې« ډسپنا» د را واده کولو وروسته يې د هغې په ښنلو پيل کړې و. خو سلطان د شرابو د ښنلو څخه منه والي وکړ . دهغه سترګې د سلطنتي کورنۍ په ټولو هغو ښايسته او ښکلو وينځو ، ښځو او نجونو باندې نښتې وې چې شر اب يې خلکو ته ورکول .

د بروصې ددې ښځواونجونو څخه يې د شرابو د ورکولو کار اخست . په دې ډله کې د سلطان بايزيد نوې محبوبه ډسپنا هم شامله وه . دبروصې هغه ښکلې او ښايسته ښځې چې نورالدين نيولې وې او له ځانه سره يې راوړې وې د هغوې يو شمير داسې وې چې ددې نه مخته يې دحرم څخه بيرون هم قدم نه و ايښودې . دهغوې حسن او ښکلتيا بې مثاله وه ، خو تيمورلنګ هغوې دومره ذليلې اورسوا کړې چې هغوې بې چاره ګانو په لوڅو ځانو خلکو ته د شرابو ورکول پيل کړ ل .

په دې جشن کې د اروپا دحکمرانانو څخه علاوه داسيا څه پادشاهان هم ناست و چې تيمور لنګ ددې جشن له پاره په ځانګړې توګه را بللې و. په دې وخت کې ټولو پادشاهانو د سلطان بايزيد يلدرم په لورې کتل . يوشمير د سلطان په حال باندې حيران و او په تعجب يې ورته کتل ، يو شمير نورو غوښتل چې ښه او نرم سلوک ورسره وشي ، خو بايزيد په خپل ځاي باندې چپ چاپ ناست و او هغو شرابو ته چې تر مخ ورته ايښول شوي و لاس هم ور نه وړ .

هغه وخت چې د فتحې دا جشن په پوره جوش کې و نو دتيمورلنګ ساتونکې دننه راغې ، دهغه مخ باندې د انديښنو سيورې را پريوتې و . هغه تيمورلنګ ته را نژدې شو او په ډېر رازدانه توګه يې ورته وويل :

اقا!د انقرې څخه يو څو کسه سواره راغلي دي ، هغوې غواړې له تاسره ووينې.

تيمورلنګ هغه وخت د شرابو او فتحې په جشن کې مست و ، خپل ساتونکي ته يې وويل : ته دا خبرې ولې دومره پټې ماته کوې ؟ په لوړ اواز يې ووايه تر څو زما تر څنګ ناست بايزيد يې هم واوري ، بايزيد ته وګوره د هغه زوې موسى هم دلته ناست دې . هغه خبره چې ته کوې دهغوې غوږونو ته يې هم ورسوه ، ددې نه علاوه دلته چې په دې جشن کې څومره خلک ناست دی هغوې ټولو ته يې هم اعلان کړه . ځکه چې زه ډاډه يم چې د انقرې څخه چې کوم سواره راغلي دي هغوې به خامخا زما د لمسي محمد د فتحې خبر راوړي وي .

په دې وخت کې د تيمورلنګ ساتونکې غوښتل څه نور هم ووايي ، خو تيمورلنګ پرلپسې خبرې کولې اوده ته يې د ويلو فرصت نه ورکاوه ، هغه يو ځل بيا خپل ساتونکی ته وکتل او ورته يې وويل : اوس نو ته ما په خبرو کې مه را ښنلوه او دجشن دا خوشحالي را باندې مه کموه . ولاړ شه اود انقرې څخه د راغلي سورو څخه چې کوم يې ډېر مهم دې ماته راوړه ، هغه چې څه وايی نو وابه يې ورم . ځکه زه ډاډمن يم چې هغوې به ماته زما د لمسي د سوبې خبر راوستي وي . اوس ورځه ، وخت مه ضايع کوه ،دهغوې د ډلې څخه يو کس ماته را واستوه ، تر څو دخپل لمسي د پيغام څخه خبر شم .

څرنګه چې ساتونکي غوښتل تيمورلنګ ته لږ څه نور هم ووايي خو د تيمورلنګ وينا هغه په شک اوتردد کې واچاوه ، هغه د ډېر يو تذبذب په حال کې د تيمور لنګ د خوا څخه لري شو او ولاړ .

د تيمورلنګ او د هغه د ساتونکي تر منځ خبرو سلطان بايزيد او دهغه زوې موسی هم متوجه کړې و . هغوې هم په ډېره توجه او غور سره د هغوې خبرې اوريدې . اوس نو سلطان بايزيد اودهغه زوي موسی د تيمورلنګ د سترګو لاندې هغه لورې ته کتل چې ساتونکې ترې راغلی و.

لږه شيبه وروسته يو وسله وال کس تيمور لنګ ته راغې ، زمکې ته يې کتل او تيمورلنګ ته يې احترام وړاندې کړ. او ورته يې وويل:

اقا! ستا ساتونکي زه تاته را ليږلې يم . زه د انقرې څخه راغلي يم اوله ماسره تاته يو پيغام دې .

تيمورلنګ په ډېر غور سره وسلوال ځوان ته وکتل ، او ورته يې وويل : چې که له تاسره کوم پيغام وی نو ولې ځند کوې سمدستي يې ووايه .

په دې وخت کې هغه ځوان خپلو کاليوته لاس کړ او د يو قط شوې کاغذ يې د تيمور لنګ په لاس کې ورکړ ، اوبيا په ډېر افسوس سره وويل : اقا ! هغه څه چې زه ويل غواړم ، زما په ژبه باندې ښه نه شکار ی چې وې وايم ، ته پخپله خط ولوله ، دا ليک د بايزيد يلدرم دسپه سالار علي پاشا له لورې دې .

د علي پاشا د نوم به اوريدو سره د سلطا بايزيد او دهغه د زوې موسی په سترګو کې يو قسم نور او رڼا را پيدا شوه ، او په ډيره بی قرارئ سره يې کله تيمورلنګ ته اوکله هغه وسلوال ځواته کتل چې د خپل لښکر څخه دلته راغلی و.

دسلطان بايزيد د سترګو تر مخ تيمورلنګ هغه کاغذ پرانست ، دا همغه کاغذ و چې علی پاشا د تيمورلنګ د لمسی په وينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلي و . کله چې تيمور لنګ هغه کاغذ لوست نو سلطان بايزيد اودهغه زوی موسی هم په هغه ليک باندې سترګې نښلولې وې. او په ډيره چټکۍ سره يې په وينو ليکلی دا کاغذ ولوست . په دې کاغذ کې ليکل شوي و:

تيمورلنګه ! ته دخپلو وينه تويونکو ارزوګانو له پاره يو حيله ناک ، ظالم او د انساني اخلاقو نه عاري انسان يې . ته د خير وشر تر منځه د توپير نه خبر نه يې . ته کولی شې په لارو کې صليبونه و دروې اوپه لاسونوکې خلکو ته دميخونو دټک وهلو پوهه و لرې ، اې د سمرقند ليوه ! واوره ! هغه خبر چې زه ددې ليک په واسطه تا ته درکول غواړم ، دهغه په اوريدو به ستا حهره په خولو کې ډوبه شي او ستاپه سترګو کې به د فنا فکر را خپور شی . اوستا حال به په تيرو کې د بيدونکي ويني په څير وګرځي .

تيمور لنګه !ستا ژوند په وينه تويونکو تعبيرونو باندې ولاړ دې ،ته د نورو د وينو په واسطه د خپلو غوښتنواو هيلو رنګينونکې يې ، خو نن ما ستا د ځان آينه کې زنګ او ستا د روح په ساغر کې زهر وا چول .

دا ليک زه علي پاشا تاته ليکم . تا به اوريدلې وي چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم يو سالار دې. تيمورلنګه ،علی پاشا به ستا له پاره دزهرو يوه بګوله ،اودسلطان بايزيد له پاره د هغه يو خدمت ګار او دهغه په غم کې دهغه ملګری او دهغه ممنون او مشکودر زوی اوسي .

تيمورلنګه ! داليک چې دا اوس يې ته لولې ، ما ستا دلمسي ، ستا د وليعهد محمد په وينه ليکلي دې ، د انقري به جنګ کې ما هغه ته ماتي ورکړه اوهغه مې له منځه يوړ . تيمورلنګه ! اوس نو خپله اوزمونږ سوبه سره موازنه کړه ، هغه جنګ چې تا زمونږ سره پخوا وکړ نو په هغه کې تا زمونږ نژدې څلويښت زره سپاهيان له منځه يوړل ،او زمونږ محترم سلطان بايزيد دې له ځانه سره قيدی کړ .

هغه جنګ چې مونږ د انقري په چاپيريا ل کې ستا د لمسي اووليعهد محمد سره وکړ نو به هغه کې مو ستا نزدې دوه لکه فوځونه له منځه يوړل اوستا لمسي محمد مو قتل کړ . اوس ته په خپله فکر وکړه چې په دې جنګ کې څوک فاتح دی ، ته ، او که مونږه . زه پوهيږم چې ددې ليک په لوستلو سره به هغه جشن چې ته يې همدا اوس لمانځې ودروې ، اوستا جشن درول به ددې خبرې ګواه وي چې تاته فتح نه بلکه ماته درکړل شوي ده .

تيمورلنګه ! ته څه فکر کوې چې ته به زمونږدترکانو جرأت هسې په ټوکو مسخرو باندې واخلې ؟ او زمونږد تاريخ طلايی باب به له يوه سره له منځه يوسې ، هيڅکله هم نه ، مونږدخپلې زمکې امينان يو ، تيمورلنګه! اوس خو اصل جنګ پيل شو ، يواځې دوه درې کاله نه ، بلکه مونږ تر پيړيو پيړيو پورې ستا سره دمقابلې توان لرو. زمونږد سلطان په پنجره کې د بندولو څخه تا څه فکر کړې چې ته به فاتح وګرځې ؟ مونږ به دلوح و قلم رڼا شو او تا به تعقيب کړو . تيمورلنګه ! مونږ په خپلو کوڅو کې د وينو خوب ، په سترګو کې لوږه او ناروغتيا نڅونکي نه شو کتلی .

تيمور لنګه ! ما علي پاشا اود سلطان بايزيد زوی وليعهد محمد د خپلو لښکرو سره ستا لمسي اوستا لښکر له منځه يوړ .او اوس بيرته د هيلس ددرياب څخه تيرشوي يو او په غرنيو لمنو کې ځاې په ځاې شوي يو . که چيرې ته دخپل لمسي د انتقام اخستلو جرأت لرې نوبيا را مخته شه ، ملا وتړه او دغه غرنيو لمنو ته را ننوځه چې مونږ په کې همدا اوس موجود يو . زه تاته د مقابلې بلنه درکوم . که چيرې تا له مونږ ه سره په دې غرنيو سيموکې جنګ وکړ نو په خداې سوګند چې مونږ به ستا د ګوتو سرونو د وينو په چينو باندې بدل کړو .

زه پوهيږم چې زماد ليک په لوستلو سره به ستا د دعا په لاس کې غم ، انديښني او مصيبت نه اخوا نور څه پاته نه شي . اې په مسلمان قوم باندې جبرکونکيه سوداګره ! واوره ! ، دا د ستر خداې له اړخه عذاب وګڼه . تيمور لنګه ! ته د اسلامي امت ډير ستر دښمن يې ، ته تل د خپلو له پاره دشپې صليب دروی ، ته د غمونو په دې وخت کې دمسلمانانو له پاره تل دترخې وژونکې دوا ګولې تياروي ، اوس نو دمرګ دغه نشتر ، اودا وينه تويونه لږ څه د ځان له پاره هم قبوله کړه ، تيمورلنګه ! ته فاتح نه يې بلکه مفتوح يې ، مونږ تاته ډير بده ماتې درکړې ،تا زمونږ څلويښت زره عسکر له منځه وړ ي خو مونږ ستا دوه لکه له منځه يوړل ، خوتيمورلنګه ! مونږ تښتيدلي نه يو . همدلته يو ، که چيرې همت لرې نو دغه غرنيو لمنو ته راشه او بيا مقابله و ګوره .

د علي پاشا دغه خط چې د تيمورلنګ د لمسي په وينه يې ليکلي و همدلته ختم شو . ددې ليک د لوستلو نه وروسته د تيمورلنګ حالات داسې بدل شول لکه داسمان څخه چې پرې تندر ر ا نازل شوي وی ،دا سې احساس کيده چې د هغه د ذات دداخلي دنيا ټولې سطحې دې خبر لړزولې او ټوټه ټوټه کړی وي .

دخط د لوستلو وروسته تيمورلنګ دلاش په قسم زيړ و ګرزيد ، او چپ شو .د هغه سر لاندې پريوتې و. په دې وخت کې په ډير ه ارامه توګه سلطان بايزيد هغه ته وويل :

تيمورلنګه ! تر اوسه پورې په ترکانو کې داسې ځوانان شته چې د خپلې خاورې څخه دګلبڼ د جوړولو په فن ښه پوهيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ د سلطا ن بایزید ددې خبرو ځوا ب ورنه کړ ، چپ چاپ او په غم کې ډوب پر خپل ځاې ناست و . نو سلطان بایزید یو ځل بیا تیمورلنګ ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تیمورلنګه ! وخت ټول عمر یو شانته نه وي . زه تا دخپله ځانه سره بندی کړې یم . بې شکه چې دا به ستا کامیابي اوبرې وې ، خو هغه ضربه چې زما زوې علي پاشا تاسې ته درکړې ده هغه هم کمه نه ده . دې ته د قدرت احتساب وایې او دا د خداې له اړخه مکافات وګڼه . تیمورلنګه ! زه پوهیږم چې ددې خبر نه وروسته به ته جشن و دروي ، په دې خاطر ما ته اجازه راکړه چې خپلې پنجرې ته ولاړ شم ، له ماسره دې خپل ساتونکې ولیږه .

تیمورلنګ په خوله څه و نه ویل ، خپلو څو کسو ساتونکو ته یې اشاره وکړه ، اوهغوې سلطان او دهغه زوې موسې د پنجرې په لور یوړل اوهلته یې بند کړل. موسې دخپل پلار د پنجرې مخته کیناست .

سلطان په پنجرې کې ناست په څه فکرونوکې ډوب و ،ناڅاپه په سجده شو او په ډیره عاجزۍ سره یې خداې ته سوال وکړ .

اې قدوس خدایه ! اې مهربانه خالقه ! یا حي یا قیوم ! تا په څومره ښه توګه ظالمانو ته د هغوې د کړو سزا په همدې زمکه باندې ورکړه ، اې زما ربه ! تا چې زمونږ نصرت او کومک کړې زه ستا د ډیر عاجز بنده په حیث دهغې ډیر زیات شکر کونکې او ممنون یم .

ددې سره سم سلطان د سجدې څخه را پورته شو اوبیا پر خپل ځاې تر ډیره پورې په فکر کې ډوب ناست و چې یو ناڅاپه ورته فکر راغې ، اوداوسپنې د پنجرې څخه یې بیرون کتل او ویل یې :

علي پاشا زویه ! تا د وطن ګټو ته تازه روح او نوې جرأت ورکړ . تا څومره په حکمت سره دښمن په خپلو وینوکې لت پت کړ .اې زما دقوم اوناموس ساتونکیه ! زه ستا جرأت ، میړانې ، شجاعت او بهادرۍ ته سلام کوم . زویه ! تا په څومره ښه کمال سره د تیمورلنګ فکر ونه خپاره کړل ، او دهغه اطمینان او ډاډ دي په وینوکې و لمباوه ، دهغه د فوځ غرور دې ور مات کړ ، اود هغه امیدونه اوهیلې دې په ویره او بې غیرتۍ بدلې کړې ، زما زویه ! ته رښتیا هم دخپلو زمکو د ازادۍ یو ستر عزت ،د خپل وطن د قوت او عظمت ستر ه نښه یی .زه یو ځل بیا ستا ځان ځارني ، ستا سر تیرۍ ، ستا عظمت او ستا جرأت ته سلام وړاندې کوم .

سلطان تردې ځایه خپل فکر کې روان و خو ودرید، ځکه چې هغه ته د تیمورلنګ د لښکر څخه د کومې ښځې د تکلیف چیغې ، ژړا او په زوره زوره واویلا تر غوږو شوه ، په دې وخت کې سلطان د خپل ځان سره نزدې ناست خپل زوې موسې ته غوښتل څه ووایي چې تکان یې و خوړ . ځکه چې د سلطان ښځه ډسپینا دهغه دپنجرې په لور را روانه وه.

څنګه چې دسلطان زوې خپل ناسکه مور ډسپینا د پنجرې په لور را روانه وکتله ، نو دهغې د عزت او دهغې عظمت په خاطر د خپله ځایه پورته شو. ډسپینا را نزدې شوه او په خندا یې موسې ته د بیرته کیناستو اشاره وکړه ،او په ډیره خوشحاله خوله یې موسې ته وویل :

زما زویه ! په خپل ځاې کینه !

تر څنګ یې ډسپینا په خپله هم په لوڅه زمکه کیناسته ،او د سلطان بایزید اوسپنیزې پنجرې ته یې تکیه وکړه ، خو پخوا له دې چې سلطان ورته څه ووایي ډسپینا ورته مخ کړ او ویی ویل :

ما ته تیمورلنګ د بندې خانې او غلامۍ څخه ازادی راکړه او ستا تر څنګ یې داوسیدو حکم راته وکړ . اوس به زه دخپل زوې موسې په څیر ستا د پنجرې تر څنګ ناسته یم او ستا خدمت به کوم .

د ډسپینا په دې خبرو باندې د سلطان په مخ د اطمنیان اوډاډ نښې را ښکار ه شوې .

ډسپینا ! ته یې اورې کومه ښځه ژاړي ، چیغې وهی، ..ایا تو پوهیږي چې دا به څوک وي ؟

دسلطان بایزید په دې خبره ډسپینا په ډیره ارامه توګه او په محبت سره سلطان ته وویل چې :

هغه ښځې چې ژړا او واویلا کوي هغه یوه د تیمورلنګ نګور ، دهغه د لمسی محمد ښځه اوبله د مړشوي ولیعهد مور ده .

هغوې ته دعلي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د لمسي د وژلو خبر ورکړل شوي دې .

سلطان بایزید یلدرم تر یوه وخت پورې چپ ناست و . خو وروسته یې بیا ډسپینا ته وویلې :

ډسپینا ! زما زوې علي پاشا تیمورلنګ ته یولیک را استولې دې . کیدې شې د خط د مضمون په اړه به تاته چا څه ویلي وي ، کله یې چې دا خط تیمورلنګ ته راوست ، نو په هغه وخت کې هغه جشن لمانځه ، زه هم هلته د تیمورلنګ تر څنګ ناست وم ، ما هم هغه خط ولوست ، هغه لیک علي پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه باندې لیکلي و او رالیږلي یی و. په هغه کې یی ورته لیکلي و چې که تا زمونږ څلویښت زره عسکر وژلې نو ما ستا دوه لکه له منځه وړې دي ، هغه په دغه لیک کې تیمورلنګ ته چلنج هم ورکړي و چې که رښتیا هم جنګجو وی نو د هیلس ددریاب څخه دې را تیر شي او دغرونو دغه لمنو ته دې دجنګ اوانتقام له پاره راشي . زه او ولیعهد محمد به ورته منتظر اوسو . ډسپینا ! ګوره چې تیمورلنګ به دعلي پاشا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لیک ځواب څه ډول ورکوي ، ایا دهغه پرخلاف به کوم عمل کوي او یا دهغه پرخلاف به دغه غرنۍ سیمې چې علي پاشا او زما زوي محمد په کې دي ، محاصره کوي .
په دې وخت کې د ډسپینا په مخ باندې خندا را خپره شوه . بیا یې سلطان ته وویلي :
درونده سلطانه ! دا تیمورلنګ هیڅ هم نه شي کولي ، هغه د علي پاشا چلنج نه دې منلي ، بلکه زه به تا ته دا ډاګیزه کړم چې تیمورلنګ خپل لښکرته د سمرقند په لور د کوچ کولو حکم کړې دې . کیداې شي هغوې د هیلس ددریاب په غاړه په غرنیو لمنو کې د علي پاشا او ولیعهد سره مخامخ کیدل نه غواړي ، زه فکر کوم چې په همدې خاطر هغه ددې ځایه دکوچ کول تابیا کړی ده ، هغه ددې نه ویریږي چې هسې نه چې علي پاشا اوولیعهد محمد پرهغوې دلته هم یرغل را نه وړي .او ددې لښکر ته نه تلافي کونکي زیان ور ورسوی.
د ډسپینا داخبره سهي ثابته شوه ، ځکه چې لږه شیبه وروسته تیمورلنګ خپل پړاو ختم کړ او هر څه یې په اوښانو او نور و باریدونکو حیواناتو باندې بار کړل او هغه اته لکه لښکر یې چې د سمرقند څخه له ځانه سره راوستی و او په هغه لښکر کې دخوشحالۍ نغارې وهل کیدی او د سوبې او فتحې جشنونو له پاره په کې تیارې نیول کیده ،اوس د هغې څخه د تیمورلنګ دلمسي په ګډون دوه لکه له منځه تللي و. کله چې تیمورلنګ د شپږو لکو لښکرو سره بیرته د سمر قند په لور ته ، نو بیا په هغه لښکر کې یې د خپل لمسي په غم کې تورې جنډې پورته کړې وې . او هرې لورې ته چپه چپتیا وه.
پرلپسې لرې .....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۹مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول نهه ویشتمه برخه لولئ :

پرلپسې **** ۵۲

هسې خو تیمورلنګ فکر کاوه چې هغه د ترکي عثمانیانو سلطنت ورختم کړې او اوس د سمرقند په لور روان دې ، ځکه چې سلطان بایزید دهغه سره بندي و او دسلطان زوې هم دهغه سره روان و . د سلطان سپه سالار علي پاشا او دهغه زوي ولیعهد د سترګو نه ورک و . او ریښتیا هم په څرګنده تو ګه داسې بریښیده چې د عثمانیانو سلطنت د تل له پاره له منځه ولاړ . خو راتلونکې وختو ډیره ژر دا خبره غلطه ثابته کړه . خوبیا هم هغه وخت چې تیمورلنګ په عثماني سلطنت باندی ګذار وکړ او بیرته سمرقند ته روان و نو په اروپا کې ډیرو دښمنانو دهمدې حالاتو انتظار کاوه ، او غوښتل یې چې د ترکانو څخه خپلې د لاسه تللې زمکې بیرته واخلي .
که څه دا دهغوې له پاره ډیره خطرناکه مرحله او خطرناکه لوبه وه . خو بیا هم هنګری ، بلغاریه ،دالاچي ، او ډیرو نورو زمکو کې بغاوتونو او سرکشیو سرونه را پورته کړل . یعنې هغوې د تیمورلنګ د حملې په اساس عثماني ترکان د تل له پاره مړه تصور کړي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ترکانو دژوند قوت او نمو په حیرانونکي توګه څه ځانګړتیاوي لري . ډیر ځله به پوهانو ددی امپراطورۍ د تباهی وړاند وینه کوله خو بیا به هم دا سلطنت قایم او دایم و. ولایت ولایت ددې سلطنت څخه جدا شوی هم دي خوبیا به هم ترک عثماني سلطنت په پراخه زمکه باندې په پوره عزم اودبدبه کې قایم او دایم و.

ډیر زیات داسي هم کتل شویدي چي عثماني حکمرانان ، که هر څومره هم ډیر کم د حکمرانی په ځانګړتیاو باندي متصف و خو د خپلي توري په زور یې تل مفتوحه رعایا ارام کړي دي . د حیرانتیا خبره ده چي عزت او وقار که هر څومره پاته شوني څیز نه دي او که دهغوی ځواک څومره هم متزلزل و خو بیا یې هم خپل ځواک په ځای ساتلي او دد ښمن په مقابل کې خم شوي نه دي.

کله چي د تیمورلنګ لښکر د فاسفور س د بحیرې د جنوبي ساحل څخه تیریده اوعثماني سلطنت د خوب څخه رابیداریده او په خپلو دلاسه تللو مفتوحه اروپایي سیمو باندې یې بیا د ولکي کولو هڅي کولي ، نو هر چا دا فکر کاوه چي د تیمورلنګ ددې ضربي په واسطه عثماني سلطنت نور له منځه تللي د ي ، خو قدرت د ترکانو په وجودونو کې د ژوند نوې نښي نښاني راپیدا کړې اوپه ډیره لږه موده کي د سلطان بایزیدیلدرم زوي ولیعهد محمد دخپل ځواک او وړتیا په سببب ټولې هغه سیمي بیرته دعثماني سلطنت برخي و ګرځولي چي ترې جلا شوي وي. عثماني سلطنت دتیمورلنګ د دې تباه کونکي ګذار څخه هم و نه مړ . بلکه خپل ځواکونه یې بیرته سره راټول کړل اود پخوا څخه یی زیاد په پوره شجاعت او میړانې سره داسې کارونه تر سره کړل چي تاریخ یې مثال نه لري اودا ټول د علي پاشا او ولیعهد محمد د یوځای کار کولو ، د هغوی دپوهې ، شجاعت ، زړه ورتیا او میړانی په سبب وشول.

مشهور یوناني تاریخ پوه «فنلي » د عثماني سلطنت حیرانونکي ځواک او کمزورتیا څخه بیرته ځواک ته د راګرزیدو په هکله ډیر څه لیکلي دي لکه چي وایي :

د عثماني ترکانو د حکومت جوړښت ، په عیسایي ډیره کیو سیمو باندې د ډیرو لږو مسلمانانو حمله او دهغوې سیمي لاندې کول او پر هغوې باندې بریاوې تر لاسه کول او د متمدنو هیوادونو د اوسیدونکو په مقابل کې د غیرمتمدنو قومونو دوباره ابادول د هغوې اخرین مثال دې .

هغه مخته لیکي چې:

ددې تر مخه، ګات، جرمنیانو او رومیانو هم د همداسې ځواک او قوت څرګندونه کړې وه ، اوداسې حکومتونه یې جوړ کړی و لکه څنګه چې د عثماني سلطنت تر ولکې لاندې مختلف قومونه ،رنګونه او نژادونه سره را ټول او اباد شوی و . خو د ګات ، جرمنیانو ، رومیانو او ترکانو تر منځ ډیر زیات توپیر موجود دی .

هغه لیکي چي : ګاتیانو ، جرمنیانو او رومیانو خپل رعیت په زور دخپلي سلطي لاندې را ټول کړې و خود ترکانو کار څه بل منګه و . ځکه چي هغوې تر خپل بیرغ لاندې بې شمیره مسلمان او عیسایي قبایل را ټول او دهغوې تر منځ یې داسې ټولنه جوړه کړې وه چي په خوشحالی سره یې دهغوې محکمي او پریکړې منلي . په ډیر عزت او احترام سره یې عثمانیانو او دهغوې ځای ناستو ته کتل او همدا دهغوې د فوقیت او لوړتیا ثبوت و. که څه هم څه نورو وحشي قومونو هم همداسي په زور ځواک تر لاسه کړې و اوشتمن ولایتونه یې یو په بل پسي نیول. خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ټول دهغوی په عیش او عشرت او بداخلاقیو کې مصرفیدل. عثمانیانو د خپل عظمت ، ځواک او خپلې برترئ له پاره د انسانیت لوړتیا معیار وګرځاوله ، او په ډیرې نیکي طر یقي سره یې د خپل لاس لاندي مختلف قومونه خوشحاله او هوسا و ساتل .

فنلي مخته لیکي چې : د عثمانیانو لمړئ پادشا اورخان او دهغه ورور علاؤالدین و . دوې دحکومت په نظم او جوړښت کې ډیره زیاته پوهه درلوده ، هغوې د عدل ، تنظیم او فوځي امورو له پاره خپلو لښکرو ته ځانګړی روزینز نظا م جوړ کړی و .او دا دعثماني سلطنت د ځواک سر چینه شمیرل کیږي . دې خلکو د عثماني سلطنت تر واک لاندې دخپلو خپلوانو ، دوستانو او د خپل مورني وطن سره خپل ټول اړیکي پرې کړې و اویواځې او یوځې دسلطان په لمن کې سره راټول شوی و . دهغې فرمانبردار او پر هغه یې ویاړ محسوساوه .

بیا د دهغوې د نورې زیاتي حوصلي په خاطرد عثماني ترک سلاطینو له اړخه هغوې ته ځانګړې روزنه ،تربیه ، ترقي ، اعزاز، او مراتب ورکول کیدل ، چې دهغې په واسطه دهغوې په حوصلوکې ، دهغوې په ولولو کې ډ اډ او دهغوې په هیلو کې یوه نوې جذبه را ټوکیده ، او د هر وخت نه په زیات د عثماني ترکانو تابع او مطیع ګرزیدل.

دا د عثماني ترکانو داخلاقي ، تمدني او دهغوې د کرچار ، د هغوې د صاف اوپاک سلوک اغیزو چې مسلمانان اوعیسایانو دوه مختلف النوع قومونه په یوې لومې کې داسې را نښتي و لکه څنګه چې یو وخت دروم په شهنشاهیت کې ټول ولایتونه تر یوه مرکزه پورې تړل شوي او متحد و . دې خلکو سلطاني بیرغ په فاتحانه توګه رپاوه ، اودهمدې بیرغ په رپیدو سره د اسیا تر زړه او د اروپا او افریقا تر ساحلونو پورې ورسیدل.

په هرصورت دا یوه پریکړې خبره ده چې کله چې هم عثماني ترکان په کوم ازمیښت کې اچول شوي دي نوهغوې د یوه نوې ځواک سره بیرته ظهور کړې دې ، او همدا ډول حالات په دغه وخت کې هم تکرارشول .

تیمورلنګ د خپلو اتو لکو فوځونو په واسطه دعثمانیانو سلطنت تباه کړ ، دهغوې سلطان یې و نیوه ،او دخپله ځانه سره یې سمرقند ته روا ن کړ ې و . خو د عثماني سلطنت رعب ا و دبدبه په همغو سیمو کې لا هماغسې پاته وه . او ددې ځواک د بیرته را پورته کولو ټول کره وړه د علي پاشا او ولیعهد د پوهي ، اتحاد ، زړه ورتیا ، شجاعت ، او ځان ځارنی پورې را نغښتي و .

دبلي خوا نه کله چې اروپایانو ته خبر ورسید چې بایزید یلدرم د تیمورلنګ له خوا بندي شوي دې او هغه یې د اوسپنې په پنجره کې بندې له ځانه سره سمرقند ته روان کړي دې نو په اروپا کې دځواونیو له پاره د فتح اوسوبې جشن لمانځل کیده . کله چې هغوې ته دا خبر را ورسید چې د عثماني سلطنت د تیمورلنګ له خوا بلکل تر پښو لاندې شوی دې نو هغوې د عثماني ترکانو څخه دبدلې د اخستلو هوډ وکړ .

ددې مقصد له پاره اروپایي صلیبیانو یو ځل بیا خپل ځواک سره را ټول کړ . او دټولو ځواکونو تر منځ دخپلمنځي سلا مشورو وروسته دا پریکړه و شوه چې یو ستر لښکر ، لکه د پخوا په څیر، د نایکوپولس د ښار په څنډو کې سره راټول کړي . اول د ترکانو تر ولکې لاندې ټولې اروپایي سیمې بیرته ترخپلې ولکې لاندې راوړي ، هلته خپل ځانونه منظم او ځواکونه منسجم کړي ، اودهغې وروسته د فاسفورس د بحیرې څخه تیر شي او د ترکانو اسیاي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز د تباهی او بربادۍ وروسته ولکه کړی او په دې تر تیب د عثماني ترکانو ټوله سیمه تر خپلې ولکې لاندې راوړې .

هغوی دخپلو ارادو د پوره کولو له پاره په ډیره چټکه توګه صلیبي ځواکونه سره را ټول کړل او د نایکوپولس د ښار سره یې ځای په ځای کړل .

که څه هم تیمورلنګ په خپل فکر کې عثماني سلطنت له منځه وړی و ، خودا دهغه خام خیالي وه ، ځکه د تیمورلنګ د مړیني وروسته پخپله دهغه سلطنت او پادشاهي دوړی وړې شوه ، خو دسلطان بایزید د مړیني وروسته دهغه سلطنت نور هم ځواکمن اوقوي را څرګند شو.

د بایزید د نیولو اودهغې د مړیني وروسته ترکانو ته داسې یو شجاع ، با انصافه ، زړه ور ، زغم کونکې او ازاد فکره سلطان ته اړتیا وه چې د تیمورلنګ دمظالمو او تیریو تلافي وکړاې شی او عثماني سلطنت بیرته خپل هغه عروج او لوړتیا و ته ورسوی چې د تیمورلنګ د یرغل د مخه و .

د سلطان بایزید یلدرم په زوی ولیعهد محمد کې دا ټولې خوبیاني را ټولې شوي وې ، یونانیانو به دې ولیعهد ته د اوبښ په څیر د ازاد مزاج خاوند وایه . عثماني سلطنت چې څومره د خپلو اخلافو او اسلافو د جنګي وړتیا و احسان مند دي نو همغومره د ولیعهد محمد د ذکاوت ، او محتاط طبیعت احسان مند هم دی ..

هیڅ شاهي کورنۍ دداسې ذکي حکمرانانو او ځای ناستو په پرلپسې والې باندې دومره ویاړ نه شي کولې لکه څومره چې عثماني سلطنت حکمرانانو په څوارلسمه ، پنځلسمه ، شپاړسمه او اولسمه پیړۍ کې شهرت پیدا کړ او خپل سلطنت یې عروج ته ورساوه .

د عثمانیانو عروج د سلطان اورخان څخه پیل شوي و، چې دخپل پلار عثمان وروسته یې دعثماني سلطنت دنسټ ډبره کیښوده ، دهغې کورنۍ دویم کس چې د جنګ په ډګرونو کې یې دښمن ډیرې ډیري را وپرځول هغه مراد اول دې ، دریم یې سلطان بایزید یلدرم دې چې د نایکوپولس په میدانو کې یې د صلیبیانو متحده ځواک ته ماتی ورکړه ا و هغوی یې دپوره تباهی سره مخ کړل . څلورم کس د بایزیدیلدرم زوی ولیعهد محمد و چې د ترکانو درالویدلې مانۍ معمار دې . پنځم یې مراد ثاني دي چې سکندر یې پرې نښود چې د ترکانو پر خلاف د سترګو د راپورته کولو جرأت هم و نه کړي . شپږم یې محمد ثاني دې چې قسطنطنیه یې ونیوله او د عثماني سلطنت برخه یې و ګرځوله ، اوم یې اول سلیم دې چې کردستان ، سوریه او مصر یې د عثماني سلطنت برخه وګرځول ، او اتم یې سلیمان عالیشان دې چې نه یواځې د موهاکو د میدانو فاتح و بلکه د ویانا دروازه یې هم ور وهله ،او دسمندرونو له لارې یې دخپل امیر البحر په تعاون سره د اروپایانو ټول بحري ځواکونه سره مات را مات کړل.

په هیڅ هیواد کې په پرلپسې توګه داسې ځاېناستي نه دې تیر شوي اونه دداسې حکمرانانو د ځای ناستو له اړخه دوه پیړۍ په پرلپسې توګه حکومت شوې او خپلې واکمنۍ ته یې پراختیا ورکړي ده .

علي پاشا او ولي عهد محمد دهیلس ددریاب دې غاړې ته په غرنیو لمنو کې قیام وکړ ، دهغوی سره د خوراک څښنا ک کافي ذخیره موجوده وه . وسله یې هم په کافي اندازه درلوده ،نو هغوی ډاډمن و خو بیا تر اوسه پورې هغوی ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیمورلنګ له اړخه کوم عکس العمل رانغي ، خو ددې سره سره دوې هیله من و او دهمدې له پاره یې خپل تکړه جاسوسان ټاکلي و.
علي پاشا د تیمورلنګ لمسی وژلې و او بیا یې د هغه په وینه تیمورلنګ ته د سپکاوي ډک لیک لیکلي و او وراستولي یې و . په دې خاطر علي پاشا او لیعهد محمد د تیمورلنګ له اړخه دکومي ناڅاپي یرغل اویا شپیني یرغل منتظر و .او هر وخت یې دا خطر هم احساساوه . نو په دې خاطر دهر ناڅاپي یرغل په مقابل کې تیار ولاړو .
٥٣ *****
یوه ورځ د ماښام د مخه علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ولاړ و اود لښکرو له پاره یې د ډوډۍ دتیارولو څارنه کوله چې څو کسه سپاره دهغوې لورې ته په ګړندی توګه را ورسیدل . هغوې علي پاشا او ولیعهد محمد ته د رارسیدو سره سم خپل آسونه ودرول او دخپلو اسونو څخه راښکته شول . علي پاشا او ولیعهد محمد هغوې دواړه و پیژندل ، هغوې ډیر باوري مخبران وو. دهغوې په لور په کتلو سره علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ډیر هیله من شوي و او په پلټونکي توګه یې خپلو مخبرانو ته کتل . دخپلو اسونو څخه د را ښکته کیدو سره سم دهغو مخبرانو څخه یوه وویل :
سلطان محمد بن بایزید: اودروند امیر علي پاشا ! تاسي دواړو ته دوه ډیر بد خبرونه او دوه ډیر ښه خبرونه مونږ له ځانه سره لرو.
څرنګه چې راغلي مخبر ولیعهد محمد ته د سلطان خطاب وکړ نو ولیعهد محمد هغه ته په ډیرو خیره سترګو و کتل ، مخبر هم په همغه ډول هغوې ته وکتل او ورته یې وویل :
سلطان محمد بن بایزید ! زه ستا د سترګو په کتلو باندې پوه شوم خو زه د حقیقت څخه کار اخلم ، هغه څلور خبرونه مې چې له ځانه سره راوړي دي نو دهمغې خبرونو په بنسټ مې تاته د سلطان په نامه خطاب کړې . لمړۍ دوه ښه خبرونه در ته اوایم او بیا به دوه خراب خبرونه چې زمونږ له پاره زیانمن ثابتیږی درته واورم .
ښه خبرونه دادې چې د بروصې په ښار کې د سلطنت ټول اراکین را ټول شوي دي ،دهغوې دا غونډه محترم برهان الدین را بللې وه ، په دې غونډه کې ټولو په یوه خوله ته د سلطان په څیر و ټاکلي ،ځکه کوم حالات اوواقعات چې مخته راځي د هغې په مطابق تیمورلنګ زمونږ سلطان نه را خوشی کوي ، نو دهغه په نه موجودیت کې بل څوک ، پرته له تا نشته چې د سلطنت امور مخته بوځي ، او بیروني یرغلګرو څخه د هیواد دفاع وکړي ، په همدې خاطر په بروصې کې د سلطنت اراکینو د برهان الدین په مشرۍ غونډه وکړ ه اوتاسي یې د سلطان په حیث و ټاکلئ ، شوني ده چې برهان الدین پخپله ستاسي په خدمت کې حاضر شي اودا خبر تاسي ته واوروي .
دې خبر په ولیعهد محمد باندې ډیر بد اغیز وکړ ، تر ډیره پورې په خپل ځاې ولاړ و او خپلې شونډې یې چیچلې ، ځکه په دې خبر کې دسلطان بایزید نیول او بندي کول هم شامل و . بیا وروسته ولیعهد په ژړا شو په زمکه کیناست ، بیا یې د زمکي په تیرلوړه ځاې باندې سجده وکړه ،اوپه ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما خدايه ! زه ستا ډېر عاجز او مسكين بنده يم ، زما ارزو سلطاني او حكمراني نه ده . خو اې خدايه ! كه چيرې خلكو زه ددې منصب له پاره ټاكلي يم نو اې پروردګاره ! ماته استطاعت ، استقامت ، او همت را په برخه كړه تر څو زه خپل قوم او ولس ددغه مصيبتونو ، غمونو ، تيارو او توپانو څخه به بري سره بيرون كړم . اې پروردګاره ! زما قوم همدا اوس په ډېرو مصيبتونو ، تكليفونو او غمونو كې اخته دي نو ما ته همت او قدرت را په برخه كړه ، زما سره نصرت وكړه تر څو دهغوخلكو پر خلاف توره وګرځم چې په ستره بيديا كې ځليدا سپوږمۍ او شګې اوبه ګڼي . اې پروردګاره ! زما سره كومک وكړه چې ستا د همدې نصرت په واسطه د خپل قوم له پاره په دې تيارې لارې كې منزل ته د رسيدو له پاره روښناي ولټوم .....

وليعهد ددې دعا وروست چپ شو . را پورته شو ، خپلې سترګې يې په خپلې لنګۍ باندې وچې كړې ، د وليعهد ددې حالت په كتلو باندې علي پاشا هم ژړغونی و خو وروسته بيا علي پاشا ورته وويل :

په دې غرنيو لمنو كې دهر چا دمخه زه تاته د سلطان كيدو مباركي وايم ، سلطان محمده ! زه له تاسره ژمنه كوم چې هغه نا هيلي چې د تيمورلنګ په واسطه پيدا شوې ده نو ډېر ژر به مونږ دا د ويرې اوخوف غلام لرې و غورزوو.، خپل پخواني عظمت اولوړتيا به بيرته ر ا وګرځوو. درونده سلطانه! د سلطان په حيث ستا د ټاكلو سره سم زه دا ژمنه كوم چې زه به دخپلې وينې تر اخري څاڅكي پورې دخپل قوم اوولس د ښيګڼې له پاره خپل ژوند وقف كړم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې محمد چپ شو خو كله چې علي پاشا چپ شو نو بيايي علي پاشا ته وكتل او ورته يې وويل :علي پاشا وروره ! ماته به ته يواځې ورور او يا محمد واې .

ددخبرې وروسته وليعهد محمد چپ شو خو غوښتل يې نور څه هم ووايي خو علی پاشا يې خبرې غوڅې كړې او ورته يې وويل :

درونده سلطانه ! تر هغې چې د خطاب كولو پوښتنه را ولاړيږي ،نو زه به تاته سلطان وايم ، كله چې ته د قوم له اړخه سلطان و ټاكل شوې نو بيا علي پاشا څوک دې چې هغه به تاته سلطان نه وايي . او لكه څنګه مي چې دپوره ريښتونولي سره د بايزيديلدرم سره هر ډول ځان ځارنه كړې ده په همدې ترتيب به يې له تاسره هم وكړم. دعلي پاشا په دې خبرو باندې سلطان محمد خوشحاله شو او علي پاشا ته يې وويل :

زما درونده وروره ! څه چې ته وايي هغه وايه ، ځكه چې ماته څرګنده ده چې ته د ملت د ښيګڼې او پرمختګ له پاره زما څخه ډېر مصروف يې . زما وروره ! په دغو نا مساعده حالاتو كې ، په ډېرو بدو وختو كې يواځې ته زما ښي لاس يې ، همدا ته زما ځواک يې ،او همدا ته زما مټ يې ، زما تر مخه همدا ته يواځني شخصيت يې چې د خداى نه وروسته پرې باور او اعتماد سره په دښمن باندې دګذار كولو همت او قوت را كې پيدا كيږي . زما وروره ! راغليو مخبرانو لا تر اوسه پورې يوه خبره كړې ده ، او تر اوسه دهغوې سره درې نور مهم خبرونه هم شته . را ځه چې دهغوې څخه هغه خبرونه هم واورو . بيا به دواړه وورنه كينو او يوځاې به د راتلونكي له پاره پلان جوړ كړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان محمد ، دعلي پاشا نه مخ مخبرانو لورې ته کړ او دهغو ځخه هغه يوه چې خبره کوله هغه ته يې وويل :
ستا دوينا په اساس يو خبر خو ښه و چې تا مونږ ته وويلې ، خو تا په پيل کې ويلي و چې دوه ښه خبرونه دی ، بل ښه خبر څه دې ؟
په ځواب کې مخبر ورته وويلې : هغه بل ښه خبر چې غواړم تاسي ته يې واوروم چې هغه خط چې علي پاشا د تيمورلنګ له پاره دهغه د لمسي په وينه ليکلي او ور استولي و، تيمورلنګ دهغي په لوستلو باندې ولړزيد،د هغي ليک په لوست سره ، داسې و ګڼې ، چې د تيمور لنګ ملا ور ماته شوه . تر ډيره پورې هغه دخبرو اترو څخه وتلي و . ګونګ ناست و . هغه وخت چې ليک هغه ته ورکړ شو نو هغه د جشن په مستيو کې مست و او زمونږ سلطان بايزيد يلدرم هم دهغه به څنګ کې ناست و نو دعلي پاشا د ليک په لوستلو باندې زمونږ د سلطان په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې .
درونده سلطانه ! په دې ليک کې علي پاشا تيمورلنګ ته په غرنيو لمنوکې د خپل ځاې ځيګي په اړه هم پوره معلومات ورکړي و . خو د هغو غرنيو سيمو ته د راتګ پر ځاې تيمورلنګ د سمرقند په لور خپل فوځ ته دکوچ کولو حکم وکړ. او هغه لښکر چې د سمرقند څخه يې دعثماني سلطنت د نيولو د خوشحاليو نغارې وهلي اوس بيرته د سمرقند په لور به ژړا او فرياد سره د تورو جنډو تر سيورې لاندې روان دې . په دې لښکر کې د علي پاشا په لاسو دتيمورلنګ د وژل شوې وليعهد مور ، خانزاده ، هم ورګډه ده . ويل کيږي چې دتيمورلنګ په لښکر کې دهغې ژړا، واويلا ، چغو او سورو په خپله تيمور لنګ څخه ليوني جوړ کړې دې.
ددې مخبر د خبرو په منځ کې سلطان محمد وويل :
داسې وګڼه چې دا خبر دهغه لمړي خبر څخه هم ډير خوشحاله ونکي دې . نو که چيرې تيمورلنګ دخپل لښکر سره يو ځاې د سمرقند په لور خوزيدلې وي نو داسې وګڼئ چې هغه په خپل زړه کې دا ګمان کړې دې چې هغه به د انقرې په ميدان کې يو ځل د په شاتګ وروسته ، زمونږ د قوت خاتمه کړی وي دا دهغه خيال دې ، په ترکانو باندې داسې ډير وختونه راغلی دي خو په هر وخت کې ترکان د پخوا څخه ډير ځواکمن شوي دي . اوس نو دهغه دوو خرابو خبرونو پيل وکړه ترڅو وپوهيږو چې دهغو دوو ښو خبرونو څخه وروسته دا بد خبرونه کوم کوم دي .
دسلطان محمد به دې خبره باندې د مخبر خوله خندانه شوه او په ډير احترام يې وويل :
درونده سلطانه ! ما لا تراوسه خپله خبره نه ده پوره کړې ، ما چې دومره ښه خبر اوراوه نو تا په منځ کې زما خبره غوځه کړه . اوکه نه ما خو دهغې خبر يواځې هغه لمړنۍ برخه تاته واوروله ، اصل خبره خو زه اوس کوم . دتيمورلنګ د لښکر سره يو ځاې زمونږ څه ملګرې اوړې را اوړي ، کله چې هغه کوچ کاوه نو هغه وخت هم ښي او چپ لور ې ته اوهم شاته او مخې ته دهغوې ځارنه کيدله ، او اوس چې دهغه ښه خبر اخري برخه ده هغه داده چې د شمال په لور دځوميلو تګ نه وروسته په يو ځاې کې تيمورلنګ خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ . د بروصې د خزانو د لوټولو نه وروسته چې کوم څه دهغه لاس ته ورغلي و هغه يې همله د خپل قيام په وخت کې په څو برخو وويشله . دهغوې څخه يې يوه برخه روسی او اروپايی لښکرو ته ورکړه ، دا روسي اواروپايي لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس سوکه سوکه مخکی تګ کوي او د توري بحيرې غاړې غاړې ته به ځي هلته ورته د بحر په غاړه يو دينسي سمندري بيړه منتظره ولاړه ده . دغه بيړه روسي او اروپايی لښکر دفاسفورس د درياب څخه تيروي او ډينيوب ډلټا ته يي روسی ، درونده سلطانه ! تا ته به ياد وي چې د اروپا دوه شهزادګان ، سايرکن او ايکسلا ، د تيمورپه لښکر کې يوځاې شوی و،دهغوې څخه يو يې ، سائرکن ، په جنګ کې ووژل شو.او ايکسلا خوندی دې ، او اوس همدغه ايکسلا د اروپايي ټولو ځواکونو قومندانی په غاړه لري . خو دروسي فوځونو قومنداني پخپله يو روسي سپه سالار کوي.

درونده سلطانه ! ددې خبر نوعيت په دې کې دې چې که چيرې ته او علي پاشا ګړندې سفر وکړئ نو نو دغه روسی او اروپايي لښکر به د دينسي بحري بيړۍ ته د ور رسيدو تر مخه ونيسۍ او کار به يې ورتمام کړئ . نو که چيری تاسې دغه متحده لښکر د توری بحيري په غاړه له منځه يوسئ نو بيا ياد ساتئ چې دا خبر دسمرقند په لور د تلونکي تيمورلنګ پورې هم ور رسيږي ، هغه ته لمړۍ ضربه دهغه د لمسي دمړيني ، ددوه لکو فوځونو د له منځه تللو په وخت کې ورکړل شوې دې او که خداې وغواړې نو دهغه ملا ته به دويمه ضربه د روسی او اروپايی لښکرو د ماتې په اساس ورکړل شي . زه هيله لرم چې دا خبر به تيمورلنګ له يوه سره مات کړي ، ځکه چې تيمورلنګ د ماتې خوړلو دغږ سره عادت نه لري . کله چې هغه ته خبر ورکړل شو چې د انقري په شاوخوا کې د هغه لمسي ډيره خرابه ماتي خوړلې اوپخپله په کې هم له منځه تللې دې نو دهغه د مخ حال داسې و چې په خوله باندې نه شي بيانيدلاې .

مخبر تر دې ځايه خبرې وکړې او لږ څه توقف يې وکړ . څه فکر يې وکړ، سلطان او علي پاشا ته يې وکتل اوبيا يې خپله خبره شروع کړه.

درونده سلطانه ! لمړۍ دوه ښه خبرونه مې تاسې ته وويل : خو زمونږ سره داسې خبرونه دې چې زمونږ له پاره خطرناک ګرځيداې شی . هغه درته وايم ، خو که چيرې ددې خبرونو څخه هم مونږ په خپل وخت لاس وګريوان شونو زه هيله لرم چې هغه خطر ات چې زمونږ په سرونو باندې ګرځي هغه به مونږ و ځنډولي شو.

لمړۍ خبر د کرميان په اړه دې . پخوا سلطان بايزيديلدرم د کرميانو قوت اوځواک ځپلي و .اودکرميان حاکم د ماتې خوړولو وروسته تښتيدلي و . اودهغې ټولې سيمې سلطان بايزيديلدرم په خپل سلطنت کې را ګډې کړی وې ، خو دهغه وخته چې عيسايي نړۍ تيمورلنګ زمونږ پر خلاف را ولمساوه ،نو تيمورلنګ زمونږ مخې ته دراتللو څخه هم ويريده ، اودخپل ځان په شاوخوا يې ځواکونه تقويه کول ، په همدې ځواکونو کې يو دکرميان د حاکم هم دې .

زمونږ په لاسو د ماتې خوړلو وروسته دکرميان حاکم په خپله دتيمورلنګ دربار ته ورغلي و . اوزمونږ پر خلاف يې ترې کومک غوښتي و . تيمورلنګ دهغه موجوديت دخپل ځان له پاره يو غنيمت ګانه ، هغه د کرميان والي ته کومک هم ورکړ او فوځ يې هم ورسره ملګري کړ . نو اوس دکرميان والي د تيمور لنګ د ورکړل شوي ځواک سره يو ځاې يو ستر قوت راټول کړې دې .

ددې نه اخوا دا چې تيمورلنګ دکوچ کولو تر مخه دکرميان د حاکم سره د يوه قاصد په واسطه اړيکي کلک کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته يې نورزيات مالي کومکونه هم استولي دي او دخپل لښکر څه دلګي يې هم ور ليږلي دي . تر څو د تيمورلنګ نه وروسته د کرميان حاکم زمونږ دغه پاته ځواکونه له منځه يوسي .اوپه راتلونکي کې ترکان ددې وړتيا و نه لري چې هغوی د تيمور دتاتاريانو پر خلاف کوم عمل وکړي .اودخپلې ناکامی انتقام واخلي. د کرميان حاکم ددې ځواک د تر لاسه کولو وروسته په مستی کې راغلې او هغه سيمې چې په تيرووختو کې يې تر خپل واک لاندې درلودې پر هغوی يرغل کړې او بيرته يې ولکه کړي دي ، خواوس هغه هڅه کوي چې خپل حکومت او نظام مستحکم کړي ، زما په فکر چې د نظام دټينګښت وروسته به هغه زمونږ پر سلطنت نورې حملې هم وکړ ې او زمونږ د کمزورې کولو له پاره به کار وکړي . دا لمړی بد خبر و .

دويم بد خبر په اروپا کې د صليبي ځواکونو په اړه دي . داروپا هر هيواد او هرې برخې ته دا خبر ورسيدلی دې چې د انقرې سره نژدې مونږ د تيمورلنګ په مقابل کې ماته خوړلې ده . اودا چې تيمورلنګ زمونږ ځواک په مکمله توګه له منځه وړې او تر پښو لاندې کړې يې دې ، اوس د اروپا دا ځواکونه فکر کوي چې تيمورلنګ د ترکانو ټول شته او ځواک د تاتاريانو د لښکرو په واسطه پناه کړ او ترکان اوس د بيرته را پورته کيدو وړ نه دي .

دې خبرو داروپايي ځواکونو حوصلې غښتلې کړي دي ، که څه هم مونږ په پولوپ کې د راهبانو او پادريانو انجمن له منځه وړې دې ځکه همغوی و چې د صليبي جنګونو له پاره يې خلک تيارول او دهمدې صليبي جنګونو پيلامه يې کړې وه ، خو لا تر اوسه دهغوی د ټولو مشر پاپای اعظم يې ژوندي دې او هغه به په هر صورت د صليبي جنګونو پيلامه يو ځل بيا کوي او د تيرو صليبي جنګونو د ماتې بدل به اخلي ، اوس دهمغې په وينا صليبي ځواکونه يوځل بيا زمونږ پر خلاف را ټوليږي او دنايکوپولس د ښار په شاوخوا کې يې د را ټوليدو لړی روانه ده ، تر اوسه هغوی په ډير لمړني حالت کې دې ، او ل داچې تر اوسه يې د فوځونو شميره دومره نه ده لوړه شوي چې زمونږ له پاره خطر ناکه و ګرځي ، خو بيا هم دټولې اروپا څخه صليبي جنګجويان ډلې ډلې هلته نايکوپولس ته را رسيږي ، او سوګند يې يادکړې چې نن تيمورلنګ د عثماني ترکانو فوځ تر پښو لاندې کړې نو مونږ به هم خپله بدله اخلو او خپلې د لاسه تللې سيمې بيرته ولکه کوو. بلکه تر څنګ به يې عثماني ترکان داروپا څخه بيرته باسو. هغوی دهمدې هوډ لاندې را ټوليږی .

مخبر مخته ولاړ او زياته يې کړه چې :

درونده سلطانه !دا هغه دوه بد خبرونه و چې تاسي ته مې په مخکې کيښودل ، اوس ،درونده سلطانه ! که ما او ملګري ته مې کوم حکم وی نو وي واياست .

زما دوستانو ! لږه شيبه ځنډ وکړئ . زه دخپل ورور علي پاشا سره مشوره کوم . د اخري پريکړې په هکله به تاسي خبر کړم . داخبرې سلطان په ډيرغور سره خپلو مخبرانو ته د کتلو وروسته وکړې او بيا سلطان د علي پاشا په لور ور وګرځيد او ورته يې وويل :

علي پاشا! زما وروره ! خبره خو ټوله هغه ده مخبرانو ستا تر مخ وکړه . وروره ! دخوشحالی خبره خو داده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ ستا چلنچ نه دمنلي او د غرنیو سیمو په لور د راتګ په ځای یې د سمرقند په لور خپل فوځ کوچ کړې دې .او زما له پاره د ناخوښۍ خبره دداده چې زما محبوب پلار د تیمور لنګ سره بندي دې . زما ورور موسې او زما میرنۍ مور ډسپینا هم ورسره بندیان دي . زما له پاره همدا د ډیر درد او تکلیف نه ډکه خبره ده.

زماوروره ! اوس زمونږ تر مخ درې محاذه دي ، یو د روسانو او اروپایانو دمتحده لښکر چې همدا اوس د روم د بحیرې په لور د ډینس د بیړۍ په لور روان دي . بل د کرمیان د حکمران چې همدا اوس یې زمونږ په ځینو سمیو باندې ولکه کړې ده ، او دریم د صلیبي ځواکونو محاذ دې چې همدا اوس د نایکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره را غونډیږي . وروره ! زه دا ټول کارونه تا ته درسپارم ، ددې څخه مخته زما پلار بایزید یلدرم هم په ټولو کارونو کې له تاسره مشوره کوله ،وروره ! ستا تجربه او پوهه له ماڅخه ډیره زیاته ده . زه ستا د پوهې او تجربې په مقابل کې په نشت شمیرل کیږم . هر هغه پریکړه چې ته وکړې او هر هغه مشوره چې ته راکړې هغه به اخري وی اوس ووایه چې ددې ټولو حالاتو د کنترولولو له پاره څه ډول پلان باید جوړ کړل شی .

د سلطان محمد دپوښتنې په هکله علي پاشا لږ څه توقف وکړ او په فکر کې ډوب شو .اوبیا یې وویل:

درونده سلطانه! ما ستا او د مخبرانو تر منځ دخبرو په وخت کې یوه ډیره ستره پریکړه کړې ده . هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واوره . دا چې اوس اروپایی او صلیبي ځواکونه یو ځل بیا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې سره را ټولیږی ،همداسې یې پریږده چې راټول شي . دا چې هغوې زمونږپه مقابل کې خپل ځانونه سنبالوي په هغې کې ډیر وخت لږیږي . مونږ ددې اړتیا نه لرو چې سمدستي دهغوی په مقابل کې متحرک شو. که چیری مونږ داسې وکړو نو زیان به یې مونږ ته راشي . زمونږ له پاره بل محاذ دکرمیان محاذ دی ، خو دکرمیان حاکم هم هر څه یې چې زړه غواړ ي و دې یې کړي ، هغه ته یو څو ورځې ازادي ورکړه . زه ګورم چې هغه به تر کومه ځایه زمونږ په سیمو باندې ولکه وکړي ، خو کله چې وخت راشي نو د تیر وخت په څیر به کرمیان دحاکم ټول باد وویستل شي .

اوس خو زمونږ تر مخه دروسانو او اروپایانو د متحدلښکر خبره پرته ده . پردوی باندې حمله کول زمونږ له پاره ډیره ګټه ور ه ده .درونده سلطانه! لمړۍ خو ددوی سره د بروصې څخه د لوټ کړل شوي خزانې یوه برخه ده،خونږ باید هغه بیرته ترې راستنه کړو . ددې نه علاوه د تیمورلنګ سره د ملاتړ په اساس به هغوې د تیمورلنګ له اړخه هم نازول شوي وي او هغه شیان به هم ټول د هغوې سره وي ، نو په دې خاطر ددغو دوو علتونو په اساس په دغه لښکر باندې تر هر څه لمړۍ ګذار کول په کاردي .

که چیرې مونږ د روسانو او اروپایانو دغه لښکر باندې سترګې پټې کړو او پریږدو چې ولاړ شي نویاد ساته چې دا خلک به په ډینسي بیړۍ کې دسپریدو وروسته د ډینیوب دریاب کې د ډیلټا په اروپایی سیمو کې ښکته شي اوهغه اروپایی لښکر چې همدا اوس په نایکوپولس کې سره راټولیږي ، دهغوې سره یو ځای شي او په دې تر تیب به د صلیبیانو په ځواک کې ډیرزیاتوالي راشي او بیا به داخلک زمونږ له پاره ډیر زیات خطرناک و ګرځي ،

په دې حالاتو کې زه ، زه دا وایم چې مونږ باید همدا اوس دخپل لښکر سره یوځای ددې ځایه کوچ وکړو او په ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیړه د تورې بحیرې په لور ولاړ شو او د روسانو او اروپایانو متحده لښکر هلته ډینسي بیړۍ ته دورسیدو تر مخه زمونږ د لښکر په واسطه را وګرځوو .

زه پوهیږم چې د تورې بحیرې په غاړه به زمونږه او د روسانو او اروپایانو د ګډ لښکر تر منځ خونړۍ نښته کړی ، خو زه هیله لرم چې مونږ به هغوې همله د سمندر په غاړه د فنا سره مخ کړو . نو په دې خاطر زه ستا تر مخه یو وړاندیز کوم ،هغه دا چې د خپل کوچ څخه تر مخه خپل مخبران هم هغې لورې ته واستوئ تر څو د دښمن د حرکاتو څارنه وکړي او دهغوې په اړه تاسو ته په وخت معلومات درکړي . تورې بحیرې ته د رسیدو سره سم تاسې ددښمن او بحري بیړۍ تر منځ حایل شئ ، له تاسې سره به ستاسې خپل لښکر وی زه به په غرنیو سیمو کې اخو دیخوا اوړم را اوړم ، کله چې دښمن له تاسره ټکر وکړي نو ته یې تر لږه وخته پورې مصروف کړه ، خوکله چې ددښمن ټول صفونه له تاسره په جنګ کې و نښلي نو زه به پرې د شا له اړخه یرغل دروړم ، اوزه هیله لرم چې دهغوې هیڅ عسکر به ژوندې ولاړ نه شي . ځکه چې د مخې له لورې به تاسې یاست او د شا له لورې به زه یم ، دهغوې شې اړخ ته به سمندر وي ، په دې ترتیب به دهغوې درې واړه اړخونه بند وي هغوې به

[illegible]

. ددې خبرې وروسته علي پاشا چپ شو .

[illegible]

بیا سلطان مخبرانو ته مخ کړ اوورته یې وویل :

[illegible]

همدا اوس له دې ځایه حرکت وکړئ ،مونږ ته د دښمن د تم ځایو اودهغوې د کړچار څخه په وخت خبر راکړئ ، لږه

[illegible]

پرلپسې لري.......

[illegible] له ډیرې بدې ماتې سره مخ شئ ، هیڅکله هم نه ، مونږ ددې څخه زیات له تاسره خبرې

ه لرو چې د همدې بحیرې په غاړه به هغوې ته ماتې ورکړو او له منځه به یې یوسو.

شخص زمونږ له پاره د مصیبتونو او ستونزو سبب وګرځي.

ې جنګ په پوره عروج کې و یو بل انقلاب منځته راغې اودغرونو دمنځه علي پاشا دخپل لښکر سره راووت اوپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ډاډ موجود و او فکر یې کاوه چې سلطان محمد به د خپلو ډیرو لږو عسکرو سره ډیر ژر تر پښو لاندي کړي .
سلا چې کله دا حال وکوت چې په مخکې ورته سلطان محمد ولاړ دې او ددینس د بحري بیړۍ پورې یې رسیدل
ه غاړه لري نو دهغوې دا حال اوس درحم وړ وګرزید، ځکه چې دعلي پاشا نوم هغوې ته په خپله دهیبت او ویرې

، په دې اساس روسي جنرال او اروپایي شهزاده فکر وکړ چې که چیرې جنګ اوږود شي نو دوې به دعلي پاشا په
نه یوه ډول یو لورې ته لاره پرانستل شی .او دوې د بحري بیړۍ پورې ور سیږي .
، بدقسمتي وه چې د خپل ټول ځواک په جنګولو سره یې بیا هم نه خو سلطان محمد او نه علي پاشا دخپله ځایه و خوځول

ې تیارې نه د ژوند د رڼا په لور د تیښتي لاره لټوله، علي پاشا او سلطان محمد دواړو ددواړو اړخونو څخه دهغوې
ړې روسي سالار بلکه داروپا شهزاده هم ووژل شول.
سکته شو ،بیا سلطان محمد ورمنډه کړه اوعلي پاشا یې په خپله غیږ کې و نیو .دهغه تندي یې ښکل کړاو بیا یې په ډیره

ې د تورې بحیرې تر څنګ د غرنیو لمنو څخه د را وتلو په وخت کې به دښمن باندې کوم ناتار ګډ کړ نو زه ستا هغه

که ته زما د میرانې له پاره سلام کوې نو زه به هم ستا دمیړاي او جرأت له پاره سلام وکړم. که چیرې دواړو یو ځای

اتې چې مونږ د تیمورلنګ څخه وخوړه ،په هغې کې زما پلار و نیول شو ، او مونږ دواړه د هیلس ددریاب څخه دیخوا
ر شوکت او دبدبه چې مونږ ته په تیرو وختو کې را په برخه شوې وه هغه به بیا هیڅکله هم مونږ ته بیرته را ونه

ر لنګ د لمسي سر دې پرې کړ او بیا دې دهغې په وینه باندې د هغه دادا تیمورلنګ ته لیک و لیکه او روته دې
ځای یې د سمرقند په لور مخه کړه . دتیمورلنګ دلمسي په وژلو او دهغه لښکر ته دماتې ورکولو سره تا دخپلو بریاو
وخت عظمت بیرته تر لاسه کولو کې بریالي شو.
ما وروره ! زه په دې خاطر ستا نوم اخلم چې ما دا ټول کارونه په ځانته ځان نه شو تر سره کولې ، په دې خاطر چې د
سره کړم . علي پاشا ! دا ته وې چې ستا په واسطه دا عظمت مونږ ته بیرته تر لاسه کیږي . د تورې بحیرې په غاړه د
لار بایزیدیلدرم سره د اروپایی هیوادونو به پراخه میدانونو کې د صلیبیانو متحده ځواکونه مات کړل او هلته دې هم دخپل

بیا د تورې بحیرې په ساحلونو کې د روسانو او اروپایانو متحده لښکر ته ماته ورکولو نه وروسته اوس زه دا
کې په کوم عملي پلان باندې کار کوو .
. په دې خاطر چې دا زما فرض دې چې ستا د غوښتنو درنښت وکړم . اوس چې څه زما په فکر کې را ګرځي ، هغه
روسته همدلته انتظار وکړو ، دماښام د مخه یو مخبر چې په یوناني ژبه باندې ښه پوهیږي ، مخته ولیږئ ، چې د تورې
، نو په دې خاطر تاسې دهغوې د ښه راغلاست له پاره لاندې و دریږئ .
یو سره یو ځای د اسود په بحیره کې ولاړې خپلې بحری بیړیو سره یو ځای کړو ، دهغه نه وروسته بیا زمونږ تر مخه
خه خبر کړو . دویم دا چې مونږ د بروصې په لور څه مخبران ولیږو اوهغوې دخپلو بریاو څخه خبر کړو خو دهغوې
کولو وروسته به مونږ د فاتحینو په څیر د بروصې ښار ته ور ننوځو.د بروصې په ښار کې د څو ورځو تم کیدو او په خپل
ماته کړو چې په راتلونکي وختو کې هغوې بیا زمونږ پر خلاف د راپورته کیدو جرأ ت و نه کړي .

یرو چې په یوناني ژبه باندې پوهه ولری ، اوهغوې ته د روسي او اروپایی لښکرو د راتګ خبرو رکړي .د دینس په
هر څه باندې ولکه وکړو اودهغې وروسته بیا دخپلو بریالیتوبو نو په لور قدم واخلو .
د خپلو لښکرو سره یو ځای یو ځل بیا د تورې بحیرې په غاړه غاړه ساحلونو کې خپل پرمختګ ته دوام ورکړ.

څو دهغه ښه راغلاست وکړي . د حویلۍ انګړ ته د رارسیدو سره سم برهان الدین و درید او درې واړو ته یې مخ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وند دتیرولو په ښیر حالت اوس په پوره توګه تبدیل شوې دې . زما خورې ! زما لونو! د ځانونو هوډمن آند او د قوم
و ګڼئ چې دشپې په زړه کې د بې وسۍ لمر را وخوت .

په ارام زړه سره درته دهغوې په اړه خبرې وکړم.
ور واړه هملته په میلمستون کې کیناستل ، تر لږه وخته پورې چپه چپتیا وه ، خو دا چوپتیا ریونا په خپلو خبرو باندې ماته

مو ځوانانو په اړه خبرې کوې ، چې د هغوې هوډمن تیور یو انقلاب راوړې دې . او د چا جرأتمندۍ د زړه په دښته

بندې کړل شو . او علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه د خپلو فوځونو سره یو ځاې دهیلس ددریاب څخه راتیر او په غرنیو

. ځکه چې د بروصې دسلطنت تولو اراکینو هغه د رایو په اتفاق سره د ولیعهدۍ څخه سلطان محمد ټاکلې دې) . ما

وینه باندې یو لیک تیمورلنګ ته ولیکه او ور ویې استاوه ، په دې لیک کې یې تیمور لنګ ته بلنه ورکړې وه چې

یرۍ دینس کې سپاره شې او د اروپا په ساحل باندې ښکته شی او هلته په نایکوپولس کې د اروپایې صلیبیانو دلښکرو سره

څخه راووتل اوپه ډیره چټکتیا سره یې د تورې بحیرې په لور مخه کړه .
یو عسکر او یو یو سپه سالار یې ورختم کړ ، بیا یې دخپلو لښکرو سره یو ځاې د دینس د بحرې بیړۍ په لور مخه کړه تر

اوپه هغه کې زمونږ سلطان بایزید و نیول شو نو په هغه وخت کې چې زمونږ د قوم د تذبذب کوم حال و هغه اوس د سلطان
خپلې سترګې سمې کړو.

اخله ، برهان الدینه وروره ! ستا ددې زیرې په واسطه مونږ درې واړه د ځانته والي د عذاب او تعذیب اوتکلیف

کینه ، مونږ به ډوډۍ تیاره کړو ، نن ماښام به ډوډۍ دخپلې خور او دوو لونو سره یو ځاې خورې . دهغې وروسته بیا ولاړ

عثماني امپراطوري او پر خلاف یي د صلیبیانو سازشونه (۳۱مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول یو دیرشتمه برخه لولئ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسلطان محمد اوعلي پاشا يو جاسوس چي په يوناني ژبه باندې ښه پوهيده ، هغه ولاړ او د وينس د بحري بېړۍ کپتان ته يې دا پيغام ورساوه چي د روسانو او اروپايانو کوم متحده لښکر چي دهغې په بېړۍ کې سپرېږي او د اروپا ساحلونو ته سفر کوي هغه په لږ واټن کې دي او ژر به را ورسيږي، په دې خاطر هغوې بايد ټول راښکته شي او په وچه زمکه دهغوې ښه راغلاست وکړي .

د وينس د بحري بېړۍ وګړو اوسالارانو دا خبره دخپل ځان له پاره يوه نيک بختي وګڼله ، په دغه بېړۍ کې چي څومره ملاحان و هغوې د خپل امير البحر په حکم باندې د جهازونو او لويو کشتيو څخه راښکته شول ، وچې ته راغلل تر څو روسي او اروپايي لښکرو ته د فاتحينو په څير ښه راغلاست ووايي .

هلته سلطان محمد او علي پاشا ته دا ډاډ و چي دهغوې مخبر به خپل کار په ښه توګه تر سره کړې وي. په دې خاطر هغوې د توپا ن په څير د بحري بېړۍ په لور دتورې بحيرې په غاړه غاړه را غلل . دواړه سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو متحده فوځونو سره يو ځاې داسي وخت بحري بېړۍ ته را ورسيدل چي ورځ تياره شوي وه ، بيا د شپې په تکه توره تياره کي يو بل انقلاب راغې او سلطان محمد او علي پاشا دخپلو لښکروسره يوځاې د بحري بېړۍ په ملاحانو او امير البحر باندې يو ناڅابه راکيښودل .اودهغوې ټولو کار يې ورختم کړ. هغوې په دغه بحري بېړۍ کي خپل څو دلګي داسي عسکر سپاره کړل چي د بحري جنګ تجربه يې هم درلوده په دې خاطر د وينس دغه بحري بېړه يې دشپې په تياره کې د ترکيې د بحري بېړۍ په لور يوړه .

خو څرنګه چي دا دومره زيات عسکرى بريا نه معلوميده،نوپه دې اساس سلطان محمد او علي پاشا نه خو هلته تم شول او نه يې خپلو عسکروته ددمي کولو وخت ورکړ. بلکه په هماغه وخت کې يې خپل لورې تبديل کړ او دواړو لښکرو د کرميان په لور کوچ وکړ. ځکه هغه دعثماني سلطنت ځيني سيمي بيرته تر خپلې ولکي لاندې راوستى وي او نورو باندې يې هم يرغلونه کول .

څرنګه چي دکرميان حاکم ته د تيمورلنګ له اړخه پوره مالي او عسکرى کومک ور رسيده ، او تيمورلنګ ورته يو لوې لښکر هم په واک کې ورکړې و او تر څنګ يې هغه په خپله هم پوره لښکر درلود. کله چي هغه ته خبر ورسيد چي د مسلمانانو نوى سلطان محمد دخپل سپه سالار علي پاشا سره يو ځاې دهغه په لورې را روان دي نو هغه سلطان محمد اوعلي پاشا ته کوم اهميت ور نه کړ . ځکه چي د کرميان حاکم په دې ګمان او غلطۍ کې و چي تيمورلنګ د عثماني ترکانو ټولو ځواک تارومار کړې دې ، هغه په همدې دوکې کې ککړ و چي نوې سلطان محمد او علي پاشا به د لږو لښکرو سره د هغه مقابلې ته راشي او هغه به يې د وزو او ميږو د رمې په څير مات کړى . هغه دا اندازه هم لګولې وه چي که هغه د نوى سلطان محمد اوعلي پاشا لښکروته ماتى ورکړه نوبيا هغه په عثماني سلطنت کې تر لرې لرې ځايو پورې يلغار کولې شي او دهغوې ډيرې سيمي تر خپل واک لاندې راوستلې شي او خپله واکمني پراخولې شى . ددې نه اخوا هغه لښکر چي دهغه د قوماندې لاندې کار کوي نو دهغوې حوصلې هم ټينګې وي او د تيرو څو اونيو را په دې خوا يې د عثماني ترکانو په سلطنت باندې حملې کولې او دنورور زياتو حملو هوډ او هيله يې هم درلوده . تر څو ډير زيات لوټول وکړي او په خپلو شتمنيو کې ډيرښت را وړي .

خو دکرميان حاکم ته چي کله خبر ورکړل شو چي د عثماني ترکانو نوي سلطان ، سلطان محمد اودهغه جنرال على پاشا په ډيرې چټکۍ سره ستا لورې ته مخ کړې او را روان دي نوهغه په يوه داسي ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چي شاته يې يوه ستره غرنى لړۍ پرته وه .

د کرميان حاکم هلته په دې خاطر پړاو کړى و چي که چيرې د سلطان محمد اويا علي پاشا څخه ماتي وخورى نو هغه به سوکه سوکه خپل لښکر شاته و تمبوي اود دې غرونو اوغونډيو په سرونو به و خيژى اوددښمن په لښکر باندې به داسي تيرې را وروى چي دښمن پخپله شاته تګ ته مجبور کړل شي . اوکله چي دښمن شاته و تمبيږي نو دي به پرې په پوره ځواک او قوت سره يوه درنه حمله وکړى او په دې تر تيب به ماتي په فتح او سوبې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبديله کړی . د کرميان حاکم د همدي فکر په اساس غرنيو لړيو کې دخپل ځان له پاره دناستي ځای او د عسکرو له پاره پړاو جوړ کړی و.

د کرميان حاکم په زړه کې هم دا پتيېلې وه چې کله چې د سلطان محمد او علي پاشا لښکرې دهغه ترمخ راشی نو هغه به يې ارا م ته پرې نږدی ، د هغوی د لته د رارسيدو سره سم به پرې يرغل کوي او هغوی به له تيغه تيروي ، خو دا دکرميان د حاکم غلطه انګير نه وه ځکه د سلطان محمد او علي پاشا جاسوسانو ډير په ګړندی توګه خپل کارونه سر ته رسول او هغوی سلطان د ټولو حالاتو څخه پوره پوره خبر کړی و. کله چې دسلطان لښکر په همدې غرنيو لړيو کې د کرميان د حاکم سره مخامخ شي نو هغه دسلطان او علي پاشا د لښکر په کټلو سره سمدستي پر هغوی يرغل وکړي، نو سلطان او علي پاشا په خپلو منځو کې مشوره وکړه او دخپلو عسکرو صفونه يې لا د پخوا څخه منظم کړي و او د کرميان دحاکم د لښکر مخې ته په همدې نظم سره را غلل . خو د کرميان حاکم دخپلو جاسوسانو په وينا سمدستي يرغل تم کړ ، ځکه د هغه مخبرانو هغه ته خبر ورکړی و چې سلطان او علي پاشا ته د سمدستي حملې خبر دهغه مخبرانو ورکړی و نو په دې خاطر د هغه د سمدستي حملې د مخنيوي او شاته تمبونې په هکله سلطان او علي پاشا دواړو نوې پلان جوړ کړی .

دسمدستي حملی نه کولو يو علت دا هم و ، خو تر ټنګ يې دويم علت دا هم کيدای شی چې هغه غوښتل سلطان او علي پاشا پريږدي تر څو خپل پړاو جوړ کړی او بيا دهغه وروسته دجنګ پيلامه وشي . هغه ويريده چې که چيرې د پړاو د کولو پرته پر هغوی يرغل يوسی نو د ماتي په صورت کې به هغوی د پړاو ټول شيان له ځانه سره بيرته يوسي او دکرميان حاکم او لښکرو ته به يې څه غنيمت په لاس ور نه شي . په دې خاطر هغه سلطان او علي پاشا ته بشه پوره وخت ورکړ چې خپل پړاو جوړ کړی او خپل صفونه منظم کړي .

کله چې د کرميان حاکم ته معلومه شوه چې سلطان محمد او علي پاشا دخپل پړاو څخه فارغه شوی دې نو بيا يې په خپل لښکر کې دجنګ نغاره و ډبوله .

سلطان محمد او علي پاشا هم دخپلو فوځونو صفونو سهی کړل ، دپخوا په څير يې فوځ په دوو برخو وويشه، دکرميان حاکم هم دهغوی په لور دکټلو سره سم خپل فوځ په دوو برخو باندې وويشه . بيا ددښمن په لور د کټلو سره سم علي پاشا سلطان محمد ته وويل :

درونده سلطانه ! لکه څنګه چې زمونږ ه مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې کرميان حاکم دلته ځکه پړاو کړې دې چې زمونږ پر لاسو د ماتې وروسته به شاته تمبيږي او په دې غرونو او غونډيو به ور خيژي او د هغه ځايه به پر مونږ باندې د تيږو باران را وروي تر څو زمونږ په لښکرو کې افراتفری را پيدا شي نو بيا به يوناڅاپه پر مونږ باندې يرغل وکړي او زمونږ پښې به د ميدان څخه بيرون کړي . درونده سلطانه ! زه غواړم چې د کرميان حاکم ته داسې فرصت په لاس ورنکړم ، زما په فکر په داسې ځای کې دکرميان حاکم پړاو د هغه په حماقت او بې عقلۍ باندې دلالت کوي . دا په دې نه پوهيږي چې که چيری هغه زمونږ په لاسو د ماتې سره مخ شی نو د هغه او دلښکر دتيښتی ټولې لاری به يی تړلې وي ، خو فکر کوم دهغه سره يواځې يوه لاره ده چې دلته يې پړاو کړې دې او هغه هم دا چې غواړې شاته و تمبيږي او د غرونو سرونو ته و خيژ ي او پرمونږ دهغه ځايه د تيږو باران وکړی خو زه غواړم چې د کرميان د حاکم دا لوبه هم د ناکامۍ سره مخ کړم . په دې لړ کې له ماسره يو وړانديز شته او غواړم له تاسره يې شريک کړم او هيله لرم چې ته به يې راسره ومنې.

سلطان ورته په ورين تندي وويل چې : علي پاشا ! وروره ! دا ته څنګه خبری کوی؟ ايا ته داسې فکر کوی چې د جنګ په ميدان کې به زه ستا تجويز ونه منم . وروره ! زما له پاره ستا هر تجويز اخري دې ، اوس ووايه چې زه ستا په دې تجويز څه ډول عمل کولې شم . خو وروره ! هغه څه چې ته ويل غواړې د ويلو تر مخه په دې خبره باندې هم غور وکړه چې مونږ دواړه ورونه به هڅه کوو خپل لښکر ته دا هم وايو چې مونږ به د قدوس خدای په کومک سره د کرميان حاکم او دهغه لښکر ته ماته ورکوو خو د کرميان حاکم به ژوندي نيسو. زه غواړم هغه ته يو سبق ورکړم. ځکه چې په تيرو وختونو کې هم چې کله دې ته موقع برابره شوې زمونږ پر خلاف يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت اوسرکشي کړي ده ، ارامو او بې ضرره خلکو ته يي ستونزي پيدا کړی دي او زيان يی ور رسولې دې . دخپلو سيمو څخه را وتلی او زمونږ په سلطنت کي يي تر لرې لرې ځايو پوري يلغار او لوټ مار کړې دې ،ښارونه اوکلي يی يوپه بل پسې له منځه وړی ا و کنډري يي ترې جوړې کړی دې ، زه غواړم دې ته دخپل دغه بد عمل سخته سزا ورکړم . زه نه غواړم چې نوموړي زمونږ څخه د ماتې خوړلو وروسته د تيښتې لار پيدا کړي او و تښتيږي ، اوس وايه ورورہ ته څه واي ؟

لکه څنګه چې زمونږ مخبرانو ويلي چې د کرميان حاکم غواړی چې زمونږ پر شا تمبولو باندې بريالي شي . هغه فکر کوي چې د لښکرو شميره يی زمونږ څخه ډيره ده . او دتيمورلنګ روزل شوي لښکر هم ورسره يو ځای دې . دا همغه لښکر دي چې دتيمورلنګ په جنګ يی زمونږ په شا تمبولو کی رول درلود ، ددې عسکرو حوصلي ستري او ځواني دي . او دهمدوي په وجه د کرميان حاکم دومره په غرور سره زمونږ مخي ته راغلي دي .درونده سلطانه ! مونږ دواړه په پوره ځواک او توان سره پر دښمن باندې ور غورزيږو ، او زه هيله لرم چې د کرميان حاکم ته به د ماتې او د هغوی د په شا تګ له پاره به ډير وخت و نه لګيږي او کله چې مونږ ووينو چې ددښمن په صفونو کې په شاتګ پيل شوي دي نو ته په لوړ اواز باندې داسې تکبيرونه ووايه ، لکه څنګه چې به سلطان بايزيد يلدرم ويلي . ستا دا تکبيرونه به ماته ددې اشاره راکوي ، په ځواب کې به زه هم د تکبير اواز کوم ددې تکبيرنو په ځواب کې به ته د خپل لښکر سره د ښي اړخه او زه د چپ اړخه خپاره شو. په دې ترتيب د مخې او اړخونو دواړو له خوا به دښمن باندې ضرب و لګوو، مونږ به خپل لښکر د دښمن دلښکر شاته هم خپور کړو تر څو د ماتی او وروسته تګ په وخت کې دکرميان حاکم دغو غرنيو لړيو ته ونه رسيږي .

زه تا ته داډ درکوم ، چې مونږ به ددې کار دعملي کولو په صورت کې بريالي شونو بيا به د دې غرنيو سيمو لاندی د کرميان حاکم ژوندې و نيسو او لښکر به يی له منځه يوسو .

سلطان محمد ورته وويل : علي پاشا وروره ! زه ستا په پلان ، ستا په تجويز ، او ستا په کړنلاره باندی پوره پوه شوم ، اوس نو ماته مه وايه چې زما ستا ددې تجويز سره اتفاق شته او کنه ؟ زما وروره ! ياد ساته چې زه به د عثماني سلطنت سلطان خامخا يم خو په جنګ کې ستا تجربه له ما ډيره زياته او عملي ده اوتاته له ما څخه ډير زما دپلار سره دکار کولو وخت په لاس درغلي دي . اوبيا خو زه داخبره هم منم چې ته د توری او تيغ په جنګ کې له ماڅخه ډير مخته يی نو په دې اساس ستا خبره ماته اخري خبره ده .

ستا دهمدې خبري په اساس به مونږ ددښمن په ښي او چپ اړخ کې د ځپلو کار پيلوو .او زه هيله لرم چې دښمن به تر ډيره پورې زمونږ فشار و نه شی زغملی . کله چې ووينو دښمن شاته ځي نو د تکبير په ويلو سره به ددښمن ځواکونه محاصره کوو او زه هيله لرم چې په همدې پلان باندې دعمل کولو په صورت کې به دکرميان حاکم ژوندي و نيسو اولښکر به يی هم دتباهی کندي ته ور وسپارو.

علي پاشا ! که مونږ دکرميان حاکم ته ماته ورکړه نو تر ټولو مهمه خبره داده چې د تيمورلنګ هغه لښکر چې دده سره ملګری شوي دې هم زمونږ پر لاسو له منځه ځي اوتيمورلنګ چې همدا اوس د سمرقند په لاره روان دې په لاره کی به دهغه جاسوسان هغه ته په دې هکله خبر ورکړي چې هغه لښکر چې تا دکرميان دحاکم دکومک له پاره ور استولې و هغه د سلطان بايزيد يلدرم زوي سلطان محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړ نو ياد ساته چې دا به د تيمور لنګ له پاره پنځم بد خبر وي چې دهغه ملا به پرې نوره هم ورماته شی . علي پاشا غوښتل چې دسلطان محمد دخبرو ځوا ب ورکړي چې په همدې وخت کې د کرميان دحاکم په فوځ کې د جنګ نغاره ودريده . دنغاري دريدل ددې معنی ورکوله چې جنګ پيليدونکی دې ، سلطان محمد او علي پاشا يو بل ته سره وکتل ، به خپلو سترګو کي يي کومه پرکړه کړی وه ،اوبيا يی دخپل دښمن د مقابلې له پاره دخپل لښکر صفونه سره را ټول کړل او دتياری په حال کې و دريدل.

له بله اړخه د کرميان حاکم خپلو فوځونو ته د يرغل حکم وکړ. او هغوې هم په پوره ځواک سره د سلطان په لښکر باندې حمله راوړه ،سلطان او علي پاشا هم خپلې لښکرې دحملي له پاره ور مخته کړې او د تکبير اوازونه يی پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل . او په دښمن باندې یې یرغل یوړ.

دکرمیان حاکم په خپلې همغه لمړنۍ حمله کې هڅه وکړه چې په یوه ډول نه یوه ډول سره علي پاشا او سلطان شاته تگ ته مجبور کړي ، هغه دا فکر هم کاوه چې که چیرې جنگ اوږود شي نو په هغه صورت کې به علي پاشا او سلطان محمد دکوم پلان څخه کارو اخلي او دهغه د لاندې کولو هڅه به وکړي ، هغه په ځانگړې توگه دعلي پاشا څخه ډیر ویریده ، ځکه چې هغه د سلطان بایزید سره کار کړې و او دجنگونو پوره تجربه یې درلوده . او ددښمن د زیر کولو فن باندې هم ډیر ښه پوهیده. ځکه دکرمیان حاکم په دې هڅه کې و چې جنگ ډیر ژر د هغه په حق کې پای ته ورسیږي ، په دې خاطر هغه خپل ټول ځواک او قوت مصرف کړ او ځان ځارونکې یرغل یی وکړ تر څو خپله سوبه ډاډ منه کړي ،

که څه هم د کرمیان حاکم خپل ټول زور لگولی و چې خپل ټول توان د جنگ په اور کې ور واچوي خو د سلطان محمد او علي پاشا د ځوابي حملې په واسطه دهغوې لمړي صفونو تارو مار شوي و او په ټول لښکر کي يي د بې قرارۍ او نه ډاډ احساس را پیدا شوي و.

دکرمیان د حاکم له پاره دا حال د زغم وړ نه و ، کله چې هغه وکتل چې سلطان محمد او علي پاشا د هغه لمړي صفونه یوپه بل پسې له منځه یوړل نو هغه ډیر په غضب شو او خپل لښکر ته یی د یوې قوي حملې حکم وکړ .د هغه لښکر کې هم نوې ولوله راپیدا شوه او یو ځل بیا یې د علي پاشا او سلطان محمد په لښکر باندی د توررور وریځو د باران په څیر را وپرځیدل . بل خوا دسلطان محمد او علي پاشا د لښکرو تر منځ هم د تکبیر ږغ پورته شو او د تکبیر دغږ سره سم دواړو لښکرو تر منځ سخته جگړه و نښته ، دواړه لښکر ی یو به پل باندی ور پریوتې ،د سلطان محمد او علي پاشا دا نوې حمله د کرمیان لښکر و نه شوه زغملې ، خوکله چې د کرمیان حاکم دا اندازه ولگوله چې اوس یې ماتې به قسمت کې لیکلي خبره ده نو هغه خپل لښکرته دشاته تگ حکم وکړ .

خو د هغه ددې حکم د ورکولو څخه تر مخه سلطان محمد او علي پاشا دا ډاگیزه کړې وه چې اوس به دښمن دپه شا تگ په وخت کې غرنیو سیمو کې پورته غونډیوته د ور ختلو هڅه کوی تر څو دهغې ځایه پر دوې باندې د تیږو باران وکړ ي او ددوې په لښکر کې افراتفری او گډوډي راپیدا کړي .

دهمدې خبرې په اساس سلطان محمد اوعلي پاشا په ډیره گړندۍ توگه خپل عسکر د ښي او چپ لورې اړخونو کې خپاره کړل او د کرمیان د لښکر وروستی برخه یې هم را بنده کړه دا هغه نوې حال و چې سلطان محمد اوعلي پاشا د کرمیان حاکم ته را پیدا کړې و. ځکه اوس نو د کرمیان لښکر د ټولو اړخونو څخه په محاصره کې را گیر شوې و.

ددې وروسته یو ځل بیا د سلطان محمد له خوا دتکبیر اوازونه پورته شول چې په ځواب کې یې علي پاشا او دهغه عسکرو هم دتکبیر اوازاونه پورته کړل ، ددې تکبیرونو سره سم د سلطان محمد اوعلي پاشا لښکرې د څلورو اړخونو څخه ددښمن په فوځونو باندې د توپان په څیر را وختلی . او په دې ترتیب یې د کرمیان حاکم ته د غرونو سرونو ته د ورختلو وخت او فرصت ورنه کړ ، په دې توگه د کرمیان د حاکم د لښکر عامه وژنه پیل شوه .

د کرمیان د حاکم په دې لښکر کې د تیمورلنگ جنگیدلي او تجربه کار لښکر هم شامل و هغه هم په مکمله توگه له منځّه ولاړ . د کرمیان حاکم ژوندې و نیول شو. ددغې شاندار بري په اساس سلطان محمد خپل فوځ ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . د سترگو په رپ کې هلته د خیمو کلي او ښاروونه جوړ کړل شول. دهر څه دمخه یې ددښمن په پړاو باندې ولکه وکړه ، دهغه هر څه یې د خپلو ځانو سره خوندي کړل اوبیا سلطان محمد د خپلې خیمي مخې ته په یوه ساده لوړ ځاې د علي پاشا تر څنگ کیناست او خپل یو کوچني سالار ته یې حکم وکړ تر څو د کرمیان حاکم ورته حاضر کړي .

لږه شیبه وروسته د کرمیان حاکم د سلطان محمد تر مخه ولاړ و . دواړه لاسونه یې تر شا تړلي و ، سلطان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

غضب ناکه سترګو هغه ته وکتل اوبیا تر خپل څنګ ولاړ سالار ته حکم وکړ تر څو لاسونه یی ور پرانځي ،

هغه سالار را مخته شو او دکرمیان دحاکم شاته تړلي لاسونه یې ورپرانستل ، بیا سلطان ورته په ډیر قهریدلي توګه وویل :

تا ددوېم ځل له پاره زمونږ پر خلاف بغاوت وکړ ، ددې تر مخه تا زما د محترم والد په خلاف بغاوت کړې و او دا ستا بدقسمتي وه چې زما والد او علي پاشا تاته ډېره بده ماتې درکړله اوستا ټولي سیمي یی له تا و نیولې او دخپل ستر سلطنت برخه یي و ګرځولې . ته و تښتیدلې او دوباره دې خپل ځان راټول او نوې فوځ دې جوړ کړ . کله چې تیمورلنګ هغو سیمو ته راغي نو تا هغه دخپل ځان لپاره ناجي وګاڼه ، دهغه سره دې و کتل ، او دخپلو سیمو دبیرته نیولو غوښتنه دې تري وکړه ،تیمورلنګ تاته لښکر درکړ او هغه لښکر تا د خپل لښکر سره یو ځاې کړ او یو ځل بیا دې زمونږ پر خلاف د بغاوت بیرغ پورته کړ .ددې بغاوتونو پایلې دادې ستا تر مخه دي .

څرنګه چې تا دوه ځلي زمونږ پر خلاف بغاوت او سرکشي کړې ده نو په دې خاطر په دریم ځل ته د ازمیښت وړ نه يي . اوس نو ته د خپلو دغو بغاوتونو او غدارۍ پر خلاف که څه ویل غواړې نو تاته موقع درکول کیږي چې ویی وایی.

دکرمیان حاکم په ځواب کي څه و نه ویل ، دهغه سر ښکته و. په دې وخت کې ورته سلطان وویل :

ستا چپتیا ددې خبرې ګواهي وایی چې ته خپل جرم مني ، نو په دې خاطر ستا ددې بغاوت ، غدارۍ او سرکشۍ په خاطر ستا دوژلو حکم کوم .

ددې سره سم سلطان خپل سالار ته اشاره وکړه ، هغه دکرمیان حاکم له ځانه سره یوړ او دهغه سر یې د وجود څخه پرې کړ . او په دې ترتیب د یوه ستر غدار ژوند یی ور ختم کړ.

٥٧ *****

تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځاې سوکه سوکه سفر کاوه او د سمر قند ښار ته نژدې شوې و .د سمرقند څخه څو میله واټن کې ، هغه وخت چې هغه خپل لښکر ته اخرى پړاو ورکړ نو هغه وخت سلطان بایزیدیلدرم چې د اوسپني په پنجري کې بند ود لمړي ځل له پاره احساس کړه چې دهغه چارچاپیر د ساتونکو پهره زیاته شوې ده . په دې وخت کې د سلطان بایزید یلدرم ښځه ډسپنا چې دسلطان د پنجري سره یي اوږه لږولي وه ناسته وه ، د سلطان بایزیدیلدرم زوي چې هغه هم د تیمورلنګ په قید کې و دهغو ساتونکو په لور په منډه راغې چې د سلطان چار چاپیر ولاړ و . هغه هم د سلطان د پنجري سره اوږه ولږوله اوکیناست ، او بیا یي بایزید ته وویل :

پلار جانه ! ما تاته یو ډیر ښه خبر راوړې . دې خبر د سمر قند دپادشاه تیمور لنګ ملا نوره هم ورماته کړې ده.

دخپل زوی موسې په دې خبره د سلطان او دهغه د ښځې ډسپنا دواړو په مخونو باندې د خوشحالی نښې را ښکاره شوې بیا سلطان خپل زوي موسی ته وویل :

زویه ! په دې بندي خانه کې دخپل وطن نه لرې ته ماته کوم ښه خبر راوستلې شې . ته خو لږ مخته د ښي لورې د ساتونکو سره ناست وې او هغوې پر خپلو منځو کې خبرې کولې ، تا دهغوې څخه څه اوریدلي دي .

په ځواب کې موسې ورته وویلې : یو ښه خبر خو د انقرې د چار چاپیر جنګ و چې دهغې په اړه تاته خبر دررسیدلې و . چې علي پاشا د تیمورلنګ لمسي له تیغه تیر کړې دی . خو اوس دتیمورلنګ مخبرانو هغه ته درې نور بد خبرونه راوړې دي . اودا درې خبرونه مونږ ته ډیر زیات مهم او زیرې را کونکي د ي . پلارجانه ! د سمرقند په لور د حرکت په وخت کې تیمور لنګ د روسانو او اروپایانو لښکر د خپله ځانه جدا کړې و او هغوې ته یې د بروصې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزاني يوه برخه هم ورکړې وه ، ددې نه علاوه يې هغوی ته نور مال او خزاني هم ورکړي وې ،د روسانو او اروپايانو دغه لښکر د توري بحيرې په غاړه غاړه باندې سوکه سوکه سفر کاوه او دهغوی له پاره هملته په توره بحيره کې د دينس په نامه يوې ستري بيړۍ لنگر اچولې و دهمدې بيړۍ په واسطه دې روسانو او اروپايانو غوښتل تر د ډينيوب تر دريابه اخوا د اروپا تر ساحله ځان ورسوي اوبيا هلته د صليبيانو د ځواکونو سره يو ځاې شی چې د نايکو پولس د ښار په شاوخوا کې را ټوليږی ،تر څو زمونو پر خلاف يوه ستر ه حمله وکړی او خپلې د لاسه وتلې سيمې بيرته تر لاسه کړي . خو پلار جانه ! د روسانو او اروپايانو دا خوب سهي نه شو ځکه هغه وخت چې هغوی د دينس د بيړۍ په لور حرکت کې و نو زما وورور محمد په ناڅاپې توگه د هغوی لاره و نيوله او دواړو لښکر و ترمنځ د توري بحيرې په غاړه سخت جنگ و نښت . خو د ا ټوله معامله د محمد او علی پاشا تر منځ پلان شوې وه کله چې جنگ په عروج کې و نو علي پاشا پرې د غرنيو سيمو څخه را پريوت او دشاله اړخه يې پرې يرغل وکړ ، داروپايانو ټول لښکر يې تارو مار کړ او د هغوی د سالارانو په گډون يې ټول د تيغه تير کړل .

ددې وروسته بل خبر چې زمونږ له پاره د خوشحالی سبب دې هغه دا چې د روسي او اروپايی لښکرو د تباهی نه وروسته محمد اوعلي پاشا دهمدې توري بحيرې په ساحل باندې مخته ولاړل او ددينس په بحري بيړي باندې يې حمله وکړه اودهغې ټول ملاحان يې يو په بل پسې ووژل او ټوله بحري بيړه يې د ترکيی د بحري بيړۍ سره يو ځاې کړه . په دې وخت کې د کرميان حاکم بغاوت وکړ او زمونږ د سلطنت په ځينو سيمو يې ولکه وکړه او ډيره زياته تباهي او بربادي يې وکړه . کلي او ښارونه يې يو په بل پسې وران کړل ، ځکه چې هغه ته تيمور لنگ دخپل روزل شوي لښکر يوه برخه ورکړې وه .

د روسانو او اروپايانو دلښکرو د تباهی او د دينس د بحري بيړۍ دخپلی بيړۍ سره د شامليدو وروسته ، محمد او علی پاشا دکرميان د حاکم په لور ورغلل ، د سخت جنگ وروسته محمد او علي پاشادواړو دکرميان حاکم ته په غرنيو سيمو کې سخته ماته ورکړه ، هغه يې ژوندې ونيو او بيا يې دهغه څټ ور پرې کړ . او په دې ترتيب دکرميان د حاکم له خوا د بغاوت څپه دمحمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړه .

تردې ځايه دخبرو وروسته موسي لږ څه تم شو او بيا يې په خبرو پيل وکړ. پلار جان ! دا درې واړه خبرې د تبمورلنگ ملازم ر اته کړي دي . دهغه خپل زوې ، خپل لمسی او سترو سترو سالارانو دااحساس کړې ده چې په ترکانو باندې دحملې نه وروسته کوم آند چې مونږ درلود، او داسې مو انگيرلې وه چې د ترکانو ځواک نور ور ختم کړل شو نو دا هسی خبره وه ، دا هسي ځان غولونه ، دوکه او فريب و. د تيمورلنگ زامنو ، لمسيو اوسالارانو دا هم ويلي دي چې د انقري په شاوخوا کې شوي جگړی نه وروسته د ترکانو ځواک او قوت نور هم ډير ښت موندلی دی.

دا اوس يې چې ستاسې او زمونږ په شاوخوا کې ساتونکې زيات کړي دي دا په دې خاطر دي چې د تيمورلنگ په لښکر کې د بغاوت نښې راپيدا شوي دي ، هغه عناصر چې غواړې په اسلامي ا مت کې گډوډې راپيدا شي نوهغوی د تيمورلنگ څخه دا غواړې چې لښکر بايد بيرته ولاړ شی ، او محمد او علی پاشا ته سزا ورکړي ، دهغوی ټول ځواک ورختم کړي ځکه چې هغوی د تيمور لنگ ټول دوستان له منځه يوړل .

يوه بله ډله چې نيک اومسلمان خلک دي هغوی په تيمورلنگ باندې فشار راوړې دې چې مونږ نه بايد دخپل لښکر سره بيرته و گرځو . هسي نه چې قدرت مونږ د خپل قهر اوغضب لاندې را نه وړي .او د علي پاشا او محمد په لاسو مونږ هم ماتې و نه خورو . همدا ډله په تيمورلنگ باندې فشار راوړی چې سلطان بايزيد يلدرم ، دهغه ښځه ډسپنا او دهغه زوی موسي ژر تر ژره ازاد کړي

دهمدې خبرو له پاره تيمورلنگ دخپلو زامنو ، لمسو او سالارانو گډه غونده را غوښتې ده ، په همدې غونډه کې به پريکړه وشی چې کوم ډول قدم پورته کړله شی . دا ټولې خبرې ما ته د غه ښې لور ې ته ناستو پهره دارانو وکړي . هغوی وايی چې تر اوسه پورې ددوې غونډې روانه ده او گورو چې څه پريکړه به کيږی ، زه بيرته ورځم او دهمغو پهره دارانو سره بيرته کينم . او دهغوی نه به وغواړم چې دتيمورلنگ د غونډی د پريکړي نه ماخبر کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار جانه ! دا ساتونکي له تاسره ، زما دمور ډسپنا سره او له ماسره ډیره همدردي لري .

ددې خبرو سره سم موسي د خپله ځایه پورته شو او دهمغو ساتونکو په لور ورغي او ورسره کیناست .

دموسي د بیرته ستنیدو وروسته ، سلطان بایزید یلدرم ، تر څه وخته پورې د اوسپنیزې پنجري تر شا ناست و او په خلا کې یي کتل او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یی د زړه په ډک اواز ویل :

علي پاشا! د تیمورلنګ د یلغار نه وروسته زه پوهیږم چي ولیعهد محمد ځانته هیڅ نه شو کولي ، دا ته وې چې ددښمن پر خلاف دي دجنګونو کړۍ یوپه بل پسې پرانستي او بریاوې دې تر لاسه کړې ، علي پاشا ! زه پوهیږم چې دا ټول هر څه ستا دشجاعت ، ستا د زړه ورتیا ، ستا د میراني او ستا د ځان ځارني په خاطر دي . علي پاشا ! تا په خپله زړه ورتیا ، خپله میړانه او جرأت د عثماني سلطنت هره ځنده معطره کړه .تا د سلطنت په خوشحالیو کې نوې رنګ را پیدا کړ . علي پاشازویه ! تا نه یوازې عثماني سلطنت بلکه زما ځان کې نوې نفس را تازه کړ . زما د ویني په هره زره کې دې د خپلو بریاو او خپلو کامرانیو په واسطه نوې قوت پیدا کړ....

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان بایزید یلدرم په څه فکرونو کې ډوب شو .دهغه ښځي ډسپنا هغه ته په پوره غور سره کتل ، لړه شیبه وروسته موسي یو ځل بیا په منډه راغې . سلطان او ښځي یې هغه ته په سوالیه سترګو وکتل . موسي دپنجري تر څنګ کیناست او بیا په ډیر سکون او ارام سره سلطان بایزید یلدرم ته وویل.

پلارجانه! دتیمورلنګ غونډه پاې ته ورسیده ، هغوې پریکړه کړې چې بیرته به نه راګرځي ، بلکه سیده به د سمرقند په لور ځي ، ځکه د تیمورلنګ زامنو او لمسیو دا ویره ښکاره کړی ده چې مونږ ته بیرته تلل نه دي په کار . خو تیمورلنګ د خپل اعلي سالار نورالدین څخه ناراضه دې ، ځکه چې نور الدین ستا د بندیتوب پر خلاف احتجاج کړی دي او دهغه په هغه کار یی هم احتجاج کړی دي چې هغه زمونږ دکورنۍ ښځینه غړی مجبورې کړې وې چې سالارانو ته شراب ورکړي . خوبیا هم تیمور لنګ په دغه غونډه کې نورالدین هم را غوښتي و ، په دې ډله کې نورالدین لمړنی شخص و چې هغه وړاندیز وکړ چې مونږ باید د سمرقند په لور مخه کړو . نورالدین د تیمورلنګ تر مخه هغه ستونزې هم رابرسیره کړي اوویلي دي چې هسي نه د جنګ ډګر ته په ستنیدو سره زمونږ لاس ته راغلي برې هم له لاسه ورکړو.

دتیمورلنګ زامنو او لمسو هم تیمورلنګ ته همدا مشوره ورکړه چې مونږ دجنګ ډګر ته په ورګرځیدو دعلي پاشا او محمد په لاسو د ماتی خوړلو له پاره نه ورستنیږو بلکه د سمرقند په لور باید مخه کړو . دهمدې ویرې په اساس تیمورلنګ پریکړه وکړه چې دخپل پایتخت سمرقند په لور وخوزیږي .

تردې ځایه د خبرو وروسته موسی چپ پاته شو.، ځکه چې څه ساتونکي راغلل ، هغوې د سلطان بایزید پنجره پورته کړه او پر اوښ یې کینبوده ، او په دوه نورو اوښانو یې ډسپنا او موسې سپاره کړل .او تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځای د سمرقند په لور ولاړ .

پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یي ... (۳۲ مه او اخري برخه)

دقریب الرحمن سعید ژباړه
عثماني امپراطوري او پر خلاف یي د صلیبیانو سازشونه (۳۲ مه او اخري برخه)
مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دي ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول اخري برخه لولئ :
پرلپسي ۵۸

سریان په منډه خپل کور ته راغله ، ډیره خوشحاله وه ، په ټوپونو ټوپونو هغه ځاى ته راغله چیرې یې چې مور او ورندار ریونا ناستي وې ، دهغې په دغې حال باندې ریونا او مور یې قیرات دواړه حیراني وې ، په رانژدې کیدو سره سریان بیا بیا د خپلې مور قیرات او ورندار ریونا سره تر غاړه شوه ، اویې ویل:

مورجاني ! او خورجاني ! ما تاسي دواړو ته یو زیرې را وړې دې ، او هغه دا چې نن ماښام به علي پاشا او سلطان محمد د بروصې ښار ته را ننوځي ، هغوې دکرمیان دحاکم بغاوت او سرکشي ځپلې ده د کرمیان لښکر یې له منځه وړي او پخپله دکرمیان حاکم یې وژلې دې ، ددې د مخه سلطان محمداو ورورمي علي پاشا د دینس بحري بیړۍ باندې حمله کړې وه او د هغې ملاحان یې له منځه یوړل او بیړۍ د ترکي د بیړیو سره یو ځاى کړه . اوس مي واوریدل چې د ماښام تر مخه سلطان محمد او ورور مي علي پاشا د لښکرو سره یو ځاې د بروصې ښار ته را ننوځي ، مورجاني !د بروصې خلک د سلطان محمد او زما د ورور علي پاشا د ښه راغلاست له پاره ځانونه چمتو کوي . په بازارونو او محلاتو باندې ښایسته محرابونه جوړیږي . مورجاني ! زه تا ته نه شم ویلاې چې زه څومره خوشحاله یم .

علي پاشا د راتلو په زیري باندې ریونا لکه د ګل د غوټۍ په څیر و غوړیده ، د خپله ځایه پورته شوه او خپلې مور قیرات ته یې وکتل او ورته یې وویل :

مورجاني ! مونږته هم دکور کار ژر ختمول په کار دي تر څو د ښه راغلاست کونکو په لیکو کې و دریږو.

قیرات د ریونا وړاندیز و مانه . درې واړو یو ځاې دکور کار ژر ژر خلاص کړ اوبیا هغه لورې ته ولاړې چیرې چې دښار نورې ښځې دخپل لښکر د ښه راغلاست او استقبال له پاره راټولې شوي وې .

ماسپښین نا وخته کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د خپلو لښکرو سره ښارته را ننوتل نو دبروصې ښار د ناوې په شان جوړ شوي و او ښکلي نغمي او تراني په کې غږیدې .داسي بریښیده لکه د بروصې د ښار څخه چې د خوشحالیو یو ستر ابشار را خوټیدلې وي . نجونو ډولکې او دیلارونه و هل اودخپلو لښکریانو استقبال یې کاوه ، لښکر چې دهرې کوڅې او هرې لوې لارې څخه تیریده نو دګلونو پاڼي به پرې را وریدې .

کله چې علي پاشا او سلطان محمد دخپلو لښکرو تر مخه د بازار د سترې کوڅې تر منځه تیریدل نو یو ناڅاپه پرې د ګلونو تیز باران پیل شو ، داسي باران و لکه چا چې ډکې ټوکرۍ راوستي وې او راوروې یې . کله چې علي پاشا او سلطان محمد وکتل چې دګلونو په شیندلو کې د نورو بې شمیره نجونو تر منځ دسلطان محمد ښځه او د علي پاشا ښځّه هم شاملې دي .
هغوې ډیرې زیاتي خوشحاله وې ، دهغوې پر کتلو دعلي پاشا او سلطان محمد په سترګو کې هم دخوشحالۍ نښې راپه ځلیدو شوې . اوبیا هغوې د خپلو لښکرو سره مخته ولاړل . لږه شیبه مخته سلطان محمد خپل لښکر ته د لاس په اشارې سره د دریدو حکم وکړ او پخپله یې خپل آس هم ودراوه ، علي پاشا هم د سلطان محمد په لور د کتلو سره سم خپل آس تم کړ . بیا سلطان محمد علي پاشا ته وویل :

علي پاشا وروره ! د بروصې ښار ته په راننوتلو زه یو ځل بیا دا اقرار کوم چې نه یواځې لښکر بلکه مونږ دواړه وررونه هم د ډیرې ستړتیا احساس کوو . زه خو وایم چې لښکر ته به اجازه ورکړ و چې خپلو خپلو کورونو ته ولاړ شي . او مونږ دواړه به هم د خپلو کورونو په لور مخه کړو.

علي پاشا د سلطان محمد وړاندیز ومانه ، سلطان لښکر ته دخپلو خپلو کورنو په لور د ورتللو اجازه ورکړه ،او علي پاشا او سلطان محمد هم د خپلو کورونو په لور روان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۹ *****

علي پاشا خپل آس په ځغاسته کړ او خپلې حويلۍ ته راغی ، که ګورې چې د حويلۍ په لويه دروازه کې ورته ريونا د استقبال له پاره ولاړه ده . علي پاشا د ريونا د ليدلو سره سم د خپل آس څخه را ښکته شو ، ريونا ورمنډه کړه او مخته ورغله، دهغې پر مخ خوشحالي او په سترګو کې يې خوښۍ نڅا کوله ، د علي پاشا د اس واګې يې و نيولې او په ډيره مينه يې د علي پاشا په لور کتل او بيا يې په ډير محبت سره هغه ته وويل :

اې زما حبيبه ! زه تا ته ستا د برياو ، کامرانيو ، په اړه مبارکي وايم . را ځه دننه را شه ، هلته په انګړ کې مور او خور دواړه ستا په انتظار ولاړ دي . که څه هم هغوې ما ته ويلي و چې دلته به له ماسره يو ځاې ستا استقبال ته درېږي خو بيا هغوې زه ځانته پريښووم . کيداې شي چې هغوې ما او تاته د لږ څه ويلو له پاره موقع برابره کړی وي ، را ځه چې هغوې هلته په انګړ کې په ډيره بې صبرۍ سره انتظار کوي .

علي پاشا خندان د ريونا سره را روان و . کله چې دوې دواړه انګړ ته را ننوتل هلته يې ورته مور قيرات او خور سريان دواړه منتظرې وې ، هغوې يو ناڅاپه ورمنډې کړې او د علي پاشا سره غاړې وتې ، قيرات د علي پاشا په ښکلولو نه مړيده . تر دې وخته پورې ريونا د علي پاشا اس په اخور تړلې و ، زين يې ترې را ښکته کړې و او واښه او دانه يې ورته اچولې وه .

ددې وروسته څلور واړه هلته ميلمستون ته ورغلل ، او د ريونا ، قيرات و سريان په اصرار باندې علي پاشا هغوې ته د تيرو جنګونو او پيښو تفصيل واوراوه .

۶۰****

سلطان محمداو علي پاشا تر څو اونيو پورې هملته په بروصه کې پاته شول ، او په خپل فوځ کې يې نوې ځوانان را شامل کړل . دهغوې له پاره يې ښه روزنه ورکړه . په دې وختوکې د نايکوپولس په چار چاپير کې دصليبيانو تازه لښکر ې مخ په راټوليدو وې . او اوس دمناسب وخت له پاره منتظر و چې د عثماني سلطنت په زمکو باندې بريد وکړي . په دې وخت کې سلطان محمد اوعلي پاشا هم خپل لښکر بيرته و غځاوه او شميره يې تر يولک او شل زرو پورې ورسوله ، همغومره چې سلطان بايزيد يلدرم به له ځانه سره لرل.

يوه ورځ سلطان محمد اوعلي پاشا خپل لښکر له ځانه سره واخست ا و د بروصې دښاره ووتل . دهغوې موخې د نايکوپولس ښار ته نزدې د صليبانو سره ټکر کول و . د نايکوپولس ښار وال به په پرلپسې توګه سلطان محمد دصليبيانو د خوزښتونو څخه خبراوه ، هغه اصرار کاوه چې همدا اوس د صليبيانو د ځواکونو سره بايد ټکر وشي او که نه ددوې څخه به بيا داسې ځواک جوړ شی چې بيا به ورسره ټکر کول ناشونې وي ، سلطان محمد اوعلي پاشا ددې پيغام د اوريدو سره سم دنايکوپولس دښار په لور مخه کړه .

کله چې لښکر د ښاره ووت . نو دسلطنت اراکين د سلطان محمد سره يو ځاې و، سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو اسونو د سپريدو په ځاې دهغوې سره همداسې پيدل ر وان و . په دې وخت کې يو ناڅاپه د دې هجوم څخه برهان الدين را ووت . او په اشارې سره يې سلطان محمداو علي پاشا ته د دريدو وويل . هغوې دواړو چې کله د برهان الدين اشاره وکتله سمدستي و دريدل. برهان الدين را مخته شو او په يو لاس يې د سلطان محمد او په بل يې د علي پاشا د اسونو واګې په خپلو لاسو کې واخستې .او بيا يې دواړو ته وويل :

داسلامي امت سترو زامنو! زما دقوم او ولس ځان ځارونکو! په خپلو آسونو کينئ ، دهغې وروسته بيا چې زه تاسې ته څه ويل غواړم و به يې وايم . خو ما ته به په ځواب کې دا نه وايې چې ته زمونږ سره ولې پيدل راون يې. زما زامنو! هغه څه چې زه يې درته وايم په هغې عمل وکړئ ، دخداې د لارې مجاهدينو ! مجاهد پر خپل آس سپور ښه ښکاريږي . زما زامنو! په ياد ساتئ چې الله ته دوه سترګې ډيرې ارزښتناکې دې ، يوهغه سترګی چې د الله د ويرې څخه اوښکې تويوي .او بل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهد سترګي چې د اسلامي مملکت او اسلامي امت د پولو څارنه کوي . زما سترو زامنو! تاسي دواړه زمونږ څخه ډير ستر او د عزت څښتنان یاست . په خپلو آسونو سپاره شئ، تر څو هغه څه چې زما په زړه دي تاسو ته وويلي شم.

علي پاشا او سلطان محمد ورته په ځواب کې څه و نه شو ویلای ، یوبل ته يي سره وکتل او بیا په خپلو آسونو سپاره شول . برهان الدين دهغوي دواړو د اسونو واګي په خپلو لاسو کې و نيولي ،او بیا يي دواړو ته وويل :

سلطان محمد او علي پاشا زامنو! تاسي دواړو د اسلامي امت زامن ، دهغوي وياړ او افتخار یاست . ددې تر مخه تاسي دواړو یو ځاي د ولس دشپې تیارې مو د سهار په رڼاو باندې بدلې کړې . زامنو ! لکه څنګه چې تیمور لنګ پر مونږ یرغل وکړ او مونږ ته يې زیان او رسوایي را ورسوله ،او عثماني سلطنت يي ټول سره ولړزاوه ، خو تاسو دواړو په ډيره ښه توګه د عثماني سلطنت عزت پر ځاي کړ . زامنو ! اوس دادي یو ځل بیا د صليبيانو لخوا د جنګ تنور ګرمیږي ، نو زامنو ! زه او دغه څومره خلک چې دلته ولاړ دی ټول د خداي څخه غواړي چې تاسي دواړه دخوشحالیونه ډکي پهخوانۍ قصي په څير نوی بریاوې ، خوشحالۍ ، د عظمت او بري داستانونه ، حکایتونه ، مونږ ته را وړئ ، زامنو ! دخپل لښکر سره یو ځاي کوچ وکړئ ، خو کله چې ددښمن سره ټکر کوئ نو زما یوه خبره به په یادلرئ چې دالله نوم به په یاد لرئ او دهمغه څخه کومک وغواړئ ،اوبیا پر دښمن باندې ورپریوځئ ، زه هیله لرم چې که چيرې تاسي همداسي وکړئ نو قدوس خداي به تاسي ته په هغه میدانو کې هم برياوې در په برخه کړي .

ددې خبرې سره برهان الدين هغوې دواړو ته دهغوې داسونو واګی ورکړې . علي پاشا او سلطان محمد یو بل ته وکتل او بیا يي خپل آسونو و ځغلول اودخپلو لښکرو سره یو ځاي د نایکوپولس په لور روان شول.

کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې د صليبيانو د لښکر مخې ته ورغلل اوهملته یی پړاو وکړ نو صليبيانو علي پاشا او سلطان محمد ته څه نظر و نه کړ او نه يې ورته کوم خاص اهمیت ورکړ . ځکه هغوې فکر کاوه چې د عثمانیانو ځواک د تیمورلنګ سره د ټکر وروسته مفلوج شوي دي او اوس چې دغه لښکر دهغوې مخې ته راغلي دهغوې حوصلې اوولولې بلکل مړاوې شوې دې نو په ډیره اسانۍ سره به ورته ماتې ورکړي . کیداې شي د صليبيانو لښکر ته به تر اوسه پورې دا څرګنده شوي نه وه چې همدي علي پاشا او سلطان محمد د دینس بحري بيړۍ باندي ولکه کړي ، روسی او اروپایی متحده لښکر یی له منځه وړې ، او بیا يي دکرمیان بغاوت ځپلي او دکرمیان حاکم یی هم وژلي دې . او که هغوې ته دا خبر رسیدلې هم وي نوبیا به يي هم د خپلې زیاتي شمیرې په غرور سره سلطان محمد او علي پاشا ته دومره اهمیت نه وی ورکړې . نو په دې اساس کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا هلته ورسيدل اوخپل پړاو یی درست کړنو صليبيانود جنګ ډول وواهه.

څرنګه چې ددښمن په صفونو کې دجنګ ډول وهل پیل شونو سلطان محمداو علي پاشا هم دخپلو صفونو منظم کول پیل کړل . او بیا دخپلو خپلو فوځونو تر مخ و دریدل ، هغوې ددې جنګ له پاره پلان په لاره کې جوړ کړي و . کله چې د جنګ ډول وهل کیده نو علي پاشا دخپل فوځ تر مخه ولاړ د اسمان په لور يي سر پورته کړ ، په دې وخت کې دهغه په سترګو کې اوښکي راټولیدې اولاندې لکه د لعلو ددانو په څير را غورزیږی. هغه په ډیره انکسارۍ او عاجزۍ سره خپل رب ته لاس پورته کړ او ویي ویل :

اې دکائیناتو د هر شي پيداکونکيه! یواځې ستا ذات ددې وړ دې چې کومک او بسپنه تري وغوښتل شي . یواځې ستا ذات ددې وړ دي چې بندګي یی وشی او د اړتیاو به وخت کې ورڅخه مرسته و غوښتل شی . اې زمونږ پالونکيه ! زه اوزما ملګرې دواړه ستا ډیر عاجز بندګان یو ، او یواځې ستا د ذات په مرسته به ستا د مقدس نوم د تقدیس په خاطر ستا څخه د کومک او نصرت هیله کوم .

تر دې ځایه د ویلو وروسته علي پاشا لږ څه ځنډ شو او مخته یی وکتل . ځکه چې صليبيانو خپل لښکر دلارو دتوروالي پورې او دتورو وریځو په څير را خپور کړې و او مخکې را روان و . د سترګو په لید سره سم صليبيان د سلطان محمد او علي پاشا په لښکر باندې لکه د مچ او میږيو په څير را توې شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې اړخ کې سلطا ن محمد او علي پاشا هم درنګ و نه کړ ، هغه وخت چې ددښمن لښکر ددوې لورې ته را روان و دوې هم د تکبير د غږ نغمی پيل کړې او پر دښمن باندې و ر غورځيدل . او ډير ژر يې ددښمن ټولي ولولې او جوش له منځه يوړه . د لږشيبه جنګ وروسته علي پاشا او سلطان محمد دصليبيانو لمړي صفونه مات کړي او ددښمن په لاشونو باندې په تيريدو سره ددويمو صفونو او مرکزي برخي ته ورسيدل.

صليبيان چې د جنګ دپيلامي څخه دمخه ډير په جوش او ولولې کې و او په دې ډاډمن وول چې دسلطان بايزيدېلدرم د نيولو وروسته او د تيمورلنګ په لاسو دعثماني ترکانو د ماتې وروسته به اوس عثماني لښکر ته ماتی ورکوي او دخپلو تيرو ماتو او تيښتو بدل به اخلي ، خو اوس ټوله معامله بل منګه شوه ، دهغوې د لمړيو صفونو د ماتولو وروسته ، سلطان محمد او علي پاشا دهغوې په وروستيو صفونو باندی ورغلي و او دا داسي زهري او له منځه وړونکي ځپونکي حمله وه چې د صليبيانو هيڅ يوې برخي ددې توان نه درلود چې د ځان نه يې دفع کړي ، په پايلو کې د نائکوپولس دښاره بيرون د سلطان محمد او علي پاشا په لاسو صليبيانو يو ځل بيا ډيره سخته او ذليله ماته وخوړه او دجنګ د ډګر څخه په تيښته شول. سلطان او علي پاشا دهغوې په تعقيب پسې روان شول . همدا راز د نايکوپولس ښاروال ته هم سلطان محمد ځواب ور وليږه چې د خپلې برخي د فوځ سره يو ځاې دې د ښاره را ووځي او ددښمن په پړاو دې ولکه وکړی .

سلطان محمد او علي پاشا تر ډيره پورې د هغوې پسې وروسته ولاړل خوکله چې هغوې دا احساس کړه چې دښمن دومره ځپل شوی دي چې د څو راتلونکو کلونو پورې بيا د راپاڅيدو توان نه لري ، نو بيرته راستانه شول اوهغه ځاې ته راغلل چې جنګ په کې شوي و. تر دې وخته پورې د نايکوپولس ښاروال د دښمن دپړاو ټول شيان راټول کړي و او هر شي يې جدا جدا اينبي و ،کله چې سلطان بيرته را ورسيد نو د نايکوپولس ښاروال ورته تعظيم وکړ او دهغې په دغه ستر ه فتحه يې ورته مبارکي ورکړه او دخپله اړخه يې ورته د فرمانبرداری ډاډ ورکړ. تر اوسه پورې لا دا خبرې روانې وې چې د لرې څخه يو څو آسپ سواره په داسي حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه يې ددوې لورې ته را ځغلول . سلطان ، علي پاشا او دنايکوپولس ښاروال ټول حيران شول ، سپاره را لنډ شول ، دخپلو آسونو څخه را ښکته شول ، سلطان او علي پاشا پوه شول چې دا دهغوې مخبران دي ، هغوې مخته را وړاندی شول ، سلطان محمد اوعلي پاشا ته يی تعظيم وکړ او ورته يې وويل:

درونده سلطانه ! يو ډير بد خبر مو درته راوړي دي . او هغه داچې ستا محترم پلار ددې دنيا څخه ولاړ . ستا ورور موسي اوستا ميرنۍ مور ډسپنا دهغه لاش را خستي او د سمرقند څخه يې بروصې ته ر اوړي

دا خبر د سلطان او علي پاشا دواړو له پاره لکه د برق د جټکې په څير را وغورزيد. ددرې واړو سرونه ښکته و ، د ټولو په سترګو کې اوښکې وې ، په دې وخت کې علي پاشا ښاروال ته وويل :

درونده ! هغه څه چې ددښمن د پړاو څخه تر لاسه شوي دي هغه درې برخې کړه يوه برخه يې ته د خپل لښکر له پاره چې هلته په ښار کې دي يوسه او پاته دوه برخې يې ما او سلطان محمد ته حواله کړه ، مونږ همدا اوس د بروصې په لور کوچ کوو .

د سلطان محمد حالت ډير خراب و ، علي پاشا د ښاروال سره يوځاي شو او د غنيمت د مالونوڅخه يې يوه برخه هغه ته اودهغه لښکر ته ور حواله کړه اوپاته يی دخپل او سلطان د لښکر سره يو ځاې راواخسته او دبروصې په لور يې حرکت وکړ.

دا اتفاقي خبره وه چې کله چې سلطان اوعلي پاشا د بروصې ښار ته را نژدې شوي و او نو دهمغه ورځې په سهار دسلطان بايزيد يلدرم مړې دهغه زوي موسي او ښځې ډسپنا هم بروصې ته راورساوه . او کله چې د مابښام په وخت کې سلطان او علي پاشا د بروصې ښار ته څيرمه را غلل نو په هماغه وخت کې د سلطان بايزيديلدرم جنازه د ښخولو له پاره د بروصې د ښاره بيرون را وړل کيده . سلطان محمد او علي پاشا چې په کوم ځاې کې غوښتل سلطان بايزيد خاورو ته وسپاري نو خپل لښکر يی دهماغه ځايه لږ څه شاته پريښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید دجنازی پسې یو عالم خلک را روان وو، ژړا او انګولاوی وې ، ښځو په کوکو کوکو او چیغو ژړل ،داسې بریښیده لکه ټوله بروصه چې د سلطان دجنازې پسې وروسته راغلې وي ،

سلطان محمد او علي پاشا د خپل لښکر دتم کولو نه وروسته د جنازې په تدفین او تکفین کې شامل شول.. کله چې د جنازی لمونځ ادا کیده نو سلطا ن چې په لمړی صف کې ولاړ و تر شاوکتل چې تر هغه ځایه چې یې د سترګو دید کیده د خلکو سرونه ښکاریدل . کله چې د جنازی لمونځ ادا کړل شو او دتدفین کار پای ته ورسید، نو محترم برهان الدین دسلطان محمد خواته راغې ، اود سلطان سره غاړی وت. اودکوچنیانو په څیر دواړو وژړل . دبرهان الدین دسترګو څخه دومره اوبه ولاړې چې ږیر ه یې پرې لمده شوه . او بیا یې د سلطان محمد په شا لاس راښکود او ورته یې وویل:

محمد زویه ! دا څومره خلک چې دلته راټول شوي دوې ته او خپل لښکر ته دې خپلو کورنو ته د تګ اجازه ورکړه . دهغه په دې خبره باندې سلطان سمدستي عمل وکړ او خلکو ته یې خپلو خپلو کورنو ته دتللو اجازه ورکړه . دسلطان محمد اوعلي پاشا د لښکر یانو پرته نور ټول خلک خپلو کورنو ته ولاړل . خوبیا هم د قبر تر څنګ څوکسه ښځې ولاړې وې . په دې ښځو کې ډسپینا ، د ولیعهد محمد ښځه ، اودعلي پاشا ښځه ریونا شاملې وې .

ددې وروسته برهان الدین د سلطان بایزیدیلدرم د قبر خواته کیناست ، سلطان محمد او علي پاشا یې شاته ولاړ و ، برهان الدین تر یوه وخت پورې په ډیره عجیبه توګه په قبر باندې لاس راښکود ، شاته ولاړو هر یو علي پاشا او سلطان محمد دا درک کړه چې برهان الدین په سلګیو سلګیو ژاړي ، په خپله سلطان محمد اوعلي پاشا هم ژړل ،او خپلې اوښکې یې په خپلو لمنو پاکولې ، په دې وخت کې برهان الدین د قبر دپاسه لاس راښکود ، ژړل یې او ویل یې :

بایزیده ! زما زویه ! ته دخپل قوم ددښمنانو له پاره دشګو او صرصر سیلاب وې ، تر هغو چې ته ژوندې وې نو زه د افسانو دښار په څیر هوډمن وم ،... برهان الدین په سلګیو سلګیو ژړل او یو ناڅابه دقبر دپاسه ور و غوړید. علي پاشا ور مخته شو ، هغه یې د لاسو او مټانو څخه و نیو ، را پورته یې کړ او په ژړانده اواز یې ورته وویل :

زه پوهیږم چې بایزید ستا څومره عزت کاوه او څومره مینه یې درسره کوله . خو بیا هم زمونږ درونده مشره ! زه او سلطان محمد به تا دژوند په دې ډګر کې یواځې پرینږدو .

کله چې علي پاشا چپ شو نو سلطان محمد را مخته شو د برهان الدین تر مخه و درید ، او دهغه سره داسې ور غاړیوت لکه دپیریو پیریو راهیسی یې چې یوبل نه وي کتلي ، بیا سلطان محمد دبرهاالدین په اوږه باندې لکه د کوچنیانو په څیر خپل سر کیښود او په ژړا یې پیل وکړ.

برهان الدین صیب ! که چیرې زما پلار ستا زوي و نو زه خو ستا لمسي یم ، زه به دومره بدبخته انسان نه یم چې تا په تکلیف او ستونزوکې پریږدم .لکه څنګه چې د قدوس خدای وروسته زما پلار، ستا ملاتړي و نو په همدې توګه به که خدای کول زه هم ستا له پاره ثابت شم .

دسلطان محمد او علي پاشا په خبرو باندې برهان الدین تر یوه حده پورې را جوړ شو ،خپلې سترګې یې وچې کړې اوبیا یې سلطان محمد اوعلي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

زما ځواني د بایزیدیلدرم کوچنیتوب ، اوزما زړښت د بایزید د ځوانۍ سره یو ځای ولاړ ، په ښکاره توګه خوما باید دهغه دمخه د نړۍ څخه سترګې پټې کړې وای خو مقدر داسې راغې چې بایزید زما څخه د مخه ولاړ شي . خدای دې هغه په اخرت کې هم بریالي او سر لوړی کړې .

بیا درې واړو دد عا له پاره لاسونه پورته کړل ، تر ډیره پورې یې دعاوی وکړی اوبیا برهان الدین علي پاشا او سلطان محمد ته وویل :

زما زامنو! راځئ چې اوس دښار په لور ولاړ شو. هلته به خلک زمونږ انتظار کوي . په دې خبره ټول د ښار په لور را

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان شول ، لږ څه مخته برهان الدين ودريد ځکه چې د بروصې دښار په لور په لاره د لارې په غاړه ملکه ډسپنا ، د سلطان محمد ښځه او دعلي پاشا ښځه ريونا ولاړې وې . درې واړو په سلګيو سلګيو ژړل . لپې لپې اوښکي يې د سترګو را رواني وې . برهان الدين راغې او بيا بيا يې ددرې واړو په سرونو لاس را ښکود، تسلي يې ورکړه ، اوبيا يې ټول له ځانه سره د بروصې دښار په لور را روان کړل. لمر هم خپله هغه اخري ساه اخسته او د غروب او ډوبيدو په لور راوان و . تياره هر ه شيبه فضا په خپله غيږ کې را نغښتله ، دماښام تور رنګي لاسو په فضا کې دتيارو سيورو دخپرولو کار پيل کړي و .د بروصې دښار دجوماتونو نه د ماښام اذانونه را پورته شول او د ستر خداې دنوم په اخستلو سره يې ټوله فضا او چاپيريال په خپله غيږه کې را نيولي و.

د سلطان بايزيد يلدرم د مړيني په اساس د بروصې ښار ته د راننوتونکو ټولو لويو لارو په سر ژړيدونکي سترګي ، غم وهلي او په درد ککړ حال هرې لورې ته خپور و او ټول ښار په غم او وير کې ډوب شوي و.

دژباړې پاې . د(۱۳۸۸ شمسي کال دعقرب مياشت)

قريب الرحمن سعيد

د استاد قريب الرحمن سعيد نورې ليکنې او پښتو ژباړې:

اسلامي سيات .(مولانا ګوهر الرحمن«رح») (چاپ شوی)
اسلامي رياست .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
خلافت او ملوکيت . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
پرده . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
د حديثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
دنبوت پائ. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(د چاپ لاندې)
دصلاح الدين يوبي رينښتنې پيښې (دايمان پلورونکو داستان) (التمش) (د چاپ لاندې)
د رسول الله (ص) د انقلاب حکمت .(سيد اسعد ګيلاني «رح»)(چاپ شوی)
يو شمير نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتوژبو) چې نومونه يې زما په ليکنو کې کتلائ شئ.
د بايزيد يلدرم تاريخي په زړه پورې ناول .
دسلطان علاو الدين خلجي په زړه پورې ناول .
دسولې کاروان (همدا اوس دلاس لاندې دې)...
زيات شمير پښتو مضامين او دانګليسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګليسي ژبه سياسي شننې ، مقالې او ليکنې چې په پښتو او نګليسي ژبو ورځپاڼو او يو شمير اونيزو او مياشتنيزو کې خپاره شوې دي.(په خواشينی سره چې ريکارډ يې له ژباړن سره نشته .)

قريب الرحمن سعيد

د ۱۳۸۸ لمريز هجري کال د عقرب مياشت .

۲۰۰۹ زيږديز کال دنومبر مياشت .

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library